

**TÜRKİYE’DE TÜRKÇE EĞİTİMİ AÇISINDAN ÇOCUK
ŞİİRİNİN TARİHSEL GELİŞİMİ (1980-2002)**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ÖZEN KAYA

**MERSİN ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

**TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ
ANA BİLİM DALI**

**MERSİN
HAZİRAN-2025**

TÜRKİYE’DE TÜRKÇE EĞİTİMİ AÇISINDAN ÇOCUK ŞİİRİNİN TARİHSEL GELİŞİMİ (1980-2002)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ÖZEN KAYA

**MERSİN ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

**TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI
TÜRKÇE EĞİTİMİ BİLİM DALI**

**DANIŞMAN
PROF. DR. NAMIK KEMAL ŞAHBAZ**

**MERSİN
HAZİRAN-2025**

ÖZET

TÜRKİYE’DE TÜRKÇE EĞİTİMİ AÇISINDAN ÇOCUK ŞİİRİNİN TARİHSEL GELİŞİMİ (1980-2002)

Her medeniyette önemli bir edebî tür olan ve farklı tanımları yapılan şiir, her insanda farklı çağrışımlarla duyguları harekete geçirebilir. Şiir, ilk dönemlerden günümüze gelene kadar bazen kalıplara sokulmuş, bazen özgür bırakılmış, çeşitli akımların etkisinde kalarak yoluna devam etmiştir. Duyguların ifade edilme şeklinin en estetik hâli olan şiirde, ne söylendiğinden çok nasıl söylendiği ön planda tutulmuştur. Çocuk şiiri ise bu noktada farklılıklar göstermektedir. İlk yazılan çocuk şiirlerine bakıldığında didaktiklik ön plandadır. Bu araştırmada, Türkiye’de Türkçe eğitimi açısından çocuk şiirinin 1980 ile 2002 yılları arasındaki tarihsel gelişimi ele alınmıştır. Araştırmada ilk olarak çocuk şiirine yansımalarını açıklamak için 1980-2002 yıllarında Türkiye’nin siyasi, sosyal ve kültürel alanda yaşadığı değişimlere değinilmiştir. Dönemin Türkçe öğretim programı incelenerek şiir türüyle ilgili öğrenme çıktıları belirlenmiştir. 1980-2002 yıllarında çocuk şiir kitabı olan şairler belirlenerek bu kitaplar biçim ve içerik açısından incelenmiştir. Yine bu dönemde çocuklar için hazırlanan şiir antolojileri de biçim ve içerik açısından incelenmiştir. Çocuk şiirinin süreli yayınlarda, kuramsal eserlerde ve lisansüstü tezlerde nasıl ele alındığı değerlendirilmiştir. Araştırma sonunda 1980-2002 yıllarında yayımlanmış çocuk şiirlerinin Türkçe eğitiminde nasıl kullanılabileceği ile ilgili çözümlemeler yapılarak dinleme, okuma, konuşma, yazma becerilerine yönelik Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli’ne göre etkinlikler oluşturulmuştur. Araştırmanın çocuk şiiri aracılığıyla dört temel dil becerisini kazandırmak açısından Türkçe eğitimine katkı sunacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Çocuk, Çocuk Şiiri, Çocuk Şiirinin Tarihsel Gelişimi, Türkçe Eğitimi, Temel Dil Becerileri.

ABSTRACT
**THE HISTORICAL DEVELOPMENT OF CHILDREN'S POETRY IN TERMS OF
TURKISH EDUCATION IN TURKEY (1980-2002)**

Poetry, which has been an important literary genre in every civilization and has different definitions, can stimulate emotions with different connotations in every person. From the earliest times to the present day, poetry has sometimes been molded, sometimes left free, and has continued on its way under the influence of various movements. In poetry, which is the most aesthetic form of expressing emotions, how it is said is prioritized rather than what is said. Children's poetry shows differences at this point. When we look at the first children's poems written, didacticism is at the forefront. In this study, the historical development of children's poetry in terms of Turkish education in Turkey between 1980 and 2002 is discussed. In the research, first of all, the political, social and cultural changes in Turkey between 1980 and 2002 were mentioned in order to explain their reflections on children's poetry. Poets who published children's poetry books between 1980-2002 were identified and these books were analyzed in terms of form and content. The poetry anthologies prepared for children in this period were also analyzed in terms of form and content. How children's poetry was handled in periodicals, theoretical works and graduate theses were evaluated. At the end of the research, activities for listening, reading, speaking and writing skills were created by analyzing how children's poems published between 1980-2002 can be used in Turkish education. It is thought that the research will contribute to Turkish education in terms of gaining four basic language skills through children's poetry.

Keywords: Children, Children's Poetry, Historical Development of Children's Poetry, Turkish Education, Basic Language Skills.

TEŞEKKÜR

Öncelikle Ulu Önder Atatürk’e “fikri hür, vicdanı hür, irfanı hür nesiller yetiştirmek” fırsatını bir kadın olarak bana sunduğu, ufkumu açan tek kılavuz olduğu için minnetlerimi bildiriyorum.

Yüksek lisans eğitimine başlama fırsatı veren, tez hazırlama sürecinde bana ilham olan ve yol gösteren, desteğini hiçbir zaman esirgemeyen danışmanım ve kıymetli hocam Prof. Dr. Namık Kemal ŞAHBAZ’a emeği, hoşgörüsü ve sabrı için sonsuz teşekkür ederim.

Değerli bölüm hocalarım Doç. Dr. Oğuz ERGENE, Öğr. Gör. Dr. Zeliha TUĞUZ ve Prof. Dr. Faik KANATLI’ya katkılarından dolayı teşekkür ederim.

Bu süreçte yanımda olan aileme, oğlum Mete Tuncay Durmuş’a; yol arkadaşlığı yaptığım Emine Seçil Seven’e desteklerinden dolayı teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

ONAY	i
ÖZET	ii
ABSTRACT	iii
TEŞEKKÜR.....	iv
İÇİNDEKİLER.....	v
ŞEKİLLER DİZİNİ	vii
SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ	viii
BÖLÜM 1 GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu	1
1.2. Araştırmanın Amacı ve Önemi	2
1.3. Araştırma Problemi	3
1.4. Alt Problemler	3
1.5. Sayıltılar	3
1.6. Sınırlılıklar	3
1.7. Tanımlar	3
BÖLÜM 2	5
ARAŞTIRMANIN KURAMSAL TEMELİ VE İLGİLİ ÇALIŞMALAR	5
2.1. Çalışmanın Kuramsal Temeli	5
2.2. Çocuğun Gelişimi.....	6
2.3. Çocuk Edebiyatı	10
2.4. Çocuk Şiiri.....	13
2.5. Çocuk Şiirin Türkçe Eğitimindeki Yeri	21
2.6. Türkçe Öğretim Programlarında Çocuk Şiirinin Yeri	31
BÖLÜM 3	43
YÖNTEM.....	43
3.1. Araştırmanın Modeli	43
3.2. Araştırmanın Çalışma Nesneleri	43
3.3. Verilerin Toplanması ve Analizi	43
BÖLÜM 4 BULGULAR.....	45
4.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular: Türkiye’de 1980-2002 Yıllarındaki Siyasi, Sosyal ve Kültürel Değişimler	45
4.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular: 1980-2002 Yıllarında Çocuk Şiiri Yazan Şairler ve Yazılan Çocuk Şiirlerinin Biçim ve İçerik Açısından Çözümlemesi.....	51
4.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular: 1980-2002 Yıllarında Çocuklar İçin Hazırlanan Şiir Antolojileri	223
4.4. Dördüncü Alt Başlığa İlişkin Bulgular: 1980-2002 Yıllarında Lisansüstü Tezler, Kuramsal Eserler ve Süreli Yayınlarda Çocuk Şiiri.....	262
4.5. Beşinci Alt Başlığa İlişkin Bulgular: 1980-2002 Yıllarında Yayımlanan Çocuk Şiirleriyle Etkinlik Örnekleri.....	275
BÖLÜM 5 SONUÇ VE ÖNERİLER.....	313
5.1. Sonuç.....	313
5.2. Öneriler.....	329
KAYNAKÇA	331
EKLER	344

EK-1 ETİK BEYANI	344
EK-2 ORİJİNALLİK RAPORU	345
EK-3 ÖZGEÇMİŞ	346
EK-4 ŞAİRLER VE ÇOCUK ŞİİR KİTAPLARI TABLOSU	347
EK-5 ŞAİRLER VE ÇOCUKLAR İÇİN HAZIRLANAN ŞİİR ANTOLOJİLERİ TABLOSU	351

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1 5. Sınıf Tema	276
Şekil 2 5. Sınıf Keşif Yolculuğu	277
Şekil 3 Bebek	277
Şekil 4 Oyuncak Oynayan Kız	278
Şekil 5 Boş Fincan	274
Şekil 6 Bez Bebek	274
Şekil 7 Beyaz Düşler	280
Şekil 8 5. Sınıf Sorular	280
Şekil 9 5. Sınıf Konuşma	282
Şekil 10 5. Sınıf Yazma	284
Şekil 11 6. Sınıf Tema	284
Şekil 12 6. Sınıf Keşif Yolculuğu	285
Şekil 13 6. Sınıf Kelime	289
Şekil 14 6. Sınıf Sorular	290
Şekil 15 6. Sınıf Konuşma	291
Şekil 16 6. Sınıf Yazma	293
Şekil 17 7. Sınıf Tema	293
Şekil 18 7. sınıf keşif yolculuğu	294
Şekil 19 Kırkyama	295
Şekil 20 Kumaşlar	297
Şekil 21 Kelime Avı	298
Şekil 22 7. Sınıf Sorular	298
Şekil 23 Aile Büyüğü	300
Şekil 24 7. Sınıf Yazma	302
Şekil 25 8. Sınıf Tema	302
Şekil 26 8. Sınıf Keşif Yolculuğu	303
Şekil 27 Çocuk	303
Şekil 28 8. Sınıf Kelime	307
Şekil 29 8. Sınıf Sorular	307
Şekil 30 Balık Kılçığı Tekniği	310
Şekil 31 Cluster Tekniği	312

SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ

Akt.: Aktaran

Bas. : Baskı

Diğ. : Diğerleri

MEB: Millî Eğitim Bakanlığı

Vb. : Ve benzeri

Vd.: Ve diğerleri

TDK: Türk Dil Kurumu

yy. : Yüzyıl

KİT: Kamu İktisadi Teşebbüsü

AVM: Alışveriş merkezi

TRT: Türkiye Radyo Televizyon Kurumu

TÖMER: Türkçe Öğretim Merkezi

BÖLÜM 1

GİRİŞ

Bu bölümde araştırmanın problem durumu, amacı, önemi, problem cümlesi, alt problemleri, sayıtları, sınırlılıkları ve tanımlarına yer verilmiştir.

1.1. Problem Durumu

Çocuk şiiri, edebi türler içinde çocuğun kendine has dünyasını anlamasına ve yansıtmaya aracılık eden önemli bir türdür. Türkiye’de çocuk şiiri diğer edebî türlere göre daha geç gelişim göstermiştir. Çocukların duygu dünyasını zenginleştirmesi, dil gelişimine katkı sağlaması, estetik duyarlılık kazandırması ve yaratıcı düşünme becerilerini desteklemesi bakımından şiir, çocuk edebiyatı içinde ayrı bir öneme sahiptir. Ancak Türkiye’de çocuk şiiri, diğer edebî türlere göre daha geç gelişim göstermiştir. Bu gecikmenin nedenleri, hem şiirin estetik yapısının çocuğa uygun şekilde kurgulanmasının zorlukları hem de tarihsel süreçte çocuğa yönelik edebî üretimlerin sınırlı olmasıyla ilişkilidir.

1980-2002 yıllarında Türkiye’de toplumsal, siyasal ve kültürel değişimlerin yoğun olarak yaşandığı; eğitim politikalarının dönüşüme uğradığı ve çocuklara yönelik edebiyat anlayışının yeniden şekillendiği bir zaman dilimidir. 1980 darbesi sonrası uygulanan politikalar, 1990’lı yıllarda yaşanan kültürel çoğulculuk, özel yayınevlerinin artışı ve çocuk edebiyatının akademik alanda ilgi görmeye başlaması, bu dönemi çocuk şiiri açısından incelemeye değer kılmaktadır.

Çocuk şiiri, çocukların dil becerilerini geliştirmede önemli bir araçtır. Özellikle okuma, yazma, konuşma ve dinleme becerilerinin kazandırılmasında çocuk şiirinden etkin bir şekilde yararlanılabilir. Buna rağmen alan yazını incelendiğinde Türkçe eğitimi açısından çocuk şiirinin tarihsel gelişimi ile ilgili bir araştırma yapılmadığı görülmüştür. Bu çalışma, Türkiye’de Türkçe eğitimi açısından çocuk şiirinin 1980-2002 yıllarındaki tarihsel gelişimine katkı sağlamak için bu yıllar arası dönemdeki siyasi, sosyal ve kültürel değişimler ele alınmış; Türkiye’de çocuk şiiri yazmış olan şairlerin yayımladığı çocuk şiiri kitapları biçim ve içerik açısından çözümlenmiştir. Ayrıca 1980-2002 yıllarında çocuklar için hazırlanan şiir antolojileri biçim ve içerik açısından değerlendirilmiş; çocuk şiirini ele alan lisansüstü tezler, kuramsal eserler ve süreli yayınlar araştırılmıştır. 1980-2002 yıllarında yazılan çocuk şiirleri seçilerek Türkçe eğitimi açısından dört temel dil becerisini kazandırmaya ve geliştirmeye yönelik etkinlikler hazırlanmıştır.

1.2. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Çocuk edebiyatı, çocuğun duygu, düşünce ve değer dünyasının inşa edildiği yaşlardan itibaren çocuğu hem eğitsel hem de estetik açıdan destekleyen türler içermektedir. Türkiye’de çocuk edebiyatı, 19. yüzyıldan sonra gelişmiş ve son dönemlerde çocuk edebiyatı ile ilgili araştırmalar gittikçe artmıştır. Fakat bu kaynaklar incelendiğinde çocuk edebiyatı içerisinde yer alan çocuk şiirinin tarihsel gelişimi ile ilgili kapsamlı bir araştırma yapılmadığı görülmüştür.

Medeniyetimizde Nabi ile ilk örneklerine rastlanan çocuklara yönelik eserler 20. yüzyıldan itibaren ciddi bir gelişme göstermiştir. Nabi’nin oğluna tavsiyelerde bulunmak için yazdığı *Hayriye*, çocuk edebiyatına dair ilk örnek sayılır. *Nuhbet’l-Etfâl (Çocuklara Armağan)* 1859 yılında Kayserili Rüştü tarafından hazırlanıp Türkçe alfabeyle yayımlanmıştır. Çocuk edebiyatımızın ilk bağımsız ürünü sayılabilir (Güzel & Karatay, 2013).

II. Meşrutiyet yıllarından sonra çocuklar için eğitici ve estetik duygusu olan ilk örnekler yayımlanmıştır. İlk örnekler masal ve şiir olmuştur. Cumhuriyet döneminde çocuk şiiri yazmaya önem verilmiştir. Özellikle 1930’lardan itibaren birçok çocuk şiiri yazılmıştır

Çocuk edebiyatı ürünlerinin hedef kitleye görelilik ilkesi göz önünde bulundurularak ilk örnekleri Darü’lmuallimîn Müdürü Satı Bey’in telkinleriyle verilmeye başlanmıştır. Satı Bey; *Tedrisat-ı İbtidaiyye Mecmuası*’nın (1909) ilk sayısında yayımlanan bir yazısında “Çocuk şiirlerine ve çocuk şarkılarına muhtacız” şeklinde bir ifade kullanmış, ardından bu görevdeyken şiir ve müziğin çocuk terbiyesindeki önemine dikkat çeken bir konferans da vermiştir. Satı Bey’in yönlendirmeleriyle Tevfik Fikret, İbrahim Alaettin (Gövsâ), Ali Ulvi (Elöve) ilk çocuk şiiri örneklerini çocuğa görelilik ilkesi doğrultusunda sunmuşlardır (Temizyürek, Şahbaz & Gürel, 2021).

Bu çalışmada, Türkiye’de çocuk şiirinin 1980 yılından başlanarak 2002 yılı arasındaki dönemin tarihsel gelişimi ele alınmıştır. Bu süreçte çocuk şiiri yazmış şairler ve şiirleri belirlenmiş, şiirler biçim ve içerik açısından çözümlenerek şiirlerin çocuk şiirinin ayrııcı özelliklerini taşıyıp taşımadıklarına bakılmıştır. Yine çocuklar için hazırlanan şiir antolojileri biçim ve içerik açısından değerlendirilmiş; çocuk şiirini ele alan lisansüstü tezler, kuramsal eserler ve süreli yayınlar araştırılmıştır. Bu dönemde yazılan çocuk şiirlerinden örnekler seçilerek dört temel dil becerisini kazandırmaya yönelik hazırlanan etkinlikler aracılığıyla Türkçe eğitimine katkı sağlamak amaçlanmıştır.

1.3. Araştırma Problemi

Türkiye’de 1980 yılından 2002 yılına kadar olan dönemde çocuk şiirinin tarihsel gelişimi ve bu gelişimin Türkçe eğitimine yansımaları nasıldır?

1.4. Alt Problemler

1980’den 2002’ye kadar olan dönemde çocuk şiirinin tarihsel gelişimine bakılırken aşağıdaki alt problemler ışığında incelenmiştir:

- Türkiye’de 1980-2002 yıllarında siyasî, sosyal ve kültürel değişim nasıldır?
- 1980-2002 yıllarında çocuk şiiri yazan şairler kimlerdir ve çocuk şiirlerinin genel özellikleri nelerdir?
- 1980-2002 yıllarında yazılan çocuk şiirlerinin biçim ve içerik açısından çözümlenmesi nasıl bir gelişim göstermiştir?
- 1980-2002 yıllarında çocuklar için hazırlanan şiir antolojilerinde çocuk şiirinin özellikleri nelerdir?
- 1980-2002 yıllarında lisansüstü tezler, kuramsal eserler ve süreli yayınlarda çocuk şiiri nasıl ele alınmıştır?
- 1980-2002 yıllarında yayımlanan çocuk şiirlerinin Türkçe eğitimi açısından çözümlenmesi nasıl gerçekleştirilmelidir?

1.5. Sayıtlar

Bu çalışmanın 1980-2002 yıllarında yazılan çocuk şiirlerinin dört temel dil becerisini geliştirerek Türkçe eğitimine katkı sağlayacağı varsayılmıştır.

1.6. Sınırlılıklar

Çalışma, 1980-2002 yıllarında yayınlanan çocuk şiir kitapları, çocuklar için hazırlanan şiir antolojileri, kuramsal ve süreli yayınlar ile sınırlıdır.

1.7. Tanımlar

Bu çalışmanın temelini oluşturan kavramlar aşağıda tanımlanmıştır.

Çocuk: Bireyin iki yaşından ergenlik dönemine kadar devam eden büyüme sürecidir (Yardımcı & Tuncer, 2002).

Çocuk Şiiri: Çocuk bakışının, çocuksu bir duyarlılıkla çocuğa göre dile getirildiği şiirlerdir (Şirin, 1994).

BÖLÜM 2

ARAŞTIRMANIN KURAMSAL TEMELİ VE İLGİLİ ÇALIŞMALAR

2.1. Çalışmanın Kuramsal Temeli

Bu bölümde, çocuk ve çocukla ilgili kavramlar; çocuğun bilişsel, sosyal ve dil gelişimi; çocuk şiirinin Türkçe öğretimindeki yeri, dil becerilerinin oluşmasında ve gelişmesinde çocuk şiirinin rolü; dünyada ve ülkemizde çocuk edebiyatının gelişimi; çocuk şiiri üzerine değerlendirmeler yapılmıştır.

2.1.1.Çocuk ve Çocukluk Kavramı

Çocuk kavramı, TDK'nin yayımladığı *Güncel Türkçe Sözlük*'te “küçük yaştaki erkek veya kız”, “soy bakımından oğul veya kız, evlat”, “bebeklik ile erginlik arasındaki gelişme döneminde bulunan oğlan veya kız, uşak”, “genç erkek”, “büyükler arasında daha az yaşlı olan kişi”, “belli bir işte yeteri kadar deneyimi ve yeteneği olmayan kimse” (TDK, 2025) olarak tanımlanmaktadır. 20 Kasım 1989 yılında kabul edilen Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin birinci maddesinde, çocuğa uygulanabilecek olan kanuna göre daha erken yaşta reşit olma durumu hariç, on sekiz yaşına kadar her insan çocuk sayılır.

Çocuk kavramı, içerisinde başka kavramları da barındırır. Bu kavramlardan biri çocukluktur. “Çocukluk” kavramı *Güncel Türkçe Sözlük*'te “çocuk olma durumu”, “insan hayatının bebeklikle ergenlik arasındaki dönemi”, “çocukça davranış” olarak tanımlanmaktadır. Çocuk ve çocukluk kavramlarının tanımı bütün toplumlarda benzer şekillerde yapılsa da toplumların kültürel yapısı, siyasal ve sosyal ortamı, gelişmişlik düzeylerine göre bu tanım tarihsel dönemlerde farklılık gösterir (Karadoğan, 2019). İnsan, doğumdan itibaren yaşamı boyunca belli dönemlerden geçer. Bebekliğin sonu 2 yaş ile ergenlik başlangıcı 15 yaş arasında gelişimini bilişsel, sosyal, duygusal ve dilsel açıdan sürdürdüğü dönem çocukluktur (Baş, 2006).

İnsan dünyayla tanışmaya başladığında çocuktur. Bundandır ki evveliyatı olmayan bir bakışla hayatı anlamlandırır. Çocukluk dönemi insanın en önemli yaşam dilimidir. İleriki yaşantısının temelleri bu dönemde atılır. Yetişkinlikte yaşanan sorunların izleri çocuklukta aranır. Çevreyi tanıma, varlıkları adlandırma, kelimeleri öğrenme çocukluk dönemi ürünleridir. Dünyanın en tarafsız, saf, öz fotoğrafı çocuklukta verilir (Karaosmanoğlu, 2018).

Ortaçağ'da çocuk, sözcük karşılığı bulunmayacak kadar yetişkinler tarafından varlığı yok sayılmıştır. Çocuk anlayışı, 16 ve 17. yüzyıllarda farklılaşmıştır. Batı'da reformların

yaşanmasıyla birlikte birçok yenilik insanların yaşantısına dâhil olmuştur. Matbaanın icadı, okullaşma, aileye verilen değerin artması, sanayileşme modern çocuk anlayışını da beraberinde getirmiştir. Bu durum geleneksel çocuk anlayışının değişmesi gerektiği düşüncesine sebep olmuştur. 16. yüzyıl ile çocuğun yetişkinlerden farklı olduğu düşüncesinin kabulü çocuk ve çocukluk kavramlarına yönelme başlatmıştır. Bunun neticesinde çocuk edebiyatının da farklı olması gerektiği düşüncesi doğmuştur.

Ülkemizde çocuk, dünya genelinde çocuğun kabul görmeye başladığı 19. yüzyıla kadar “küçük yetişkin” olarak görülmektedir. Bu dönemlerdeki resimlerde çocukların büyüklerle aynı kıyafetleri giydiği dikkat çekmektedir. Bu da döneme ait bakış açısı hakkında bilgi verir. Çocuğa yönelik bakış açısı Tanzimat’la değişmeye başlamıştır. Birçok alanda yaşanan değişim çocuk terbiyesi konusunda da gelişim ve değişime sebep olmuştur. Çocukken alınan terbiyenin insanın gelişiminde önemli olduğu kabul edilmiştir (Şimşek & Yakar, 2020).

2.2. Çocuğun Gelişimi

İnsan, anne karnından itibaren bir gelişim içindedir. Her dönemin farklı gelişim özellikleri vardır. Gelişimi çevre ve kalıtımın etkilediği bilinmektedir. Gelişim dönemleri farklı şekilde sınıflandırılıp adlandırılabilir. Bu bölümde bilişsel, sosyal ve dilsel gelişimine değinilecektir. Araştırmamız açısından dil gelişimine detaylı yer verilecektir.

2.2.1. Bilişsel Gelişim

Bilişsel gelişim, zihinsel süreçleri ifade etmektedir. Bu zihinsel süreçleri Bayhan ve Artan (2007) dikkat, algı, bellek, okuma ve yazma, problem çözme vb. olarak belirtmiştir. Bebek dünyaya geldiği andan itibaren tanımlama, anlamlandırma süreci yaşar. Çevresinden başlayarak duyuları ve hareketleri yoluyla keşfe başlar. Bilişsel gelişimin başlangıcı nesnelerin değişmezliğinin keşfedilmesi kabul edilir (Kol, 2011).

Bilişsel gelişimi etkileyen faktörler Bruner, Piaget, Vygotsky tarafından farklı şekillerde ele alınmıştır. Bilişsel gelişim evreleri araştırmacıların ortak görüşleriyle genel olarak dört evrede incelemişlerdir.

0-2 yaş arası “Duyusal Motor Dönemi” olarak adlandırılmıştır. Doğuştan sahip olunan refleks davranışlar bu dönemde bilinçli bir şekilde gerçekleştirilir. Bu evrede bebek dünyayı tanımaya başlar. Nesne sürekliliğini kazanır. Çevresindeki her şey dikkatini çeker. Nesneleri eline alabilir, onları uzun uzun inceler.

2-7 yaş “İşlem Öncesi Dönem”de benmerkezcilik hâkimdir. Dil gelişimi hızlıdır. Oyun oynarken canlandırmacılık ön plandadır çünkü sembolik oyun dönemidir. Bu dönem Piaget tarafından sembolik ya da kavramsal öncesi dönem (2-4 yaş) ve sezgisel dönem (4- 7 yaş) olmak üzere ikiye ayrılır.

7-12 yaş “Somut İşlem Dönemi” dilin etkin olarak kullanılmaya başlandığı dönemdir. Zihinsel düşünme, problem çözme, somut işlemler yapabilme gibi bilişsel süreçleri gerçekleştirebilir. Sınıflama ve sıralama yapabilir.

12 yaş ve üzeri “Soyut İşlemler Dönemi”nde ergenlik dönemi başlar bedensel değişimlerle birlikte zihinsel değişimler de yaşanır. Soyut düşünme dönemi olduğu için atasözlerini, mecazlı anlatımları anlayabilir (Güneş & Güneş, 2017).

2.2.2. Sosyal Gelişim

Sosyal yaşamdan beklenti kişinin etrafındaki diğer kişilerle sorun yaşamadan ilişki kurabilmesidir. Normal yaşantı sürecinde toplumun kültürüne uygun kuralları öğrenerek kişi sosyalleşir. 0-12 yaş arasındaki çocuklar sosyalleşirken şu özellikleri gösterirler (Baş, 2006).

Arkadaş edinme: Ergenlikle birlikte çocuk, kendinden farklı düşüncelere sahip, farklı kişilikteki kişilerle ilişki ve iş birliği kurarak sosyalleşeceğini anlar.

Gruba katılma: Gruba uygun davranışlar sergileyerek ve grup içinde üzerine düşeni yaparak gruba dahil olma ihtiyacını karşılar.

Çocuk kavgası ve tartışmaları: Çocuk, bu davranışlara büyüklerin ilgisini ve dikkatini çekmek için başvurabilir.

İşbirliği: Çocuğun diğer insanlarla olumlu, sosyal ilişkiler kurabilmelidir.

Rekabet: Kıskançlık duygusuyla ortaya çıkan rekabet, çocukların en iyiyi yapma, öne çıkma yönünde gelişmelerine katkı sağlayabilir.

Kız-Erkek Çocuk İlişkileri: Cinsiyet farkı çocuğun okula başlamasıyla gruplaşmalarla ortaya çıkar. İlerleyen yaşlarda kızların erkekler hakkında fikirleri iyileşirken, erkeklerin kızlar hakkındaki düşünceleri kötüleşme eğilimi gösterir.

Çocuğun okula başlamasıyla sosyalleşmesi hız kazanır. Bencillik azaldığı için çevresiyle daha olumlu ilişki kurmaya başlar. Akran grubuna uyum sağlamak için onlar gibi davranır, giyinir, grup içi sorumlulukları yerine getirir. Grup içinde olmak onlar için önemlidir. Bu dönemde anne ve baba ile de uyumludur. Anne-babalarını rol model seçerler. Çevresinde de beğendikleri davranışları örnek alırlar.

Ergenlik dönemi çocuk için bir başa çıkma dönemi olarak görülebilir. Vücudunda hızlı bedensel gelişim, hormonal değişimler, kabul görme çabaları ergenlik dönemi için kaotik bir

hâl alabilir. Çocuk, bu dönemde kimlik arayışına girer, toplumda yer edinmek kendisi için önceliklidir. Kendini tanımaya, kim olduğunu sorgulamaya başlar. Geleceğe dair yaşamına yön verme düşüncesi oluşur. Ergenlik döneminde sosyalleşme sorunu yaşamamak, daha özgüvenli olmak için çocukluk döneminde ebeveyn ilgisi, sevgisi ile güven duygusunun yeterince doyurulmuş olması önemlidir (Köksalan, 2007).

2.2.3. Dil Gelişimi

Dil çok yönlü, farklı özellikleri farklı bakışta ortaya çıkan, tüm sırları hâlâ çözülmemiş, gizemli özellikleri olan bir varlıktır. Dil hem bireyin hem de toplumun vazgeçilmez bir parçası olup bilim, sanat, teknik gibi her alanda varlığını sürdüren ve aynı zamanda bu disiplinleri şekillendiren bir temsilcidir. Dil sayesinde insan hislerini, hayallerini, düşüncelerini ifade etme olanağı bulur. Bir toplumun çeşitli özellikleri, yaşam tarzı, inançları, kültürel unsurları, uygarlık seviyesi toplumun dilinde belirginleşir, dil aracılığıyla takip edilebilir (Aksan, 2020). Dil gelişimi, çevreden öğrenilen sözcüklerin aracılığıyla duygu ve düşünceleri ifade edebilme, çevredeki yazılı ve sözlü anlatımları anlayabilme becerisidir (Güleryüz, 2013).

Dil her toplumda yaşamın devamlılığı içinde kullanılan bir araçtır. Gelişim alanları incelendiğinde gelişim evrelerinin yaşıt çocuklarda aynı ilerlediği görülmektedir. Dil gelişiminde de yaşıt çocuklar, dil kullanımında aynı evrelerden geçerler. Bundan ötürü dil gelişimi zihinsel gelişime paralel olduğu kabul edilir. Benzer yaşlardaki çocuklar aynı sayıda sözcük bilirler. Cümle dizimlerinin, kelimeyi söyleme şekillerinin de birbirine eş olduğu görülmektedir (Köksalan, 2007).

Dilin nasıl öğrenildiğine ilişkin görüşler farklı kuramları karşımıza çıkarmaktadır:

Psikolinguistik (üretim kuramı) kurama göre, insanlar doğuştan dil öğrenme yeteneğine sahiptir. İnsan yaşadığı çevre, içinde bulunduğu koşullardan bağımsız olarak konuşan biri çevresinde olduğu sürece konuşmayı öğrenir. Bu kuramın tanınmış savunucuları Chomsky ve Lenneberg'tir.

Davranışçı görüş (öğrenme kuramı) kuramı, dil öğrenmede biyolojik yapının etkisini en alt düzeyde tutarken çevrenin etkisinin daha yüksek olduğunu savunur. Dil taklit yoluyla öğrenilir. Çocuk modeli taklit edilirken verilen pekiştireçler öğrenmenin gerçekleşmesini sağlar. Taklit cümle oluşumu ve dil bilgisinin öğrenilmesinde de etkilidir. Bu kuramın savunucusu Skinner'dır.

Bilişsel kuram (etkileşimci görüş) savunucuları Piaget, Bloom, Lahey dil öğrenmenin bilişsel gelişim sürecine bağlı olduğunu savunur. Dört-altı yaş arasında bilişsel faaliyetler

geliştiği için konuşma ve kelime dağarcığı da hızlı gelişim gösterir. Dil gelişiminde çocuklar kelime dizimi, dil bilgisi bilmezler ama anlamları ifade edebilirler. Yani çocuk kelimeleri konuşmadan önce çevre etkileşimi yoluyla öğrenmiştir.

Pragmatik yaklaşıma göre dil gelişimi, sosyal gelişim süreci içinde oluşur. Çocuk sosyal etkileşim içindeyken isteklerini, talep ettiklerini söylemek için dili kullanır. Bruner ve Babes çocuğun yakın çevresi olan ana-baba veya bakıcının dil gelişimine etkisini incelemişlerdir (Çakır, 2013).

Sözel dil gelişimi anne karnındayken başlar. Anne karnında bebeğin seslere duyarlılık kazandığı araştırmalar sonucu bilinmektedir. Dünyaya gelmeden önceki çevre ve dünyaya geldikten sonraki çevre aynı dili konuşuyorsa dil öğrenmesi kolaylaşır. Dili öğrenme süreci, bedensel gelişim gibi belli bir sıra ile gerçekleşir. Tüm dünya çocukları belli evreleri geçirerek konuşmayı öğrenir, kullandıkları dil bilgisi kurallarının da aynı olduğu görülmüştür (Dağbakan & Dağbakan, 2007).

Cüceloğlu (2005) dilin öğrenme aşamalarını beş devreye ayırır:

1. Cıvıldaama evresi,
2. Tek kelime ve tümcel söz,
3. İki kelimeden oluşan cümleler,
4. Telegrafik söz,
5. Uzun cümleler.

Çocuk iletişim kurmakta kullanacağı araç olan dili, oyun oynar gibi öğrenir. Yeni doğan bebek duyuların uyarılması sonucu sesler çıkarır. Bu sesler anlamsız, rastgele, doğal seslerdir. Bu seslerin boğumlanıp karmaşık ses olmaktan çıkması, belli nesnelerle eşleşmesi dilin öğrenilmeye başlanmasıdır (Köksal, 2003).

Dil Gelişimindeki Basamaklar

Ağlama: Doğumdan sonra bebeklerin çıkardığı genel ses ağlamadır. Bebek, ağlama sesinin içinde başka sesler de çıkarır. Bunlar sonraki evrelerdeki seslerin temelleridir. Bebek iletişim dili olarak ağlamayı kullanır. Ağlamada görülen farklılıklar çocuğun başka ihtiyaçlarının olduğunu gösterir. Acıkma, üşüme, hastalık, gaz gibi sıkıntılarını ağlayarak ifade eder.

Agulama (Vokalizasyon): İkinci ayla beraber bebek, agulama denilen sesleri çıkarmaya başlar. Bu sesler “ooo”, “ahhh” gibi açık ünlülerden oluşmaktadır. Bu sesleri çıkarmak doğuştan gelen bir yeti olarak düşünülür. Bunun nedeni sağır bebeklerin de bu sesleri çıkarabildiği görülmüştür. Bu dönem sesleri öğrenilmemiş, bebeğin kendi kendine

çevreden bağımsız çıkardıkları seslerdir. Bütün dünya çocukları bu dönemde sesli harfleri bağımsız olarak çıkarırlar. Çıkardıkları bu sesler bebeklerin hoşuna gittiği için sürekli tekrar ederler. Bu sesleri çıkarırken kendi seslerini duyar ve gülümserler. Çocukla beraber bu sesleri çıkarıp tekrar etmek dil gelişimi için önemlidir.

Cıvıldaama (Cooing: Kumru Gibi Ses Çıkarma): Altı ay itibariyle cıvıldamayı andıran sesler çıkarmaya başlarlar. Bu sesler farklı dil, millet ve yörelerde aynıdır. Bu sesleri sürekli tekrar etmek bebeklerin hoşuna gider. İlk cıvıldaama döneminde çocuklar aynı sesleri çıkarmasına rağmen, son döneme doğru duydukları sesleri çıkarmaya yönelirler. “ba, ba, ba”, “ga, ga, ga” gibi heceleri duydukları gibi söylemeye çalışırlar. Ebeveynlerden seslerine karşılık bulan bebekler sesleri daha net çıkarır. Heceleme, dil pratikliği kazanmasına fayda sağlar.

Tek Sözcük: Bir yaşına gelen bebek ilk anlamlı sözcüğünü söyleyerek dilsel gelişime geçer. Bu dönemde bebek çevresinde söyleneni anlar, yetişkin dilindeki sözcükleri söyleyebilir. Tek sözcük bir cümlemin karşılığı olabilir. “Anne” sözcüğü “Anne gel.”, “Anne bak.” gibi anlamları ifade eder. Bazı araştırmacılar bu cümlelere “tüm cümle” demektedir. Tek sözcük jestlerle desteklenerek istekler dile getirilir. İki yaşından itibaren kelime dağarcığı artmaya başlar. İki yaşında ortalama 50 sözcük biliyorken bu sayı üç yaşında 1000, beş yaşında 2000 civarındadır.

Telgraf Konuşması (İki Sözcüklü Kelimeler): 18 aylıkken çocuk isim ve fiilden oluşan iki sözcüklük cümleler kurabilir. Çocuk parka gitmek isteğini “Baba park git” şeklinde telgrafik cümleyle anlatır. “Anne gel” gibi ilk dil bilgisi yapısına uygun cümleler kurar(Cüceloğlu, 1998). Telgrafik konuşma denilmesinin sebebi bağlaç veya ek kullanmadan söylemek istediklerini iki ya da daha fazla sözcüğü yan yana getirmesidir.

Tam Cümleler: Çocuklar ilk uzun cümlelerini iki ve üç yaşından sonra zamir, sıfat, zarf, bağlaç ve ekleri kullanarak oluştururlar. Dört yaşına gelen çocuk, bulunduğu kültür farketmeksizin dilin gramer yapısını kavramış olur. Çocuğun kelime sayısında artış devam eder. Söz dizimi yetişkinlerinden farklı olmasına rağmen özne ve yüklemi doğru kullanmayı öğrenirler.

2.3. Çocuk Edebiyatı

Çocuk edebiyatının tanımı, kapsamı, içeriği, hitâp ettiği kitle konusunda birçok görüş bildirilmektedir. Çocuk kavramının geç sayılacak bir dönemde kabul edilmesi çocuk edebiyatının kabulünü de geciktirmiştir.

Dünya tarihinde çocukların edebiyattan uzak tutulması anlayışı yakın bir zamanda değişmiştir. Eflatun, Sokrates, Aristoteles gibi ünlü düşünürler çocuklara felsefe dersini, yetişkin kitaplarını, şiirleri yasaklamıştır. Buna karşın Doğu’da çocuk anlayışı daha eskidir fakat bu anlayış çocuğun terbiyesi üzerinedir. Çocuk edebiyatı, Batı’da çocuk algısının değişmeye başlamasıyla 18. yy.da ayrı bir edebiyat olma yoluna girmiştir. Çocuk için ayrı bir edebiyat olmasının gerektiğini savunanlar kadar çocukların yetişkin edebiyatından kendilerine uygun olanı seçmeleri görüşü yer almıştır.

Türk edebiyatında çocuğa yönelik edebiyatın ilk örnekleri, Nabi’nin *Hayriyye* ve Sümbülzâde Vehbi’nin *Lütfiye*’si kabul edilir. Bu iki eser öğüt içeriklidir bu nedenle çocuklara değil yetişkinlere uygun olduğu görüşü hâkimdir. Kayserili Doktor Rüştü tarafından 1859 yılında yayımlanan *Nuhbet’l-Etfâl (Çocuklara Armağan)* öğretmenlere kılavuzluk yapmanın yanında Türkçe öğretim konusunda özgün bir eserdir (Aksoy & Gürel, 2008).

Bizde çocuk edebiyatının 19. yy. sonlarına doğru Şinasi’nin La Fontaine’den *Kurt ile Kuzu* fablı (1856) ve Ahmet Lutfi’nin Daniel Defoe’nun *Robenson Hikâyesi* (1864) çevirileriyle edebiyatımıza girdiğini savunanlar olmuştur. Çocuk edebiyatının tarihsel sürecine bakıldığında yazıldığı dönemin sosyal, siyasi ve kültürel izlerini taşıyan ürünler verdiği görülmektedir. Dönemin özelliklerini bilmek çocuk edebiyatının süreç içinde nasıl gelişim gösterdiğini anlamayı kolaylaştıracaktır (Şimşek & Kartal, 2022).

Edebiyatımızda çocuk klasikleri olarak bilinen aslında yetişkin kitabı olmasına rağmen çocuk duyarlılığını yakalamış kitapların çevirisi, çocuk için edebiyat anlayışının kabulüyle yapılmaya başlanmıştır. İlk örnek olan Yusuf Kâmil Paşa (1808-1876)’nın Fenolon’dan yaptığı çeviri *Terceme-i Telemak* (1861) çocukların anlayacağı bir dille yazılmamıştır (Baş,2012). Jonathan Swift’in *Gulliver’in Gezileri* (1872) Mahmud Nedim, Jules Verne’in *Gizli Ada ve Seksen Günde Devri Âlem* (1880) Ahmet İhsan (Tokgöz), Daniel Defoe’nun *Robinson Crusoe* (1864) Vakanuvîs Lûtfî; yine Jules Verne’nin *Merkez-i Arza Seyahat* (1883) ve *Balonla Beş Hafta Seyahat* (1887) Mehmet Emin tarafından çevirileri yapılmıştır (Karagözoğlu, 2010).

Şirin’e (2007) göre çocuk ve çocukluk, çocuk edebiyatının temel kaynağıdır. Çocuk edebiyatını yetişkin edebiyatından ayıran özellikler çocuğa görelilik, çocuk gerçekliği ve bakışını yansıtmasıdır. Bu temellerde çocuk edebiyatı çocuğun duygu, düşünce ve hayal dünyasını yalın bir dille anlatan; çocuğu estetik yönden geliştirirken okumayı sevdirecek okuma alışkanlığı kazandıran; sınırları uçsuz bucaksız edebiyat değeri taşıyan; çocuklara yönelik edebiyattır.

Çocuk duyarlılığını yakalamış, çocuğun dünyasına girebilen bir eser çocuğa okuma sevgisi kazandırır. Biçim, içerik, konu çocuğa göre olduğu zaman çocuğun dil gelişimi yanında zihinsel, duygusal ve ruhsal gelişimine katkı sağlayacaktır. Bunun için çocuğu iyi tanımak, sınırlarını bilmek, çocuk duyarlılığını anlamak en önemlisi onu hafife almamak gerekir. Çocukların yetişkinlerden farklı bakış açısı, sınırsız hayal gücü, algı düzeyi, dil becerileri, ilgi ve ihtiyaçları, gelişim özellikleri vardır. Bunlar göz önünde bulundurularak yazılan eserler çocuğa göre olabilir. Bunu sağlamak için çocuğun kavrama gücü dikkate alınmalı, ilgi alanları belirlenmeli, hayat tecrübeleri göz önünde bulundurulmalı, zihinsel gelişimine bağlı olarak algı, anlama ve anlamlandırma süreçleri dikkate alınmalıdır (Sezer, 2020).

1979 yılının Birleşmiş Milletlerce “uluslararası çocuk yılı” kabul edilmesiyle çocuğa bakış edebiyatta da değişmiştir. Çocuk yayınlarına ilgi artmış birçok konferans, açık oturum ve seminer dışında *Ulusal Kültür* dergisinin 4. sayısının konusu çocuk ve çocuk edebiyatı yazıları olmuştur (Nisan 1979). Türk Dil Kurumu da aynı yılın aynı ayında yayımladığı *Türk Dili* dergisini çocuk edebiyatı konusuna ayırmıştır (Oğuzkan, 2006).

Çocuk, edebiyatta konu değil çocukların hayal, duygu, düşünce dünyasına hitap eden eserlerin amacı olmuştur. Amaç çocuk duyarlılığını yakalayarak ona dilsel, zihinsel, ruhsal, kültürel anlamda zenginlik katmaktır. Çocuklar için yapılan edebiyat özellikle modern çağda çocuğa görelilik ilkesine uygun olmalıdır. Konu, içerik, anlatım çocuk gerçekliğine ve çocuğa göre olmalıdır (Şirin, 2016).

Çocuk edebiyatı eğitsel olmalıdır ama emredici öğüt vermemelidir. Çocuğa bir ideolojik görüş dayatılmamalı, değerler ve geleneğe dayalı söylemler yoğun olmamalı, korku ve kaygı oluşturacak şekilde abartılı, aşırı duygusal bir anlatımdan kaçınılmalıdır. Bunun yerine hayal, duygu, düşüncesini zenginleştirecek; düş kurabileceği, yargılamadan uzak, zor duygularla başa çıkmayı öğrenebildiği; yaratıcılığını destekleyen çocuk duyarlılığına uygun bir anlayışın yalın bir dille anlatımı tercih edilmelidir (Çer, 2019).

Çocuk edebiyatı ürünlerinin hazırlanması ve çocukla buluşturulması titizlikle üstünde durulması gereken bir iştir. Çocuk, kendi çocuk duyarlılığına uygun ürünlerle eğlenceli vakit geçirirken edebi ürün onu bazen yaşadığı hayatın zorluklarından uzaklaştırarak başka diyarlara götürür. Yetişkin bir insanın edebiyatla olan ilişkisi ile çocuğun edebiyatla olan ilişkisi birbirine benzerdir. Edebiyat insana bakış açısı, dünyayı anlama yetisi kazandırır. Edebiyatla farklı düşünceleri görür, düşünür, sevgi duyar, nefret eder. Çocuk da bu yaşantıları edebiyat sayesinde tadar. Kelimelerin farklı anlamları olduğunu keşfeder, ana dilinin

derinliklerine iner, anlam dünyasını zenginleştirir. Edebiyat sayesinde fikir dünyası gelişir (Uçan, 2018).

Çocuk edebiyatı, edebiyattan farklı olarak eğitici olması göze çarpar. Eğiticilik ders vermek, terbiye etmek değil; çocuğa yaratıcı düşünme yeteneği kazandırmak; dil becerilerinin gelişmesini sağlamak, hayal gücüne katkı sunmaktır. Çocukta doğuştan var olan merak duygusu, güzellik algısı, hayal gücü çocuk edebiyatıyla gelişir (Şimşek, 2014).

Çocuğa yönelik yazan biri çok titiz olmalıdır. Sözcük seçimi, sözcüklerin dizimi, kültür unsurları, toplumsal değerler gözetilmelidir. Okumayı sevdirmesi çocuk edebiyatının temel görevlerindendir. Bu sevgi okuma alışkanlığı kazanması için gereklidir. Çocuk, yaş grubuna göre seçilmiş ürünlerle karşılaşır okumaktan kaçınmaz.

2.4. Çocuk Şiiri

Dil, bir milletin varlığının en önemli delilidir. Kültür aktarımı, sözlü ve yazılı edebiyat dil sayesinde devamlılığını sürdürür. Dil, sadece konuşma aracı değildir. “Şiir dilin özüdür, kokusudur, lezzetidir, musikî kâbiliyetidir yahut bunlardan doğan hususî bir şekildir” (Tanpınar, 2000). Şiir, dilin en ince noktalarına dokunur. Bunu yapabilenler de şairlerdir. Şiir için genel geçer bir tanım yoktur. Şiir, duyguların ifade edilme şekliyse, her şairin duygularını ifade ederken şiire yapacağı tanım da kendine hastır. Şiirin anlatım şekli, duygu ağırlıklı olması, imgeleri, biçimsel özellikleri onu diğer türlerden ayırır. Çocuğun ilk çıkardığı sesler, başlangıçta belki anlamsız gibi görünse de, aslında bir ses düzeni içinde özgün bir melodiye barındırır. Bu başlangıç aşamasında kullanılan kelimeler, adeta şiirsel bir dansa dönüşür. Sözlerin sınırlarını zorlayarak, az kelimeyle büyük anlamlar yaratır. Kendine özgü imgelerle donatılmıştır; çocuğun iç dünyasındaki heyecanlarını, duygularını ve zaman zaman dile getiremediği isteklerini bu imgeler aracılığıyla yansıtır. Dilin sınırlarını aşarak, çocuğun iç dünyasını renklendiren, zenginleştiren bir sanat eseridir çocuk şiiri. Her şairin kendi tanımını yapacağı şiir, çocuk şiiri için de geçerli olan belirli özelliklere sahiptir. Şiir, sadece kelimeler arasındaki bağlantıyı değil, aynı zamanda duyguların derinliklerine inmeyi amaçlar, bu nedenle çocuk şiiri de evrensel özelliklere bağlıdır.

Şiir, masum ve saf duyguların en özgün ifadesidir, özellikle de çocuklar için. Bu tür, coşkulu ifadeleri, yoğun anlatımıyla çocukları kolaylıkla kendine çeker; kendine has dünyasına davet eder. Şiirde aranan estetik ölçütler, çocuklara yönelik şiirlerde de aynı şekilde önemini korur. Çocuk şiiri, çocuğun yaşantısına katkı sağlamalı, duygusal oluşumunu, hayat deneyimini zenginleştirmelidir. Şiir, çocuklarda yazma arzusu hissettirmeli, estetik duyguları harekete geçirmelidir. Şairin birikimleri şiirde anlaşılır olmalı, okuyucu bunu

içselleştirebilmelidir. Şiir, çocuklara duygu dünyalarını keşfettiklerini hissettirmeli ve onlarla güçlü bir bağ kurmalıdır. Çocuk şiiri yetişkin okurları da kendine çekecek güçlü, coşkulu etkileşimlerle anlamsal ve duygusal bir atmosfer oluşturmalıdır (Yener, 2014).

Çocuk şiiri, ses, ahenk, ritimlerin birleşmesiyle çocuklarda derin duygusal tepkileri uyandıran, izlenimlerin coşkusunu canlandıran etkileyici bir sanat türüdür (Ciravoğlu, 2000).

Ritm yani şiirdeki ses, yetişkinler için yazılan şiirle çocuk şiirinin ortak noktasıdır. Ayrılan yönleri ise söyleme biçimi, seçilen sözcükler ve telaffuzdur. Çocukta estetik ve güzellik anlayışı şiirle ortaya çıkar (Turan & Gücüyeter, 2010).

Şiir, estetik ölçütlere sahiptir. Çocuk şiiri çocuksu söyleyiş, çocuğa görelilik unsurlarına sahip olmasının yanında şiirde bulunması gereken özellikler çocuk şiiri için de geçerlidir. Çocuk, şiirde şekle önem vermez. Onu cezbedecek, hayal dünyasıyla örtüşecek şiirsel dildir. İyi bir şiirde ahenk unsurlarıyla sağlanmış şiire has müzik vardır. Akılda kalıcılık, söyleyişte kolaylık, akıcılık önemlidir. Çocuk şiirle ailede tanışmalıdır. Tekerleme, şiir zevkinin başlangıcını oluşturur (Yüce, 2007).

Çocuğa yönelik şiirler, sanatsal öğeleri barındırmalıdır. Okuduğu şiir onun dünyaya bakışına katkı sağlamalı, insanı tanıması için yol gösterici olmalı, içsel farkındalığını geliştirmelidir. İnsanı, hayvanları, doğayı, hayatı sevdirmeli; ders vermek, öğretici olmak yerine doğruya, iyiye yönlendirmelidir (Temizyürek, Şahbaz & Gürel, 2021).

Çocuk, şiirle bebekken dinlediği ninnilerle tanışmış olur. Söyleyişteki uyum, ahenk, ritm onun dikkatini çeker. Çocukluk döneminde çocuk, şiiri önce dinler sonra okumayı ve ezberlemeyi öğrenir. Şiirdeki canlı, ahenkli söyleyiş çocuğun ilgisini çeker. Ses benzerlikleri şiiri ezberlemesini kolaylaştırır. Her ahenkli söyleyiş çocuğa göre olmayabilir; çocuk şiiri de diğer çocuk edebiyatı türlerinde aranan çocuğa görelilik, çocuk duyarlılığı, çocuğun dünyasına hitap etme gibi özelliklere sahip olmalıdır (Güleç & Geçgel, 2005).

Aytaş (2001) “Çocuk ve Şiir” makalesinde çocuk ve şiir kavramlarını birbirine yakıştırır. Şiir, duygu dünyasının kelimelere dökülmüş halidir. Bu dünya çocuğa benzer. Çocuk, saflığın ve temizliğin temsilidir. Şiir de duygu dünyasının saf ve temiz yönünün kelimelerle dışa vurumudur. Çocuk şiirinin hem dünya edebiyatında hem Türk edebiyatında öne çıkan yönü eğitici olmasıdır. Çocuğa bakış onun eğitilmesi yönündedir. Edebiyatımızda da bu anlayış ilk dönem eserlerinde görülmektedir. Çocuğa öğüt vermek, onu eğitmek, güzel ahlâklı olması için kazanması gereken davranışları anlatmak ana tema olmuştur. Divan edebiyatında çocuk şiirine az yer verilmiştir. Çünkü çocuk büyüklerin terbiyesinde büyüyecek ve yetişecektir. Çocuk şiirine geçiş Tanzimat dönemi şairlerinin fabl türü çevirileri daha sonra uyarlama ve yaratıcı eserlerle yapmış oldukları katkılarla olmuştur. Reca'izade Ekrem ölen

oğlu Nejat'a şiirler yazmıştır. Bu şiirlerden önce La Fontain'den çevireler yapmıştır. Nabizade Nazım *Bir Sansar ile Horoz ve Tavuk*, Muallim Naci *Oduncu ile Azrail, Kuzu, Avcı, Kırlangıç* gibi manzumelere yazmışlardır. Şinasi'nin kendi yazdığı *Eşek ile Tilki, Karakuş Yavrusu ile Karga, Arı ile Sivrisinek*, La Fontaine'den çevirdiği *Kurt ile Kuzu Hikâyesi* adlı eserler çocuk şiirinin başlangıcı sayılabilir. Türk Edebiyatında ilk çocuk şiiri Tevfik Fikret'in yazdığı *Şermin* adlı eseri kabul edilir. Bunun nedeni Tevfik Fikret'in farklı bir bakış açısı ve anlatımla çocuğu araç yapmak yerine çocuğun dünyasına yönelik yazmasıdır.

Ülkemizde anaokulları açılmaya başlayınca çocuklara yönelik şiir yazma denemeleri artmıştır. İstanbul Darülmualim müdürü Sâti Bey çocuklar için yazılan şiire yeterince yer verilmediğini görüp bu alanda eser verilmesi için şairlere çağrıda bulunmuştur. Bu çağrıya ilk karşılık verenlerden biri İ. Alâattin Gövsa olmuştur. İ. Alâattin Gövsa'nın çocuk edebiyatı alanında *Çocuk Şiirleri* adlı çalışması önemli bir çalışmadır. La Fontaine'den çevirilerin de yer aldığı şiir kitabında kahramanlık, erdem, tabiat, vatan gibi konular yer almıştır. Satı Bey'in çağrısına yanıt veren diğer önemli şair *Çocuklarımıza Neşîdeler* şiir kitabıyla Ali Ulvi Elöve olmuştur. Lamartine, La Fontaine ve Victor Hugo'dan etkilenmiş ve şiirlerinde bu etki görülmüştür (Yalçın & Aytaş, 2003). Bu çalışmalardan sonra Millî Edebiyat akımının temsilcileri veya *Genç Kalemler* dergisi etrafında yer alan şairlerden de çocuklar için şiirler yazanlar olmuştur. Mehmet Emin Yurdakul (1869-1994), Ziya Gökalp, Fuat Köprülü, Kazım Nami Duru (1876-1967), Celal Sahir Erozan (1883-1935), Ahmet Cevat Emre (1887-1961), İsmail Hikmet Ertaylan (1889-1967), Fazıl Ahmet Aykaç (1884-1967) gibi şairlerin sade ve anlaşılır bir dile yazdıkları şiirler, yıllarca ilk ve ortaokullarda okutulmuştur.

Ziya Gökalp edebî eserleri aracılığıyla çocuk ruhuna ne kadar etkili bir şekilde hitap ettiğini kendi çocukluk deneyimlerinden örnekler vererek ifade eder. Ayrıca, çocukluğunda edebi eserlerle beslenmenin ve zihnini genişletmenin önemini vurgular (Ateş, 2005). Çocuklar için yazdığı *Kızıl Elma, Altın Işık, Yeni Hayat* gibi öğretici özelliklere sahip bu eserlerde Türkçülük ülküsü işlenmiştir. Mehmet Emin Yurdakul, didaktik şiir niteliği taşıyan şiirler yazmıştır. *Yeni Mecmua* dergisinde Fuat Köprülü konusu millî olan hece vezniyle yazdığı şiirlerini *Mektep Şiireleri* (1918) adlı bir kitapta toplamıştır. Ali Ekrem Bolayır farklı konuları içeren manzumeleri *Çocuk Şiirleri* (1917), *Şiir Demeti* (1923) adlı kitaplarda bir araya getirmiştir. Cumhuriyet yıllarında çocuk şiirleri yazan şairlerimiz Orhan Seyfi Orhun, Yusuf Ziya Ortaç (1895-1967), Halit Fahri Ozansoy (1891-1932), Enis Behiç Koryürek (1891-1949), Samih Rıfat (1874-1932) ve Faruk Nafiz Çamlıbel (1898-1973)'dir. Latin harflerinin kabulüyle çocuklara yönelik birçok şair tarafından çeşitli konularda şiirler yazılmıştır. Bu şairler Hasan Ali Yücel (1897- 1961), Vasfi Mahir Kocatürk, Necmettin Halil

Onan (1902-1968), Orhan Şaik Gökyay (1908- 1994), Ahmet Kutsi Tecer (1901-1967), Ömer Bedrettin Uşaklı (1904-1946), Kemalettin Kamu (1901-1948), Halide Nusret Zorlutuna (1901-1984), Behçet Kemal Çağlar, Emin Recep Güler (1889-?), Faruk Görtunca (1904-1982), İlhami Bekir Tez (1906-1984), Yaşar Nabi Nayır (1908-1981) ve Galip Naşit Arı (1907-1973) olarak sıralanabilir.

2.4.1. Çocuk Şiirinin Genel Özellikleri

Çocuk dünyaya gelir, dinlediği ninniler aracılığıyla şiirle tanışır. Ezgili bir söyleyişe sahip ninniler uyutma aracı olarak kullanılır. Büyürken merakla dinlediği masallardaki tekerlemeler, söylediği şarkıların ve türkülerin güfteleri şiirdir. Çocuk, ana dilini öğrenirken şiiri araç olarak kullanır. Çocuklar için şiir yazarken, okuyacakları şiirleri seçerken belli ölçütlerin dikkate alınması gereklidir. Şiirin genel özellikleri çocuk şiirinde yer almalıdır bunun yanında ayırıcı özellikler de bulunmalıdır (Temizyürek, Şahbaz & Gürel, 2021).

Masal dönemindeki çocuklar için hazırlanan şiirler çocuğa has imgelerle, düş dünyasını geliştirecek bir anlatım biçimine sahip olmalı, olağanüstü unsurlarla süslenmelidir. Oyun dönemindeki çocuk şiirlerinde tekerleme, ses tekrarları, kelime oyunları gibi öğeler; oyunu anımsatacak özellikler yer almalıdır. Okul öncesi ile ilkokul dönemindeki çocuklar mizah içeren komik kişi ve varlık anlatan; doğa, hayvan, kuş, ağaç tasvirleri içeren şiirleri severler (Tanju, 2013).

Şiirler, çocukların duygularını tanıması, ifade etmesi ve yönetmesi açısından bir araçtır. Çocuk sahip olduğu sevinç, keder, özlem, kaygı, kızgınlık gibi sahip olduğu duygulara şiirde karşılık bulur. Bu sayede empati kurabilir, duygusal zekâları gelişir. Çocuklar şiirlerden duygusal olarak etkilemenin yanında, şiirlerin söyleyiş özelliklerinden de keyif alırlar. Bu nedenle çocukların şiirin tadına varmalarını kolaylaştıran şiirin kendi içindeki uyak, redif, ölçü gibi ses uyumunu sağlayan unsurlar; şiirlerin daha kolay akılda kalmasını, kalıcı izler bırakmasını sağlar. Çocuklar için yazılan şiirlerde bu öğelerin kullanılması, onların şiire olan ilgisini artırır ve dil becerilerini geliştirmelerine yardımcı olur. Çocuklar için yazılan şiirler, çocukların anlayabileceği şekilde olmalıdır. Çocuklar, anlamadıkları şiirleri okumaktan hoşlanmazlar. Düşünceler ve duygular, çocuğun kavrayabileceği bir bütünlük içinde ifade edilmelidir. Çocuklar için yazılan şiirlerde onların yaşına, gelişimine, sözcük varlığına dikkat edilerek; sade, açık ve anlaşılır bir dil kullanılmalıdır. Doğrudan bilgi veren şiirler, çocukların ilgisini çekmez ama her metinde olduğu gibi şiirin de vermek istediği bir mesaj vardır. Bunu doğrudan vermek yerine sezdirmek çocukları düşünmeye sevk eder (Yıldırım, 2012).

Çocuk için şiir ayrımı olup olmaması tartışmalı bir konudur. Çocuk varsa çocuk şiiri ayrımı yapılması da gerekli olmuştur. Bu noktada çocuk şiirinin ayırıcı özelliklerini belirlemek gerekmektedir. Çocuk edebiyatı türlerinde olduğu gibi çocuk şiiri ve çocuklar için şiiri kavramları karşımıza çıkmaktadır. Bu iki kavram birbirinden farklı olmakla beraber yetişkinler için yazılmış birçok şiiri, çocukların anlaması ve sevmesi hangi şiirin çocuk şiiri olacağı konusunu gündeme getirmiştir. Cumhuriyet dönemi şiirlerinin birçoğu, yetişkinlere yönelik yazılmasına rağmen çocuk şiiri olarak değerlendirilmesi mümkündür. Bunun sebebi şiirin konusu, söyleyiş özellikleri, konu, tema gibi unsurların ele alınış biçimidir. Bu unsurlar çocuk şiirinde farklıdır (Yalçın & Aytas, 2003).

Çocuk şiiri ile yetişkin şiirinin ortak noktası, şiirin ritmik yapısıdır. Bunun yanı sıra anlatım tarzı, kullanılan kelimeler ve dil kullanımı bu iki edebî türü birbirinden ayıran belirgin unsurlardır. Çocukların estetik ve güzellik duygusunu geliştirmek amacıyla, onlara yönelik şiir eğitimi önemlidir. Ancak bazı çocuk şiirlerinde, çocukların hayal gücünü yeterince önemsemeyen, estetik zevklerini geliştirmeyen, aksine gerçek şiir deneyimi yaşatamayan, kişiler tarafından rastgele kaleme alınan eserler; çocuk kitaplarında, çocuk dergilerinde çokça görülmektedir. Çocuk şiiri ve çocuk edebiyatı üzerine yapılan tartışmaların çıkış noktası da çoğunlukla bu konu etrafında şekillenmektedir. Edward Hirsch, çocukların eğitime yetişkin şiirleriyle başlanması gerektiğine inananlardan biridir. Hirsch, henüz sekiz yaşındayken Emily Brontë'nin *Spellbound* adlı şiirinden nasıl derinden etkilendiğini dile getirir. Adeta bir yetişkinin anlayış düzeyiyle, şiirin yapısını ve nasıl ortaya çıktığını kavradığını ifade eder. Hirsch, sekiz yaşındayken Emily Brontë'nin *Spellbound* adlı şiiri aracılığıyla şiirden nasıl etkilendiğini anlatır. Sanki bir yetişkin gibi, şiirin nasıl meydana geldiğini anlar, iyi bir okuyucu gibi şiiri hisseder aynı zamanda bir çocuk olarak şiirdeki kelimeler karşısında duyduğu hayranlık ve şaşkınlık arasında kalır. Bazı görüşler, çocuk şiiri kavramını sorgular; bu şiirlerin aslında yetişkinlere hitap edecek düzeyde yazılması gerektiğini savunur. Bu görüşü savunan bir diğer yazar Oğuz Kazım Atok'tur. Atok, çocuk şiirinin on yaşından önce bile etkili olmayacağını, çocuksu özellik taşıdığını söyler. Eğer çocuk sanatta yükselmek istiyorsa yetişkin şiiriyle tanışması gerektiğini düşünür. Edebiyat eserlerini çocuklara okutmayı isteyenleri, aslında çocukları “yetişkin dalkavukluğu”na sürüklediklerini öne süren Profesör Leland Jacobs, çocukların kendine has ihtiyaçları ve ilgileri olduğunu vurgular. Jacobs, bundan dolayı çocuklara yönelik edebi eserlerin yazılması gerektiğini vurgular. Ona göre, çocuklardan yetişkinlerin beğendiği klasikleri sevmelerini istemek işe yaramak yerine olumsuz bir etki bırakacaktır.

Çocuk şiiri konusunda ne bir yetişkin gibi yaklaşmak ne de zorunlu bir çocukluğa bürünmeye çalışmak doğrudur. Samimi bir yaklaşımla hissetmek, yazmak çocuğa şiiri yakınlaştırır. Çocuk için yazmak yapmacıklıktan uzak, sunî bir yaklaşımdan kaçınarak çocuk duyarlılığını canlandırmaktır. Verilen mesajdan çok bu mesajı nasıl iletildiği önemlidir. Çocuk şiiri olarak adlandırılan şiirlerin çoğunun aslında çocuklara uygun olmadığı görülmektedir. Bir eserin çocuklar için olduğunu gösteren unsurlar, konusunun çocuk dünyasından ya da çocuksuluktan alınmasıyla sınırlı değildir. Aynı zamanda yetişkinler için yazılan şiirlerde masalımsı öğelerin bulunması da, çocuk şiiri ile yetişkin şiirinin arasındaki ayrımı zorlaştırabilir. Bu ayrımı ortaya koyabilmek önemlidir.

Çocuk şiirinde bulunması gereken özellikler şu şekilde sıralanabilir:

- Doğal dil kullanımı yanında anlatım etkileyici ve derin olmalı,
- Söz sanatlarına yer verilerek anlatım güçlendirilmeli,
- Ahenk unsurlarına yer verilmelidir,
- Türkçenin geniş dil ve ifade olanaklarını yansıtmalı, bunun yanında günlük hayatta kullanılan sözcüklerden yararlanmalı,
- Çocukların hayal güçlerini harekete geçirecek imgeler seçilmeli ve kapalı imgelerden kaçınılmalıdır,
- Anlaşılması zor ifadeler, benzetmeler, mecazlara yer verilmemelidir.
- Çocukların iç dünyasında coşku, sevinç, merak ve hayranlık uyandıracak konular seçilmelidir (Balta, 2021).

2.4.2. Ölçü ve Kâfiye

Çocuk şiirlerinde ölçü ve kâfiye olup olmaması konusunda fikir ayrılıkları olduğu görülmektedir. İbrahim Alâeddin Gövsa, çocuk şiirlerinde ölçü ve kâfiyenin olmasının gerekli olduğuna inanır. Ölçü ve kâfiye çocuğun şiiri daha kolay anlayabilmesine, ezberlemesine yardımcı olduğunu söyler hatta serbest yazılmış şiirlerin okutulmasını istemez. Gövsa'nın böyle düşünmesinin sebebi, çocuk şiirinin belirli bir düzenin içinde olması gerektiği fikrini destekler. Enver Naci Gökşen ise Gövsa'nın görüşlerine karşı çıkarak çocukların şiirle tanışmaları için serbest tarzda yazılmış şiirleri de okuması gerektiğini savunur. Böylece, farklı ifade biçimlerini keşfedebileceklerini söyler. Özellikle okul öncesi ile ilkökul çağında çocuklar, ezberlemeyi kolaylaştırdığı için durak ve hece ölçüsü olan şiirleri tercih edebilir. Çocukların şiirle yaklaşması için şiirlerin kolay ezberlenip söylenebilmesi önemlidir. Çocuk şiiri ölçsüz ve kâfiyesiz olabilir fakat kolay anlaşılır olması, kulağa hoş gelmesi gibi özellikleri yine de barındırmalıdır. Şiir, itinayla seçilmiş kelimelerin ritmik yapının sesiyle

bütünleştiği bir ifade biçimi olduğuna göre lirik tarzda yazılan dramatik temalı şiirlerde kâfiye, ahenk ve ölçü bir uyum içinde olmalıdır. Bu tür şiirler, sadece anlatımıyla değil, aynı zamanda ahenk unsurlarıyla da etkileyici olmalıdır. Serbest formda yazılmış şiirler ölçü olarak serbest olsa da biçimsel olarak kurallara uygun olmalıdır. Bu kurallar, dize sayısı, dize uzunluğu, iç kâfiye gibi unsurlardır. Sesin şiirle olan doğal uyumu, estetik bir denge oluşturur. Özellikle çocuklar için yazılan şiirlerde kâfiye kullanımı çocukların öğrenme sürecini eğlenceli hâle getirir.

Çocuk şiirlerinde şekil öğelerini değerlendirirken iki temel bakış açısı bulunmaktadır. Birincisi, çocuğa şiirle tanıştırmak ona zevk verme amacı güden şiirlerdir. İkincisi ise belirli bir konuyu öğretme amacıyla yazılan şiirlerdir. Şiir zevki verme amacı güden şiirlerde, serbest ya da kuralcı yapıya sahip olup olmaması önemli değildir. Burada temel amaç, çocuğun şiirle tanışırken keyif almasını sağlamaktır. Çocuklara belli konuları öğretme amacı güden şiirlerde ise kâfiye ile ölçü önemlidir. Bu tür şiirlerde biçimsel kurallar, öğretme sürecini kolaylaştırarak çocukların bilgileri daha etkili bir şekilde öğrenmelerine yardımcı olur. Şiire, sadece çocuğun ezberlemesi gereken bir tür olarak bakılıyorsa doğal olarak ölçülü ve kâfiyeli şiirler çocuklar tarafından daha hızlı ezberlenir. Ancak, çocuklara şiirin estetik keyfi yaşatılmak istenirse bu durumda serbest yazılmış şiirler daha etkili olacaktır (Turan & Gücüyeter, 2010).

Şiirde uyumu sağlayan unsurlar arasında önemli bir yere sahip olan ritim, çocuk şiiri için de önemli bir unsurdur. Çocuklara yönelik yazılan şiirlerde, ölçü ve kâfiye unsurlarına yer verilmesi gerekir. Kâfiyeler belirgin olmalı ve bir sistem içinde şiirin yapısını oluşturmalıdır. Şiiri oluşturan duygu, hayal gücü ve düşünce unsurları çocuk şiirlerinde farklı bir yaklaşımla ele alınmalıdır. Çocukların ruhsal ve fiziksel gelişimlerine uygun olarak yazılan şiirlerde ifadeler sade, anlatımlar basit, fikirler tutarlı olmalıdır. Benzetme yaparken aşırıya kaçılmamalı, karmaşık anlatımlardan uzak durulmalı, sanatsal benzetme yapılacaksa çocukların anlama düzeyi ile birikimleri göz önünde bulundurulmalıdır. Çocuk şiirlerinde şekil, büyük bir öneme sahiptir. Mısralar uzun olmamalı, cümleler düzenli ve dengeli olmalıdır. Ayrıca, bazı mısraların tekrarı kullanılarak ahenk zenginliği elde edilebilir. Şiirler genellikle doğanın güzellikleri, yaşam coşkusu, aile bağları, vatan ve millet sevgisi, güzellik duygusu gibi temaları içermelidir. Olumsuzluklardan kaçınılarak çocuk şiirleri pozitif bir atmosfer sunmalıdır. Çocuk şiirlerinde kullanılan dil, çocukların anlayabileceği, keyif alabileceği bir üslupta olmalıdır. Özne ve yüklem tek olması tercih edilmelidir. Dilin zenginliği sezdirilmeli, anlaşılır bir üslup kullanılarak çocukların ana dil becerilerini geliştirmelerine yardımcı olunmalıdır. Argo ifadelerden, aşırı mecaz ve istiarelerden

kaçınılarak çocukların rahatça anlayabileceği bir dil kullanılmalıdır. Ayrıca, çocukların kullanırken zorlanabileceği edat ve bağlaçlara şiirlerde yer verilmemelidir.

2.4.3. İçerik

Çocuk şiirlerinde işlenen temalar incelendiğinde, dünya edebiyatında genellikle pastoral ve öğretici (didaktik) şiir anlayışının yaygın olduğu görülmektedir. Bu eğilim, kendi edebiyatımızda da benzer şekilde olmak beraber, çocuk şiirinde öğretici şiir anlayışının daha baskın olduğu söylenebilir. Sözlü edebiyat geleneğimizde yer alan ninniler, masallar, tekerlemelerin de aynı niteliklere sahip olduğu görülmektedir. Bu durum, geçmişten günümüze çocuğun genellikle eğitilmesinin gerekliliği anlayışından dolayı çocuk şiirlerinin temasının ve konusunun bu yönde şekillendiğini göstermektedir. Çocuk şiirleri, geleneksel olarak çocuğa değerli hayat dersleri veren, eğitici bir araç olarak kullanılmıştır. Çocukların gelişimine katkı sağlaması, yeni fikirler üretebilmeleri açısından çocuk şiirlerinin içeriğine özellikle önem verilmelidir. Çocukların iyilik, güzellik ve doğruluk kavramlarıyla bütünleşerek büyümesi amaç olmalıdır. Şiirlerin içeriği, çocuğa gerçek hayatı sunma amacı taşımalı, eğer farklı bir anlatım tercih edilecekse, gerçeklikten sapmadan yapılmalıdır. Temalar, içeriği derinleştirecek unsurları barındırmalıdır; çocuğun anlama, yorumlama ve kıyaslama yeteneklerini güçlendirmeye katkı sağlamalıdır. Çocuğun temas ettiği şiir, bakış açısını genişletmeye yönelik olmalıdır (Aytaş, 2001).

Çocuk şiirinde, çocuğa baskıcı bir tavır sergilemenin aksine herkesin söz hakkına eşit şekilde sahip olduğu, adil, etkileşimli ortamların yaratılması çocuklarla iletişimsel başarıyı sağlamak adına önemlidir. Bu bağın olmadığı kalitesiz şiirler, çocukları şiirden soğutabilir. Şiirin konusu, çocuğun kendi yaşam çevresinden yola çıkılarak seçilirse çocuk, o şiiri daha derinlemesine anlar ve içselleştirebilir. Ayrıca, şiirin çocuğa nasıl sunulduğu da büyük bir öneme sahiptir. Düşsel kapak çalışması, iyi resimleme gibi sunumlar çocuğu kitaba çekecektir. Kitap; çocuğa sadece okuma alışkanlığı, kitap sevgisi kazandırmak için değil aynı zamanda kitapları doğru kullanma ve koruma alışkanlığı kazandırma yönünde çocuğun hoşuna gidecek kalitede olmalıdır. Çocuk, çocuğa yönelik şiirleri okuduğunda sanki kelimeler kendi zihninden çıkıp gelmiş gibi kendi yazdığı şiiri okuyormuş gibi hissedebilmelidir. Özel bir hassasiyetle bu duygu oluşturulmalıdır. Tüm bunlardan dolayı herkes çocuk edebiyatında başarılı olamaz. Bazı şairlerin çocukluğuna duyduğu özlemi anlattığı şiirler, çocuk şiiri kategorisine sokulmuş olmasına rağmen bu şiirlerin doğrudan çocuklar için yazıldıkları anlamına gelmez. Şiir, canlı, coşkulu bir dilde çocuğu kendisine çekmelidir. İyi bir kurgu,

anlatım ile çocuk hikâye okurken duyduğu heyecanı şiir okurken de hissetmeli, sevinç dolu bir deneyim yaşmalıdır (Yener, 2014).

Güleryüz (2013) çocukların okuyacağı şiirlerde bulunması gereken özellikleri şöyle sıralar:

- Seçilen şiirler, çocuğun duygusal dünyasıyla uyum içinde olmalı, ilgi alanlarına hitap etmelidir.
- Dizeler kısa, hece sayısı az ve şiirde yer alan sözcükler çocuğun sözcük bilgisine uygun olmalıdır.
- Dizelerdeki duraklar belirgin olmalı, bunlar kolayca fark edilmelidir.
- Bayram kutlamaları veya belirli günler için yazılan şiirler, içerdikleri temalar açısından günün anlam ve önemine uygun olmalıdır. Örneğin, Orman Haftası'nda doğayı anlatan şiirler, Kurtuluş Savaşı veya Cumhuriyet gibi önemli dönemleri anlatan günlerde ise epik, coşkulu ve duygusal şiirler seçilmelidir.
- Okul öncesi ve ilkökul sınıflarında iki, üç dördüğü; ortaokuldaki sınıflarda dört-sekiz dördüğü geçmeyen şiirler tercih edilmelidir.
- Bayram ya da belirli günlerde okutulan şiirler, çocuğun gelişimini, duygusal zenginliğini artıran birer araç olarak kullanılmalıdır.
- Törenlerde seslendirilen şiirler, hem okuyanı hem de dinleyeni sıkmayacak uzunlukta olmalıdır.
- Şiir seçilirken okuyanla dinleyenin ilgi alanları göz önünde bulundurulmalıdır.

Çocuklara yönelik şiirler, şairin dil kullanımındaki becerisine göre karmaşık olmayan, sade bir anlatımla yazılmalıdır. Bu şiirler, içtenlikle ve basit bir dille çocukların dünyasına hitap etmelidir. Şairler ve çocuklar zengin hayal dünyasına sahip olmalarından dolayı birbirine benzer. Şiir, çocukların hayallerini gerçekleştirmelerinde önemli bir rol oynar, çünkü şairlerin mecazlı anlatımları çocukların hayal dünyasını zenginleştirir. Çocukların yaş seviyeleri arttıkça, şairlerin eserlerinde aşamalı olarak mecazlı ifadeler kullanmaları daha etkili olacaktır (Temizyürek, Şahbaz & Gürel, 2021).

2.5. Çocuk Şiirin Türkçe Eğitimindeki Yeri

Şiirle doğumdan itibaren tanışan çocuk, sonraki yaş dönemlerinde de şiirden hoşlanır. Okul öncesi dönemde dinlemeyi sevdiği şiirleri okula başladıktan sonra okumaya başlar,

ezberlemekten zevk duyar. Çocuk şiirlerle ana dilinin inceliklerini kavrar, edebî zevk kazanır, yaratıcı düşünce gücü gelişerek hayal dünyası zenginleşir.

Çocuk şiirinde anlatım, çocuğu ufkunu açacak nitelikte olmalıdır. Kişilik gelişimi, keşfetme isteğini uyandırması buna bağlıdır. Toplumun değer yargıları, sosyal hayatı olumlu-olumsuz yönleri göz önünde bulundurulmalıdır. Okuduğu şiir, çocuğun yaşam sevinci yüksek, üretken, uyumlu bir insan olmasına katkı sağlamalıdır. Doğa, hayvan, insan temalarına yer verilmesi duyarlı bir kişilik geliştirmesini destekleyecektir. Çocuk okuduğu şiiri kendine yakın hissetmeli, şiirde kendini görmeli, toplumda yeri olduğunu sezmelidir. Bunun yanında uygar, bilim ve teknoloji de geri kalmamış yeniliklere açık temalara yer verilmelidir. Tüm bunlar çocuğun ana dilinin tadına vardırması, sözcük dağarcığına katkı sağlamalı, seçici dil zevki edinmesini sağlamalıdır. Çocuk şiiri ninni, tekerleme, bilmece sayısmaca yoluyla çocuğun hayatına bebeklik döneminde ninniyle girmeye başlar; oyun çağında tekerleme, sayısmaya, bilmeceyle şiirsel eğitim varlığını devam ettirir. “Halkın malı olan bu türler; hazırlayıcı, iyi bir mayadır çocuk şiiri için. Besleyicidir, uyarıcıdır, ufuk açıcıdır” (Çolak, 2014, s. 496).

Her edebî tür, kendi özelliklerine göre farklı bir estetik yapı içerir. Şiir, diğer türlere göre farklı bir dil yapısı ile şekillendiği için kendine has bir estetik yapısı vardır. Kendine has estetik yapı; şiirin Türkçe eğitiminde kullanılmasını, analizinin yapılmasını zorlaştırdığı için ülkemizde şiir tahlili konusundaki çalışmalar genellikle sınırlı olmakla beraber geçmişe dayanmaz. Bu alandaki çalışmaların sayısı azdır. Mehmet Kaplan’ın *Şiir Tahlilleri* adlı eseri, bu alanda yapılan sayılı çalışmalardan biridir. Eser, metin analizi konusunda bir el kitabı niteliği taşımaktadır. Bu çalışmada incelenen eserler genellikle yetişkinlere yönelik yazılmış şiirlerden oluşsa da okullarımızdaki Türkçe derslerinde sunulan genellikle “çocuk şiiri” sayılmış örnekler yer almaktadır. Çocuk şiirlerinde ve genel olarak çocuk edebiyatı ürünlerinde belli unsurların bulunması istenir ancak unsurların neler olacağı konusunda genel bir anlaşma yoktur. Çünkü “çocuklar için” sınırlaması altında, bazen “çocuklar üzerine”, bazen “çocuğu”, bazen “duygusal” hatta bazen de “basit” adlandırmaları yapılmaktadır. Bu özellikler tartışılabilir, bunun yanında çocuklar için bir edebiyatın özellikle de çocuk şiirinin varlığı artık yaygın bir şekilde kabul edilmektedir. Bu noktada asıl zorluk, çocuk edebiyatı örneği olarak çocuklar için seçilmiş şiirlerin eğitim sürecinde, özellikle Türkçe derslerinde kullanılması, yorumlanması konusunda ortaya çıkmaktadır. Bu durumda, şiirin yorumlanması, seçilen örneklerin öğrencilere aktarılması sorumlu olan öğretmenin görevidir (Cemiloğlu, 1992).

Türkçe dersi programları incelendiğinde “1936 İlkokul Türkçe Programı”nda şiirle ilgili kazanımların yer aldığı görülmektedir. Bu programda özellikle bedîi zevkin gelişimi için şiir okumanın gerekliliği belirtilmiştir. Öğretmen, öğrencinin bulunduğu sınıf seviyesine uygun yazılmış olan tarih, seyahat, fen, hikâye, şiir kitaplarıyla öğrencileri buluşturmalı; boş zamanları okumaya ayırmalarını sağlamalı; okuduklarını yorumlayıp kitap ve içeriği hakkında arkadaşlarıyla konuşmalarını sağlamalıdır. “1981 İlköğretim Türkçe Eğitim Programı”nda önemli bir özellik olarak sınıf seviyelerine göre çocuk edebiyatı ürünleri sıralanmıştır. Şiir kitaplarını 4. ve 5. sınıf çocuklarının okuması uygun görülmüştür (Baş, 2012).

2.5.1. Temel Dil Becerilerini Geliştirilmesinde Çocuk Şiiri

Türkçe dersi; Sosyal Bilgiler, Fen ve Teknoloji Bilgisidersleri gibi bilgi dersi değil, bir ifade ve beceri dersidir (MEB, 1996). Temel dil becerileri, anlama ve anlatma süreçlerini oluşturan dinleme-okuma ve konuşma-yazma olarak tanımlanır. İlk edinilen beceri olan dinleme, anne karnında başlar. Konuşma, doğumdan sonra dil gelişim evrelerinde yer aldığı üzere aşama aşama gerçekleşir. Doğal olarak edinilen dinleme ve konuşma becerisi çocuğun okula başlamasıyla amaçlarda belirtilen kazanımlarla şekillenir. Okuma ve yazma, okul hayatıyla edinilen becerilerdir. Edebiyatla tanışabilmek için okuma yazma becerilerini kazanmak gerekir. İnsan dinlediklerini/izlediklerini ve okuduklarını yaşamda aktarmak için konuşma ve yazma alanını kullanır. Çocuk edebiyatı ürünleri temel dil becerilerinin gelişmesinde önemli bir yere sahiptir. Dil becerileri arasında birbirine bağlı, birbirini tamamlayan bir etkileşim vardır. Okuma ve dinleme becerisi, çocuk edebiyatı ürünleriyle geliştirilir. Okuyup dinlediğini doğru bir şekilde aktarmak için konuşma ve yazma becerileri kullanılır. Sözü edilen beceriler arasındaki etkileşim ve pekiştirme çocuk edebiyatı ürünleri vasıtasıyla gerçekleşir (Baş, 2012).

Temel dil becerileri olan okuma, konuşma yazma ve dinlemenin gelişmesinde şiir önemlidir. Şiir, dilin sözcük haznesini zenginleştirmek, iletişim becerilerini artırmak için etkili bir araçtır. Bir şiiri, konuya uygun vurgular, el hareketleri, yüz ifadeleri, beden diliyle zenginleştirerek okuma olan inşaat becerisi, çocukların anlatımını canlı, etkileyici kılar. Yoksa ifadeler donuk kalabilir, duyguların gerçek bir şekilde ifade edilmesi güçleşir. Şiir aracılığıyla çocuklara kazandırılan inşaat becerisi, onların iletişim yeteneklerini artırır, duygusal ifadelerini jest-mimiklerle anlatmalarına olanak tanır. Bu nedenle, çocuk edebiyatında şiir türü özel bir yere sahiptir, dil becerilerini ve duygusal ifadeyi zenginleştirmek için çocuklara önemli bir araç sunar. Şiir okumanın, çocuğun iç dünyasında olumlu değişiklikler yapacağı bilinir. Şiirin dünyasına adım attıkça, çocuk ana dilini daha çok sever, sözlü ifade becerileri gelişir,

yaratıcılığı ortaya çıkar. Bu, onun sanatsal bir bakış açısı kazanması yanında hayal dünyasının zenginleşmesini sağlar. Çocuğa estetik anlayış kazandırma, insana dair duyguları hissettirme, ona hayatın içinden bakış açısı elde etmesi konusunda şiirin etkisi büyüktür (Açık Önkaş, 2009).

Şiirin dil becerilerini geliştirme, okuma- yazma sürecinde faydaları bilinmekle beraber bu türe eğitim sürecinde az önem verilmektedir. Kaya (2013) şiir türünün ihmal edilme nedenlerini şu şekilde açıklamıştır:

- Öğretmenler şiiri özel günlerde okunması gereken bir tür olarak görürler.
- Öğretmenlerin şiirle ilgili yeterli bilgisi olmayabilir.
- Yetenek isteyen bir tür olarak görülmesi nedeniyle öğretmenler, şiirden uzak durmayı tercih ederler.
- Şiir hakkında yeterli bilgiye sahip olmamaktan dolayı nasıl kullanacağını bilmemek, şiiri sadece okutmak ya da ezberlemekle sınırlı tutmak.
- Şiir, öğretmen veya öğrenci tarafından ön yargılardan dolayı seilmeyebilir, tercih edilmeyebilir.
- Öğrenciler, şiirle sadece okuma veya ezberleme yoluyla tanıştıkları için şiirden soğuyabilir.

“Şiir ezberlenmeli mi?” Bu konuda farklı görüşler vardır. Kimi görüş, ezber konusuna hoş bakmaz; kimi görüşe göre ise çocuk beğendiği, okumaktan zevk aldığı, hoşlandığı şiirleri ezberleyerek sahiplenir. Şiire karşı olumlu bir tutum kazandırmak için geleneksel ezberleme yöntemlerinden farklı olarak çocuğun kendi seçtiği bir şiiri tekrar tekrar okuyup ezberlemesi, onu kendi deneyimiyle bütünleştirmesi sağlanmalıdır. Şiiri okuyarak ezberleme, çocuğun dil becerilerini, belleğini, duygu dünyasını zenginleştirir. Dilde akıcılığı sağlar, çocuk kendi sesini şiire yansıtarak duygusal bir bağ kurar, dilin inceliklerinin farkına varır. Öğretmen, ezberlemeyi zorunlu bir etkinlik olarak değil bir istek, güdüleme yaklaşımı olarak sunabilir. Şiir, düz metinde olduğu gibi okuduğunu anlamaya yönelik kullanılırsa şiirden hissedilen duygu, alınan haz geri planda kalır. Amaç şiire yönelik soruları cevaplamaktan çok şiiri serbestçe tanıyıp ne hissettiğini, kendinde hangi duyguları uyandırdığını keşfetmesine olanak tanınmalıdır. Öğretmen, rehberlik ederken öğrencinin içindeki merakı ve arzuyu canlı tutmalı, aynı zamanda öğrencilerin duygusal dünyalarına, farklı görüşlerine, yorumlarına değer katarak onları desteklemeli, cesaretlendirmeli ve motive etmelidir. Bütün bunlar, sınıf içinde şiire olan saygıyı artırmanın yanı sıra okuma yazma becerilerinin gelişiminde de etkili bir rol oynar.

Türkçe eğitiminde dinleme, konuşma, okuma, becerileri birbirini tamamlayacak şekilde bütünlük içinde kazandırılmalıdır. Ana dili eğitiminin tam ve etkili olması temel becerilerin bütünlük içinde gelişmesine bağlıdır. Farklı beceriler arasındaki etkileşim becerilerin gelişimini etkilemektedir. Örneğin, okuduğunu anlama becerisinin artması, kişinin okuduklarını daha derinlemesine kavramasına katkıda bulunur. Bu durum, dinleme becerisini de etkiler çünkü dinlediğini daha iyi anlamaya başlar. Bu etkileşim ayrıca konuşma ve yazma becerilerini de olumlu yönde etkiler (Sever vd., 2011).

Temel dil becerilerinin gelişiminde çocuk şiirinin etkisi beceriler ayrılarak aşağıda açıklanmıştır:

Dinleme/ İzleme Becerisinin Gelişimi Açısından Çocuk Şiiri

Dinleme, kişinin konuşmaları, sözcükleri, sesleri, jest-mimikleri ses ve görsel izlenimlerle anlayarak bu bilgileri zihinsel süreçlerle anlamlandırmasıdır. Diğer bir ifadeyle dinleme konuşanın mesajını, dinleyenin işitmesi, anlaması, zihinsel işlemlerle çözümlemesi, var olan bilgilerle ilişkilendirebilmesidir. Yapılan araştırmalar, kişinin diğer insanlarla iletişim halindeyken dinleme oranının %42 olduğunu, dinleme yeteneğinin okul başarısını etkilediği sonucunu ortaya çıkarmıştır (Güleryüz, 2013).

Dinleme, okuma, konuşma ve yazma becerilerine zemin hazırlar. Çocuklar dinleme becerisini kullanarak öğrenmenin yanında zihinsel kapasitelerini de geliştirirler. Dinleme becerisi küçük yaşlarda edinilmelidir. Dinleme için zihinsel hazırlık sürecinden sonra öğrenci, dinleme hedeflerini belirleyerek uygun bir strateji seçmesi ve dikkatini odaklaması gerekmektedir. Bunu kolaylaştırmak için öğrenciye sorular sorulmalıdır. Öğrencinin dinlediklerini anlama ve yorumlama becerilerini geliştirebilmek için çeşitli zihinsel süreçlere dayalı üst düzey düşünme yetilerinin desteklenmesi önemlidir. “Bu amaçla öğrencilere dinlediklerini zihinde canlandırma, sınıflama, sorgulama, ilişki kurma, çıkarımlar yapma, sonucunu tahmin etme, özetleme, değerlendirme ve arkadaşlarıyla paylaşma gibi çalışmalar yaptırılmalıdır” (Özbay, 2005, s. 102).

Çocuk ana dilini ilk olarak dinleyerek öğrenmeye başlar. İlk beceri olan dinleme, anlama olduğu zaman anlam kazanır. Dinleme, konuşma becerisiyle doğal bir bağ kurar. Konuşma eylemi gerçekleşmediği sürece dinleme gerçekleşmez. Konuşmacının varlığı, dinlemenin ikinci bir yönü olan izlemeyi ortaya koymaktadır. Dinlerken görsel öğeler de devreye girebileceği için dinleme becerisi “dinleme/izleme” olarak ifade edilmektedir. Okul öncesi çağda çocuk okuma yazma bilmediği için dinleme/izleme becerisiyle anlar.

Okul Öncesi Eğitim Programı'nda psikomotor alan, sosyal-duygusal alan, dil alanı, bilişsel alan, öz bakım becerileri olmak üzere beş alan yer almaktadır. Bu alanlarda gerekli davranışların kazandırılması, çocuğun gelişim göstermesi dinleme/izleme becerisi ile olmaktadır. Çocuk şiiri, dinleme becerisinin kazandırılmasında önemli bir yere sahiptir. Çocuk, şiir ile ana dilindeki sesin temel öğelerini belirli bir ritim ve uyum içinde kavrayarak şiir aracılığıyla konuşma becerisini geliştirir. Bu noktada öğretmen, şiiri ahenk unsurlarına, vurgu tonlamaya, sesin ezgisine uygun okuyarak bedensel hareketlerle desteklemelidir. Okul öncesi dönemde kulağa hoş gelmesi, akılda kolayca kalması, oyun tadı vermesi açısından kâfiyeli ve ölçülü şiir tercih edilmektedir. Buna rağmen çocuk, şiirden sadece dizeden oluşan, hece sayısı aynı ses benzerliklerinin olduğu bir düzenin varlığını anlamamalıdır. Bunun için uygun şiir örneklerinin seçimine, şiirin türüne uygun seslendirilmesine dikkat edilmelidir. İlkokul döneminde de okul öncesinde olduğu gibi dinleme becerisi ön plandadır. Şiir dinleme esnasında, şiir okuyanın şiir okuma tekniklerine dikkat etmesi anlam sürecini etkilemektedir. İlkokul döneminde kullanılacak dinleme metinlerinde içerik önemli olduğu için şiire yer verilmelidir. Şiirlerde kısaltma veya sadeleştirme yapılmamalıdır.

Dinleme metni belirlenirken sınıf seviyesi göz önünde bulundurulmalıdır. Metnin görsellerle desteklenmesi anlamayı kolaylaştıracaktır. Dinleme amacına yönelik olarak, dinleyici kitlenin ilgi düzeyini gözetenerek konuşmacının vurgu, tonlama, ritim, duraklama gibi ses özellikleri ile beden dilini kullanmak etkili bir iletişim ve dinleme süreci oluşturmak önemlidir. Ortaokul döneminde öğrenci, edebi türlerin hem biçim hem de içerik özelliklerini ayırt edebilecek bir seviyededir. Bununla birlikte üslubu da anlayabilir. Bu dönemdeki öğrencinin dinleme alışkanlığı kazanması amaçlanmaktadır. Öğrencinin söz varlığını arttırmasına yönelik metinler seçilerek dinlediği metni anlayıp çözümlemesi yeni söz varlığı unsurları edinmesini sağlar. Dinleme eğitimi açısından ortaokulda şiir türüne öncelik vermek gerekir. Somut dönemden soyut döneme geçen çocuğun eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme gibi üst düzey becerilerini geliştirir (Baş, 2012).

Okuma Becerisinin Gelişimi Açısından Çocuk Şiiri

Okuma, kişiye entelektüel bakımdan birikim sağlayan, bilgiyi kavrama, sorgulama, anlatma becerilerini geliştirerek akademik ilerleme sağlayan aynı zamanda problem çözme ve eleştirel düşünme kapasitesini arttıran çok yönlü bir beceridir. Okuma becerisinin edinilmesi, geliştirilip alışkanlık hâlini alması kolay değildir. Çocuk, okumayı okula giderek belli süreçleri yerine getirerek öğrenir ancak okumanın sürekli hale gelmesi, okuma zevkinin kazandırılması için çocuk edebiyatı ürünlerine ihtiyaç vardır. Okuma yoluyla çocuk

kitaplarıyla etkileşim süreci artar. Çocuk kitaplarının görevi, okuma sevgisi ile alışkanlık kazandırmaktır (Burgul Adıgüzel, 2016). Şiir kitapları da okuma sürecinde çocuğun sevdiği türlerin başında gelir. Okuma eğitimi, 1924 programından itibaren bütün programlarda yer almıştır.

Çocuklar, şiir okuma-ezberleme sayesinde ana dili sevgisi kazanır, dilin kullanılışını öğrenir. Çocukların meraklı, saf, duygusal, masalsı, oyun ve hayal gücüyle dolu anlam dünyasına seviyelerine uygun şiir örnekleriyle katkı sağlanmalıdır. Çocuğun sanatla tanışması, ona ilgi duyması edebiyatla olduğu düşünülürse şiir bunun için en önemli araçtır. Şiir okuma etkinliklerinin çocuğa sevdirmek için çocuk okumaktan ezberlemekten zevk duyacağı şiirlerle karşılaştırılmalıdır. Bu şiirler yaş seviyesine uygun olmalı, öğretmen tarafında örnek okumalar yapılarak şiir önce çocuğa sunulmalıdır. Şiir okuma kurallarına uygun vurgu, tonlama gibi söyleyiş özelliklerine dikkat edilirken jest, mimik gibi hareketlerle şiir coşku, heyecan, hüzn gibi duyguları hissettirerek aktarılmalıdır. Sanat anlayışı, kendine güven, kendini gerçekleştirme çocuğa şiir okuma etkinlikleriyle kazandırılabilir (Tanju, 2013).

Şiir okuma zihinsel ve bedensel süreçlerin etkili olduğu sanatı ifade eden bir etkinlik olarak kabul edilebilir. Bu nedenle çocuğun yaşına uygun, gelişim düzeyi göz önünde bulundurularak şiir okuma denemeleri anasınıfından başlanarak yapılmalıdır. Şiir, seslerin uyum içinde olduğu, ritimli sözlerin zengin simgesel ifadelerle anlatıldığı bir edebi türüdür. Şiir okumanın amacı ise, kişinin duygu ve düşüncelerini uyum içinde ritimli sözlerle anlatırken el kol hareketleriyle destekleyerek kendini coşkulu bir şekilde ifade edebileceği etkinlikleri içerir. Şiiri okurken kişi, şiirin atmosferine girmeli; şiiri kendi anlayışına göre yeniden yorumlayıp okumalıdır (Gülyüz, 2013).

Öğretmen örnek okumalar yaparak şiir okuma tekniklerini, vurgu, tonlama, telaffuzun nasıl olması gerektiğini çocuklara kavratmalıdır. Şiir okurken ses bulunduğu ortama göre ayarlanmalı ne çok bağırmalı ne de duyulmayacak kadar sessiz olunmalıdır. Erken yaşta çocukların şiirle tanışıp okuması, ezberlemesi çocuğun ana dili gelişimine etkisi büyüktür. Şiirdeki doğal söyleyiş, etkili dil kullanımı, doğru cümle yapıları çocukların zihninde yer edecektir. Okullarda şiir koroları kurularak grupça okuma bölümleri ile bireysel okumalar bir araya getirilip arada şiirle uyumlu şarkılara yer verilebilir. Bu tür etkinlikler, çocukların eğitici ve keyifli bir ortamda bulunmalarını, dil yeteneklerini geliştirirken aynı zamanda özgüvenlerini artırır, başarı duygularını güçlendirir ve sosyal becerilerini geliştirmeye yardımcı olur (Pekkaya, 2007).

Sınıfta, okulda ya da toplum karşısında öğrencilere okutulacak şiirler öğrencinin seviyesine uygun çeşitli konulardan seçilebilir. Sınıfta okunacak şiirler, öğrencinin deneyimine, sözcük dağarcığına, ilgi ve gereksinimlerine göre belirlenmelidir. Çocukların okudukları şiirlerde amaç ne anladıklarını söyletmek olmamalı, şiiri beğenip beğenmedikleri üzerine tartışma yapılmamalı, şiiri düz yazıya çevirmeleri istenmemelidir. Şiiri zorla ezberletmek yerine şiire ilgisi olan öğrencileri şiir ezberlemeye yöneltecek ortam yaratmak uygun olacaktır (Oğuzkan, 2006).

Konuşma Becerisinin Gelişimi Açısından Çocuk Şiiri

Konuşma duygu, düşünce ve isteklerin sözlü olarak iletilmesi olarak tanımlanmaktadır. İnsan için çok önemli bir beceri olan konuşma Türkçe eğitiminin de temel becerilerindendir. Okuma ve yazma becerilerinin çıkış noktası konuşmadır.

Dil ve iletişim becerilerinin, kelime dağarcığının gelişmesi olan alıcı söz varlığı; dinleme ile okuma becerileri sayesinde arttırılır. Bunun için çocuk edebiyatı ürünlerini dinlemek, okumak gerekir. İyi bir konuşmacı olabilmek için bu iki becerinin geliştirilmesi gerekmektedir (Baş, 2012).

Konuşma becerisini geliştirmeye yönelik metinler seçilirken “bilinenden bilinmeyene ve yakından uzağa” ilkesinden yola çıkılarak bilinen ve bilinmeyen konular arasında bağlantı kurulmalı, çocuğun ilgisini çeken yakın olduğu konulardan başlanarak konular genişletilmeli daha karmaşık veya soyut kavramlara geçilmelidir. Kelime seçiminde titiz davranılmalı, yetişkinlere kıyasla çocuğun gelişim evrelerine uygun içerikler olmalıdır. Metinler oluşturulurken, Türk kültürünün köklü ve zengin birikiminden, Türk edebiyatının klasik eserlerinden faydalanarak çocuklara yönelik metinler hazırlanmalıdır (Temizyürek, 2003).

Konuşmanın etkili olabilmesi için diksiyon önemli bir unsurdur. “Söz söylerken sözcüklerin seçilmesi, düzeni, aynı zamanda düşünceyi kolaylıkla anlatma tarzı” demek olan diksiyon, Fransızcadan olduğu gibi dilimize geçmiştir. Şenbay (2005) diksiyonu şöyle tanımlamıştır: “Söz söylerken, duygu ve düşünceleri doğru üslubuna uygun olarak anlatmak için sesin uyumunu, söyleniş, sözcük ve hecelerinin uzunluğu, kısalığı ve vurguları bakımından doğruluğu, jesti, mimiği, takınılacak tavırları yerinde ve güzel kullanma sanatıdır.” (s. 64). Diksiyon, konuşma yeteneğini, ifade biçimini düzenlemek için ses ve söyleyiş özelliklerini doğru bir şekilde birleştirerek etkili konuşabilmektir. Ses eğitimi ve vücut hareketlerini doğru kullanarak anlatım diksiyon çalışmalarının iki önemli unsurudur. Şiir okurken de bu iki unsuru uygulamak gerekir. Öyleyse konuşma eğitiminde şiirin önemli bir yeri vardır. İnsan sesi; tonlama, sesin karakteristik özellikleri, sesin esnekliği bakımından

zengin bir çeşitliliğe sahiptir. Öfke, endişe, hüzn, mutluluk gibi duygular sesin farklı şekillerde kullanılmasıyla ifade edilir. Bu nedenle konuşmacı ses özelliklerini bilmelidir. İyi bir ses, öncelikle işitilebilecek ayarda olmalıdır. Ses, vurgu, duygu durumuna göre yükseltip alçaltmaya uygun eğilip bükülmelidir. Ses değişmelerinin doğal olması konuşmanın etkili olmasını sağlar. El, kol ve vücut hareketler başka bir ifadeyle jest ve mimikler verilmek istenen duyguyla uyumlu olmalıdır. Abartılı ya da yapmacık hareketler yerine doğal olunmalıdır.

Konuşma eğitiminde şiir okuma uygulamaları yaptırılmaktadır. Şiir okuma, şarkı da olduğu gibi bir nevi besteleme, besteleneni yorumlama sanatıdır. Bir şarkı çeşitli yorumcular tarafından farklı şekilde seslendirilebildiği gibi, şiirin seslendirilmesi de yorumcudan yorumcuya değişmektedir. Şiir okuma, eğitime dayalı bir beceri olduğu için herkesten ustalıkla şiir okuması beklenemez. Şarkı söyleyen kişinin ses kontrolü, sesinin esnek ve uyumlu olması, belli bir nota bilgisi olmalıdır. Aynı şekilde, şiir yorumlarken de sesle ilgili temel bilgi, becerilere hâkim olmak gerekir. Her şair, şiiri başarılı bir şekilde yorumlayamayabilir. Şiir yorumunun geçmişten günümüze tiyatro sanatçıları tarafından yapılması onların diksiyon eğitimi almış olmaları sebebiyledir (Aktaş & Gündüz, 2003).

Şiir okuma, sadece dizeleri okumak değil, şiirin ruhunu duygulara yansıtabilmektir. Dolayısıyla şiir, dinleyen kişide de derin etki bırakarak aynı duygu dünyasında gezinmesini sağlayabilmelidir. Yani, şiir okurken amaç sadece şiiri seslendirmek değil şiiri ruhunun derinliklerinde hissedebilmektir. Şiirdeki söz sanatları, kalıplar, imgeler kısacası anlatım olanakları kişinin söz varlığını geliştirir. Kişi, şiir yoluyla güzel ve etkili konuşma becerisi kazanır. Türkçe programında şiir okumanın öğrencilere kazandıracak kazanımlar 1957 tarihli lise ve ortaokul programında şu şekilde yer almaktadır:

- Şiirlerin duygu, düşünce ve ritim-uyum değerlerini sezdirmek, bu değerlere göre şiirin okunmasını sağlamak,
- Öğrencilerin kalabalık önünde konuşurken duydukları heyecanı kontrol edebilmelerine destek olmak ve topluluk önünde kendilerini ifade etme konusunda özgüven geliştirmelerini sağlamak,
- Sanat değeri taşıyan yazılarla çocuğun ana dili sevgisini güçlendirmek,
- Çocuklardaki söyleyiş yanlışlarını gidermek,
- Çocuğun sözcük dağarcığını geliştirmek,
- Estetik nitelikli metinlerin akılda kalmasını sağlamak (Kıbrıs, 2008).

Yazma Becerisinin Gelişimi Açısından Çocuk Şiiri

Yazma, okulla beraber eğitimle edinilen bir beceridir. Yazma becerisini geliştirmek için şiir etkili bir türdür. Çocuk şiir yazarken kurallı, ölçülü şiir yazma çabasından çok hayal dünyasını yansıtması için yönlendirilmelidir. Şiir yazmaya heveslendirmek için akrostiş çalışmaları yapılabilir. Şiiri düz yazıya çevirme çalışması da yazma eğitiminde kullanılmaktadır. Şiir, yaratıcı yazma becerisini geliştirmeye en uygun türdür. Yazılı anlatım becerisini geliştirmek için şiirden yararlanılarak şu etkinlikler yapılabilir:

- Şiir okuduktan sonra şiirle ilgili öykü yazma,
- Şiirdeki kâfiyeli sözcükleri bulma,
- Şiirde kullanılan anlamı bilinmeyen sözcüklerin anlamını bularak cümlede kullanma,
- Şiirde yer alan sözcüklerin türlerini bulma (Stan, 2015, akt. Bayraktar, 2016).

Şiir yazma çalışmaları çocukların iç dünyalarını harekete geçirerek düşüncelerini ve yaşantılarını anlatmalarına yardımcı olur. Günlük, basit yaşantıları titizlikle kelimeler seçerek yaratıcı imgeler aracılığıyla biçimsel olarak kurallı bir şekilde sunma olanağı tanır. Bu da onlara duygusal ve yaratıcı bir çıkış noktası sağlar. Şiir, sadece belirli gün ve haftalarda okunan bir tür veya eğitim aracı olarak görülmemelidir. Bu anlayış çocukların şiirle mesafeli olmalarına sebep olmaktadır. Bu noktada öğretmen model olmalıdır. Sınıfa çocukların düzeylerine uygun şiirler getirmeli, şiirden zevk alarak okumalı, şiir okumanın ve yazmanın sadece yetenek gerektirmediğini göstermelidir. Öğrenciye, şiir yazmak için konu belirlerken kendi yaşantı ve duygularını kaynak olarak kullanması gerektiği öğretilmelidir. Her şeyin konu olabileceği; şiir yazarken önemli olan hayal, duygu, düşünceleri ifade ederken sözcüklere farklı anlamlar yükleyebilmek olduğu anlatılmalıdır. Şiir yazarken, söz varlığı ve kelime dağarcığı, sözel ifade yazıya dökülür, sözcükler titizlikle seçilerek düşünce yoğunluğu yaşanır. Şiir yazan kişi sözcük ve seslerle dilediği gibi oynama zevkini tadar (M. Kaya, 2013).

Şiir yazma, çocukların kendi dünyalarını ifade etmelerine, günlük yaşantılarını yaratıcı bir şekilde aktarmalarına yardımcı olur. Sıradan olayları bile etkileyici, özgün bir dille anlatma fırsatı verir. Şiir yazarken çocuklar kendilerine uygun kelimeleri, cümle yapılarını ve farklı anlatım olanaklarını kullanarak duygu, düşünce ve deneyimlerini ifade etme becerisi kazanırlar. Şiir, yaratıcı yazmaya uygun bir tür olarak çocukların yazma yeteneklerini geliştirir (B. Kaya, 2013).

2.6. Türkçe Öğretim Programlarında Çocuk Şiirinin Yeri

2.6.1. İlköğretim Okulu 6-7-8. Sınıf Türkçe-Yazı Programı'na(1981) Göre Şiir Türüyle İlişkilendirilebilecek Davranışlar

Temel dil becerilerinin ayrılarak verildiği ilk program, 1981 İlköğretim Türkçe Eğitim Programı'dır. 1981 programı, diğer programlara göre daha kapsamlı ve planlı hazırlanmıştır. Bu programda okuma, dinleme-izleme, konuşma, yazma ve dil bilgisi ile ilgili kazandırılacak davranışlar her sınıf seviyesine göre ayrı ayrı belirlenmiştir. Anlama becerisi, dinleme ve izleme ile okuma ve anlama; anlatım becerisi ise sözlü ve yazılı anlatım olarak belirlenmiştir. Dil bilgisi ve yazı için herhangi bir sınıflama yapılmamıştır. Dinleme/izleme becerisine ilk defa 1981 programında yer verilmiş ve davranışlar açıkça belirlenmiştir. 1981 programında diğer programlardan farklı olarak “Yöntem” bölümüne dersin nasıl işleneceği hakkında ayrıntılı bilgi verilmiştir. “Araç-Gereçler” bölümünün ilk defa 1981 programında yer alması diğer programlardan ayrılan başka bir yeniliktir.

GENEL AMAÇLAR

Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığının 22.9.1981 tarih ve 172 kararı ile kabul edilen 26.10.1981 tarih ve 2098 sayılı Tebliğler Dergisinde yayımlanmıştır.

İlköğretim Okulları'nda Türkçe öğretiminin amacı, Millî Eğitimin genel amaçlarına ve temel ilkelerine uygun olarak;

1. Öğrencilere, görüp izlediklerini, dinlediklerini, okuduklarını tam ve doğru olarak anlama gücü kazandırmak;
2. Onlara, görüp izlediklerini, dinlediklerini, okuduklarını, incelediklerini ve düşündüklerini, tasarladıklarını söz ya da yazı ile doğru ve amaca uygun olarak anlatma beceri ve alışkanlığını kazandırmak;
3. Öğrencilere Türk dilini sevdirmek, kurallarını sezdirmek; onları, Türkçeyi gelişim süreci içinde bilinçle, özenle ve güvenle kullanmaya yöneltmek;
4. Onlara, dinleme, okuma alışkanlık ve zevkini kazandırmak; estetik duygularının gelişmesinde yardımcı olmak;
5. Türlü etkinliklerle öğrencilerin kelime dağarcığını zenginleştirmek;
6. Onların ulusal duygusunu ve ulusal coşkusunu güçlendirmede kendi payına düşeni yapmak;

7. Sözlü ve yazılı Türk ve dünya kültür ürünleri yoluyla, Türk kültürünü tanıma ve kazanmalarında; Türk yurdunu ve ulusunu, doğayı, hayatı insanlığı sevmelerinde yardımcı olmak;

8. Onlara, bilimsel, eleştirci, doğru, yapıcı ve yaratıcı düşünme yollarını kazandırmada Türkçe dersinin payına düşeni gerçekleştirmektir.

IV.-V. SINIFLAR

ÖZEL AMAÇLAR:

Öğrencilerin:

1. Edindikleri dinleme, izleme beceri ve alışkanlığını düzeyine göre geliştirmek;
2. Sesli ve sessiz okumayla ilgili beceri ve alışkanlıklarını geliştirmek;
3. Duygu ve düşünce ürünlerinden ve güncel yayınlardan kendi düzeyinde olanları tanıyarak kavramalarını sağlamak;
4. Kelime dağarcığını (dilimizin yapısıyla ilgili özellikleri de sezmiş olarak) düzeylerine göre zenginleştirmek;
5. Sözlük, ansiklopedi vb. başvuru kitapları ve kaynaklardan yararlanabilme alışkanlık ve becerisini kazanmalarını sağlamak;
6. Kitaplardan yararlanma becerisini geliştirmek;
7. Kitap edinme isteğini arttırmak;
8. Dinleme, izleme, okuma yoluyla yakın ve uzak çevrelerine olan ilgilerini genişletmek ve bilgilerini arttırmaktır.

5. SINIF

Anlama bakımından şiirle ilişkilendirilebilecek davranışlar (bilgi, beceri ve alışkanlıklar) şunlardır:

Dinleme ve izleme tekniği bakımından:

1. 15-20 dakikalık bir konuşmayı dinleyebilmek,
2. Bir filmin oynatılacağı, bir konuşmanın yapılacağı, bir temsilin verileceği yere itişip kakışmadan girebilmek, yerine oturabilmek,
3. Konuşmacıya, sanatçıya gerekli saygıyı ve davranışı gösterebilmek.

Okuma tekniği bakımından:

1. 200-300 kelimelik metinleri doğru ve anlamlı olarak (duraklama, vurgu ve tonlama yanlış yapmadan) okuyabilmek, kelimeleri doğru söyleyebilmek;
2. Sessiz okuma teknik ve alışkanlığını geliştirmek;
3. Kitaplardaki içindekiler, dizin ve sözlük bölümlerinden yararlanabilmek;
4. Yazım kılavuzu, sözlük, ansiklopedi ve kaynak kitaplardan yararlanabilmek;

5. Günlük gazeteleri ve düzeyine uygun dergileri izleyebilmek;
6. Düzeyine uygun, yararlı kitapları seçip okuma alışkanlığını geliştirebilmek.

(IV. - V. Sınıflar)

Özel Amaçlar:

Öğrencilere;

1. Düzgün ve doğru cümlelerle soru sorabilmek, sorulara karşılık verebilme, küme ya da sınıfta konuşmalara, tartışmalara katılabilmek, varılan sonuçları anlatabilmek;
2. Bu yaş grubunun kullanmaları gereken yazım kurallarını uygulayabilme, noktalama işaretlerini kullanabilmek;
3. Düzeye uygun bir filmi, bir olay yazısını kısaca sırasıyla anlatabilmek, ana fikrini belirtebilmek, okuduğu bir kitabın konusunu özetleyebilmek;
4. Yakın çevrede gördüklerini, bildiklerini, yaptıklarını, yaşadıklarını, dinlediklerini, edindiği bilgileri küme ya da sınıf arkadaşlarına anlatabilmek;
5. Yakın çevresi ve kendi yaşayışıyla ilgili bir konu üzerinde duygu ve düşüncelerini düzeye uygun olarak belirtebilmek;
6. Günlük hayatta gerekli olan konuşma ve yazışma biçim ve yöntemlerini
7. Gereğine uygun ve okunaklı bir yazı ile yazabilme beceri ve alışkanlıklarını kazandırmaktır.

Sözlü ve yazılı anlatım bakımından şiirle ilişkilendirilebilecek davranış (bilgi, beceri ve alışkanlıklar) şunlardır:

A) Sözlü olarak:

1. Sorulan sorulara birkaç cümle ile düzgün karşılıklar verebilmek;
2. Gördükleri, yaşadıkları, duydukları, öğrendikleriyle ilgili olarak aldığı notlardan yararlanarak küme ya da sınıf karşısında kısa bir konuşma yapabilmek;
3. Türlü konularda sorular düzenleyebilmek, sorulan sorulara bir kaç cümle ile düzgün karşılıklar verebilmek, bir konu üzerinde arkadaşlarıyla karşılıklı konuşabilmek;
4. Okuduğu bir kitabı arkadaşlarına anlatabilmek, özetleyebilmek ve kitap üzerindeki düşüncelerini belirtebilmek;
5. Basit atasözleri ve özdeyişlerin anlamlarını açıklayabilmek;

B) Yazılı olarak:

1. Sınıfça yapılan anlama etkinliklerinde varılan sonuçları 5-6 basit cümle ile anlatabilmek;
2. 6-7 kelimelik bir soruya karşılık verebilmek;
3. Ödevlerinde yerine göre 5-7 kelimelik doğru cümleler kurabilmek;

4. Okuduğu, incelediği, konular üzerinde not alabilmek ve bunları arkadaşlarına aktarmak için birleştirebilmek;

5. Bu sınıfın kullanması gerekli yazım kurallarını uygulayabilmek, noktalama işaretlerini kullanabilmek.

İlk beş sınıfta yer verilecek yazma ile ilgili çalışma türlerinden şunlar şiirle ilişkilendirilebilir:

- a) Dinlenen ya da okunan parçalarla ilgili yazılar yazmak,
- b) Okul gazetesine değişik türde yazılar yazmak.

ANLAMA

ÖZEL AMAÇLAR

1. Öğrencilerin edindikleri dinleme, izleme alışkanlık ve becerisini, düzeylerine uygun duygu ve düşünce ürünlerini, konuşmaları, güncel yayınları anlayabilecek, eleştirebilecek ve onlardan yararlanabilecek ölçüde geliştirmek;

2. Sesli ve sessiz okuma hızını artırmak ve tekniğini kusursuz duruma getirmek;

3. Kelime dağarcığını, Türk Dil inkılabı ve çağdaş gelişimi doğrultusunda zenginleştirmek;

4. Öğrencilere dipnot, dizin, sözlük, ansiklopedi, her türlü başvurma ve kaynak eserlerden yararlanma yeteneğini kazandırıp geliştirmek;

5. Kitap sevgisini geliştirerek boş zamanları kitap okuyarak değerlendirme alışkanlığını kazandırmak;

6. Dinleme, izleme, okuma ve anlama ile ilgili becerilerini, kaynaklara başvurarak içinde yaşadıkları yurdu, toplumu, dünyayı daha iyi tanımları, sevmeleri için kullanabilmeye yöntemini kazandırmaktır.

ÖĞRENCİLERİN KAZANACAKLARI DAVRANIŞLAR

6. SINIF

Anlama bakımından şiirle ilişkilendirilebilecek davranışlar (bilgi, beceri ve alışkanlıklar) şunlardır:

Dinleme ve izleme tekniği bakımından:

Şiirle ilişkilendirilebilecek davranış bulunamamıştır.

Okuma tekniği bakımından:

1. Sessiz okuma hızını ve tekniğini geliştirebilmek,

2. Yazım Kılavuzu'ndan, sözlüklerden, ansiklopedilerden ve kaynak kitaplardan yararlanabilmek,

3. En az bir günlük gazeteyi ve haftalık ya da aylık dergi izleme alışkanlığı kazanabilmek,

4. Düzeyine uygun yararlı kitapları seçebilmek, kitaplardan yararlanabilmek.

Anlama tekniği bakımından:

1. Bir yazıdaki kelimelerin gerçek ve mecaz anlamlarını kavrayabilmek, kelime gruplarını, benzetmeleri, atasözlerini çözümleyebilmek;

2. Bir olay, fikir yazısıyla bir şiirin kendilerine özgü plânını kavrayabilmek;

3. Bir metindeki kişileri, olayları birbiriyle karşılaştırarak, benzer ve ayrı yönlerini bulabilmek;

4. Hoşlandığı şiir ve düz yazıları ezberleyebilmek;

5. Düzeyine uygun anlama etkinliklerini gerçekleştirirken kelime dağarcığını Türk Dil inkılâbı doğrultusunda geliştirebilmek;

6. Bir manzumenin biçimiyle ilgili özellikleri görebilmek.

7. SINIF

Dinleme ve izleme tekniği bakımından:

Şiirle ilişkilendirilebilecek davranış bulunamamıştır.

Okuma tekniği bakımından:

1. Sessiz okuma hızını ve tekniğini geliştirebilmek;

2. Kitaplardaki içindekiler, ön söz, sunuş, dipnot, dizin ve sözlüklerden yararlanabilmek;

3. Yazım Kılavuzu'ndan, sözlüklerden, ansiklopedilerden ve kaynak kitaplardan yararlanabilmek;

4. Okuduklarından notlar alabilmek;

5. Günlük gazeteleri ve haftalık ya da aylık dergileri izleme alışkanlığı kazanabilmek;

6. Düzeyine uygun yararlı kitapları seçebilmek, kitaplardan yararlanabilmek.

Anlama tekniği bakımından:

1. Bir yazıdaki kelimelerin, kelime gruplarının, benzetmelerin, atasözlerinin anlamlarını çözümleyebilmek;

2. Bir olayın, fikir yazısının ve şiirin kendilerine özgü plânını çıkarabilmek;

3. Bir manzumenin biçimiyle ilgili özelliklerini açıklayabilmek;

4. Bir metindeki kişileri, olayları, olayların geçtiği yerleri birbirleriyle karşılaştırabilmek, ortak ve ayrı yönlerini bulabilmek;
5. Bir metinde beğendiği, beğenmediği yerleri ve yönleri belirtebilmek;
6. Gazete ve dergilerdeki düzeye uygun haber, ilân, fıkra, makale, karikatür vb. anlayabilmek;
7. Hoşlandığı şiir ve düz yazıları ezberleyebilmek;
8. Düzeyine uygun anlama etkinliğini gerçekleştirirken kelime dağarcığını Türk Dil inkılâbı doğrultusunda geliştirebilmek.

8. SINIF

Dinleme ve izleme tekniği bakımından:

1. Radyo, televizyonda haberleri, yayınları dinleyip, izleyebilmek;

Okuma Tekniği Bakımından:

1. Sessiz okuma hızını ve tekniğini geliştirerek en üst düzeye çıkarabilmek;
3. Kitaplardaki içindekiler, ön söz, dipnot, atıf, dizin ve sözlüklerden yararlanabilmek;
4. Yazım Kılavuzu'ndan, sözlüklerden, ansiklopedilerden ve kaynak kitaplardan yararlanabilmek; aynı konuda türlü kaynaklara başvurabilmek; bir kaynağın bağıntı kurduğu öteki kaynaklardan da yararlanabilmek;
5. Okuduklarından notlar alabilmek;
6. Günlük gazeteleri ve haftalık ya da aylık dergileri izleme alışkanlığını kökleştirebilmek;
7. Düzeyine uygun yararlı kitapları seçebilmek; kitaplardan yararlanma yöntemlerini kavrayabilmek;
8. Okuduğu kitabı, yazı parçasını fişlemek, sınıflamak, gerektiğinde bunlardan yararlanabilmek.

Anlama Tekniği Bakımından:

1. Dinlediği, izlediği bir konuşmanın, izlediği bir oyunun, incelediği bir metnin, ana fikrini, yardımcı fikirlerini, yardımcı fikirlerin öncelik taşıyanlarını ayırarak kavrayabilmek;
3. Bir yazıdaki kelimelerin, kelime gruplarının, benzetmelerin, atasözü ve özdeyişlerin anlamlarını çözümleyebilmek;
4. Bir olay, bir fikir yazısının ve şiirin kendilerine özgü plânını çıkarabilmek;
5. Bir manzumenin biçimle ilgili niteliklerini görebilmek, kavrayabilmek;
6. Bir metindeki kişileri, olayları, olayların geçtiği yerleri, zamanları birbirleriyle karşılaştırabilmek, ortak ve ayrı yönlerini bulabilmek;

7. Bir metinde beğendiği, beğenmediği yerleri, yönleri nedenleriyle birlikte belirtmek;

8. Gazete ve dergilerdeki düzeye uygun haber, ilân, fıkra, söyleşi, makale, röportaj, karikatür vb.ni anlayabilmek;

9. Hoşlandığı şiir ve düz yazıları ezberleyebilmek;

10. Ders kitaplarına alınan metinlerin yazarlarının özelliklerini sezebilmek;

11. Düzeyine uygun anlama etkinliğini gerçekleştirirken kelime dağarcığını Türk Dil inkılâbı doğrultusunda geliştirebilmek.

ANLATIM

ÖZEL AMAÇLAR

1. Herhangi bir konu üzerinde bir topluluk karşısında tekrarlara düşmeden ve yanlışlık yapmadan 5-10 dakika konuşabilme;

3. Konunun gereğine göre türlü yapıdaki cümleleri doğru olarak kurabilme;

4. Yazım ve söz dizimi yanlış yapmadan yazabilme, noktalama işaretlerini yerli yerinde kullanabilme;

5. Konuşmalarını ve yazılarını uygun bir plâna göre geliştirebilme;

6. Türkçe derslerindeki her türlü etkinliklere katılabilme, varılan sonuçları anlatabilme, açıklayabilme;

7. Gördükleri, bildikleri bir yeri, bir olayı, bir canlıyı, bir kimseyi vb. anlatabilme, tanıtabilme, bunlar hakkında duygu ve düşüncelerini açıklayabilme;

8. Okunan bir kitap, dinlenen müzik parçası, gezilen bir sergi, izlenen bir film, bir oyun, bir maç vb. üzerine açıklamalarda, eleştirmelerde bulunabilme; yargıya varabilme;

9. Türlü konularda tasarladıklarını ve düşündüklerini anlatabilme (ileriki öğrenimi ya da hayatı, yurt ve dünya sorunları ile ilgili);

10. Toplantı programlarını düzenleyebilme, kararlarını yazabilme, bu konularda bildiriler duyurular hazırlayabilme, sonuçları rapora bağlayabilme;

11. Kelime grupları, atasözü, özdeyiş, deyim vb.ni açıklayabilme;

12. Sözlü ve yazılı sanat etkinliklerine katılabilme, varsa bu alanlardaki yeteneklerini geliştirebilme;

13. Her zaman, her türlü kalemle okunaklı işlek, güzel ve düzenli bir el yazısıyla yazabilme beceri ve alışkanlıklarını kazandırmaktır.

ÖĞRENCİLERİN KAZANACAKLARI DAVRANIŞLAR

Sözlü ve yazılı anlatım bakımından şiirle ilişkilendirilebilecek davranışlar (bilgi, beceri ve alışkanlıklar) şunlardır:

6. SINIF

A. Sözlü olarak

1. Doğru ve düzgün konuşabilmek;
2. Türkçe derslerindeki her türlü etkinliklere katılabilmek; varılan sonuçları anlatabilmek, açıklayabilmek;
3. Gereğine uygun olarak (konunun dışına çıkmadan karşısındakilerin düşüncelerine saygı göstererek, onlara söz hakkı tanıyarak vb.) bir tartışmaya katılabilmek;
4. Okuduğu bir kitabı, izlediği bir filmi arkadaşlarına tanıtabilmek, özetleyebilmek, kitap ya da film üzerinde düşüncelerini belirtebilmek;
5. Düzeyine uygun kelime grupları, atasözü, özdeyiş ve deyimleri açıklayabilmek;
6. Şiir seçme alışkanlığını edinmek, şiiri canlandırmak için söz korosuna katılmak;
7. Oyunlaştırarak canlandırma çalışmalarında konuşma biçimine sokulmuş bir yazıyı, abartmadan, rol yapmaya sapmadan, sesleri doğru çıkarıp vurgularına özen göstererek oynayabilmek; yeteneği varsa güzel konuşma gibi sanat etkinliklerinde bu becerisini geliştirebilmek.

B. Yazılı olarak

1. Yazım yanlış yapmadan yazabilmek, noktalama işaretlerini doğru ve eksiksiz kullanabilmek;
2. Yerine göre türlü yapıdaki cümlelerle, doğru olarak 4-5 cümlelik paragraflar kurabilmek;
3. Türkçe derslerindeki her türlü etkinliklere katılabilmek, varılan sonuçları anlatabilmek, açıklayabilmek;
4. Düzeylerine uygun kelime grupları, atasözü, özdeyiş ve deyimleri açıklayabilmek;
5. Okuduğu bir kitabı, izlediği bir filmi tanıtabilmek, özetleyebilmek, o kitap ya da film üzerindeki düşüncelerini belirtebilmek;
6. Seçme şiirler defteri tutma zevk ve alışkanlığını kazanabilmek;
7. Yeteneği varsa öykü, şiir yazma gibi sanat etkinliklerinde bu yeteneğini geliştirmek;
8. El yazısını her zaman her türlü kalemle gereği gibi okunaklı, işlek, güzel ve düzenli yazma yeteneği geliştirmek.

7. SINIF

A. Sözlü olarak

1. Doğru ve düzgün konuşabilmek;

2. Türkçe derslerindeki her türlü etkinliğe katılmak, varılan sonuçları anlatabilmek, açıklayabilmek;
3. Herhangi bir konu üzerinde tekrarlara düşmeden ortalama 5 dakikalık bir konuşma yapabilmek;
4. Konuşmalarını uygun bir plâna göre geliştirebilmek;
5. Sınıf topluluğu karşısında bir açış, teşekkür, özür dileme, kapanış konuşması yapabilmek;
6. Kelime, kelime grupları, atasözü, özdeyiş, deyim ve benzetmeleri açıklayabilmek;
7. Şiir seçme alışkanlığını edinebilmek, şiir canlandırmak için söz korosuna katılabilmek;
8. Yeteneği varsa, güzel konuşmak ve güzel şiir okumak gibi sözlü sanat etkinliklerinde bu yeteneğini geliştirmek.

B. Yazılı olarak

1. Yazım yanlışları yapmadan yazabilmek, noktalama işaretlerini doğru ve eksiksiz kullanabilmek;
2. Türkçe derslerindeki her türlü etkinliklerde varılan sonuçları saptayabilmek;
3. Yerine göre türlü yapıdaki cümleleri doğru olarak kurabilmek;
4. Yerine göre 5-6 cümlelik paragraflar kurabilmek, yazılarını uygun bir plâna göre geliştirebilmek;
5. Kelime, kelime grupları, atasözü, özdeyiş, deyim ve benzetmeleri açıklayabilmek;
6. Seçme şiirler defteri tutma zevk ve alışkanlığını kazanabilmek;
7. Uygun bir parçayı, kişilerinin özelliklerine göre karşılıklı konuşmalara dönüştürebilmek;
8. Yeteneği varsa öykü, şiir yazma gibi sanat etkinliklerinde bu yeteneğini geliştirebilmek;
9. El yazısını her zaman, her türlü kalemle gereği gibi okunaklı, işlek, güzel ve düzenli yazma becerisini geliştirmek.

8. SINIF

A. Sözlü olarak

1. Doğru ve düzgün konuşabilmek;
2. Türkçe derslerindeki her türlü etkinliğe katılmak; varılan sonuçları anlatabilmek, açıklayabilmek;

3. Herhangi bir konu üzerinde tekrarlara düşmeden, ortalama 10 dakikalık bir konuşma yapabilmek;
4. Konuşmalarını uygun bir plâna göre geliştirebilmek;
5. Okunan bir kitap, dinlenen bir müzik parçası, gezilen bir sergi, izlenen bir film, bir oyun, bir maç vb. üzerine açıklamalarda eleştirilerde bulunabilmek ve yargıya varabilmek;
6. Gereğine uygun olarak (konunun dışına çıkmadan, karşısındakilerin düşüncelerine saygı göstererek, söz hakkı tanıyarak vb.) herhangi bir tartışmaya katılabilmek;
7. Bir topluluk karşısında açış, teşekkür, özür dileme, kapanış konuşması yapabilmek;
8. Bir işin yapılması için öneride bulunabilmek;
9. Bir topluluğu yönetebilmek;
10. Atasözü, özdeyiş, deyim, kelime, kelime grupları ve benzetmeleri açıklayabilmek;
11. Türlü konularda topladığı bilgileri, bir kitap okurken aldığı notları sıralayıp düzenleyebilmek (Bunlara bakarak ya da bakmayarak, onu okumadan) bir topluluğa karşı konuşabilmek;
12. Şiir seçme alışkanlığı edinebilmek, şiiri canlandırmak için söz korosuna katılmak;
13. Yeteneği varsa, güzel konuşmak gibi sözlü sanat etkinliklerinde bu yeteneğini geliştirebilmek.

B. Yazılı olarak

1. Yazım yanlış yapmadan yazabilmek, noktalama işaretlerini doğru ve eksiksiz kullanabilmek;
2. Yerine göre türlü yapıdaki cümleleri doğru olarak kurabilmek;
3. 6-8 cümlelik paragraflar kurabilmek;
4. Yazılarını uygun bir plâna göre yazabilmek;
5. Türkçe derslerindeki etkinliklerde varılan sonuçları saptayabilmek;
6. Dilekçe, telgraf vb. iş mektupları, özel mektuplar yazabilmek;
7. Bilinen bir kimsenin, örnek bir kişinin fiziksel ve karakter portrelerini çizebilmek; bir ağacı, bir hayvanı, bir yapıyı vb. ni tanıtabilmek, anlatabilmek;
8. Gördüğü, yaşadığı olaylar üzerine duygu ve düşüncelerini anlatabilmek;
9. Okunan bir kitap, dinlenen bir müzik parçası, geziler, bir sergi, izlenen bir film, bir oyun, bir maç vb. üzerine açıklamalarını, eleştirilerini, yargılarını saptayabilmek;
10. Atasözü, özdeyiş, deyim, kelime, kelime grupları ve benzetmeleri açıklayabilmek;
11. Türkçeden başka derslerle ilgili de olsa yazım ve söz dizimi yanlış yapmadan, noktalama işaretlerini doğru ve eksiksiz kullanarak gözlem, deney açıklama, sonuçlarını

saptayabilmek; rapor düzenleyebilmek; özet çıkarabilmek ve not alabilmek (Bu etkinliklerle ilgili ders öğretmeni de yükümlüdür.);

12. İleriki öğrenimi ya da hayatıyla ilgili tasarı ve düşüncelerini anlatabilmek;

13. Yurt ve dünya sorunlarıyla ilgili düşüncelerini belirtebilmek;

14. Seçme şiirler defteri tutma zevk ve alışkanlığını kazanabilmek;

15. Eğitsel kol çalışmalarıyla ilgili toplantıların programlarını düzenlemek, alınan kararları maddeler hâlinde yazabilmek; bu konularda bildiriler, duyurular hazırlamak, sonuçları bir rapora bağlayabilmek;

16. Yeteneği varsa, öykü, şiir yazma gibi sanat etkinliklerinde bu yeteneğini geliştirmek;

17. El yazısını her zaman her türlü kalemle gereği gibi, okunaklı, işlek, güzel ve düzenli yazma becerisini geliştirmek (MEB, 2002).

2.6.2. Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli'ne (2024) Göre Şiir Türüyle İlişkilendirilebilecek Öğrenme Çıktısı ve Süreç Bileşenleri

2024 yılında çıkan Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli programında, ortaokul Türkçe dersinde kazandırılması hedeflenen dört temel dil becerisinin şiir türüyle ilişkilendirilebilecek öğrenme çıktısı ve süreç bileşenleri şu şekildedir:

Alan Becerisi: Dinleme/İzleme

- Dinlediğinde/izlediğinde geçen anlamını bilmediği söz varlığı unsurlarının anlamını tahmin edebilme
- Dinlediğinin/izlediğinin yüzey anlamını belirleyebilme
- Görselle iletilen anlamı belirleyebilme
- Dinlediğini/izlediğini kendi içinde karşılaştırabilme
- Dinledikleri/izledikleri arasında karşılaştırma yapabilme
- Dinlediğini/izlediğini yorumlayabilme
- Dinlediğindeki/izlediğindeki söz sanatlarını belirlemeye yönelik çözümleme yapabilme
- Dinlediğinden/izlediğinden hareketle söz varlığını geliştirmeye yönelik çözümleme yapabilme

Alan Becerisi: Okuma

- Sesli ve sessiz okurken akıcı okuma unsurlarını yönetebilme
- Okumada strateji ve yöntem seçimlerini yönetebilme
- Okuyacağı metnin içeriğine yönelik tahminde bulunabilme

- Metinde geçen anlamını bilmediği söz varlığı unsurlarının anlamını tahmin edebilme
- Metnin yüzey anlamını belirleyebilme
- Görselle iletilen anlamı belirleyebilme
- Metin içi karşılaştırma yapabilme
- Metinler arası karşılaştırma yapabilme
- Metni yorumlayabilme
- Şiirin biçim özelliklerini belirlemeye yönelik çözümleme yapabilme
- Metindeki söz sanatlarını belirlemeye yönelik çözümleme yapabilme
- Metinden hareketle söz varlığını geliştirmeye yönelik çözümleme yapabilme
- Metni eleştirebilme
- Okuma sürecine yönelik öz yansıtma yapabilme/kendini uyarlayabilme

Alan Becerisi: Konuşma

- Konuşmasında sesini uygun şekilde kullanabilme
- Konuşmasında beden dilini ve mekânı etkili kullanabilme

Alan Becerisi: Yazma

- Yazma sürecini yönetebilme
- Yazma strateji, yöntem ve tekniklerine yönelik seçimlerini yönetebilme
- Yazılı üretim ve yazılı etkileşiminde ön bilgilerinden yararlanabilme
- Yazılı etkileşiminde uygun tepki verebilme
- Yaratıcı yazı yazabilme
- Eleştirisini yazılı olarak ifade edebilme
- Yazısını zenginleştirecek biçimde söz varlığını kullanabilme
- Yazısında açık ve örtük ifade etmeye yönelik yapıları kullanabilme
- Yazım kuralları ve noktalama işaretlerini uygulayabilme
- Yazma sürecine yönelik öz yansıtma yapabilme/kendini uyarlayabilme (MEB, 2024).

BÖLÜM 3

YÖNTEM

Bu bölümde bu araştırmanın modeli ile çalışma nesneleri hakkında bilgi verilmekte ve verilerin toplanıp analiz edilme süreci anlatılmaktadır.

3.1. Araştırmanın Modeli

Türkiye’de Türkçe eğitimi açısından çocuk şiirinin 1980-2002 yıllarındaki tarihsel gelişimini inceleyen bu çalışma nitel modelde bir araştırmadır ve temel nitel araştırma deseni kullanılmıştır. Bu desende veriler görüşme, gözlem veya doküman incelemesi yoluyla toplanabilmektedir. Doküman inceleme, belli bir amacı gerçekleştirmek üzere kaynakları tespit etme, okuma, not alma ve değerlendirme süreçlerini içeren bir yöntemdir. Bu yöntem, basılı veya elektronik (bilgisayar temelli ya da internet erişimli) materyallerin incelenmesini ve değerlendirilmesini kapsar. Araştırılan olay veya konuyla ilgili bilgi sunan yazılı materyallerin sistematik biçimde incelenmesi olarak tanımlanabilir. Bu süreç, hem resmi hem de özel belgelerin toplanması, düzenlenerek analiz edilmesi ve yorumlanmasını kapsar. Başka bir anlatımla, inceleme, çeşitli yazılı kaynakların temel veri olarak ele alınıp detaylıca incelenmesi, sorgulanması ve değerlendirilmesi yöntemidir (Özkan, 2021).

Doküman inceleme yöntemi kullanılırken genellikle daha önceki çalışmalar incelenerek literatür detaylı bir şekilde taranır ve elde edilen bilgiler çalışmalara dahil edilir. Bu süreç, verilerin analizi, seçimi, yorumlanması ve değerlendirilmesi sürecini içeren sistematik bir yaklaşımı gerektirir. Ayrıca, elde edilen bilgilerin birleştirilip anlamlı bir bütün haline getirilmesi de bu sürecin önemli bir parçasıdır (Kıral, 2020).

3.2. Araştırmanın Çalışma Nesneleri

1980-2002 yıllarında çocuk şiir kitabı yazan şairlerin çocuk şiir kitapları, çocuklar için hazırlanan şiir antolojileri, çocuk şiirini ele alan lisansüstü tezler, kuramsal eserler, süreli yayınlar araştırmanın çalışma nesneleridir.

3.3. Verilerin Toplanması ve Analizi

1980-2002 yıllarında hangi şairlerin çocuk şiiri kitabı yazdığını belirlemek için çocuk edebiyatı alanında yazılan kuramsal eserlerden şair adları belirlenmiştir. Belirlenen şairlerin

çocuk şiiri kitaplarının basım yılları; kuramsal eserlerden, lisansüstü tezlerden, süreli yayınlardan ve internet kaynaklarından karşılaştırmalı olarak kontrol edilmiştir. Aynı süreç çocuklar için yazılan antolojileri belirlerken de kullanılmıştır. 1980-2002 yıllarında çocuklar için yazan 50 şair 70 çocuk şiir kitabı (EK-4), 19 çocuk şiirleri (EK-5) antolojisi alfabetik sırayla basım yılları göz önünde bulundurularak belirlenmiştir. Belirlenen çocuk şiiri kitapları, çocuk şiiri antolojileri, kuramsal eserler, süreli yayınlar çeşitli sahaf ve yayınevlerinden posta yoluyla satın alınmıştır. Elde edilen tüm kitapların basım yılı çeşitli kaynaklardan kontrol edildikten sonra kitaplar biçim ve içerik açısından incelenmiştir.

1980-2002 yıllarında yayımlanan çocuk şiiri kitapları, çocuklar için hazırlanmış şiir antolojileri, çocuk şiirini ele alan lisansüstü tezler, kuramsal eserler ve süreli yayınlar veri kaynağı olarak seçilmiştir. Dokümanların geçerliliğini sağlamak için yalnızca güvenilir ve akademik nitelikli kaynaklara (resmî yayınevleri, tez veri tabanları, indeksli dergiler) yer verilmiştir. Ayrıca analiz sürecinde içerikler dil, biçim, tema ve içerik yönlerinden değerlendirilmiştir.

BÖLÜM 4

BULGULAR

Bu bölümde araştırma sürecinde elde edilen bulgular, konu başlıkları altında düzenlenerek sunulmuştur.

4.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular: Türkiye’de 1980-2002 Yılları Arasındaki Siyasi, Sosyal ve Kültürel Değişimler

İnsanlar bir araya gelerek toplumu oluştururlar. Toplumu meydana getiren bireylerin değerleri, düşünceleri ve inançları değiştiğinde, toplum da bu değişikliklere uyum sağlar. Teknolojik gelişmeler veya ideolojinin değişmesi sosyal değişmeye yol açar. Sosyal değişim; toplumun dünya görüşü, yaşam tarzı, yapısı, işleyişinde sürekli ve köklü olarak meydana gelen; toplumun gidişatını etkileyen; değişimlere sosyal değişim denir. Sosyal değişim, siyasal değişime de sebep olur.

Modernleşme kavramının 1980 yılından sonraki değişimlerin zeminini oluşturduğu söylenebilir. Batılı olmayan toplumların gelişmesi ve değişmesi modernleşmenin en bilinen tanımıdır. Batılılaşma modernleşme olarak görülmüştür. Modernleşme, günümüzde en yüksek gelişim seviyesine ulaşmış olan bilim, teknoloji, ekonomi, endüstri, politika ve diğer alanlarda istikrarlı bir toplum düzeyine erişme yolunda yapılan her türlü ekonomik, politik, sosyal, kültürel, ekolojik ve teknolojik değişikliklerin toplamıdır (Bülbül, 1996). 1960'lardan itibaren Avrupa, modernleşme sürecini sorgulamaya başlamıştır. Bu sorgulama, Batı'nın durumu, Batı ile diğer bölgeler arasındaki ilişkileri ve dünya genelindeki siyasi ve ekonomik süreçlere yöneliktir. Batı, modernleşmeyi sorgulamaya başladığı zamanlarda bu sorgu ve eleştirilere rağmen Türkiye'nin tek amacı modernleşme olmuştur.

12 Eylül 1980 Darbesi, Türkiye'nin tarihinde önemli değişimlerin yaşandığı bir olaydır. Bu darbe, Özal'ın yürütmeye çalıştığı dışa açılma politikaları, ülkenin bölgesel liderlik hedefleri ve batılılaşma çabaları gibi değişim hareketlerini başlatmıştır. Toplumun bu değişimlere hazır olmaması, değişimleri sindirememesi sonucunda kültürel ve toplumsal farklılaşmalar yaşanmıştır. Bu liberalleşme ve hoşgörülü yaklaşım, kimlik tartışmalarını ve etnik milliyetçiliği ateşlemiştir. Ayrıca yolsuzluklar artmış, hırsızlık ve vurgun olayları artmıştır. Bu da ülkeyi ekonomi alanında dışa bağımlı hâle getirmiştir.

4.1.1. Siyasi ve Sosyal Alanda Yaşanan Değişimler

1980 sonrası dönemdeki siyasi değişimler, iç ve dış gelişmelere bağlı meydana gelmiştir. Siyasal değişim beraberinde sosyal ve kültürel değişime doğal olarak sebep olmuştur. 24 Ocak Kararları, 12 Eylül askeri darbesi ve 1892 Anayasası Türkiye’de köklü değişikliklere yol açmıştır.

Değişime Sebep Olan İç Gelişmeler

1979 yılının sonlarına doğru ekonomik kriz artmış, temel tüketim maddelerine ulaşmak sıkıntılı olmaya başlamıştır. Sanayi ithal ikameci bir yapıda olmasından dolayı diğer ülkelerle rekabette yetersiz kalmış, ithalat artmıştır. Bu durum enflasyonun %70 üzerinde seyretmesine sebep olmuş, terör olayları artmış, siyasi istikrarsızlık ülkedeki karışıklığı arttırmıştır. Bu şartlardan dolayı koalisyon hükümeti istafa etmiştir. Yapılan ara seçimlerle Süleyman Demirel azınlık hükümeti kurmuştur. Ülkenin bu zor şartlardan kurtulması için görevlendirilen Turgut Özal tarafından 24 Ocak Kararları hazırlanıp ilan edilmiştir. Devletçi ekonomi politikasından liberal ekonomiye geçilmiştir. Ekonomide kısa vadede iyileşmeler görülse de uzun vadede ekonominin düzelmesine etki etmemiştir. 1980 öncesinde başlayan beş yıllık kalkınma planları 1980’den sonra da devam etmiştir. Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (1985-1989), Altıncı Beş Yıllık Kalkınma Planı (1990-1994), Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (1996-2000), Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (2001-2005) ve Dokuzuncu Beş Yıllık Kalkınma Planı (2007-2013) olarak belirlenen bu planlarla ekonomi yönlendirilmek istenmiştir (Sönmez, 2008).

24 Ocak Kararları ekonomiye çözüm bulmuş gibi görünse de terör olayları devam etmiştir. Fahri Korutürk’ün görev süresi dolmasına rağmen yeni cumhurbaşkanı seçilememesi, ekonomik bunalıma siyasi belirsizliğin eklenmesi kaosu arttırmıştır. 12 Eylül günü Türk Silahlı Kuvvetleri darbe yaparak yönetimi ele geçirmiştir. Darbeden sonra 24 Ocak Kararları’nın uygulanmasının zorunlu olduğu görüşü sebebiyle Turgut Özal’a ekonomiyi düzeltmesi için tam yetki verilmiştir. Darbeden sonra siyasi partiler kapatılmış, sendikaların faaliyetleri durdurulmuş, sıkıyönetim ilan edilerek yurt dışına çıkış yasaklanmıştır. 30 bine yakın kişi tutuklanmıştır. 1960 yılından beri süren karışıklıklar, terör olayları bastırılmıştır. Sıkıyönetimle Türkiye siyasal anlamda felç edilmiştir. Gençlik örgütleri kapatılmış, meslek örgütlerinin ve sendikaların her türlü faaliyetleri yasaklanmıştır. Gazete yayınları durdurularak her türlü sol yayın yasaklanmıştır. İki yıl boyunca tüm faaliyetler baskılanmıştır.

1961 Anayasası’nın yapısı darbe öncesi koşulları yarattığı düşünüldüğü için yeni bir anayasa ile bunun önüne geçilmek istenmiştir. Yeni anayasa güçlü hükümet kurulmasını sağlayarak terör ve anarşiye engel olmayı, devlet-toplum ilişkisinde devletin gücünün birey ve

diğer toplumsal sınıflardan üstün olmasını amaçlamıştır. Politik işlere aşırı bulaşmış toplum pasifleştirmek hedeflenmiştir. Darbeyle, siyasal sistem baştan yapılandırılmıştır. 1982 anayasası devlet ve devletin otoritesi üzerine kurulmuştur. Temel hak ve özgürlükler sınırlandırılmıştır. Neo-muhafazakâr düşüncenin dayandığı; hükümetin güçlü olması, milliyetçilik, düzene boyun eğme, toplumsal otorite, disiplinli toplum gibi hükümler darbeyle hâkim olmuş ve yeni anayasada bunlar önemli yer tutmuştur. Devlet gözetiminde dinî görevlerin yapılabilmesi, ilk ve orta öğretimde din derslerinin zorunlu olması, seçilen bir sağ partinin iktidara gelmesi, bu dönemin neo-muhafazakâr düşüncenin etkisi altında olduğunun kanıtıdır. Hükümet, muhafazakâr söylemle gençleri İslam çatısı altında toplamak istemiştir.

Turgut Özal'ın partisi ANAP, 1980 sonrasındaki ilk seçimlerde tek başına iktidar olmuştur. 1983- 1991 yıllarında ANAP, Türk siyaset hayatında önemli yer edinmiştir. Özal'ın liberal ekonomi yaklaşımı, iyimser ve hoşgörülü siyaset anlayışı nedeniyle 1980'den sonra siyasal yaşamda değişiklik olmamış, Özal tek parti yönetimini devam ettirmiştir. Sağ partilerde yükseliş devam ederken halk sol partileri benimseyememiş, halkın bütününe kapsayacak bir politika üretmeyen sol partiler düşüşe geçmiştir (Küçük, 2019).

Dış Gelişmelerin Türkiye'deki Siyasi ve Sosyal Değişime Etkisi

1980 sonrası yaşanan siyasi ve sosyal değişmelere dünyadaki gelişmelerin de etkisi olmuştur. 1980'den sonra serbest piyasa, sosyal örgüt, hak arayışları küresel dünyanın gündemini oluşturmuştur. Küreselleşmenin yarattığı etki Türkiye'de de kendini göstermiştir. Küreselleşme, ülkeler arasındaki ilişkilerin artması ve gelişmesi, ulusların küresel ekonomide daha fazla birleşmesi ve sınırların ekonomik anlamda azalması, sermaye hareketinin serbestleşmesi ve yaygınlaşması, üretimin dünya çapında yayılması, bölgesel işbirliklerinin artması, yerel girişimlerin ve bireysel katkıların öneminin artması, katılımcı demokrasinin ve sivil toplum örgütlerinin yükselmesi, serbest piyasa ilkelerinin ağırlığının artması, devletin ekonomideki rolünün azaltılması gibi hedefleri olan bir süreçtir (Ataç, 2000).

Türkiye'nin küreselleşme sürecinden diğer ülkelere göre daha çok etkilenmesinin nedeni, jeostratejik konumudur. Türkiye, dünya üzerindeki birçok ülkeye göre, coğrafi olarak önemli bir konuma sahiptir. Bu nedenle küreselleşme etkileri daha belirgindir. Ayrıca, Türkiye'nin coğrafyasında barındırdığı çeşitli insan toplulukları ve köklü tarihi, kültürler arası etkileşimi özellikleriyle Türkiye, farklı kültürlerin ve medeniyetlerin etkileşimine olanak sağlayan bir ülkedir. Küreselleşmenin, bu özelliklere sahip bir ülkeyi daha çok etkilemesi olağandır (Bayar, 2008).

Türk siyasetini etkileyen önemli bir dış faktör olan küreselleşme, demokratikleşme ve liberalizm gibi kavramların ortaya çıktığı süreçtir. Bu süreçte, birey-devlet ve toplum ilişkileri yeniden tanımlanmış ve bireyin devlete karşı daha öne çıktığı bir döneme geçilmiştir. Bu değişimlerin bir arada değerlendirilmesiyle, Türkiye'nin ekonomik, sosyal ve siyasal alanlarda küreselleşmenin etkisi altında olduğu görülmüştür. ANAP seçimlerle iktidara geldikten sonra KİT'lerin özelleştirilmesi Türkiye'nin küreselleşme hareketine dâhil olmaya başladığını gösterir. İthalat ve ihracatın artmasını sağlamak için dış ticarete döviz giriş-çıkışına serbestlik getirilmiştir. Bu dönemde servet beyanı kaldırılmış, kamu bankalarının denetim dışı bırakılmasından dolayı soyulmaları kolaylaştırılmış, isim hesapların açılmasına izin verilerek kara para aklamanın önü açılmış, borsacılık faaliyetleri ve bankerler baş göstermiştir. Faiz, kısa yoldan çalışmadan para kazanma yollarına yönelme sonucunda cinayet, intihar gibi toplumu sarsan olaylar yaşanmıştır. PKK terör örgütünün bu dönemde uyuşturucu ticaretine girmesiyle toplumun farklı kesimlerini olumsuz etkilerken örgütlü uyuşturucu kaçakçılığıyla ilgili idam cezasının kaldırılmıştır. Vergi iadesi adı altında yapılan mali teşvikler, gerçekte hayali ihracata teşvik ederken, birçok kişi ve şirket kaçakçılıkla suçlanmasına rağmen suç dosyaları rafa kaldırılmıştır. ABD'nin "Yeşil Kuşak" projesi olarak bilinen komünizme karşı İslam'ı kullanmasına benzer uygulamalar gerçekleştirilmiştir. Kuran kursları açılmış, tarikatlar serbest olmuş, imam hatip okullarının sayısı arttırılmış, felsefe dersi zorunluluğu kaldırılmış, din dersleri zorunlu hâle getirilmiştir. Kişiler ihtiyaçlarını giderme, sorunlarıyla baş etme çabası içinde olduğu için siyasetten uzak, ülkenin durumunu düşünmeyen; kolay kazanma düşüncesine sahip, emeğe değer vermeyen, üretmeyen ve neredeyse düşünmeyen, topluma faydası olmayan bir topluluk hâline gelmiştir. 12 Eylül 1980 öncesi sürekli sokağa çıkma yasaklarından; tüp, yağ, akaryakıt gibi temel ihtiyaçları için sıra beklemekten ve yoğun siyasal gerilimlerden sıkılan insanlar bu dönemde her alanda bolluğa ulaşırlar. Ancak bu durum insanları yetinmek, şükretmek yerine tüketim, lüks ve eğlenceye sevk etmiştir. Bilgiye, bilgili olma yerine dış görüntüye önem veren; buna bağlı olarak tüketen, tükettikçe kendini değerli sayan insan tipi ortaya çıkmıştır. 1980 sonrasında kırsal bölgelerden şehirlere yapılan göçlerin artması, şehir merkezlerinin kenarlarında gecekondulaşmayı yaygınlaştırır. Bu durum, şehirlerin hem fiziksel yapısında hem de nüfusunda önemli değişikliklere neden olur. Sadece kırsal bölgelerden şehirlere değil, aynı zamanda şehirlerden İstanbul, İzmir, Antalya gibi büyük şehirlere doğru göçler yaşanmıştır. Bu durum, ekonomik, siyasi ve kültürel uyumsuzluklara, çatışmalara yol açarak uyuşturucu ticareti, fuhuş gibi gayrimeşru işlerin artmasına sebep olmuştur. Toplumun yozlaşması bu etkenlerden dolayı kaçınılmaz olmuştur. ANAP ikinci kez seçimleri kazanarak 1987'de iktidara gelmesinden sonra ilk özel

kanalı kurdu. Turgut Özal cumhurbaşkanı olduktan sonra özel televizyon ve radyolar kurularak radyo ve televizyon sayısı artmıştır. Televizyon ve radyo sayısının hızla artmasıyla medyada tekelleşme başlamış, uluslararası şirketler yerel medyaya etki etmiştir. Bu dönemde halkın büyük bölümünün yaşam koşulları oldukça zorlaşmış, enflasyon yükselmiş, işsizlik ve terör olayları artmıştır. İnsanlar, televizyondaki sanal dünyaya kendini kaptırarak duyarsızlaşmıştır. Televizyon reklamları insanları tüketime, özellikle bazı markaları almaya, Avrupa ve Amerika'daki yaşam tarzını örnek almaya yönlendirmiştir. Tüketim kültürünün devamı olarak birçok markanın zincir mağazaları ve AVM'ler açılmıştır (Sever, 2019).

4.1.2. Kültürel Alanda Yaşanan Değişmeler

Türk modernleşme süreci, Tanzimat reformlarıyla başlayarak Kurtuluş Savaşı sonrasında da devam etmiştir. Batılılaşma isteyenlerin kontrolünde devletten başlayarak topluma doğru değişimler yaşanmıştır. Ancak, 1950'lerden sonra toplumsal değişimlerin hız kazanmasına özellikle ekonomik alanda hızlı bir modernleşme yaşanmasına rağmen, toplumsal dönüşüm süreci köylü toplumunu modern şehir toplum hâline getirmede eksik kalmıştır. Mardin (2014), Türk toplum yapısını analiz ederken, merkez ile çevre arasında bir uyumsuzluk ya da kopukluk bulunduğunu vurgulamaktadır. Ancak bu durum, ona göre, Batı toplumlarında ulus-devletin ve modernleşmenin etkisiyle ortaya çıkan yönetici-yönetilen ayırımından önemli ölçüde farklılık göstermektedir. Türk toplumunda, merkez ve çevre arasında belirgin bir ayırımın olduğu, yeni norm ve değerlerin kabul edilmediği, sosyal alandan siyasi alana geçişte, bireyler ile kurumlar arasındaki ilişkilerde uyumsuzlukların olduğu gözlemlenmiştir. 1980'li yıllarda, toplumu saran değişim dalgasıyla değerler ve yaşam tarzı farklılaşmıştır. Bizim kültürümüzde olmayan israf, lüks yaşam, gösterişe dayalı tüketim artmış; buna bağlı olarak kırsal yaşamda buna ayak uyduramayanlar, bu yaşantıya ulaşmak için her yolu mübah saymıştır. 1980'ler ve 1990'lar Türkiye'sinde, küresel piyasalarla bütünleşme, devletin sanayiye özelleştirmesi gibi politikalar, büyük değişim ve dönüşümlere sebep olmuştur. Fiyatların arttığı, enflasyonun yüksek rakamlara ulaştığı, kırsal bölgelerden şehre yeni bir göç dalgasının yaşandığı ve işsizliğin arttığı bu dönemde yeni zenginlerin ortaya çıktığı ve üst düzey gelire sahip zenginlerin finans ve kültür merkezi olan İstanbul'da daha belirgin hale geldiği, şehirlerde lüks konut siteleri ve gökdelenlerin yükseldiği görülmektedir. Birbirinden farklı bu kültür ortamı toplumdaki hoşgörüyü zayıflatmış; toplumsal değerlerin erozyona uğramasına, oluşturulmaya çalışılan standart kültürün güçsüzleşmesine sebep olmuş; sosyal bütünleşmeyi geciktirmiştir (Burhan, 2010).

1980'den sonra Türkiye'de kültürel anlamda büyük değişimler yaşanmıştır. Bu değişimlerin en belirginlerinden biri, tutumluluk çağından tüketim çağına geçiş yapılmasıdır. Tutumluluk çağında insanlar genellikle sadece kendi yaşamlarına odaklanmış, dış dünyadaki tüketim onları ilgilendirmiyordu. Ancak tüketim çağıyla birlikte, tüketim alışkanlıkları arttı, insanlar geleceğe borçlanmaya başladı. Tüketim nesneleri sadece kullanım değerine sahip olmanın ötesinde, sosyal statünün bir göstergesi haline gelmiştir. Ayrıca, 1970'lerin değerleri de değişerek gösterişin ayıp olduğu düşüncesi ortadan kalktı. Sonuç olarak, insanlar artık yoksunlukta bile bir araya gelerek kaynaşmış bir topluluk olmaktan çıktı. Günlük hayatta ciddi değişimler yaşanmıştır. Kapalı ekonomi ve yaşam tarzı, bu süreçte zarfında köklü bir değişimle karşı karşıya kalmıştır. İnsanlar, Batı'daki ve özellikle Amerika'daki yaşam tarzını reklamlar aracılığıyla görmüş, daha azla yetinmenin gereksiz olduğunun farkına varmışlardır. Daha fazla gelir elde etmek, daha fazla tüketmek, en kaliteli ürünleri kullanmak, en seçkin mekânlarda vakit geçirmek ve yurtdışı seyahatleri yapmak hedef haline gelmiştir. Bu dönemde iş adamlarına yönelik algı da değişmiştir. Önceki dönemlerde işçiyi sömüren patronlar varken şimdi istihdam yaratan, katma değer üreten iş adamı modeli öne çıkmıştır. Bu dönemde kültür piyasanın etkisinden çok etkilenmiş, reklamcılık kısa sürede sınırsız sayıda imgeyi yaygınlaştırmıştır. Ayrıca, özel hayatın kamusal olduğu söylenebilir. Daha önce mahrem olarak kabul edilen konular, 1980'lerde ilk kez geniş kitlelere sunulmuştur. Cinsellik gibi konular artık daha açık bir şekilde konuşulmaya başlanmıştır. Önceden mahrem kabul edilen birçok konu, artık kamuya açılmıştır. Özel ve kamusal arasındaki sınır netliğini kaybetmiş, kişisel ve toplumsal dil iç içe geçtiği bir dönem başlamıştır (Sarı, 2023).

1980 sonrası aile yapısına bakıldığında kırsaldan şehre göçle birlikte geniş aileden çekirdek aileye geçiş görülmektedir. Aile reisi yine baba olsa da iş ve eş seçimi kişiye bırakılmış, evlenme yaşı kırsala göre büyümüştür. Gecekondu yaşamı devam etse de kent yaşamının olanaklarından faydalanma amacı vardır. Çocukların eğitimi aileler için önemli olmuştur. 80 öncesi yaşanan siyasal olayların sonuçlarının ağır bedelleri 80 sonrasında gençleri tüketime ya da dine yöneltmiştir.

1980 sonrası ortaya çıkan kavramlardan biri de arabesktir. Şehir merkezlerinin dışında izinsiz olarak inşa edilen ve seçim dönemlerinde imar affıyla yasal hâle getirilen yerlerde yaşayan insanlar kentteki işçi sınıfına katılırken, kişisel kimlik karmaşası, “uyumsuzluk”, “arada kalmışlık” gibi kültürel kimlik sorunlarını yaşamışlardır. Bu nedenle, arabesk müzik sadece bir müzik türü değil, aynı zamanda gecekondu kültürünün bir yansımasıdır. Gecekondu minibüslerinde sıkça duyulan ve “minibüs müziği” olarak adlandırılan arabesk, aşağılanma, dışlanma, ekonomik sıkıntılar, eksiklikler, kent ve kırsal arasında bocalama ve

geçmiş isyanlarla ilişkilendirilmiştir. Arabesk kültür sanat eserlerine de konu olmuştur(Çelebi Erol, 2019).

4.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular: 1980-2002 Yılları Arasında Çocuk Şiiri Yazan Şairler ve Yazılan Çocuk Şiirlerinin Biçim ve İçerik Açısından Çözümlemesi

Bu bölümde 1980-2002 yılları arasında çocuk şiiri yazan şairlerin hayatlarına ve eserlerine yer verilmiştir. Yazılan şiirler biçimsel olarak kapak, sayfa sayısı, boyut, sayfa düzeni ve resimleme; içerik olarak dil, anlatım, konu, tema, yazım ve noktalama, imgesel dil açısından incelenmiştir.

4.2.1. Abdülkadir Budak(1952-...)

Hayatı ve Eserleri

Abdülkadir Budak, 23 Nisan 1952'de Sivas'ın Hafik ilçesinde dünyaya gelmiştir. İlkokula Ankara'da başlamış, Sincan Lisesini bitirdikten sonra üniversite eğitimi yerine hayata atılmak zorunda kalıp devlet memuru olmuştur. 1994 yılında emekli olduktan sonra Ankara'da yaşamaya başlamıştır.

Budak'ın ilk şiiri 1970 yılında *Defne* dergisinde yayımlanmıştır. Kayseri'de görev yaptığı dönemde, şair dostlarıyla birlikte *Ozanca* ve *Hakimiyet* Sanat dergilerinin yayımlanmasına öncülük etmiştir. 2000 yılında ise Ankara'da 12 sayı çıkan *Şiir Odası* dergisinin yayın yönetmenliğini üstlenmiştir. Şiirleri ve şiir üzerine kaleme aldığı yazıları başta *Varlık*, *Yazko Edebiyat*, *Türk Dili*, *Yusufoçuk*, *Adam Sanat*, *Yeni Biçem*, *Defter*, *Edebiyat* ve *Eleştiri ile Şiir Odası* olmak üzere pek çok edebiyat dergisinde yer bulmuştur.

Şair, şiir üzerine kaleme aldığı yazılarını *Ayna Sandım Şiiri* (1998) adlı kitabında toplamıştır. Ayrıca şairin iki de çocuk şiiri kitabı vardır: *Bir Gül Çocuk* (1982 Türk Dil Kurumu Çocuk Edebiyatı Ödülü), *Kuşların Alfabetesi* (1988 Sıtkı Dost Çocuk Edebiyatı Ödülü -dosya ile-). Abdülkadir Budak ayrıca *İmzası Gül* ile 1994 C. A. Kansu ve O. M. Arıburnu Ödüllerini, *Aşk Beni Geçer* adlı kitabıyla da 1998 Halil Kocagöz Şiir Ödülü'nü kazanmıştır (Budak, 2007).

Eserleri:

Şiir: *Geçti İlk yaz Denemesi* (1978), *Şimdi Yaz* (1980), *Gömleğim Leylâ Desenli* (1981), *Sevda'nın Son Kerem'i* (1985), *İmzası Gül* (1993), *Yanlış Anka Destanı* (1994), *Aşk Beni Geçer* (1997), *Endişeli Fesleğen* (1999), *Ahşap Anahtar* (2000), *Ev Zamanı* (2002), *Sana Bakmak* (2004), *İşaretler* (Seçme Şiirler, 2006).

Çocuk Şiiri: *Bir Gül Çocuk* (1983), *Kuşların Alfabetesi* (1997).

Deneme: *Ayna Sandım Şiiri (1998)*.

Çocuk Şiiri Kitapları Bir Gül Çocuk (1983) ve Kuşların Alfabeti (1997)

Yazar, çocuklar için kaleme aldığı iki şiir kitabına sahiptir. Bunlardan *Bir Gül Çocuk* adlı eseri, 1982 yılında Türk Dil Kurumu tarafından Çocuk Edebiyatı Ödülü'ne layık görülmüştür. Diğer çocuk şiir kitabı olan *Kuşların Alfabeti* ise 1988 Sıtkı Dost Çocuk Edebiyatı Ödülünü almıştır. *Bir Gül Çocuk* kitabının ilk baskısı 1983 yılında Can Yayınları tarafından yapılmıştır.

Bişim Açısından Bir Gül Çocuk Kitabının İncelenmesi

Kitabın Kök Yayıncılık tarafından yapılan birinci baskısı incelenmiştir. Kitap, Ayşe İnancı tarafından resimlenmiştir. Kitabın kapak resmi renkli, şiirler arasına yerleştirilen resimler kara kalemle çizilmiştir. Kitap 55 sayfadan oluşmaktadır. Kitap orta boydadır, yapışkanlı ciltleme yapılmış ve 1. hamur kâğıt kullanılmıştır. Şiirler, sayfanın en üstüne ya da en altına sayfayı tam kaplamayacak şekilde yerleştirilmiştir.

İçerik Açısından Bir Gül Çocuk Kitabının İncelenmesi

Kitapta seçilen sözcükler, anlatım dili, konu ve temalar göz önüne alındığında 7-12 yaş grubu gelişim özelliklerine uygun olduğu söylenebilir. “Çiçekler ve İnsanlar, Bulutsuz Bir Dağ Gibi, Üzüncü, Yuva, Merhaba, Memurdur Benim Babam, Özgür Olmayınca, Pay, Bayramlık, Papatyanın Tarihi, Körebe, Maske Düştü, Böyle Demiş Ozan Amca, Karanlık Yalancıdır, Sorular, Önce Oyun, Soru, Kazak, Kitap Sevgisi, Kuşlar Onlardan Davacı, İstek, Sevinç, Çocuk Yurtları, Sapan Yapmak, Biz İstese, Öğüt, Sırayla, Sofra, Sorular, Bir Gül Çocuk, Kalemim, Konuşmalar, Yasaklama, Saz ile Çocuk, Düş Oyunu” şiir başlıklarıyla kitapta 35 tane şiir vardır.

Kitabın arka kapağında Emin Özdemir'in 1982 yılındaki *Varlık Yıllığı*'nda kitap için söyledikleri yer almaktadır. Abdülkadir Budak, sevgiyi insan yaşamının en temel ihtiyacı ve en etkili gücü olarak gören şairlerden biridir. Bu nedenle, şiirleri aracılığıyla sevgiyi topluma yaymayı, özellikle de çocukların kalbinde sevgi duygusunu büyütmeyi hedefler. Ona göre, yaşanan zorluklara sevgiyle göğüs germek mümkündür. Şiirleri, mesajını doğrudan ileten, aydınlık ve umut dolu bir çizgi taşır. Yazar şiirlerinde sevgi teması üzerinde durmuştur.

“Hüzün ne renk anne

Sevgi ne renk

Terin ışıldadığı

Yerde mi olur emek” (Budak, 2007, s. 27)

“Hele ki akşam olunca
Üst üste sigara içer
Ne de çok düşünür babam
Oysa türküler söylerdi
Şakalaşırdı bizimle
İşten çıkarılmadan önce” (Budak, 2007, s. 9)

“Çok merak ediyorum
Gömleğinin yakasını
Tersine mi çevirecek
Bu yıl da bayram gelince” (Budak, 2007, s. 18)

“Der ki kendi kendine
Boşa koysam dolmuyor
Almıyor doluya koysam
Memurdur benim babam” (Budak, 2007, s. 13)

Yukarıdaki şiir örneklerinde görüldüğü üzere şiirlerin çoğunluğunda çocuk gözünden emek ve geçim sıkıntısı dile getirilmiştir. Dönemin sıkıntılarının çocuk şiirine yansıdığı söylenebilir. Çocuk şiirlerinin çocuğa umut, yaşam coşkusu, neşe, hayal, heyecan vermesi gerektiği düşünüldüğünde yazarın sıkıntıları, umutsuzluğu, çaresizliği dile getirmesi çocukların coşkulu duygularıyla ters düşmektedir. Ancak çocuk etrafında olan bitene kayıtsız kalmamalıdır, düşüncesiyle de bu konulara yer verilmiş olunabilir. Noktalama işaretleri konusunda özenli davranılmıştır. Şiirlerde serbest ölçü, ses tekrarları, redif ve kâfiyeler kullanılmıştır. Kurallı, devrik soru cümlelerine yer verilmiştir. Şiirlerde anlaşılması zor, argo, aşırı mecazlı ifadeler yer verilmemiştir. Dizeler düzenli, cümleler kısadır. Akıcı, yalın, günlük dil kullanılmıştır. Anne, baba, doğa, hayvan sevgisi ön plandadır.

Yazarın masal unsurlarına yer verdiği ve imgesel dille yazdığı şiirleri de vardır.

“Öper kâğıtların beyaz yüzünü
Işığın ikiz kardeşi kalemim
Silgi oyun arkadaşıdır onun

Çok sevdiği annesidir defterim” (Budak, 2007, s. 48)

“Kulübenin dili olsa söylese
Rüzgârlardan korktuğunu
Konuşsa tüm papatyalar
Havuzda yüzen ak kuğu
Balıklar masal anlatsa
Tarla sürse kırlangıçlar
Evimize konuk gelip
Birer çay içse ceylanlar” (Budak, 2007, s. 54)

“Ben dün rüzgârla konuştum
Geldiği yerleri anlattı bana
Selamımı söyleyecek
Bütün uçurtmalara” (Budak, 2007, s. 50)

Biçim Açısından Kuşların Alfabeti Kitabının İncelenmesi

Kuşların Alfabeti kitabının da yine Kök Yayıncılık tarafından yapılan beşinci baskısı incelenmiştir. Kitabı Osman Kehri resimlemiştir. Kitap orta boydadır, yapışkanlı ciltleme yapılmış ve 1. hamur kâğıt kullanılmıştır. 59 sayfadan oluşan kitabın kapak ve içerik düzeni *Bir Gül Çocuk* kitabıyla aynıdır.

İçerik Açısından Kuşların Alfabeti Kitabının İncelenmesi

Kitapta seçilen sözcükler, anlatım dili, konu ve temalar göz önüne alındığında 7-12 yaş çocuklarının bilişsel ve duygusal gelişimine hitap ettiği söylenebilir. “Kuş Okulu, Kâğıt Kayık, Türkçe’nin Öğrencisi, Babamın Sevdikleri, Acı, Düş Oyunu-2, Evlerimiz, Sözlük, Şair “Bir Gül Çocuk” Diyor, Çay Saati, Düş Gömlek, Teyzem, Telefon, Mektup, Saksıdaki Çiçek, Babamın Şairleri, Karnem, Kıyıdağı Tekne, Kuş ve Ben, Bir Kardeşim Olsaydı, Babam ve Şiir, Bez Bebekler, Babam Yola Çıkacak, Posta Kutusu, Sözcükler” olmak üzere kitapta 26 şiir yer almaktadır.

Şiirlerde “anne, baba, kuş, karne, oyuncak, çiçek, ev, salıncak” gibi çocuk dünyasına ait kavramlara yer verilmiştir. Şiirlerdeki konular çocuğun yaşantısına uygun olarak seçilmiştir. Sevgi teması ağırlıklı olmakla birlikte önceki kitaptaki şiirlerde var olan karamsarlık, sıkıntıların dile getirilmesi bu kitaptaki şiirlerde yoktur. Şiirlerde kâfiye, redif, mısra tekrarı akıcılığı, ritmi sağlayan unsurlar olarak göze çarpmaktadır. Dörtlükler halinde

yazılan şiirler olmasına karşın serbest yazılan şiirler de vardır. Ölçü şiirlerde ön planda değildir. Şiirler; yaş seviyesine uygun uzunlukta, dizeler kısa, anlatım açık, akıcı, duru, samimi, Türkçenin güzel kullanımını sergilemektedir. Noktalama işareti kullanımı seyrek. Yazım kurallarına dikkat edilmiştir.

Şiirlerde gerçek hayattan örnekler, yaşantılar olduğu kadar düş dünyası da dile getirilmiştir. Benzetme, kişileştirme, mecaz gibi imgesel dil kullanımı anlatımı güçlendirmek için kullanılmıştır.

“Dün bir kuşla tanıştım
Gökyüzünü anlatıp da
Kanatlarından birini verdi bana” (Budak, 2017, s. 46)

“Kitaplığın giysisidir kitaplar
Albüm resimlerin evi
Saksı canım kıyısında
Büyütüyor bir çiçeği” (Budak, 2017, s. 12)

“Koyu gölgenin altında
Serinliyor yaz güneşi
Seçenin elinde sapan
Savaş bırakmış tüfeği” (Budak, 2017, s. 20)

Her iki şiir kitabında da güncel dil kullanmıştır. Aile kavramı bir değer olarak ele alınmıştır. Kitaplarda yer alan şiirler, temel dil becerilerinin gelişiminde kullanılabilir.

4.2.2. Abdulkadir Bulut (1943-1985)

Hayatı ve Eserleri

İçel’in Anamur ilçesine bağlı Akine köyünde dünyaya gelen Bulut, ilkokul eğitimini Anamur’da tamamladıktan sonra Anamur Ortaokulundan mezun olmuştur. Ardından, Akşehir İlköğretmen Okulunu 1961 yılında bitirerek 1961 ile 1966 yıllarında Anamur ve Kırıkhan’ın köylerinde daha sonra öğretmenliğe İstanbul içinde devam etmiştir. 1966 yılında Anamur’da görev yaparken sol düşünceye teşvik etmekle suçlanarak yetkili kurumlar tarafından görevden alınarak hakkında dava açılmış ve meslekten uzaklaştırılmıştır. 1967 yılında aklanmasına rağmen görevine dönemeyince Danıştay’a başvuran Bulut, açtığı davayı 777 gün sonra kazanarak öğretmenliğe geri dönmüştür. 1971 yılında tekrar tutuklanmış, tahliye edildikten sonra İstanbul’a zorunlu tayin edilmiştir. 8 Ağustos 1985’te, tutuklu olan bir yakını

duruşmada görmek için Silifke'ye yaptığı ziyaret sonrasında, Anamur'a dönüş yolunda Boğsak civarında minibüsün kapısının açılması sonucu düşmüş ve yaşamını yitirmiştir.

1970 kuşağının önemli şairlerinden biri olarak kabul edilen Abdülkadir Bulut, döneminin duygusal dünyasını yansıtan eserleriyle, sade ama etkileyici bir anlatım tarzıyla dikkat çekmiş; akıcı ve anlaşılır bir dil kullanarak toplumcu, halkçı değerlere bağlı bir şiir anlayışı geliştirmiştir. Memleketinin sesini ve ruhunu dizelerine taşımayı başaran, yer yer ironiye başvuran bir şairdir. Toplamda yedi şiir kitabı ve iki çocuk romanı kaleme almıştır. Vefatından sonra şiirleri *Ülkemin Şiir Atlası* adı altında Can Yayınları ve E Yayınları tarafından toplu olarak yayımlanmıştır. Kitaplarında yer almayan şiir ve yazıları ise F. Saadet Bilir ve Ali F. Bilir'in hazırladığı *Abdülkadir Bulut: Kasabalı Lorca* adlı eserde bir araya getirmiştir. Onun anısını yaşatmak amacıyla 2011 yılından itibaren Çağdaş Şair ve Yazarlar Derneği tarafından "Abdülkadir Bulut Şiir Yarışması" düzenlenmektedir. Bulut, eserlerinde sosyalist düşüncüyü yansıtan önemli bir edebi kişiliktir.

Eserleri:

Sen Tek Başına Değilsin (1976), *Acılar Yurdumdur* (1981), *Kahveci Güzeli* (Çocuklar İçin Şiirler-1981), *Yakımlar* (1982), *Gözyaşları da Çiçek Açar* (1983), *Yurdumun Şiir Defteri* (1984), *Ülkemin Şiir Atlası* (Bütün Şiirleri-1986)

Çocuk Şiiri Kitabı Kahveci Güzeli (1983)

Abdülkadir Bulut'un tek çocuk şiiri kitabı olan *Kahveci Güzeli*'nin 1983 yılında Can Yayınları Çocuk Dizisi tarafından üçüncü baskısı yapılan kitap incelenmiştir.

Biçim Açısından Kahveci Güzeli Kitabının İncelenmesi

Kitabın kapak resmi renkli, iç resimler kara kalemle çizilmiştir. Resimleme Nergis Utku'ya aittir. 78 sayfadan oluşan kitap orta boyda, sarı saman kâğıda basılmıştır.

İçerik Açısından Kahveci Güzeli Kitabının İncelenmesi

Abdülkadir Bulut kitabın arka kapağında ve kitaba başlarken ilgi çekmek, merak uyandırmak için çocuklara seslenirken şunları ifade etmiştir: "Sevgili çocuklar, *Kahveci Güzeli* adlı kitabımdaki şiirler aslında sizlerin yaşamından doğmuştur. Bu şiirleri bir araya getirip dikkatle işleyerek sizlere sunuyorum. Belki bu dizeler göz renginizi değiştirmeyecek ama güzel ülkemize ve dünyamıza olan bakış açınızı mutlaka etkileyecektir. İşte benim asıl hedefim de budur." Şair, açıkladığı üzere çocuklara yönelik, çocuklara göre şiirler kaleme almıştır. Çocukların günlük yaşamlarından, samimi duygularından ve masum düşüncelerinden ilham alarak onların dünyasına özgü, onların bakış açısından olayları yansıtarak sevinçlerini,

hayallerini, endişelerini ve meraklarını anlatmıştır. 1970’li yıllarda kahveci güzeli halısı adı verilen motiflerle işlenmiş duvar halıları Anadolu’da evlerin duvarlarını süsleyerek kültürümüzün bir parçası olmuştur. Bu halılar, sadece bir dekorasyon aracı değil, Anadolu'nun doğal güzelliklerini, geleneksel yaşam tarzını, kültürün izlerini yansıttırdı. Suriye'den gelen bu motifler, zamanla Anadolu'nun kendi dokusuyla özgün hale gelmiştir. Kitap adını bu folklorik ögeden almıştır (Teknikel, 2014).

“Hiç uyumuyor geleli beri
Duvarımızdaki kahveci güzeli
Ne kadar gülmeye çalışsa da
İnandıramıyor bir türlü
Ne annemi ne de beni

Yalnız bırakmamak için annem
Artık senin dibinde ayıklıyor
Fasulyayı, ıspanağı, pirinci
Boş kaldığı zamanlar bile
Senin dibinde örüyor
Örgüsünü

Yoksa kahveci güzeli
Oyuncakların olmadığından mı
Hep böyle üzgün duruyorsun
Ve uyku girmiyor gözlerine” (Bulut, 1983, s. 36).

Kitapta “Silgi, Uçurtmanın Yakınması, Simitçi Çocuk, Kartopu, Beslenme Çantam, Elma Şekeri, Kara Tren, Gökkuşuğu, Portakalın Evi, Kış Günleri, Mum Işığında, Mektup ve Pul, Bazı Sorular, Annem Kadifede İşçi, Kahveci Güzeli, Bizim Eve Benziyor, Ceviz Ağacının Çocuklara Söylediği, Oyuncakçı Amca, Kitapların Korkusu, Ateşböceği, Resim Dersi, Çiçekle Böcek, Bulut Kardeş, Söğütten Atım, Ders Dinleyen Tavşan, Soğan, Yurtsuz Salyangoz, Boya Sandığı, Rüzgâr Gülü, Yarasa ve Fantom, Nasrettin Hoca Günebakan, Oklu Kirpi, Güneş ve Aydede, Hacı Leylek, Topaç” başlıklarıyla 36 şiir yer almaktadır.

Şiirlerin çoğunluğu çocuğun dilinden yazılmıştır. Bunun yanında çocuklar için büyüklerin dilinden yazılan şiirler de vardır. Ayrıca, “topaç, günebakan, ceviz ağacı,

salyangoz, kitap” gibi varlıklar fablî anımsatacak şekilde konuşturulmuştur. Konu ve tema çeşitliliği söz konusudur.

“Artık suluboyamla
Yalnızca resim boyamıyorum
Işıklı yağmurlarda
Fırçamla gökyüzüne
Ebemkuşağı da yapıyorum” (Bulut, 1983, s. 18)

“Ne de çok giysisi var
Şu tarla soğanının
Galiba evi olmadığından
Hem kat kat giyinmiş
Hem de acısını saklamak için
Bir güzel süslenmiş

Ama ne kadar süslense de
Saklayamaz acısını
Giysileri” (Bulut, 1983, s. 62)

“Topaç
Belimde kuşak
Ayağımda kabara
Nasıl özgür olurum
Başkası için
Döndükten sonra” (Bulut, 1983, s. 78)

Kitapta dönemin getirdiği kırsal ve şehir yaşamı, geçim sıkıntısı, annenin çalışma hayatına katılmasıyla ilgili şiirler göze çarpmaktadır. “Ateşböceği, Günebakan, Soğan, Söğütten Atım, Ceviz Ağacının Çocuklara Söylediği gibi şiirler köyü, kırsal; Elma Şekeri, Simitçi Çocuk, Annem Kadifede İşçi, Mum Işığında, Oyuncakçı Amca” gibi şiirler şehir hayatındaki yaşamla ilgilidir.

“Kış günleri
Eski gazete toplarken
Nerede çalışır bir araba görsem

Hemen yanına koşuyorum
Soğuktan üşüyen ellerimi
Eksozunda ısıtıyorum
Çünkü benim ne paltom var
Ne de eldivenlerim” (Bulut, 1983, s. 22).

Şiirler çocuk duyarlılığıyla, yalın, duru, akıcı, samimi bir dille yazılmıştır. Anlatım kısa, anlaşılırdır ve çocuğun yakın olduğu kavramlara yer verilmiştir. Şiirler, serbest ölçüyle yazılmış; redif, kâfiye, ses benzerlikleriyle ritim sağlanmıştır. Çocuğun okurken neşeleneceği, hayal kuracağı, heyecanlanacağı şiirler yanında empati kurarak hüzünleneceği, gerçek hayattaki sıkıntılı durumlarla yüzleşeceği şiirlere de yer verilmiştir.

Şiirlerde Türkçenin kullanımına dikkat edilmiş, noktalama işaretleri çok kullanılmamıştır. “Kahveci Güzeli” şiiri folklorik öğeler taşıması, geçmiş dönemlerdeki yaşantılara ışık tutması, kültürel özellikler taşıması açısından temel dil becerilerini geliştirilmek için kullanılabilir.

4.2.3. Ahmet Efe (1955- ...)

Hayatı ve Eserleri

Şair, yazar, yönetmen, senarist ve oyuncu olan Ahmet Efe’nin, 1 Eylül 1955’te dünyaya geldiği yer Kayseri’dir. Kimi eserlerinde Enes Teslim ve Fatih Yiğit mahlaslarını kullanmıştır. Ünlü çevirmen Mustafa Efe’nin oğludur, babası *Fetava-i Hindiyne* eserini tercüme etmiştir. Babasının memuriyeti sebebiyle ilköğrenimini farklı ilçelerde yapmıştır. 1967 yılında Keskin Cumhuriyet İlkokulundan mezun olduktan sonra Ankara İmam Hatip Lisesinden (1973) ve Keçiören Lisesinden mezun olduktan sonra eğitimine Ankara İktisadi ve Ticari İlimler Akademisinde devam etmiş ve 1979 yılında buradan mezun olmuştur. Daha sonra Diyanet İşleri Başkanlığı bünyesinde Derleme ve Yayın Müdürlüğünde Müdür Yardımcısı olarak (1973-78) görev yapmıştır. 1978-80 yılları arasında TRT’de, sonrasında ise 1980-83 yılları arasında tekrar Diyanet İşleri Başkanlığında memur olarak görev yapmıştır.

1983 yılında memurluğu bırakarak Kandil Yayınları’nı kurmuştur. 1986’da *Zaman* gazetesinde, 1993-98 yılları arasında ise Kombassan Holding-Esra Film’de çalışmıştır. Hem kısa hem de uzun metrajlı filmlerde senaryo yazarlığı ve yönetmenlik görevlerinde bulunmuş; yerel radyo ve televizyon kanalları için çeşitli programlar üretmiştir. Ayrıca, Konya Büyükşehir Belediyesi ile İl Kültür Müdürlüğü tarafından yayımlanan bazı eserlerde

editörlük, sanat danışmanlığı ile grafik tasarımı gibi görevlerde yer almıştır. 1998'den sonra bir reklam ajansında yöneticilik yapmıştır.

Ahmet Efe'nin edebiyat yolculuğu, 1973 yılında *Pınar* dergisinde yayımlanan "İstanbul" adlı ilk şiiriyle başlamıştır. Zaman içinde yazı ve şiirleri *Yeniden Millî Mücadele*, *Pınar*, *Gençlik* (yayın yönetmeni olarak, 1992-93), *Türk Edebiyatı*, *Diyanet Çocuk*, *Selam*, *Çingir* dergileri ile *Diyanet*, *Yeni Devir*, *Millî Gazete* ve *Zaman* gibi gazetelerde yer almıştır. 1985 yılında Türkiye Yazarlar Birliği tarafından Çocuk Edebiyatı Ödülüne layık görülmüş; Millî Eğitim Bakanlığınca düzenlenen "Çocuk Şiirleri Yarışması"nda ve çeşitli kurum ve kuruluşların açtığı yarışmalarda da ödüller almıştır. On üç sayı süren *Kandil* çocuk dergisinin yöneticiliğini yapmıştır (Sözer Dağ, 2024).

Eserleri:

Roman: *Kor* (1981), *Yunus* (1981), *Üç Kandil* (1984), *N'oldu Bu Gönüm* (1987), *Yasemin'in Dünyası* (1989), *Acı* (1996).

Hikâye: *Akyazı*, *Fındık Osman*, *Tabya* (1983), *Hançer* (1983), *Uçurtmam Kuşlardan Güzel* (1991), *Yakın Arkadaş* (1995), *Ganj* (1996), *Yakın Arkadaş* (1997), *Mevlâna'dan Hikâyeler* (2004).

Şiir: *Sevgi Çiçeği* (Çocuk Şiirleri, 1979), *Vedâ* (1981), *Ellerin Üşümesin* (Çocuk Şiirleri, 1983), *Işğın Yüreği* (Çocuk Şiirleri, 1991), *Can Gazeli* (1994), *Ey Yâr* (1995), *Işğın Yüreği* (1999). Deneme: *Kılavuz Yazılar* (1986), *Son Cümle* (1998), *Ah Mine'l-Aşk* (2004), *Yüz Yaşında Bir Çocuk*.

Araştırma-İnceleme: *Çocuklara İslâm Akaidi* (1985), *Sîret-i Resûl* (Biyografi, 1993), *Anadolu Selçuklu Sultanları* (1993), *Gençler ve Çocuklar İçin İbadet Bilgeleri* (1994), *Onlar Yıldızlar Gibi* (1994), *Çocuklar ve Gençler İçin Ahlâk Bilgeleri* (1994), *Konya'da 40 Büyük Eser* (1998), *Târih-i Âli Selçûk* (1998), *Minyatürlerle Mevlâna ve Ailesi* (2004).

Antoloji: *Çocuklar Güle Benzer* (1980), *Çocuklara Tarih ve Kahramanlık Hikâyeleri* (1986), *Çiçek Yağmuru* (1991), *Kafdağı Uzak Değil* (1995).

Ansiklopedi: *Çocuklara İslâm Ansiklopedisi* (1984), *Çocuklara İslâm Büyükleri Ansiklopedisi* (1985), *Osmanlı Tarihi Ansiklopedisi* (1990).

Masal: *Keloğlan*, *Keleşoğlan* (1984).

Piyes: *Cephaye Koşmak* (1981), *Atlar Nerede Kışlayacak?* (1996).

Senaryosunu Yazdığı Film ve Diziler: *Işık Kapısı* (Sinema Filmi 1997), *Son Türbedar* (Tv Filmi 1996)

Yönetmeni Olduğu Film ve Diziler: *Işık Kapısı* (Sinema Filmi 1997), *Aybüke* (Tv Filmi 1996)

Rol Aldığı Film ve Diziler: *Çakırcalı Mehmet Efe (Sinema Filmi 1969)*

Çocuk Şiir Kitapları Ellerin Üşümesin (1983) ve Işığın Yüreği (1999)

Ahmet Efe, eserlerinde dinî ve ahlakî değerleri ön planda tutan konular işlemektedir. Çocuk ve gençleri eğitmek, onlara önemli değerleri kazandırmak amacıyla romanlar yazmıştır. Onlara sevgi, saygı, güzel ahlâk, doğru davranışlar konusunda bilinç kazandırıp kaçınmaları gereken kötü tutum ve davranışlardan onları uzaklaştırmayı amaçlamıştır. Bu yönüyle eğitcilik ön plandadır diyebiliriz.

Ahmet Efe'nin 1980-2002 yılları arasında yer alan çocuk şiir kitapları *Ellerin Üşümesin* ve *Işığın Yüreği*'dir. *Yüz Yaşında Bir Çocuk* kitabı diğer kitaplardan oluşturulan bir derlemedir. Ahmet Efe'nin Nar Yayınları'ndan 2018 yılında çıkan Ahmet Efe/Bütün Şiirleri tüm kitaplarının toplandığı bir eserdir.

Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesinde İpek Sözer tarafından 2004 yılında “Ahmet Efe'nin Şiirlerinde Çocuk” konulu yüksek lisans tezi hazırlanmıştır.

Biçim Açısından Ellerin Üşümesin Kitabının İncelenmesi

Kitabın Seha Neşriyat tarafından 1983 yılında yapılan birinci baskısı incelenmiştir. Küçük boy, karton kapaklı ve 2. hamur kâğıda basılan kitap 31 sayfadan oluşmaktadır. Kitap, dış görünüşü itibarıyla çocuğun ilgisini çekecek nitelikte değildir.

İçerik Açısından Ellerin Üşümesin Kitabının İncelenmesi

Kitapta çeşitli konu ve temalarda şiirler bulunmaktadır. Sevgi teması ön plandadır. Şiirlerde kazandırılmak istenen değerler şu şekildedir:

Ellerin Üşümesin: Sevgi, dua, iyi dilek

Sevmekse Varım, Bembeyaz Sevgiler, Nerede, Vatanım: Vatan sevgisi.

Denizin Yüreği: Doğa sevgisi

Anne Sevgisi, Sevdigince, Varsın Diye: Evlat sevgisi

Anne Kuş: Hayvan sevgisi, merhametin ve acımanın değeri

Deme Anne: Anne sevgisi

Uzak Yerlerde, Afrika'da Çocuklar Aç: Empati, içtenlik, merhametin ve acımanın değeri

Yuvaya Dönmek: Aile sevgisi,

Her Şey Bizim: Yaşama sevinci

Bir Bayrak Dalgaları, Arslanlar: Vatan sevgisi, bayrak sevgisi

En Kutlu Tarih, Fatih, Düşünüyor musun?: Tarih bilinci

Medine’li Çocukların Çiçekleri: Peygamber sevgisi

Seni Hatırlarım, Ne Söyler: Allah sevgisi.

Çocuğun iyi yönde eğitilmesi için yazar, bu değerleri ön plana çıkarmıştır. Buna karşın zulüm, acımasızlık, vefasızlık, merhametsizlik gibi değerlere karşı çıkmıştır..

Şiirlerin büyük bölümü dörtlüklerle ve serbest ölçüyle yazılmıştır. Şiirlerde kâfiye, redif, ses tekrarlarıyla akıcılık sağlanmıştır. İmgesel dile yer verilmiştir. Benzetme, kişileştirme yoluyla anlatım güçlü hâle getirilmiştir.

“Denizin de yüreği vardır diyorum
Köpükleri kadar temiz
Kara sevdasına düşerdiniz
Seyretseniz” (Efe, 1983, s. 5).

Dizeler kısa, anlatım açık, anlaşılırdır. Şiirler günlük konuşma diliyle yazılmıştır. Çocuk diliyle yazılmış şiirler azdır, bazı şiirlerde öğüt ve tavsiyelere yer verilmiştir. Hayal unsurlarına az yer verilmiş gerçekçi anlatım ağırlıktadır. Noktalama işareti kullanımına dikkat edilmiştir.

Şiirde İslamî bir duyarlılık göze çarpmaktadır

“Şaşırma doğru yolu
Ol Yüce Rabbin kulu
Dünya acıyla dolu
Gel uzat ellerini
Ellerin üşümesin” (Efe, 1983, s. 3)

“Dur dinle çocuğum, ne söyler toprak?
Ne söyler uzayan yollar ne söyler?
Bir çiçek, bir böcek, bir bulut, yaprak
Allah’a yalvaran dallar ne söyler?” (Efe, 1983, s. 29)

B biçim Açısından Işığın Yüreği Kitabının İncelenmesi

Ahmet Efe’nin çocuklar için yazdığı şiirleri topladığı *Işığın Yüreği* kitabının birinci baskısı MEB yayınları tarafından 1999 yılında yapılmıştır. Nar yayınları tarafından dördüncü baskısı yapılan kitap incelenmiştir.

Kitabın kapak resmi, iç resimler; renkli, hareketli, neşeli ve albenisi yüksek bir tasarımla oluşturulmuştur. Kapak ve kitap tasarımı yazarın kendisine, iç resimler Ahmet Yozgat'a aittir. 77 sayfadan oluşan kitap orta boyda ve kuşe kâğıda basılmıştır. Şiirler ve şiirlerin görselleri birbiriyle örtüşmektedir. Çocuk, şiirleri okurken şiire ait resimleri yorumlama şansına sahip olacaktır.

İçerik Açısından Işığın Yüreği Kitabının İncelenmesi

Ahmet Efe'nin bu kitabında da çocuklara kazandırılmak istenen değerlere yönelik şiirler ağırlıktadır. Ancak önceki kitaba göre kavram çeşitliliği fazladır. Şiirlerde seçilen kavramlar, kelimeler, anlatım, kullanılan dil çocuk gerçekliğine uygundur. Çocukların okurken keyif alacakları bu kitaptaki şiirlere, öğretici öğeler ve kazanmaları gereken değerler ustalıkla yerleştirilmiştir. Çocuklara bilgileri dikte etmek yerine onların sezerek öğrenmeleri amaçlanmıştır. Çocuksu dille, çocukların kullandığı kavramlara şiirlerde yer verilmiştir. Yazar, çocuk duyarlılığını yakalayarak çocuk dünyasına girmiş onun dünyasından çocuk diliyle şiirler yazmıştır. Şiirlerde “sevgi, vatan sevgisi, anne sevgisi, kardeş sevgisi, Allah sevgisi, doğa sevgisi, arkadaşlık, umut, merhamet, iyilik, birlik beraberlik, empati, acıma, sağlık” gibi değerlere yer verilmiştir.

“Ceviz Ağacı, Beşiğin Hikâyesi, Kollarım Sana Muhtaç, Anne, Ninni, Nerede Masallarım?, Hasta Çocuk, Simitçi, Orman Yanınca, Barbaroslarla, Ali'nin Sapanı, Kırık Saka Kafesi, Attâya Gideceğim, Balkon ve Kafes, Sen de Yürü, Benim de Uçaklarım Var, Işığın Yüreği, Yurdunu Özleyen Çocuk, Kuş ve Çocuk, Biz, Dua, Bir Masal Söyle, Keloğlan'ı Tanımayan Amca, Çocuklar Ağlamasın, Şeker Hastası, Çocuk mu Robot mu?, Yaraşır, Çiçek Açmış Ayva Dalı, Gülümse, Ne Elma Şekeri Ne Dondurma, Gülen Bebek, Ben Değil Biz..., Ben Allah'ı Bilirim, Sorular, Bebeğe Ağıt, Can Ciğer, Sirkte, Kardeşe Mektup, Güneş Der ki, Bahçe Sahipleri, Oyna Oynayabilirsen, Seni Hatırlarım, Bizim Mahalleye Yeni Gelen Çocuk, Bir Sırça Yürek, Attâya” olmak üzere kitapta 45 şiir vardır.

“Ceviz Ağacı” şiiriyle masal anlatılmıştır. Diğer şiirlerde de masalsı anlatım görülmektedir. Şiire en yakın tür masal olduğu için çocuğu şiire yakınlaştırmak, şiiri tanıdık hâle getirmek açısından bu anlatıma başvurulmaktadır.

“Evvel zaman içinde
Yaşlı bir ceviz ağacı varmış
Çok uzak dağ başında
Yapayalnız yaşarmış” (Efe, 1999, s. 8)

“Aşık olmuştu ya padişahın kızına
Sorulan her soruya bilmişti
Canım sen Keleoğlu’ı nasıl tanımazsın?
Hani Kafdağı’ndan gelmişti...” (Efe, 1999, s. 42)

Şiirlerde ağırlıklı tema sevgidir. Konu çeşitliliği, kavram zenginliği çocuğun söz varlığını geliştirmesine fayda sağlayacaktır. Şiirler kısa, samimi, anlaşılır, akıcı ve yalındır. Kullanılan dil sade, ifadeler ise açık, anlaşılır ve dil bilgisel yapıya uygundur. Yazar, ağırlıklı olarak somut sözcüklere yer vermesinin yanında soyut düşünmeye de sevk etmiştir. Şiirlerde doğal, günlük dil kullanılmıştır. Şiirlerin çoğunluğu çocuk diliye anlatılmıştır. Başka varlıkların diliyle anlatılan fabl tarzı şiirler de vardır.

“Güneş der ki: Uyan artık
Bak uyandı cümle çiçek
Başka iklimlerden gelip
Yuva bile kurdu leylek
Toprak burcu burcu, pırıl pırıl
Toprak öylesine sıcak
Bir anne yavrusunu çağırır sanki
Kucak kucak...
Sen bir ışık kadar güzel
Gülüştünle çalış, çalış
Yavrum bu dünyanın
Kışına, baharına
Artık alış...” (Efe, 1999, s. 64)

Şiirler serbest ölçüyle yazılmıştır. Ritim; kâfiye, redif, ses tekrarları, ikilemeler yoluyla sağlanmıştır. Noktalama işaretlerine dikkat edilmiştir. Benzetme, kişileştirme, mecaz, konuşturma yoluyla imgesel dile ağırlık verilmiştir. Çocuğun hayal dünyasını geliştirmesi, düşünmeye sevk etmesi, dilin zenginliklerinin farkına varması açısından imgesel dil önemlidir.

“Çocuk bir kolunda simit sepeti

Gün doğmadan
Yüreği gibiydi sanki simitler
Sıcacıktı...” (Efe, 1999, s. 20)

“Bir küçücük çocukla
Bir küçücük kuş
Rüyalar içinde
Arkadaş olmuş” (“Efe, 1999, s. 36)

“Benim de uçaklarım var
Kağıttan
Ardında iz bırakmaz
Ağıttan

Süzülür kuşlarca hür
Geçer bin bir buluttan
Benim de uçaklarım var
Sevgiden ve umuttan...” (Efe, 1999, s. 31)

Ahmet Efe, dinî çocuk edebiyatı temsilcisi olarak “Biz, Barbaroslarla, Dua, Ben Allah’ı Bilirim, Seni Hatırlarım, Bahçe Sahipleri” şiirlerinde dinî, manevî, tarihi büyüklere saygı gibi değerleri işlemiştir.

“Biz cihanın göğünde
Bin kanatlı kuşlarız
Biz Ahmet Yesevî’yiz
Biz Hacı Bektaş’larız

Sözümüz Mesnevî’dir
Nice soylu manâdır
Belh İli’nden gelmişiz
İsmimiz Mevlâna’dır” (Efe, 1999, s. 38)

Henüz internetin olmadığı, çocukların internet bağımlılığından uzak olduğu o dönemlerde bilgisayarda basit programlarla düzenlemiş atari ve televizyon alışkanlığı dile getirilmiştir.

“Bizim mahalleye yeni bir çocuk geldi
Ne saklambaç oynuyor, ne körebe
İşi gücü televizyon
İşi gücü atari!..” (Efe, 1999, s. 72)

Efe'nin iki şiir kitabında da konu, tema, anlatım tarzı ve kullandığı kelimelerle kendi şiir dilini oluşturduğu görülmektedir. Yazdığı şiirlerle bazı değerlerin farkına vardırarak, değerleri kavratmak niyetindedir. Sözcük seçimi, sözcüklerin dizimi, kültürel unsurlara ve toplumsal değerlere yer vermesi, imgesel dil kullanarak çocuğa sanatı sevdirmesinden dolayı *Işığın Yüreği* kitabı dil becerilerini geliştirmek için kaynak olabilecek niteliktedir.

4.2.4. Ahmet Uysal (1938-2011)

Hayatı ve Eserleri

Asıl adı Seyit Ahmet Uysal olan yazar, Balıkesir doğumludur. 1950 yılında Manisa Gazi İlkokulundan, 1957'de ise Savaştepe İlköğretmen Okulundan mezun olmuştur. Mezuniyetinin ardından ilkokul öğretmeni olarak Çanakkale'de meslek hayatına adım atmıştır. 1958 yılında ise yedek subay olarak askerlik görevini yerine getirmiştir. Balıkesir'in Gönen ilçesine bağlı Gökçesu köyünde yeniden ilkokul öğretmenliği yapmıştır. 1968 yılında Gazi Üniversitesinden mezun olduktan sonra ilköğretim müfettişi olarak Yozgat'a atanmıştır. 1968 ile 1970 yılları arasında Yozgat'ta, 1970'ten 1973'e kadar ise Sorgun'da görev yapmıştır. Daha sonraki yıllarda Bursa'da müfettişlik, yöneticilik ve rehberlik uzmanlığı gibi farklı görevlerde bulunarak eğitim alanında çalışmalarını sürdürmüştür. 1980 yılında ise Balıkesir'e müfettiş olarak tayin edilerek 1986'da ilköğretim müfettişliğinden emekli olmuştur. Emekli olduktan sonra Balıkesir'e yerleşerek kitapçılık yapmaya başlayan Uysal, 1990'ların sonlarına doğru *Yaklaşım* (Balıkesir) ve *Düşlem* (Bursa) dergilerinin kurucu kadrosunda yer alarak edebiyat dünyasına katkıda bulunmuştur. Bir süre Ankara'da yaşadktan sonra, Altınoluk beldesindeki bir köyde hayatının son dönemini sürdürerek Edremit'te ilçesinde vefat etmiştir. Edebiyatçılar Derneği, Türkiye Yazarlar Sendikası ve Dil Derneği gibi çeşitli edebi ve kültürel kuruluşlara üyeliği bulunmaktadır.

1960'lı yıllarda şiirle edebi yaşamına başlayan Uysal, yazdığı çocuk kitaplarıyla tanınmaktadır. İlk eserlerini *Ilgaz*, *Şairler Yaprağı*, *Demet*, *İmece*, *Çaltı*, *Türk Sanatı ve Varlık'ta*; şiir, hikâye ve eleştirilerini *Yeni Dönem*, *Yansıma*, *Yelken*, kendi çıkardığı *Çocuklara Öykü* (1975, 4 sayı) dergileri ve *Yeni Ortam*, *Cumhuriyet*, *Politika*, *Akşam*, *Yeni Halkçı* gazetelerinde yayımlayarak çocuklar için eserler vermeye başlamıştır. *Yeni Toplum*, *Dönemeç*, *Türk Dili*, *Sesimiz*, *Oluşum*, *Türkiye Yazıları* gibi dergilerde eğitim, edebiyat ve çocuk kitapları konularında yazılar yazmıştır. Masal, öykü, şiir ve roman gibi türlerde eser veren yazarın 100'e yakın çocuk kitabına imza atmıştır. 1990'lı yıllarda, çocuk edebiyatına yönelik çalışmaları dışında yeniden şiir yazmaya başlamıştır. Ahmet Uysal, 1975 yılında "Harç Kovanı adlı hikâyesiyle Antalya Festivali Hikâye Yarışması'nda mansiyon ödülüne değer görülmüştür. 1992'de ise Çankaya Belediyesi ile *Damar* dergisinin birlikte düzenlediği yarışmada, çocuk şiiri dalında ikincilik elde etmiştir. *Suyla Sınanmış Şiirler* başlıklı şiir dosyası —daha sonra *Uzak Yazlarda* ismiyle kitaplaştırılmıştır— 1998 Ceyhun Atuf Kansu Şiir Ödülü'ne değer bulunmuştur. 1999 yılında kaleme aldığı *Acının Gümüşü* adlı kitabı ile Yusuf Nadi Şiir Ödülü'nü kazanmıştır. Ayrıca, 1992'de *Kırmızı Fare Çocuk* dergisi tarafından düzenlenen öykü yarışmasında da çeşitli hikâyeleriyle ödüller almıştır (Uysal, 1997).

Eserleri:

Şiir: *Sularla* (1994), *Uzak Yazlarda* (1998), *Acının Gümüşü* (1999).

Antoloji: *Mapusane Şiirleri Antolojisi* (1974).

Çocuk Kitapları: *Alaca Baykuş - Çöpçü Martı - Yaban Kedisi - Çöp Toplama Yarışı - Mağara Gölünde Serüven* (Öykü, 1999), *Keloğlan'ın Diliyle* (Masal, 1977), *Altın Tüylü Sincap* (1978), *Anası Bulut Babası Yağmur - Ayda Yaz Uykusu* (Roman, 1999), *Eğri Büğrü ile Tepesi Delik* (Şiir), *Kuşgölü'nde Günler* (1996).

Çocuk Şiiri Kitabı Kuş Gölü'nde Günler (1996)

Ahmet Uysal'ın çocuk şiirleri alanındaki tek eseri olan *Kuş Gölü'nde Günler*'in 1997 yılında Bilgi Yayınevi tarafından yapılan 2. baskısı incelenmiştir. 1992 yılında Çankaya Belediyesi ile *Damar Edebiyat Dergisi* tarafından düzenlenen Çocuk Şiiri Yarışması'nda ikincilik ödülüne layık görülmüştür.

B biçim Açısından Kitabın İncelenmesi

Kitap; orta boy, karton kapak ve 1. hamur baskıdır. Kitabın kapak resmi içeriğe uygun olarak renkli kuş resimlerinden oluşmaktadır. İç resimler, çocukların isterlerse boyayabileceği

şekilde çizilmiştir. Kitabın resimlemesi Şükran Kırıcı'ya aittir. Kitap 74 sayfadan oluşmaktadır.

İçerik Açısından Kitabın İncelenmesi

Kitaba başlarken Uysal ülkemizdeki göllerde yaşayan kuşları, çocuklara tanıtmak ve sevdirmek amacıyla kitabı yazdığını söylemiştir. Çocuklar, sular ve göllerde yaşayan canlıları tanırsa buralardaki kirliliği önlemeye çalışırlar. Bu kitabı okuduktan sonra çocuklar, hem kuşları sevecekler hem de çevrelerini koruma bilinci kazanacaklardır (Uysal, 1997).

“Fırtına Kuşu, Sazdelice, Mahmuzlu Kızkuşu, Kızılboyunlu Dalgıç, Yabankazı, Açgözlü Balıkçıl, Yükseklerde Uçan Yalıçapkını, Kartal’ın Dalgıçlığı, Kaşıkaga, Kırlangıç ve Üveyik, Çeltikçi’nin Tatili, Kerkenez, Sakallı Akbaba İle Tilki, Pelikanların Sutopu Oyunu, Kuşların Dayanışması, Yuvasını Unutan Kaşıkçı, Sakarmeke ile Üveyik, Kendini Bğenmiş Karga, Korkuluk Yapan Pelikan, Gökkuzgun, Yengeç Gölü, Mezgeldek, Yabankazı’nın Yuvası, Sakallı Akbaba İle Tepeli Pelikan, Dikkuyruk Ördekten Mektup Var” olmak üzere kitapta 25 tane şiir bulunmaktadır. Şiirlerin başlıkları kuş adlarından oluşmaktadır.

Şiir başlıklarında adları geçen kuşlardan başka “Akkanatlı Sumru, Çakıl Kuşu, Altın Yağmurcun, Gümüş Yağmurcun, Karaboyunlu Dalgıç, Yeşilbaş, Kocagöz, Sarıasma, Tahtalı Güvercin, Testereburun, Akkanatlı Düdükçü, Çölkoşarı” gibi kuşların adı şiirlerde yer almaktadır.

Kuşların özellikleri, yaşadıkları göllerin adları, yaşam yerleri, yaşam koşulları şiirsel bir dille anlatılmıştır.

“Fırtına Kuşu, Sazdelicesi, Kızılboyunlu Dalgıç” şiirleri kuşlara hitâben yazılmıştır. Son şiir olan “Dikkuyruk Ördekten Mektup Var” şiirinde şair nesli tükenmekte olan Dikkuyruk ördeğinin ağzından mizahi bir dille kendine mektup yazmıştır.

“Ey kuşdili masalların
Sevgili yorumcusu
Şair Ahmet Uysal!
Bunca kuş adı
Geçiyorken kitabında,
Nasıl unutursun
Dikkuyruk ördeklerin adını
Şaşırdım buna doğrusu.
Açıkçası benim için de yazmalıydın

“Şiirimsi bir masal.” (Uysal, 1997, s. 72)

Diğer bütün şiirler “şiirimsi bir masal” tarzıyla yazılmıştır. Fabl özelliklerini taşıyan şiirler türlü kuşların başından geçenleri şiir diliyle anlatmaktadır.

“Bir poyraz,
Bir karayel derken,
Kar da başladı hafiften.
Buz tuttu o gece,
Gölün üzeri bile
Açgözlü Balıkçıl,
Vurdu gagasını öfkeyle
Buz tutmuş göle.

Hani, ne demiş
Kuşlar kralı Kartal:
Yel kayadan ne alır,
Çırpınan boşa çırpınır!

Açgözlü Balıkçıl’ın
Çat etti gagası,
Kırıldı ucundan
Karardı dünyası.” (Uysal, 1997, s. 20)

Şiirlerde seçilen kuşlar, soyu azalan veya tükenen kuşlardan seçilmiştir. Bunun nedeni suların ve göllerin kirlenmesi sonucu azalan türlere dikkat çekmektir. Şiirlerde kirlilikten yakınılmaktadır.

“Ama ötmüyordu çoktandır,
Tek başınaydı üzgün,
Suları kirlendiği günden beri,
Bu güzel gölün.” (Uysal, 1997, s. 10)

“Günde güne kirlenen

Göl sularının
Sazlıkların arasında,
Yaşar gibiyim sanki
Son günlerimi.” (Uysal, 1997, s. 73)

“Yardıma koştu hemen
Kalkuyruk, Uzunbacak.
Çektiler ağı birlikte
Suları bulanık gölden.” (Uysal, 1997, s. 60)

Şiirler serbest ölçüyle yazılmış, redifli ve kâfiyelidir. Anlatım yalın, akıcı ve eğlencelidir. Günlük dil kullanılmış, anlaşılması zor ifadeler yer verilmemiştir. Şiirlerde yer alan deyim, ikileme, yansıma, benzetme, kişileştirme yoluyla anlatım güçlenmiştir.

Şiirler, çocuklara doğa ve hayvan sevgisi aşılamak, çevresini koruma bilinci kazandırmak için yazılmasına rağmen bu amaçlar doğrudan dikte edilmek yerine sezdirilmiştir. Çocuğun hatta yetişkinlerin bile adını ilk defa duyacakları, soyu tükenmiş veya azalmış kuşlara masalsi bir dille dikkat çekilmiştir.

4.2.5. Ali Akbaş (1942- ...)

Hayatı ve Eserleri

Ali Akbaş, 1942 yılında Kahramanmaraş iline bağlı Elbistan ilçesindeki Çatova köyünde doğmuştur. Temel eğitimlerini burada tamamladıktan sonra üniversite eğitimini İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünde tamamlamıştır. Yüksek lisansını Hacettepe Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünde “Yapalak ve Ekinözü Ağızları” başlıklı çalışmasıyla bitirmiştir.

Lise ve yüksekokullarda idarecilik yaparak iş yaşamına başlayan Akbaş; Film, Radyo ve Televizyonlarda Eğitim Merkezinde program yazarlığı yaptıktan sonra yüksek lisansını yaptığı üniversitede araştırma görevlisi olarak çalışmaya dönmüştür. Kısa bir süre sonra aynı üniversitede Türk Dili okutmanı olarak göreve başlamış ve bu görevini 1996 yılına kadar sürdürmüştür. 1999-2000 yıllarında Kazakistan’daki Ahmet Yesevî Üniversitesinde öğretim görevlisi olarak da görev yapmıştır.

Akbaş, okutmanlık yaptığı dönemde şiir ve çocuk edebiyatı ile de ilgilenmiştir. Bu dönemde *Masal Çağı* (şiir – Ankara 1983), *Kuş Sofrası* (çocuk şiirleri – Ankara 1996) ve *Gökte Ay Portakaldır* (masal – İstanbul 1998) adlı üç kitap yayımlamıştır. *Kuş Sofrası* adlı

kitabı, Miraziz Azam tarafından Özbekçeye, Mariya Leontiç tarafından ise Makedoncaya çevrilmiş ve iki baskı yapmıştır. Akbaş'ın ayrıca “Kız Evi Naz Evidir” adında bir piyesi bulunmaktadır. 2011 yılında Akbaş, *Erenler Divanında*, *Turna Göçü* ve *Eylüle Beste* isimli üç şiir kitabı daha yayımlamıştır. Eski ve yeni şiirlerinden oluşan bu seçkiler, Bengü Yayınları tarafından basılmıştır. 2015 yılında ise, yine Bengü Yayınları tarafından şiirlerinin tamamı *Bütün Şiirleri* adıyla tek bir kitapta toplanmıştır.

Ali Akbaş, lise yıllarından itibaren şiir yarışmalarına katılmaya başlamıştır. Başarılı bir yazar olacağının sinyallerini vererek katıldığı bir yarışmada birinci olan şiiri, Kahramanmaraş'taki Kahramanmaraş Lisesinin Marşı olarak kabul edilmiştir. 1991 yılında Türkiye Yazarlar Birliği tarafından “Yılın Çocuk Edebiyatçısı” ödülünü almıştır, aynı yıl Yunus Emre Yılı etkinliklerinde düzenlenen 12. Dünya Şairleri Toplantısı'nda plaketle ödüllendirilmiştir.

1993 yılında Kazakistan'ın Almatı şehrinde gerçekleşen II. Türk Dünyası Şiir Şöleni'nde, milliyetçi ve Türkçü şiirleriyle tanınan Kazak şair Mağcan Cumabayulı adına verilen ödüle layık görülmüştür. 2005 yılına gelindiğinde, Kosova'nın Prizren şehrinde yayımlanan *Türkçem* dergisi tarafından “Yılın Şairi” seçilmiş ve aynı yıl İtalya'nın Venedik kentindeki 51. Sanat Bienali'nde Türkiye'yi temsil etme onurunu yaşamıştır. 2011 yılında ise Avrasya Yazarlar Birliği, Akbaş'ı “Türk Dünyasında Yılın Edebiyat Adamı” olarak seçmiş ve onun edebi dünyadaki etkisini bir kez daha tescillemiştir (Bulut, 2016).

Eserleri:

Şiir: *Masal Çağı* (1983), *Kuş Sofrası* (çocuk şiiri 1991) , *Turna Göçü* (2011), *Erenler Dîvânında* (2011), *Eylüle Beste* (2011), *Bütün Şiirler* (2015).

Masal: Gökte Ay Portakaldır (1992)

Çocuk Şiiri Kitabı *Kuş Sofrası* (1991)

Ali Akbaş, eserlerinde çocuklarına olan sevgisi ve kendi çocukluğuna özlem sık sık işlenen temalar arasında yer almaktadır. Şair, bu duyguları çeşitli yollarla ifade ederken, genellikle çocukluğunda edindiği zengin halk kültüründen imgeler ve motifler kullanır. Ali Akbaş'ın Türk dili ve edebiyatı alanında aldığı eğitim, kendi sanat anlayışı, çocukluk döneminden gelen geleneksel unsurlarla birleşerek kendine özgü bir şiir dili oluşturmasını sağlamıştır. Bu şiir dili hem büyükler hem de çocuklar için yazdığı şiirlerde görülmektedir. Ali Akbaş'ın şiirlerinde, insanın iç dünyasına dönme isteği, evrensel değerler, modernleşen dünyanın getirdiği yalnızlık duygusu, doğaya sığınma isteği ve doğanın eşsiz güzelliği, köy

yaşamının sakinliği, köy özlemi, Anadolu'nun doğal güzellikleri, Türk milletinin birliği, Türk tarihine ve kültürüne duyulan bağlılık, dünya çapında Türklük ve Türk kültürü, millî ve manevi değerler gibi temalar yer almaktadır. Şair eserlerinde kelimeleri titizlikle seçerek etkileyici dille biçim ve içeriğin uyum içinde olduğu bir kompozisyon ortaya koymaktadır (Yalçın Çelik, 2018).

Şefeq Alizade, Selçuk Üniversitesinde “Ali Akbaş’ın Şairliği ve Şiir Dünyası” adlı bir tez hazırlamıştır.

Bîçim Açısından Kitabın İncelenmesi

Birinci baskısı 1991 yılında yapılan yazarın tek çocuk şiir kitabı olan *Kuşların Sofrası*, aynı yıl Türkiye Yazarlar Birliği tarafından yılın kitabı seçilmiştir. Mariya Leontik kitabı 2001 yılında Makedoncaya çevirmiştir. Kitabın 1996 yılında Kültür Bakanlığı Çocuk Kitapları tarafından yapılan baskısı incelenmiştir. Kuşe kâğıda büyük boy basılan kitabın resimlemesi Yıldız Eviren Kaynak’a aittir. 72 sayfadan oluşan kitabın arkasına kısa bir sözlük eklenmiştir.

İçerik Açısından Kitabın İncelenmesi

Ali Akbaş, çocuklara şu yazıyla seslenerek kitabına şöyle başlamıştır:

“Sevgili çocuklar, size sunduğum bu şiirler bir araya getirilmiş küçük bir demet gibidir. Eğer hoşunuza giderse okuyun; beğenmezseniz kuşlara verin, onlar da bize geri getirsinler. Aslında bu şiirleri yazarken kimlerin okuyacağını hiç düşünmedim, sadece elimden geldiğince güzel olmaya çalıştım. Çocuklara yönelik yazılmış bir eser, yetişkinler tarafından da keyifle okunmuyorsa, o eser iyi bir eser değildir. Unutmayalım ki, çocuklarını yanıltanlar, aslında kendilerini kandırırlar. Bugün hâlâ *Dede Korkut Hikâyeleri*, *Don Kişot*, *Küçük Prens*, *Kelile ve Dimne*, *Bin Bir Gece Masalları* gibi değerli eserler hem çocukların hem de yetişkinlerin beğenisini kazanmaktadır.” (Akbaş, 1991, s.1).

Bu seslenişte Akbaş “iyi şiir yazma”nın değerini ve “iyi yazılan bir eserin çocuklar için yazılsa bile büyükler tarafından da okunabileceği” görüşünü vurgulamıştır.

Kitapta “Armağan, Kuş Sofrası, Sobe, Üç Gümüş Tüy, Ayın Ninnisi, Bebeklerin Türküsü, Kır Meketebi, Koç Burcu, Nineme Ninni, Şaka, Ben Gördüm, Dolunay, Uykuya Doğru, Uyur Uyanık, Kanevçe, Çoban Bizden Yoldaşlı, Değirmende Gece, Küçük Alıncılar, Babam, Ardıcın Türküsü, Bekleyiş, Geceye Övgü, Öğleyn Köy, Harman, Yüreğin Yanında mı?, Çağrı, Leyleklerin Türküsü, Masal Çağı, Daldan Dala, Şehir ve Çocuk, Issız Bahçe, Bosnada Çocuklar, Çocuk Duası” olmak üzere 33 şiir yer almaktadır.

Kuş Sofrası kitabında yer alan şiirler, çocuklar için yazılmış olsa da, konu, tema ve duygular açısından edebiyatımızdaki romantik şiirin izleri hissedilir. Doğaya duyulan hayranlık, geçmişe olan özlem, folklorla yakınlık, duygusal anlatım gibi romantizme özgü unsurlar; Akbaş'ın şiirlerinin genel evrenini oluşturur. Şiirindeki kendine has motifler, şiirlerde çocuk duyarlılığıyla işlenmiştir (Yalçın Çelik, 2018).

Şiirlerde doğaya ait kavramların çeşitliliği dikkat çekicidir. “İtır yaprağı, çim, kuş, güvercin, çiğdem, yayla, leylek, karga, çiçek, öküz, harman, eşek, kurt, ardıç, dağ, tarla, kır, buğday, tavşansakızı, kenger, çiğdem, kuzukulağı” gibi doğaya ait kavramların yanında, doğa barındırdığı renklerle betimlenerek doğanın canlılığı şiirlerde yansıtılmıştır.

“Kırmızı, mavi, mor, sarı
Çiçek çiçek gezer arı
Nasıl da bilir yolları
Dere tepe iniş yokuş
Kır mektebinde okumuş” (Akbaş, 1996, s.13)

“Maviydi kıyı
Kubbeler semâviydi” (Akbaş, 1996, s. 7)

“Torosların tepesinde
Tel duvaklı ardıcım
Yemenimi yele verdim
Bulutlara karışır saçım” (Akbaş, 1996, s. 38)

“Laciverde boyanırken çardaklar” (Akbaş, 1996, s. 31)

Şair doğaya, köy hayatına olan hayranlığını anlatırken şiirlerini masal ve mitolojik öğelerle süslemiştir.

“Elleri ıtır yaprağı
Çim yeşili gözleri var
Bu demeti götür rüzgâr
Orman perisi Selcen’e” (Akbaş, 1996, s. 1)

“Çamlıbeli tutunca kar

Uluşur dağda aç kurtlar” (Akbaş, 1996, s. 61)

Doğaya duyulan sevgi, hayranlık, özlem duygularına karşılık şehir hayatının karamsarlığı anlatılmaktadır. Şehri betimlediği “Şehir ve Çocuk” şiirinde şehir hayatının olumsuzlukları, sıkıntıları dile getirilmiştir.

“Dolama eline o ipi çocuk,
Kan oturacak.
Apartmanlar ne kadar yüksek,
Ve odalar ne kadar dar,
Çıkma şu balkona
Kalbim duracak.
Öyle karışık ki trafik
Ve şoför amcalar öyle dalgın ki,
Ne çocuk dinler ne nine,
Sürerler öylesine.
Çıkma caddelere,
Yel uçuracak.

Ağzını açmış seni bekliyor,
Obur lağım kapakları,
Kirli göletler,
Ve elektrik kabloları
Elini kesecek o keskin bıçak

Bir ur gibi büyüyor bu şehirler,
Apartmanlar, paratoner
Bela şimşeklerine.
Yakında parklara yağmur yerine
Asit yağacak

Filistin’de, Karabağ’da, Bosna’da
Çocuk avcıları yolları tutmuş
Ve keskin nişancılar oturmuş mazgallara,

Hiç eli titremeden
Seni vuracak.
Bir rüzgar getirdi seni meleğim,
Yine bir rüzgar götürür
Söner bir ocak.” (Akbaş, 1996, s. 64)

Akbaş’ın şiirinin beslendiği kaynaklardan biri olan halk kültürü çok yönlü olarak imgesel bir dille şiirlerde işlenmiştir. Ninenin seccadesi, harman, hasat, süt sağılması, ekmeğin ve tuzun önemi vurgulanmıştır. Halk edebiyatının masal, ninni, bilmece gibi türleri şiirlerde anlatım özelliği olarak kullanılmıştır. Zaman zaman bu türler, şiirlerin temasına zenginlik katarak içeriği zenginleştirir. Bu gerçeklik masallarda belirgin bir şekilde vurgulanır, bazen masal kahramanlarına, örneğin devlere veya peri kızlarına atıfta bulunulur. Ayrıca, masal diyarına yapılan anlatımlar ve halk oyunlarına, örneğin halay ve bar gibi, atıflar da şiirlerde sıklıkla görülmektedir (Yalçın Çelik, 2018).

23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı için yazdığı “Çağrı” şiirinde ulusal değerlere, bayrağa, Türklük bilincine verdiği önem görülmektedir. Şiirlerde bayrak ay-yıldız simgesi altında ifade edilmiştir.

Şiirlerinde anne, baba özellikle nine kavramlarına yer vermiştir. Köy yaşamındaki geniş ailenin sıcaklığı anlatılmıştır. Baba model alınan, sabırlı, çalışkan bir kişi olarak betimlenmiştir. Köy yaşantısının güzelliği, samimiliği; köy insanının masumiyeti, sıcaklığı şiirlerde bazen bir düşünce bazen özlemle dile getirilmektedir. Çoban, çalışkan köy kültürünü iyi bilen, doğayı tanıyan saygı duyulması bir kişi olarak tanıtılmıştır.

“Babam en büyük çeri
Ekmektir alın teri
Uy babamın elleri
Ben babamı tanırım” (Akbaş, 1996, s. 36)

“Vaktini bilir çoban
Gün boyu
Gölge saatinde” (Akbaş, 1996, s. 31)

Dinî öğeler ve İslâmiyet de şiirlerde yer verilen konular arasındadır. Seferberliğe katılan, şehit annesi, çiçekli seccadesiyle nine Türk-İslâm kültürünün simgesi olarak

anlatılmıştır. Türk kültürüyle İslâmiyet’i sentezleyen Akbaş kıssalara yer vermiş, dinin kültürel yönü ele alınmıştır. “Umay” eski kültürün temsilcisi, “Elif” Türk-İslâm kültürünün temsilcisi olarak her iki kültür şiirde sentezlenmiştir.

“Yıldız güzel ay güzel
Elif’le Umay güzel” (Akbaş, 1996, s. 11)

“Seferberliğin sunası
Solmuş saçının kınası
Ninem üç şehit anası
Alın kardan ak ninem” (Akbaş, 1996, s. 17)

“Açılsın büyük kapılar
Gelen var Kenan Elinden (Akbaş, 1996, s. 45)

Yusuf’u düştüğü kuyudan
Çıkaran kervan
Getirsin devler diyarından
Ağlayan ayvayla gülen narı.” (Akbaş, 1996, s. 15)

Şiirler, serbest ölçüyle yazılmıştır. Mısra tekrarları, kâfiye uyak, ses benzerlikleri şiirin müzikalitesini sağlamıştır. Akıcı, yalın, kolay anlaşılır bir dil kullanılmıştır. Şiirlerdeki kavram zenginliği, halk kültüründen izler, köy yaşantısına dair detaylar, masalsı anlatım, imgesel dil; çocukların dil gelişimini, millî değerleri edinmelerini, Türk kültürünü tanımlarını destekleyecek niteliktedir.

4.2.6. Ali Yüce (1928-2015)

Hayatı ve Eserleri

Şair ve yazar Ali Yüce, Hatay’ın Yayladağ ilçesinin Hisarcık köyünde doğmuştur. Kışlak İlkokulunu daha sonra Düziçi Köy Enstitüsünü (1951) bitirerek bir süre ilkokul öğretmenliği yapan Yüce, dışarıdan sınavlara girerek Gazi Eğitim Enstitüsü İngilizce Bölümünü bitirmiştir. Mersin Ticaret Lisesinde, Antakya Ticaret Lisesinde, Antakya Lisesinde İngilizce öğretmenliği yapmıştır. 1977’de emekliye ayrılarak Ankara’ya yerleşmiş, çalışmalarını burada sürdürmüştür. Ali Yüce 30 Nisan 2015 günü Ankara’da vefat etmiştir.

1955'te *Salkım* dergisinde ilk şiiri yayımlanan Ali Yüce'nin *Yücel, Yeditepe, Pazar Postası, Demet, İmece, Şölen, Türk Dili, Damar, Çağdaş Türk Dili* gibi dergilerde de şiirleri yayımlanmıştır (Tur, 2018).

Eserleri:

Şiir: *Boyundan Utan Darağacı* (1976), *Halk Çağı* (1981), *Ortadoğu Şiirleri* (1983), *Şiir Sıcağı* (1984), *Antakya Çarşıları* (1986), *Şiir Tufanı* (1989), *Taş Tanrılar* (1990), *Asılacak Kitap* (1991), *Yunuslama* (1991), *Havalı Meryem* (1994), *Sevgim Servetimdir* (1997), *Aştır En Yüce Makam* (2000), *Voice Lock Puppet* (2002), *Atatürk Aydınlığını Karanlıkçı Dişler Kesmez* (2004).

Roman: *Şeytanistan* (1976), *Siskent* (1997).

Deneme-İnceleme: *Şiirin Dili Yapısı İşlevi* (1975).

Çocuk Kitabı: *Anamı Arıyorum* (1992), *Çocuklar İnsan Tomurcukları* (1991), *Uzaya Giden Uçurtma* (1994), *Topun İçindeki Dev* (şiir, 2000).

Çocuk Şiiri Kitapları Anamı Arıyorum (1992), Uzaya Giden Uçurtma (1994), Topun İçindeki Dev (2000)

Tanzimat'la başlayan Türkçeyi Arapça ve Farsçanın etkisinden kurtarma, sadeleştirip millî bir kimlik kazandırma çalışmaları özellikle Millî Edebiyat çevrelerinin çabalarıyla olmuştur. Meşrutiyet ve Cumhuriyet dönemlerinde de, Türk tarihi, dili ve kültürü konuları dönemin şairleri tarafından millî bir anlayışla güçlü bir şekilde desteklenmiş ve ifade edilmiştir. Türkçeyi öven, millî duygularla sevmenin ve korumanın önemini vurgulayan Türkçe sevdalısı şairlerden biri Ali Yüce'dir. Dil bilinci oluşturmak, Türkçeyi sevdirmek, Türk dilinin zenginliklerini, inceliklerini göstermek için şiirler yazmıştır (Erol, 2018).

Yazarın *Çocuklar İnsan Tomurcukları* kitabına ulaşamadığı için diğer üç çocuk şiir kitabı incelenmiştir.

Biçim Açısından Anamı Arıyorum Kitabının İncelenmesi

Birinci basımı 1992'de yapılan kitap 1994 İtalya-Akdeniz Şiir Ödülü'nü almıştır. Bilgi Yayınevi tarafından 2002 yılında yapılan 2. baskı incelenmiştir. Kitap, orta boy ve 1. hamur baskıdır. Kitabın resimlemesi Nilgün Bayraktaroğlu'na aittir. 71 sayfa olan kitabın iç resimler çizilmiş, renklendirilmemiştir.

İçerik Açısından Anamı Arıyorum Kitabının İncelenmesi

Kitap içerik olarak üçe ayrılmıştır. İlk bölümde çeşitli konu ve temalarda şiirler; ikinci bölümde “Akkız” başlığı altında şiirler; üçüncü bölümde “Bin Başlı Boğa” başlığı altında şiirler yer almaktadır.

İlk bölümde “Anamı Arıyorum, Serçecik, Sakla Beni Anne, Tarhana, Vitrindeki Bebek, Aydede-Aynene, Doğa Adında Bir Ermiş, Perili Dere, Çoban Meryem, Aşece, Evrensel Kardeş, Olmaca, Kitap uludur, Kuşatma, Anıt, Çocuk Yılı, Atatürk Kaşlarını Çattı, Anıt Sana, İmece, Senin İçin Ey Çocuk, Çocuk Filmleri, Unutmuşuz” olmak üzere 22 şiir vardır. Bu şiirlerde “Atatürk, anne, doğa, hayvan, kitap” gibi konular seçilmiştir. Bazı şiirlerde masal dili kullanılmıştır. Şiirlerde kullanılan dil günlük dildir, zaman zaman yöresel ifadeler de yer verilmiştir. Şair şiirlerinde duru, akıcı, anlaşılır Türkçe kullanmıştır. İkileme, tekerleme, kelime tekrarları, karşıtlık yoluyla anlatım güçlendirilmiş; akıcı okuma ve akılda kalıcılık desteklenmiştir.

“Havalı Meryem havalı
Gel hele gel hele gel
Almış eline kavalı
Çal hele çel hele çel

Sekili oğlak sekili
Ho gele ho gele ho
Gözleri sürme çekili
Ho gele ho gele ho

Sekili atım sekili
Dah gele dah gele dah
Alnına akmış kâkili
Dah gele dah gele dah

Ak kuşlar kara kuşlar
Gehcücügehcücügeh
Kar altında donmuşlar
Vah cücü vah cücü vah” (Yüce, 2002, s. 18)

İkinci bölüm, “Akkızbaşı” altında “Hem varmış Hem Yokmuş, Bir Padişah Varmış, Padişahın Bir Kızı Varmış, Kızkent, Yasak Cennet, Akkız Hastalanmış, Kızkent’i Yılanlar Sarmış, Akdede, Haram Katmadan Aşıma, Hıdır, Halk Bağışlasın, Ekmek Dileneceksin, Padişah Ekmek Dilenmiş, Yarasına Tuz Beklemiş, Altın Sandık, Akkız’ın Dili Çözölmüş, Yeni Bir Dünya Kurulmuş” şiir başlıklarından oluşmaktadır. Bu şiirler “Akkız” masalının birer bölümü şeklinde yazılmıştır. İlk şiirde masalda olduğu gibi tekerlemeyle başlanmış, masalın bütün unsurlarına şiirlerde yer verilmiştir.

Üçüncü bölüm, “Bin Başlı Boğa” başlığı altında “Mağaradan Çıktı Gamba, Bir Boğaya Rastladı, Pişirip Yedi Boğayı, Boğa Dirildi Düşündü, Başladı Yeni Bir Güne” şiir başlıklarından oluşmaktadır. Şiirlerde Gamba’nın yaşantısı masal diliyle, masal öğeleriyle süslenerek anlatılmıştır.

Kitapta yer alan şiirler çocuk duyarlılığına ve gerçekliğine uygundur. Anlatım ve kavram zenginliği, kullanılan dil çocuklara göredir. Şiirler serbest ölçüyle yazılmıştır. Kâfiye, redif, mısra, kelime tekrarlarıyla ses, biçim ve ritim dengesi kurulmuştur.

Biçim Açısından Uzaya Giden Uçurtma Kitabının İncelenmesi

Kitabın Bilgi Yayınevi tarafından 1994 yılında yapılan birinci baskısı incelenmiştir. Orta boy saman kâğıda basılan kitabın resimlemesi Emel Yurdakul’a aittir. 85 sayfadan oluşan kitabın dış kapak resimlemesi renkli, iç resimler renksiz çizilmiştir.

İçerik Açısından Uzaya Giden Uçurtmanın İncelenmesi

Kitap, farklı konu ve temalarda 7 başlığa ayrılmıştır. Bu başlıklar ve içeriklerindeki şiirler şu şekildedir:

“Uzaya Giden Uçurtma” başlığında “Çiçek Çocuk Kuş Çocuk, Cennet Kuşu, Gökçekimi, Uzaya Giden Uçurtma, Öpölgen” şiirleri yer almaktadır.

“Çizgi Film” başlığında “Çizgi Baba, Çizgi Anne, Çizgi Kız, Çizgi Dede, Çizgi Torun, Çizgi Kuş” şiirleri yer almaktadır.

“Coğrafya” başlığında “Dünya- Güneş, Enlem- Boylam, Deniz-Göl, Dağ-Tepe, Ağaç-Orman, Vadi-Ova, Bahar-Yaz, Şimşek-Yıldırım, Yağmur-Sel, Volkan-Deprem, Ay-Yıldız” şiirleri yer almaktadır.

“Tarih” başlığında “Gazi Hiroşima, Ortadoğulu Çocuk, “War Vietnam Peace” (Vietnam Barış Savaşı), Anneee! Gene mi Savaş!, Görgü Tanığı, Okullu, Çocuktan Çocuğa, Dili Büyük Tarih, Çöp Kutusu, Kuyruk Acısı” şiirleri yer almaktadır.

“Yurt Bilgisi” başlığında “Yurdumuz” şiiri yer almaktadır.

“Kentlerimiz” başlığında “Çiçekkent, Doğakent, Masalkent, Halıkent, İpekkent, Padişahkent, Yorgunkent” şiirleri yer almaktadır.

“Çevremiz” başlığında “Göç, Balta, Arılar Okulu, Görüşmeci, Doğanın Askerleri, Sığınak, Kuş Tüfeği şiirleri yer almaktadır.

“Uzaya Giden Uçurtma” başlığında yer alan şiirlerde, çocuğun sevgi ihtiyacı dile getirilmiştir. Anne, baba, abla, ninesinden ilgi bekleyen çocuğun bazen yakınmaları, bazen korkusu, bazen çaresizliği anlatılmıştır.

“Gül bana gülecece anne
Sev beni sevecece anne
Ninni söyle uyuturken
Uyarırken yavaş yavaş
Öp beni öpecece anne” (Yüce, 1994, s. 11)

“Çok acıkır çocuk
Sık acıkır sevgiye
Ilık süte sıcak ekmeğe
Ninniye anneye öpücüğe
Doymaz çocuk” (Yüce, 1994, s. 15)

“Öplüm Öplüm
Öpülgen çocuk
Sevgisi denize
Dökülgen çocuk
Gülme koydum
Azık sana
Ağlamayasın” (Yüce, 1994, s. 21)

“Pırrpırrr / pır pırrr
Fırrırrr / fır fırrr
Vın vınnn / vın vınnn
Bıpbıııı / bıpbıııı
Vıkvıııı / vıkvıııı

Dikkat! Dikkat!

Uzay uçurtmamızın

Değerli yolcuları

Aya inmek üzereyiz” (Yüce, 1994, s. 19)

Yüce, şiirlerinde kendine özgü bir dil oluşturmuştur. Yansıma, ikileme, ses ve sözcük tekrarlarına sıkça yer vermiştir. “Öpülgen, öplüm, öpecen, gülecece, dökülgen” örneklerinde olduğu gibi çocukların söz varlığına ve sözcük dağarcığına katkı sağlayacak şekilde dilin olanaklarından yararlanarak farklı sözcükler türetmiştir.

“Çizgi Film” başlığındaki şiirlerde, çocukların gözünden izledikleri çizgi filmler yorumlanmıştır. Çizgi film karakterlerindeki “anne, baba, dede, nine, kız, torun, kuş” gibi kavramların çocuk dünyasında nasıl algılandığı, görüldüğü dile getirilmiştir.

“Kimin annesi çizgi anne

Emel’in mi Aysel’in mi

Fatoş’un mu yoksa

Bebeğini nasıl emzirir

Nasıl öper dudakları yoksa” (Yüce, 1994, s. 26)

“Annem televizyonu kapatınca

Nereye gidiyor çizgi kız

Adresini bilmiyorum” (Yüce, 1994, s. 26)

“Coğrafya” başlığındaki şiirlerde coğrafi terimlerin ne olduğu, çocuk gözüyle nasıl anlaşıldığı, çocuksu bir dille anlatılmıştır. Anlatımı güçlendirmek, çağrışım uyandırmak için; benzetme, kişileştirme, mecaz yoluyla imgesel anlatıma başvurulmuştur. Şiirler çocuğu hem düşündürmeye, hem hayal kurmaya hem de farklı bakış açısı kazandırmaya sevk edecek niteliktedir.

“Gök nedir gezegen neymiş

Güneşin çevresinde dünya

Topaç gibi dönermiş” (Yüce, 1994, s. 31)

“Ağaç nedir orman nedir
Uzamış dünyanın sakalı
Berberi grevdeymiş” (Yüce, 1994, s. 33)

“Şimşek nedir yıldırım neymiş
Çakmağını çakmış bulut
Gökleri ateşe vermiş” (Yüce, 1994, s.35)

“Tarih” başlığındaki şiirlerde “savaş, ölüm, barbarlık, barış, özgürlük, demokrasi, insan hakları, eşitlik” gibi kavramlara yer verilmiştir. Savaşın çocuk üzerindeki etkileri anlatılmıştır. Ortadoğulu Çocuk şiirinde Batı’nın bilim ve uygarlık adı altında yaptığı sömürgecilik sert bir dille anlatılmıştır.

“Ekmeğin küf senin
Ortadoğulu çocuk
Suyun sası
Denizine işemiş
Sömürgeci donanması
Adına bilim demiş” (Yüce, 1994, s. 40)

Savaşta dökülen kanlara; annesiz, babasız, ailesi kalan çocuklara; savaşın kötü izleri, savaşın insan yaşantısını ne denli sarstığı şiir yoluyla dile getirilmiştir. Tarihin yapılan zulümleri unutmayaacağı vurgulanmıştır.

Küçücük bir sabah
Bir çocuk sabahıydı
Anam olmadığı için
Oyuncağım uyandırdı beni
Taradı saçlarımı
Öptü yüzümden” (Yüce, 1994, s. 47)

“Çocuktan Çocuğa” şiiri dil, din, ırk ayrımı yapmadan çocukların büyüklerin kirli oyunlarından uzak, kardeş olduklarını anlatmaktadır.

“Ayrıysa bayraklarımız
Yurtlarımız birbirinden
Uzaksa da çok
Yakın olalım biz
Yakın kalalım hep

Ayrıysa da dillerimiz
Aynı türküyü söyleriz

Başkaysa da derilerimizin rengi
Ana babalarımız
Yabancıysa da birbirine
Kardeş olalım biz
Kardeş kalalım biz

Ayrıysa da sofralarımız
Aynı ekmeği paylaşıyoruz” (Yüce, 1994, s. 52)

Yurt bilgisi başlığındaki tek şiir olan “Yurdumuz” şiirinde imâlî ve mecazlı bir anlatım vardır.

“Dağların som altın senin
Tepelerin som gümüş
Bu nasıl iş ey yurdum
Sinekler çok bal yemekten
Arılar acından ölmüş” (Yüce, 1994, s. 61).

“Kentlerimiz” başlığında “Antakya, Muğla, Antalya, Isparta, Bursa, İstanbul” gibi kentler benzetme, kişileştirme, konuşturma, mecaz yoluyla meşhur olan özellikleri öne çıkarılarak anlatılmıştır.

“Adım ipekböceği
Bursa’da otururum
Mesleğim atamesleği

Dut yaprağına tatarım
Hem mimarım hem mühendis
Evimi kendim yaparım” (Yüce, 1994, s. 67)

“Çevremiz” başlığındaki şiirlerde; doğanın, ağaçların, hayvanların dilinden çevrenin teknoloji, savaş, kentleşme, av gibi etkenlerle verdiği zararlar dile getirilmiştir.

“Bana bakın çocuklar
Kimseye görünmeden
Dolaşın ormanı gizlice
Bütün ağaçlara duyurun
Fısıldayın kulaklarına
Teknoloji geliyormuş
Hava karardıktan sonra
Gidiyoruz buralardan
Haydi bakalım çocuklar” (Yüce, 1994, s. 72)

Şiirlerde kullanılan dil, anlatım, seçilen kelimeler çocuğa göredir. Çocuklara yurt, savaş, tarih çevre konularında duyarlılık kazandırılmak istenmiştir. Dizler kısa, anlaşılır, anlatım zengindir. Şiirler serbest ölçüyle yazılmıştır. Kâfiye, redif, ikileme, yansıma sözcükler yoluyla akıcılık, ritim sağlanmıştır.

Biçim Açısından Topun İçindeki Dev Kitabının İncelenmesi

Kitabın Kültür Bakanlığı Yayınları tarafından yapılan birinci baskısı incelenmiştir. Kitap, orta boy, 1. Hamur baskı ve sadece kapağı resimlidir. Kapak düzeni Emurdar Baygar’a aittir. Kitap, 93 sayfadan oluşmaktadır.

İçerik Açısından Topun İçindeki Dev Kitabının İncelenmesi

“Bedenim, Yabanıl Hayvanlar, Evcil Hayvanlar, Kuşlar, Böcekler, Ağaçlar” olmak üzere 6 başlık altında şiirler yer almaktadır.

“Bedenim” başlığında “Bedenim, Başım, Beynim, Sinirlerim, Ağzım- Dilim, Dişlerim, Burnum, Gözlerim, Kulaklarım, İskeletim, Kemiklerim, Omurgam, Ellerim Kollarım, Ayaklarım, Derim, Kollarım-Saçlarım, Ter Bezlerim, Kanım, Damarlarım, Yüreğim, Akciğerim, Karaciğerim, Böbreklerim, Midem, İnce Bağırsağım, Kalın Bağırsağım” şiirleri yer almaktadır. Şiirlerin başlıklarından da anlaşılacağı üzere şiir yoluyla beden tanıtılmıştır.

Organların, uzuvların, beden de yer alan kavramların ne işe yaradığı şiirlerle açıklanmıştır. Şiirler kısa, anlaşılır, çocuğa göredir.

“Toplardamar atardamar
Kıl gibidir kılcaldamar
Toplar kirlenen kanımı
Değiştirir temiz kanla
Bedenimde dolaştırır
Canıma can katar damar” (Yüce, 2000, s. 21)

“Burnumla soluk alırım
Kokular alırım ben
Sinirlerim telefon eder
Haber iletir beynime
Temiz hava güzel koku
Dolar akciğerlerime
Daha sağlıklı daha gülbüz
Daha güzel olurum ben” (Yüce, 2000, s.9)

“Yabanıl Hayvanlar” başlığında “Topun İçindeki Dev, Fil, Aslan, Kaplan, Sırtlan, Ayı, Maymun, Geyik, Çakal, Tilki, Tavşan, Kirpi, Yılan, Bukelamun, Kaplumbağa, Yengeç, Kurbağa, Kanguru ile Kurbağa”; “Evcil Hayvanlar” başlığında “At, Eşek, Deve, Öküz-İnek, Koyun, Kedi, Kedişah, Köpek, Horoz, Tavuk”, “Kuşlar” başlığında “Bülbül, Güvercin, Kırlangıç, Keklik, Deveduşu, Papağan, Tarlakuşu, Acemi Serçe, Çok Kanatlı Kuş, Yarasa; “Böcekler” başlığında Kelebek, Sümüklüböcek, İpekböceği, Balarısı, Karınca, Örümcek”, “Ağaçlar” başlığında “Ağaçlar da Birer Yurttaş, Ağaçlar Yalan Söylemez, Habitat, Dağ Hırsızı, Çiçekler Düş Görür mü, Gündüz Ve Gece, Süt Pınarı, Afacan” adlı şiirler yer almaktadır.

Şiirlerin başlıklarındaki hayvan ve varlıkların özellikleri, bilmeceyi anımsatacak şekilde öyküleyici anlatım, masal veya fabl tarzıyla anlatılmıştır. Abartma, benzetme, kişileştirme yoluyla imgesel dil kullanılmıştır.

“Fillikten usandım da
Karınca oldum ben

Bir buğday danesini
Bir fil adımı öteden
Yuvama götürürken
Dizlerim tutuldu da
Yarı yolda kaldım ben” (Yüce, 2000, s. 32)

“İkisi önde kısa
İkisi arkada uzun
Dört tane ayağı var
Yavaş yürür inişlerde
Yokuşlarda hızlı koşar” (Yüce, 2000, s. 41)

“ Ağaç dargın
Dal yorgun
Tomurcuk küs bize
İlkyazın canı sıkılıyor” (“Habitat”, s. 87)

“Çok eski zamanlarda
Dünyanın bir ucunda
Bir dağ hırsız varmış
Başı dumanlı bir dağı
Kaşla göz arasında
Çalıp ağzına atar
Çiğnemedi yutarmış” (Yüce, 2000, s. 89)

Dizeler kısa, hece sayısı az ve şiirde yer alan sözcükler çocuğun sözcük bilgisine uygundur. Redif, kâfiye gibi ahenk unsurlarına yer verilmiştir. Sade, akıcı, anlaşılır bir dil kullanılmıştır. Çocuklar, temel kavramları sanatlı, eğlenceli, ahenkli bir şekilde şiir diliyle tanıyıp öğrenebilecektir. Öğretme amacı olmasına rağmen bu sıkıcı, dikte edici bir dille sunulmamıştır. Bilmece, fabl, masal gibi anlatım özelliklerine yer verilmesi çocuğun ilgisini çekecek ve anlamasını kolaylaştıracak niteliktedir.

4.2.7. Aziz Sivaslıoğlu(1950-...)

Hayatı ve Eserleri

Aziz Sivaslıoğlu, Samsun'un Çarşamba ilçesinde dünyaya gelen yazar, 1963 yılında Yeşilirmak İlkokulunu bitirmiş; ardından 1966 yılında Çarşamba Ortaokulundan mezun olmuştur. Eğitimine devam ederek 1970 yılında Perşembe Öğretmen Okulundan mezuniyetini gerçekleştirmiştir. 1970-1976 yılları arasında Terme/Kocamanbaşı köyünde başladığı öğretmenliğe sırasıyla 1976-1978 yılları arasında Çarşamba/Damlataş, 1978-1979 yıllarında Çarşamba/Allı, 1979-1981 yılları arasında Midyat/Korucu köyünde devam etmiştir. Daha sonra İstanbul'a atanmış, İstanbul'un çeşitli ilçelerinde çalıştıktan sonra 1995 yılında emekli olmuştur.

Sivaslıoğlu, kendini “çocuk şairi” olarak tanımlamaktadır. 1980-1991 yılları arasındaki şiir ve hikâye kitaplarında “Karadenizli” soyadını kullanmıştır. İlk şiirlerini *Memleket* ve *Kıyı* dergilerinde; 1970'li yıllardan sonra ise *Varlık*, *Yeditepe*, *Yazılı Günlük*, *Türk Dili* ve *Türkiye Yazıları* gibi ulusal dergilerde şiirlerini yayımlamıştır. 1983 yılından sonra daha çok çocuklara yönelik yazılar yazan yazar, bu süreçte yazmış olduğu şiir, hikâye ve masalları *Milliyet Çocuk*, *Milliyet Kardeş*, *Başak Çocuk*, *Kuş* ve *Tan* gibi dergilerde yayımlanmıştır. Çocuk edebiyatı alanında çok sayıda eser vermiş, emekli olduktan sonra Sincap Kardeşler Yayınlarını kurarak yöneticiliğini yapmıştır. Ayrıca YA-PA Yayınları'nın editörlüğünü yapmıştır (Karadağ, 2018).

Eserleri:

Şiir: *Birkaç Masal Birkaç Şiir* (Gülçin Alpöge'nin masallarıyla, 1986), *Okul Bitti, Şiirli Sözlük* (1988), *Çocuklar Şiirsiz Büyümesin* (1998), *Okul Öncesi Çocuklar İçin En Güzel Şiirler* (1999), *Sincapların Şairi* (2002), *Şiirlerle Belirli Gün ve Haftalar* (2003), *Hayat Seni Öpüyorum* (2006), *Kısa Pantolonlu Şiirler* (2013).

Mizah: *Acayip Bilmeceler* (1987), *Eğitici Komik Bilmeceler*, *Hıncır Munzır Bilmeceler*, *Nasrettin Hoca Bir Gün* (2005).

Öykü ve Masal: *Fildo ile Filsu* (1995), *Van Gölü Canavarı*, *Fırtına Balıkçılar* (2000), *Mavi Tarla Üstünde Beyaz Güvercin Yürür*, *Komik Çocuk*, *Dağlar Çobanı*, *Ben Bir Şey Biliyorum* (1998), *Yeşil Çocuklar* (2005), *Anne Sevgisi Üstüne Bir Öykü: Seni Çok Seviyorum* (2009), *Bir Kış Günü*, *Akıllı Kaplumbağa*, *Çiçek Gibi Bir Ev*, *Anneciğim* (2004), *Sevgi Türküsü* (2009), *Hoppala Sincap* (2011).

Araştırma: *İstanbul Hayat Bilgisi 2* (1988), *Okul Öncesi Eğitiminde Üniteler-Özel Hafta ve Günler* (1999), *Eğitici Komik Bilmeceler* (2013), *Sınıf Günü ve Okuma Bayramı Etkinlikleri* (2001), *Okul Tiyatrosu*, *Kuşlar Ölmesin* (1997), *Baştan Sona Okul Öncesi Eğitim Seti* (7 kitap, 2000), *Büyük Sözlüğüm* (1999).

Çocuk Şiir Kitabı Şiirli Sözlük (1988)

Aziz Sivaslıoğlu'nun şu çocuk şiir kitapları olduğu bilgisi mevcuttur: *Birkaç Masal Birkaç Şiir (Gülçin Alpöge'nin masallarıyla, 1986)*, *Okul Bitti, Şiirli Sözlük (1988)*, *Çocuklar Şiirsiz Büyümesin (1998)*, *Okul Öncesi Çocuklar İçin En Güzel Şiirler (1999)*, *Sincapların Şairi (2002)*

Yazarın *Şiirli Sözlük* kitabına ulaşılarak incelenmiştir.

B biçim Açısından Kitabın İncelenmesi

1988 yılında baskısı yapılan kitabın 2019 yılında Postiga Yayınları tarafından yapılan birinci baskısı incelenmiştir. Kitap kapağı renkli, çocukların ilgisini çekecek şekildedir. Şiirlerle uyumlu iç resimler renksizdir. Kapak tasarımı Erol Anlaş'a aittir. 80 sayfadan oluşan kitap orta boy, karton kapak ve 2. hamur kâğıt baskıdır.

İçerik Açısından Kitabın İncelenmesi

Alfabadeki harfler sırayla tanıtılıp her harfle ilgili sözcük türetilmiştir. Türetilen sözcüğün tanımına uygun şiirler yazılmıştır. Kitabın başlığına uygun olarak şiirli bir sözlük oluşturulmuştur. Harfle başlayan rakam ve renklerle ilgili şiirler de yer almaktadır. Şiirler kısa, anlaşılır ve akıcıdır. Çocukların sözlük deneyimi edinmeleri için eğlenceli bir kitaptır. Şiirlerde kâfiye, redif, yansıma, ikileme yoluyla ritim sağlanmıştır. Konuşturma, benzetme, kişileştirme, mecaz yoluyla anlatıma derinlik kazandırılmıştır. Bazı şiirler bilmece şeklinde sözcüğü buldurmaya yönelik yazılmıştır. Sivaslıoğlu, sözlük bilgisini farklı bir yöntemle çocuklara sunmuştur.

“E

Üç dişli tarak.

Keloğlan'ın sevdiği eşya.

Süslenir ayna karşısında

Kel başını tarayarak.” (Sivasoğlu, 2019, s. 31)

“Ben toprağın rengiyim

Fındığın, kestanenin...

Hatırı vardır bende

Bir fıncancık kahvenin” (Sivasoğlu, 2019, s. 49)

“8, sanki bir gözlük
Her şeyi güzel görüyor
7’den büyük ya,
Bununla övünüyor.” (Sivasoğlu, 2019, s. 69)

4.2.8. Ataol Behramoğlu(1942-...)

Hayatı ve Eserleri

Ataol Behramoğlu (Gürus) (Sırasıyla Tulgar ve Gürus ailenin eski soyadlarıdır) İstanbul Çatalca’da doğmuştur. Şair, yazar, çevirmen, gazeteci, öğretim üyesi olan Ataol Behramoğlu, Yüksek Ziraat Mühendisi Haydar Bey ile İsmet Hanım’ın en büyük çocuklarıdır. Ailesi, Azeri kökenlidir. Üç erkek kardeşinden Nihat Behram şair ve yazardır. Diğer kardeşi Namık Kemal Behramoğlu, avukattır. Onun da bir şiir kitabı vardır. Çocukluğu Kars’ta geçen Ataol Behramoğlu, ilkokul üçten sonra babasının işi nedeniyle eğitimine Çankırı’da devam etmiştir. İlkokulu Kurtuluş İlkokulunda (1953), ortaöğretim (1956) ve liseyi Çankırı Lisesinde (1960) okumuştur. İlk şiiri olan “Melankoli” lisedeyken Ataol Gürus adıyla 1959 yılında *Yeni Çankırı* gazetesinde yayımlanmıştır. Daha sonra şiirleri, hikâye, köşe yazıları *Yeni Çankırı*, *Devrim*, *Çağrı* ve *Yeşil Ilgaz* gibi yerel gazete ve dergilerde; 1960’tan itibaren ise şiirleri *Varlık*, *Yelken*, *Dost*, *Devinim 60*, *Elif*, *Yapraklar* ve *Evrinim* gibi dergilerde yayımlanmıştır.

1960’ta başladığı Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesinden not ortalaması yeterli olmadığı için birinci sınıfta kalarak bırakmıştır. Daha sonra Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Felsefe Bölümüne devam ederek 1962’de aynı fakültenin Rus Dili ve Edebiyatı bölümüne geçmiştir. Çankırı Lisesinden sınıf arkadaşı Abdullah Nefes ile birlikte aynı yıl Türkiye İşçi Partisi’nin örgütlenme çalışmalarına katılması, hayatının önemli dönüm noktalarından biri olmuştur. Üniversite yıllarında şiir üzerinden İsmet Özel’le kurduğu yakın ilişki, zamanla güçlü bir dostluğa dönüşmüş, 1965’te Fikir Kulüpleri Federasyonu’nun kurucuları arasında yer alarak İsmet Özel ve diğer sol görüşlü öğrencilerle birlikte Türkiye İşçi Partisi’nin yayın organı olan *Dönüşüm* dergisini yeniden yayımlamışlardır. Yine aynı yıl, ilk şiir kitabı olan *Bir Ermeni General* basılmıştır. 1966’da üniversiteden mezun olduktan sonra Siyasal Bilgiler Fakültesinde öğrenci olan Necmiye Alpay’la evlenmiştir. İlk çeviri kitabı olan Anton Çehov’dan *Ivanov*, 1967’de yayımlanmıştır. Aynı yıl Tuzla Piyade Okulunda yedek subaylık eğitimini tamamlayarak Trabzon ve Malazgirt’te askerlik görevini yaptıktan sonra 1969’da terhisle Ankara’ya dönmüştür. Sovyet Devrimi üzerine yoğun okumalara yönelerek Devrimci fikirlerine ideolojik bir temel kazandırmak istemiştir. Lenin hakkında Türkçe yayımlanan ilk kapsamlı kitap olan G. D. Obiçkin’in eserini “Aykut Baykal” takma adıyla *Lenin, Hayatı ve*

Mücadelesi(1969) başlığıyla Türkçeye çevirmiştir. 1970 yılının Mart ayında, İsmet Özel ile birlikte büyük yankı uyandıran *Halkın Dostları* dergisini çıkarmaya başlamış, dergiye Nihat Behram, Ayhan Gerçek ve Murat Belge daha sonra katılmıştır. 1965-1971 yılları arasında *Papirüs*, *Şiir Sanatı*, *Yeni Gerçek* ve *Yeni Dergi* gibi yayınlarda yayımladığı şiirlerle şiir anlayışı olgunlaşmıştır.

Yurtdışına gitme arzusu, bir tutkuya dönüşen Behramoğlu, eşinin Paris'e gitmesiyle 1970'te karşısına çıkan ilk fırsatı değerlendirerek Yaşar Kemal'in yardımıyla önce Almanya'ya, ardından Londra'ya gitmiştir. 1971'de Paris'e geçmiştir. Aynı yılın Eylül ayında, yurtdışından yazı gönderdiği için *Halkın Dostları* sıkıyönetim tarafından kapatılmıştır. Aralık ayında ise eşi Necmiye Hanım'dan boşanmış, Picasso gecesinde Louis Aragon ile tanışmıştır. Aragon'un yönettiği *Les Lettres Françaises*'te Abidin Dino'nun çevirisiyle "Bir Gün Mutlaka" şiirinden bir bölüm yayımlanmıştır. Kısa bir süre sonra Pablo Neruda ile de tanışma fırsatı bulmuştur. 1972'ye kadar Paris'te yaşadığı dönemde gece bekçiliği, öğretmenlik ve otel kâtipliği gibi geçici işlerde çalışarak geçimini sağlamış, aynı zamanda Fransızca ve İngilizce dil bilgisini geliştirmiştir. Okumalarına yoğun bir şekilde devam ederek iki büyük defter dolusu şiir yazmıştır. 1972'de Sovyet Yazarlar Birliği'nden burs kazanarak Moskova Devlet Üniversitesi Edebiyat Fakültesinde iki yıl kadar stajyer olarak Rus Edebiyatı üzerine çalışmalar yapmıştır.

1974'te Türkiye'ye döner dönmez, Yaşar Kemal'in desteğiyle Muhsin Ertuğrul'un yönettiği İstanbul Belediyesi Şehir Tiyatrolarında dramaturg olarak çalışmaya başlamıştır. 1975-76 yılları arasında, kardeşi Nihat Behram'la birlikte 18 sayı süren *Militan* adlı edebiyat ve kültür dergisini çıkarmıştır. 1977'de Barış Derneği'nin kurucuları arasında yer almıştır. 1978'de Rus asıllı Ludmila Denisenko ile evlenip, aynı yıl Yaşar Kemal, Aziz Nesin ve Burhan Arpad'la birlikte Türkiye'yi temsilen Sofya'daki Dünya Yazarları I. Barış Kurultayı'na katılmıştır. Atina'da Yunan Barış Hareketi'nin davetlisi olarak Yannis Rittos ile tanışmıştır. 1978-79 yıllarında *Sanat Emeği* dergisinin yazı kurulunda bulunmuş, 1979'da Çağlayan Lisesinde haftada bir-iki saat edebiyat dersleri vermiştir. Aynı yıl Yazarlar Sendikası genel sekreteri seçilmesi ve kızı Barış'ın doğması önemli gelişmelerdir.

1980 darbesinin ardından siyasi baskılar nedeniyle dramaturg olarak çalıştığı görevden ayrılmıştır. 1981'de *Ne Yağmur...Ne Şiirler* kitabındaki görüşleri nedeniyle tutuklanmış, kitabın yeni baskısı toplatılarak imha edilmiştir ancak bir hafta sonra beraat etmiştir. 1982'de Yazarlar Sendikası kapatılmış ve Barış Derneği de aynı yıl yasaklanmıştır. Bu süreçte tekrar tutuklanarak Maltepe ve Sağmalcılar cezaevlerinde on ay kalmıştır. Yine de bu zor dönemini

üretken bir şekilde değerlendirerek, Adam Yayıncılık'ta editörlük yapmış, yazılarına ve çevirilerine yoğunlaşmıştır.

1983'te ailesiyle Büyükkada'ya taşındığı yıl Barış Derneği davasından sekiz yıl hapis cezası aldığı için 1984'te sahte pasaportla Türkiye'den ayrılarak Yunanistan üzerinden Paris'e gitmiştir. Bir süre sonra eşi ve kızı da gizlice ülkeden ayrıldıktan sonra 1989'a kadar sürecek bir sürgün dönemi başlamıştır.

1985'te Sorbonne Üniversitesi, Centre de Poétique Comparée'da önceden Moskova'da tanıştığı Leon Robel ile Nâzım Hikmet üzerine yüksek lisans tezi hazırlamıştır. 1986'da Türkiye'ye dönene kadar ressam Yüksel Aslan'la birlikte Fransızca olarak *Anka* dergisini on sayı yayımlamıştır. Derginin yönetimini Mevlüt Bozdemir'e devretmiş, davalarından beraat ettiği için Haziran 1989'da Türkiye'ye dönmüştür. Eşiyle ülkeye döndükten sonra boşanmıştır. Türkiye'de sırasıyla Pendik Belediyesi'nde kültür danışmanı (1989-93); Simavi Yayınları'nda editör (1990-94); Türkiye Yazarlar Sendikası'nda (1995-99) genel başkan olarak çalışmıştır. 1998'de okutman olarak İstanbul Üniversitesi, Slav Dilleri ve Edebiyatları Ana bilim Dalı, Rus Dili ve Edebiyatı bölümüne atanmıştır. 1999'da ise İzmit Yüksek Öğretim Derneği Radyosunda edebiyat programları yapam Hülya İşbilir ile evlenmiştir. İstanbul Üniversitesinde 2000'de "Rus Edebiyatında Puşkin Gerçekliği" çalışmasıyla doktor; 2002'de yardımcı doçent; 2003'te doçent unvanlarını kazanmıştır. 2009'da ise İstanbul Üniversitesinden emekli olarak Beykent Üniversitesi, Mütercim-Tercümanlık (Rusça) bölümünde profesör olarak göreve başlamıştır. 2012'den itibaren öğretim üyesi olarak Aydın Üniversitesi Mütercim-Tercümanlık (Rusça) bölümünde akademik çalışmalarını sürdürmektedir. Cumhuriyet gazetesinde 1995'ten beri köşe yazarlığı yapmaktadır (Yılmaz, 2016).

Eserleri:

Şiir: *Bir Ermeni General* (1965), *Bir Gün Mutlaka* (1970; aynı adla toplu şiirleri: 1.cilt, 1991), *Yolculuk, Özlem, Cesaret ve Kavga Şiirleri* (1974), *Ne Yağmur Ne Şiirler* (1976), *Kuşatmada* (1978), *Mustafa Suphi Destanı* (1979), *Dörtlükler* (1980), *Seçme Şiirler* (1959-82, 1983), *İyi Bir Yurttaş Aranıyor* (1983), *Kızıma Mektuplar* (1987), *Türkiye Üzgün Yurdum, Güzel Yurdum (Almanya, 1985), Eski Nisan* (1987), *Bebeklerin Ulusu Yok* (1988), *Yaşadıklarımın Öğrendiğim Bir Şey Var* (toplu şiirleri: 2.cilt, 1992), *Kızıma Mektuplar* (toplu şiirler: 3.cilt, 1993), *Sevgilimsiz* (1993), *Aşk İki Kişiliktir* (1999), *Yeni Aşka Gazel* (2002).

Deneme: *Yaşayan Bir Şiir* (1986), *İki Ateş Arasında* (1989), *Mekanik Gözyaşları* (1990), *Nazım'a Bir Güz Çelengi* (1990), *Şiirin Dili Ana Dil* (1995), *Kimliğim İnsan* (1997), *Kendin Olmak ya da Olmamak* (2002), *Yeni Ortaçağ'ın Saldırısı* (2005).

Antoloji: *Dünya Şiirleri Antolojisi* (1986), *Son Yüzyıl Büyük Türk Şiiri Antolojisi* (2 cilt, 1987-88).

Oyun: *Lozan* (1993).

Anı: *Aziz Nesinli Fotoğraflar* (1995), *Aziz Nesinli Anılar* (2001).

Gezi: *Başka Gökler Altında* (1996).

Çeviri: *Ivanov (Anton Çehov'dan, 1967)*, *Kardeş Türküler* (32 ozandan şiir çevirileri, 1981), *Nazım Hikmet (Ekber Babayev'den, 2002)*, *Nâzım'la Son Söyleşimiz (Vera Tulyakova Hikmet'ten, 2002)*.

Mektup: *Genç Bir Şairden Genç Bir Şaire Mektuplar (İsmet Özel ile karşılıklı mektupları, 1995)*, *Şiirin Kanadında Mektuplar (Metin Demirtaş ile karşılıklı mektupları, 1997)*.

Çocuk Kitabı: *Yiğitler Yiğidi ve Uçan At Masalı* (1990).

***Çocuk Şiir Kitabı Yiğitler Yiğidi ve Uçan At Masalı* (1990)**

Figen Yılmaz, 2016 yılında İstanbul Aydın Üniversitesinde “Ataol Behramoğlu Hayatı ve Şiiri” konulu bir tez hazırlamıştır.

Biçim Açısından Kitabın İncelenmesi

Ataol Behramoğlu'nun tek çocuk şiir kitabı olan *Yiğitler Yiğidi ve Uçan At Masalı*'nın Gendaş tarafından yapılan baskısı incelenmiştir. Karton kapaklı, orta boy ve saman kâğıda basımı yapılan kitap 96 sayfadan oluşmaktadır. Kitabın dış kapağı renkli, iç resimler renksiz çizilmiştir. Kapak Saadet Ceylan'a, iç resimler eski eşi Ludlima Behramoğlu ve Taylan Karpat'a aittir.

İçerik Açısından Kitabın İncelenmesi

Kitapta şiir biçiminde yazılan bir masal beş bölüme ayrılmıştır. Birinci bölüm “Giriş, Yiğitler Yiğitinin Dünyaya Gelişi, Yiğitler Yiğitinin Büyüyüp Delikanlı Olması, Yiğitler Yiğiti Bababsından Vaadin Yerine Getirilmesini İstiyor, Yiğitler Yiğitinin Yolculuğa Hazırlanması ve Uçan Atla Karşılaşması”, ikinci bölüm “Yiğitler Yiğiti ile Uçan At Ölümsü Yaşam ve Sonsuz Gençliği Elde Etmek İçin Yola Koyuluyor, Şahmaran'ın Ülkesinde, Şahmaran'ın Sarayında, Yiğitler Yiğitinin Tepegözle Savaşı, Tepegöz'ün Sarayında”, üçüncü bölüm; Ölümsüz Yaşam Sonsuz Gençlik Ülkesinin Sınırında, Canavarlar Ormanını Aşarak

Ölümsüz Yaşam ve Sonsuz Gençlik Ülkesine Varış, Ölümsüz Yaşam Sonsuz Gençlik Ülkesinde, Yiğitler Yiğitinin Yolu Gözyaşı Vadisine Düşüyor”, dördüncü bölüm “Yeniden Tepegöz Ülkesinde, Yeniden Şahmaran’ın Ülkesinde, Anayurda Varış, Geçmiş Günleri Anımsayış ve Ölümle Karşılaşma”, beşinci bölüm “Masalcı Ozandan Çocuklara Birkaç Söz” şiirlerinden oluşmaktadır.

Şiir, masallarda olduğu gibi “Giriş” başlığında tekerlemeyle başlamaktadır. Masalın belirgin özelliklerinden olan olağanüstü kişiler, varlıklar, olaylar şiirlerde anlatılmaktadır. Ancak masallardaki gibi sonu mutlu sonla değil farklı bir şekilde bitmiştir. Masalın sonunda masal kahramanı döndüğü ülkesinin yerinde yeniçağa ait bir yaşam bulmuştur.

“Ama o ne? Burası başka bir yer
Gökdeleneler, tramvaylar, caddeler...” (Behramoğlu, 1999, s. 77)

Beşinci bölümde şair, kitabı yazma macerasını yine şiirle çocuklara anlatmıştır.

“Bir gün bir eski kitap pazarında
İlginç bir kitapçık buldum rafta
Bilmediğim bir dilde yazılmıştı
Kapağa bir uçan at çizilmişti

Kimi sayfaları yoktu kitabın
Kimisi silinmişti satırların
Ana çizgilerle belliydi konu
Biraz renk ekledim, bezedim onu

Bir parçacık da şiir kattım ona
Böylece bu masal çıktı ortaya...” (Behramoğlu, 1999, s. 94)

Şiirler, 11’li hece ölçüsüyle yazılmıştır. Kâfiye, redif, ikilemeler şiirdeki ahenk unsurlarıdır. Benzetme, kişileştirme, deyim, abartma yoluyla anlatım zenginleştirilmiştir. Masal anlatıldığı için dizeler uzundur ancak anlatım sürükleyici, anlaşılırdır. Kullanılan sözcükler, imgeler masal dünyasından seçilmiştir.

Behramoğlu, şiir ve masal arasındaki doğal bağı ortaya koymuştur. Kitabında şiirin akıcılığı ile masalın sürükleyiciliği iç içedir.

4.2.9. Ayla Çınaroğlu(1939-...)

Hayatı ve Eserleri

1939 yılında Ankara'da dünyaya gelen Ayla Çınaroğlu, Devlet Güzel Sanatlar Akademisi Grafik Sanatlar Bölümünden 1961 yılında mezun olarak ve grafiker olarak çalışmaya başlamıştır. 1964-1966 yılları arasında DEVA İlaç Fabrikasında grafikerlik yaptıktan sonra 1972'den itibaren çocuklar için yazmakta ve bazı kitaplarının resimlerini de kendisi çizmektedir. Öykü ve şiirleri çeşitli çocuk dergilerinde, Türkiye ve Hollanda'da basılan Türkçe ders kitaplarında yayımlanmıştır. Yurt dışındaki bazı yayınlarda yazar ve çizer olarak tanıtılan Çınaroğlu, birçok okulda çocuklara kitap sevgisi aşılamak, okuma alışkanlığı kazandırmak amacıyla söyleşiler ve konferanslar düzenlemiştir. 1990-1993 yılları arasında yurt içinde ve yurt dışında, İngilizce, Almanca ve Türkçe sergilenen Güngör Dilmen'in "Ben Anadolu" oyunu için kostüm ve sahne tasarımı yapmıştır. "Miğfer" adlı oyunu 1988'de Kuzguncuk Yerel Tiyatrosunda, 1993'te İzmir Devlet Tiyatrosunda, 2004-2005 yıllarında ise Ankara Devlet Tiyatrosunda sahnelenmiştir. "Al Takkeli Dev ile Mor Takkeli Dev" ve "Boş Kaplumbağa" adlı oyunları, Kültür Bakanlığı'nın desteği ile 1998 yılında Masal Gerçek Tiyatrosu'nda sahne almıştır. Evli olup, iki yetişkin kız çocuğu vardır (Göl, 2011).

1979 yılında Kültür Bakanlığınca düzenlenen çocuk öyküsü yarışmasında ikincilik, 1982 yılında TOBAV çocuk oyunları yarışmasında birincilik ödülü, 1984 yılında DE Yayınevi Masal Yarışmasında ikincilik, 1988 yılında Enver Naci Gökşen Öykü Yarışmasında üçüncülük, 1998 - Kültür Bakanlığı Çocuk Filmi Senaryosu Yarışmasında ikincilik ödülleriyle layık görülmüştür.

2005 yılında Çocuk ve İlk gençlik Edebiyatı Onur Ödülü ile 2006 yılında Veli'nin Kurabiyesi ile Yazın Onur Ödülü'nü almıştır (Çetinkaya, 2020).

Eserleri:

Masal: *Peynirli Börek* (2017), *İlkbaharın Sesi* (2010), *Okuldan Dönerken* (2014), *Üç Kuzucuk Dizisi* (2012), *Annemiz Pasta Yapacak*(2012), *Üç Kuzucuk* (1999), *Yaşasın Kar Yağıyor* (2015), *Kim Demiş Niye Demiş Bu Naneyi Kim Yemiş* (2010), *Bilgebaş Masalı* (2012), *Papağan Masalı* (2006), *Keçi Masalı*(2005), *Terzi Masalı* (2009), *Kırçıl Horoz* (2018), *Demet'in Bahçesi* (2018), *Şekerler Deve Oldu* (2011), *Yedi Kapılı Kent (Kırmızı Kedi,* 2018), *Küçük Mor Balık* (2018), *Al Takkeli Dev ile Mor Takkeli Dev* (2010), *Mut Teyze'nin Bahçesi* (2016).

Öykü: *Beyaz Benekli At* (1988), *Çikolatayı Kim Yiyecek* (2002), *Kanaryamın Öyküsü* (1996), *En Büyük Takım Bizim Takım* (1998), *Aliş'in Kabakları* (2008), *Mavi Balon* (2013), *Mavi Boya* (1995), *Altın Kanatlı Topçin* (2017), *Mutlu Bir Gün* (2011), *Veli'nin Kurabiyesi* (2016), *Uzay Güzeli* (2018).

Şiir: *Şiir Gemisi* (1996).

Çocuk Oyunu: *Miğfer* (1996; oyn., İstanbul-1988, Ankara-2004-2005 ve İzmir-1993), *Boş Kaplumbağa* (1998), *Tembel Fare Tini* (2003), *Hoş Geldin Esin Perisi* (2003), *Kağıt Şenliği* (2005), *Kim Demiş Niye Demiş* (2010).

Roman: *Mago* (1997), *Tülüş* (2001).

Senaryo: *Uzay Güzeli* (2000).

Çocuk Şiiri Kitabı Şiir Gemisi (1996)

Ayla Çınaroğlu, çocukların küçük yaşlarda kitap okuma alışkanlığı kazanarak, kendilerini daha iyi ifade etmelerini, sosyal becerilerini güçlendirmelerini, hayal güçlerini genişletmelerini ve yaratıcı düşünme yeteneklerini geliştirmelerini sağlamak amacıyla çocuklar için yazmaktadır (Çetinkaya, 2020).

Ayla Çınaroğlu hakkında dört tane yüksek lisans tezi hazırlanmıştır:

Arısoy, Esra (2014). Ayla Çınaroğlu'nun Çocuk Romanlarında Dilin Kullanımı ve Evrensel Değerler. Yüksek Lisans Tezi. Konya: Necmettin Erbakan Üniversitesi.

Göl, Mine (2011). Çocuk Edebiyatında Cinsiyet Roller: Mustafa Ruhi Şirin ve Ayla Çınaroğlu'nun Eserleri. Yüksek Lisans Tezi. Afyonkarahisar: Afyon Kocatepe Üniversitesi.

Karagöz, Saliha (2004). Ayla Çınaroğlu'nun Çocuk Kitaplarının Çocuk Yazınının Temel Öğeleri Yönünden İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Ankara Üniversitesi.

Çetinkaya, Süleyman (2020). Ayla Çınaroğlu'nun Masal ve Hikâyelerinin Türkçe Öğretimi Bağlamında Söz Varlığı Açısından incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Elazığ: Fırat Üniversitesi

Biçim Açısından Kitabın İncelenmesi

Ayla Çınaroğlu'nun tek çocuk şiiri kitabı olan *Şiir Gemisi*'nin birinci baskısı 1996 yılında yapılmıştır. 2022 yılında Tudem tarafından on dokuzuncu baskısı yapılan kitap incelenmiştir. Kitabın resimlemesi yazarın kendisine aittir. Kitap orta boy, enzo kâğıt, 96 sayfadır. Kitabın kapak resmi kitabın çocuklar için olduğunu belli etmektedir. Çocukların ilgisini çekecek kuş, uğurböceği, kelebek, güneş, bayrak resimleri çizilmiştir. Devam eden sayfalarda her şiir için bir resim koyulmuş, resimler şiirin konusuna göre seçilmiştir.

İçerik Açısından Kitabın İncelenmesi

Kitabın içeriğindeki şiirlerin adlarına bakıldığında kavram zenginliği göze çarpmaktadır. Kitabın 6-8 yaş grubundaki çocukların en çok karşılaştığı kavramlara yer verdiği, bu yaş grubunun dil gelişim özelliklerine sahip olduğu söylenebilir. “Gemim Gidiyor, Öğretmen, Annem, Ninemin Masalları 1-2, Ninemin Bohçası, Dedemin Tespihi, Eski Kilim, Beş Duyu, Ben, Yaprak, Bir Ağacım Var, Erik Ağacı, Caneriği, Çınar, Güz Ağaçları, Gök Ne Yanda, Ölür mü, Üç Güneş, Yağmur, Şemsiye, Kar, Gece Yağan Kar, Çiçek Nasıl Açar, Ayıp, Korkmak, Defterim, Barış Türküsü, Barış Düşü, 23 Nisan İçin, Atam, Nokta, Güzel Bulut, Neyin Nesi, Olsam, Böcekle Söyleşi, Balık Bekliyorum, Büyük Temizlik, Kuşlar, Baykuş, Kedi, Kaplumbağa, Kabuğu Kırık Kaplumbağa ile Kırdaki Söyleşi, Kelebek, Bilye, Uçurtma Nasıl Uçar, Paten Kayıyorum, Flüt Çalıyoruz, Dondurma, Trafik Lambası, Akıllı Keçiler, Yaz Geldi, Uyku, Kış, Bremen Mızıkacıları, Biz Okuruz, Kuzum, Sesler Nereye Gider, Bir Atatürk Varmış, Yaz Gelecek, Sürücünün Türküsü, Dünya Benim, Şiir Nedir, Su, Büyüyorum, Adını Bilmediğim Kedi, Kış Güneşi, Oluşum, Yelken, Orman, Sorun, Küsmek İstemem, Eski Duvar, Uykum Kaçtı, Çığırta Martıya, Şaka, Üç Balık, Baharda İlk, Yüksek Ateş, Ağaçlar, Doğacak Çocuğun Dileği 1, Doğacak Çocuğun Dileği 2, Doğacak Çocuğun Dileği 3, Doğacak Çocuğun Dileği 4, Aklım, Fazladan, Pencere” başlıklarıyla kitapta 86 şiir yer almaktadır.

“Gemim Gidiyor, Şemsiye, Akıllı Keçiler, Uykum Kaçtı” adlı şiirler hikâye anlatmaktadır. Şiirlerde duyuları harekete geçirme ön plandadır. “Dedemin Tespihi, Şemsiye, Sorun” şiirleri görme duyusuna; “Eski Kilim, Caneriği” şiirleri görme ve dokunma duyusuna; “Sesler Nereye” şiiri duyma duyusuna; “Yaz Gelecek ve Kış Güneşi” dokunma duyusuna; “Beş Duyu” adlı şiir de tüm duyulara yöneliktir (Altuntaş, 2018).

“Bitkiler suyla büyüyor

Kuzular ot yiyor

Ben süt içiyorum

Büyüyorum

Kapının pervazında

Boy çizgilerim

Kuzular ot yiyor

Bitkiler suyla büyüyor

Ben okuyorum
Düşünüyorum
Aklım büyüyor
Ben büyüyorum” (Çınaroğlu, 2022, s. 73).

Şiirlerde kullanılan kelimeler 7-12 yaş grubunun seviyesine uygundur. Kavram çeşitliliğine yer verilmesi çocuğun söz varlığını geliştirmesi açısından önemlidir. Şiirler kısa, anlaşılır, çocuk duyarlılığına ve gerçekliğine uygundur. Yazar, çocuğa görelilik ilkesine uygun olarak samimi, sade, yalın, akıcı ve imgesel bir anlatım kullanmıştır. Sözcükler ve dizeler açık, anlaşılır ve söz dizimine uygun; yalın bir dil kullanılmıştır. Ağırlıklı olarak somut sözcüklere yer verirken soyut düşünmeye de sevk etmiştir. Şiirlerde doğal, günlük dil kullanılmıştır.

Şiirlerde ritim; kafiye, redif, devrik cümleler, ses, tekrarları, dize tekrarlarıyla sağlanmış; serbest ölçü kullanılmıştır. “23 Nisan İçin, Atam, Öğretmen, Annem” şiirleri belirli gün ve haftalarda okunmak üzere kullanılabilir.

“Rüzgârı aldım karşıma
Dedim, “Lütfen saçlarımı dağıtma.”
Dinlemedi beni, estikçe esti” (Çınaroğlu, 2022, s. 85)

“Yumuşak ak bir tülbent gibi
Kar kaplar doğayı
Doğa bir yana koyar tüm kuşkuları
Dalar en büyüğü uykularına” (Çınaroğlu, 2022, s. 28)

“Çınar
Anıtlar gibi
Suskun ve dirençli
Yüzyıllarca...” (Çınaroğlu, 2022, s. 20).

“Ele avuca sığmaz
Oynak taydır tekne
Toynakları beyaz köpükten.” (Çınaroğlu, 2022, s. 77)

“Onlar eski, yorgun taşlardı
Sökülüp yontulmuşlardı
Unutulup dağlarından,
Dağlarına gizliden
Özlemleri vardı.” (Çınaroğlu, 2022, s. 81)

Şiir örneklerinden görüldüğü üzere yazar imgesel dile ağırlık vermiştir. Kişileştirme ve benzetmeler yoluyla anlatımı güçlendirerek etkili olmasını sağlamıştır.

“Dün gece
Çok uykum vardı.
Uyku göz kapaklarımın üstünde
Sanki kocaman, ağır bir çuvaldı
Uyumak istedim hemen
Daha başım yastığa değmeden
Uykum kaçırverdi pencereden,
Hey! Nereye gidiyorsun?
Kalktım koştum peşinden.
Gitti saklandı Ay’ın arkasına.
Duracak değilim ya!
Bindim ay trenine
Düştüm uykumun peşine
Tam köşeyi dönerken
O indi yeryüzüne.
Dokuz ülke dolaştı,
Girdi dedemin şeker cebime.
Hiç bilmez miyim
Dedemin şeker cebi derin...
Bir şeker, iki şeker, üç şeker...
Yedi tümünü, tüketti.
Sonra da susadı tabii
Kalktı balıklı göle gitti.
Gazozla doluydu göl,
Bir solukta içti bitirdi.

Gölün allı yeşilli balıkları
Başladı şarkı söylemeye.
Baktım ki olmayacak,
Balıklar boğulacak
Koştum banyoya hemen
Doldurdum mavi kovayı.
Bir kova, iki kova, üç kova...
Balıklar başlamaz mı uçmaya!
Göl desen doldu taşı
İşte uykum yine kaçtı.
Musluk da açık kalmış
Şırşırşır... Şırşırşır...
Kalksam da kapatsam mı?
Ama çok yorulmuşum.
Şırşırşır...
Yattım
Mışıl mışıl uyudum.” (Çınaroğlu, 2022, s. 82-83)

Yazar şiirlerinde çocukların en tanıdık olduğu kavramları kullanmıştır. “Uykum Kaçtı” şiirinde yazar, masalsi öğelere yer vermiş; sorularla çocuğu düşünmeye sevk etmiş; çocukların dikkatini çekmek için sevdikleri “şeker, balık, dede, su, ay” gibi kavramlara yer vermiştir. Şiirlerde yer alan ikilemeler, pekiştirmeler, yansıma sözcükler, devrik cümleler çocuğun dilin inceliklerini kavraması açısından önemlidir. Şiirlerde yazım kuralları ve noktalama işaretlerine dikkat edilmiştir.

Çınaroğlu, *Şiir Gemisi* kitabında yer alan şiirlerde kullandığı sözcükler, konu ve temalar çerçevesinde kendine özgü bir dil oluşturmuştur. Türkçenin duru, yalın, akıcı hâlini sergilemiştir. Çocuklara dili sevdirmek, dili doğru ve etkili kullanmak için Türkçenin olanaklarını kullanmıştır. Yazarın şiirlerinde imgesel dil öğeleri, benzetme, kişileştirme, benzetme, söz varlığı unsurlarını kullanması çocukların dinleme, okuma, konuşma, yazma becerilerini geliştirmede kaynak olabilir.

4.2.10. A. Vahap Akbaş (1954-2014)

Hayatı ve Eserleri

Ailenin ilk çocuğu olan A. Vahap Akbaş, Batman'da doğmuştur. Cengiz Topel İlkokulundan sonra Batman Lisesini bitirerek İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı bölümünde okumuştur. Öğretmen olarak Çorlu'da 1977-1985 yılları arasında çalıştıktan sonra 1985-1993 yılları arasında da Millî Eğitim Şube Müdürlüğü yapmıştır. 1993-2001 yılları arasında Çorlu Mehmet Akif Ersoy Anadolu Lisesinde Türk dili ve edebiyatı öğretmeni olarak çalışarak emekli olmuştur. A. Vahap Akbaş 2014 yılında vefat etmiştir.

Çorlu'da 1993-1994 yılları arasında *Nisan Bulutu* dergisinin de genel yayın müdürlüğünü yapmıştır. *Yeni Devir* gazetesinin de kısa bir süre kültür-sanat sayfasını yönetmiştir. Türkiye Yazarlar Birliği'nce 1982 yılında Efgan adlı eseriyle “yılın şairi” seçilmiştir. 1984'te *Alevler ve Güller* ile Sedat Yenigün Roman Yarışması'nda ikincilik, 1987'de *Kuş Olsun Yüreğim* ile Türkiye Millî Kültür Vakfı-Gökyüzü Yayınları Çocuk Şiirleri Yarışması'nda üçüncülük ödülüne layık görülmüştür (Çetin, 2020).

Hisar dergisinde ilk hikâyesi “Ey Çerh-i Sitem” 1987 yılında yayımlandıktan sonra yazıları *Hisar* (1978-80), *Türk Edebiyatı* (1980), *Mavera* (1979-88), *İslâmî Edebiyat* (1988), *Kandil Çocuk* (1986), *Gül Çocuk ve Selam* (1987-88), *Düş Çınarı*, *Yağmur*, *Umrân*, *Küllîye*, *Bercest*, *Gonca*, *Yeni Devir*, *Türkiye*, *Zaman* gibi dergi ve gazetelerde yayımlanmıştır (Çetin, 2020).

Eserleri:

Şiir: *Efgan* (1982), *Gül Kıyımı* (1986), *Mavi Sesli Şiirler* (1988), *Dünyayı Kaplayan Ağaç* (1990), *Kuş Olsun Yüreğim* (1991), *Hüzün Coğrafyası* (1992), *Bir Şehre Vardım* (1997).

Roman: *Alevler ve Güller* (1985), *Gülün Aklı* (Çocuk romanı, 1989).

Hikâye: *Ayna ve Suret* (2003).

Deneme: *Göğ*e Çizilmiş Resimler (1995), *Biraz İhanet* (1996), *İnziva Notları* (1996).

Fabl: *Bir Demet Masal* (1985).

Seçki: *Bir Hüma Kuşudur Şiir* (mısra-beyit seçkisi, 1990).

Sadeleştirme: *Zehra* (Roman, *Nabizade Nazım'dan*, 1996).

Çocuk Şiir Kitapları Dünyayı Kaplayan Ağaç (1990) ve Kuş Olsun Yüreğim (1991)

A.Vahap Akbaş, çağdaş İslami edebiyatın temsilcilerindendir. Çocuklar için yazarken kendi yaşantısından yola çıkmıştır. Çocukları olduktan sonra çocuklar için uygun kitapları bulmanın zorluğunu anlayarak çocuk edebiyatına yönelmiştir. Akbaş, çocukların yetişkinler için yazılan eserleri sevmeyeceğini ancak çocuk duyarlılığına, çocuk diline uygun yazılan eserlerin yetişkinler tarafında da seveceğini belirtmiştir. Dinî değerler ve tarih bilinci

eserlerinde önem verdiği değerlerdendir. Eserlerinde millî, dinî, evrensel ve kişisel değerlere yer vermiştir (Bastem, 2018).

Biçim Açısından Dünyayı Kaplayan Ağaç Kitabının İncelenmesi

Kitap, Beyan Yayınları'nın 506. kitabı olarak 2018 yılında yayımlanmıştır. Renkli karton kapak, orta boy ve 2. hamur baskıdır. Kapak resmi Emre Bilgiç tarafından hazırlanmıştır. Kitap, 80 sayfadan oluşmaktadır.

İçerik Açısından Dünyayı Kaplayan Ağaç Kitabının İncelenmesi

Kitapta “Dünyayı Kaplayan Ağaç, Gazi Mihal, Geyikli Baba, Aydos Hisarı, Sevgi ve Görev, Fatih’le Uzun Hasan’ın Güreşi, Selim Gecikmeden Gelsin, Saatsiz Kuş Uçmaz, Kırk Kişinin Gördüğü Düş, Nusret Rüzgârı, İnsan Sırtı ve Toprak, Seyahat Ya Resulullah” şiirleri yer almaktadır. Şiirler; tarihî ve dinî şahsiyetleri, olayları anlatan hikâyelerden oluşmaktadır. Yazar eserlerinde değerler eğitime önem vermektedir. Bu kitapta saygı, sevgi, doğruluk, dürüstlük, insan sevgisi, tarih bilinci, Allah inancı, peygamber sevgisi, dua, dinde olgunluk, sabır şükür, alçak gönüllülük, vefa, nasihatleri dikkate alma, istişare, cesaret, özgüven (Bastem, 2018) gibi eğitsel değerler şiirlerde ön planda tutulmuştur.

Dünyayı Kaplayan Ağaç şiiri Osmanlı Devleti’nin kuruluşu; Gazi Mihal ve Geyikli Baba, şiirlerinde bu şahsiyetlerin kim olduğu anlatılmaktadır. Şiirlerde padişah ve tarihi şahsiyetlere ait anlatılara yer verilmiştir.

“Gecelerden bir gece
Bir rüya gördü Osman Gazi
Şöyle:
Bir ay çıkmakta
Şeyh Edebâli’nin koynundan
Ve girmekte kendi koynuna...
Dahası, bir ağaç bitmekte
Hemen göbeğinden
Ve büyümekte...
Büyümekte ki âlemi tutmakta...
Bir koca ağaç...
Ağacın gölgesinde dağlar
Dağların dibinde pınarlar...
Pınarlar ki akmakta

Pınarlar ki bahçeler sulamakta

Pınarlar ki çeşmeler akıtmakta...” (Akbaş, 2018, s. 8)

Şiirlerde padişah isimleri, tarihi olaylar, önemli kişi isimleri çokça geçmektedir. Şiirler, serbest ölçüyle yazılmıştır. Nadir olarak kâfiye ve redif vardır. Mısra içi ses benzerlikleri, ses tekrarları, kelime tekrarları, soru yoluyla şiirsellik sağlanmıştır. Anlatım akıcı, sürükleyici ve açıktır. Tarihî ve dinî kavramlar fazla kullanılmakla birlikte şiirler kısa ve anlaşılırdır. Yazım ve noktalama kurallarına dikkat edilmiştir.

B biçim Açısından Kuş Olsun Yüreğim Kitabının İncelenmesi

Kitap, Türkiye Millî Kültür Vakfı- Gökyüzü Yayınları Çocuk Şiirleri yarışmasında üçüncülük ödülü almıştır. Nisan Bulutu Kitapları tarafından 2003 yılında yapılan 2. baskı incelenmiştir. Karton kapak, orta boy ve saman kâğıda basılmıştır. Kapak resmi Ayda Kantar’a aittir. Kitap içi resimsizdir ve 71 sayfadan oluşmaktadır.

İçerik Açısından Kuş Olsun Yüreğim Kitabının İncelenmesi

Kitap “Çocuk Rüzgârı, Karamelâ Sepeti, Haydi Attâ Gidelim, Kuş Şiirleri” başlıklarında toplanan şiirlerden oluşmaktadır.

“Çocukluk Rüzgârı” başlığında “Çiçekçi, Sönmez Güneş, Biriktirirdik Masalları, Annem Annem, Annemin Seccadesi, Sihirli Şehrin Sokakları, Elif, İnce Şiir, Betül, Yarınları Selâmlayan Kuş, Pembe ile Siyahın Masalı, Çocukluk Rüzgârı” şiirleri yer almaktadır. Şiirlerde ana tema sevgidir. “Biriktirirdik Masalları, Annem Annem, Çocukluk Rüzgârı” şiirlerinde çocukluk dönemine olan özlem dile getirilmiştir.

“Evvel zaman içindeydik...

Yaşıyordu daha ninem

Yaşıyordu mangalımız

Ve ateşimiz...” (Akbaş, 2003, s. 11)

Kitapta “Karamelâ Sepeti” başlığında “Çiçekler ve Çocuklar, Çatık Kaş, Adam Ufağı, Herkes Ciddi, Ve Ümit Bir Kuş Gibi, Evli Evine, Koca Sedir Ağacı, Yoksul Bir Ağaç, Söz Ağacı, Bir Erik Ağacım Vardı, Badem Ağacı Gibisin, Karamelâ Sepeti, Tombul Kafiye Şiir” şiirleri yer almaktadır.

“Çiçekler ve Çocuklar” şiirinde Etyopya ve Sudan’da ölen çocuklara duyulan üzüntü anlatılmıştır.

“Gözleri önünde dünyanın
O yanda bu yanda
Etyopya’da Sudan’da
Ölüyor açlıktan
Hastalıktan yokluktan
Çocuklar...” (Akbaş, 2003, s. 27)

Şiirlerde çocukluk dönemi yaşantıları, döneme ait simgeler çocuk gözünden çocuk bakışıyla dile getirilmiştir. Çocuğun yetişkinlere ait dünyayı nasıl anlamlandırdığı, onların davranışlarını nasıl yorumladığı, doğayı nasıl gördüğü şiirlerde ele alınan konulardır.

“Bir çocuk
Cebinde gıcır misketi
Altında bisikleti
Koşturur durur.

Yüzünde sevinç gülleri

Bir çocuk
Elinde horozşekeri
Önünde demir çemberi
Koşturur durur.” (Akbaş, 2003, s. 33)

“Haydi Attâ Gidelim” başlığında “Gül Çocuğum, Hani Nerede Ninnilerin, Haydi Attâ Gidelim, Yol, Ah Kelebek, Kar gülü, Deniz, Mavi Balon, Uçurtma, Hayal Bu Ya, Başım Döner Mutluluktan, Çok Sevinçliyim, Beyaz Buluta Çağrı, Uyanış” şiirleri yer almaktadır. Şiirlerde “uçurtma, balon, salıncak, deniz, kelebek, bulut, güneş, ağaç, kuş” gibi çocukların ilgisini çeken, tanıdık oldukları kavramlara yer verilmiştir.

“Tam dört balon
Aldı babam;
Ne sevindim
Anlatamam” (Akbaş, 2003, s. 51)

“Kuyruğun tamam,

İpin de sağlam
Güle oynaya
Uç, uç uçurtmam” (Akbaş, 2003, s. 52)

“Kanadında
Çiçekleri
Gezindiği
Bahçelerin.

Bir kelebek
Yelyepelek
Süzülecek.” (Akbaş, 2003, s. 47)

“Kuş Şiirleri” başlığında “Şiir Ötüşlü Kuş, Anka, Hüma Kuşu, Hüdüh, Ötüyorum, Ardıçkuşu, Resim Defterim, Kuş Olsun Yüreğim” şiirleri yer almaktadır. Konusu kuş olan şiirlere yer verilmiştir. Şiirlerde birçok kuş adı geçmektedir. Masal kuşu olan “Anka”, mitoloji kuşu “Hüma”, “Hüdüh” kuşu da adı geçen kuşlardandır.

“Üveyik
Çok nazik,
Sığırcık
Cikcikcik.” (Akbaş, 2003, s. 69)

“İbibik
Haber uçurur
Saba Melikesi’ne
Hazret-i Süleyman’dan...” (Akbaş, 2003, s. 64)

Şiirlerin dizeleri kısa, açık, anlaşılırdır. Akbaş, çocuk duyarlılığıyla şiirler kaleme almıştır. Kullandığı dilde çocuksu öğelere yer vermiştir. Şiirlerde yansıma, ikileme, kelime ve dize tekrarlarıyla akıcılık sağlanmıştır. Şiirler, çocuk bakışına ve çocuğa görelilik ilkesine uygun olarak samimi, sade, yalın, akıcı ve imgesel bir anlatım kullanmıştır.

4.2.11. Bestami Yazgan(1955-...)

Hayatı ve Eserleri

Annesi ve babası Malatyalı olan Yazgan, 1957 yılında Osmaniye'nin Toprakkale ilçesinde doğmuştur. İlköğrenimini Toprakkale'de, orta ve lise öğrenimini Osmaniye İmam Hatip Lisesinde tamamlamıştır. 1978 yılında Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesinden mezun olduktan sonra Hatay Dört Yol Deneme Lisesinde öğretmen olmuştur. 1982 yılında Erzincan 57. Topçu Tugayında dört aylık kısa dönem askerliğini bitirdikten sonra öğretmenliğe geri dönmüştür. Bu dönemde *Hasret* gazetesinde ilk şiiri yayımlanmıştır. 1985 yılında *Güneysu* adlı edebiyat dergisinin genel yayın yönetmenliğini yapmıştır.

Çocuk edebiyatı alanında yüzden fazla eseri olan yazar, yazdığı şiir, masal ve hikâyelerle; Türkiye Yazarlar Birliği tarafından 1994 yılında Çocuk Edebiyatı alanında “Yılın Yazarı”, *Türkiye Çocuk* dergisi tarafından 1997 yılında “Yılın Öğretmeni”, Çocuk Edebiyatçıları ve Yayıncıları Birliği tarafından 2003 yılında “Yılın Şairi”, İLESAM tarafından 2011 yılında Çocuk Edebiyatı dalında “Yılın Yazarı” ödülleri almıştır. 2012 yılında İstanbul İl Millî Eğitim Müdürlüğü'nün yürüttüğü “Yazarlar Okullarda” projesinde Esenler ilçe yazarı olmuştur. Edebiyat ve Sanat Araştırmaları Derneği (ESKADER) tarafından 2013 yılında Çocuk Edebiyatı dalında “Yılın Yazarı” seçilmiştir. 2014 yılında Millî Eğitim Bakanlığı Yayın Danışma Kurulu üyeliğine seçilmiştir. 2015 yılından başlanarak ülke genelindeki öğrenciler arasında “Bestami Yazgan Şiir Yarışması” yapılmaya başlanmıştır. Kosova/Prizren'de 2017'de yayımlanan *Türkçem* dergisi tarafından “Yılın Yazarı” ödülünü almıştır. Aynı yıl “Çizgi Ötesi Öğretmenler” projesi kapsamında Millî Eğitim Bakanlığı tarafından belgeseli çekilen Yazgan'ın farklı üniversitelerde hakkında dört yüksek lisans, bir de doktora tezi yazılmıştır. Bestami Yazgan'ın bestelenen ve ders kitaplarına giren eserleri vardır. ESKADER, İLESAM, MESAM ve Türkiye Yazarlar Birliği üyesidir (Yılmaz, 2013)

Eserleri:

Çocuk Şiirleri: *Uçtu Uçtu Şiir Uçtu, Güneşle Ay Duymasın, İlk Öğrendiklerimiz, Şiirlerle Nasrettin Hoca, Bir Şiirsin Öğretmenim, Çocuk Şiirleri, Anne Sen Melek Misin?, Çıtı Pıtı Kutu Kutu Şiirler, Gökkuşağı Sevinci, Kutu Kutu Pense, Uçarım Dualarla Gökyüzüne, Konuşkan Varlıklar, Güneş Gözlük Takınca.*

Yetişkin Şiirleri: *Yıldızlara Astık Yüreğimizi, Şimdi Sevda Yürüsün, Gönül Fotoğrafı.*

Masalları: *Masal Denizi, 34 Adet Masal Kitabı, Masal Salıncağı, Ceren ve Arkadaşları, Doğum Günün Kutlu Olsun, Gözlük Takan Yıldızlar, Paten Giyen Kaplumbağa, Yağmur Kuşları*

Öyküleri: *Sıcak Ekmek Kokusu, Hazinenin Şifresi, Günaydın Çiçekleri, Kirazlı Şemsiye, Sevgi Çiçeği.*

Tekerlemeler: *Alfabenin Öyküsü*

Azerbaycan Türkçesine Çevrilen Eserleri: *Ad Günün Mübarek, Xezinenin Şifresi, Yağmur Quşları.*

Talat Özer tarafından 2022 yılında Mersin Üniversitesinde “Bestami Yazgan’ın Şiirlerinin Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Kullanılması” konulu yüksek lisans tezi hazırlanmıştır.

Çocuk Şiir Kitabı Gökkuşığı Sevinci (1991)

Bestami Yazgan, şiirlerinde sade ve yalın bir Türkçe kullanarak ses uyumunu ön planda tutan, sanat yapma kaygısı taşımayan bir şairdir. Özellikle hece ölçüsünü tercih eder çünkü bu ölçünün kendi tarzına uygun olduğunu düşünür. Şiirlerinde sıkça çiçek, tomurcuk, çocuk, gönül, ruh, gül, aşk, kalp, gonca, sevgi gibi kelimeleri kullanır. Bu da onun şiir evreninde yüceltilen değerleri bize gösterir. Eserlerinde en belirgin duygu içtenliktir, insan sevgisi ve hoşgörüyü temel öğeler olarak benimsemiştir. Bu unsurları ustalıkla işleyerek eserlerine yansıtmıştır. Ünlü sanatçılar tarafından şiirleri bestelenmiştir. Yazgan, şiir yazmayı ve ders anlatmayı balığın denizde kendini rahat hissetmesine benzetmiştir. Yazarken kendini o derece mutlu hissettiğini ifade etmektedir (Yılmaz, 2013).

Bestami Yazgan’ın 1980-2002 yılları arasında yazdığı çocuk şiir kitabı olan *Gökkuşığı Sevinci* incelenmiştir.

Biçim Olarak Kitabın İncelenmesi

Kitabın 1991 yılında Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları tarafından yayımlanan kitabı incelenmiştir. Yazar Öğretmenler Dizisi’ne ait kitabın kapağı, Suna Öztürk tarafından resimlendirilmiştir. 47 sayfadan oluşan kitabın içi resimlendirilmemiştir, şiirler küçük puntuyla yazılmıştır. Karton kapak, orta boy ve 1. hamur baskıdır.

İçerik Açısından Kitabın İncelenmesi

Kitapta “Bayrak Goncası, Sevgi Kandili, Bir Çocuk Ağladı, Solmasın Tomurcuklar, Çiçek Dili, Çiçek Çocuk, Hoş Geldin Bebek, Mavi Boncuk, Bayramlar Seninle Güzel, Rüya Kandili, Sevgi Serdarı, Ay- Yıldızlı Nazlı Bayrak, Haydi Çocuklar, Canım Öğretmenim, Güzel Okulum, Ders Programı, Bir Çiçektir Öğrenciler, Öğretmenim, Kardeş Olalım, Burcu Burcu Öğrenciler, Bahçıvanın Gökkuşığı Sevinci, Dua, Uykunun Gül Bahçesinde, Anneme Uçabilsem, Anne Kucağı, Şefkât Denizi, Anneciğim Nerdesin, Oyun Günlüğü, Evimiz, Gül

Çocuk, Masal Kuşu, Müjde, Rüya, Uçma İsteği, Kışta Sevgi Sıcağı, Yıldız Avı, Çocukluğum Vardı, Bir Gülücük At Bana, Hassas Sevgi Terazisi, Her Çocuk Başka Âlem, Arı Gibi, Ciğer Parçası, Benim Olsun Tüm Kışlar, Çınar Dede'nin Masalı, Sevgi Başağı" şiirleri yer almaktadır.

Şiirlerde ele alınan temel tema sevgidir. Sevgi teması anne, bayrak, çocuk, okul, öğrenci, öğretmen, ev, aile, doğa gibi kavramlar etrafında ele alınmıştır. Kardeşlik, dua, çocukluk çalışkanlık, bayrak, anne şiirlerde öne çıkan millî ve dinî değerlerdir. Şiirlerde çocuk ön planda tutulmuştur. Şiirlerin çoğunluğunda özne olan çocuğa seslenilmiştir.

"Yüreğimi serinleten
Canevimde karsın çocuk.
Berrak sevgi denizinde
Gönlümü yıkarsın çocuk." (Yazgan, 1991, s. 10)

"Yavrucuğum,
Yediveren sevgiler
Başağın olsun.
Gökkuşağı gönlünde
Kuşağın olsun." (Yazgan, 1991, s. 27)

Çocuğun dilinden yazılan şiirlere de yer verilmiştir.

"İşte şura bahçemiz
Renk renk açar çiçekler.
Şu ağacın dalına kurulur salıncaklar." (Yazgan, 1991, s. 34)

"Dün gece
Aydedeye yalvardım,
Uçurtmam olsun diye.
Sağolsun beni kırmadı,
Yıldızlar da kuyruk verdi hediye,
Doyasıya uçurdum... uçurdum..." (Yazgan, 1991, s. 36)

Yazgan, öğretmen bir yazar olduğu için okul, öğretmen özellikle öğrencilerle ilgili şiirler yazmıştır. “Her Çocuk Başka Âlem” şiirinde her bir öğrencisini isimleriyle anmış, onlara olan sevgisini yaptığı güzel benzetmelerle göstermiştir.

“Ayşe gönül bahçemde
Menekşe, sümbül, lâlem
Zeliha kır çiçeği,
Gülbahar başka âlem.
Mehmet gönderde bayrak,
Oğuz yıkılmaz kalem,
Selahaddin uç beyi
Yunus’um başka âlem.
Melek kınalı kuzu,

Şule’nin eli kalem,
Sultan’ın bahtı güzel
Emine başka âlem.
Gönül sevgi hazinem,
Tûğba ümit şelâlem
Mehtap’ın ay yüzünde
Saadet başka âlem.
Seher sessizliğinde
Meltem’le gelir selâm
Akşamları kapıda
Bekler beni Aybala’m.
Her çocuk başka güzel
Her çocuk başka âlem.” (Yazgan, 1991, s. 43)

Çocuk şiirlerinde görülen masalsı anlatım, şiirin masal öğeleriyle oluşturulması Yazgan’ın şiirlerinde de görülmektedir. Çocukların diliyle, onların hayal dünyasına uygun imgeler kullanılarak masal tarzıyla yazılan şiirler yer almaktadır. Şiirlere konu olan çocuk mutlu, seven, sevilen, şükreden; korku ve karamsarlıktan uzaktır.

“Evvel zaman içinde
Tırmanırken yokuşu,
Beni sırtına aldı,
Uçurdu masal kuşu.

Altı ay, bir güz gidip
Kafdağı’na ulaştık,
Sihirli bahçeleri
Görünce ne de şaştık.” (Yazgan, 1991, s. 35)

Şiirlerde Türkçe özenli kullanılmış, yazım ve noktalamaya dikkat edilmiştir. Yalın, akıcı, anlaşılır bir dil ile yazılan şiirler kısa ve açıktır. Şiirlerde hece ölçüsü kullanılmış, kâfiye, redif, ikileme gibi unsurlarla ritim sağlanmıştır.

4.2.12. Cafer Yıldırım (1961- ...)

Hayatı ve Eserleri

17 Kasım 1961 yılında Eskişehir Seyitgazi’de doğmuştur. 1978 yılında Yunus Emre Öğretmen Lisesinin ardından Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünden mezun olarak Kars’ta edebiyat öğretmenliğine başlamıştır. 1989 yılından itibaren İstanbul’da öğretmenliğe devam etmiştir.

1987 yılında *Temmuz* dergisinde ilk şiiri çıktıktan sonra *Gerçek Sanat*, *Evrensel Kültür*, *İnsancıl*, *Damar*, *Eski Broy*, *Ötekisiz*, *Papirüs*, *Şiir Ülkesi*, *Aykırı Sanat* gibi dergilerde diğer yazıları yayımlanmıştır. İbrahim Yıldız Şiir Ödülünde övülen Zaman Üşürken dosyası, 1998 Hasan Ali Yücel Şiir Ödülünde ikincilik ödülünü almıştır (Yıldırım, 2000).

Eserleri:

Şiir: *Türküler Kimin İçin* (1988), *Bir Firariye Umut* (1992), *Yurtsuz Sevda* (1995), *2x2 Dört Sincaptır Belki* (çocuk şiirleri, 2000), *Zerefşan* (2004).

İnceleme: *Şamandan Şaire Türk Şiiri* (1987), *Şiir Hayatları* (2004).

Çocuk Şiir Kitabı 2x2 Dört Sincaptır Belki (2000)

Cafer Yıldırım’ın tek çocuk şiir kitabı olan *2x2 Dört Sincaptır Belki* incelenmiştir.

Biçim Açısından Kitabın İncelenmesi

Kitabın Kaynak Çocuk tarafından 2000 yılında yapılan ilk baskısı incelenmiştir. Kapağında ve iç sayfalarda gerçek hayvan fotoğrafları yer alan kitap, 53 sayfadan oluşmaktadır. Karton kapak, orta boy 1. hamur baskı yapılan kitabın yazı puntoları küçüktür.

İçerik Açısından Kitabın İncelenmesi

Kitap, hayvanların dünyasını anlatan şiirlerden oluşmaktadır. Ayrıca hayvanlarla ilgili kısa bilgiler yer almaktadır. Kitapta “Sorular Geçidi, Aslanla Rüzgâr, İlk Müjdeci, Yılanbalığının Şiiri, Karganın Basın Açıklaması, Kedilerle Şairler, Tilkinin Pirelerle Dansı, Kuzunun Doğum Günü anıları, Yaban Kazlarının Şiiri, Salmonun Şiiri, Deniz Kartalları, Bir Sokak İlanı, Okul Günlüğü” adlarıyla 13 şiir bulunmaktadır. Şiirlerde, çocukların hayvanlarla ilgili merak ettiği sorulara ya da hayvanların ağzından anlatımlara yer verilmiştir.

“Kokorca niçin koku salar anne
Düşmanlarını gördüğünde
Sığırcıklar yavrularını neyle besler
Yağmurlu, ıslak günlerde?
Ve neden V biçiminde
Uçar yaban kazları?” (Yıldırım, 2000, s. 7)

“Beyazlığın suskunluğuyum ben,
Suskunluğun çılgılığı.
Bir ilk yaz günü
Kırlara çizilen tablo.” (Yıldırım, 2000, s. 31)

Şiirlerin konusu hayvanlar olduğu için hayvanların konuşturulduğu fabl tarzı anlatım da şiirlerde kullanılmıştır.

“Aslan: “Ben” dedi, “kralıyım gerçi,
Bütün hayvanlar aleminin.
Ne var ki, senin
Senin payın da küçümsenemez
Kurduğum hükümdarlıkta.” (Yıldırım, 2000, s. 14)

Kitapta şiirlerin yanında “zebra, yavru fil ile anne fil, ceylan, kaplan, puma, çita, aslan, serçe, yılanbalığı, kurbağa, karga, kedi, tilki, kuzu, kuzu ve annesi, yaban kazı, salmon, deniz kartalları, leopar, kobra yılanı, sincap, baykuş, dağ keçisi, zürafa ve yavrusu, kurt, köpek, tepesine bir su kuşu konmuş suaygırı, burnunun ucuna bir kelebek konmuş timsah, devekuşu resimleri ile kaplan, puma, çita, kurt, köpek, suaygırı, devekuşu” hakkında bilgi veren yazılar yer almaktadır.

Şiirler, serbest ölçüyle yazılmış, kâfiye ve redife az rastlanmaktadır. Ritim ses, dize, sözcük tekrarlarıyla sağlanmıştır. Anlatım akıcı, kullanılan dil anlaşılır ve yalındır.

4.2.13. Cahit Zarifoğlu (1940-1987)

Hayatı ve Eserleri

Abdurrahman Cahit Zarifoğlu, Maraşlı Zarifzâde ailesinden Niyazi Bey ve Evliyazâde ailesinden Şerife Hanım'ın oğlu olarak Ankara'da dünyaya gelmiştir. Şair, baba tarafından soyunun Kafkasya'dan Maraş'a göç ettiğini konuşmasında ve bir şiirinde söylemiştir. Aileye soyadını veren büyük dedesi Zarif, üç yüzyıl önce Kafkasya'dan Maraş'a yerleşmiştir.

Cahit Zarifoğlu ve abisi Sait Ankara'da doğmuşlardır. İlkokula 1947'de Siverek'te başlayan kardeşler 2. sınıfı Maraş'ta, 3, 4 ve 5. sınıfları ise Ankara'da İsmetpaşa ve Necatibey İlkokullarında okumuşlardır. 1961 yılında Liseyi Maraş Lisesinde tamamlamıştır. Lise yıllarında tanıştığı, Alâeddin ve Rasim Özdenören kardeşler, Erdem Beyazıt, Ali Kutay, Urfa Lisesinden daha sonra gelen Akif İnan'la kurduğu dostluk edebiyat çalışmalarının da başlangıcı olmuştur. Liseden sonra 1961 yılında İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Alman Filolojisi bölümünü kazanmıştır. Üniversiteyi bitirmesi on yılını alır. 1967 yılında Dil öğrenmek için iki aylığına gittiği Almanya'da otostopla Avrupa'yı dolaşmıştır. Üniversiteden mezun olduktan sonra Dalaman Kâğıt Fabrikasında çalışmaya başlamıştır. İstanbul'da özel bir lisede bir yıl Almanca öğretmenliği yaptığı yılın yaz aylarında Almanya'ya dil kursu için iki aylığına gitmiştir. 1973-75 yılları arasında İstanbul Tuzla, Sarıkamış ve Kıbrıs'ta yaptığı askerlikten sonra Ankara Makine Kimya Endüstrisi Kurumunda tercümanlık yapmıştır. Bir yıl sonra TRT Genel Müdürlüğü'nde başladığı mütercim-sekreterlik işine önce Ankara'da 1983'ten sonra da İstanbul Radyosunda ölümüne kadar çalışmıştır.

1976 yılında Necip Fazıl Kısakürek'in (1905-1983) tavsiyesiyle Arvasî ailesinden Berat Hanım'la evlendikten sonra üç kız (Betül, Ayşe Hicret, Arife) ve bir erkek (Ahmet) çocuğu dünyaya gelmiştir. 1983'te ailesiyle İstanbul'a taşındıktan sonra 7 Haziran 1987'de İstanbul'da vefat etmiştir. Kabri Beylerbeyi'nde, Küplüce Mezarlığındadır.

Cahit Zarifoğlu'nun, lise ve üniversite yoğun bir şekilde edebiyatla ilgilendiği ve çeşitli etkinliklere katıldığı yıllar olmuştur. *Hamle* adlı okul dergisinde ilk şiir ve denemeleri yayımlanmıştır. Alâeddin Özdenören ile birlikte *Hizmet* gazetesinin “Fikir-Sanat” bölümüne iki haftada bir yazılar yazmıştır. Lise eğitimini arkadaşlarından üç yıl sonra tamamlayan Zarifoğlu, bu dönemde vekil öğretmen olarak çalışmış; yerel *İnkılâp* gazetesinde deneme, öykü ve şiir gibi edebi yazılar yazmış; gazetecilik de yapmıştır. Üniversite yıllarında Cahit Zarifoğlu, Sezai Karakoç ile (1962) ardından Karakoç aracılığıyla Necip Fazıl Kısakürek ile tanışmıştır. Bu dönemde sadece tek bir sayısı yayımlanan *Açı* adlı dergiyi çıkarmıştır. Ayrıca *Yol* dergisi, *Bâbü'lîde Sabah* ve *Hâkimiyet* gazetelerinde düzeltmenlik ve teknik sekreterlik görevlerini yerine getirmiştir. “Abdurrahman Can” mahlasıyla *Yeni İstiklâl* gazetesinde, sonrasında ise düzenli olarak *Diriliş* dergisinde ve zaman zaman *Yeni Dergi*, *Papirüs* ve *Soyut* dergilerinde şiirleri yayımlanmıştır. 1967 yılında kendi imkânlarıyla ilk şiir kitabı olan *İşaret Çocukları*'nı bastırmıştır. Ancak, bu kitabın dağıtımını yapamadığı için yazıhanesindeki kişilerce ısınma amacıyla yakıldığını sonradan öğrenmiştir.

Zarifoğlu, İkinci Yeni şiir akımının imgeci yaklaşımını ve dilin iletişimsel işlevinden çok estetik yönünün ön plana çıkmasını benimseyen bir şair olarak yer yer sürrealist imgelerle dolu, rahat bir anlatım ve çağrışımlarla ilerleyen ritmik bir dille şiirler yazmıştır. 1960'ların sonlarına doğru Ankara'da Nuri Pakdil'in yayımladığı *Edebiyat* dergisinde de şiirleri yayımlanmıştır. Ayrıca, *Türk Dili*, *Mavera*, *Yönelişler* gibi dergilerde ve *Yeni Devir*, *Millî Gazete*, *Zaman* gibi gazetelerde de şiir ve yazıları yayımlanmıştır. Zarifoğlu'nun ikinci şiir kitabı *Yedi Güzel Adam*, şiirinin zirvesi olarak kabul edilebileceği gibi, Türk edebiyatında da önemli bir yere sahiptir. Askerde olduğu dönemde, önceden yayımlanmış olan öyküleri kendisine haber verilmeden *İns* (1974) adıyla kitaplaştırılmıştır.

Zarifoğlu'nun askerlik dönemiyle hayatında yeni bir dönem başlamıştır. 1980'de yayımlanan *Yaşamak* adlı günlüklerinde, bu yılların kendisi, şiiri ve varoluş üzerine derin düşüncelerle geçirdiği görülmektedir. 1976'da evlenmesi, arkadaşlarıyla birlikte *Mavera* dergisini çıkarmaya başlaması ve Akabe Yayınevi'ni kurmaları, şiirlerine de yansımıştır. 1977'de yayımlanan üçüncü şiir kitabı *Menziller*, bu değişimin izleri olan geleneksel şiir biçimleri ile tasavvufi temalar daha belirgin hale gelmiştir. Aynı zamanda, şiirlerinde toplumsal konulara yönelir ve gazetelerde yazmaya başlar.

Zarifoğlu'nun çocuklar için yazdığı kitaplar, pedagojik yönlerinden çok dönemin toplumsal ihtiyaçlarına yanıt verdiği için yoğun ilgiye mazhar olmuştur. Şairliği, Türk edebiyatındaki en önemli özelliği olmasına rağmen aldığı tek ödül, Türkiye Yazarlar Birliği 1984'te *Yürekdede ile Padişah* adlı kitabıyla “Çocuk Edebiyatı Dalında Yılın Yazarı” ödülü

olmuştur. Toplamda dokuz çocuk kitabı yazan Zarifoğlu'nun kitaplarından biri *Kuşların Dili* Attar'ın *Mantıku't-Tayr*'ından uyarlama, diğeri ise *Gülücük* (1989) adlı şiir kitabıdır. Çocuklara yönelik bu eserlerinde masal dili ve değerler aktarımı ön plandadır. Son şiir kitabı tasavvufi dilin yoğunlaştığı bir eser olan *Korku ve Yakarış* son şiir kitabıdır (Daşcıoğlu, 2019).

Eserleri:

Şiir: *İşaret Çocukları* (1967), *Yedi Güzel Adam* (1973), *Menziller* (1977), *Korku ve Yakarış* (1985), *Şiirler (Bütün şiirleri, 1989)*.

Çocuk Kitabı: *Serçekuş* (1983), *Ağaçkakanlar* (1983), *Katıraslan* (1983), *Yürekdede ile Padişah* (1984), *Motorlu Kuş* (1987), *Küçük Şehzade* (1987), *Kuşların Dili (Feridüddin Attar'ın Mantık At'tayr'ından sadeleştirme, 1988)*, *Gülücük* (1989), *Ağaçokul* (1990).

Hikâye: *İns* (1974), *Hikâyeler (Bütün hikâyeleri, 1996)*.

Günlük: *Yaşamak* (1980).

Roman: *Savaş Ritmleri* (1985), *Anne*.

Deneme: *Bir Değirmendir Bu Dünya* (1986), *Zengin Hayaller Peşinde* (1999).

Oyun: *Sütçü İmam* (1987).

Söyleşi: *Konuşmalar*.

Çocuk Şiiri Kitapları *Gülücük* (1989) ve *Ağaç Okul* (1990)

1980 yılında sonra çocuk edebiyatına yönelen Zarifoğlu çocuk için yazmanın ciddi bir iş olduğunu söyler. Şirin, Zarifoğlu'yla *Küçük Prens* kitabının yazarı Saint Exupéry' çocuk yazarlığını birbirine benzetir. Her ikisi “poetik çocuk dili”ni kullanmıştır. Yani çocuklara yönelik yazmalarına rağmen eserleri yetişkinlere de hitap etmektedir. Yani çocuklara yazarken yetişkinlerin de çocukluğuna dokunur (Şirin, 2014).

Biçim Açısından Gülücük Kitabının İncelenmesi

Kitabın Beyan yayınlarının diğeri kitaplarında olduğu gibi kapak resmi renkli, iç resimler kara kalem. Resimleme Ender Dandul tarafından yapılmıştır. Kitap orta boydadır, yapışkanlı ciltleme yapılmış ve 1. hamur kâğıt kullanılmıştır. 77 sayfadan oluşan kitapta 32 şiir yer almaktadır.

İçerik Açısından Gülücük Kitabının İncelenmesi

Ağaç Okul kitabına göre *Gülücük* kitabının konu çeşitliliği ve kapsamı daha geniştir. “Büyümek, Anlamak, Kıskançlık, Nine, Anne, O Ninniye İstiyorum, Dünyanın Gülü, Baba, Babam ve Oyuncaklar, Baba-Kız, Ellerim Yaramaz, Ders, Kırık Cam, Çalışan Anne, Çalışan

Baba, Özlem, Çocuk, Soru, Balon, Dünya, Yalnızlık, Atom Bombası, Beyaz Paralar, Uçurtmam Çıkmıyor Aklımdan, Yağmur, Kuşlar Gibi, Uyuyorum, Kırlara Gidiyorum, Susamış Tarlalar, Biz Olmadan, Masal, İbrahim Ethem” kitapta yer alan şiirlerin başlıklarıdır. Zarifoğlu'nun çocuk kitapları arasında sadece *Gülücük*, çocuk diline ve çocuk bakış açısına uygun bir şekilde kaleme alınmıştır (Şirin, 2013). Zarifoğlu'nun çocuk edebiyatındaki yaklaşımının çocuğa göreliliğe uygun olmadığı görülse de şairin çocuk şiirlerindeki etkileyici duyarlılığı fark edilir. Zarifoğlu, klasik dil yapısına bağlı kalarak, mümkün olduğunca öz ve sade bir üslup kullanmasına rağmen, karmaşık konuları ve temaları şiirlerine sığdırmıştır (Özger, 2023). *Gülücük* kitabındaki şiirlerde genellikle bireysel konular ön plandadır. Aile yaşamı çocuk gözüyle ele alınmıştır. Aile büyükleriyle iletişimde yaşanan zorluklar, çocuğun anne ve babasına duyduğu sevgi, onlardan ayrı kaldığında hissettiği korku ve yalnızlık, anne-baba özlemi gibi temalara yer verilmiştir. Tökel (2007) *Gülücük* kitabını iki tema etrafında değerlendirir. “nine, dede, besmele, çoban, kaval, kulağa ezan okuma, rızk, köy hayatı, cin, peri, dev, melek, çiçekli yorgan, padişah, saray, kaftan, İbrahim Edhem” kavramları geleneksel dünyayı; “çalışan anne, iş hayatı, bomba, yalnızlık, büro” kavramları ise modern dünyayı temsil eder. Biri huzur verirken diğeri “huzuru bozma” olarak görülmüştür. 1980 döneminin modernite dayatmasının toplumdaki yarattığı huzursuzluğu şair şiirlerinde yansıtmıştır.

“Bazen anlıyorum
Bazen anlamıyorum
Annemi
Babamı
Ninemi” (Zarifoğlu, 1999, s.12)

“Padişah
Ülke çocukları için
İsmlenmiş bu masalları” (Zarifoğlu, 1999, s.69)

“Babamı
Ancak
Akşamları
Öpebiliyorum” (Zarifoğlu, 1999, s.40)

Şiirler serbest ölçüyle, çocuğun ağzından yazılmıştır. Anlatım çocuk gerçekliğine uygun, yalın, duru, akıcı samimidir. Noktalama işareti olarak sadece konuşma çizgisi kullanılmıştır. Şiirlerde imgesel dil kullanılarak anlatım zenginleştirilmiştir. Çocuğun günlük hayatta kullandığı kavramlarla beraber şiirlerde kullanılan deyimler çocuğun söz varlığına katkı sağlamak açısından önemlidir.

“Annem şöyle der

Göstererek beni

-Cin gibi maşallah

Babam diyor ki

Bana bakarak

-Altını üstüne getirmiş evin

Ninemse der bana

-Topaç gibi

Bir dedem

Açık insan

Pek de zeki

Dilinden bal akar

Attâya gidelim der” (Zarifoğlu, 1999, s.12)

“Sabah akşam

Yanak yapalım” (Zarifoğlu, 1999, s.15)

“Bildiklerim sadece iki kelime

Biri anne

İkincisi bum demek

Su isteyince

Baktın ki

Dilim dönüyor” (Zarifoğlu, 1999, s.17)

Modern yaşam, babaların çalışmasının yanı sıra iş hayatına katılan anneleri yaygınlaştırmıştır. Yalnızlık ve özlem duygularıyla sık sık karşılaşan çocukların duygularını Zarifoğlu, bazı şiirlerinde ele almıştır. “Çalışan Anne” adlı şiirinde, çocuk annesinin evden ayrılışını “dehşet verici bir fırtına” olarak betimlerken, “Çalışan Baba” ve “Özlem” adlı şiirlerinde babasını özleyen çocuk, onun her zaman evde olmasını arzular. “Yalnızlık” şiirinde ise çocuğun anne ve babasından ayrı kalmasıyla hissettiği savunmasızlık ve korkuya değinilmiştir (Kozlu, 2017).

“Korkunç
Bir fırtına çıkıyor
Annem evden gidince” (Zarifoğlu, 1999, s. 38).

“Baba
Yine mi büroya
Ne olur
Eve getir
Bir akşam
Şu büroyu” (Zarifoğlu, 1999, s. 39)

Dinî duygular, doğa ve çevresinde olup biteni anlamasına yönelik şiirler de vardır.

“Bana da sen öğrettin
Bismillah demeyi” (Zarifoğlu, 1999, s. 16)

“Cama bir serçe vuruyor
İp-ıslak tüyleri
Gözleri
Kocaman bakıyor” (Zarifoğlu, 1999, s. 58)

Biçim Açısından Ağaç Okul Kitabının İncelenmesi

Kitap tasarımı ve ciltleme *Gülücük* kitabına göre daha özenlidir. Sert kapak ciltleme yapılan kitabın kapak ve iç resimlemesi Mümine Yeşilmen, tasarım Yusuf Kot tarafından

yapılmıştır. 95 sayfadan oluşan kitabın kapak resmi, punto büyüklüğü, sayfa kenarlarının ve resimlerin renkli olması dikkat çekicidir.

İçerik Açısından Ağaç Okul Kitabının İncelenmesi

Kitaptaki temel tema Afganistan'daki savaştır. Zaten kitabın alt başlığı” Çocuklara Afganistan Şiirleri”dir. İlk şiirden itibaren Afganistan'da sürmekte olan savaş, savaş karşısında yaşananlar “poetik çocuk dili”yle ele alınmıştır. Afganistan'da Rus işgalini yaşayan çocukların bomba, tuzak, işgal, acı ve ölüm karşısındaki hayatları anlatılmıştır. “*Gülücük ve Ağaç Okul*” iki ayrı kitap olmanın dışında iki ayrı dünyanın resmidir aynı zamanda. Çocuğun içinde olması gereken dünya ile yeryüzünde kimi çocukların içine doğdukları aslında orada olmamaları gereken bir dünyanın karşılaştırılması yapılır adeta” (Metin, 2012, s. 111).

“Sorular Sorarım Size, Oğlum Oğlum, Katiller, Rica, Ganimet, Babam Vuruluyor, Göç, Yaralanmak, Şehit Oğlu İçin, Savaşırken Onlar, Bir Güneş, Yardım Çağrısı, Bubi Tuzakları, Bombardıman, Ağaç Okul, Annem Şehit, Kukla Başkan, Hain Nemrut, Öpücük, Ninni, Bülbülümüz, Afganistan Ülkem, Göv Gözlü Düşman, Liderimiz, Küçük Mücahitler, Küçük Savaşçılar, Savaş Oyunu, Mücahit, Köyümüz, Duyarım Çılgınlıklarını, Etli Pilav, Öç, Mermi Taşırım Dağlara, Koca Mücahit, Düş, Doğduğum Yer, Şehit” şiir başlıklarıyla kitapta 37 şiir yer almaktadır. Şiirlerde öfke ve politik ifadeler yer almaktadır. Şiirlerde çocuklara seslenen şair bazen çocukların büyümüş hâllerine bazen de yetişkinlere seslenmiştir. Şiirlerde savaş gerçeği konu edilerek savaşı yaşayan çocukların yaşadıklarının ifade edilmesi; bu şiirleri okuyan çocukların empati kurmasını sağlamakla birlikte korku, endişe, karamsarlık gibi duyguları harekete geçirme olasılığı vardır. Ancak Zarifoğlu'nun ailesi, Kafkas kökenlidir ve Afganistan'daki İslami mücadeleden dolayı eserleri, İslamî değerlerin ve kültürün izlerini taşımaktadır. Özellikle Afganistan'daki mücadele, Zarifoğlu'nun yazılarında belirgin bir şekilde görülür. Zarifoğlu, eserlerini İslam düşüncesi ve medeniyeti çerçevesinde şekillendirir ve bu doğrultuda dava odaklı bir edebiyat anlayışına yönelir. Çocuklar için Afganistan şiirleri yazmak, ilk bakışta sert gibi gelebilir. Ancak bu, Zarifoğlu'nun çocukların İslamî bir bilinçle yetiştirilmesi gerektiği, düşüncesindedir. Ona göre, bu şiirler çocuklara adaletsizliklere karşı duyarlı olmayı, insanlığa hizmet etmeyi ve İslami değerleri korumayı öğretir. “Şair, çocuğa görelilik ilkesi ya da çocuk pedagojisi gibi çocuk edebiyatının temel ilkelerini göz ardı ederek savaş ve ölümün katı yüzünü özellikle yetişkin okura, poetik çocuk dili ile anlatmak niyetindedir (Özger, 2023).

“Ya arkadaşlarım
Ali
Hizbullah
Nurhak
Ömer
Nasıl sevimli
Nasıl capcanlı idiler
Yanıp ölmeden önce
Napalım bombalarıyla” (Zarifoğlu, 1990, s. 10)

“Akşama
Vurulmuş getirdiler babamı
Bir kilime sarmışlar
Güller içinde” (Zarifoğlu, 1990, s. 20)

Şiirler serbest ölçüyle yazılmıştır. Dizeler kısa, anlaşılır ve akıcıdır. Konuşma çizgisi dışında noktalama işareti kullanılmamıştır.

4.2.14. Coşkun Ertepinar (1914-2005)

Hayatı ve Eserleri

1914 yılında Kayseri'nin Erkilet bucağında doğan Coşkun Ertepinar, Eski bir Erkilet ailesine mensup olan Ertepinar, Emiralioğulları ailesindendir. Babası Abdullah Bey, I. Dünya Savaşı'nda şehit olmuş, annesi Hanife Hanım'ı ise henüz 7-8 yaşlarındayken kaybetmiştir. Kişiliğinin şekillenmesinde büyük bir etkisi olan dedesi Mehmet Emiralioğlu, ninesi Zübeyde Hanım ve halası Fevziye Hanım tarafından yetiştirilmiştir. İlkokulu Erkilet'te, ortaokulu Kayseri ve Sivas'ta tamamlayan Ertepinar, 1932 yılında Sivas Erkek Öğretmen Okulundan mezun olduktan sonra Gemerek'te öğretmenliğe başlamış, sonrasında Suşehri ve Sivas'taki okullarda öğretmenlik yapmıştır. 1937'de Ankara Gazi Eğitim Enstitüsü Türkçe Bölümünü bitirerek Malatya Lisesinde Türk dili ve edebiyatı öğretmeni olarak göreve başlamıştır. Yıl sonunda Mardin Ortaokuluna müdür olarak atanmış, fakat hemen ardından askere alınmıştır. Askerlik görevini İstanbul, Kayseri ve İzmir'de tamamladıktan sonra Malatya Lisesine geri dönmüştür. Ertepinar, sonrasında Şebinkarahisar, Muğla, İskenderun, Akseki, Bünyan ve Zile'de çeşitli okullarda öğretmen ve yönetici olarak görev yapmıştır. 1941'de Şebinkarahisarlı Yakupzade Hafız Rasim Bey'in kızı Meziyet Soygür Hanım ile evlenmiştir.

1956'da Millî Eğitim Bakanlığı Orta Öğretim Genel Müdürlüğü Şube Müdür Yardımcılığına atanmış, 1958-1966 yılları arasında Ortaöğretim Şube Müdürü olarak görev yapmıştır. 1968-1970 yılları arasında Halk Eğitim Genel Müdürü, 1970-1972 yılları arasında Bakanlık Müfettişi, 1972-1974 yılları arasında ise Bakanlık Müşaviri olarak çalışmıştır. 1974'te Başmüsavir olarak emekliye ayrılmıştır. Emekliliğinin ardından Ankara Özel Gönen Koleji ve Tefvik Fikret Lisesinde çalışmış, 1982'de ikinci kez emekli olmuştur. Ankara'da vefat eden Ertepinar'ın Ayla adında bir kızı, Aybar isminde bir oğlu vardır.

Coşkun Ertepinar'ın ilk şiiri "Bu Gece" başlığıyla ve "D. Münir" takma adıyla Kasım 1930'da, Kayseri Lisesinde öğrenciyken İstanbul'da yayımlanan *Muhit* dergisinde çıkmıştır. 1985 yılında Yugoslavya'da düzenlenen 24. Struga Şiir Akşamları Festivali'nde Türkiye'yi temsil etmiştir. 1967'de "Macar Türküsü" adlı şiiri, Hür Macarlar Nemzetör Grubu tarafından bir gümüş madalya ve beratla ödüllendirilmiştir. 1978'de yayımlanan *Zaman Bahçesinde* kitabıyla Türkiye Millî Kültür Vakfı tarafından Jüri Özel Ödülü'ne layık görülmüştür. Atatürk'ün doğumunun 100. yılı anısına Kültür Bakanlığı tarafından düzenlenen yarışmada ödül aldığı "100. Yıl Marşı" adlı şiiri, Hikmet Şimşek tarafından bestelenmiştir. 1991 yılında İLESAM tarafından Hizmet Şeref Ödülü'ne layık görülmüştür.

Ertepinar'ın bazı şiirleri bestelenmiş ve İngilizce, Macarca ve Lehçeye çevrilmiştir. Eserleri, *Muhit, Ülkü, Varlık, Çığır, Yücel, Çağrı, Hisar, Türk Dili, Çağdaş, Yeni Adam, Ilgaz, Filiz, Şadurvan, Kemalist Ülkü, Ankara Sanat, Erciyes, Türk Kültürü, Millî Kültür, Yunus Emre Yolu* gibi pek çok dergide yayımlanmıştır (Çetin, 2019).

Eserleri:

Şiir: *Deniz Üstü* (1935), *Dönülmez Zaman İçin* (1949), *Tek Adam* (düzyazı şiir, 1954), *Kaderden Yana* (1956), *Mevsimlerin Ötesinden* (1962), *Güzel Dünya* (1969), *Şu Dağlar Bizim Dağlar* (1973), *Zaman Bahçesinde* (1978), *Destan Atatürk* (1981), *Küçük Dünyamın İçinden* (1982), *Dorukta Rüzgâr Var* (1986), *Çocuklar ve Papatyalar* (1986), *Yunus Bahçesinde Açan Gül* (1992), *Sevginin Yedi Rengi* (1993), *Şiir İkliminde Bir Ömür* (tüm şiirleri, 1995).

Deneme-İnceleme: *Şiir Dünyasındaki Yerim Üzerine* (1997).

Anı: *Refik Koraltan'ın Anıları* (1999).

Çocuk Şiir Kitabı Çocuklar ve Papatyalar (1996)

Şair Coşkun Ertepinar'ın şiir hayatı, 1930'lu yıllarda başlamış, özellikle Hisar grubu şairlerinden biri olarak tanınmıştır. Enginün, Ertepinar için "Çocuklara has saf duygularını ve öğretmenlik deneyimlerini, sade ve duru bir Türkçeyle şiirlerine aktaran Coşkun Ertepinar, bu

derginin en akıcı yazar şairlerinden biri olarak kabul edilebilir.” değerlendirmesini yapmıştır (Sarıççek, 2009).

Biçim Açısından Kitabın İncelenmesi

1996 yılında Millî Eğitim Basımevi tarafından birinci baskısı yapılan Öğretmen Yazarlar Dizisi’ne ait kitap incelenmiştir. Kitap orta boy, 1. hamur kâğıt, 44 sayfa ve resimlidir.

İçerik Açısından Kitabın İncelenmesi

Kitapta “Çocuklar, Ve Papatyalar, Papatyaların Çocuklara Seslenişi, Papatyalar Okulu, Okullar Açılırken, Çalışmak ve Öğrenmek, Papatyalar Korosu, Papatyalar ve Sevgi, Papatyaların Küçüklere Sevgisi, Çocukları Düşünen Papatyalar, Papatyaların Okul Günlerine Özlemi, Gökyüzünün Sevgisi, Papatyaların İyimserlik Şarkısı, Papatyaların Anneler Günü, Papatyaların Vatan Sevgisi, Toprağı Vatan Yapan Sesler Üstüne, Ekim Rüzgârları, Yirmi Üç Nisan, Papatyaların Gözünde On Kasım, Büyümek-Çocuk ve Ay, Mavi Kuş” şiirleri; “Papatyaları Düşünen Çocuk, Papatyalar-Kuşlar ve Şarkılar, Mutlu Gülcükler Anneler İçin, Gözlerden Taşan Sevgi, Güzel Başlangıç-ABC, Mavi Kuşun Müjdesi” resimleri; “Çocuklar, Okul Çağı, Yirmi Üç Nisan” şiirlerinin ezgileri yer almaktadır. Ezgiler Leyla Deliorman tarafından yazılmıştır.

Şiirlerde “çocuk, çocuk sevgisi, çocukluğa özlem, anne sevgisi, aile sevgisi, doğa sevgisi, vatan sevgisi, iyilik, öğretmenlik, Atatürk, Cumhuriyet, Türk tarihi, yaşama sevinci, iyimserlik” gibi konulara yer verilmiştir. Öğretmen olarak çalıştığı süreçte çocukları gözlemleme, Anadolu’yu yaşayarak tanıma fırsatı bulan yazar, bunu şiirlerine yansıtmıştır. Anadolu’nun doğal güzelliklerini “papatya” simgesi üzerinden dile getirmiştir

Şiirlerini sade, açık ve günlük dille yazmıştır. Şiirler akıcı, anlaşılır, içtendir. Atatürk ilkelerine ve Cumhuriyete bağlı olan yazar; çocuklarda da bu bilincin oluşmasına yönelik şiirler yazmıştır (Çetin, 2019).

“Bilir misiniz çocuklar,
Bu ekim rüzgârları
Neden böyle okşayıcıdır?..
Sizlerin doğmadığı bir zamanda henüz,
Ne yaz belliydi, ne güz...
Yurdu bir baştan başa
Kara bulutlar kaplamıştı, kapkara...

Düşman hançeriydi saplanan
Bütün bağirlara...
İşte o zaman,
Kılıcı Çanakkale’de bilenmiş
O büyük Paşa,
Atatürk adlı kahraman
Kurtardı vatanı düşmandan,
Kurdu Cumhuriyet’i
Bildiğiniz o aydınlık ekim gününde.
Onun için ki O,
Gönüllerimizin baş tacıdır
Ve bu ekim rüzgârları böyle serin,
Böyle güzel, böyle okşayıcıdır...” (Ertepinar, 1996, s. 36)

Şiirde kâfiyeye önem veren yazar, ses, kelime ve dize tekrarı, ikileme gibi unsurlarla söyleyiş kolaylığını sağlamıştır. İmgesel anlatımla anlatım güçlendirilmiştir.

4.2.15. Derya Altıntren(1963-...)

Hayatı ve Eserleri

1963 yılında Şarköy’de (Tekirdağ) doğmuştur. İlkokulu Şarköy Işık İlköğretim Okulunda, ortaokulu Marmara Ereğlisi Ortaokulunda tamamlayarak Tekirdağ Namık Kemal Lisesi Edebiyat Bölümünden mezun olmuştur. 1981 yılında çalışmaya *Cumhuriyet* gazetesinde başlayan yazar, 1982-1990 yılları arasında Doğan Hızlan tarafından yayımlanan *Hürriyet Gösteri Sanat Edebiyat* dergisinde çalışmıştır. 1991 yılından itibaren Ofset Teknoloji dergisinin ekibinde yer aldıktan sonra 1995 yılında ortağı ile beraber *Print Türkiye* dergisini yayımlamıştır. 2003 yılına kadar birçok derginin yayımında bulunmuş, 1981 yılı itibariyle *Millîyet Çocuk*, *Millîyet Kardeş*, *Bando*, *Tercüman Çocuk*, *Türkiye Çocuk* dergilerinde çocuk şiirleri ve hikâyeleri kaleme almıştır. Şiirleri *Hürriyet Gösteri Sanat Edebiyat*, *Broy*, *Yeditepe*, *Ajanstürk*, *Yeni Düşün* gibi dergilerde yer almıştır. Çocuk şiirleri Necati Zekeriya’nın Üsküp’te çıkardığı *Kuş* dergisinde ayrıca Almanya ve Bulgaristan’daki bazı dergilerde yayımlanmıştır (Altıntren, 1985).

Eserleri:

Barış’ın Şiir Defteri, Kafesteki Kuşlar, Kapaksız Kitap.

Çocuk Şiir Kitabı Barış'ın Şiir Defteri (1985)

Kitabın arkasında Sennur Sezer ile Yalvaç Ural'ın Derya Altıntren ve kitap hakkında görüşleri yer almaktadır. Sennur Sezer, yazarın çocuklar için çiçeklerle, umutla yoğrulmuş, gökkuşağı gibi şiirler yazdığını, şiir konusunda acemi olsa da çocuklara karşı sevgi de usta olduğunu dile getirmiştir. Yalvaç Ural, Derya Altıntren'in genç kuşak şairleri arasında çocuklar için yazan en tanınmış isimlerden biri olduğunu; şiirlerinde sıcacık bir sevgi, samimi, basit ve anlaşılır bir dil kullandığını, ustaca şiirsel kurguyla şiirler yazdığını söylemiştir. Ural, Altıntren'in şiirlerinde çocuklar için yazan ustaların izleri görülse de bunun bir taklit olmadığını, benzer konuları farklı bir bakış açısıyla ele aldığını belirtmiştir.

Biçim Açısından Kitabın İncelenmesi

Kitabın Ren Yayınları tarafından 1985 yılında yapılan ilk baskısı incelenmiştir. Kitap orta boy, saman kâğıt ve 94 sayfadır. Kitabın resimlemesi Necati Abacı tarafından yapılmıştır.

İçerik Açısından Kitabın İncelenmesi

Kitapta “Sunu, Burada da, Çocuğun Dünyası, Koşun Çocuklar, Düş Çocukları, Çocukluğum, Bir Çocuğun Rüyası, Güneşi İndirin Yeryüzüne, Onlar ki Çocuklar, Biz Çocuklar, Barış Türküsü, Ellerinizi Gökyüzünde, Boyacı Çocuklar, Hasan Amca, Mehmet Amca, N'olur Dinleyin Beni, Üçgen, Çocuk Umut, Çabuk Ol Güneş, Bu Sabah, Küçüğüm, Belki, Bir Dünya Düşlüyorum, Sevgi, Söz, Bulutlar, Oyuncaklarım, Gazeteler ve Çocuk, Haydi Çocuklar, Yön, Ölümsüz Sevgi, Annem, Babam, Anneler Gününde, Annem, Annem, Babam, Ninem, Dedem, Posta Güvercini, Evimiz, Köyüm, Anadolum, Çocuk Bahçesi, Samanyolu, Kuyruklu Yıldız, Çoban Yıldızı, Ay Dede, Bu Gece, Rüzgâr, Ağaçlar, Ağaç, Ağaçlar, Sonbahar, Serçe, Kış, Barış Çiçek Çıkartıyor, Kışın Çocuklar, Kardan Adam, Hakan'ın Garip Soruları, Mehmet'in Gemisi, Neriman, Bir Işık Belirir Gözlerimde, Kalem Ağacı, Kalemim Defterim, Bayram, Baba Sözü, Babaya Cevap, Çocuk ve Doğa, Bir Çocuk, Bir Dünya, Bin Mutluluk, Zaman Tüneli, Uçan Balon, Kedim, Takvim, Barış ile Hakan, Alın Artık Sizin Olsun, Memleketim, Televizyon, Kuş ve Çocuk, Çocuklar, Çocuk ve Oyun, Ne Olsam?, Yüreğimdeki Gül Bahçesi” şiirleri yer almaktadır.

Şiirler çocuğa yöneliktir. Çocuğun ağzından yazılan şiirlerin yanında onların duygu, düşünce, hayalleri, kavramları nasıl anladığı anlatılmıştır.

Şiirlerde “anne, baba, dede, nine, ağaç, kuş, ev, köy, doğa” gibi çocuğun yakın çevresinden kavramlara ağırlık verilmiştir.

Şiirler samimi, akıcı, anlaşılır bir dille yazılmıştır. Şiirler tanıdık, günlük hayattan ve doğaldır. Dizeler kısa, bildik kelimeler seçilmiştir. Kâfiye, redif az olmakla birlikte ses, kelime ve cümle tekrarlarına yer verilmiştir. Kişileştirme ve benzetme, ikileme gibi söz sanatlarıyla çocuğu hayal kurmaya sevk edecek imgesel anlatıma yer verilmiştir.

“Meraklı bir çocuğun
Bakışlarıyla uyandım
Göz çapaklarını
Sildim dünya’nın
Çiçeklerden örülmüş
Rengarenk yorganımın içinden
Doğrularak kalktım
Kollarımı açtım
Buğulu penceresini
Araladım odamın” (Altıntren, 1985, s. 29)

4.2.16. Enver Tuncalp (1913-1992)

Hayatı ve Eserleri

Abdullah Enver Tuncalp, 13 Şubat 1913’te Preveze’de doğmuştur. Dedesi Manastır Askerî İdâdisi Komutanı Topçu Binbaşı Murat Ağa, babası ise Preveze Müftülüğü ve Niksar kadılığı yapmış olan İsmail Hakkı Efendi’dir, annesi ise Ayşe Hanım’dır. Balkan Savaşı nedeniyle Tuncalp ve ailesi İstanbul’a göç etmiş, daha sonra Bursa’nın Mudanya ilçesine yerleştiği için Enver Tuncalp Mudanya nüfusuna kaydedilmiştir. Çocukluk yılları Preveze, Kratuva, Yanya, Yemen, Kamaire, İstanbul ve Niksar gibi çeşitli yerlerde geçmiştir. Mudanya Şükrü Çavuş İlkokulu okuduktan sonra Bursa Askerî Lisesini tamamlamıştır. 1932 yılında Maltepe Askerî Lisesinden, 1934 yılında İstanbul Harp Okulundan, 1935 yılında Süvari ve Binicilik Okulundan mezun olmuştur. Tank ve Zırhlı Birlikler Okulundan sonra Zırhlı Birlikler Okulu öğretmenliği yapmıştır. Etimesgut Zırhlı Birlikler Eğitim Merkezi yardımcısıyken 1960 yılında ordudan emekli olur. Türk Ordusunda Albaylık rütbesine kadar yükselen Tuncalp, 1937 Trakya, 1937 Ege ve 1938 Tunceli Askerî manevralarına katılarak üç adet Atatürk Manevra Hatıra madalyası almıştır. 1960 yılında albay olarak emekli olduktan sonra İlahiyat Fakültesi’ne devam etmiştir. Tuncalp, 1992 yılında Ankara’da vefat etmiştir.

Şair ve yazar Tuncalp, Yeşilay Cemiyeti Yüksek Şura üyeliği başta olmak üzere 15 ayrı sivil toplum kuruluşunun kurucusu veya üyesidir. Türk Kooperatifçilik Kurumu, Türkiye İlâhîyat Din Tedrisatına Yardım Eden Dernekler Federasyonu, Türkiye Komünizmle Mücadele Derneği, Türkiye İlim Yayma Cemiyeti, Türkiye Edebiyatçılar Derneği, Kemalist Atılım Derneği, Kocatepe Diyanet Sitesi Kurulu Üyesi, Türk Kooperatif Eğitim Vakfı ve Türkiye Hacılarını Hac İşlerini Düzenleme Derneği kuruculuğu, Türk Ocağı, Türkiye İlim ve Edebiyat Eserleri Sahipleri Meslek Birliği (İLESAM) gibi kuruluşlardır.

1937-1938 yıllarında İsveç ve Finlandiya'ya gibi birçok Avrupa ülkesinde İOGT(Ahlâklı İnsan Yetiştirme Kuruluşu)'un daveti üzerine konferanslar vermiştir.

Enver Tuncalp, dönemin öne çıkan renkli simalarından biri olarak tanınmıştır. “Sevmediğin Besbelli”, “Buluştuğumuz Günler” ve “Nefes Ol Yeter” gibi Türk Sanat Müziği'ne kazandırılan 41 eserin güfte yazarıdır. “Zırlı Alay Marşı”, “Süvari Marşı” ve “Tank Okulu Marşı” gibi marş türünde bestelenen güfteleri de bulunmaktadır.

Tuncalp, şiir yazmaya erken yaşlarda başlamıştır. “Bursa’ya Hasret” adlı ilk şiiri 9 Mart 1931 tarihli Bursa’da yayımlanan *Halkın Sesi* gazetesinin 52. sayısında, 1941 yılında ise “Trakya Türkleri” isimli ilk eseri ise Lüleburgaz’da yayımlanmıştır.

Bursa’da yayımlanan *Halkın Sesi* gazetesinden başlayarak *Türk Yurdu (Ankara)*, *Damla (Edirne)*, *Hâkimiyet (Kayseri)*, *Birlik gazetesi (Siirt)*, *Bahçe dergisi*, *Millet*, *Ay Yıldız*, gazeteciler cemiyetinin günlük yayım organı olan *24 Saat* ve *Kaynak* gibi dergi ve gazetelerde makale, inceleme, eleştiri ve şiirleri yayımlanmıştır. Şair, *Bahçe* ve *Ece* gibi bazı edebiyat ve sanat dergilerinin yayımlanmasına öncülük etmiş, bir dönem Şamar isimli bir dergiyi de çıkarmıştır. Ayrıca, o dönemdeki dinî içerikli yayınlar olan *Hakka Doğru*, *Din Yolu*, *Fedâi*, *Sancak* ve *Allah Yolu* dergilerinde yazı dizisi şeklinde dinî, siyâsî ve edebî nitelikte çeşitli yazılar kaleme almıştır.

1976-2005 yılları arasında yazı işleri ve yönetim kurulu müdürlüğünü yaptığı 348 sayı yayımlanan ve Türkiye’nin en uzun süreli dergilerinden biri olan *Gülpınar* dergisinin yayımlanmasına öncülük etmiştir (Demirdöğen, 2018).

Eserleri:

Şiir: *Trakya Türküleri (1941)*, *Şaşkın Bakışlar (1944)*, *Tanrıya Dualar (1947)*, *Türküm Ne Mutlu Bana: Türk Çocuğunun Şiirleri (1950)*, *Gaziantep’in Halkı (1958)*, *Şükürname (1959)*, *İntikam Destanı (1964)*, *Orman İçinde (1967)*, *Herşey (1970)*, *Çiçek Açan Seccade (1972)*, *Üçler Yolu (1972)*, *Kışladan Sesler (1972)*, *Cumhuriyetin 50. Yıl Destanı (1973)*, *Mevlâna Sevgisi (1973)*, *İlahi Sesler: İslâmın Binası (1973)*, *İlahi Sesler: İnandım İman Ettim (1974)*, *Üçler Divanı (M. Şeker ve M. Bayram ile, 1975)*, *Anne Baba ve Ata Sevgisi (1975)*,

Teknolojide Teknik Şiir Denemeleri (1976), Besteli Güfteler, Güftesiz Besteler (1976), 1979 Çocuk Yılı Dolayısıyla Türk ve Dünya Çocuklarına Armağan (1980), Bağlıyız Atatürk'e (1981), Yurtta Sulh, Cihanda Sulh (1986).

Derleme-İnceleme: *Manzum Buhari-i Şerif: Peygamber Sözleri (1950), Ramazanın Kudsîyeti ve Oruç (1957), İslâm'da Mutlu Günler (1960), Kur'an-ı Kerim'den Ayetler (1960), Milli Misak - Kızıl Tehlike (1965), Yeşil Ay Ülküsü (1968), Türkçülük ve Türkiye Sevgisi (1968), Alkol ve Sarhoş (1968), Silah Aşımı (1969), Asalak: Siyon (1969), Mezar Taşları ve Manzum Kitabeler (1971), Yaş mı Kuru mu? (1971), Kur'an'dan Bize Haber: 28 Peygamber (1972), Alparslan ve Malazgirt Destanı (1973), Manzum Biyografi (1974), Müslüman Türkler İçin Manzum Dualar (1976), Gönül Tahtında Güzide - Şair ve Yazar Güzide Taranoğlu (1979).*

Çocuk Şiiri Kitabı Bağlıyız Atatürk'e Şiirler 1881-1981 (1981)

Tuncalp'ın bazı eserlerinin hedef kitlesi çocuklardır. Ancak çocuklar için yazmadığı eserlerde açık ve anlaşılır bir dil kullanması, kâfiye ve konu işleniş çocukların da rahatlıkla okuyabileceği niteliktedir. Dinî içerikli eserler yazmıştır. Şiirlerindeki çocuk mutlu, heyecanlı, neşeli, toplumun sevinç kaynağı olarak imgelemiştir. Tuncalp'e göre çocuklar, bir davayı temsil ederler. Onların millî bilinçle donatılmasını, güzel ahlâk ve dinî duygularla yoğrulmasını hedeflemektedir. Çocuklar, ulusal ve manevi değerlerimizin gelecek kuşaklara aktarılmasını sağlar. Bu yüzden, her fert bu önemli davanın parçası olmalıdır. Şairin değerler eğitimine yönelik birçok şiiri süreli yayınlarda yer almıştır (Demirdöğen, 2018).

Enver Tuncalp'ın 1980-2002 yılları arasında yayımlanan çocuk şiir kitabı olan *Bağlıyız Atatürk'e 1881-1981* incelenmiştir.

Bîçim Açısından Kitabın İncelenmesi

Kitap, 1981 yılında Atatürk'ün doğumunun yüzüncü yılında basılmıştır. Şark Matbaası'nın 1981 yılında yayınladığı kitap incelenmiştir. Küçük boy, saman kâğıda basılan kitabın puntoları küçüktür. 128 sayfadan oluşan kitap resimsizdir.

İçerik Açısından Kitabın İncelenmesi

Kitapta “Şükranla Anılır Atatürk'ümüz, Hepsi Senden Yana, Öz'dür Atatürk, Tâ'viz, Ağır Ceza, Atatürk İsmi, Atatürklü Türkiye, Dil Uzatanlar, Her Zaman Önder, Atatürk'ün Yanında, Bağlıyız Atatürk'e, Ölmez Varlık Atatürk, Atatürk'e Bağlılık, Atatürk Sevgisi, Atatürk Yaşar, Atatürk Her Şeyim, Türk Millîyetçisi, Cumhuriyet, Hâlâ Hayatta, Batmayan Güneş, Türk, Saltanat: 1881-1981, Üstün Uygarlık, Ölümsüz Türklük, Gazilik Berati, Atatürk

Teminat, Atatürk'ü Dinle, Bağlıyız Atatürk'e, Onur Vatanda, Vatan Toprağı, Millî Birlik, Millet Sevgisi, Nimet, Atatürkümüz, Yüksek Kültür, Noksanları Tamamla, Atatürk, Kahraman Atam, Şefkatli İnsan, Andımız, Atatürkçülük, Bize Görevdir, Ben Bir Türk'üm, Atatürkçü Görüş, Atatürk İlkeleri I, Atatürk İlkeleri II, Atatürk İlkeleri III, Millî Eğitim, İlham Kaynağımız, Daha İleri!, Atatürk Çıkgeldi, Atatürk'e Lâayık Olmak, İlk Konuşma, Atatürk'ün Sesi, Tarih Atatürk İçin Şöyle Der, Vatan Minettar Sana, Atatürk'ün Emaneti, Atatürk'ü Tanı, Atatürk Düşmanları, Atatürk İlkeleri IV, Atatürk Yolu, Kemalizm'in Hedefleri, Mutluluk, Mümtaz Sima Atatürk, Üstün Kişilik, Dâhi Atatürk, Büyük Atatürk, Atatürk Denince, Atatürk'le Beraber, Yakarış, Atatürk Türkiye, En Büyük Türk Atatürk, Atatürk Yılı, Atatürk'ün Yurdu, Çağdaş Türkiye, Şeref Duyacak, Atatürk'le Türkiye, Atatürk İlkeleri V, Millî Güvence, Ondan Bir Parça Ol, Atatürk'ün Çevresinde, Atatürk'le Beraber, Atatürk'ün 100. Doğum Yılı, Atatürkçü Türk, Başarı Simgesi, Bizimle Yaşar, Başyeri Aldı, Her An Görür Gibiyim, En Çok Sevilen Kişi, Başkumandan, Dâhi Devlet Adamı, Her Şeyi Geri Aldı, Tarihte Kalacaktır, Yüzyıldır Aramızda, Bizim Tek Amacımız, Ne Sağında Ne Solunda, Biricik Atam, Türkiye'nin Mi'marı, Türk'ün Meziyetleri, Tek Örnek, Atatürkçü Yönetim, İstiklâl ve Atatürk, Ekonomik Başarı, Haraç Vermeyin, Atatürkçülük, Ülkü ve İlkeleri, Atatürk Adına, Atatürk'ten Bir Öz, En Güzel Yüzü, Muazzam Önder, Atatürkümüz, Her Zaman Aramızda, Gerçek Hayat, İlâhi Armağan, Diplomatik Dehâ, Türklerin Onuru, Uygar Türkiye, Atatürk'ün Açtığı Yol, Övünme, Atatürk'ün Adı Kökleşir, Atatürk'ten Alır Millet Gücünü, O, Sath'ı Müdafaa, Komünizmin Başı Ezilsin, Medeni Milletler Dostumuz Bizim, Koruyucu Güç, Yüksek Seciyeli Muhafız, Atatürkçülük, Atatürk'ün Yolu, Çiçeksever Atatürk, Çocuksever Atatürk, Müziksever Atatürk, Folklorcü Atatürk, Sporsever Atatürk, Ağaçsever Atatürk, Ey Türk Parolan, Büyük Atatürk, İlâhi İhsan, Silinmez Yüreken, Ölümsüz Lider, Dilini Keseriz, Dualar-Rahmetler" olmak üzere 144 şiir yer almaktadır. Şiirlerde ana tema Atatürk sevgisi olmak üzere Atatürk'le ilgili çeşitli konular ele alınmıştır.

“Türkiye uygarlığı Atatürk ilr mümkün,

Atatürk ilkeleri değişmez, millî ülkün.

1981 Yüzüncü Doğum yılı;

İlk Cumhurbaşkanımız, Ölümsüz ATATÜRK'ün..." (Tuncalp, 1981, s. 77)

“Türkiyedir bu ülke,

Arza temel bu diyar.

Bağlıdır Atatürk'e

Vatanda genç, ihtiyar...” (Tuncalp, 1981, s. 84)

4.2.17. Fazıl Hüsni Dağlarca (1914-2008)

Hayatı ve Eserleri

Fazıl Hüsni Dağlarca, Süvari Yarbayı Hasan Hüsni Bey’in oğludur ve modern Türk şiirinin usta isimlerinden biridir. 1914 yılında Beşiktaş’ta doğan Dağlarca, kaynaklara göre beş çocuklu bir asker ailesinin dördüncü çocuğu olarak I. Dünya Savaşı’nın başlangıcında dünyaya gelmiştir. Nüfus kayıtlarında ismi Mehmet Hüsni Dağlarca olarak geçmektedir. Babasının mesleği nedeniyle, çocukluğunun ilk altı yılı Pozantı ve Konya’da geçmiştir. İlköğrenimini Konya, Kayseri, Adana ve Kozan’da tamamlayan Dağlarca, orta öğrenimine ise Tarsus ve Adana Ortaokullarında devam ettikten sonra Kuleli Askeri Lisesine girmiş ve 1933 yılında mezun olmuştur. Asker bir ailenin çocuğu olması, onu bu okula yönlendirmiş, edebiyatla tanışması burada olmuştur. Şiire ilgi duyması ve bu alandaki çalışmaları, Kuleli Askeri Lisesindeki yıllarında başlamıştır. Fazıl Hüsni Dağlarca’nın ilk şiiri, 1933 yılında, lise son sınıftayken *İstanbul* dergisinde yayımlanmıştır. Kuleli Askeri Lisesini bitirdikten sonra Harp Okulunda eğitime devam ederken 1935 yılında ilk şiir kitabı *Havaya Çizilen Dünya*’yı, Harbiye ikinci sınıf öğrencisiyken kendi imkânlarıyla bastırmıştır. Harp Okulunu 1935’te bitirdikten sonra Atış Okulunu da tamamladıktan sonra piyade subayı olarak Doğu Anadolu’ya atanmıştır. Taşrayı yakından tanıyan İstanbullu şairler arasında öne çıkan Dağlarca, Doğu Hizmeti’ni Çıldır, Aras ve Ağrı Dağı bölgelerinde üç yıl subay olarak bulunmuştur. Bu sürede *Çocuk ve Allah* adlı kitabını yazmış, İstanbul’a döndükten sonra, 1940 yılında yine kendi maddi imkânlarıyla bu ikinci kitabını yayımlamıştır.

Fazıl Hüsni Dağlarca, askeri görevleri nedeniyle Doğu Anadolu’nun ardından Orta Anadolu ve Trakya’nın birçok bölgelerinde görev yaparken şiir yazmayı sürdürmüştür. Ordudaki on beş yıllık hizmetinden sonra, 1950’de önyüzbaşı rütbesinde askerlikten ayrılmıştır. Askerlikten sonra kısa bir süre Ankara’da Basın-Yayın ve Turizm Genel Müdürlüğünde çalışmıştır. 1952 yılında ise İstanbul’da Çalışma Bakanlığı’nın İş Müfettişliği Örgütü’nde görev almış, 1960 yılına kadar bu görevde kalmıştır. Aynı yıl emekliye ayrıldıktan sonra Dağlarca, 1959’da İstanbul Aksaray’da iki arkadaşıyla birlikte kurduğu kitabevi ve yayınevini yönetmiştir.

Fazıl Hüsni Dağlarca, Harp Okulu’nda 2. Sınıf öğrencisiyken *Varlık* dergisinde şiirlerini yayımlamaya başlamıştır. *Kültür Haftası*, *Yücel*, *Aile*, *İnkılapçı Gençlik*, *Yedi Tepe*, *Türk Dili*, *Yenili*, *Vatan*, *Kültür Dünyası*, *Çağrı*, *Türkçe*, *Ataç*, *Türk Yurdu*, *Yön*, *Devrim*, *Varlık* (1934-1972) dergilerinde yayımladığı şiirlerle Doğan Hızlan’ın değişiyse “Tek başına

bir okul” kimliği göstermiştir. Dili, kuram ve imge zenginliğiyle, çok çeşitli konularda yazan değişik çağrışımlardaki şiiriyle günümüzün, geçmişten geleceğe uzanan en büyük şairlerindendir (Eryeşil, 2015).

Eserleri:

Şiir: *Havaya Çizilen Dünya (1935), Çocuk ve Allah (1940), Daha (1943), Çakırın Destanı (1945), Taş Devri (1945), Üç Şehitler Destanı (1949), Toprak Ana (1950), Aç Yazı (1951), İstiklâl Savaşı-Samsun'dan Ankara'ya (1951), İstiklal Savaşı-İnönüler (1951), Sivaslı Karınca (1951), İstanbul Fetih Destanı (1953), Anıtkabir (1953), Asû (1955), Delice Böcek (1957), Batı Acısı (1958), Mevlânâ'da Olmak: Gezi (1958), Hoo'lar (1960), Özgürlük Alanı (1960), Cezayir Türküsü (Fransızca, İngilizce, Arapça çevirileriyle, 1961), Aylam (1962), Türk Olmak (1963), Yedi Memetler (koçaklama, 1964), Çanakkale Destanı (1965), Dışardan Gazel (1965), Kazmalama (1965), Yeryağ (1965), Vietnam Savaşımız (İngilizce çevirisiyle 1966), Kubilay Destanı (1968), Haydi (1968), 19 Mayıs Destanı (1969), Vietnam Körü (destan oyun, 1970), Hiroşima: Atom Bombasının 25. Yılı (Fransızca, İngilizce çevirileriyle, 1970), Malazgirt Ululaması: 26 Ağustos 1071-1971 (1971), Kınalı Kuzu Ağdı (1972), Bağımsızlık Savaşı (1973), Gazi Mustafa Kemal Atatürk (1973), Horoz (1977), Hollandalı Dörtlükler (1977), Çukurova Koçaklaması (1979), Çıplak (1981), Kaçan Uykular Ülkesinde (1981), Yunus Emre'de Olmak (1981), Nötron Bombası (1981), İlk Yapıtla 50 Yıl Sonrakiler (1985), Dişiboy (1985), Takma Yaşamalar Çağı (1986), Uzaklarla Giyinmek (1990), Dildeki Bilgisayar (1992), Gazi Mustafa Kemal - Eylemlerde - 10 Kasımlarda (1998), O'1923 - Tapınağa Asılmış Gövdeler (1998), Seviştilerken (1999), İmin Yürüyüşü / Biçimlerle Soyunmak (1999), Ötekinde Olmak (2000), Dün Geceki / En Sevmek (2000, Şeyh Galib'e Çiçekler).*

Çocuk Şiiri: *Açıl Susam (Üsküp 1967), Dört Kanatlı Kuş (şiirlerinden seçmeler, 1970), Kuş Ayak (1971), Arka Üstü (1974), Yeryüzü Çocukları (1974), Yanık Çocuklar Koçaklaması (1976), Balina ile Mandalina (1977), Yaramaz Sözcükler (1979), Göz Masalı (1979), Yazıları Seven Ayı (1980), Şeker Yiyen Resimler (1980), Yazıları Seven Ayı (1980), Cinoğlan (Nasrettin Hoca'nın çocukluğu, 1981), Hin ve Hincik (1981), Güneş Doğduran (1981), Kaçan Ayılar Ülkesinde (1982), Dolar Biriktiren Çocuk (1999), Başparmak (1999), Bitkiler Okulu (1999), Orta Parmak (1999), Serçe Parmak (1999), Yüzük Parmağı (1999), Gösterme Parmağı (1999), Oyun Okulu (1999), Okulumuz 1'deki (1993), Okulumuz 2'deki / Kanatlarda (1999), Okulumuz 3'teki (1999), Cin ile Cincik (2000), Cincik (2000).*

Söyleşi: *Yapıtlarımla Konuşmalar I (1999), Yapıtlarımla Konuşmalar II (2000).*

Çocuk Şiiri Kitapları Şeker Yiyen Resimler (1980), Okulumuz 1'deki (1993), Güneşi Doğduran (1981), Dolar Biriktiren Çocuk (1995), Cincik (2000), Cin ile Cincik (2000)

Çağdaş Türk şiirinin kurucusu ve önemli bir şairi olan Dağlarca için şairlik ve şiir bir yaşam biçimi olmuştur. Sözün gücünden yararlanarak az sözle geniş anlatımlara ulaşmak şiir anlayışını oluşturmaktadır. Çeşitli temalarda şiirler yazmıştır. Şiirlerinde “sevgi, kardeşlik, hoşgörü, dostluk, barış” gibi evrensel değerlere yer verilmiştir. İçindeki çocuğu hep diri tutan şair, çocukları sevmesini ve çocuklara yönelik çok eser vermesini buna bağlamıştır (Eryeşil, 2015). Şiiri çocuğun gözünden, dilinden yazdığını “Benim yazılarımı okuyan çocuklar, yazdıklarını kendilerinin yazdıklarını sanırlar. Annelerinin bana anlattığına göre, çocuklar beni annelerince sevmekte, yapıtlarımı beşiklerine almakta...” (Sucu Polat, 2002, s. 19) sözleriyle ifade etmiştir.

Şimşek(2014) Dağlarca'nın çocuk şiiri anlayışını şöyle ifade etmektedir:

“Şiir yoluyla çocuklara yaklaşırken aynı zamanda kendi çocukluğunu da yaşayan Dağlarca, kesinlikle “öğütçü”, “öğretmen” ya da “anne baba” tavrı içinde değildir. Eğitici olmakla birlikte şiirden ve şiiriyetten ödün vermez, didaktizmin tuzağına düşmez. Kendi çocukluğundan getirdiği anıların yardımıyla çocuklar arasında yer almaya ve onlardan biri olmaya çalışır. En belirgin yönü özenli bir biçimde kullandığı duru Türkçedir.” (s. 37).

Biçim Açısından Şeker Yiyen Resimler Kitabının İncelenmesi

Birinci baskısı 1980 yılında yapılan kitabın, 1993 yılında Tümm zamanlar Yayıncılık tarafından yapılan 2. baskısı incelenmiştir. Kitap, orta boy, 1. hamur baskı ve 60 sayfadan oluşmaktadır. Kapak resmi Mustafa Delioğlu'na, kitap içi resimler Kezban Batıbeki'ne aittir.

İçerik Açısından Şeker Yiyen Resimler Kitabının İncelenmesi

Kitapta “Dal Nine, Kalabalık Biri, Severlik, Çiğdem, Şeker, Şeker, Torunlar, Kendini Silkeleyen, Görmek, Görmek, Büyü, Çiçekler, Üç Şeker, Uyanış, Olay, Uzar Gibi Şaşmak, Gize Varmak, Deneme, Özlem, Şaşkınlığın Ötesi, Okuldan Gelen, Hop O Ne, Deneme Oburu, Esenlik, Sevgi Yakınlıkları, Mut Dolusu Mut, Söylemek” olmak üzere 28 şiir bulunmaktadır.

Kitapta “Dal Nine”nin yalnız başına sürdürdüğü hayatı, şiirlere bölünmüş olarak anlatılmaktadır. Çocukları ve torunları yurt dışında olan yaşlı kadının gerçeğiyle başkalarının gördükleri örtüşmemektedir (Ertop, 1994).

“Beş torunu vardı

Üçü Hollanda'daki kızından,
İkisi Almanya'daki oğlundan
Görmemişti
Bir tek kez
Torunları birer resimdi onun” (Dağlarca, 1993, s. 20)

Torunlarının resimlerini masaya seren nine, evine gelen çocuklar gibi onlar için masaya şeker koymaktadır. Ortanca torununa benzeyen Çiğdem masadan şekerleri alır. Nine torunlarının resimleri önüne koyduğu şekerleri onların yediğini düşünerek sevinir.

“Üç şeker düşmüştü ya geceleyin
İki şeker kalmış
(Başını sağa sola sallarken)
A AA dedi” (Dağlarca, 1993, s. 36)

Olay ortaya çıktıktan sonra bile düşüncesi değişmez. Ninenin çocuk tarafı şiirlerde anlatılmaktadır.

“Odanızda
Düşüncelere dalarken siz
Masanın arkasından
Bizimki almış badem şekerlerini
Vermedinîz diye yiyememiş
Biriktirmiş kutusunda bir bir
N’olur kızmayın

Yoo dedi Dal Nine içinden
Kendi kendine
Gülümsedi, Yoo
Anlamazlardı da
İnanmazlardı da” (Dağlarca, 1993, s. 60)

Kitapta yer alan şiirler kısa, anlaşılır ve akıcı bir dille yazılmıştır. İmgesel anlatıma ağırlık verilmiştir. Bir öykü anlatılır gibi olay örgüsü etrafında şiirler ilerlemektedir. Şiirlerde

çocukları hayal kurmaya, düşündürmeye sevk etmek için benzetme, kişileştirme ve masal öğelerine; ikileme, pekiştirme gibi söz varlığını geliştirecek kelimelere yer verilmiştir. Ses, kelime tekrarları, ses benzerlikleri, soru yoluyla şiirdeki ritim sağlanmıştır. Şiirler serbest ölçüyle yazılmıştır.

Biçim Açısından Okulumuz 1'deki Kitabının İncelenmesi

Okulumuz 1'deki kitabının birinci baskısı 1993 yılında yapılmıştır. Yapı Kredi Yayınları tarafından 2018 yılında yapılan 5. baskısı incelenmiştir. 47 sayfadan oluşan kitabın resimlemesi Mustafa Delioğlu'na aittir. Orta boy, 1. hamur baskı yapılan kitabın punto büyüklüğü çocuklar için uygundur.

İçerik Açısından Okulum 1'deki Kitabının İncelenmesi

Kitapta “Yılın Türküsü, İlk Gün İlk Oturum, Tanışma, Kaçak, Girince Öğretmen, Beşinci Gün, Horoz, Göğüslük, Bulduklarımız, Yol, Su, Ayaklar, Kuş Çanta, Özlem, Masallardan Dışarı Çıktığım, Şapır Şupur, Bilemediğim, Yapraklar, Ağaçlar, Gürültü Yapmak, Okulda Uyanmak, Gürültü Ne, Ayça'nın Öğretmene Söylediği, Atilla, Oğuz, Kitaplarımız, Tahtadaki Yazıları Silerken, Baba Çanta, Hadi, Sayılar, Sungur'un Savunması, Yarış, Başta B, Sonda A, Ü'ler, Yeryüzü” olmak üzere 36 şiir bulunmaktadır.

Kitapta okula yeni başlayan çocuğun ilk günden itibaren gözlemleri, hisleri, yaşadıkları çocuğun ağzından anlatılmıştır. Sevgi dolu, iyimser, anlayışlı, meraklı, sorgulayan bir çocuktur. Çocuksu dil, çocuk duyarlılığı şiirlerde yakalanmıştır. Şiirler, çocuğa göredir, çocuk gerçekliğini yansıtmaktadır.

“Bu ha

Okul dedikleri” (Dağlarca, 1993, s. 13)

Şiirler samimi, akıcı, anlaşılır bir dille yazılmıştır. Şiirler tanıdık, günlük hayattan ve doğaldır. Dizeler kısa, bildik kelimeler seçilmiştir. Kâfiye, redif az olmakla birlikte ses, kelime ve cümle tekrarlarına yer verilmiştir. Kişileştirme ve benzetme, ikileme gibi söz sanatlarıyla çocuğu hayal kurmaya sevk edecek imgesel anlatıma yer verilmiştir.

“Kitap babaya benziyor

Defter

Anneye” (Dağlarca, 1993, s. 20)

Biçim Açısından Güneşi Doğduran Kitabının İncelenmesi

Kitabın ilk baskısı 1981 yılında yapılmıştır. 1993 yılında Tümzamanlar Yayıncılık tarafından ikinci baskısı yapılan *Dağlarca Çocuklarda Dizisi*'nin 9. kitabı incelenmiştir. 62 sayfa, orta boy, 1. hamur baskı olan kitabın kapak resmi Mustafa Delioğlu'na aittir. Kitap, bir sayfa şiir bir sayfa resim olarak tasarlanmıştır. Kitabın resimlemesini Kezban Batıbeki yapmıştır.

İçerik Açısından Güneşi Doğduran Kitabının İncelenmesi

Kitapta “Bir Çocuk, Görünen, Ağırlık, Boğulacak Gibiyken, Dışarı, İki Yerde Olan, Olmayan Aydınlığın Dokunuşu, Saatler, Yürek Kamaştıran, Oraya Doğru, Saatlerde Soluklar, Işık, Işık Eylemde, Ülküdekiler, Eti Kemiği Birleştirenler, İstersen Çoğalmak, Görev, Ter, Saat Kulesine, Kule, Başarı, Güneş, Utku, Çağdaş Yurt” şiirleri yer almaktadır.

Şiirlerdeki ana tema vatan sevgisidir. Çocuklardan birlik olmalarını, çoğalmalarını ülkülerini yerine getirmelerini istemektedir. Vatanın ilerlemesi, gelişmesi ülküsü için dayanışmayı öğütlemektedir.

“Arkadaşlar buluşalım

Ülküde” (Dağlarca, 1993, s. 42)

“Gece” ve “karanlık” kelimeleri, geri kalmışlıkla ilişkilendirilmiştir. Şiirlerde geçen geri kalmış saatler çağa ayak uyduramayan, eski, gelişmemiş unsurların simgesi olarak ifade edilmiştir. Eğer çocuklar uygar, aydınlık, mutlu bir gelecek kurmak istiyorsa ülkedeki tüm geri kalmış saatleri düzeltme ve ayarlama görevini üstlenmelidirler. Saatleri ileri alma görevi evden kente, kentten yurda şeklinde ilerlemelidir.

“Geri kalmış bunlar dedi

Avucu parmakları yanarken

İleri aldı hepsini çabucak” (Dağlarca, 1993, s. 22)

Çocuk toplumu uyandırmak için sürekli, uzun uzun ıslık çalmaktadır. Ayrıca bu ıslıkla arkadaşlarını çağırıp toplamaktadır (Şimşek, 2014)

“Işık-ağız

Işık-uzunluk

Soluğun ışığı

Bir bıçaktı ıslık
Parlar parlamaz
Kara karpuzunu
Koskoca kara karpuzunu
Gecenin
Bölüvermişti ikiye” (Dağlarca, 1993, s. 40)

Şiirler kısa fakat imgesel anlatım yoluyla anlam zenginleştirilmiştir. Şiirlerde ikileme, yansıma sözcüklere yer verilmiştir. Kâfiye, redif, kelime tekrarlarıyla şiirlerde ritim sağlanmıştır.

Biçim Açısından Dolar Biriktiren Çocuk Kitabının İncelenmesi

Dağlarca Çocuklarda Dizisi’nin 12’ncisi olan kitabın 1995 yılında Tümtaş Yayıncılık tarafından yapılan birinci basımı incelenmiştir. Kitap 63 sayfa, orta boy, 1. hamur baskıdır. Kapak ve iç resimler Emine Bora’ya aittir.

İçerik Açısından Dolar Biriktiren Çocuk Kitabının İncelenmesi

Kitap; “Bu Bayram, Alırken, Sağ Elimin Bayramlığı, Düş, Büyüteç, Gece Saat 9’du, Sarı Aydınlıktaki Oyun, Bilgisizlik, Para Kim, Dolu Dolu Aç Gözlülük, Yurtdışı, Oyun Gibi, İyice Öğrendiklerim, Dolar İçen, Şaşıрма, Kıpırdama, Değişim, Gizli Yorum, Uzak Para, Böcek, Döviz Aydınlığı, Paralardaki Yazılar, Oyun I, Oyun II, Oyun III, Çağrışım, Kırılcım, Ağrı, Uyanma, Paralarımız’da Resimler, Dolar-Mark Satış Yerinde, Işığın Değdiği, Pazar Yerinde, Apaçık Gerçeği Yaşama, Para, Para Delisi Komşumuz, Siz, Sevinç I, Sevinç II, 2x60=120 Milyon, Uyanmak, Hele Ki Tez Uyandım” başlıkları adı altında birbirinin devamı olan şiirlerden oluşmaktadır. Türk parası ve döviz şiirlerdeki genel konudur. Çocuğun gözünden parayla ilişkisi anlatılmaktadır. Yabancı paralara ilgi duyma, kendi kültürüne yabancılaşmayla ilişkilendirilmiştir. Bayramda harçlık olarak dolar alan çocuk, doların kelimesinin anlamını sorgulamaya başlar, para hakkında çok bilgisi olmadığını fark eder, paraya bu kadar önem verilmesinin sebebini anlamaya çalışır. Bizim paramız olmamasına rağmen doların aile bireylerinin ilgisini çekmesini, bu denli yer bulmasına akıl erdiremez.

“Adı
Dolar dedi dayım
Neden dolar adı?
Bardak değil
Şişe değil

Kap değil
Kova değil
Yoksa avucuma mı dolar
Avucumu mu doldurur tutar tutmaz
Çok para eder mi diye
Dolar demişler adına
Dolarmış adı
Belli etmedim ya
Korktum!” (Dağlarca, 1995, s. 6-7)

Varılan sonuçta çocuk, kendine özgü bir düşünce biçimi geliştirerek Türk Lirası'nın ulusal ve kültürel kimliğimizin bir parçası olduğunu anlamaktadır. Döviz yerine millî parasını seçen çocuk ülkesine, kültürel değerlere olan düşkünlüğünü gösterir (Şimşek, 2014).

“Kendi paramı tutarken ellerimde
Yaprağı var ağacımın
Kanadı var kuşumun
Sesi var horozumun
Kendi paramda el izi var
Sokaklardaki bütün kalabalığın
El izi var
En uzak atalarımızın bile” (Dağlarca, 1993, s. 56).

Şiirler çocuğun gözünden çocuk bakış açısıyla kaleme alınmıştır. Anlatım yalın, anlaşılır ve akıcıdır. Seçilen kelimler çocuğun seviyesine uygundur. Kâfiye, redif, mısra tekrarları şiirde ahengi sağlayan unsurlardır. Serbest ölçüyle yazılan şiirlerde imgesel anlatım çocuğun düzeyine uygundur.

Biçim Açısından Cincik Kitabının İncelenmesi

Birinci baskısı 2000 yılında yapılan kitabın Yapı Kredi Yayınları tarafından 2023 yılındaki beşinci baskısı incelenmiştir. 50 sayfa, karton kapak, 1. hamur baskı, orta boy olan kitabın resimlemesi Mustafa Delioğlu'na aittir.

İçerik Açısından Cincik Kitabının İncelenmesi

Kitap, “Tanıtma” adlı şiirle başlayarak “Okul’da” ve “Şurda Burda” bölümlerinde yer alan şiirlerden oluşmaktadır. “Yarısı, İki Doğru, 2 Eden 1, Güzel Gün, Gezi, Ayakları Eğitmek, Tespih, Külâh, Eski Soru, Güç Soru, El Konusu, Çıt, Bu Uçurtma, Öteki Uçurtma, Erken Yatırılan, Bizimki’nin Öğretmene Sordukları, Sayılar, Yalancı Sarık İçin, Ekmeğin Bütünü, Çok Olan, Atlı Karınca, Bir Gibi Başka, Sıcacık Somun, Kozu, Atlar, Uyku, Üç Öğüt, Bir Eylemin Değişik Karşılanmaları, İki Kat, Topaç, Tatsız, Sevecen, Paradan Anlayan, Dönemeçte, Çay, Saklambaç, Sakınınız, Sesli Köy” başlıklarından oluşan şiirlerde Cincik’le ilgili öyküler anlatılmıştır. Geçmişte herkesin gördüğü yaşadığı bu öykülerin mizahi yönü ağırdır. Cincik; hazırcevap, olaylara farklı yorumlar getiren, büyükleri şaşırtmayı seven, bilgiç biridir.

“Kişiyi çarpardı
Ne görse ne işitse
Hemen düşünürdü yanıtlardı hemen
Bilenler Cincik derlerdi ona.” (Dağlarca, 2000, s. 7)

Şiirler kısa, eğlenceli, akıcıdır. Hayal gücünü harekete geçirecek, farklı düşünmeye sevk edecek bir anlatım ön plandadır. Şiirlerde ikilemlere, yansıma sözcüklere yer verilmiştir. Yazar, çocuğa görelilik ilkesine uygun olarak samimi, sade, yalın, akıcı ve imgesel bir anlatım kullanmıştır. Sözcükler ve dizeler açık, anlaşılır ve söz dizimine uygun; yalın bir dil kullanılmıştır. Ağırlıklı olarak somut sözcüklere yer verirken soyut düşünmeye de sevk etmiştir. Şiirlerde doğal, günlük dil kullanılmıştır.

Şiirler serbest ölçüyle yazılmıştır. Şiirlerde kâfiye, redif azdır. Ahenk ses, kelime, dize tekrarları; yansıma, ikileme, soru yoluyla sağlanmıştır.

Biçim Açısından Cin ile Cincik Kitabının İncelenmesi

Kitabın Doğan Kitap tarafından 2000 yılında yapılan birinci baskısı incelenmiştir. 150 sayfadan oluşan kitap, karton kapak, orta boy ve sayfaları kalın saman kâğıdındandır. Kitabın resimlemesi Esin Çelik’e aittir.

İçerik Açısından Cin ile Cincik Kitabının İncelenmesi

Kitap “Tanıtma” şiiriyle başlamaktadır. Şiirlerde yer alan iki kişi hem iyi arkadaş hem de birbirine karakter olarak benzemektedirler.

“Söylenmezdi gerçek adları iki çocuğun

Biri Cin diye anlırdı

Biri Cincik

Şeytana külâh giydirirlerdi afacanlıkta.” (Dağlarca, 2000, s. 9)

Şiirler, karşılıklı konuşmalardan oluşmaktadır. Cin ile Cincik bu konuşmalarda kavramları, varlıkları, olayları çocuk bakışıyla yorumlamaktadır. Her şiir, bazen öğüt bazen eleştiri bazen de ironi içeren bir sonuç cümlesiyle bitmektedir.

“ - Zenginler

Giyinmişler doymuşlar diye mi

Camilere gitmez Cin?

- Hayır Cincik neden bambaşka.

Tanrı’ya kendilerini göstererek

Anımsatmamak ister onlar

Bütün kutsal kitaplarında

Buyurduğu eşitliği.” (Dağlarca, 2000, s. 23)

Cincik kitabında olduğu gibi yaramaz çocuklarda görülen komik tarz, hazırcevap kişilik, kıvrak zekâ bu şiirlerde de devam etmektedir.

“- Bize yaramaz diyorlar Cin

- Varsın desinler Cincik

Yaramaz olmak belirtisi

İyi olmanın sağlıklı olmanın.

- Neden yahu?

- Sayrılarevine götürüyorlar

Yara’lı olanı

Yara’maz olanı değil.” (Dağlarca, 2000, s. 13)

Dağlarca'nın şiirlerinde dil ve anlatım teknikleri arasında tekrarlar, yansımalar ve ikilemler sıkça öne çıkmaktadır. Ayrıca, fiillerin olumlu ve olumsuz geniş zamanları arasında geçiş yaparak, zamanın akışını ve anlatımı değiştirir. -Ir...- mAz biçimindeki zarf işlevli tekrarlar ise hareketlilik, süreklilik hissi vermektedir. Dağlarca, çocukların yeni bilgiler öğrenirken duydukları şaşkınlığı, sürekli soru sormalarını şiirlerinde ele almıştır. Şiirlerindeki

soru ve ünlem cümleleri, çocukların hayret ve meraklarını ifade etmek için kullanılmıştır. Ayrıca, çocukların öğrendikleri yeni bilgileri paylaşma isteği, annelerine doğrulatmaları; “dedi ki / der ki” ile başlayan cümleler bu paylaşma ve onay arayışını vurgulamak için kullanılmıştır. Bu anlatım teknikleri, Dağlarca'nın çocukların dünyasını anlamaya olan duyarlılığını ve şiirlerindeki derinlikleri göstermektedir.

Dağlarca'nın şiirleri, “kıssadan hisse çıkarma” veya öğüt verme amacı gütmaz. Şiirlerinde çocuk, yetişkinlerin gözünden anlatılmaz. Kendi dünyalarının merkezinde yer alan çocuk, öznedir. Şiirlerinin temaları arasında yaşamın sonsuzluğu, doğruluk, sevgi, bilgi, kardeşlik, eşitlik, bağımsızlık, idealler ve ilerleme gibi kavramlar yer almaktadır. Şiirlerinde dil kullanımı bilgi aktarmak için değil, sanatsal ifade ve estetik içindir. Şiirlerdeki konular öğretici bir tavır sergilese de şairliği dil kullanımında öne çıkmaktadır (Tergip, 2015).

4.2.18. Gökhan Akçiçek(1961-...)

Hayatı ve Eserleri

1961 yılında Ordu'da doğan şair, aile kökleri Alucra'nın Karaağaç Mahallesi'ne uzanmaktadır. Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Bölümü mezunudur. Göreve 1982 yılında İstanbul Millî Eğitim Müdürlüğünde başlayıp Millî Eğitim Bakanlığı taşra teşkilatlarında devam ettikten sonra 2007'de emekli olmuştur.

Yazı ve şiirleri; *Dergâh*, *Hece*, *Uzak*, *Türk Edebiyatı*, *Şiir Ülkesi*, *Kırkayak*, *Ünlem*, *Mavi Kuş*, *Kertenkele*, *Kum Yazıları*, *Ada*, *Kırağı*, *Yitik Düşler* gibi dergilerde yayımlanmıştır.

1992 Yılı Millî Eğitim Bakanlığı Çocuk Kitapları Yarışması Şiir Ödülü ve 1995 Türkiye Yazarlar Birliği Çocuk Edebiyatı dalında ödül almıştır. Şiirleri ders kitaplarında kullanılmıştır.

Millî Eğitim Bakanlığı Kültür Kitapları Danışma Kurulu Üyeliğinde bulunmuştur. Ulusal ve uluslararası birçok etkinliğe yazar ve şair olarak davet edilmiştir (Tökel, 2008).

Eserleri:

Şiir: *Bulutlar Örtmese Güneşi* (1995), *Bülbül Deresi Şiirleri* (1996), *Çocuklara Ölüm Yakışmaz* (2001), *İnce Hüzünler Senfonisi* (2005), *Denizlere Söylenen Şarkı -Seçme Şiirler-* (2007), *Yakamıza İlişen Rüzgâr* (2010), *Her Harfin Bir Şiiri Var* (2012), *Şiire Benzese Sesim* (2019).

Anı- Öykü: *Yaban İncirleri* (2007).

Antoloji: *Anne Bu Şiirler Sana* (2008), *Ordu Şairleri Antolojisi* (2008).

Deneme: *Kırık Sesler Sokağı* (2010), *Uykusuz Sular* (2013), *Şiire Benzese Sesim* (2015).

Çocuk Şiir Kitapları Bulutlar Örtmese Güneşi (1995), Bülbül Deresi Şiirleri (1996) ve Çocuklara Ölüm Yakışmaz (2001)

Çocuk edebiyatında geleneksel dil anlayışı olan öğreticilik, 1980 sonrası değişmeye başlamıştır. Fazıl Hüsnü Dağlarca, çocuk şiirinin poetikasının kurucusudur. Mustafa Ruhi Şirin'in çocuk gerçekliğiyle çocuk bakış açısını yansıttığı eserleri, bu anlayışın gelişmesine önemli katkıları olmuştur. Çocuk duyarlılığının ne olduğunu açıklamış eserlerinde bunu yakalamıştır. Mustafa Ruhi Şirin'in bu anlayışıyla eser veren önemli isimlerden biri Gökhan Akçiçek'tir. Akçiçek'in şiirleri, geleneksel çocuk şiirinden farklı olarak didaktik olmayan çocuk diliyle, çocuğa göre bir anlatımla tam çocuk şiiri vasfındadır (Küpçük, 2014).

İbrahim Tökel, 2008 yılında "Gökhan Akçiçek'in Çocuk Şiirlerinin Değer Aktarımı Açısından İncelenmesi" konulu yüksek lisans tezi hazırlamıştır.

1992 Yılı Millî Eğitim Bakanlığı Çocuk Kitapları Şiir Ödülü'nü ve 1995 Yılı Türkiye Yazarlar Birliği Çocuk Edebiyatı Ödülü'nü alan Gökhan Akçiçek'in şiirleri, bu üç kitapta toplanmıştır. Ayrıca şiirleri, ders kitaplarında yayınlanmıştır.

Biçim Açısından Bulutlar Örtmese Güneşi Kitabının İncelenmesi

İlk baskısı 1995 yılında Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları tarafından yapılan kitabın, 2018 yılında Uçan At Yayınları tarafından yapılan birinci baskısı incelenmiştir. Kitap orta boy, 1. hamur kâğıt ve 99 sayfadır. Kitabın resimlemesi Mustafa Delioğlu'na aittir.

İçerik Açısından Bulutlar Örtmese Güneşi Kitabının İncelenmesi

Kitapta "Bulutlar Örtmese Güneşi" başlığında "Merhaba, Bulutlar Örtmese Güneşi, Yüzümü Dağlara Döndüm, Şafakta Müjde, Güllerle Geleceğim, Çiçekler İçinde, Manolya, O Çiçeği, Aydede, Elifbamı Okurken, Güllerle Uyanmak, Bir Karıncaya Şiir, Karıncama Şemsiye, Rüzgâr Şarkı Söylüyor"; "Kuşları Kardeş Bildim" başlığında "Güneşe Çağrı, Bir Çiçeği Sevmek, Kuşları Kardeş Bildim, Mavi Olsun Kargalar, Güvercinli Şiir, Yüreğimde Bir Akça Kuş, Kurbağamın Uçurtması, Yüreğim Yüreğinde, Bir Irmağı Anlatmak, Kelebekler Süslüyor Yüreğimi, Gömleğimin Cebi, Mavi Rüya, Anneler Günü, Yüreğimde Uçsun Kuşlar, Bütün Kuşların Evi"; "Dünya Çocuklarına Şiirler" başlığında "Süsleyin O Şafağı, Afganistanlı Çocuğun Şiiri, Kızılderili Çocuğun Türküsü, İnce Hesap, Çocuklar, Kuşlar ve Afrika, Afrikalı Çocuğa Şiir, Filistinli Çocuk İçin, Melal'in Söyledikleri, Kıbrıslı Çocuklar İçin, Altı Bin Kır Çiçeği, Çernobil Çocuklarının Şarkısı, Çin'den Uçurtma Bekledim,

Yunanistan Çocuklarına Şiir, Eskimo Çocuğuna Birinci Şiir, Eskimo Çocuğuna İkinci Şiir, Arabistanlı Çocuğa Şiir, Alucralı Çocuğun Şiiri, Şebinkarahisarlı Çocuk İçin, Zonguldaklı Çocuğun Şiiri, Arife Zarifoğlu'nun Şiiri, Veda, Ayçiçekleri Yüzümüz, Güvercinler Gibi"; "Masalistan" başlığında "Gümüş Dere, Gökyüzü Bizim Olsun, Masalistan" şiirleri yer almaktadır.

Erken yaşlarda yazarın babasını kaybetmesi nedeniyle, baba figürü uzakta, ulaşılması zor ve daima özlem duyulan kişi olarak anlatılırken anne ise şiirlerin genelinde çocuğa daha yakındır. Anne, çocuğun her şeyi olurken, çocuk da annenin en yakını olarak betimlenmektedir. Şiirlerde aile birliği ve sevgi ön planda tutulmuştur. Geleneksel dünyayı yansıtan imge ve kavramları kullanılan nine ve dede de ailede yer alan kişiler olarak şiirlerde anılmaktadır. Nine ve dede, çocuğun geçmişe ve geleneksel değerlere açılan bir köprüsü gibidir (Tökel, 2008).

"Bir dilim ekmek verdi
Annem bana,
Gidip kuşlarla bölüştüm;
Kuşları kardeş bildim.

Bir bayram günü
Balon aldı
Babam bana,
Koşup bulutlarla oynadım;
Bulutları arkadaş bildim.
Masal anlattı
Ninem bana,
Şehzadesi mor perçemli;
Oturup Aydede'yle dinlendim;
Aydede'yi sırdaş bildim." (Akçiçek, 1995, s. 39)

"Anneciğim,
Bir gömlek dik bana
Babamın eski gömleklerinden
Bir de cep yap göğsüne,
Elifbami ve babamın resmini

Hep göğsümde taşamam için.” (Akçiçek, 1995, s. 50)

Akçiçek “Dünya Çocuklarına Şiirler” başlığındaki şiirlerinde özellikle savaşın çocuklar üzerinde yarattığı olumsuz etkileri dile getirmektedir. Savaşın ortasında kalan çocukların bakış açısıyla kaleme aldığı şiirlerle, okuyucuyu unuttukları veya görmek istemedikleri gerçeklerle karşı karşıya getirmektedir. Savaş çocukları, diğerler çocuklar gibi neşe içinde koşup oynayamamış, gülememiştir. Onlar ya ülkelerindeki savaşların tanığı olmuş, bu savaşlarda hayatını kaybetmiş ya da dünyanın uzak bir köşesinde açlık ve susuzlukla mücadele etmektedir (Şen, 2008).

“Bir tank parasıyla
Kaç kilo süt
Kaç kutu mama;
Ve kaç balon alınır
Afrikalı çocuklar için
Bir de bunu hesaplayalım
Öğretmenim.” (Akçiçek, 1995, s.63)

Şiirlerde akıcı, anlaşılır, yalın bir dil kullanılmıştır. Şiirler, çocuğa göre çocuk duyarlılığıyla yazılmıştır. İmgesel anlatımla anlatım zenginleştirilmiştir. Şiirler serbest ölçüyle yazılmıştır. Kâfiye, redif, ses ve kelime tekrarları şiirin ritim unsurlarıdır.

Biçim Açısından Bülbül Deresi Şiirleri Kitabının İncelenmesi

Şairin ikinci şiir kitabı olan *Bülbül Deresi Şiirleri* kitabının Millî Eğitim Basımevi tarafından 1996 yılında yapılan birinci baskısı incelenmiştir. Kitap 80 sayfa, orta boy, 1. hamur baskı, yazı puntosu küçüktür.

İçerik Açısından Bülbül Deresi Şiirleri Kitabının İncelenmesi

Kitaptaki şiirler “Bülbül Deresi Şiirleri, Metropol Ninnileri, ZlataFilipoviç’in Günlüğünden, Denizlere Söylenen Şarkı” başlıkları altında toplanmıştır. “Bülbül Deresi Şiirleri” başlığında “Şiir Başladı, Kırlangıçları Beklemek, Denizleri Sevmek, Yolculuk, Deniz Kaçağı, Kurbağanın Şarkısı, Son, Güller İçinde, Büyüyen Çocuk, Eski Bir Şarkı, Dua, Uçurtmalı Şiir, Gökyüzünü Sevmek, Şarkılar İçinde, Sinderella’yı Sevmek, Karanfiller ve Annem, Gül Taşırdım Durmadan”; “Metropol Ninnileri” başlığında “Gökyüzüne Yakın, Elveda Güvercinler, Mutsuz Çocuk, Giden Çocuğun Şarkısı”; “ZlataFilipoviç’in

Günlüğünden” başlığında “Mavi Gözlü Nina, Edin’i Unutmayacağım, Kuş Resimli Kazak, Siz Çiçekler Toplayın, Güvercinlere Sığınmak, Şarkınızla Gelin; Denizlere Söylenen Şarkı başlığında Sevgi Bir Kuştur, Denizlere Söylenen Şarkı, Kuşlar Gibi Uyumak, Çiçekler Gibi Uyumak, Gül Getirin Yanınızda, Muhammed El- Gul İçin, Filistinli Bir Çocuğun Sabah Şarkısı, Somalili Çocuklae İçin, Nur Muhammed’in Şiiri, Eksilen Gül, Çeçenistan Çocukları İçin, Şarkımızın Başladığı Yer, Ninni Söyle Çiçeklere, Karanfil Göndereceğim, Kumlara Çizilen Resim, Kuşlarım Uçunca, Şarkı Öğreten Okul, Yağmurlu Kente Yolculuk, Beklenen Çocuklar, Rüzgârlara Verilen Şarkı, Çiçeklerle Örtün Bizi, Buruk Teselli, Son Dilek, Tuğçe Eraslan’ın Şiiri, Aslı Güler’in Şiiri, Ay Girecek Sevgi Burcuna” şiirleri yer almaktadır.

Şiirlerde çocuk özne konumundadır. Akçiçek, kendi çocukluğunun geçtiği Ordu’daki Bülbül Deresi kenarındaki yaşantılarını şiirlerine taşımıştır. Afganistanlı, Filistinli, Çernobilli, Halepçeli, Kızılderili çocukların yaşadıklarını şiirlerinde anlatıyor gibi görünse de özne konumundaki çocuk, aslında Bülbül Deresi’nde martıları, balıkları, ördekleri, kurbağaları oyun arkadaşı ederek geçirdiği kendi çocukluğudur. Ailesinin göç ederek yerleştiği şehirde doğan, çocukluğunu ve gençliğini burada geçirmesinin, ailesinin burada tutunma çabasının yarattığı psikolojik hassasiyet neredeyse tüm şiirlerinde görülebilmektedir. Şiirlerde ezilmiş, incinmiş, duyarlılıkları gelişmiş, duygusal, romantik ve empati yeteneği yüksek bir çocuk karşımıza çıkmaktadır. Akçiçek’in şiirlerinde çocuklar, çevreye duyarlı; denizle, martılarla ve çiçeklerle daima sohbet etmektedir.

“Bugün
Yeni bir uçurtma görürseniz
Bülbül deresinin üstünde
Bilin ki,
Bir sayfa daha eksilmiştir
Defterinden” (Akçiçek, 1996, s. 25)

“Metropol Ninnileri” başlığındaki şiirlerde kent yaşamını sevmeyen, doğaya özlem duyan, mutsuz bir çocuğun duyguları çocuğun ağzından dile getirilmiştir.

“Bu kentin bütün çocukları
Oyuncaklarımı ve şarkılarımı
Sizlere bırakıyorum
Ben kuşların ve çiçeklerin

Şarkılar söylediği

Bir başka kente gidiyorum.” (Akçiçek, 1996, s. 38)

“Anne” Akçiçek’in şiirlerinde önemli bir unsurdur. O yıllarda Türkiye’de baba evin reisidir, otoritedir, ailenin direğidir. Ancak şiirlerinde baba konusuna yer vermediği görülmektedir. Şiirlerinde anne çocuğun daha yakın olduğu, isteklerini dile getirdiği kişidir.

Şiirlerde karşımıza çıkan çocuğun en dikkat çekici özelliği, yaşadığı dünyadan memnun değildir, anı yaşamaktan ziyade geçmişe dönük bir bakış açısına sahiptir. Ancak şiirlerinde geçen çocuk, Bülbül Deresi kenarında dolaşırken bile, evrensel bir hassasiyet taşır. Filistinli ya da Afrikalı mağdur bir çocuğun hikâyesini, evrensel acıları, coğrafi sınırları, ırk, renk, dil, mezhep ve din farklılıklarını aşarak aktarmıştır (Küpçük, 2014, s. 840-841).

“Bu gün,
Nina öldü anne,
Nina için defterime
Bir çiçek vazosunun
Resmini çizeceğim.” (Akçiçek, 1996, s. 43)

Şiirlerin dizeleri kısa, anlaşılır ve akıcıdır. Şiirler serbest ölçüyle yazılmıştır. Kâfiye, redif, ses ve kelime tekrarları, şiirin ritim unsurlarıdır.

Bişim Açısından Çocuklara Ölüm Yakışmaz Kitabının İncelenmesi

Kitabın birinci baskısı Kültür Bakanlığı tarafından 2001 yılında yapılmıştır. Aynı kitap, 2006 yılında Salıncak Yayınları tarafından Bir Çiçeği Sevmek adıyla tekrar basılmıştır. Birinci baskı büyük boy, 1. hamur kâğıt, 40 sayfa, büyük puntolarla yazılmıştır. Resimlemesini Sait Munzur yapmıştır.

2006 yılında yapılan baskı küçük boy, renkli, 48 sayfa ve küçük puntolarla yazılmıştır. Resimleme Necmettin Asma’ya aittir. Her iki baskı karşılaştırmalı olarak incelenmiştir.

İçerik Açısından Çocuklara Ölüm Yakışmaz Kitabının İncelenmesi

Kitapta “Hayat Kaldığı Yerden Başlıyor, Çocuklara Ölüm Yakışmaz, Gökyüzü Şarkıları” başlıkları altında toplanmıştır. Kitapta şu şiirler yer almaktadır: “Bir Çiçeği Taşımak, Hayat Kaldığı Yerden Başlıyor, Bir Çiçeğe Ağlamak, Gülistan, Öyküsüz Kelebek, Çocuklara Ölüm Yakışmaz, Kar Çocuklarının Şiiri, Annesine Benzeyen Çocukların Şiiri, Beklenen Çocuklar, Derabe Berba, İki milyon Çocuk İçin Birinci Şiir, İki Milyon Çocuk İçin

İkinci Şiir, Ömrü Cebinde Çocuk, Sessiz Bekleyiş, Katya Guberman İçin, Afgan Çocuklarına Mayın Dersleri, Gökyüzüne Şarkım, Öpülmek Arzusu, Ayşen Başaran’a İkinci Şiir, Solan Güne Şarkı, Çobanın Şarkısı, Kırmızı Işık Çocuklarının Şiiri, Gözlüklü Çocuğun Şiiri, Kardan Adam Üşümez, Evcilik Oynayan Bir Kızın Şiiri, Babama Şarkı, Madalyasız Olmak, Gökyüzünü İsteyen Çocuk” başlığında şiirler yer almaktadır.

Akçiçek, kitabın başında Birleşmiş Milletler raporuna da ölen çocuk sayısının 2 milyon üzerinde olduğunu belirterek neden çocuklar için yazdığını şu şekilde açıklamıştır: “Çocuklar için yazmak gerçekten büyük bir sorumluluk. Ben, çocukların yaşadıkları zorlukları yazarak onların yüklerini hafifletebileceğimize inanıyorum. Günümüz yazarlarının çoğu, özellikle çocuk edebiyatı alanında eser verenler sanki günümüz dünyasında yaşamıyormuş gibi yazıyorlar. Bu tür acıları işleyen birkaç metin dışında, pek çoğu bu konulara yeterince değinmiyor gibi görünüyor. Onların böyle bir sorumlulukları olup olmadığını anlamak zor. Ancak bu, bizim vicdani bir duyarlılıkla hareket etmemize engel değil. Şiirlerim, çocuk acılarının toplandığı bir dünya atlası gibi geliyor bana. Bu atlasın bütün enlem ve boylamları, bütün meridyenleri çocuk acıları ile dolu.” (Akçiçek, 2001, s. 9)

Kitapta yer alan şiirler, *Bülbül Deresi Şiirleri* kitabında olduğu gibi çocuklar için yazılan şiirler değil daha çok çocukların yaşadığı acıları, sevinçleri herkesin anlayabileceği şekilde anlatmak amacıyla yazılan şiirlerden oluşmaktadır. Gökhan Akçiçek; dünyadaki savaşların, ölümlerin, çatışmaların, açlığın, yoksulluğun ve modernleşmenin çocuklar üzerindeki olumsuz etkilerini çocukların dilinden ve onların bakış açısıyla anlatarak “çocuk şairi” olarak tanımlanmıştır. Bu algının en önemli nedenlerinden biri, Akçiçek’in şiirlerini şekillendiren başlıca kaynakların çocukluk ve çocukların yaşadığı acılar olmasıdır. Şiirlerde savaşın çocuklar üzerinde bıraktığı olumsuz etkiler en belirgin konulardandır (Şen, 2008).

“Tanırsın beni

İlk bakışta anne

Alnımdaki mermi izinden” (Akçiçek, 2006, s. 25)

Çocukların doğaya olan özlemini, modernleşmeyle birlikte apartman dairelere kapatılan çocukların gökyüzüne olan hasretini dile getirmektedir.

“Biraz gökyüzü verin bize

Hamburgerleriniz

Kolalarınız ve

Çizgi filmlerinizi

Sizin olsun.” (Akçiçek, 2006, s. 40).

Şiirlerde çiçek ve anne imgesi ön plandadır. Çiçek bazen çocuğu temsil etmektedir bazen de doğaya gitme arzusunu dile getirmektedir. Anne, çocuğun sığınağı, derdinî anlattığı kişidir.

Şiirlerinde tüm dünyada zulüm gören, acı çeken, donarak ölen, vurulan, enkazda kalan çocukların acıları dile getirilmektedir.

Şiirlerde kullanılan dil anlaşılır, açık, akıcıdır. İmgesel anlatım, benzetme, kişileştirme gibi anlatımı güçlendirecek unsurlara yer verilmiştir. Kâfiye, ses uyumları ritim unsurlarıdır. Şiirler, serbest ölçüyle yazılmıştır.

4.2.19. Gündüz Aydın (1958-...)

Hayatı ve Eserleri

3 Ocak 1958'de Uşak'ın Eşme ilçesinde doğmuştur. İlkokulu Salihli'de, ortaokulu Sarıhanlı'da okuyarak 1975 yılında Manisa Lisesinden mezun olmuştur. 1977 yılında Çanakkale Eğitim Enstitüsünü bitirerek Muş, Aksaray ve Manisa'nın merkez ile ilçelerinde öğretmenlik yapmıştır. Salihli'de bir ilköğretim okulunda müdürlük yapmıştır. . 2000 yılında Salihli'de Ay Yayınları'nı kurmuş, ayrıca *Sentez* adlı yerel bir gazete ve *Sevgi Yolu* dergisini çıkarmıştır. İLESAM üyesidir.

1974'te *Ege Ekspres* gazetesinin Pazar ekinde ilk şiiri yayımlanmıştır. Sonrasında şiir ve makaleleri başta *Sevgi Yolu* olmak üzere çeşitli dergi ve gazetelerde yayımlanmıştır. Ders kitaplarında yer alan eserleri vardır. Elazığ ve Kütahya'da düzenlenen şiir yarışmalarında birincilik ve ikincilik ödülleri kazanmıştır. Ayrıca Salihli'de Gökay FM'de kültür-sanat programları hazırlayıp sunmuştur (Aydın, 2015).

Eserleri:

Şiir: *Ağlamalar* (1978), *Çiçeğim Ayazda Soldu* (1982), *Gönülden Gönüle* (1984), *Çocuk bahçesi – Çocuk Şiirleri* (1988), *Çocuğun Dünyası – Çocuk Şiirleri* (1991), *Şafakları Seninle Seveceğim* (1997), *Umutlarım Yığıldı* (2000), *Bir Sevmeyi Bilemedik* (2002).

Antoloji: *Damlalar* (1996), *Sevgi Yolu Şairler Antolojisi 1999* (1999), *Sevgi Yolu Şairler Antolojisi 2000* (2000), *Sevgi Yolu Şairler Antolojisi 2001* (2001), *Sevgi Yolu Şairler Antolojisi 2002* (2002), *Sevgi Yolu Şairler Antolojisi 2003* (2003). Ayrıca ders ve test kitapları vardır

Çocuk Şiir Kitapları Çocuk Bahçesi (1988) ve Çocuğun Dünyası (1991)

Öğretmen yazarlardan olan Gündüz Aydın, Abdurrahim Karakoç'un teşvikiyle çocuk şiirleri yazmaya başlamıştır. Çocuk şiirlerinden 10 tanesi çocuk şiiri olarak bestelenmiştir. “Sevgili Öğretmenim” şiiri 7. sınıf ders kitabında yer almıştır. Hayatı ve eserleri, Manisa Celal Bayar Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı öğrencisi Işıl Yıldırım tarafından bitirme tezi olarak hazırlanmıştır.

B biçim Açısından Çocuk Bahçesi Şiir Kitabının İncelenmesi

Birinci baskısı 1988 yılında Millî Eğitim Bakanlığı tarafından yapılan kitabın, 2015 yılında yapılan ilaveli 5. baskısı incelenmiştir. Kitap orta boy, 2. hamur kâğıt, 64 sayfadır. Kitapta gerçek çocuk fotoğrafları yer almaktadır.

İçerik Açısından Çocuk Bahçesi Şiir Kitabının İncelenmesi

Kitapta “Çocuk Ne Güzel, Ne de Güzel, Coştı Çocuk, Doyasıya Sevmek, Çocuğum, Benim Canım Çocuklarım, Çocuk, Çocuk Olmak İsterim, Çocukları Verin Bana, Çocuk Deyince, Çocuk Ne Güzel, Çocuklar, Çocuğum, Umutlu, Geliyoruz, Özlem, Kerkük'te Çocuklar, Çocuklarla, Sevmek, Ay Kızım peri Kızım, Ay Bende Peri Bende, Nasihat, Büyüsün Diye, Gönül Evi, Benim Yavrum, Gülüm Dedim, Gönül Pınarı, Bir Çocuk, İyi-Doğru ve Güzel, İsterim, İstemem, Çalışmak, Anneciğim, Gözlerimi Kaybettim, Koşma, Dört Mevsim, Kuzu, Dilek, Sana Gelmek” şiirleri yer almaktadır. Ayrıca son bölümde Müzik Öğretmeni-Bestekâr Nilay Dönmez tarafından bestelenen “Çocuk Bahçesi, Kar Sevinci, Güzel, Annem, Sevdanın Akışı, Okul Yolu, Senin Olsun, Al Bayrağım, Orman, Bahar” şiirleri notaları ile birlikte yer almaktadır.

Şiirlerdeki ana tema çocuk sevgisidir. Şiirler, çocuklara hitaben yazılmıştır. Şiirlerdeki anlatım sade, anlaşılır ve akıcıdır. Şiirlerin büyük bölümü hece ölçüsüyle yazılmış, kâfiye ve rediflidir. Şiirlerde ikileme, yansıma, kişileştirme ve benzetme gibi anlatıma derinlik katan öğelere yer verilmiştir. Umut, gül, çocuk, güzel, sevmek, kardeşlik gibi kavramlar üzerinde durulmuştur.

B biçim Açısından Çocuğun Dünyası Şiir Kitabının İncelenmesi

Kitabın Ay Yayınları tarafından yapılan 10. baskısı incelenmiştir. Kitap 63 sayfa, orta boy ve 2. hamur kâğıt baskıdır. Kitabın resimlemesi Merve kaldırım tarafından yapılmıştır.

İçerik Açısından Çocuğun Dünyası Şiir Kitabının İncelenmesi

Kitapta “Çocuğun Dünyası, Bulduğum Mutluluk, Sevgi Pınarı, Güzel, Çocuk Bahçesi, Senin Olsun, Oyuncak, Çocuklar Sevgi Taşır, Çocuğum Ben, Canlar Kızım, Çocuk ve Güneş,

Küçük Kız, Kızım, Çocuk ve Güvercin, Kızım Dünyalar Kadar, Sevgiyle Büyür Çocuk, Senle Bebek, Sevgi, Bebek, Güzel Bebek, Gül Bebek, Büyüyünce, Tomurcuğum, Sevgi Gülleri, Güzelliğe Eş, Gün Olur, Al Bayrağım, Gel, Beyazları Giy Çocuğum, Sevdanın Akışı, Kar Sevinci, Annem, Gözler, Sevgiyle Bak Çocuğum, Sevgili Öğretmenim, Okul Yolu, Figencik, Hanifecik, Kalem, Bahar, Aydede, Rüzgar, Yağmur, Kedicik, Kızılay, Orman, Çiçek, Mesaj, Gözlerin Benim Olsun, Bahara Özlem, Bahar, Gül Çocuk, Çocuk İşte” şiirleri bulunmaktadır.

Şiirler çocuk sevgisi, doğa sevgisi, okul sevgisi, evlat sevgisi, öğrenci sevgisi, anne sevgisi, bayrak sevgisi, öğretmen sevgisi, bahar sevgisi gibi temalarda yazılmıştır. “Çocuğun Dünyası, Çocuğum Ben, Annem, Sevgili Öğretmenim, Okul Yolu, Bahar, Aydede, Rüzgâr, Yağmur, Mesaj, Bahara Özlem, Bahar” şiirleri çocuğun ağzından; diğer şiirler çocuğa hitaben yazılmıştır.

“Ben çocuğum
Tomurcuğum
Boy atarım
Boğum boğum” (Gündüz, 2015, s. 5)

Şiirlerde çocukların dünyasına ait “oyuncak, ay, yıldız, güneş, ışık, çiçek, güvercin, bebek, atta, anne, aydede, okul, öğretmen, kedi” gibi kavramlar kullanılmıştır.

Şiirler kısa, anlaşılır ve akıcıdır. Çocukların okurken kolaylıkla anlayacağı kelimeler seçilmiştir. Şiirlerin kısa, kâfiyeli, redifli olması kulağa hoş gelmesinin yanında tekrar tekrar okunmasıyla ezber yapılabilir. Çocuklara umutlu olma, iyilik, hoşgörü, barış, yardımlaşma gibi erdemleri ön plana çıkaracak şiirlere yer verilmiş olması; çocuğun yaşantısına katkı sağlayacak, duygusal oluşumunu, hayat deneyimini zenginleştirecektir.

“Saçlarının ucuna
Barış’ı tak çocuğum
Şu koskoca acuna
Sevgiyle bak çocuğum” (Gündüz, 2015, s. 41)

4.2.20. Halistin Kukul (1943-...)

Hayatı ve Eserleri

Trabzon'un Beşikdüzü ilçesinde doğmuştur. İlk ve ortaokulu burada okuduktan sonra 1961 yılında Erzincan Askeri Lisesini bitirerek aynı yıl Kara Harp Okuluna girmiştir. 21

Mayıs 1963 olaylarından ayrılmış, Atatürk Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Fransız Dili ve Edebiyatı Bölümüne girmiştir. 1967 yılında fakülteden mezun olup liselerde öğretmenlik yaptıktan sonra, Ocak 1972'den itibaren Diyarbakır ve Samsun Eğitim Enstitülerinde, daha sonra da Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesinde Fransızca Öğretmenliği Bölümünde öğretim görevlisi olarak çalışmıştır. 1997 yılında, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi öğretim görevlisi olarak emekli olmuştur.

1961 yılında *Harbiye'nin Sesi* dergisinde ilk şiiri yayınladıktan sonra, *Türk Edebiyatı*, *Defne*, *Çağrı*, *Hisar*, *Millî Kültür*, *Erciyes*, *Töre*, *Sur*, *Ülkemiz*, *Zafer*, *Kültür ve Sanat*, *Güneysu*, *Çaba*, *Türk Yurdu*, *Seviye*, *Karınca*, *Bizim Ece*, *Bizim Külliye*, *Boğaziçi*, *Toker*, *Yeniden Diriliş*, *Öncüler*, *Uzun Sokak*, *Çınar Gençlik*, *Türkiye Çocuk*, *Sarmaşık Kültür*, *Somuncu Baba*, *Toşayad Kümbet*, *Türkmence*, *Aydın Efesi* vb. dergilerde ve *Bab-ı Âli'de Sabah*, *Tercüman*, *Ortadoğu*, *Türkiye*, *Hergün*, *Millet*, *Zaman*, *Yeni Düşünce*, *Büyük Kurultay*, *Millet*, *Türkeli*, *Gündüz* vb. gazetelerde şiir, hikâye ve makaleleri yayınlanmıştır. Kukul'un ülkemizdeki tanınmış edebiyat ve fikir dergilerinde şiirleri, makaleleri yayınlanmıştır(Güneş, 2019).

Eserleri:

Şiir: *Türkün Ayak Sesleri* (1974), *Kıbrıs Destanı* (1975), *Sonsuzluk Merdiveni* (1987), *Şiirlerle Nasreddin Hoca Fıkraları* (1989), *Ayçiçek'le Nurdede* (1989), *Dağıstanlı Arslan Şeyh Şamil Destanı* (1992), *Kaniye Destanı* (1992), *Ye Kürküm Ye* (1998), *Buyurun Cenaze Namazına* (1998), *Parayı Veren Düdüğü Çalar* (1998), *Ya Tutarsa* (1998), *Biraz da Biz Ölelim* (1998).

Hikâye: *Zincirli Tepe* (1985), *Sevgi Çemberi* (1991), *Yarınlar Daha Güzel* (1998).

Oyun: *Gelincikler Narindir* (1986), *Havada Bulut Yok* (1986).

İnceleme: *Şeyh Şâmil ve Çeçenistan* (2002).

Mektup: *Post-Nişîn'e Mektuplar* (2004).

Çocuk Şiir Kitabı Şiirlerle Nasreddin Hoca Fıkraları (1989)

1974 tarihli *Türk Edebiyatı Ansiklopedisi*'nde M. Halistin Kukul, Ahmet Kabaklı tarafından “Yeni Milliyetçi Şiir” akımı içerisinde değerlendirmiştir. Eserlerinde milliyetçi duygu ve düşünceler ve bakış açısı açıkça görülmektedir. Şiirlerini geleneksel biçimle yazmıştır. Kukul hakkında hazırlanan dört tane yüksek lisans tezi şunlardır:

Akça, Coşkun-Şenol, Hasan Basri, Mehmet Halistin Kukul'un Hayatı-Sanatı-Eserleri, Yayımlanmamış Lisans Tezi, 19 Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmenliği bölümü, Samsun 1994.

Arslan, Fehmi, M. Halistin Kukul'un 'Sonsuzluk Merdiveni' adlı Şiir Kitabında Estetik Değerler, 19 Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmenliği bölümü, Samsun 1995.

Güneş, Mehmet, Şair M. Halistin Kukul'un Şiirlerinde Halk Edebiyatı Unsurları, Yayınlanmamış Lisans Tezi, 19 Mayıs Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı bölümü, Samsun 2000.

Güney, Aydın, Mehmet Halistin Kukul'un Hayatı, Sanatı, Eserleri ve Çocuk Edebiyatımızdaki Yeri, Yayınlanmamış Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Kastamonu Eğitim Fakültesi Türkçe Öğretmenliği Bölümü, Kastamonu 1998.

Biçim Açısından Kitabın İncelenmesi

Birinci baskısı 1989 yılında yapılan kitabın, 1999 yılında Etüt Yayınları tarafından yapılan 3. baskısı incelenmiştir. Kitap 204 sayfa, orta boy, saman kâğıt baskıdır. Kitabın çizimleri Süleyman Han tarafından yapılmıştır.

İçerik Açısından Kitabın İncelenmesi

M. Halistin Kukul, Nasrettin Hoca fıkralarını şiir şeklinde tekrar düzenleyerek yazmıştır. Kitabın başında Bahtiyar Vahapzade, kendi el yazısıyla bu kitabın Türk çocukları için Nasrettin Hoca'yı tanımaları, sevmeleri açısından değerli bir hediye olduğunu; şiirlerin hece vezniyle yazılmış olmasından dolayı duyduğu memnuniyeti dile getirmiştir.

Kukul, kitap için yazdığı önsözde ilk baskıda 53, ikinci baskıda 72, üçüncü baskıda 93 fıkrayı şiir haline getirdiğini söylemiştir. Nasrettin Hoca'yı Müslüman Türk milletinin yansıması olarak görmüştür. Nüktedânlığı ve zekâsıyla güldürürken düşündürmüş; insanlara iyilik, doğruluk, komşu, aile, dostluk gibi değerleri fıkralarıyla ifade etmiştir. Bu sebeplerden dolayı böyle bir tarihi kişiliğin fıkralarını şiirle sunarak bir vefa borcunu yerine getirdiğini düşünmektedir.

Kitapta geçen fıkralar şunlardır: “Parayı Veren Düdüğü Çalar, El Elin Eşeğini Türkü Söyler De Arar, Su Dediğin Böyle Olur!, Utandım Saklandım, Ceviz Yerine Kabak Olsaydı, Ye Kürküm Ye!, Keramet Kavukta mı?, Kuyudan Çıkardım Ya!, File Bir Eşek Gelecek!, Ben Seni Kendim Sandım, Hanım Sen de Haklısın!, Kusur Yalnız Ben de mi?, Aklına İnme mi Gelmiyor Baba!, Gözünü Korkutmak İçin Söyledim!, Bana Görünme De, Doğru Değil!, Senin Sağ Kaldığına Ağlıyorum, Ben Senin Düğün Dernekten Döndüğünü De Bilirim!, İçinde De Vardım!, Siz Onu Bana Sorun!, Kaç Para Eder!, Bir Tane Daha Alacağım, Acemi Bülbül, Helvayı Döge Döge Yediyorlar, Kör Döğüşü Dediğin, Tavşanın Suyunun Suyu, Ben Arsızdan Korkarım!, Dünya Yuvarlaktır!, Gözü Doymaz İnsanın!, Torba Değil Ki Ağzını

Büzesin!, Senin Gençliğini De Bilirim!, Tabutun İçinde Bulunma Da, Bu Da Düşünür, Başını İçerde Unutmasın!, Senin Aradığı Hoca Oydu!, Öyle Büyük Hatalar Oluyor Ki!, Ömrüm Vefa Ederse!, Yemek Ne Vakit Yenilmeli!, Onun Üstü Bizimkinden Kirli, Yürümek Daha İyi, Allah Dağına Göre Kış Verir!, Yangın, Ben De Keten Ekeyim!, Biraz Da Biz Ölelim!, Saklarlar Da Gözün Yerler, Doğurduğuna İnanıyorsun Da, Hâlâ mı Burada Otluyorsun?, Buyurun Cenaze Namazına!, Cemaat Toplanmış Bir Kere!, Lânet De Bana Olsun!, Dünya Dediğin Kaç Kulaçtır!, Fincancı Katırları, Yine Ne Kabahat İşledin, Doktorsuz Da Ölürüz, Eşek Değerli Olunca, Bu Kedi İse Et Nerededir?, Senin Hâlin Bambaşka İdi, Kavuğu Almadım Ki, Birimiz Ölürüz, Ya Tutarsa, Ve Secdeye Kapanır, Kendim De Beğenmiyorum, Parayı Başkasından Bul, Kendi Gelip Söyledi, Niçin Helva Yapmıyorsun?, Kilimi Heybe Yapacaktım, Her Gelene Verseydim, Aramızda Minder Var, Sırıgın Tepesi, Halep Oradaysa Arşın Buradadır, Eşşekliğine Gülüyor, Devenin Başı, Pişmiş Tavuk Yumurtlar Mı?, Pay Edene Pay Kalmaz, Altındaki Katır Da Benimdir! Diyecek, Hırsızın Hiç mi Suçu Yok?, İnşallah O Benim, Ya Hiç Sopa Yemedin Ya Hesap Bilmiyorsun, Yorgan Gitti Kavga Bitti!, Dünyanın Dengesi Bozulurdu!, Neredeyse Yemsiz Yaşayacaktın!, Aferin Göl Kuşları, İpe Un Serdim, İki Akçeyi Sen Alıver, Kıyamet mi Kopacak?, Sevinci Bile Yeter!, Bu Eve Taşınmıyor Muyuz?, Yemeği Satan Paranın Şıkırtısını Alır, Evin Altı Üstüne Gelecek, Ay Alıp Sattığım Yok, Belki Ağaçtan Öteye Yol Görünür, Bir De Siz Görün Dedim”.

Şiirlerin tamamı 7’li hece ölçüsüyle yazılmıştır. Tüm şiirlerde redif ve kâfiye vardır.

“Güyâ, bir gün Hoca’ya
Zor bir soru sorarlar.
Her sorunun ardında
Başka başka niyet var!

Demişler: “Yemek her gün,
Ne vakit yenilmeli?”
Hoca bu, zekâsıyla
Aşıyor her engeli!

Hoca demiş ki: “Dostlar!
Kalplerinizde pas var!

Bu dünya yalan dünya;

Sana çok, onlara az!
Zenginsen her zaman ye;
Fakirsen bulur bulmaz!” (Kukul, 1999, s. 84)

Şiirlerdeki dizeler uzun olmasına rağmen, akıcı ve anlaşılırdır. Fıkralar, şiir diliyle yazıldığı için konuşmalara yer verilmiştir. Şiirler, çocukların okurken sıkılmayacağı akıcılıkta, içerik açısından zengin, anlatım açık dille sunulmuştur.

4.2.21. Hasan Demir (1954-2015)

Hayatı ve Eserleri

Kastamonu’nun Daday ilçesinin Bolatlar köyünde doğmuştur. Kastamonu Ticaret Lisesini bitirerek sonra Halk Kütüphanesinde memur olarak çalışmıştır. Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı müdürlüğü yapmıştır.

1974-75 yıllarında okul çağındayken *Diyanet* gazetesinde şiirleri yayımlanmıştır. Diyanet gazetesi ve çocuk dergisinde yazıları yayımlanmıştır. Diyanet İşleri Başkanlığının açtığı yarışmada *Köle Kadın* romanıyla mansiyon ödülünü lise yıllarında almıştır. İlk kitabının adı *Uzat Ellerini*’dir.

1986 yılında Ankara’ya taşınarak *Cıngar* mizah dergisinin sorumlu yazı işleri müdürü olmuştur. Dergi kapandıktan sonra Millî Gençlik Vakfında çalışmıştır. *Yenidevir* ve *Zaman* gazetelerinde Orhan Ziya; *Ortadoğu* ve *Yeni Sayfa* gazetelerinde Abdullah Kulsabey mahlasıyla günlük yazılar yazmıştır. *Yeniçağ*, *Diyarbakır Söz*, *Manşet*, *Selam*, *Hergün* gazetelerinde de çalışmıştır. 1999’da *Büyük Kurultay* gazetesinin Ankara temsilciliğini yapmıştır.

1986 yılında Türkiye Yazarlar Birliği tarafından yılın çocuk yazarı seçilmiştir. 1992 yılında *Kuşlarla Büyümek* isimli kitabıyla ödül almıştır (Yılmaz, 2018).

Eserleri:

Köle Kadın, *Nermin Hanım*, *Çocuklar Büyürken*, *Çamaşırcı Nine*, *Kuşlarla Büyümek*, *Devlet Ağacı*, *Azgın Sularda Zafer*, *İyiler ve Kötüler*, *Huzurlu Orman*, *Benim Güzel Günlerim*, *Saksı Çiçeğinin Rüyası*, *Sen Benim İçimdesin*.

Çocuk Şiir Kitabı Kuşlarla Büyümek (1999)

Hasan Demir, Türkiye Yazarlar Birliği tarafından 1986 yılında çocuk edebiyatı alanında yılın çocuk yazarı seçilmiştir. 1992 yılında *Kuşlarla Büyümek* isimli kitabıyla Mili Eğitim Bakanlığının açtığı bir yarışmada birinci olmuştur (Gürel, 2021).

Biçim Açısından Kitabın İncelenmesi

Kitabın Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları tarafından 1999 yılında yapılan birinci baskısı incelenmiştir. Kitap küçük boy, 1. hamur kâğıt, 63 sayfadır. Yazı puntosu küçüktür. Kitap içi resimsizdir.

İçerik Açısından Kitabın İncelenmesi

Kitapta “ Karınca ve Çocuk, Akşam Olurken, Kadar, Bizim Evdeki İp, Doktor Amca, Babam Gelecek, Dedi Öğretmenim, Benim Bahar Anneciğim, Çığ, Erzincanlı Anne, Annem de Ağladı, Demişti Annem, Damla Nine, Yarım kalmış Resim, Uyku, Babama Sorduklarım, Bizim Evde, Trafik İşareti, Babam Para Kazanıyor, Kuşlarla Büyümek, Cesaret, Bir Arkadaş Darılttım, Kitap Yazar O Zaman, Aldatmak Sohbeti, Dikkat, Hareket, Kelimeler ve Çocuk, Rol, Arkadaşlık, Pazartesi Günü, Okul İle Ev Arası, Sokakta, Ne İyi, Kitap”; “Merhaba Vatanım” başlığında “Merhaba Vatanım, Çocuklar Hepimizin, Hoş Geldin Bahar, Bayrağım, Bayrağım İçin, Ben Bir Defter Verdim, Esir Lale, Evimizdeki Öğretmen, Bizim Köy” şiirleri yer almaktadır.

Şiirlerde “anne” ön plandadır. Anne, şefkatli, güvenilir, merhametli, fedakâr, yeri doldurulamaz bir varlık olarak şiirlerde yer almaktadır. Ayrıca, baba, öğretmen, vatan, bayrak, doğa, arkadaşlık şiirlerde konu edilmiştir.

Şiirler çocuk gerçekliğiyle yazılmış, çocuğun gözüyle kavram ve olaylar dile getirilmiştir.

“Yarım Kalmış Şiir” şiiri, çocuksu bakış açısıyla çocuğun ağzından yazılmıştır. Çocuğun dünyasında gerçeklik algısı, hayalle gerçek karışık bir şekilde anlatılmıştır (Turan & Gücüyeter 2010).

“Elimi beyaz bir kâğıda koyup
Resmini çizdim
Ağabeyimin kalemiyle.
Sonra kaldırdım elimi
Kâğıtta
Bileğimin koptuğu yerden
Kanadı elim.
Bitirmeseydi resmi ağabeyim
Kan kaybından ölecektim.” (Demir, 1999, s. 24)

Şiirler, serbest ölçüyle yazılmıştır. Kâfiye, redif, kelime ve dize tekrarlarıyla şiirdeki

ritim sağlanmıştır. Şiirler, sade, akıcı, samimi bir dille yazılmıştır. Anlatımı güçlendirmek, çocuğun hayal dünyasını harekete geçirmek için imgesel anlatıma başvurulmuştur.

4.2.22. Hasan Latif Sarıyüce (1929-2018)

Hayatı ve Eserleri

1929 yılında Çorum ilinin Sungurlu ilçesine bağlı Evcî köyünde doğmuştur. Öğretmen eksikliği nedeniyle ilkokula on yaşında başlayabilen yazar, ilköğrenimini 1944'te köyünde, ortaöğrenimini ise 1950'de Hasanoğlu Köy Enstitüsünde tamamlamıştır. Boğazkale bucağında bir yıl ilkokul öğretmenliği yaptıktan sonra, sınavla girdiği Gazi Eğitim Enstitüsü Edebiyat Bölümünden 1953 yılında mezun olarak Hacıbektaş ve Sorgun Ortaokulları ile Kırklareli Lisesinde öğretmenlik ve yöneticilik yapmıştır. Bu dönemde, Türkiye ve Ortadoğu Amme İdaresi Enstitüsünde kamu yönetimi uzmanlığı eğitimi almıştır. 1965 yılında Millet Partisi'nden Çorum milletvekili seçilen yazar, ilkokullarda sadece okuma parçalarından oluşan kitapların kaldırılması ve yerine Türkçe ders kitaplarının konulması için verdiği önergelerle Millî Eğitim Bakanlığında önemli bir değişikliğe öncülük etmiştir. Milletvekilliği döneminin sonunda öğretmenliğe geri dönmüştür. Ankara Bahçelievler Kız Meslek Lisesinde çalışırken 1979 yılında emekli olmuştur.

İlkokuldan mezun olduğu yıl “Kerem ile Aslı”, “Ferhat ile Şirin” ve “Arzu ile Kamber” gibi halk hikâyelerinden etkilenecek *Bekir ile Selvi* adlı, içinde türkü ve deyişler bulunan bir roman yazmıştır. Eğitim için Hasanoğlu'na gittiğinde romanı yazdığı defteri yanına almadığı için defter kaybolmuştur.

Sarıyüce, Köy Enstitüsünün ikinci sınıfından başlayarak şiirleri çeşitli dergilerde yayımlanmıştır. Üçüncü sınıftayken *Duyuşlar* adında bastırdığı şiir kitabı satmamasına rağmen, yazmayı bırakmamıştır. Ankara'da çıkan *Nilüfer* dergisinde ilk şiiri “Bir Ev Ki”, 1947'de yayımlanmıştır. 1948'de aynı derginin düzenlediği şiir yarışmasında üçüncülük almıştır. Daha sonraki yıllarda şiir ve yazıları, *Nilüfer* (1947-48), *Kaynak* (1948-53), *İlköğretim* (1953-57), *Doğan Kardeş* (1958-63), *Varlık* (1959), *Sesimiz* (1976-86), *Dolunay* (1986-88), *Türk Edebiyatı* (1988), *Mavi Derinlik* (1991) ve *Yaba* gibi dergilerde ve birçok gazetede yayımlanmaya devam etmiştir.

Birçok türde çocuklar için eser yazan Sarıyüce'nin 1949 yılında Ankara'da yayımlanan *Çocuk* gazetesinde çocuklar için yazdığı ilk şiir yayımlanmıştır. Öğretmen olduktan sonra İlköğretim, *Genç- Ay* ve *Doğan Kardeş* dergisinde şiirler, masallar ve öyküler yazmıştır. 1970-71 yıllarında Vahibe Sevim adını kullanarak *Doğan Kardeş* dergisinde on beş kadar hikâyesi çıkmıştır.

Hasan Lâtif Sarıyüce, 1948 *Nilüfer* dergisi şiir yarışmasında üçüncülük, 1951 Gazi Eğitim Enstitüsü Öğrenci Derneği şiir yarışmasında birincilik, 2003 Ankara Üniversitesi TÖMER İzmir şubesinin düzenlediği masal yarışmasında birincilik, 1972 Arkın Çocuk Edebiyatı Öykü Yarışması birincilik, Arkın Çocuk Edebiyatı Yarışması'nda *Tarla Kuşlarının Öyküsü* ile birincilik, 1991 İş Bankası Edebiyat Büyük Ödülü, 1992 Çocuk Vakfı Çocuk Edebiyatı Onur Ödülü, 1997 Almanya'nın Sesi Radyosu Oyun Ödülü, 1992 İstanbul'da bir dernek, bir özel eğitim kurumu ve bir yayınevinin çocuk edebiyatına yaptığı hizmetler nedeniyle düzenlediği saygı toplantısı ve sunduğu Şükran Mektubu, 2012'de *Türk Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Ansiklopedisi 1-2* adlı eseri ile Türkiye Yazarlar Birliği'nce yılın yazarı gibi ödüller almıştır. Yazarın masal kitaplarından “*Çıtı Pıtı Hanım*” ve “*Mavi Kahkaha Çiçeği*” *Farsça*’ya, “*Çıtı Pıtı Hanım*” ayrıca Urduca’ya çevrilmiştir (Ceylan, 2019).

Eserleri:

Şiir: *Çocuklara Şiirler* (2001), *Altın Öğütler* (2001), *Belirli Günler, Haftalar ve Yurt Şiirleri* (2001), *Düş Yağmurları* (2001), *Çocuk ve Şiir* (1976), *Hürriyet Şiirleri Antolojisi* (1960), *Duyuşlar* (1948).

Roman: *Dedemin Denizaltısı* (2007), *Karbeyaz* (2002), *Güle Güle Küçük Arkadaş* (1999), *Beyaz Kanatlı Kuş* (1984), *Savaş ve Gonca Güller* (2004), *Aslan Pençeli Kedi* (2000), *Evime Dönüyorum* (1991), *Kral Ulis'in Serüvenleri* (1973).

Masal: *Ezop Masalları* (2010), *Çıtı Pıtı Hanım* (2008), *Mavi Kahkaha Çiçeği* (2008), *Altın Oğlan ile Altın Kız* (2007), *Ayşecik ile Fatmacık* (2007), *Balkız ile Daloğlan* (2007), *Büyülü Sofra* (2007), *Ders Veren Türk Masalları* (2007), *İncili Salkım* (2007), *Keloğlan Deliler Ülkesinde* (1984), *Keloğlan Görünmez Adam* (2007), *Menekşe Yaprğından İncinen Kız* (2007), *Mercan Kız* (2007), *Nasrettin Hoca Öyküleri* (2007), *Korkak Tavşan* (2001), *Keloğlan'ın Oyunu İnsan Yapar Koyunu* (1999), *Anlı Şanlı Üç Yiğit Delikanlı* (1994), *Çakmak İle Ahmak* (1994), *Kahraman Çil Horoz* (1994), *Küçük Mıstılcık İle Lüplüp Dev* (1994), *Ne Gördün Ne Görmedin* (1994), *Nerde Evim Barkım* (1994), *Üç Köseye Bir Keloğlan* (1994), *Anadolu Masalları 1* (1993), *Anadolu Masalları 2* (1993), *Gökten Üç Elma Düştü* (1993), *Üç Elma Düştü* (1991), *Ali Cengiz Oyunu* (1984), *Anlı Şanlı Kahraman* (1984), *Çil Horoz* (1984), *Görünmez Adam* (1984), *Keloğlan Köse'ye Karşı* (1984), *Kırk Haramiler* (1984), *Lüplüp Dev* (1984), *Marifetli Hırsızlar* (1984), *Tabla Kavuk* (1984), *Tombul Çanak* (1984), *Üç Ahbap Çavuş* (1984), *Üç Hünerli Arkadaş* (1984), *Yarım Leblebi* (1984), *Adaşım Mahmut* (1970), *Altın Oğlan* (1970), *Boyu Uzun Burla Hatun* (1970), *Büyülü Çiçek* (1970), *Cüce Memiş* (1970), *Çamaşırcı Kadın* (1970), *Kan Turalı* (1970).

Efsane: *Anadolu Efsaneleri 1 (1999), Anadolu Efsaneleri 2 (1999), Efsaneleriyle Güzel Anadolumuz (1990).*

Gezi Yazısı: *Balkan Seyahatnamesi (2003).*

Biyografi: *Bir Âlimin Hayatı Evcili Hacı Hasan Efendi (2009).*

İnceleme: *Atatürk'ün Hayatı, İlkeleri, Devrimleri (1981).*

Ansiklopedi: *Türk Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Ansiklopedisi 1 (2012), Türk Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Ansiklopedisi 2 (2012)*

Monografi: *Evcil ve Evcil Adlı Köyler*

Oyun: *Güzel Öldür Beni (Almancaya çevrilmiştir.), Kuş Seslerinden Korkan Çocuk (, 2000), Aygar Dağı Mektupları (2006), Anadolu'ya Açılan Pencere (1962)*

Diğer Eserleri: *Karagöz ile Hacivat Dizisi (16 sayfalık, 12 kitap, 1985), Dört İsimli Prenses (2009), El Evinde (2009), Uğur Böceğinin Düğünü (2009), Üç Ayaklı Oğlak (2009), Beyaz Tay (2007), Ağlama Anacığım Ağlama (2007), Beyaz Pelerinli Kız (2006), Babasını Arayan Çocuk (2001), Eli Kılıçlı Kahraman Fare (2001), Sahibini Unutmayan Köpek (2000), Tarla Kuşlarının Öyküsü (1972), Uçurtmam Birinci Olacak, Hophop Tilki ile Zıpzip Tavşan (2001), Bastıbacak Ördek (2001)*

Yazarın ayrıca eğitim ve öğretim üzerine 18 kitabı bulunmaktadır.

Çocuk Şiir Kitapları Çocuklara Şiirler (1999) ve Belirli Günler, Haftalar ve Yurt Şiirleri (2001)

Hasan Lâtif Sarıyüce, çocukları sevdiğini, çocuklar için yazdığında çocukluğuna dönmüş gibi olduğunu ifade etmektedir. Çocuk edebiyatını zorlu bir alan olarak görmüştür. Eleştirmenlerin çocuk kitaplarını okumadıklarını; ülkemizde çocuk kitaplarının genellikle edebiyat dışı adeta tavukçuluk, arıcılık ya da sebzeçilik kitapları gibi kabul edildiğini söylemektedir. Sarıyüce, çocukların bir yazarın kitaplarını sevmesini, o kitabın iyi bir edebiyat ürününün göstergesi olarak görmektedir. Nedenini çocukların ağır ve yapmacık dille yazılmış kitapları okumak istememesi olarak açıklamaktadır. Kitaplarını yazarken evinden, ailesinde ve çevresinden yola çıkmıştır (Ceylan, 2019).

Biçim Açısından Çocuklara Şiirler Kitabının İncelenmesi

Kitabın Bilgi Yayınevi tarafından 1999 yılında yapılan birinci basımı incelenmiştir. Kitap orta boy, 1. hamur kâğıt, 130 sayfadır. Kitabın çizimleri Cavit Yaren'e aittir.

İçerik Açısından Çocuklara Şiirler Kitabının İncelenmesi

Kitapta “Büyülü Eller, Anneciğim Çıkıp Gelse, Benim Olanlar, Annelerin En Güzeli, Gül Olurum Anneme, Bir Annem En Güzel Okşar Beni, Anneciğim, Geceler, Sevdiklerim, Sen de Sağ Ol, Aysel’in Düşleri, Ben Hasta İken, Uyumken, Canım Annem, İnan ki Anneciğim, Gördüğüm Düşler, Annemi Hatırlıyorum, Elbisem, Ailemiz, Uçurtma Ağacı, Anneannem, Bir Kardeşim Oldu, Dedem, Halam, Arkadaşlarım, Ayrılık, Kimsesiz Adam, Ayşe Nine, Bebeğim, Oyuncak Bebeğime Ninni, Haydi Oyun Oynayalım, Hoppala Hop, Satıcılar, Bilmece, Yediğimiz Ekmek, Taşıtlar, Trafik, Taşıtlara Sesleniş, Sarı Otobüs, Roket, Kaçak Balon, Dersanemiz, İlk Gün, Bugün Son Gün Öğretmenim, Kitaplarım Olmasa, Kitaplar Konuşuyor, Kitaplarım, Yağmur Yağıyor, Şıp Şıp Şıp, Yağmur Yağarken, Küçük Bulut, Uzak Bulut, Bir Damla Yağmur, Yağmur Sonrası, Bahar Şarkısı, Bahar Geldi, Kar Yağdı, İlk Kar, Kardan Adam, Güzel Düş, Sonbahar Türküsü, Yaz, Yaz Şarkısı, Yaz Gelince, Ben Bir Küçük Fidanım, Çevremiz, Bizim Ağaç, Bahçeler, Toprak Ana, İşte, Yeşil, Küçük Ağaç, Orman, Orman Şarkısı, Pencereyi Açtım ki, Uzan Bir Çiçekli Dala, Kır Çiçekleri, Gelincik, Menekşe, Papatyaların Öyküsü, Derecik, Kuru Dere, Deniz Şarkısı, Beyaz Yelkenli, Gece ile Gündüz, Sabah Olunca, Gökyüzü, Gökkuşağı, Her Akşam Yıldızlar, Güneş Baba, Ay Dede, Güzellikler, Ağustosböcekleri, Kümesteki Dostlarımız, Atların Şarkısı, Bir Atım Olsa, Babamın Atı, Küçümen, Kedim, Kirpicik, Renkli Kuşlar, Kuşları Paylaşmak, Daldaki Kuş, Düş Kuş, Küçük Serçe” şiirleri yer almaktadır.

Şiirler çocuğun yakın çevresinden, günlük hayatında yaşadığı olaylardan, tanıdık kavramlardan seçilerek yine çocuğun ağzından yazılmıştır. Yaşadığı evde çok çocuk olduğunu ve çocukları çok iyi tanıdığını söyleyen Sarıyüce, bu nedenle çocuklara yönelik yazdığını söylemiştir. Çocuklara olan bu yakınlık; şiirlerde seçilen kelime, söyleyiş, kavramların çocuğa göre olmasında da anlaşılmaktadır. Yaşadığı yerlerin doğası, hayvan, bitki ve canlılar da şiirlerine konu olmuştur. Şiirlerde çocuğun ilgisini çekecek varlıklara, doğaya, kavramlara yer vermiştir.

“Anne” çocuğun kendine en yakın gördüğü kişidir. Bu nedenle anne sevgisi birçok şiirde ana temadır. Ayrıca çekirdek aile dışında nine, hala, dede de şiirler de yer almaktadır. Şiirler, çocuklara aile, kardeş, akraba, doğa, hayvan gibi değerlerin farkına vararak onları sevdirmeye yöneliktir.

Şiirlerde yer alan çocuk; iyimser, sevgi dolu, doğayı seven, yaşama sevinciyle dolu, okulda mutlu bir çocuktur.

“Sabah olunca,
Işır gökyüzü

Işır elim yüzüm
Sularca.” (Sarıyüce, 1999, s. 110)

Şiirde canlı, akıcı, sade ve samimi bir dil kullanılmıştır. Şiirler serbest ölçüyle yazılmıştır fakat hece ölçüsüyle yazılmış şiirler de vardır.

Kâfiye, redif, ikileme, yansıma sözcük, devrik cümleler, ses tekrarları, dize tekrarlarıyla şiirde ritim sağlanmıştır. Benzetme, kişileştirme, konuşturma yoluyla imgesel dil kullanılarak anlatım güçlendirilmiştir.

“Küçük Ali oyun oynar
Hoppala hoppala hop!
Seke seke adım atar
Hoppala hoppala hop!” (Sarıyüce, 1999, s. 44)

“Kitaplarım dizi dizi
Söyler bana her bir gizi
Resimlisi resimsizi
Der ki: “Oku güzel çocuk!” (Sarıyüce, 1999, s. 64)

Biçim Açısından Belirli Günler, Haftalar ve Yurt Şiirleri Kitabının İncelenmesi

Kitabın Kültür Kitap Sarayı Yayınları tarafından 2001 yılında yapılan birinci baskısı incelenmiştir. Kitap orta boy, 1. hamur kâğıt ve 109 sayfadır. Kitap resimsizdir.

İçerik Açısından Belirli Günler, Haftalar ve Yurt Şiirleri Kitabının İncelenmesi

Hasan Lâtif Sarıyüce, öğretmen olduktan sonra çocukların millî bayramlarda okuyabileceği şiir olmadığını fark etmiştir. Öğrencilik yıllarında biriktirdiği, gittiği her yere taşıdığı yetmiş seksen civarında kitabı bulunmaktaydı. Ancak bu kitaplar arasında millî bayramlarla ilgili hiç şiir kitabı bulunmuyordu. Bu tür kaynakların eksikliğini fark ettiği için zorunlu olarak bayram şiirleri yazmaya başlamıştır.

Belirli Günler, Haftalar ve Yurt Şiirleri kitabı “Güzel Şiir Okumak” adlı bir yazıyla başlamaktadır. Sarıyüce, şiir okurken nelere dikkat edilmesi gerektiğini başlıklar halinde anlatmıştır.

Kitapta “İlköğretim Haftası, Yangından Korunma Haftası, Hayvanları Koruma Günü, Dünya Çocuk Günü, Cumhuriyet Bayramı, Kızılay Haftası, Dünya Çocuk Kitapları Haftası,

Atatürk Haftası, Öğretmenler Günü, Tutum, Yatırım ve Türk Malları Haftası, Orman Haftası, 23 Nisan Millî Egemenlik ve Çocuk Bayramı, Trafik Haftası, İzmir'in Kurtuluşu, İstanbul'un Fethi, Anneler Günü, 19 Mayıs Atatürk'ü Anma, Gençlik ve Spor Bayramı, Çevre Koruma Haftası, 30 Ağustos Zafer Bayramı, Yurt Şiirleri" ile ilgili şiirler yer almaktadır.

O ilk günü
Hiç unutmam,
Elim annemin elinde
Ödüm kopuyordu
Karşımıza çıkacak diye
Asık yüzlü bir öğretmen." (Sarıyüce, 2001, s. 40)

"Cumhuriyet Bayramı,
Büyük destan günümüz.
Özgür yaptı vatani,
Onur ve şan günümüz." (Sarıyüce, 2001, s. 25)

Kitap, hem öğretmenler hem de öğrenciler için kaynak niteliğindedir.

4.2.23. Hidayet Karakuş (1946-...)

Hayatı ve Eserleri

Hidayet Karakuş, 6 Eylül 1946'da Yalvaç'ın Kurusarı köyünde doğmuştur. İlköğrenimini Kurusarı köyünde tamamladıktan sonra girdiği Isparta Gönen İlköğretmen Okulunu 1964'te, Selçuk Eğitim Enstitüsü Edebiyat Bölümünü 1966'da bitirmiştir. Adana, Manisa ve İzmir illerinde Türkçe öğretmenliği yapmıştır. Şiir dışında romanları ve radyo oyunları vardır.

Karakuş'un yazdığı ilk şiirler, okul ve Isparta gazetelerinde yayımlanmıştır. Sonrasında *Çağrı Şölen*, *Forum*, *Ilgaz*, *Yelken*, *Varlık*, *Dönemeç*, *Yarın*, *Hürriyet Gösteri*, *Sanat Olayı*, *Somut*, *Adam Sanat*, *Düşlem*, *Türk Dili*, *Karşı Edebiyat*, *Yazko Edebiyat*, *Çağdaş Eleştiri*, *Edebiyat Cephesi*, *Sesimiz*, *Yeni Düşün*, *Önlem*, *Kum*, *Pencere* gibi edebiyat dergilerinde şiir, deneme ve eleştirileri yayımlanmıştır. *Cumhuriyet* gazetesinde hikâye, röportaj ve kitap tanıtım yazıları yazmıştır. *Yağmurlar Nereye Yağar* adlı romanıyla 1981 Mehmet Ali Yalçın Ödülü üçüncülüğünü, *Hangi Leylasın Sen* adlı şiir kitabıyla 1982 Nevzat Üstün Şiir Başarı Ödülünü, *Uykusu Derin Şehir* kitabıyla 1991 Ferit Oğuz Bayır Roman ödülünü, *Sesini Bana Bırak* ile de 1993 Ceyhun Atuf Kansu şiir ödülünü almıştır. 1997'de

Ankara Üniversitesi T.Ö. Merkezinin 1997’de düzenlendiği “Başarılı On Çocuk Kitabı Yazarı” yarışmasında Altın Kalem ödülü almıştır. Aynı yıl Almanya’nın Sesi radyosu tarafından düzenlenen Türkçe edebiyat yarışmasında Şeyh-i Sanan’ın Aşk eseriyle radyo oyunu dalında birincilik almıştır. Uitgeverij De Inktvis Yayınevi’nce Hollanda’da *Mor Gezegen* adıyla *Bilgisayara Giren Tırtıl* adlı çocuk romanı yayımlanmıştır. 2003 İzmir 2. Türkçe Günleri’nde Türkçe ve Emek ödülleri özel ödül, Karşıyaka Belediyesi tarafından 2004 yılında Homeros Emek Ödülü almıştır (Kaplan, 2013).

Eserleri:

Radyo Oyunları: *Sevgi Nereye Gitti, Bencil, Yalnızlıkta Çoğalanlar, Yabancı, Boşluktaki Adam, Karabataklar, Altın Köstek, Gizli Acıların Gölgesi, Tutkulu Düşler, Her Şey Güzel Olacak, Şeyh-i Sanan’ın Aşk.*

Arkası Yarınlar: *Yağmurlar Nereye Yağar, Uykusu Derin Şehir, Yürekler Yaprak Açınca, Nafile Hanım.*

Çocuk Bahçesi: *Alyanaklı Mavi Balon, Can Dede’nin Çocukları.*

Şiir: *Günaydın Gül Yaprığı (1979), Kemeraltı Şiirleri (1982), Hangi Leylasın Sen (1986), Sesini Bana Bırak (1994), Ateş Mektupları (1995), Konuş Benimle (1998), Sıcak Sancı (2001)*

Romanları: *Yağmurlar Nereye Yağar (1981), Uykusu Derin Şehir (1991), Yalnız Seninle (2003), Sılam Isparta (2009), Şeytan Minareleri (2010), İzmir’in Kalbi Kemeraltı (2011)*

Çocuk Kitapları: *Sıska Balıkçı (1980), Al Yanaklı Mavi Balon (1982), Can Dede’nin Çocukları (1986), Can Dede’nin Oyuncakları (1986), Bilgisayara Giren Tırtıl (1994), Bilgisayar Amca (1996), Akıllı Tavşanlar (1997), Sevgi Kuşları (1997), Dedem Çocuk Oldu (1997), Kuyudaki Asker (1998), Serçenin Şiir Defteri (1998), Yengeçten Korkan Köpek (1999), Kardan Adam Kaçtı (1999), Yaralı Tavşanın Doktoru (1999), Bilgisayarlı Şapka (2001), Annemin Mektupları (2001), Bir Kedinin Anıları (2001), Bahçeden Kovulan Çiçek (2001), İşte O Çocuk (2001), Başparmağın Şarkısı (2006), Sayısal Çocuk (2007), Oyuncakların Park Gezisi (2007), Dönem Dolap Döner Kebab (2007), Yurdunu Yitiren Ağaç (2011), Can Dede’nin Eşegi (2011), Sahibini Gezdiren Kedi (2011).*

Çocuk Şiir Kitabı Serçenin Şiir Defteri (1998)

Öğretmen yazarlardan olan Hidayet Karakuş, öğrencileri ve oğlu Gönen Kansu’nun okuyabileceği nitelikli eserler olmadığı düşüncesiyle çocuk edebiyatına yönelmiştir. Çocukların farklı olduğunu, onlara ait bir edebiyatın olması gerekliliği dile getirmiştir. Çocuk

edebiyatına yönelik tartışmaları gereksiz bulmuştur. Çocuk edebiyatı, yetişkin edebiyatından farklı olarak çocukları yeni fikirlere yönlendirmeli, sorunlarla başa çıkarken farklı çözüm yolları bulmalarına yardımcı olmalı ve hayata iyimser bakmayı kazandırmalıdır. Karakuş'un sanat anlayışının önemli özellikleri arasında, çocukların dünyasına uygun bir üslup kullanarak ihtiyaç ve ilgi alanlarını dikkate alan bir yaklaşım sergilemesi yer alır. Çocuk edebiyatı yazarları için bunu başarmanın yolu, hedef kitlelerini anlama ve onların gereksinimlerini doğru bir şekilde karşılama becerisi gerektirmektedir.

Karakuş, çocuklar için yazılan eserlerde, çocuğun eserdeki karakterle kendini özdeşleştirdiğine inanmaktadır. Bu nedenle eserlerinde karakterlerini oluştururken son derece özenli davranmaktadır. Araştıran, sorgulayan bir nesil yetişmesini isteyen Karakuş, bu hedef doğrultusunda yazdığı çocuk kitaplarındaki kahramanlar, büyüklerine ve ebeveynlerine sorular yöneltir, onları sorgular. Ona göre çocuklar, sorgulamalı, yaratıcı olmalıdır; aldıkları bilgileri sentezleyip değerlendirerek kendi sonuçlarına varmalıdır.

Karakuş, dilin sadeleştirilmesini destekleyen bir bakış açısına sahiptir. Dil devrimini, ulusun çağdaşlaşma sürecinde atılmış en önemli adımlardan biri olarak görmektedir. Bu yüzden çocuklar için kaleme aldığı eserlerde, Türkçenin yaygın ve toplum tarafından kabul görmüş kelimelerini kullanmayı tercih ederek yabancı kökenli sözcüklerden kaçınmıştır (Kaplan, 2013).

Bîçim Açısından Kitabın İncelenmesi

Birinci baskısı 1998 yılında yapılan kitabın, 2007 yılında Bilgi Yayınevi tarafından yapılan dördüncü baskısı incelenmiştir. Kitap orta boy, 1. hamur kâğıt, 91 sayfadır. Resimler Cavit Yaren'e aittir.

İçerik Açısından Kitabın İncelenmesi

Kitaptaki şiirler, bir serçenin ağzından yazılmıştır. Kitap, “Serçe Şairliği Seviyor, Serçe Sokağı Anlatıyor, Serçe Arabaları Anlatıyor, Serçe Çevreyi Anlatıyor” başlıkları altındaki şiirlerden oluşmaktadır. En son şiir olan “Mektup” şiirinde serçe, kitabı okuyan çocuğa teşekkür etmektedir.

“Sevgili Arkadaşım,
Şiir söylemek
En büyük zevkim.
İşte ellerinde
Şiir dolu defterim.

Beni okuduğum için
Sana teşekkür ederim.

Gökyüzünden
Tepelerden
Bakarım,
Sözcüklerin anlamına.
Onlar,
Dans ederken beynimde
Ben aklımı defter ederim.
Nerede şiir varsa,
Kanatlarıma rüzgâr olur.
Ben de alır başımı
Şiirin ülkesine giderim

Beni okuyan arkadaşlara
Şiirli selamlar ederim.

Sana da
Barış dolu bir dünya diler,
Hoşça kal derim.

Bir de
Kitap okuyan gözlerinden
Öperim.

İmza: Şair Serçe” (Karakuş, 2007, s. 90-91)

Şiirler, yazarın sanat anlayışına uygun olarak açık, anlaşılır, akıcı bir dille kaleme alınmıştır. Şiirdeki konular, olaylar; çocuk gerçekliğine uygun, çocuksu bakış açısıyla, çocuğa göre anlatılmıştır.

Şiirdeki serçe; yazarın çocuklardan beklediği gibi meraklı, sorgulan, araştıran, gözlemci bir yapıya sahiptir.

Şiirlerdeki söyleyiş özellikleri incelendiğinde, şiirler serbest ölçüyle yazılmıştır. Redif, kâfiye, kelime ve dize tekrarlarıyla ritimli söyleyiş yakalanmıştır. İmgesel anlatımlarla anlatım zenginliği göze çarpmaktadır.

4.2.24. Hüseyin Yurttaş (1946- ...)

Hayatı ve Eserleri

İzmir'in Foça ilçesinin Kozbeyli köyünde doğmuştur. İlkokulu köyünde, ortaokulu Menemen'de okuduktan sonra, parasız yatılı olan Edirne Erkek İlköğretmen Okulunu 1964 yılında bitirmiştir. Van (Özalp), Amasya (Gümüşhacıköy), İzmir (Ödemiş, Foça) gibi illerin köylerinde on yıl görev yaptıktan sonra İzmir'e atanmıştır. Halk Eğitimi Merkezinde müdür yardımcılığı ve öğretmenlikten sonra 1983 yılında öğretmenlikten ayrılarak yayın ve dağıtım işi yapmıştır. Şu an Atatürk Kitaplığı adıyla bilinen Bornova Belediye Kitaplığı ve Okumaevini kurup yönettikten sonra 1994'te emekli olmuştur.

1973 yılında Keşan'da *Önder* gazetesinde ilk şiiri çıkmıştır. Hüseyin Yurttaş, İzmir'de edebiyat dergisi olan *Dönemeç*'i arkadaşlarıyla yayımlamıştır. 1995-2001 yıllarında *Yeni Asır* gazetesinin Cumartesi Sohbeti köşesinde anı, anekdot ve denemeler yazmıştır. 2003 yılı itibarıyla *Ünlem* dergisinin çıkmasında görev almıştır.

Hüseyin Yurttaş, 1997 yılında TÖMER tarafından düzenlenen en başarılı on çocuk yazarından biri olarak girerek ödüle layık görülmüştür. Nevzat Üstün Şiir Başarı Ödülü (1980), Ömer Faruk Toprak Şiir Ödülü (mansiyon) (1982), Ceyhun Atuf Kansu Şiir Ödülü (1992), Yunus Nadi Yayınlanmamış Şiir Ödülü (1993), Cevdet Kudret Edebiyat Ödülü (1994), Melih Cevdet Anday Şiir Ödülü (2012), Çankaya Belediyesi Şiir Ödülü (1992), Damar dergisi İlkbahar Ödülleri Çocuk Şiiri Birinciliği ödülleri almıştır.

Yurttaş, Türkiye Öğretmenler Sendikası ve TÖBDER gibi meslek örgütleri ve Türkiye Yazarlar Sendikası, PEN Yazarlar Birliği (Türkiye) üyesidir. Edebiyatçılar Derneği'nin kuruluşuna katılmış ve bu derneği İzmir'de örgütlemiştir (Çonoğlu, 2020).

Eserleri:

Şiir: *İlk İşim Uyanmak* (1970), *Gelincik Günleri* (1977), *Uzun Yollar Yolcusu* (1978), *Uzunçalar* (1979), *Sanayi Çarşısı* (1980), *Gecede Kanat Sesleri* (1984), *Çürüme* (1986), *Kod Adı: Mansur* (1993), *Kirli Tarih* (1993), *Sevgiden Ötesi Cehennem* (1995), *Yirminci Yüzyıl Ağıtları* (1996), *Aşıkların Gizli Defteri* (1998), *Aşka Bahar Yetmez* (2001), *Kış Masalları - Ayna Kırıkları - 3* (2001).

Deneme: *Bir Sıcak Merhaba* (1996), *Bu Şehir, Bu Topraklar* (1999).

Roman: *Saklı Kimlik* (2004).

Anı: Sarıbey (2002).

Çocuk Kitabı: *Dev ile Savaş* (1977), *Hasancıklar da Büyür* (1977), *Güvercin Kayaları* (1980), *Eşekler Cenneti* (1980), *Astronot Çekirge* (1980), *Çınar Dede* (1981), *Tel Araba* (1982), *Neşeli Kukla* (1982), *Yaralı Kuş* (1982), *Ercan ile Mercan* (1982), *Dağdaki Yabancı* (1982), *Dilli Kaval* (1982), *Kara Kedi* (1982), *Kaçak Cıvcıv* (1982), *Mete'nin Mavi Topu* (1982), *Bekir ile Tekir* (1982), *Obur Şıpışıp* (1982), *Kıskanç Sinek* (1987), *Kırlangıç Yuvası* (1987), *Avcı Örümcek* (1987), *Zurnacı Eşek* (1987), *Kahraman Leylek* (1987), *Çakalın Dişleri* (1987), *Ağaçkakanın Öfkesi* (1987), *Sucu Tilki* (1987), *Ağaca Çıkan Ayı* (1987), *Çamlı Kuledaki Giz* (1991), *Beyaz Bisiklet* (1993), *Sevgiyle Dönsün Dünya* (1993), *Uzaylılar Gelince* (1994), *Cüceler Gezegeni* (1994), *Sakar Tay* (1995), *Tavşancı Dede* (1995), *Mavi Bilye* (1995), *Akıllı Köpek Alabaş* (1995), *Dağa Düşün Uçak* (1995), *Küçük Telsizci* (1995), *Irmak Çocukları* (1995), *Deli Uçurtma* (1995), *Küçük Balıkçılar* (1995), *Kıyıdaki Tekne* (1995), *Kör Kaptanın Serüvenleri* (1996), *Gülce Kızın Düşleri* (1997), *Hıncır Çiçek* (1997), *Konuşan Kukla* (2002).

Çocuk Şiiri Kitabı Sevgiyle Dönsün Dünya (1993)

Öğretmen yazarlardan olan Hüseyin Yurttaş, birçok çocuk edebiyatı yazarı gibi bu alandaki eksikliği gidermek amacıyla çocuklar için yazmaya başlamıştır. *Sevgiyle Dönsün Dünya* kitabı, Çankaya Belediyesi ve Damar Edebiyat Dergisi 1992 İlkbahar Öykü- Şiir Ödülleri Çocuk Şiiri Birincisi olmuştur.

Biçim Açısından Kitabın İncelenmesi

Kitabın birinci baskısı, 1993 yılında Çankaya Belediyesi Yayınları tarafından yapılmıştır. 1996 yılında Bilgi Yayınevi tarafından yapılan kitabın ikinci baskısı incelenmiştir. Kitap orta boy, saman kâğıt, 87 sayfadır. Kitabın resimlemesi Engin Boğaz'a aittir.

İçerik Açısından Kitabın İncelenmesi

Kitapta “Sevgiyle Dönsün Dünya, Çıngırak, Kentli Çocuklar ve Eşekler, Lunapark, Küçük Kardeşim, Çıracık, Gül, Köyün Üstünden Geçen Uçak, Orman, Fırtına, Göçmen Kuşlar, Ekmek, Yalnızlık, Baloncu Amca, Resim Yaparken, Seni Yeneceğim, Kar Yağarken, Oyun Alanı, Akşam, Televizyon, Küçük Kuş, Oynayan Ayı, Nasıl Şey, Sonbahar Gelirken, Ay, Dünyayı Bana Verseler, Uçurtma, Uzaylı Dost, Fayton, Oyuncaklarım, Zil, Palyaço, Öksüz Çocuk, Mektup Beklerken, Güvercin, Oyun, Yabancı Ülkedeki Çocuk, Çizgi Film İzlerken,

Yağmurda, Basket, Ağaçlar Kesilince, Küçük Bir Balıktan İnsanlara Mektup, Bisikletim, Maymun, Sirk, Şiirli Sandviç” şiirleri yer almaktadır.

Şiirlerdeki başlıklar ve içerik incelendiğinde konu ve başlıklar çocuğun dünyasından seçilmiştir. Şiirler, çocuk duyarlılığıyla, içtenlikle ve basit bir dille yazılmıştır. Şiirlerdeki çocuk duyarlı, neşeli, hisli, olgun; her çocuk gibi “balon, bisiklet, uçurtma, oyuncak, kuş, güvercin, maymun, sirk, uçak” gibi varlıkları sevmektedir.

“Dünyayı bana verseler
Yoğurur hamur ederdim
Pişirip ekmek yapardım
Bölerdim lokma lokma
Dağıttırdım çocuklara” (Yurttaş, 1996, s. 48)

Şiirlerde akıcı, sade, anlaşılır bir dil kullanılmıştır. Şiirler çocuksu bakış açısıyla, çocuk gerçekliğine uygun ve çocuğa göre yazılmıştır. Redif, kâfiye, dize tekrarları, kelime tekrarlarıyla şiirlerde ahenk sağlanmıştır. İkileme, yansıma, soru, benzetme, kişileştirme yoluyla imgesel anlatıma ağırlık verilmiştir. İmgesel anlatım çocuğun anlayacağı düzeydedir.

4.2.25. İsmail Uyaroğlu (1948-...)

Hayatı ve Eserleri

Balıkesir’in Balya ilçesinde doğmuştur. İki aylıkken annesiyle babasının ayrılığından dolayı dedesiyle büyümüştür. Aydın Ortaklar Öğretmen Okulundan sonra İstanbul Çapa Eğitim Enstitüsünde parasız yatılı okuyarak Türkçe öğretmeni olmuştur. Maraş, Malatya, Kars ve İstanbul’daki ortaokullarda çalıştıktan sonra; banka memurluğu, pazarlamacılık, sokaklarda gazete satıcılığı, kitap sergiciliği gibi işlerde çalışmıştır. 1974’te hastalığı sebebiyle bir yıl sanatoryumda yatmıştır. 12 Mart ve 12 Eylül dönemlerinde yargılandığı davalardan beraat etmiştir. 1980’de öğretmenliği tamamen bırakarak yayınevlerinde çalışmıştır. *Cumhuriyet* gazetesinde düzeltmenlik, reklam şirketlerinde metin yazarlığı yapmış; ansiklopedilere madde yazmış; işyerlerine eşantiyon ürünleri satmıştır. Dershanelerde üniversiteye hazırlık kursları vermiştir.

1974 yılında *Millîyet Sanat* dergisi tarafından düzenlenen yarışmada, yılın başarılı genç şairlerinden biri olmuştur. 1977’de, Antalya Film Festivali’nde Uluslararası Sanat Şenliği Oyun Yarışması’nda, *Adsız Oyun*’la birinci olmuştur. Yakacık Sanat Şenliği Öykü Yarışması’nda birincilik aldıktan sonra özellikle şiir başta olmak üzere çocuk kitapları

yazmıştır. *Çocuk ve Şiir* ile 1978 Türk Dil Kurumu Çocuk Yazını Ödülü'nü, *Bir Liranın İki Günü*yle 1979 Yunus Nadi En Güzel Çocuk Romanı Armağanı ödülünü almıştır. *Hayatı Karşılaman Şiirler* kitabıyla 1981 Yazko Şiir Büyük Ödülü, *Lanettayin Bir Şair* ile 2005 Yunus Nadi Şiir Ödülü (Ali Püsküllüoğlu ile paylaşmıştır), *Kirli Şiirler* ile 2008 Cevdet Kudret Edebiyat Ödülü, 5-7-5'ler ile 2012 Melih Cevdet Anday Şiir Ödülü ve *Surların Arkası* adlı oyunuyla da 2012 Dil Derneği Kerim Afşar Ödülü'nü almıştır (Uyaroğlu, 1986).

Eserleri:

Şiir: *Gül Sağanağı* (çocuk şiiri, 1976), *Çocuk ve Şiir* (çocuk şiiri, 1977), *Aşktan ve Umuttan Aldım Rengimi* (1978), *Yakında* (1980), *Hayatı Karşılaman Şiirler* (1981), *Bir Demet Diken* (1983), *5+2'ler* (1984), *Ve Aşk* (1985), *Büyüyünce* (çocuk, 1986), *Ateşin İçinden* (toplu şiirleri, 1986), *Şiir Ölümçül Yolculuğun Senin* (1987), *Lanettayin Bir Şair* (2004).

Çocuk Romanı: *Bir Liranın İki Günü* (1979).

Oyun: *Leş* (1977).

Çocuk Şiir Kitabı Büyüyünce (1986)

Uyaroğlu'na göre şiir, umut, acı, öfke, hüzn, ölüm gibi derin duygulardan beslenen; çalkantılı, sert, karanlık, yorucu, asi, çarpıcı, savaşı, isyankâr bir türdür. Şiirlerinde silah gibi keskin ve etkili imgeleri kullanarak insanın iç dünyasını, doğanın vahşi gücünü ve aşkın karmaşıklığını anlatır. O, yaşadıklarını şiirler aracılığıyla ifade ederken, şiiri saf bir sanat olarak benimsemiş ve ona büyük bir değer vermiştir. Çocuk şiirlerini ayrıca ele alan şairin görüşüne göre “çocuk şiiri, sıcak ve güvercin yuvası kadar suçsuzdur; ona göre çocuk şiirleri çikolata isteyen çocukların isteklerini aktarır ancak onlara çikolata vermez.” (Miçoğulları & Sağlam 2021 s. 567-572).

Biçim Açısından Kitabın İncelenmesi

Kitabın 1986 yılında Eksen Yayınları tarafından yapılan baskısı incelenmiştir. Kitap orta boy, saman kâğıt, 29 sayfadır. Kitap içi resimsizdir. Kapak resmi Nevzat Akoral'a aittir.

İçerik Açısından Kitabın İncelenmesi

Kitabın arka kapağında İsmail Uyaroğlu'nun çocuklar için yazdığı şiirlerin bir iddia taşımadığını, köşelerinde bekleyen şiirlerin gün ışığına çıkarak çocuklara yıllar öncesinden “merhaba” dediği yazmaktadır.

Kitap, iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde “Büyünce Ne Olacaksın?” başlığında “Doktor, Fotoğrafçı, Manav, Cerrah, Öğretmen, Artist, Oyuncakçı, Eczacı, Bekçi, Ressam, Muavin, Baloncu” şiirleri; ikinci bölümde “Zeynep'in Şairliği” başlığında “Çocuklar

Güven İster, Öksüz Çocuğun Şiiri, Annesi Almanya’da Çalışan Çocuğun Şiiri, Bilmece, Zeynep’in Şairliği, Zeynep’in Şairliği 2, Zeynep’in Şairliği 3, Zeynep’le Birlikte, Konuşurken Yazdığımız Şiir” şiirleri yer almaktadır.

Birinci bölümde yer alan şiirlerde, çocukların büyüyünce olmak istedikleri meslekleri nasıl yerine getirecekleri mizahi bir dille ele alınmıştır.

“Murat doktor olacak
Hastalıkları öğrenmeden önce
Çirkin yazı yazmayı öğrenecek
Ve baş ağrısı için
Öksürük şurubu verince
Filin birine
Boy boy fotoğrafları çıkacak
Dalgın doktor diye
Gazetelerde” (Uyaroğlu, 1986, s. 7)

İkinci bölümde yer alan şiirlerde, çocukların küçükken yaşadıkları korkular, anne babaya duyulan özlem, Zeynep adlı çocuğun şiir yazma deneyimi konu edilmiştir.

Şiirler kısa, akıcı, anlaşılır ve çocukların düzeyine uygundur. Şiirler serbest ölçüyle yazılmış; redif, kâfiye ahenk unsurlarıdır. Şiirlerde ikileme, konuşma, soru, tekrarlarla anlatım güçlendirilmiştir.

4.2.26. Kemal Özer (1935-2009)

Hayatı ve Eserleri

1935 yılında İstanbul’da dünyaya gelen Kemal Özer’in ilk adı Özer Özler’dir. Babası makinist olan Özer dört yaşına kadar Çerkezköy’de sonraki yıllarda taşındıkları İstanbul’un Aksaray ilçesinde yaşamıştır. İlköğrenime 1942’de İstanbul Aksaray’da, ortaokulu yine Aksaray’da Pertevniyal Lisesinin orta bölümünde başladıktan sonra Gedikpaşa’daki Kumkapı Ortaokulunda bitirmiştir. Kumkapı Ortaokulunu bitirenler yalnızca İstanbul Erkek Lisesine devam ettiği için liseye burada başlamıştır. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümündeki öğrenimini tamamlamamıştır.

1956 yılında Özer, lise ve üniversiteden arkadaşlarıyla önemli bir dergi olan *a* dergisini kurarak yöneticilerinden olmuştur. 1965-1967 yıllarında Özer, aylık *Şiir Sanatı* dergisini 20 sayı çıkarmıştır.

Özer, fakültedeyken edebiyat derslerinde Mehmet Kaplan, Ahmet Hamdi Tanpınar ve Fahir İz'den; dil derslerinde ise Reşit Rahmeti Arat'tan etkilenmiştir. Yazar olmasına Ankara'da yayımlanan *Pazar Postası* ve derginin Muzaffer Erdost'un yönettiği sanat-edebiyat sayfaları katkı sağlamıştır. 1959 yılında haftalık siyasal haber ve yorum dergisi olan *Kim* dergisinde ve 1960'da *Cumhuriyet* gazetesinde düzeltmenlik yapmıştır. 1981 yılında emekli olana kadar *Cumhuriyet* gazetesinde çalışmıştır.

Özer, 19 Karacan Yayınları'nda 1981-1983 yıllarında yazı işleri müdürü olarak çalışmıştır. 1983 ile 1990 yılları arasında 88 sayı yayımlanan *Varlık* dergisinin yöneticiliğini yapmıştır.

Sen de Katılmalısın Yaşamı Savunmaya adlı kitabıyla, 1976 Türk Dil Kurumu Şiir Ödülü, *Kimlikleriniz Lütfen* adlı kitabıyla 1982 Ömer Faruk Toprak Şiir Ödülü, *İnsan Yüzünün Tarihinden Bir Cümle* adlı kitabıyla 1991 Yunus Nadi Şiir Ödülü, *Bir Adı Gurbet* adlı kitabıyla 1993 Ferit Oğuz Bayır Düşün ve Sanat Ödülü, 1999'da Damar Dergisi Edebiyat Emek Ödülü, 2000'de Truva Kültür ve Sanat Ödülü, 2001'de Dionysos Şiir Ödülü, *Temmuz İçin Yaralı Semah* adlı kitabıyla 2008'de Altın Sayfa Edebiyat Ödülü, *Temmuz İçin Yaralı Semah* adlı kitabıyla 2009'da Altın Portakal Şiir Ödülü, 2009'da PEN Şiir Ödülü'nü almıştır (Kolcu, 2010).

Eserleri:

Şiir: *Gül Yordamı* (1959), *Ölü Bir Yaz* (1960), *Tutsak Kan* (1963), *Kavganın Yüreği* (1973), *Yaşadığımız Günlerin Şiirleri* (1974), *Sen de Katılmalısın Yaşamı Savunmaya* (1975), *Geceye Karşı Söylenmiştir* (1978), *Kimlikleriniz Lütfen* (1981), *Araya Giren Görüntüler* (1983), *Çağdaş ve Boyun Eğmeyen (şiirlerinden seçmeler, 1985)*, *Sınırlamıyor Beni Seveda* (1985), *İnsan Yüzünün Tarihinden Bir Cümle* (1990), *Bir Adı Gurbet* (1993), *Oğulları Öldürülen Analar* (1995), *Şiirlerden Bir Gökkuşağı (şiir kaseti, 1996)*, *Onların Sesleriyle Bir Kez Daha* (1999), *XX. Yüzyıldan Duvar Kabartmaları 1: Bütün Şiirleri 1959-1981* (2000), *XX. Yüzyıldan Duvar Kabartmaları 2: Bütün Şiirleri 2 1983-1999* (2000), *Birlikte, Aynı Ateşten Geçerek (şiirlerinden seçmeler, 2003)*, *Sevdalı Buluşma* (2005).

Öykü: *Baba ile Kız* (1999).

Deneme: *Umut Edebiyatı Yedi Canlıdır* (1992), *Acı Şölen* (1992), *Gün Olur Söze Yazılır* (1992), *Yaşadığımız Günlerin Yazıları* (1996), *"Benim Ellerimi Al, Benim Gözlerimi Kullan"* (1999), *Şiiri Sorgulayan Yazılar* (2000), *Bendeki Görüntüler* (2000).

Anı: *İkinci Yeni'den Toplumcu Şiire* (1999).

Gezi: *Güldeki Şafak (Bulgaristan notları, 1979)*, *Düşmanı Kardeş Yapmak* (1994).

Günlük: *Tanık Günler 1* (1993), *Tanık Günler 2* (1994), *Gölgeden Güneşe* (1999).

Çocuk Kitabı: Nasrettin Hoca (1975), Tatil Köyünün Çocukları (1981), Trenler Ne Güzeldir (1983), Dünya Onlarla Daha Güzel (1992), Şiirlerle Ezop Masalları (1993), Çiçek Dürbünü (1994), Şiirlerle Andersen Masalları (1995), Sinemayı Seven Çocuk (1997), Sorulardan Bir Gökkuşağı (1999), Güneş Arkasına Baktı (2000).

Derleme: Soruların Gündeminde (1995), Oradaydım Diyebilmek (1995), Eleştirilerin Gündeminde (1999), Sanatçılarla Yazışmalar 1 (1999), 45. Sanat Yılında (2000).

Söyleşi: Sanatçılarla Konuşmalar (1979).

Antoloji: Şiirlerle İstanbul (1992), 100 Şiir (1995), Dünden Bugüne Türk Şiiri (5 cilt. 1- Halk Şiiri, 2- Divan Şiiri, 3- Yeni Şiir, 4- Yeni Şiir, 5- Yeni Şiir; Asım Bezirci ile, 2002).

Çeviri: Haydut Otu (Lubomir Levçev'den, Fahri Erdiñç'le birlikte, 1979), Benimdir Bu Dünya (Georgi Cagarov'dan Fahri Erdiñç'le, 1982), Kurşun Asker (Lubomir Levçev'den Fahri Erdiñç'le, 1984), Temiz Yürekle (Attila Jozsef'ten Edit Tasnadi'yle, 1986), Zamanın Sözü (Nicolae Dragoş'tan Erem Melike Roman'la, 1989), Zambak ve Gölge (Federico Garcia Lorca'dan Gülşah Özer'le, 1990), Sevdiğime Seslenir Gibi (Pablo Neruda'dan Sibel Özbudun'la, 1992), Suskun Sesler (Ergin Koparan'la, 1992), Kuşlar Havalanıyor Yüreğimden (Sara Mathai Stinus'tan Gülşah Özer'le, 1997), Köpüklenen Gök (Miklos Radnoti'den Edit Tasnadi'yle, 1997), Granit Destanı (Liçezar Elenkov'dan Ömer Çandır'la, 1997), Bir Yıldızdı Taşıdığım (Lubomir Levçev'den Gülşah Özer'le, 1999).

Çocuk Şiir Kitabı Şiirlerle Ezop Masalları (1993)

Şiir, hikâye, mizah, gezi yazısı, sohbet, çeviri, mektup ve günlük gibi birçok türde eserler veren bir edebiyatçı olan Kemal Özer, çocuk edebiyatında da on üç eser vermiştir. Abdurrahman Kolcu, Kemal Özer'in hayatı, edebi kişiliği ve eserleri üzerine 2010 yılında doktora hazırlamıştır.

Biçim Açısından Kitabın İncelenmesi

İlk baskısı 1993 yılında Yordam Kitapları tarafından yapılan kitabın Evrensel Çocuk Kitaplığı tarafından yapılan baskısı incelenmiştir. Kitap orta boy, 2. hamur kâğıt, 72 sayfadır.

İçerik Açısından Kitabın İncelenmesi

Yunan masalcı Ezop'un bazı masalları şiir türü özellikleriyle kaleme alınmıştır. Kitapta “Tatarcık ile Boğa, Atmaca ve Güvercinler, Çiftçi ve Köpekleri, Aslan ile Eşek Av Arkadaşı, Tarla Kuşu ve Yavruları, Kuzgun ile Kuğu, Kır Faresi ile Kent Faresi, Kuşlar, Hayvanlar ve Yarasa, Aslan ile Yunus, Demirci, Oğlu ve Eşegi, Karga ile Testi, Kuyruksuz Tilki, Kırlangıcın Öğüdü, Kaplumbağa ile Kartal, Eşek, Horoz ve Aslan, Kedi ile Tilki,

Kartal, Yaban Kedisi ve Dişi Domuz, Oklu Kirpi ile Yılanlar, Aslan Postundaki Eşek, Katır, Sütçü Kız ile Bakraç, Süs Düşkünü Karga, Tilki ile Diken ve Tavşanlar ve Kurbağalar” başlıklarıyla 24 masal şiir diliyle yazılmıştır.

Sade bir dille ve açık bir anlatımla yazdığı şiirlerinde, genellikle hayvanların hikâyelerini doğrudan aktardığı; şiirsel etkiyi düzenli kafiye şeması olmadan tek seslilik ve devrik cümle yapılarıyla oluşturmuştur (Kolcu, 2010).

Masalların sonuna kısa bir mesaj eklenmiştir.

“En çok baskı altında kalan
herkesin düşman kesildiği hayvanlar
tavşanlara göre kendileriymiş!
Yakınıp dururlarmış nicedir.
Her şeyin böyle kapkara
umutsuz görüldüğü bir gün
karar verirler canlarına kıymaya,
suya atmak için kendilerini
koşarlar en yakın göl kıyısına.
Tam yaklaştıkları sırada,
dinlemekte olan bir öbek kurbağa
korkuya kapılıp suya dalarlar.
Tavşanların önderi
“Durun, acele etmeyelim –diye bağırır-
durumumuz o kadar da korkunç değil.
Demek ki varmış burada
bizden daha mutsuz olanlar da!

Sen ne denli kötü durumda olursan

Bulunur senden kötüsü her zaman” (Özer, 1993, s. 69-70)

4.2.27. M. Güner Demiray (1940-...)

Hayatı ve Eserleri

Sivas’ın Gemerek ilçesinde doğmuştur. 1952’de Sivas Dumlupınar İlkokulunu, 1955’de Sivas Ortaokulunu, 1958’de Sivas Öğretmen Okulunu, 1965’de Gazi Eğitim Enstitüsü Edebiyat Bölümünü bitirmiştir. Köy öğretmeni olarak Gercüş, Sivas ve Kırıkkale

Bedesten köylerinde (1958-1962), Millî Eğitim Bakanlığı ve Ankara Radyosu'nda (1963-1965) çalışmıştır. Tokat/Zile, Sivas ve İstanbul'daki ortaokul ve liselerde Türkçe ve edebiyat öğretmenliği yaptıktan sonra 1984 yılında emekli olmuştur.

Halk kültürü ile ilgili araştırmalar ve derlemeler yapmıştır. PEN Yazarlar ve Edebiyatçılar Derneği üyesidir.

1951'de Sivas Yurt gazetesinde ilk şiiri yayımlanmıştır. Şiir ve yazıları *Varlık, Türk Dili, İmece, Köy ve Eğitim, Kemalizm, Türk Folklor Araştırmalar, Folklor, Sivas Folkloru, Türk Folkloru, Millî Eğitim, Su, Kıyı, Yaba-Öykü, İlkayaz, Öğretmen Dünyası, Yazko, Kemalist Ülkü, Birlik, Dil, Bir Yeni Biçem* dergileri ile *Öncü* ve *Vatan* gazetelerinde yayımlanmıştır (Aksakal, 2019).

Eserleri:

Gezi-Gözlem: *Günaydın Anadolu* (1961).

Roman: *Yaşamak İçin* (1964).

Şiir: *Yurduma Atatürk'e Şiirler* (1984), *Sevda Gülleri* (1984), *Halk Çiçekleri* (1985), *Güneş Atları* (1994), *Sonsuz Yaşamak (şiirlerinden seçmeler, 1994)*, *Gülü Kucaklar Bu Ayna* (1999), *Gülmira* (2003), *İzler* (2007), *"Güneşin Sofrasında" Söylediğim Şiirler - Toplu Şiirler* (1960-2008, *Tedirgin Kuş* dosyasının eklenmesiyle, 2009), *Beni Dağlarda Ara* (2013), *Çağ Geçidi* (2016).

Çocuk Şiiri: *Dallar ve Gökler* (1984), *Kuşları Düşünmek* (1996), *Annem Bir Çiçek*, (2011).

Çocuk Öyküsü: *Odamdaki Konuk* (2000), *Kedi Cumhuriyeti* (2009), *Mavi Kuş* (2009).

Masal: *Anadolu'dan Masallar* (1996), (2. baskı eklemelerle iki kitap olarak *Tilkinin Kuyruğu, Devlet Kuşu* adlarıyla, 2009).

Deneme-Araştırma-İnceleme-Anı-Köy Notları: *Kemalizm Üzerine* (1997, 2. baskı *Her Kuşakta Atatürk* adıyla, 2011), *Toprağın Türküsü* (2002), *Köylerimizden Yansımalar* (2005), *Günaydın Anadolu* (1961, 2. baskı yeni düzenleme ve eklemelerle, 2012), *Okuyup Düşündükçe* (2009).

Oyun Tekerlemeleri, Bilmeceler: *Çan Çan Çikolata* (2009), *Elle Ekerim Dille Sökerim* (2009).

Müzikal Çocuk Oyunu: *Hiroşima Çiçeği Sadako* (2011).

Çocuk Şiiri Kitapları *Dallar ve Gökler* (1984) ile *Kuşları Düşünmek* (1996)

M. Güner Demiray, insan mutluluğunun temel taşlarını sevgi, barış ve bilinçli bir uygar yaşam olarak görmektedir. Eserlerinde, Atatürkçü ve demokratik değerleri

benimseyerek ülke ve çağın meselelerini ele almıştır. Şiirlerinde insan sevgisini, vatan duygusunu ve doğa tutkusunu vurgulayarak emeği yücelten, aydınlık yarınları müjdeleyen ve evrensel özgürlüğü çağrıştıran temaları öne çıkarmaktadır (Demiray, 2005).

Biçim Açısından Dallar ve Gökler Kitabının İncelenmesi

İlk baskısı Anadolu Sanat Yayınları tarafından 1984 yılında yapılan kitabın, 2005 yılında Nurdan Yayınları tarafından yapılan baskısı incelenmiştir. Kitap orta boy, 1.hamur kâğıt, 48 sayfa ve resimsizdir.

İçerik Açısından Dallar ve Gökler Kitabının İncelenmesi

Kitapta “Atatürk’ü Düşünüyorum, Atatürk, Öğretmenim, Bayrağım, 19 Mayıs 1919, 19 Mayıs, Çocuk Bayramı, Cumhuriyet, Aydınlık Göğün Altında, Yıldız Düşlerim, Sevgi, Sevgi Düştü, Yaratmanın Temeli Sevgi, Gökteki Dostlarım, Özlem, Tatlıcı Amca, Kimsesiz Çocuk, İstek, Baharda, Bahar Sevinci, Çiğdem, Karşıtlık, Aydede, Sevmek, Seni Düşününce Dört Mevsim, Serçeler, Doğada Düşünceler, Savaştan Söz Etme, Kara Bulut, Gerçeğin Karşıtı, Deniz, Kitap, Bilgisayar, El Temizliği, Sıla Özlemi, Baltanın Sapı, Tilki ile Kurdun At ile Dostluğu, Uzaydadır Geleceğimiz, Yağmur, Çocuk, Çocuklar Öldürülmesin, Yeni Yıl, Güneş Tutulmasın, Türkçe’m” şiirleri yer almaktadır.

Şiirlerde Atatürkçülük, millî değerler, vatan sevgisi, doğa sevgisi, uygarlık, insan sevgisi, dostluk gibi konulara ağırlık verilmiştir.

“Çiçekler içinde ıslıl ıslıl

Yanar sarı saçlarıyla.

Baharın ilk sesidir,

İlk gülüşü.

Umutlar onda yeşerir,

Onda açar sevgiler” (Demiray, 2005, s. 25)

Şiirler akıcı, açık, anlaşılır olarak ustaca bir dille kaleme alınmıştır. Şiirler serbest ölçüyle yazılmış, redif ve kâfiye ritim unsurlarıdır. Şiirlerde ikileme, yansıma, dize tekrarları, ve imgesel anlatım yoluyla anlatım zenginleştirilmiştir.

Biçim Açısından Kuşları Düşünmek Kitabının İncelenmesi

Kitabın Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları tarafından 2001 yılında yapılan baskısı incelenmiştir. Kitap büyük boy, 1. hamur kâğıt, 64 sayfa ve resimsizdir.

İçerik Açısından Kuşları Düşünmek Kitabının İncelenmesi

Kitapta “Barış Balonu, Sevgi, İki İnsan, Akşam ve Çiçekler, Ceviz Ağacının Son Saatleri, Atom, Çocuk ve Bahar, Ormanlar, Öğretmenim, Çocuklar, Sen Olmasan, Arı, Oğlum Atilla’ya, Aydede, Dünyamızı Koruyalım, Söz Vermek, Kuşları Düşünmek, Kardan Adam, Anne, Söğüt, Dere, Serçe, Zeytin Ağacının Ağıdı, 23Nisan, Kent Çocuğunun Özlemi, 23 Nisan, Dünyanın Direnci, Orman Düşü, Elma Ağacı, Atatürk’üm, Arzu, Atatürk, Mutluluk, Leylek, Çağrı, Yurdum, Üveyik, Mavi Kuş, Bahar, Uçurtma, Anneye Sorular, Yıldızlar, Yavru Vatan Kıbrıs’a, Özgürlük, Senin İçin, Atatürk, Kasım Ayı, Kayısı Ağacı, Köyümde Bahar, Sizleri Görünce, Atatürk’ün Resmi, Düşlerim, Mutlu Günüm, Uçurtmam, Türkçe’m, Yankı, Benim Dünyam, Kurtarmak Zamanıdır Sevgili Dünyamızı, Çocukluk, Doğayı Gezmek” şiirleri yer almaktadır.

Şiirlerde “sevgi, iyilik, barış, doğa sevgisi, Atatürk sevgisi, öğretmen sevgisi, doğa bilinci, umut, sevgi, hayvan sevgisi, dil bilinci” gibi konulara ağırlık verilmiştir.

“Yağmur yağsa bile
Gülerek gelir şemsiyeyle
Geceyarısı aydede.” (Demiray, 2001, s. 20)

Şiirler genel olarak çocuksu bakış açısını yansıtmaktadır. Şiirde imgesel anlatım yoluyla kelimelere farklı anlamlar yüklenerek anlatım zenginleştirilmiştir. Şiirler anlaşılır, akıcı, sade bir dille kaleme alınmıştır. Redif, kâfiye, kelime tekrarlarıyla ritim sağlanmıştır.

4.2.28. Mehmet Önal (1963-...)

Hayatı ve Eserleri

1963 yılında Malatya’nın Hekimhan ilçesinin Aşağı Girmana köyünde doğmuştur. 1982 yılında Malatya İmam Hatip Lisesini bitirdikten sonra İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümünde bir yıl okuyarak aynı üniversitenin Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünden 1986 yılında mezun olmuştur. Türkçe ve edebiyat öğretmeni olarak Bayburt ve Malatya’da çalışmıştır. 1994’te Adnan Menderes Üniversitesi adına yüksek lisans ve doktora yapmak üzere İngiltere’ye gönderilmiştir. Doktorasını “İslâm Düşüncesinde Felsefe ve Hikmet Kavramları” adlı tez çalışmasıyla tamamlamıştır. Çalışmalarını 1993 yılından itibaren Adnan Menderes Üniversitesinde araştırma üyesi ve Fen Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümü Başkanı olarak sürdürmektedir.

Hamle dergisinde ilk hikâyeleri çıkan Önal’ın şiirleri ve diğer eserleri *Vahdet, Zaman, Ayane, Gençliğin Sesi, Millî Kültür, Dolunay, Türk Yurdu, Dava, Çoluk Çocuk, Millî Eğitim,*

Eğitim Bilim, Diyanet Çocuk (1988-2000) vb. gazete ve dergilerde yayımlanmıştır. *Felsefe Ansiklopedisi*'ne madde yazımı yapmıştır. Türkiye Yazarlar Birliği üyesidir (Önal, 1992).

Eserleri:

Çocuk şiirleri: *Merhaba Çocuklar* (1992), *Biz Sevecen Çocuklarınız* (2001).

Çocuk Şiiri Kitapları *Merhaba Çocuklar* (1992) ve *Biz Sevecen Çocuklarınız* (2001)

İnönü üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümünde akademisyen olan Önal'ın *Merhaba Çocuklar* ve *Biz Sevecen Çocuklarınız* adlı iki çocuk şiir kitabı bulunmaktadır.

Biçim Açısından Merhaba Çocuklar Kitabının İncelenmesi

Öğretmen Yazarlar Dizisi kitaplarından biri olan *Merhaba Çocuklar*, Millî Eğitim Kültür Bakanlığı Yayınları tarafından 1992 yılında basılmıştır. Kitap orta boy, 1. hamur kâğıt ve 37 sayfadır. Kapak resmi Suna Öztürk'e aittir. Kitap içi resimsizdir.

İçerik Açısından Merhaba Çocuklar Kitabının İncelenmesi

Kitaptaki “Merhaba Çocuklar, Doğdu Çocuk Minnacık, Çocuklar Bir Domurdur, Durmayın Söyleyin, Acınası Olmuş Çocuklar, Ey Çocuklar, Ey Çocuk Sen Bir Gülsün, Koş Çocuğum Koş” şiirlerinde çocuğa seslenilmektedir. “Kulak Verin Biz Çocuklara” başlığındaki “Biz Gülün Ta Kendisiyiz, Ben Bir Çiçeğim, Ben Bir Köylü Çocuğum, Ben Temiz Bir Çocuğum, Bize Sevgi Açlığı Zor Gelir, Oyunsuz Nasıl Büyürüm, Ben Bir Öğrenciyim, Okudum Adam Oldum, Okul Benim Her Şeyim” ile “Çocukların Gözü İle Dünyamız” başlığındaki “Yetim Kuşun Öğüdü, Annemi Görme Sevincim, Babamı Çok Severim, Hakkını Helal Et Anne, Bir Orman Köyünde, Güzel Yüzlü Güleç Öğretmen, Kış Geldi Çocuklar, Kar Yağıyor Çocuklar, Dedemin Masalları, Bahar Geldi Çocuklar” şiirlerinde konuşan çocuktur. Şiirler, çocuğun ağzından yazılmıştır.

Son şiir olan “Lobo ve Obur Dev” bir masal şiirdir. “Lobo ve Obur Dev”in Hikâyesi’ni şiir olarak anlatmaktadır.

Şiirlerde ele alınan konular çocuğun yakın çevresinden seçilmiştir. Çocuğun saf, temiz, iyilik dolu olduğu sık sık vurgulanmaktadır. Çocuk sevmeye muhtaç, açılmamış bir gül domuru gibi içi güzelliklerle dolu bir varlık olarak anlatılmaktadır.

“Sizden alır çiçekler saflığı,
İpek sizden alır hafifliği
Kuşlar sizden öğrenir özgürlüğü.

Siz çocuklar:

Saf, hafif ve hürsünüz.” (Önal, 1992, s. 10)

Şiirler kısa, akıcı, anlaşılır bir dille yazılmıştır. Çocuğun tanıdık olduğu kavramlara ağırlık verilmiştir. İmgesel anlatım yoluyla anlam derinliği sağlanmıştır. Şiirler serbest ölçüyle yazılmıştır. Şiirlerin hepsinde redif ve kâfiye görülmektedir.

Bişim Açısından Biz Sevecen Çocuklarız Kitabının İncelenmesi

Kitabın Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları tarafından 2001 yılında yapılan baskısı incelenmiştir. Kitap orta boy, 1. hamur kâğıt, 32 sayfadır ve kitap içi resimsizdir.

İçerik Açısından Biz Sevecen Çocuklarız Kitabının İncelenmesi

Kitapta “Biz Sevecen Çocuklarız, Okullar Açılacaklar, Erken Kalkmanın Güzelliği, Okulumuz Açıldı, Kış Bitti Artık, Bebeklerin Hikayesi, Çocuklar Narindir, Çocuklar Ağlamasın, Ne Güzeldir Şu Bebekler, Ver Gülücük Al Öpücük, Günaydın Size, Sevin Sevin Çocuklar, Çocuklar Affedin Bizi, Asma Gül Yüzün Nolursun, Olmalı Benim, Bütün Hayvanlar Konuşsun, Biz Çocuğuz, Köylü Çocuk, Öğütler, Kimdir En Faydalı Yoldaş?, Kitap Okumak, Sabır Meyvesi Karne, Sevilsen mi? Üzülsem mi?, Tatil Tembellik Değildir” şiirleri yer almaktadır.

Çocuklara öğüt veren, onlara güzellikler dileyen şiirlerin yanında çocuğun ağzından yazılmış şiirler de vardır. Şiirlerde çocukların narin, kırılgan olduğu; sevimliyi, hep gülmeyi hak ettiği vurgulanmaktadır.

“Çocuklar ağlamasın

Yakışmaz onlara gözyaşı

Bulanmasın o sıcak bakışları

Çocuklar sevgisiz kalmasın” (Önal, 2001, s. 12)

Şiirler sade, açık, akıcı ve anlaşılır bir dille yazılmıştır. Çocuğun yakın çevresinden kavramlar seçilmiştir. Sahip oldukları kelime hazinesine uygun kelimelere ağırlık verilmiştir. Şiirler, kâfiyelidir ve serbest ölçüyle yazılmıştır. Yansıma, ikileme sözcükler ile benzetme yoluyla anlam zenginliği sağlanmıştır.

4.2.29. Mehmet Atilla (1959-...)

Hayatı ve Eserleri

Muğla'nın Bodrum ilçesinin Turgutreis beldesinde doğmuştur. İlköğrenimini burada okuduktan sonra Turgutreis Ortaokulunun 1972'deki ilk mezunlarından olmuştur. Lise öğrenimi için İzmir Mithatpaşa Endüstri Meslek Lisesinin Tesviye Bölümünü 1975'te bitirdikten sonra, aynı yıl girdiği Ankara Yüksek Teknik Öğretmen Okulundan 1979 yılında mezun olmuştur. Samsun Teknik Lise ve Endüstri Meslek Lisesinde, Yozgat Akdağmadeni Endüstri Meslek Lisesinde, İzmir Mithatpaşa Endüstri Meslek Lisesinde yaptığı öğretmenliklerden sonra 2003'te emekli olmuştur.

Şiirleri *Milliyet Sanat*, *Aydınca*, *Düşlem*, *Kıyı*, *Dize*, *Damar*, *Bir*, *Yeni Biçem*, *Yaşasın Edebiyat*, *Bahçe*, *Varlık ve Kum dergilerinde*; *hikâyeleri Fayton*, *Üçüncü Öyküler*, *Adam Öykü ve Ünlem* adlı dergilerde yayımlanmıştır. Dil Derneği, Çocuk ve Gençlik Yayınları Derneği ile Türkiye Yazarlar Sendikası üyesidir.

Atilla, Bu Yayınevi tarafından 1997 yılında yayımlanan İngiltere'den *Gelen Konuk* adlı kitabıyla çocuk ve gençlik edebiyatı alanında eser vermeye başlamış, daha sonra arka arkaya kitaplar yayımlayarak, ödüller almıştır. Çocuk ve Gençlik Yayınları Derneği tarafından *Parktaki Gergedanlar* adlı ilk gençlik romanıyla “Yılın Kitabı Ödülü”nü almıştır. Uluslararası Çocuk Kitapları Kurulu'nun (IBBY) 2011 yılı “Onur Listesi”nde yer almıştır.

TARİŞ Edebiyat Ödülleri Öykü ikinciliği (1993), *Kıyı Dergisi* A. Selim Teymur Köşe Yazısı ikinciliği (1995), Mevlüt Kaplan Çocuk Öyküleri birinciliği (1996), P.E.N. Edip Cansever Şiir Yarışması Özel Ödülü (1996), Arkadaş Z.Özger Jüri Özel Ödülü (1999), Ankara Öykü Günleri Leyla Erbil Öykü Ödülü (2000), Bilgi Yayınevi “e-kitap” öykü Ödülü (2002), Abdullah Baştürk İşçi Öyküleri birinciliği (2007), Tudem Edebiyat Ödülleri Çocuk Şiirleri ikinciliği (2009), ÇGYD Yılın Kitabı Ödülü (2011 gibi ödüller almıştır (Aksakal, 2019).

Eserleri:

Çocuk Edebiyatı: *İngiltere'den Gelen Konuk* (roman, 1997), *Benim Adım Zeybek* (roman, 1997), *Defterim Işık Saçıyor* (şiir, 1997), *Bir Bayram Günü* (öykü, 1998), *Dalgalar Nereye Gidiyor* (roman, 1999), *Uzaydaki Karanfil* (öykü, 1999), *Bir Bayram Günü* (öykü, 1998), *Bilgisayardaki Saklambaç* (öykü, 2001), *Balıklar Tiyatroda* (roman, 2003), *Formik ile Mirmik* (roman, 2004).

Şiir: *Beşinci Tat Şiirleri* (2004).

Gençlik Romanı: *Yüzümde Kırlangıç Gölgesi* (2000), *Gözlerinde Gece Yok* (2002).

Öykü: *Sancı Yılanı* (2003).

Çocuk Şiiri Kitabı Defterim Işık Saçıyor (1997)

Ayşegül Sözen Dağ'ın sorularına cevap veren Mehmet Atilla çocuklara yönelik şiir yazma nedenini ve çocuklar için yazılan şiirin nasıl olması gerektiğini şöyle açıklamaktadır: “Şiir, düzyazıya göre çok daha kısa olmasına rağmen duygu ve düşünceleri hem yoğun hem de etkili bir şekilde aktaran bir edebi türdür. Bu nedenle, şiirler kolayca tüketilmez; her okunuşta farklı bir hissiyat uyandırır. Üstelik sözcüklerin ve kavramların derinliklerine inmeyi mümkün kılar. Çocuklar için şiir yazmanın arkasında, dili yoğun bir şekilde kullanarak duygusal etkiler yaratma ve ufuk açıcı düşünceleri onların anlayabileceği bir formatta sunma amacı yatıyor. Ayrıca, bu süreçte harcanan emeği özel ve gurur verici buluyorum, çünkü bu basit bir iş değil. Sadeleştirilmiş bir dili, çocuklara hitap eden etkileyici imgelerle birleştirmek oldukça keyif verici.” (Sözen Dağ, 2024).

Bîçim Açısından Kitabın İncelenmesi

Birinci baskısı 1997 yılında yapılan kitabın Bilgi Yayınevi tarafından 2005 yılında yapılan ikinci baskısı incelenmiştir. Kitap orta boy, 1. hamur kâğıt, 71 sayfadır. Kitabın resimlemesi Cavit Yaren'e aittir.

İçerik Açısından Kitabın İncelenmesi

Kitapta “Ev Ödevi, Ağaçlar, Anne, Bahar, Vapurda, Okulum, Annemin Elleri, Erenus, On Kasım, Boyacı Çocuk, Denizden Gelen Adam, Yaşlı Kadın, Öğretmenim, Mektup, Kurtuluş, Oyun, Yağmur, Antik Kent, Dilenci, İki Kedi, Doğa, Eski Oyunlar, Açlık Çeken Çocuklar, Neye Yarar, Kırık Saat, Masal, Defterim Işık Saçıyor” şiirleri yer almaktadır.

Şiirlerde okul, öğretmen, anne, oyun, vatan, doğa gibi çeşitli konular yer almaktadır. Şiirler, çocuğa göre çocuksu bakış açısıyla kaleme alınmıştır.

“Bahar geldi
Artık daha serin dönecek
Bundan sonra
Rüzgârgülleri
Böcekler dolaşacak bahçelerde
Giysileri pırıl pırıl
Ve daha ılık olacak
Buluşan insanların elleri.” (Atilla, 2005, s. 11)

Şiirler kısa, akıcı, doğal ve samimi bir dille kaleme alınmıştır. Şiirlerde kâfiye, redif ve ses unsurlarıyla ahenk sağlanmıştır.

4.2.30. Melek Aktürk (1945-...)

Hayatı ve Eserleri

1945 Balıkesir'in Burhaniye ilçesinde doğmuştur. Burhaniye Atatürk İlkokulundan mezun olmuştur. Uzun bir süre hayatını yurtdışında geçirdikten sonra sonra Burhaniye'nin tatil beldesi Ören'e yerleşmiştir. Gurbet Şairleri Antolojisi, Sevgi Yolu Şairler Antolojisi (2001, 2002, 2003), Duygu Rehberi (2002), Şairler ve Ozanlar Antolojisi'nde ve çeşitli gazete ve dergilerde şiir ve hikâyeleri yayımlanmıştır.(Aktürk, 2001).

Eserleri:

Roman: *Sevenler Ölmez* (1978).

Şiir: *Yavrularımıza Öğütler* (2001), *Baharı Beklerken* (2001), *Sevgide Buluşalım* (şiir ve öykü, 2001).

***Çocuk Şiir Kitabı Sevgide Buluşalım* (2001)**

Sevginin her şeyin başı olduğu düşünen yazar, kitabının başında da okurlarına “sevgi”den bahsedeceğini söylemektedir. Doğa sevgisi, vatan sevgisi, insan sevgisi, hayvan sevgisi gibi sevginin her yerde gerekli olduğunu söylemektedir (Aktürk, 2001).

Biçim Açısından Kitabın İncelenmesi

Kitabın Ay Yayınları tarafından 2001 yılında yapılan birinci baskısı incelenmiştir. Kitap orta boy, 2. hamur kâğıt, 120 sayfa ve resimsizdir.

İçerik Açısından Kitabın İncelenmesi

Kitap, şiir ve hikâyelerden oluşmaktadır. Yazarın, kitabın başında “Bugünün küçükleri, yarının büyükleri” şeklindeki hitâbıyla hedef kitlenin çocuklar, gençler olduğu görülmektedir. Kitapta çocuklara yönelik şiirler yer almakla birlikte, çocukların düzeyine uygun olmayan şiirler de vardır.

“Karagün kararıp kalmaz
Sevenleri ayırmak olmaz
Sevgi öyle güzel bir şey
Onda kin ve nefret olmaz” (Aktürk, 2001, s. 59)

“Senin aşkınla ben gül oldum ruhsana döndüm
Öyle Mutluydum sanki Sultan'a döndüm
Fakire sultanlığı çok mu gördün ey sevgili

Terkedip gittin ben gamla hazana döndüm” (Aktürk, 2001, s.109)

4.2.31. Mevlana İdris Zengin(1966-2022)

Hayatı ve Eserleri

1966 yılında Kahramanmaraş’ın Andırın ilçesinde doğmuştur. İlkokulu öğrenimini Andırın’da, ortaokul ve lise eğitimini ise Kahramanmaraş’ta tamamlamıştır. Mevlâna İdris, 1989 yılında İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesini bitirmesine rağmen bu avukatlık yapmamıştır.

Ortaokuldayken yazdığı ilk yazısı *Yeni Devir* gazetesinde yayımlanmıştır. Yazarın şiir, hikâye ve denemeleri *İkindi Yazıları*, *Diriliş*, *Dergâh*, *Albatros*, *Geniş Zamanlar* ve *Gerçek Hayatlar* gibi dergi ve gazetelerde yayımlanmıştır.

Beyaz Kargadan Mavi Masallar adıyla masalları ile *Sufi ile Pufi* adıyla hikâyeleri çizgi film olarak televizyonda yayınlanmıştır. *Tuhaf Adamlar* serisine ait 10 kitap, Almanya’da bir yayınevi tarafından 9 dünya diline (Almanca, İngilizce, Fransızca, İtalyanca, Arapça, Rusça, İspanyolca, Farsça ve Lehçe) çevirisi yapılmıştır. 2006 yılında *İyi Geceler Bayım* isimli şiir kitabı Farsça çevirisi yapılarak İran’da, *Dondurmalı Matematik* isimli şiir kitabının ise Arapça çevirisi yapılarak çeşitli Arap ülkelerinde yayımlanmıştır.

Mevlâna İdris Zengin, 1987 yılında *Kuş Renkli Çocukluğum* adlı şiir kitabıyla Gökyüzü Yayınları Çocuk Edebiyatı Ödülü, 1998 yılında *Korku Dükkânı* isimli kitabı ile Türkiye Yazarlar Birliği Ödülü, 2008 yılında Prizren’de Türkçeye katkı yapanlarla ilgili uluslararası bir ödül, 2011 yılında da Birikim Eğitim Kurumu tarafından “En Başarılı Çocuk Yazarı” ödülü almıştır. 2010 yılında TRT’de yayınlanan “Asla ve Daima Nuri Pakdil” belgeselinin yazarlığını ve konsept danışmanlığını üstlenmiştir. 13 Nisan 2012 yılında Diyarbakır’da Sezai Karakoç’un şiirleriyle hazırladığı *Gül Sesleri* adlı şiir belgeseli, Uluslararası Sezai Karakoç Sempozyumu’nda gösterime sunulmuştur (Işık, 2017).

Eserleri:

Başka Çocuklar Serisi (12 Kitap): *Sessizlik Torbası*, *Behram Geri Dön*, *Tuz*, *Havuç Havuç Havuç*, *Bir Çuval*, *Gözlük*, *Sarı Telefon Sokağında Rüya*, *Dünyayı Kurtaran Çocuk*, *Çocuk Kırmızı*, *Küçük Süpermen*, *Bulut Çocuk*, *Mavi Çocuk* ve *Halepli Zeynep*.

Hayvanlar İş Başında Serisi (12 Kitap): *Öğretmen Öküz*, *Öğrenci Eşek*, *Trafik Polisi Kurbağa*, *Doktor Tilki*, *Kasap*, *Köpek*, *Bakkal Kaplan*, *Diş Hekimi Timsah*, *Baloncu Kirpi*, *Şoför Tavşan*, *Asker*, *Fil*, *Davulcu Ayı*, ve *Cankurtaran Yunus Balığı*.

Acayip Hayvanlar Masal Serisi (12 Kitap): *Kirpinin Bahar Konseri*, *Filozof Köpek*, *Kuşkucu Horoz*, *Hipnozcu Kedi*, *Vejetaryen Aslan*, *Uçan Eşek*, *Kardan Tavşan*, *Gazoz*

Çeşmesi, Romantik Tilki, Dünyayı Delen Köstebek, Kuyruğu Dumanlı Kedi ve Dünyanın En Uğurböceği.

Tuhaf Adamlar Masal Serisi (10 Kitap): *Para Dağıtan Adam, Masal Alan Adam, Saçları Dökülen Adam, Tersine Adam, Yağmurlu Şehirdeki Adam, Televizyonları Bozulan Şehir, Düşünen Adam, Kuş Adam, Profesör Haşır Huşur ve Dokuz Düğmeli Adam.*

Çınçınlı Masal Sokağı, Kirpiller Şapka Giymez, Ütüsüz Ayakkabılar, Sufi ile Pufi (Hikâye), Kuş Renkli Çocukluğum (Şiir), Dondurmalı Matematik (Şiir), İyi Geceler Bayım (Şiir), Vay Canına (Deneme), Behram'ın Defteri (Deneme), Hayal Dükkanı (Duvar Yazısı), Korku Dükkanı (Duvar Yazısı), Sinir Dükkanı (Duvar Yazısı), İyilik Dükkânı (Duvar Yazısı), Tehlikeli Bir Kitap (Duvar Yazısı).

Çocuk Şiiri Kitapları Kuş Renkli Çocukluğum (1987) ve Dondurmalı Matematik (1995)

Mevlâna İdris, farklı gazeteler ve dergilerde şiir, deneme ve masallar yayımlamış, çocuk edebiyatı alanında çeşitli ödüller kazanmıştır. Fantastik masallarında kendine özgü ve yaratıcı bir anlatım tarzı kullanmıştır. Eserlerinde çocukların dünyasına dair imgeleri ve gerçekleri işlerken; gerçek hayatın yansımalarını, çocuk bakış açısıyla hem hüznü hem de neşeli bir şekilde ele almaktadır. Şiirlerini özlem ve özlediklerine hitap etme temasıyla naif bir üslupla kaleme almıştır. Dünya üzerindeki acıları, mısralarında hüznü ve teslimiyetle dile getirir. Öte yandan, mizahın eksik olduğu bir yaşamı çekilmez bulur. Hayatın içinden seçtiği karakterleri, ironik ve mizahi bir dille okuyucunun karşısına çıkarır (Işık, 2017). Yazarın hikâye ve masalları ile ilgili akademik çalışmalar yapılmasına rağmen çocuk şiirleri ile ilgili bir çalışma yer almamaktadır.

Abdülkadir Emeksiz'in Mevlana İdris ile yaptığı “Çocuklar İçin Edebiyat Vardır ve Bunu Tartışmanın Anlamı Kalmamıştır” başlıklı söyleşi *Türk Dili* dergisinde yayınlanmıştır. Bu söyleşide İdris çocuklar için yazmayı “Yazarken, çocuklara bir şeyler öğretmek yerine onlardan bir şeyler öğrenmeye ve onlara ulaşmaya odaklanıyorum. Elbette bu süreç hayal gücünden besleniyor, ama aynı zamanda katı gerçeklerle de iç içe geçiyor. Dünyada temel bir ayrım var: iyi ve kötü, güzel ve çirkin, değerli ve değersiz... Bu temel kavramların etrafında, masal, şiir ve deneme gibi biçimlerle dolaşıyorum, hepsi bu kadar.” şeklinde açıklamıştır (Emeksiz, 2014, s. 268).

Biçim Açısından Kitapların İncelenmesi

İlk baskısı 1987 yılında Çocuk Vakfı Yayınları tarafından yapılan *Kuş Renkli Çocukluğum*, 1987'de Gökyüzü Yayınları Çocuk Edebiyatı Ödülü'nü almıştır. Kitap orta boy, saman kâğıt ve 88 sayfadır.

Domdurmali Matematik'in Vak Vak Yayınları tarafından yapılan üçüncü baskısı incelenmiştir. Kitap orta boy, kuşe kâğıt, 175 sayfadır. Kitaptaki illüstrasyonlar, Dağıstan Çetinkaya'ya aittir. Kitap boyutu, kâğıt seçimi, renkler, çizimler çocukların ilgisini çekerek okuma zevki kazandıracak niteliktedir.

İçerik Açısından Kitapların İncelenmesi

Kuş Renkli Çocukluğum kitabında “Dikkat, Kuş Renkli Çocukluğum, İbi Jacet Lepus, Sizin İçin İçimdeki Yağmur, Kıyamet, Mavi Çizgi, Güneşe Sordum, Kediler, Diplomatik Şiir, Korkma, Sessiz Ülke, Ağla Sevgili Yıldızım, Sigaracı Babalar, Hangi Bahar, Aydan Merhaba, Bir Gül Açarken, Zaman Geçmeden, Ben Bir Çocuğum, Soru, Dost, Yalnızım, Çizgi, Kuşun, Ayakkabılarıma, Faydası Yok, Bilmeyen Bekçi, Ben Deli Değildim, Söz, Paltosuz Çocuk, Hain Ayna, Can Sıkıntısı, Hayırdır, Orda Biz Şarkı Söyleriz, Panik, Gece, Gelme, O Çocuk, Şeytanları Korkutan Şenlik, Değişik Sabahlar Üzerine, İkimiz de Çocuğuz Ama, Kimse Cevap Vermedi, Bir Çizgi Kadar İnce Çocuklara, Beyaz Bir Şarkı Söylüyorlar, Ömrüme Notlar Düşüyorum, Kimse Bilmiyor, Denizden Toplanan Umut, Kırık Şiir, Isık Çalıp Dolaşıyorum, İyi ki Doğdun, Limon Lay lom, Şühe, Yolun Yarısı Bile Değil, İlgi, Ne de Olsa, Biz Filozoflar, Bir Akşam Hüznünün Sona Erişi, Uzun Boylu Şiir, Balık, Ses, Karar, Bilen Ağaç, Yoruluyorum, Ceplerimden Baharlar Dökülecek, Elma, Kapı, Ne Olur, Dilek, Dünyanın Anlamını Kavrayıp Evine Dönen Çocuğun Öyküsü” şiirleri yer almaktadır.

Domdurmali Matematik kitabında *Kuş Renkli Çocukluğum* kitabındaki “Dikkat ile Kıyamet” şiirleri dışındaki tüm şiirler tekrar kitaba alınmıştır. Ayrıca “Dünya İçin İletişim Denemesi, Kaplan Olmamak, Çinnn, Çıt Çıt Çıt, Kafamı Dinliyorum, Daha Büyük Bir Şey, Vanpsikolog, Ohh, Kedim İstiyor N’apiim, Eski Biz, Sessiz Ülke, Dünyanın Bütün Şişmanları, Genel Olarak, Sekiz Dakikada Devr-i Âlem, Ekmek ve Aslan, Soru Var Fare Yok, Zor, Adamlar, Üç Neden, Gazoz ve Asansör, Değişik Sabahlar Üzerine, Beyaz Bir Şarkı Söylüyorlar, Var-Yok, Duma Duma Dum, Ama Boynuzlarını Görüyorum, Çok Pirinç, İki Yumurta, Portakal Ağacı ve Ben, Vah Vah, Pirpirim, Büyüdükçe, Okula Başladım, Ayrılık Elemanı” şiirleri kitapta yer almaktadır.

Şiirlerde konular çocuksu bakış açısıyla ele alınmıştır. Konular coşku, umut, sevinç, neşe yanında özlem, ölüm, ayrılık, yalnızlık içermektedir. Ölüm kavramının şiirlerde sık sık yer almasının sebebi belki de hayatın en acı gerçeği olmasıdır.

“Allah’ım
Küçük yaşta ölürsem
Her yerde çiçekler açsın
Gökyüzünde
Kuşlar çoğalsın” (Zengin, 1997, s. 160)

“Geçenlerde bir şüphe
Düşüverdi içime
Ya ölürsem bu gece” (Zengin, 1997, s. 86)

İdris, varlık ve kavramları çocuğun algı dünyasında çocuksu bakış açısıyla görerek çocuğa göre kaleme almıştır. Bir çocuğun, ayakkabıları onu her yere götürüyor diye onlara kırk yıl hatırlık kahve ısmarlama inceliğini dile getirmiştir.

“Bu kahveler sizin için
Utanmayın ayakkabılarım
İçin

Götürüyorsunuz beni
İstedğim her yere

Hatırlar mısınız
Bir zamanlar yirmiüç numaraydınız ve beyaz
Şimdi otuziki numarasınız gri
Aferin büyüyorsunuz
Ama kızdırmayın beni
Kahveleri içmiyorsunuz” (Zengin, 1997, s. 66)

Mevlâna İdris, çocuk duyarlılığını yakalamış, çocuğun dünyasına girebilen bir şairdir. Çocuk gerçekliğini göz önünde bulundurarak çocukların ilgi ve ihtiyaçlarını anlamış onlara onlar gibi yaklaşmıştır. Kitaptaki şiirler görsel olarak zengin, canlı, renkli canlandırmalarla; hayal gücüne teşvik eden, çocuğun duygusal bağ kurmasına olanak tanıyan özelliklerde tasarlanmıştır.

Şiirler ölçsüz ve uyaksızdır fakat kolay anlaşılakta ve kulağa hoş gelmektedir. Özenle seçilmiş kelimeler; ritmik yapının sesiyle bütünleştiği için uyak, ahenk ve ölçü bir uyum içindedir.

4.2.32. Mustafa Baki Efe (1972-...)

Hayatı ve Eserleri

1972 yılında Bursa'nın Mustafa Kemal Paşa ilçesinde doğmuştur. 1991 yılında Bursa İmam Hatip Lisesiden, 1997 yılında Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesinden mezun olmuştur. İsmail Hakkı Bursevi'nin Mesnevi şerhi konusunda yüksek lisans yaptıktan sonra 4 yıl konservatuar eğitimi almıştır. 2012-2016 yılları arasında Türkiye yazarlar Birliği Bursa Şube Başkanlığını yapmıştır. *Yolcular ve Melâmet* gibi edebiyat ve düşünce dergilerinin yayımlanmasına katkıda bulunmuştur.

Çocuk edebiyatı alanına yönelerek çocuklara yönelik şiirlerden oluşan *Kuş Defteri* adlı ilk kitabını 1996'da çıkarmıştır. Arkadaşıyla *Yolcular* adlı bir dergi yayımlamıştır. *İpek Dili, Dergâh, Yolcular, Mavikuş, Beyaz Bulut ve Gece Nöbeti* gibi dergilerde şiirleri yayımlanmıştır. Çocuk dergisi *Salıncak*'ta çocuklara yönelik denemeler kaleme almıştır. Dünya Çocuk Hakları Kongresi dolayısıyla Çocuk Vakfı yayınları arasında çıkan *Sevinci Eksik Şiirler* adlı şiir antolojisinde şiirlerine yer verilmiştir.

Diyanet İşleri Başkanlığı Bursa Yıldırım Müftülüğüne bağlı Emir Sultan Camisinin İmam-Hatip'liğini yapmaktadır (Efe, 1999).

Çocuk Şiiri Kitabı Kuş Defteri (1996)

Kuş Defteri, Mustafa Bâki Efe'nin 1996 yılında çocuklar için yazdığı şiirlerden oluşan ilk kitabıdır.

Biçim Açısından Kitabın İncelenmesi

Kitabın Salıncak Yayınları tarafından yapılan birinci baskısı incelenmiştir. Kitap orta boy, 1. hamur kâğıt, 55 sayfadır. Kitabın renkli olması, yazı düzeni çocukların ilgisini çekerek okuma zevki kazandıracak niteliktedir. Kitabın resimlemesi Can Özal'a aittir.

İçerik Açısından Kitabın İncelenmesi

Kitapta “Şiir Masalı, Kardan Çocuk, Oyuncaklarımızın Dili, Ben Miyim, Çocukluğum Islanır Ellerimi Açınca, Yüzün Yağmurdan Bir Parça, Uyudum da Büyüdüm Ceplerim, Yerin Altı, Eksik, Yağmur Yüzlü Çocuk, Kavga, Benim Masalım, Dünyanın Öbür Yüzü, Denizde

Çizdiğim Resimde Herşey, Benim Şarkılarım, Ağlayan Bülbül, Sebepsiz Uçmaz Kuşlar Bile, Kalbimin Sırları, Şair, Tahta Sofra, Kafdağı, Şiir Söyle Maviliğin Sessizliğinde, Korku, Cöki Tumşuk Kuşkaç, Deniz, Küçük Bulut, Güneşler Uyanır İçimde, Masalsız Çocuklar, Sevgi, Kuşlar Gibiyim, İçinde Büyüdüğüm Rüya, Uçaklar, Mavi Şemsiyem, Uzaklarda Bir Yalnız Çocuk, Kızınca, İki Şey, Göçmen Kuşlar, Adımı Unuttum” şiirleri yer almaktadır.

Şiirlerde “kuş, masal, bulut, balon, oyuncak, uçurtma, atlıkarınca, uçak” gibi çocuğun dünyasından kavramlara ağırlık verilmiştir. “Anne” şiirlerde çocuğu en iyi tanıyan kişidir.

“Seninle aramızda anne
Tahta bir sofra durur
Akşam olunca
Sen kurunca soframızı
Her şey düzeliverir aramızda
Sonra daha güzel olurum ben
Şöyle yaynında kurulunca” (Efe, 1996, s. 33)

Yazar, çocuk duyarlılığıyla olay ve kavramları ele almış çocuksu bakış açısıyla dile getirmiştir. Şiirler kısa, sade, akıcı ve doğal bir dille yazılmıştır. Şiirlerde basit, anlaşılır ve somut imgeler kullanılmıştır.

Şiirlerde ritmi sağlamak için düzenli ölçüler, uyaklı dizeler yerine tekrar, yineleme, akıcı yapılar ve ses oyunları kullanılmıştır.

4.2.33. Mustafa Ruhi Şirin (1955-...)

Hayatı ve Eserleri

Mustafa Ruhi Şirin 1955 yılında, Trabzon’da doğmuştur. İlkokulu 1967 yılında Uğurlu İlkokulunda, liseyi 1973 yılında Of Lisesinde okumuştur. Ankara İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi Gazetecilik ve Halkla İlişkiler Yüksek Okulunun Radyo Televizyon Program Uzmanlığı Bölümünden 1978 yılında mezun olduktan sonra 1976’da TUSAŞ’ta, 1977’de TRT’nin Ankara biriminde görev yapmıştır. 1981 yılında TRT’nin açtığı prodüktörlük sınavını kazanarak İstanbul Radyosuna atanmıştır. 1984 yılında İstanbul Radyosu Çocuk Yayınları Şef Prodüktörlüğü görevinde çocuk yayınlarını idare etmiştir. 1985 ile 1993 yılları arasında Eğitim Kültür Yayınları’nda Müdür Yardımcılığı, 1993 ile 1998 yılları arasında Denetim ve Redaksiyon Müdürlüğü, 1986-1990 yıllarında TRT’nin televizyon programlarında çocuk programlarında danışman olarak görevi yapmıştır. RTÜK tarafından 22 Nisan, 28 Ağustos ve 18 Kasım 2003 tarihlerinde yapılan TRT Genel Müdürlüğü adaylığı seçiminde atanacak üç aday arasına girmiştir. 1986-1991 yılları arasında İstanbul Üniversitesi

Radyo ve Televizyon Meslek Yüksek Okulunda iletişim derslerini anlatmıştır. 2007-2008 öğretim yıllarında ise Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi Bölümünde Çocuk Edebiyatı derslerine girmiştir. Ticaret Üniversitesinde Toplum ve Medeniyet Dersi'nin Çocuk ve Medeniyet bölümü derslerine 2014 itibariyle devam etmiştir. 35 yıl çalıştığı TRT'den 2011 yılında emekli olmuştur, sürekli basın kartı sahibidir.

1990 yılında Çocuk Vakfı'nı kurmuştur. Kültür Bakanlığı, Millî Eğitim Bakanlığı, Devlet Plânlama Teşkilatı, T.C. Hükümeti İnsan Hakları On Yılı Eğitim Programı, Adalet Bakanlığı ve Üniversitelerde jüri üyeliği, danışma kurulu üyeliği, komisyon üyeliği ve müzakereci görevlerini yapmıştır. Habitat II'nin Türkiye sürecinde sivil toplum kuruluşlarının sözcülüğünü yapmış; çocuğa yönelik kent ve ülke ölçekli hizmet, eğitim ve araştırma projeleri hazırlayarak yönetmiş ve strateji yazım gruplarında yer almıştır. 2001 yılında Unicef'in koordinatörlüğünde oluşturulan 'Çocuklar İçin Evet Deyin' Kampanyası Türkiye Çalışma Grubu'nun sözcüsü olmuştur.

26-27 Haziran 2000 tarihlerinde İstanbul Valiliği İstanbul Çocukları Vakfı' tarafından düzenlenen I. İstanbul Çocuk Kurultayı'nın projesini hazırlayarak genel koordinatörlüğünü üstlenmiş Türkiye'de kent ölçekli ilk sosyal politika metni olan İstanbul Çocuk Acil Eylem Plânı'nın yazmıştır. 2001 yılında Türkiye Çocuk Hakları Koalisyonu'nun kurucularındandır ve sözcüsüdür. Millî Eğitim Bakanlığı, Marmara Üniversitesi, Çocuk Vakfı iş birliğinde 23-25 Eylül 2004 tarihlerinde gerçekleşen I. Türkiye Üstün Yetenekli Çocuklar Kongresi; Çocuk Vakfı, Sosyal Hizmetler Çocuk Esirgeme Kurumu, İstanbul Üniversitesi kurumsal ortaklığında 25-27 Şubat 2011 tarihlerinde düzenlenen I. Türkiye Çocuk Hakları Kongresi ve BYEGM, Çocuk Vakfı, RTÜK iş birliğinde 4-15 Kasım 2013 tarihinde gerçekleşen I. Türkiye Çocuk ve Medya Kongresi'nin projelerini hazırlayarak genel yönetmenliklerini; TBMM himayelerinde düzenlenen Anayasa İçin Çocuk Görüşü çalışmalarına sözcülük yapmıştır.

Okuyan Şehir Sakarya (2005, 2006, 2007) projesini hazırlayarak idaresini üstlenmiştir. Çocuk Vakfı'nın 2007'de hazırladığı Türk Çocuk ve İlk Gençlik Edebiyatının Dünya Dillerine Çevrilmesi Projesi'nin Türkiye editörüdür. 2012 yılında Çocuk Vakfı adına ASPB Çocuk Hakları İzleme ve Değerlendirme Kurulu Üyeliği yapmıştır.

1976 yılında çocuklar için yazmaya başlayarak çocuk edebiyatında tanınmıştır. Türkiye'de 1987'de ilk olarak yayımlanan üç tane *Çocuk Edebiyatı Yıllığı* hazırlamıştır (Evsen, 2019).

Eserleri:

Yayımlanmış Çocuk Kitapları: *Masal Mektuplar* (1983), *Gökyüzü Çiçekleri* (1983), *Kar Altında Bir Kelebek* (1988), *Guguklu Saatin Kumrusu* (1989), *Her Çocuğun Bir Yıldızı*

Var (1993), Mavi Rüylar Gören Çocuk (2003), Bir Şemsiyem Olsa Kuşlardan (1990), Geceleri Mızıka Çalan Kedi (2004), Aşk Olsun Çocuğum Aşk Olsun (2004), Dünyaya Gülen Adam (2004), Okula Giden Kedi (2012), Dünyanın En Güzel Yeri (2012), Harflerin Kardeşliği (2012).

Yetişkinlere Yönelik Kitapları: *Rüya Saati (1997), Çocuk Yüzlü Yazılar (1998), Çocukluğun Kozası (1998), Televizyon, Çocuk ve Aile (1998), Gösteri Çağı Çocukları (1999), Yıldız Sayan Ağaç (2002), Çocuğa Adanmış Konuşmalar (2006), Çocuk Hep Çocuk (2006), Kuşatılmış Çocukluğun Öyküsü (2006), Hayat Gibi (2006), Dersimiz Çocuk (Şirin, 2006e), Çocuk Edebiyatına Eleştirel Bir Bakış (2007), Çocuk Edebiyatı Kültürü (2007), Masal Atlası (2007), Dünya Bir Lunapark (2012).*

Çocuk Şiiri Kitapları Kar Altında Bir Kelebek (1988), Gökyüzü Çiçekleri (1983) ve Bir Şemsiyem Olsa Kuşlardan (1990)

Mustafa Ruhi Şirin, çocuklar için yazma nedeninin ilkini “sevgi” olarak açıklamaktadır. Çocuklar için yazmayı hayatının bir sorumluluğu olarak nitelendirmektedir. Çocuk edebiyatı sayesinde çocukları tanıdığını, anladığını, onlarla bağ kurduğunu söyleyen yazar; onlar için yazarken onların dünyasına girip, çocuk bakışıyla baktığını söylemektedir. Çocuklardaki masumiyeti, bilgeliği, düşünce yapısını anladıkça çocuklarla arasındaki mesafenin azaldığını ifade etmektedir (Avcı, 2011).

Mustafa Ruhi Şirin, 1990 yılında Çocuk Vakfı’nı kurmuştur. Türk Çocuk ve İlkgençlik Edebiyatının Dünya Dillerine Çevrilmesi Projesi’ni 2007 yılında hazırlayan Çocuk Vakfı’nın Türkiye editörlüğünü devam ettiren yazarın şiir, hikâye ve masalları Arapça, Almanca, Farsça, İngilizce, Macarca, Makedonca, Rumence, Sırpça-Boşnakça, Özbekçe, Urducaya çevrilerek; Kiril alfabesine aktarılmıştır. 1987, 1988 ve 1989 yıllarında Çocuk Edebiyatı Yıllığı hazırlamıştır (Altunbay, 2019).

Mustafa Ruhi Şirin’in hayatı, eserleri, edebi kişiliği hakkında hazırlanan tez ve doktoralar şunlardır:

Avcı, Memet Salih (2011). Mustafa Ruhi Şirin'in Çocuğa Yönelik Eserlerinin Eğitsel Açıdan İncelenmesi. Van: Yüzüncü Yıl Üniversitesi.

Göl, Mine (2011). Çocuk Edebiyatında Cinsiyet Rollerini: Mustafa Ruhi Şirin ve Ayla Çınaroğlu'nun Eserleri. Yüksek Lisans Tezi. Afyonkarahisar: Afyon Kocatepe Üniversitesi.

Karagözoğlu, Mehlika (2010). Mustafa Ruhi Şirin'in Çocuk Edebiyatına Dair Görüşleri ve Eserleri. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: İstanbul Üniversitesi .

Mertol, Hüseyin (2009). Sosyal Bilgiler Derslerinde Çocuk Edebiyatı Ürünlerinden Yararlanma (Mustafa Ruhi Şirin Örneği). Yüksek Lisans Tezi. Tokat: Gaziosmanpaşa Üniversitesi.

Sert, Mehmet Miraç. (2014). Mustafa Ruhi Şirin'in Şiirlerinin Türkçe Öğretimi Bağlamında Tema ve İletiler Açısından İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Elazığ: Fırat Üniversitesi.

Taşkıran, Elmas (2015). Mustafa Ruhi Şirin'in Masallarında ve Öykülerinde Eğitsel İletiler. Yüksek Lisans Tezi. Afyonkarahisar: Afyon Kocatepe Üniversitesi.

Yakar, Yasin Mahmut (2011). Mustafa Ruhi Şirin'in Türk Çocuk Edebiyatındaki Yeri ve Eserlerinin Eğitsel Değeri Üzerine Bir İnceleme. Doktora Tezi. Erzurum: Atatürk Üniversitesi.

Biçim Açısından Kar Altında Bir Kelebek Kitabının İncelenmesi

İlk baskısı 1988 yılında Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları tarafından yapılan kitabın 2006 yılında Kök Yayıncılık tarafından yapılan 5. baskısı incelenmiştir. Kitap orta boy, 2. hamur kâğıt, 104 sayfadır. Kitabın resimlemesi Osman Kehri'ye aittir.

İçerik Açısından Kar Altında Bir Kelebek Kitabının İncelenmesi

“Şiirli Geçmiş Zaman Masalları” alt başlığını taşıyan kitap, “Uçan Kurbağa, Kar Altında Bir Kelebek ve Şakacı Papağan” bölümlerinden oluşmaktadır. “Uçan Kurbağa” bölümünde “Geceleri Öten Saka Kuşu, Kuyuya Düşen Kim?, Kargayı Kandıran Tilki, Uçan Kurbağa, Deve ile Arkadaşlığa Özenen Fare, Kral Seçilen Eşek, Yarışı Kazanan Kaplumbağa”, “Kar Altında Bir Kelebek” bölümünde “Leyleğin Aklı, Uyuyan Küçük Dev, Kar Altında Bir Kelebek, Bülbül ile Leylek”, “Şakacı Papağan” bölümünde “Tatlı Dil Güler Yüz, Şakacı Papağan, Kuyruklu Yalan” adlı şiir biçiminde yazılmış fabllar yer almaktadır.

Şiirler kısa, anlaşılır, akıcı bir dille yazılmıştır. Betimleme, deyim, ikileme, tekrar eden kelimeler, günlük dil yoluyla yazar kendine özgün bir dil oluşturmuştur.

Çocuk, edebiyatta konu değil çocukların hayal, duygu, düşünce dünyasına hitap eden eserlerin amacı olmuştur. Amaç çocuk duyarlılığını yakalayarak ona dilsel, zihinsel, ruhsal, kültürel anlamda zenginlik katmaktır. Çocuklar için yapılan edebiyat özellikle modern çağda çocuğa görelilik ilkesine uygun olmalıdır. Konu, içerik, anlatım çocuk gerçekliğine ve çocuğa göre olmalıdır (Şirin, 2016).

Biçim Açısından Gökyüzü Çiçekleri Kitabının İncelenmesi

Mustafa Ruhi Şirin'in çocuklar için yazdığı ilk şiir kitabı olan *Gökyüzü Çiçekleri*'nin birinci baskısı 1983 yılında yapılmıştır. Uçan At Yayınları tarafından 2022 yılında yapılan 9. baskısı incelenmiştir. Kitap orta boy, mat kâğıt, 86 sayfadır. Kitabın resimlemesi Saadet Ceylan tarafından yapılmıştır.

İçerik Açısından Gökyüzü Çiçekleri Kitabının İncelenmesi

Kitap, dokuz başlıkta toplanan şiirlerden oluşmaktadır. “Bebeğin Duası” başlığında “İlk Şiir, Uyku Bekçileri, Bebeğe Ninni, Bebeğin Duası”, “Annemin Adını Yazmak” başlığında “Anneme Ninni, Annemin Adını Yazmak, Dahası Var”, “Yağmur Hanım” başlığında “Suya Ninni, Yağmur Hanım, Kelebekler Uçarken, Ağaçlar da Ağlar, Dağlar Sarı Bir Bayrak, Ağlayan Kar, Kış Masalı, Günler Kardan Bir Yumak”, “Kuşları Seven Devecik” başlığında “Bilye Oyunu, Yalan, Bilmececi Şiir, Camgöz, Ay Şarkıları, Kuşları Seven, Devecik”, “Rüya Kız'ın Masalı” başlığında “Rüya Kız'ın Masalı, Oyuncak Bebeğin Türküsü, Rüya Ağacı; Açıl Susam Açıl” başlığında Masalın Masalı, Açıl Susam Açıl, Masal Kız”, “Karagöz'ün Rüyası” başlığında “Bayram Günü, Bayrağımın Türküsü, Karagöz'ün Rüyası”, “Şairin Çocukluğu” bölümünde “Tahta Beşik, Çocuk Günleri, Son Rüya Ülkesinde, Koş Gel Bana, Küçük Kuşum, Keloğlanla Söyleşi, Masal Çocuk” şiirleri yer almaktadır. En sonda yer alan “Özel Notlar” bölümünde şiirlerin kimlere atfedildiği yazılmıştır.

Şirin, çocuğa görelilik, çocuk gerçekliği ve çocuk bakışının yansıtılmasını çocuk edebiyatının üç önemli unsuru olarak görmektedir. Okuduğu eser çocuğun duygu, düşünce ve hayal dünyasını yalın bir dille anlatmalı; çocuğu estetik yönden geliştirirken okumayı sevdirecek okuma alışkanlığı kazandırmalıdır. Mustafa Ruhi Şirin'in üzerinde hassasiyetle durduğu bu unsurları bu kitabında da ustaca yansıttığını görmekteyiz.

Mustafa Ruhi Şirin'in şiirlerinde Türkçenin lezzeti, masal geleneğimizden izler, tekerleme ve bilmecelerimizin renkli hayal dünyası yansıtılmıştır. Bu eserlerde, dilimizin bütün sesleri ve kültürel zenginlikler çocukların dünyasına uygun bir şekilde sunulmuştur. Şiirlerde değerlerimize “suda erimiş şekerler” gibi ölçülü şekilde yer verilirken idelolojik bir zorlama olmadan millî unsurlar sevdirelmıştır (Ayvazoğlu, 1988).

Şiirler çocuğun ağzından çocuk duyarlılığıyla, çocuk gerçekliğine uygun, çocuksu bir dille yazılmıştır.

“Beşiğim beyaz bir gemi
Kürek yapsam ellerimi
Adaya doğru süzülsem
Balıklar türkü söyler mi?” (Şirin, 2022, s. 16)

Şiirlerde “ninni, masal, beşik, kuş, rüya, anne, oyun, kelebek” gibi çocukluğu yansıtan unsurlara yer verilmiştir. Şiirlerde sorgulayan, sorular soran; çevresine, doğaya, hayvanlara, vatana, yoksul insanlara duyarlı bir çocuk profili çizilmiştir.

“Pınarın ninnileri
Geceyi uyutur mu?
Gece uyuduğunda
Yıldızlar da uyur mu?” (Şirin, 2022, s. 27)

Şiirler kısa, akıcı, sade bir dille yazılmıştır. İmgesel anlatım ve yazarın kendine özgü oluşturduğu dil şiirlerde anlatım zenginliğini arttırmıştır. Şiirler serbest ölçüyle yazılmıştır. Redif, kâfiye, ses ve kelime tekrarları, ikilemeler ritimli söyleyişi sağlamıştır.

B biçim Açısından Bir Şemsiyem Olsa Kuşlardan Kitabının İncelenmesi

Bir Şemsiyem Olsa Kuşlardan kitabı “Her Yaştan Çocuklar İçin Kuş Şiirleri” alt başlığıyla sunulmuştur. Kitap, 1990 yılında *Çocuk Kalbimdeki Kuş* adıyla iki kez basılmıştır (Karagözoğlu, 2010). Yeni adıyla ilk baskısı 2004’te yapılan kitabın Uçan At Yayınları tarafından 2022 yılında yapılan 9. baskısı incelenmiştir. Kitap orta boy, mat kâğıt, 115 sayfadır. Kitabın resimleri Serap Deliorman’a aittir.

İçerik Açısından Bir Şemsiyem Olsa Kuşlardan Kitabının İncelenmesi

Kitaptaki şiirler, dört bölümde toplanmıştır. “Kuş Evi” bölümünde “Ağaçlar Ayakta Uyur, Dünya Kuş, Kuşlara Benzemek, Bulut, Kuşların Annesi, Uçan Bir Kuşa Bakınca, İyilik Şarkıları, Kuşların Gece Ödevi, Balon, Kuş ve Gökyüzü, Kuş İşleri, Uçurtmam Bir Kuş Gibi, Kuş Evi”; “Kuş Ülkesi” bölümünde “Kuğular Niçin Uçamaz?, Kuş Ninnileri, Kuş Sevince, Uçmayı Unutan Kuş, Gül Kuşu, Şakacı Papağan, Kafesteki Kanarya, Leyleğe Verdiğim Söz, Martı Çiçeği, Kuş Ülkesi, Kuş Türküleri”; “Adını Unutan Kuşlar” başlığında “İlk Kuşlar, Küçük Masal, Masal Kuşu, Hayal Kuş, Kanatsız Kuş, Rüya Kuşu, Kelebek, Uçmak Oyunu, Uçtu Uçtu, Kuş Gemileri, Kuşlar Türkü Söyleyince, Her Kuş Eski Bir Masaldır, Kafdağı’nın Kuşu, Adını Unutan Kuşlar”; “Seni Uçurabilirim Anne” başlığında “Üç Beyaz Kuş, Kuşlar da Kaderle Uçar, Küçücük Bir Serçecik, Betül’ün Tek Kuş Sorusu, Bir Şemsiyem Olsa Kuşlardan, Seni Uçurabilirim Anne, Çocuk Kalbimdeki Kuş, Kırlandığı” şiirleri yer almaktadır. En sonda yer alan “Özel Notlar” bölümünde şiirlerin kimlere atfedildiği yazılmıştır.

Şiirler, kuşlar ve kuş sevgisi ile ilgilidir. Şiirler, çocuğun ağzından, çocuksu bir dille, çocuk gerçekliğine uygun yazılmıştır. Şiirlerdeki çocuk, anneye, hayvanlara, doğaya, mutluluğa, iyiliğe, adalete, paylaşmaya, yoksul insanlara, sevgiye, yardımlaşmaya, düş gücüne karşı duyarlıdır (Evsen, 2019).

“Bahar abla duvağını dikerken
Ilık rüzgâr çiçekleri öpüyor
Uçurtmam ipsiz uçmaya hazır
Bir kuş ona, “Hadi hemen uç!” diyor (Şirin, 2022, s. 39)

Şiirler kısa, anlaşılır, akıcı bir dille yazılmıştır. İmgesel anlatım çocukların anlayabileceği ve hayal dünyasını harekete geçirecek niteliktedir. Şiirler serbest ölçüyle yazılmıştır. Redif, kâfiye, ses ve kelime tekrarları, ikilemeler ritimli söyleyişi sağlamıştır.

4.2.34. Mustafa Ökkeş Evren (1966-...)

Hayatı ve Eserleri

1966 yılında Gaziantep İslahiye’de doğmuştur. Sadık Altıncan İlkokulu ve İmam Hatip Lisesini daha sonra Anadolu Üniversitesi İktisat Fakültesini bitirmiştir. İskenderun’da serbest muhasebecilik yaptıktan sonra 1995’te Adana’ya yerleşerek özel bir kurumda yöneticilik yapmıştır.

Lise yıllarında edebiyatla tanışmıştır. Şiir, öykü ve denemeleri; *Çınar*, *Kırağı*, *Yedi İklim*, *Millî Eğitim*, *Türk Dili ve Dergâh* gibi çeşitli dergilerde yayımlanmıştır. Çocuk edebiyatına yönelik eserlerini ise *Diyanet Çocuk*, *Elma Şekeri*, *Bizim Bahçe* ve *Beyaz Bulut* gibi dergilerde çocuklara sunmuştur. 2012 yılında İran’ın Urumiye kentinde gerçekleştirilen 15. Hikâye/Masal Anlatma Festivali’ne Onur Konuğu olarak davet edilmiştir (Şimşek, 2019).

Eserleri:

Şiir: *Kuşlarla Uyanmak* (1999), *Kırk Yağmur Damlası* (2006), *Bir Oruç Masalı* (2008), *Dört Kanatlı Kelebek* (2011), *Çocukluğun Dili* (2013), *Düş Sonrası Sessizlik* (2013), *Hiç "Hak"sız Olur mu Çocuklar?* (2016).

Deneme: *40 Hazine* (2012), *Efendimiz (sav) ile Hasbihal* (2012), *İnsanlığın Onuru Hz. Muhammed* (2013).

Öykü: *Naribik* (2007, daha sonra *Yıldız Şekeri* adıyla).

Roman: *Arkadaşım Cami* (2013)

Çocuk Şiiri Kitabı Kuşlarla Uyanmak (1999)

Çocuklar için yazma amacının, bu kirli dünyada dilini ve gönlünü temiz tutabilmek için masum ve merhamet dolu bir alan yaratmak olduğunu söyleyen Mustafa Ökkeş Evren, çocukların cesur ve içten tavırlarından ilham aldığını, duygularını ve düşüncelerini aynı samimiyetle ifade ederek çocuklarla olan dilsel ve duygusal bağını güçlendirirken, çocukluğunun saf duygularını da korumak istemektedir. Çocuklar için şiir yazmayı tercih ettiğini söyleyen Evren, çocuk şiiri yazarken dikkat ettiği hususları şöyle açıklamaktadır: “Şiirlerimi ölçülü ya da serbest biçimde olsa da, belirli bir ses ve ritim ile masalsı bir anlatımla; kısa ve sade olmasını, merak uyandırmasını, hayal gücünü geliştirmesini; konusuna göre eğlenceli, hatta gülümsetici olmasını isterim. Kelimeleri titizlikle seçer, özellikle zengin çağrışımları olanları tercih ederim. Ayrıca, çocukluk dönemlerini göz önünde bulundurarak konuları ve anlatım tarzını belirlerim.” Çocuklar şiir okuma alışkanlığı kazandığı zaman, az kelime kullanarak ifade edilen derin anlamları öğrenirler. Çocuğun dili şiirsel dile uygun olduğundan, bilinçli olarak şiir okuyan çocuklar zamanla uyumlu konuşmaya başlarlar (Sözen Dağ, 2024).

Biçim Açısından Kitabın İncelenmesi

Kitabın Güneysu Yayınları tarafından 1999 yılında yapılan baskısı incelenmiştir. Kitap orta boy, 1. hamur baskı, 47 sayfa resimsizdir.

İçerik Açısından Kitabın İncelenmesi

Kitapta “Oyun” başlığında “Hamd, Saklambaç, Kaçan Uyku, Bisiklet, Kocaman Hayaller, Anne Toprak, Çocuk ve Teravih, Yıldız Şekeri, Şurup/Unutkan, Bebeğe Ninni, Oyun, Gölge”, “Rüyalar Ülkesinde Yolculuk” başlığında “Rüyalar Ülkesinde Yolculuk, Kuşlarla Uyanmak, Mavi Kuşlar, Hayel Ülkesi, En, Güvercin Uçuran Çocuk, Yitik Cennet”, “Yaza/Kışa/Bahara” başlığında “Bahar Geline, Yaz Geline, Kardan Adamın Aşk, Kış/Kar Tad, “Yüreği Ay Gözleri Yıldız Çocuk” başlığında “Kayan Yıldızın Ardından, Kuyruklu Yıldız, Yıldız Toplayan Çocuk, Merak İşte, Masal Dede, Ninni, Ayna” şiirleri yer almaktadır.

Şiirlerde çocukların hayalleri, istekleri, umutları, heyecanları, düş dünyası konu edilmiştir. Kimi zaman gerçek hayatta kimi zaman düş dünyasında yaşayan çocuğun çocuksu bakışıyla çocuk gerçekliğine uygun şiirler kaleme alınmıştır.

“Bugün hava
Amasya elması gibi
Sert ve sulu
Birazdan tadı

Avuçlarımda kalacak” (Evren, 1999, s. 38)

“Ramazan, teravih, hamd etmek, sahur, namaz” gibi dinî kavramlara da şiirlerde yer vermiştir. Şiirlerde İslamî duyarlılık belirgindir.

“Ramazan’da aydede
Yıldız şekeri atarmış çocuklara
En çok da
Sahura kalkanlara” (Evren, 1999, s. 17).

Şiirler kısa, anlaşılır, samimi bir dille yazılmıştır. Şiirler kısa olmasına rağmen ahenklidir, kullanılan imgeler çocuğun hayal dünyasını zenginleştirecek niteliktedir.

4.2.35. Mustafa Oğuz (1969-...)

Hayatı ve Eserleri

1969 yılında Mersin’in Erdemli ilçesinde doğmuştur. Yazarken M. Cemil Erdem, Deniz Can adlarını kullanmıştır. Dokuz Eylül Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünü bitirerek Dağıstan Devlet Pedagoji Üniversitesinde yüksek lisans yapmıştır. Bir süre öğretmenlik yaptıktan sonra, Ahmet Yesevi Üniversitesi (Kazakistan) ile Uluslararası Doğu Üniversitesinde (Dağıstan) eğitimci olarak çalışmıştır.

Üniversite yıllarında ilk yazılarını yayımladığı *Kırkikindi* dergisini çıkaranlar arasında yer almıştır. “Türkistan Mektupları” adlı yazılarını *Zaman* gazetesinde yazmıştır. Dağıstan Devlet Pedagoji Üniversitesi akademik dergisinin genel yayın yönetmenliğini yapmıştır. Derbent’teki yerli şair ve yazarlarla Hazar Güneşi adıyla Rus ile Azerbaycan dillerinde dergi çıkarmıştır. 1999 yılında Türkiye’ye geri gelerek Kastamonu ve Salihli’de görev yapmıştır. *Gonca* dergisinin editörlüğünü yapmış, kırk sayı yayımlanan *Yitik Düşler* dergisinin yayın kurulunda yer almıştır. Yazı ve şiirleri; *Zaman* ve *Yeni Şafak* gazetesi ile *Yedi İklim*, *Dergâh*, *Kayıtlar*, *Kırkikindi*, *İkindiyazıları*, *Kardelen*, *Dergibi*, *Martı*, *Darvakit*, *Şiir Ülkesi*, *Budala*, *Eski*, *Ayvakti*, *Yağmur*, *Sızıntı*, *Gonca*, *Mor Taka* ve *Yitik Düşler* dergilerinde yayımlanmıştır (Oğuz, 1991).

Eserleri:

Gül Çağırın Çocuk (çocuk şiirleri, 1991, M. Cemil Erdem imzasıyla), *Şehrin Hâkimi*(1991), *Gül Şehir* (2003, Deniz Can imzasıyla), *Ramazan Çiçeği* (öykü, 2004), *Cennetlik Anne* (2005).

M. Cemil Erdem İmzasıyla Yazdığı Çocuk Şiiri Kitabı Gül Çağırın Çocuk (1991)

Kırkikindi, İkindi yazıları, Kerdelen gibi dergilerde şiirler yazan M. Cemil Erdem'in ilk kitabı *Gül Çağırın Çocuk*'tur.

Biçim Açısından Kitabın İncelenmesi

Kitabın Kardelen Yayınları tarafından 1991 tarafından yapılan baskısı incelenmiştir. Kitap orta boy, 1. hamur kâğıt, 47 sayfa ve resimsizdir.

İçerik Açısından Kitabın İncelenmesi

Kitapta “Şiir Sabahı, Rüya Kuşları, Renkli Bir Rüya, Eskimez Ayna, Ben Ölünce Kuşlar, Elma Şekerim Oldu Büyüdüm, Prensesim, Rüyada Kayboldum, Kalbim Binbirgece, Balıklar Suyu Konuşur, Biz Bitmez Masal, Bu Yağmurla Şiir Yağar, Bir Kitabın Yorumu Üzerine, Uzunca Bir Masalın Sonu, Taşbebek, İlk Kardeş Kavgası, Masalcı Kuşlar, Bu Adam Şair, Yüreğim Geniş Bir Coğrafya, Çocukluğum, Denizkızı ve Kırkharamiler, Karanfilim, Gülleri Çağırın Çocuk, Sevmenin Sonrası, Berrak ve İnceyim, Simitçi Çocuk, Biriktirilmiş Bir Çocuk Kalbi, Atlar, Bebek, Aşırılmış Sayıklamalar, Evliya Çelebi, Dünya İşte, Konuşmak İstiyorum, Geceyarısı Yorumları, Uzay Üzerine Bir Yorum, Dostum Tavşan, Bir Parça Zamanla Dünyayı Değiştirmeliyim, Karanlığın Gözlerine Sürgün, Üç Elma, Var mı Bilen, Konuşmanın Bir Anlamı Var” şiirleri yer almaktadır.

Şiirler çocuğun ağzından anlatılmıştır. Şiirdeki çocuk masalları, kuşları seven; hayal dünyası geniş, hisli, duyarlı; tüm çocukların temsilidir.

“Çocuklar en çok sevilir dünyada
Bir ağzı vardır güneşin
Ve gözleri bulutların ki
Kızınca güneş terleriz de
İslanırız ağlayınca bulutlar
Gibi yorumlar yapıyorum
Çocuk dünyamda” (Oğuz, 1991, s. 40)

Şiirlerde imgesel anlatım yoğundur. Şiirlerde “Denizkızı, Kırkharmiler, Keloğlan, Yedi Cüceler, Sağır Sultan” gibi masal kahramanlarının ve “Hz. Ali'nin Cenk Hikâyeleri”nin adı anılmıştır.

Şiirler serbest ölçüyle yazılmıştır. Redif, kâfiye, tekrar ve ses benzerlikleri ritim unsurlarıdır.

4.2.36. Muzaffer Gündoğar(1942-...)

Hayatı ve Eserleri

1942 yılında Çorum'un Çıkrık köyü doğmuştur. Çıkrık Köyü İlkokulu (1955), Çorum İlköğretmen Okulu (1975), Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi Eğitim Önlisans Programından mezun olmuştur. 1961 yılından sonra Sungurlu, Mecitözü ve Çorum ilkokullarında sınıf öğretmenliği yaptıktan 1994 yılında emekliye ayrılmıştır. 1965 yılından başlayarak şiir ve yazıları Çorum, Karabük, Devrek yerel gazeteleri ile *Tohum (Çorum)*, *Kök, Karşı, Türkiye Çocuk, Kıyı, Çorumlu 2000* dergilerinde yayımlanmıştır. *Yazılıkaya* dergisini bir süre Çorum'da yayımlamıştır. Atatürkçü Düşünce Derneği ile Edebiyatçılar Derneği üyesidir (Gündoğar, 1995).

Eserleri:

Çocuk Kitabı: *Şiir Diliyle Nasrettin Hoca Fıkraları 1, 2, 3 (1995)*, *Halk Öyküleri ve Masalları, Lafonten Masalları 1-2, Ezop Masalları, Oğlanuçuran*.

Çocuk Şiir Kitabı Şiir Diliyle Nasrettin Hoca Fıkraları (1995)

Öğretmen yazarlardan olan Muzaffer Gündoğar, Nasrettin Hoca fıkralarını şiir diliyle yazmıştır.

Biçim Açısından Kitabın İncelenmesi

Kitabın Prospero Yayınları tarafından 1995 yılında yapılan birinci baskısı incelenmiştir. Kitap orta boy, saman kâğıt, 39 sayfa ve resimsizdir.

İçerik Açısından Kitabın İncelenmesi

Kitapta “Acemi Bülbül, Al Alacağın Kadar, Aklınıza Yanayım, Beni Kaybetmiştin, Bir Arzum Daha Oldu, Biraz Da Biz Ölelim, Böyle Vurur, Olsaydım Üzerinde, Daha Nasıl Kandırsın, Değeri Peştemala Biçmiş, Dört Ayaklı Olurdun, Eşek De Okur, Getir Kara Kaplıyı, Gözü Korksun, Her Gün Bayram Olsa, İpe Un Sermek, Kardan Yorgan, Kazan Öldü” Nasrettin Hoca fıkraları şiirleştirilmiştir.

“Şans mı var ki Hoca’da,
Nasıl olmuşsa olmuş.
Onun karakaçanı,
Birgün yine kaybolmuş.

Sabahtan akşama dek,
Bir tek lokma yemeden.
Eşğini aramış,

Dere tepe demeden.

Onca çabaya karşın,
Ne haber alabilmiş,
Ne izine rastlamış,
Ne onu bulabilmiş.

Eşek bulunmayınca
Düşeceğine derde.
Şükretmeye başlamış.
Üzüleceği yerde.

Komşular demişler ki:
“Canın sağolsun ama;
Şükredecek ne var ki,
Böylesi bir duruma?”
Hoca demiş: “Komşular,
Şükretmem çok yerinde.
Ya ben de eşeğimin,
Olsaydım üzerinde.”(Gündoğar, 1995, s.20)

Şiir dili, fıkralarda ve kısa öykülerde akıcılığı artırdığı için okuma ve hatırlamayı kolaylaştırarak çocukların ilgisini metne çekmektedir.

Şiirler kısa, açık, akıcı ve anlaşılırdır. Şiirdeki ritim akıcılığı sağlamıştır.

4.2.37. Nevzat Yüksel (1955-...)

Hayatı ve Eserleri

1955 yılında İstanbul’un Beykoz ilçesinde doğmuştur. Beykoz Hacı Numan İlkokulu (1967), Beykoz Ortaokulu (1970), Sarıyer Lisesi (1973) ve İstanbul Atatürk Eğitim Enstitüsü (1977) mezunudur. 1992 yılında Türk dili ve Edebiyatı Bölümünü bitirerek Bursa, Kaman, İzmit ve Beykoz liselerinde Türkçe ve edebiyat öğretmenliği yapmıştır. Türkiye Yazarlar Birliği ve Eğitim-Bir üyesidir.

1983 yılında yazdıklarını hikâye dizisi şeklinde *Yeni Devir* gazetesinde, çocuk şiirleri *Selam ve Gülçocuk* dergilerinde yayımlanmıştır. *Serçeciğin Günlüğü ve Ormandaki Yangın*

isimli kitapları, 1990 yılında Türkiye Yazarlar Birliğinin Çocuk Edebiyatı Yılın Yazarı ödülüne layık görülmüştür(Yüksel, 1986).

Eserleri:

Çocuk Kitabı: *Kaf Dağının Ardı* (şiir, 1986), *Yaşantılar* (hikâye, 1989), *Ormandaki Yangın* (roman, 1991), *Serçeciğin Günlüğü* (masal, 1991).

Çocuk Şiir Kitabı Kaf Dağının Ardı (1986)

Nevzat Yüksel, Türkiye Yazarlar Birliği tarafından 1990 yılında “Çocuk Edebiyatı” dalında yılın yazarı seçilmiştir.

Biçim Açısından Kitabın İncelenmesi

Kitabın Gonca Yayınevi tarafından 1986 yılında yapılan birinci baskısı incelenmiştir. Kitap orta boy, saman kâğıt, 78 sayfadır. Resimlemesi Abit Ülger’e aittir.

İçerik Açısından Kitabın İncelenmesi

Kitapta “Kelebekler, Bebeğin Dünyası, Saklambaç, Dünyayı Boyadım, Kutlu Secde, Bir Çocuk, Ateşböceği, Kartaneleri, Bayrağım, Oku, Öğretmenime Çiçek, Uçurtmam Göklerde, Güzel Bebek, Afrika Çocuk ve Ölüm, Dereler Boyu, Bir Kuş Uçtu, Pamuk Dede, Bayramlar, Çınar Ağaçları, Leylekler Geldi, Afganlı Çocuk, Yaşamak Güzel, Çocuk ve Serçe Kuş, Çanakkale Geçilmez” şiirleri yer almaktadır.

Şiirlerde “kuş, anne, öğretmen, uçurtma, kar, elmaşekeri, park” gibi çocuğun dünyasından konular seçilmiştir. Ayrıca “Bayrak, Çanakkale Geçilmez” şiirleriyle millî duygular, “Rüyamda Gördüm O’nu, Kutlu Secde” şiirleriyle dinî duygular dile getirilmiştir. Afganlı ve Afrikalı çocuklar üzerinden çocuk ölümlerine değinilmiştir.

Şiirlerde çocuğun bildiği, merak ettiği, çocuk dünyasındaki kavramlara ağırlık verilmiştir. Şiirler kısa, anlaşılır, çocuk duyarlılığına ve gerçekliğine uygundur. Anlatım samimi, sade, yalın, akıcıdır. Sözcükler ve dizeler açık, anlaşılır ve söz dizimine uygundur; yalın bir dil kullanılmıştır. Ağırlıklı olarak somut sözcüklere yer verirken soyut düşünmeye de sevk etmiştir. Şiirlerde doğal, günlük dil kullanılmıştır. İmgesel anlatım yoluyla anlam zenginleştirilmiştir. Yansıma, ikileme, kelime tekrarlarına ağırlık verilerek şiirsellik sağlanmıştır.

“Yuvarladım dünyayı

Boşluğa yuvarladım

Çıktım üstüne

Onu kırmızıya
Boyadım
Ağladım sonra
Ağladım
Çok ağladım
Bir kez dünyayı
Maviye rüyaladım
Her yeri su alınca
Yeşille nişanladım
Çimenlerin üstünde
Düşboyu yuvarlandım” (Yüksel, 1986, s.10)

4.2.38. Nur İçöz (1948-...)

Hayatı ve Eserleri

1948 yılında İstanbul'da doğmuştur. İlk, orta ve lise eğitimini tamamladıktan sonra Hayat Yayınları'nın yazı işlerinde görev almıştır. 1971 yılında *Doğan Kardeş* dergisinin yönetimini üstlendikten sonra Tay Yayınları'nda Walt Disney Yayın Grubu yayın yönetmenliği, *Tercüman Çocuk* dergisi ve Millîyet Kardeş dergisinde yazı işleri müdürlüğü yapmıştır. Kadın ve sağlık konusunda *Bulvar* gazetesinde köşe yazıları, *Millîyet* ve *Radikal* gazetelerinde sanat konusunda yazıları yayımlanmıştır. *Fenomen* ve *Burç 2000* dergilerinin yazı işleri müdürlüğüyle çeşitli dergilerin sanat sayfalarını hazırlayarak yayın danışmanlığı yapmıştır. *Radikal* gazetesi kitap ekinde çocuk ve gençlik kitaplarına yönelik eleştiri yazıları yazmıştır.

Nur İçöz, 1997 yılında çocuk edebiyatı alanında verdiği ilk eseri *Kar Masalları*'dır. *Bu Gün Ne Cadılık Yaptım* kitabı, Çocuk Edebiyatı Mizah Öyküleri 2000 yarışmasında ikinci olmuştur (İçöz, 2000).

Eserleri:

Roman: *Yüreğimin Kıyısında* (2006).

Gençlik Romanı: *Reyhan* (1997), *Dönemeç* (2003).

Çocuk Kitapları: *Yıldız Yağmuru* (1996), *Kar Tanesindeki Çocuk* (1997), *Kibritçi Dede* (1997), *Canı Sıkılan Deniz Feneri* (1997), *Siz Olsaydınız Ne Yapardınız?* (1999), *Dişlek ile Çıtır Hanım* (1999), *Küçük Taş Parçası* (1999), *Tatile Gidiyoruz* (2000), *Dönemeç* (2000), *Şarkıcı Kurbağalar* (2000), *Bugün Ne Cadılık Yaptım?* (2001), *Sevginin Mirnavcası* (2001),

Tosbik Kaplumbağa (2002), En Güzel Çiçek Yarışması (2002), Cadılık Parayla Mı?, Laylaylom, Güneşe Tırmanan Çocuk, Şiirli Hayvan Öyküleri (6 Kitap), Altın Doğa Öyküleri (2 Kitap), En Güzel Kimin İşi? (2 Kitap), Artık Okuyorum Dizisi 10 Kitap Takım (2003), Amigo Papağan (2003), Cemo 'Nun Köpeği (2003), En Güzel Çiçek Yarışması (2003), Kırmızı Balonla Mavi Top (2003), Kuyruğunu Arayan Tavşan (2003), Masal Kutusu (2003), Meraklı Martı (2003), Yaygaracı Kurbağalar (2003), Badem Çocuk Diş Doktorunda (2003), Bizim Aile 1 (2003), Bizim Aile 2 (2003), Zamanda Yolculuk Mağara Devleri (2003), Zamanda Yolculuk Gölün Dibiindeki Canavar (2003), Kitap Bahçesi Korku Tüneli (2003), Kitap Bahçesi Ahşap Evin Çocukları (2003), Yalancı Yıldız (3. bas., 2004), Sihirli Düşler Kesesi (2005), Hoşgeldin Badem Bebek (3. Bas., 2005), Badem Çocuk Hastanede (2005), Badem Çocuk Okulda (2005), Badem Çocuk Kaza Geliyorum Demez (2005), Sihirli Yosunlar 2. ve 3. Sınıf (2005), Bahar Perisi 'nin Gezisi 2. ve 3. Sınıf (2005), Badem Çocuk Dengeli Besleniyor, Zamanda Yolculuk Korsanların Peşinde, Zamanda Yolculuk Periler Ülkesinde, Zamanda Yolculuk Altın Post Avcıları, Zamanda Yolculuk Alev Dili Canavar, Zamanda Yolculuk Gözünü Güneşe Diken Devler, Zamanda Yolculuk Kaçın, Amazonlar Geliyor!, Zamanda Yolculuk Uzeyda Buluşalım, Zamanda Yolculuk Şeytan Bunun Neresinde?, Kitap Bahçesi Gökten İnen Üç Yıldız.

Çocuk Şiir Kitapları Şiirli Hayvan Öyküleri (2000)

Nur İçözü, her yaş grubundaki çocuklar için kitaplar yazmış ve çocukların iç dünyalarını, çocuksu duyarlılıklarıyla birlikte yansıtmıştır. Olaylar ve durumlar aracılığıyla çocukların tepkilerini ortaya koymuştur (Arslan, 2016).

Şiirli Hayvan Öyküleri “*Bilge Kaplumbağa, Zilli Zürafa, Kışt Kışt Baykuş, Yalnız Yılan, Kaplanla Fil, Şarkıcı Kurbağalar*” olmak üzere 6 kitaptan oluşmaktadır. *Kaplanla Fil, Kışt Kışt Baykuş, Yalnız Yılan* kitapları incelenmiştir.

Biçim Açısından Kitabın İncelenmesi

Kitapların birinci baskısı 2000 yılında yapılmıştır. Altın Kitaplar Yayınevi tarafından 2013 yılında yapılan üçüncü baskısı incelenmiştir. Kitap, İlkokul çağındaki çocuklara yöneliktir. Kitap büyük boy, kuşe kâğıt, tamamı renkli ve resimlidir. Resimleyen Mehtap Uçar'dır. Kitaba sayfa numarası verilmemiştir.

İçerik Açısından Kitabın İncelenmesi

Her kitapta bir hayvanla ilgili öykü, şiir diliyle anlatılmıştır. Kitaplar eğlendirirken çocukları bilgilendirmektedir. Şiirlerin sonunda fabllarda olduğu gibi iyilik, doğruluk,

dürüstlük, çalışkanlık gibi konularda ders verilmektedir. Bu ders bazen bir özdeyişle bazen de atasözüyle açıklanmaktadır.

“Orman içlerinde
Koca bir yılan vardı
Herkes ondan çok korkar
Yanına yaklaşmazdı
...
Ne denir doğru söze
Burada kanıtı işte
Öykünün anlattığı
Ders olmalı kişiye.
Tatlı söze yılanlar
Bile deliğinden çıkar
İyi bir eğitimle
Herkes başarıya koşar.” (İçözü, 2013, s.4)

Şiirler kısa, akıcı ve anlaşılır bir dille yazılmıştır. Kâfiye, redif, ses benzerlikleri ritimli bir söyleyişle akıcılığı arttırmıştır.

4.2.39. Nurettin İğci (1959-...)

Hayatı ve Eserleri

1959 yılında İstanbul'da doğmuştur. Aslen Samsunlu olan yazar ilk ve ortaokulu İstanbul'da okuduktan sonra 1976 yılında İstanbul Yedikule Lisesini, 1980 yılında İstanbul Üniversitesi Gazetecilik ve Halka İlişkiler Yüksekokulunu bitirmiştir. Önemli mizah dergilerinden olan *Gırgır*'da ilk yazısı üniversite yıllarında yayımlanmıştır. TRT İstanbul Radyosu'nda ilk senaristlik çalışması yayına sunulmuştur. Gazeteciliğe 1981 yılında *Dünya* gazetesinde gazetecilik hayatına başladıktan sonra 1982 itibariyle *Millîyet* gazetesi yurt haberleri servisinde görev almıştır. 1993'ten sonra ise idari işler sorumlusu olmuştur. Türkiye Gazeteciler Cemiyeti'nin yayın organı *Bizim Gazete*'ye köşe yazıları yazmıştır. *Millîyet* ve *Hürriyet* gibi birçok kurumda çalıştıktan sonra, 2002 yılında emekli olmuştur. Kitap yazmaya yönelerek 58'i aşkın kitap yazmıştır. Radyo ve televizyonda yayınlanmak skeç ve senaryolar yazmıştır.

Millî Eğitim ve Kültür Bakanlığı tarafından eserleri basılmıştır. 1988 yılında En Büyük AIDS Başka Büyük Yok adlı öyküsü Akşehir Belediyesi Nasrettin Hoca Gülmece Öyküsü Yarışması'nda birinci olmuştur. 1997 yılında Barış Selçuk Basın Teşvik Ödülleri Yarışması'nda, güncel yazı dalında ödül almıştır. 2006 yılında Türkiye Jokey Kulübü'nün düzenlediği Basın Ödülleri Yarışması'nda, röportaj dalında birinci, Umut Güvener Öykü Yarışması'nda üçüncü olmuştur. 2007 yılında *Dünya Kitap, Bay Buş/Beyaz Saray'da Kara Sakallı* adlı kitabı mizah dalında son beş yılın en iyileri listesine koymuştur(Aktaş, 2019).

Eserleri:

Gülmece Öyküsü: *Hastir Lan Köyü* (1990), *Entellere Dantel* (1992), *Laf Ola Beri Gelmeye* (1998).

Taşlama: *Fincanı Taştan Oyarlar* (1995).

Öykü: *Masalımsı Dünya* (2000).

Radyo Oyunu: *Kosova Cehennemindeki Çiçek* (2000), *Ozanın Düşü* (2000).

Çocuk Kitabı: *Şirin Hayvanlar* (şiirler, 1997), *Zor Günler* (roman, 1999), *Ders Arası Kikiri* (fıkralar, üç kitap, 1998-99), *İstanbul Kazan Ben Kepçe* (2001), *Bıcırık AKUT'ta* (roman, 2000), *Bıcırık Hayvanlar Âleminde* (2001).

Derleme: *Kör Gözüne Parmağım* (1996), *Medyatik Temel* (2002).

Çocuk Şiir Kitabı Şirin Hayvanlar (1997)

Nurettin İğci, dünya sadece bizim değil, diğer insanların ve canlıların var olduğunu vurgulamak istemiştir. Çocukları hem eğlendirmek hem de eğitici olmayı hedeflemiştir. Bunu da genellikle mizahi bir dille yapmıştır. “Kitaplarımda mizah yoluyla çocukların keyifle sayfalar arası yolculuklar yapmasını, hem eğlenip hem de bir şeyler öğrenmelerini sağlamak istiyorum. En büyük hayalim ise, bulutların üzerinden dünya üzerindeki her çocuğa bir kitap bırakabilmek.” (Aktaş, 2019).

Biçim Olarak Kitabın İncelenmesi

İlk baskısı Kültür Bakanlığı Yayınları tarafından 1997 yılında yapılan kitabın Bulut Yayınları tarafından 2005 yılında yapılan birinci baskısı incelenmiştir. Kitap büyük boy, kuşe kâğıt, 14 sayfadır. Kitabın tamamı renkli ve resimlidir. Resimler Raşit Yakalı'ya aittir.

İçerik Açısından Kitabın İncelenmesi

Kitapta “Sirkteki Fiil, Minik Kuş, Karga ile Tilki, Nasreddin Hoca ile Karga, Sivridiş ile Uzunkulak, Kedi ile Fare” başlığında şiir biçiminde yazılmış fabllar yer almaktadır.

Kitap, okul öncesi ile ilkokul çağındaki çocuklara yönelik bilgilendirirken eğlendirmeyi amaçlayan resimli bir kitaptır.

“Minik kuş ilk kez uçuyordu,
O yüzden iyice yorulmuştu

Kondu çatılardan birine,
Yerleşti bir kiremidin üzerine

Amacı, biraz yorgunluk atmaktı,
Sonra yeniden kanat açmaktı.

Tam “Ohh!” dediği sırada,
Büyük bir gürültü duydu yukarıda.” (İğci, 2005, s. 5)

Şiirler akıcı, anlaşılır, sade dille yazılmıştır. Şiirlerdeki ritim kâfiye, redif, ikileme gibi unsurlarla sağlanmıştır.

4.2.40. Orhan Yorgancı (1944-...)

Hayatı ve Eserleri

Orhan Yorgancı 1944 yılında Erzurum’da doğmuştur. İlköğrenimini Erzurum’da tamamladıktan sonra Erzurum Eğitim Enstitüsü Edebiyat Bölümünden mezun olarak çeşitli ortaokul ve liselerde müdürlük ve Almanya’da öğretmenlik yapmıştır. 1986 yılında gazeteciliğe başlayarak Günaydın gazetesinde Haber Müdürlüğü, Almanya Yazı İşleri Müdürlüğü, Avrupa Temsilciliği görevlerinde bulunmuştur. 1991 yılında Millî Eğitim’e dönerek Bakanlık Müfettişliği ve Müşavirliğine atanmıştır. Millî Eğitim Bakanı Avni Akyol, Köksal Toptan ve Nahit Menteşe gibi Millî Eğitim Bakanları’nın danışmanlığını yapmıştır. 1995 yılında Millî Eğitim Bakanlığı görevlisi olarak eğitim ve denetim araştırması yapmak için Almanya’ya gitmiştir. Almanya’dan döndükten sonra İstanbul Teftiş Merkezi Koordinatör yardımcılığı yaparken 1996 yılında Bakanlık Müfettişliğinden emekli olmuştur. 1999-2009 yılları arasında İstanbul Kartal Özel Ahmet Şimşek Eğitim Kurumlarının genel müdürlüğünü yapmıştır (Yorgancı, 1997).

Eserleri:

Şiir Diliyle Nasrettin Hoca Fıkraları, Şiir Diliyle Bektaşî Fıkraları, Şiir Diliyle Keloğlan Masalları, Manikatür (Karikatürist Raşit Yakalı ile), Çıkar Ağzındaki Baklayı (Deyimlerimizin Öyküleri), Hörtük ile Pörtük, Okullarda Anılan Kutlanan Belirli Günler ve Haftalar, Evliya Çelebiden Seçmeler-İstanbulun Tılsımları

Çocuk Şiir Kitabı Nasrettin Hoca Fıkraları (1997)

Nasreddin Hoca fıkralarını manzum yazma geleneğinin XVI. yüzyıldan itibaren arttığı görülmektedir. Bu geleneği sürdüren yazarlardan biri de Orhan Yorgancı'dır.

Bîçim Açısından Kitabın İncelenmesi

Kitabın Önel Yayınevi tarafından 1997 yılında yapılan birinci baskısı incelenmiştir. Kitap orta boy, 1. hamur kâğıt, 91 sayfadır. Kitapta Nasrettin Hoca'nın fıkralarıyla ilgili karikatüristik çizimler yer almaktadır.

İçerik Açısından Kitabın İncelenmesi

Kitaba önsöz yazan Müjdat Gezen, kitapla ilgili şunları dile getirmiştir. “Orhan Yorgancı, hem fıkraları derlemiş hem de onları şiirsel bir üslupla yazmıştır. Farklı olarak gördüğüm, her fıkranın sonuna küçük bir uyak ekleyerek vermek istediği mesajı açıklamıştır. Bu eser, yediden yetmişe herkesin ilgisini çekecektir.”

Kitapta “Aman Öldüm!, Asıl Aptal Sensin, Başını Evde Unutmuş, Ben de Onu Düşünüyorum, Bir Tokadın Bedeli, Bu Kadar Tavuğa Bir Horoz, Cezasını Bulur Şimdi, Çömlek Hesabı, Devenin Kanadı, Dişisi de Geliyor, Eski Mezar, Eşeğin Sözüne mi?, Göge Ne İle Çıktı?, Hoca'nın Borcu, Hoca'nın Duası, Hoca'nın Öyküsü, İçinde Ben de Vardım, İpe Un Serilir mi?, İyilik, Kazan, Keramet Kavukta İse!, Kıyamet Kopacak, Kulunuz Böyle Atar, Kuyudaki Ay, Nasrettin Hoca Kimdir?, Ne uzun billah, O Temizlensin!, Öleceğimde Söyle, Pabuçlarımı Geri Ver, Parayı Veren Düdüğü Çalar, Posta Katarı, Sana Her Şey Malumdur, Sen de Haklısın!, Söz Bir , Allah Bir!, Tavşanın Suyunun Suyu, Tekir Nerede?, Timur'un Değeri, Utancımdaya Saklandım, Yapacağımı Bilirim, Ya Tutarsa?, Ye KürkümYe!, Zaten İnecektim” fıkraları şiir şeklinde sunulmuştur.

“Bir gün komşusu davet etmiş Hoca'yı,
Türlü yemeklerle donatmış sofrayı.

Yenmiş yemekler büyük bir iştahla,
Sofra sona bağlanmış bir tas hoşafı.

Hoca elinde kaşık, komşusunun kepçe,
Tad mı alınır hoşaf böyle içildikçe.

Hele komşu her sefer: “Of, öldüm, aman!”
Dedikçe, çok kızmış Hoca o zaman.

Dayanamamış buna artık sonunda,
Hoca dönüp büyük bir hırsla komşusuna:

“Komşu, komşu!” demiş, “Ver şu kepçeyi,
Birazcık da deneyeyim be ölmeyi!”

Boşa dememişler: “MECLİSTE DİLİNİ,
SOFRADA HER ZAMAN KISA TUT ELİNİ.” (Yorgancı, 1997, s. 47)

Fıkraların sonunda Nasrettin Hoca’nın vermek istediği ders, bir sözle özetlenmiştir. Yorgancı sunuş bölümünde “Nasrettin Hoca Fıkralarını hece ölçüsüyle şiir olarak yazarken her fıkrayla ilgili atasözü koydum” demiştir.

Fıkraların şiir şeklinde yazılması, çocukların hem içerik hem de okunuş açısından ilgisini çekmesini sağlamaktadır.

4.2.41. Refik Durbaş (1944-2018)

Hayatı ve Eserleri

1944 yılında Erzurum’un Pasinler İlçesi’nde doğmuştur. 1954 yılında ailesinin İzmir’e yerleşmesinden dolayı öğrenimini burada tamamlamıştır. 1956 yılında Necatibey İlkokulundan, 1959 yılında Karataş Ortaokulundan, 1965 yılında Namık Kemal Lisesinden mezun olmuştur. On yaşında çalışma hayatına atılarak işportacılık, su tesisatçılığı, yazlık sinemalarda gazoz satma, benzin istasyonunda araba yıkama gibi işler yapmıştır.

1965’te İstanbul Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünü 12 Mart’ta yaşanan olaylardan dolayı üniversiteyi bırakmıştır. 1967 yılında *Yeni İstanbul* gazetesinde gazeteciliğe başlayarak *Cumhuriyet* gazetesinde düzeltmenlik yapmıştır. *Sabah* ve *Yeni Yüzyıl* gazetelerinin kitap ve sanat sayfalarını hazırlamış ve yönetmiştir. *Yeni Yüzyıl* ve *Ateş*

gazetelerinde köşe yazarlığı yapmıştır. 1992 yılında *Cumhuriyet* gazetesinde emekliye ayrılmıştır.

1967 yılında dört sayı yayımlayabildiği Alan 67 adlı dergiyi çıkarmıştır. Şiirleri *Devimin*, *Soyut*, *Papirüs* gibi dönemin dergilerinde yayımlanmıştır. 12 Mart'tan sonra *Yeni a* dergisinin yazı işlerini on altı sayı boyunca yürütmüştür. Fikret Kaynakçı, Sıtkı Sipahioğlu imzalarını kullanarak yazılar yazmıştır.

1971 yılında ilk şiir kitabı *Kuş Tufanı*'nı yayımlamıştır. 1978'te yayımladığı *Çırak Aranıyor* kitabıyla Yedi Tepe Şiir Ödülü, 1983'te yayımladığı *Nereye Uçar Gökyüzü* kitabıyla Necatigil Şiir Ödülü, 1992'de yayımladığı *Menzil* kitabıyla Halil Kocagöz Şiir Ödülü, 2014 yılında Pen Şiir Ödülü, 2018'de yayımlanan *Şayeste* kitabıyla Ahmet Muhip Dıranas ve Behçet Aysan Şiir Ödülü gibi ödüllere layık görülmüştür (Altın Tellioglu, 2019).

Eserleri:

Şiir: *Kuş Tufanı* (1971), *Hücremde Ayışığı* (1974), *Çırak Aranıyor* (1978, 2016), *Denizler Sincabı* (çocuk şiirleri, 1979), *İkinci Baskı* (çocuk şiirleri, 1979), *Çaylar Şirketten* (1980, TV filmi yapıldı, 1989), *Kırmızı Kanatlı Kartal* (çocuk şiirleri, 1982), *Nereye Uçar Gökyüzü* (1983), *Siyah Bir Acıda* (1983), *Bir Umuttan Bir Sevinçten* (toplu şiirler 1, 1984), *Yeni Bir Defter Şiirler-Meçhul Bir Aşk* (1985), *Adresi Uçurum* (toplu şiirler 2, 1986), *Geçti mi Geçen Günler* (1989), *Menzil* (1992), *Kimse Hatırlamıyor* (Toplu Şiirleri: 1, 1994), *Nereye Uçar Gökyüzü* (Toplu Şiirleri: 2, 1994), *Düşler Şairi* (1997), *Seçme Şiirler* (1997), *Hatıram Olsun* (2000, 2010), *Yol Uzundur Günden Ama Ölümünden Kısa* (2002), *Rüya Tabirleri* (2004), *Kırık Ayna Toplu Şiirler – 3* (2016), *Şayeste* (2018).

Öykü: *Öykülerde İstanbul* (1995).

Röportaj: *Ahmed Arif Anlatıyor / Kalbim Dinamit Kuyusu* (1990, 2000), *Yazılmaz Bir İstanbul* (1988).

İnceleme: *Şair Cezaevi Kapısında* (1992), *Galata Köprüsü* (1995), *Taşın ve İnancın Şiiri Mardin* (Fotoğraflar: Bünyad Dinç, 1998), *Efsaneler Kenti İstanbul* (2017), *Mehmet Akif Hayatı ve Toplu Şiirleri* (2008), *Koroğlu* (2014), *Gül İle Sitemkar* (Halk hikâyeleri, 2015), *Dizelerin Renkleri* (Evrin Altuğ, Fahri Özdemir ile, 2017).

Çocuk Kitabı: *Yedi İklim Dört Bucak* (1977, Evliya Çelebi'den çocuklar için), *Şakaname* (1983, Evliya Çelebi'den çocuklar için), *Mavi Alacalı Baston* (1983, Muallim Naci'den çocuklar için), *Evliya Çelebi* (çocuk kitabı, 1983), *Tilki Tilki Saat Kaç* (2007), *Pençesi Pamuk Kedi* (2009), *Nar Düştü Kar Üstüne* (2011), *Kurabiye Ev* (2014), *Kuyruklu Hayvan Masalları* (2015), *Büyüsün Düşler* (2017), *Zuzu ile Babası* (2018), *Refik Durbaş Seti-7 Kitap Takım*.

Deneme: *Güneşli Rüzgarı Nazım'ın Vera Tulyakova Anlatıyor (1997, 2009), İki Seveda Arasında Kara Seveda (1994), Yasemin ve Martı (1997), Rakı ile Edebiyat Muhabbeti (2007).*

Anı-Portre: *İlhami Bekir'den Mektup Var (1997), Anılarımın Kardeşi İzmir (2001, 2018), Edebiyat Anılarda Yaşar (2018).*

Antoloji: *Türk Yazınında Cezaevi Şiirleri (1993), Öykülerle İstanbul (1995).*

Çocuk Şiir Kitabı Kırmızı Kanatlı Kartal (1982)

B biçim Açısından Kitabın İncelenmesi

Kitabın 1982 yılında Cem Çocuk Kitapları tarafından yapılan birinci baskısı incelenmiştir. Kitap orta boy, saman kâğıt, 64 sayfadır. Kitabın resimleri Tan Oral'a aittir.

İçerik Açısından Kitabın İncelenmesi

Kitapta “Beyaz Potinli Martı, Mavi Yeleli Akbaba, Uykuyu Seven Atmaca, Sinemaya Giden Serçe, Kırmızı Kanatlı Kartal” olmak üzere beş şiir yer almaktadır.

Durbaş, yeni okula başlayacak bir çocuğun heyecanını ve okula sevgisini çocuğun ağzından aktarmaktadır. Bu sevinç yanında, okula gitme şansı olmayan çocukların yaşadığı hüznün de anlatılmaktadır (Erten, 2022).

“Ne derse desin kırmızı kanatlı kartal
adı olan her şeyi seviyorum
ama en çok da çalışan çocukların
hem çalışan hem okuyan
çocukların
adını
seviyorum” (Durbaş, 1982, s.62)

Kitapta çocuğun ağzından, şiirler aracılığıyla bir okula başlama hikâyesi anlatılmaktadır. Şiirler, çocuğun ağzından doğal bir dille yazılmıştır ancak imgesel anlatım yoluyla anlam derinleştirilmiştir. Yazar; günlük konuşma diliyle, sade, rahat ve samimi bir söyleyişle şiirlerini kaleme almıştır. Şiirler serbest ölçüyle yazılmıştır.

4.2.42. Rıfki Kaymaz (1950-2010)

Hayatı ve Eserleri

1950 yılında Erzincan'da doğmuştur. Erzincan Kurtuluş İlkokulu, Merkez Ortaokulu, Erzincan Lisesinden sonra Erzurum Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve

Edebiyatı Bölümünden (1972) mezun olmuştur. Seydişehir Mahmut Esat Lisesinde edebiyat öğretmenliği yaptıktan sonra Sümerbank Genel Müdürlüğünde uzman olarak çalışarak öğretmenliğe geri dönmüştür Polis Akademisi Türk Dili Okutmanlığı (1990-1998) ve Milletvekili danışmanlığı (1997) da yapmıştır. Çocuk Edebiyatçıları ve Sanatçıları Birliği kurucularındandır. Türkiye Yazarlar Birliği Yönetim Kurulu üyeliği yapmıştır. 1998 yılında emekli olduktan sonra Ankara’da özel okullarda öğretmen ve idareci olarak çalışmıştır. Öğretmen, şair ve yazar olmanın dışında bakır el işlemeciliği sanatçısı olarak Erzurum Halk Eğitim Merkezinde “Bakır Üzerine El İşiyile Türk-İslâm Tezyinatı” (1972) adlı ilk sergisini açmıştır.

1974 yılında Arkın Çocuk Edebiyatı Şiir Yarışması’nda “Anneciğim” şiiriyle üçüncülük, 1987 yılında Gökyüzü Yayınları Çocuklara Yönelik Şiir Yarışması’nda “Sevginin Gülleri” eseriyle mansiyon ödülü almıştır. Türkiye Millî Kültür Vakfı “Hicret” konulu şiir yarışmasında ödül, Trabzon Belediyesi “Naat” Yarışmasında birincilik (1996), İstanbul Tuzla Belediyesi “Gül Şiirleri” Yarışmasında mansiyon (1998), Türkiye Diyanet Vakfı Çocuk Şarkıları, Güfteleri Yarışmasında mansiyon (1999) ödülü almıştır.

Şiir ve yazılarını *İttihad*, *Bugün*, *Yeni Devir*, *Millî Gazete Doğu* (Erzincan) gazeteleri ile *Adımlar*, *Tohum*, *Hareket*, *Çile*, *Millî Gençlik*, *Muştu*, *Hisar*, *Mavera*, *Türk Edebiyatı*, *Millî Eğitim*, *Yeşilay*, *Genç İstikbal*, *Irmak*, *Rahmet*, *Tokat Kümbet*, *Kültür-Edebiyat ve Gençlik* (1992-98) dergilerinde şiir ve yazıları yayımlanmıştır. Çocuk edebiyatına yönelik hikâye ve şiirleri *Can Kardeş*, *Diyanet Çocuk*, *Mavi Kırlangıç*, *Adak Çocuk* dergilerinde yer almıştır (Çelik, 2019).

Çocuk Şiiri Kitabı Küçük Çeşmenin Tatlı Suyu (2000) ve Sevginin Gülleri (2002)

Rıfkı Kaymaz, *Sevginin Gülleri* kitabıyla 1987 yılında Gökyüzü Yayınları Çocuklara Yönelik Şiir Yarışması’nda mansiyon ödülü kazanmıştır.

Biçim Açısından Küçük Çeşmenin Suyu Kitabının İncelenmesi

Kitabın Tutibay Çocuk Yayınları tarafından 2000 yılında yapılan baskısı incelenmiştir. Kitap büyük boy, kuşe kâğıt, 16 sayfa, tamamı renkli ve resimlidir. Resimlemeyi Ahmet Yozgat yapmıştır.

İçerik Açısından Küçük Çeşmenin Suyu Kitabının İncelenmesi

Kitapta “Kitap, Küçük Çeşmenin Tatlı Suyu, Ne Güzeldir, Yeşil İlkbahar, Anneciğimin Sesi, Bir Kelebek Görünce, Uyu Yavrum, Güzel Yurdum, Uçurtmalar, Dilek” şiirleri yer almaktadır. Kitap, İlkokul çağındaki çocuklara yöneliktir. Şiirler, kısa, yalın,

konuşma diliyle yazılmıştır. Şiirlerde, duru ve açık bir dil kullanılmıştır. Şiirlerde kullanılan kelimeler çocukların gelişim ve algılama seviyelerine uygun; çocuğun dil seviyesini geliştirmeye yöneliktir. Şiirler hece ölçüsüyle ve serbest ölçüyle, kâfiyeli yazılmıştır. Söyleyişte akıcılığı sağlamak için ikileme, tekrar, pekiştirmelere yer verilmiştir.

“Sevgiyle yüklü eli,
Okşar beni sevgi yeli.
Seslerin en güzeli:
Anneciğimin sesi” (Kaymaz, 2000, s. 9)

İmgesel anlatımın abartılı, çocuğun anlamayacağı düzeyde olmasından kaçınılmıştır.

Biçim Açısından Sevginin Gülleri Kitabının İncelenmesi

Kitabın Tutibay Çocuk Yayınları tarafından 2002 yılında yapılan baskısı incelenmiştir. Kitap küçük boy, 1. hamur kâğıt, 64 sayfadır. Resimleme Üzeyir Gündüz’e aittir.

İçerik Açısından Sevginin Gülleri Kitabının İncelenmesi

Kitapta “Çocuklar, Yuvamıza Can Kurtaran, Çocuk ve Umut, Çocuklarla, Sevginin Gülleri, Çocuklarım, Erken Uyan, Anneciğim, Anneciğim Seninle, Sevgili Anneciğim, Annemi Seviyorum, Rüya, Anneciğim Sesi, Nineciğim, Masal Penceresinden, Ninni, Uyu Yavrum, Mışıl Mışıl, En Tatlı, Uçurtmalar, Ne Güzeldir, Küçük Çeşmenin Tatlı Suyu, Biz Küçük Fidanlar, Meyveden Çocuğa, Öğretmenim, Öğretmenler, Öğretmen Olacağım, Kitaba, Kitap, Kitaplarım, Bir Kalemin Dileği, Bir Misafir İlkbahar, Yeşil İlkbahar, Bahar Gelmiş, Lapa Lapa Kar, Orman I, Orman II, Minik Kuşun Ölümü, Damlaya Damlaya I, Damlaya Damlaya II, Tarihine Bir Göz At, İyiye Yönel, Dilek, Güzel Yurdum, Balcı Dede, Temizlik, Oku” şiirleri yer almaktadır.

Şiirlerde seçilen kelimler, söyleyiş, anlatım, kullanılan dil kitabın İlkokul çağındaki çocuklara yönelik olduğunu göstermektedir. Şiirler kısa, sade, anlaşılır bir dille yazılmıştır. Konular çocuğun yakın çevresinden seçilmiştir. Şiirlerin büyük bölümü hece ölçüsüyle, kâfiyeli yazılmıştır. Söyleyişte kolaylık, akılda kalıcılık sağlamak için ikileme, yansıma, tekrarlara yer verilmiştir. Somut kavramlara ağırlık verilmekle beraber anlatımı güçlendirmek için soyut ifadelerle çocuk düşünmeye yönlendirilmiştir. Şiirlerde doğal, günlük konuşma dili kullanılmıştır.

“Gözlerin ki ıslıl ıslıl,
Yuvamıza can katıyor,

Uyuyuşun, mışıl mışıl,
Yuvamıza can katıyor.” (Kaymaz, 2002, s. 6)

4.2.43. Sennur Sezer (1943-2015)

Hayatı ve Eserleri

1943 yılında Eskişehir’de doğmuştur. Asıl adı Sennur Fatma Çelik olan Sennur Sezer, Fatma Abla, Fatma Çelik, Heval Evindar imzalarıyla yazılarını yazmıştır. 1953’te Kasımpaşa Kadı Mehmet İlkokulunu, 1956’da Kasımpaşa Ortaokulunu bitirerek İstanbul Kız Lisesine başlamasına rağmen lise ikinci sınıftan sonra okumayarak iş hayatına geçiş yapmıştır. 1959-1964 yılları arasında Taşkızak Tersanesinde ikmal ve muhasebe memurluk yaptıktan sonra 1965-1968 yılları arasında Varlık Yayınevi’nde düzeltmenlik yapmıştır.

1969-1975 yılları arasında ressam ve yazarlar hakkında *Cumhuriyet* ve *Vatan* gazetelerinde yazılar yazmıştır. TRT’ye radyo oyunları yazmış, 1975 yılında Arkın Yayınevinde ansiklopedi düzenleme ve metin yazarlığı yapmıştır. *Yapı Kredi Sanat Dünyası* dergisi ile *Gelişim Ansiklopedisi*’nde yazarlık yapmış, Asa Ajansı ve Görsel Yayınlarda görev almıştır. 1983 yılında emekli olmuştur. *Varlık*, *Yeditepe*, *Hürriyet Gösteri*, *Yazko Edebiyat*, *Hürriyet gazetesi Avrupa baskısı*, *Cumhuriyet gazetesi ve kitap eki*, *Elele*, *Votre Beaute*, *Evrensel*, *Radikal Kitap*, *Evrensel Kültür* dergisi gibi gazete ve dergilerde çalışmıştır. Türkiye Yazarlar Sendikası Genel Sekreterliği yapmış, 2009’da Kadın Yazarlar Derneği Onur Üyesi olmuştur.

Kadınlarla ilgili yazdığı yazılarla 1980’de *Ses* dergisi 8 Mart Ödülü, *Bu Resimde Kimler Var* adlı şiir kitabıyla 1987 Halil Kocagöz Şiir Ödülü, Adnan Özyalçın ile beraber kaleme aldığı *Keloğlan ve Köse* ile 1990 Sıtkı Dost Çocuk Edebiyatı Birincilik Ödülü 1998’de Pir Sultan Abdal Dernekleri Edebiyat Ödülü, 2000’de *Kirlenmiş Kağıtlar* ile Yunus Nadi Şiir Ödülü, 2007’de 15. Truva Kültür Sanat Ödülleri Şiir Ödülü, 2009’da Ş. Avni Ölez Şiir Emek Ödülü 2008’de *Pencereden Bakan Çocuk* ile 15 Yılın En İyi Çocuk Şiirleri Kitabı Ödülü almıştır (Bulut, 2018).

Eserleri:

Şiir: *Gecekondu* (1964), *Yasak* (1966), *Direnç* (1977), *Gerçeğin Masalı* (çocuk şiirleri, 1979), *Sesimi Arıyorum* (1982), *Kimlik Kartı* (ilk üç kitabı, 1983), *Bu Resimde Kimler Var* (1986), *Afiş* (1991), *Direnç Şiirleri* (toplu şiirleri, 1995), *Kirlenmiş Kağıtlar* (2000), *Dilsiz Dengbêj* (2001).

Antoloji: *Uçuk Seçik Şiirler (1991)*, *Motorize Köleler - Emek Öyküleri 3 (Adnan Özyalçın ile, 2001)*, *Dokumacının Ölümü - Emek Öyküleri 4 (Adnan Özyalçın ile, 2001)*.

İnceleme: *Şiir Gündemi (1994)*, *İstanbul'un Taşı Toprağı Altın (A. Özyalçın ile, 1995)*, *Türk Safosu Mihri Hatun (1996)*, *Üç Dinîn Başkenti İstanbul (A. Özyalçın ile, 2002)*.

Çocuk Kitabı: *Sümüklü Böceğin Masalı (1989)*, *Keloğlan ile Köse (A. Özyalçın ile, 1989)*, *Hasır Ören Padişah (1991)*, *Pencereden Bakan Çocuk (1995)*.

Çocuk Şiir Kitabı Pencereden Bakan Çocuk (1995)

Çocuklar için yazmayı ciddiye alan yazarlardan biri olan Sennur Sezer'in *Pencereden Bakan Çocuk* kitabı, 2008 yılında 15 Yılın En İyi Çocuk Şiirleri Kitabı Ödülü'nü almıştır.

Biçim Açısından Kitabın İncelenmesi

Evrensel Yayınları tarafından 1995 yılında ilk baskısı yapılan kitabın Fom Kitap tarafından 2023 yılında yapılan 6. baskısı incelenmiştir. Kitap orta boy, 2. hamur kâğıt, 54 sayfadır. Kitabın resimlemesi Semih Poroy'a aittir.

İçerik Açısından Kitabın İncelenmesi

Kitapta "Pencereden Bakan Çocuk, Denizle Güneş, Bulut ile Leylek, Papatyalar, Arkadaşım Rüzgâr, Çocukla Kar Tanesi, Herkesin Annesi Güzel, Ben Uyuyunca, Herkesin Bir İş Var, Öğretmenim Söylesene, Güz Türküsü, Bay Bilgin'e Mektup, Anı, Bir Saksı Bahar, Dedem, Özlem, Anneannem Çok Yaramaz, Tarih Dersi, Geceyarısı, Pabuç Türküsü, Yalnız Çocuk Arkadaş Resimleri, Kedili Bilmece, Babamı Seviyoruz" şiirleri yer almaktadır.

Kitabın başında yazar "Kitabı Okuyacak Çocuğa" başlıklı bir yazıyla çocuğa şöyle seslenmektedir: "Bu kitap, çocukların ne kadar değerli olduğunu bilen, onların dünyasına hitap eden biri tarafından yazıldı. Onu seveceğini umuyorum, çünkü bu satırları kaleme alan kişi, bir gün pencereden dışarıya bakarken seni gördü ve içindeki uzaklara gitme isteğini hissetti. Belki de bu kişi, seni yakından tanıyan biri, annen ya da babandı. Zaman değişse de, çocukların dört duvar arasında sıkıldığı anlar hep aynı kaldı. Bu kitap, seni hayal ettiğin yerlere götürmeyi amaçlıyor. Umarım, başka şiir kitaplarını da sevmene vesile olur."

Şiirler, çocuğun ağzından çocuksu bakış açısıyla çocuğa uygun bir dille kaleme alınmıştır. Şiirlerde çocuk duyarlılığıyla olay ve kavramlar anlamlandırılıp anlatılmaktadır.

"Yazıyı evini özleyen biri bulmuş,
Sayıları, çok çocuklu bir anne,
Çörekleri eşit dağıtmak için,
Çarpmayı ve bölmeyi de..." (Sezer, 2023, s. 42)

Şiirler kısa, anlaşılır bir dille yazılmıştır. Anlatım samimi, sade, yalın, akıcıdır. Sözcükler ve dizeler açık, anlaşılır ve söz dizimine uygun; yalın bir dil kullanılmıştır. Ağırlıklı olarak somut sözcüklere yer verirken soyut düşünmeye de sevk etmiştir. Şiirlerde doğal, günlük dil kullanılmıştır. İmgesel anlatım yoluyla anlam zenginleştirilmiştir.

Şiirlerde çocuğa has meraklı yönü, şiirlerde sık sık soru yoluyla gösterilmektedir.

“-Kar tanesi, kar tanesi,
Nereden geldin köyümüze? (Sezer, 2023, s. 18)

Masal nedir öğretmenim?
Güneşin evini şaşırması
Masal mı?” (Sezer, 2023, s. 26)

Şiirdeki çocuk ailesine, çevresine, doğaya ve dünyadaki diğer çocukların durumuna karşı duyarlıdır.

“Bomba yapan Bay Bilgin
Çocuğun yok mu senin?
Bir şeker ağacı bul
Çiçekli bir bahçe kur.” (Sezer, 2023, s. 30)

Şiirlerdeki dil, anlatım, söz dizimi, seçilen sözcükler çocuğun seviyesine uygundur. Çocukta okuma zevki uyandıracak niteliktedir. Şiirlerde çocuk bakış açısı, çocuğun hayal dünyası yansıtılmaktadır.

4.2.44. Subutay Hikmet Karahasanoğlu (1925-2006)

Hayatı ve Eserleri

Subutay Hikmet Karahasanoğlu, 1925 yılında Trabzon’da doğmuştur. 1936’da Şebinkarahisar’da İskenderpaşa İlkokulunu, 1942’de Trabzon’da liseyi bitirdikten sonra, 1946’da Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesinden mezun olmuştur. Karahasanoğlu, 1950-1953 yıllarında Bandırma, 1954’te Sandıklı ve Çayeli’nde hâkimlik, daha sonra Trabzon’da avukatlık yapmıştır. 1970 yılından itibaren İstanbul’da avukat olarak yaşamını sürdürmüştür. İlk şiiri “Bekârlığı Öven Şiirler” 1948’de *Varlık* dergisinde yayımlanmıştır. Daha sonra *Ülkü*,

Kaynak, Fikirler, Türkiye Yazıları, Oluşum, Yazın, Yazko Edebiyat, Akdeniz ve Kıyı dergilerinde şiirleri yer almıştır. 1976 yılının Ağustos ayından 1980 Nisan ayına kadar *Saçak* adlı şiir dergisini 29 sayı çıkarmıştır. Yugoslavya’da çıkan *Birlik, Tan ve Kuş* adlı yayın organlarında şiirleri yayımlanan Karahasanoğlu, *Millîyet Çocuk* ve diğer çocuk dergilerinde çocuklar için şiirler yazmıştır(Çakır, 2019).

Eserleri:

Şiir: *Hepsi Bir (1968), Dünyanın Tadı (1969), Gece Aydınlığı (1969), Ateş Çiçeği (1976), Zaman Boyutu (1985).*

Anı: *Anılar 1929-1941 (1979).*

Çocuk Kitabı: *Beyza’yı Tanır mısınız? (şiir, 1977), Nasrettin Hoca - Şiirler (1988), Şiirlerle Nasrettin Hoca (10 kitap, 1988), Bir Kuşun İki Kanadı (1988).*

Çocuk Şiir Kitabı Bir Kuşun İki Kanadı (1988)

Biçim Açısından Kitabın İncelenmesi

Kitabın Anadolu Sanat Yayınları tarafından 1988 yılında yapılan birinci baskısı incelenmiştir. Kitap orta boy, saman kâğıt, 80 sayfadır. Kitabın resimlemesini Ergün Yıldırım yapmıştır.

İçerik Açısından Kitabın İncelenmesi

Kitaptaki şiirler “Atatürk de Büyüyor Bizimle, Bir Kuşun İki Kanadı, Vücudumuzu Tanıyalım, Böceklerin Dili” başlıkları altında toplanmıştır.

“Atatürk de Büyüyor Bizimle” başlığında “Atatürk de Büyüyor Bizimle, Dersimiz Atatürk, Sıgar Kalbimize Atatürk, 23 Nisan’larda Atatürk, Atatürk’le, Atatürk de!”, “Bir Kuşun İki Kanadı” başlığında “Kesmeyin!, Zambağım Yaşına Basacak, Güzellik Düşer Günün Üstüne, Karnem, Ağaç, Bir Kuşun İki Kanadı, Aydede, Ay’ı Tutacaklarmış, Yıldızlar, Kardan Adam, Hepimizin, Kar ve Yağmur, Sitem, Çiçek ve Çiçekçi, Ninni, Ninni, Sapan, Simitçi, Aşama, Sevgi, Oyuncak Tüfek, Anne Güzel Yüzünü, Anneler Günü, Öğretmen Anne, Yüreğim Kaldırmadığından, En Çok Anneler Sevilir, Baba, Daha Güzel Olsun Dünya, Çağrı, Beyaz Bulut, Kitap Kalem, Defter Silgi, Atlıkarınca, Kaplumbağa, Hayvanat Bahçesinde”, “Vücudumuzu Tanıyalım” başlığında “Derimiz, Dil, Kulak, Göz, Koklama Duyusu, Beyin, Ayak, Böbrek, Mide, Yürek”, “Böceklerin Dili” başlığında “Tesbih Böceği, Ağustosböceği, Arı, Sümüklüböcek, Örümcek, Çekirge, Uğurböceği, İpekböceği, Kelebek” şiirleri yer almaktadır.

Şiirler “Atatürk, anne, baba, okul, öğretmen, organlar, böcekler” gibi konular altında ele alınmıştır.

“Sabah oluyor
Gidiyorum okula.
Birkaç dersten sonra,
Öğleye doğru,
Annem geliyor aklıma.
Oysa
Öğretmenimiz öyle iyi,
Öyle güzel ki...
İçimden diyorum
Annem olsa!” (Karahasanoğlu, 1988, s. 39)

Şiirler akıcı, sade, anlaşılır bir dille kaleme alınmıştır. Çocuğun günlük konuşma dilinde kullandığı kelimelere ağırlık verilmiştir.

4.2.45. Sulhi Dölek (1948-2005)

Hayatı ve Eserleri

İstanbul’da doğan Sulhi Dölek, ilk ve ortaokulu İstanbul Rami’de, liseyi 1965’te Deniz Lisesinde okuduktan sonra 1969’da Deniz Harp Okulunu bitirmiştir. 1971-75 yılları arasında Michigan Üniversitesinde gemi yapımı ve makine dallarında yüksek lisans öğrenimi yaptıktan sonra Deniz Kuvvetlerinde gemi inşa yüksek mühendisi olarak çalışmıştır. 1989’da yarbay rütbesiyle emekli olmuştur.

Dünya Dönmüyor Artık adlı tek perdelik oyunuyla 1969 Yusuf Ziya Ortaç Armağanı, ilk romanı *Korugan* ile 1974 Milliyet Yayınları Roman Ödülü (üçüncülük), *Yeşil Bayır* ile 1979 Kültür Bakanlığı Dünya Çocuk Yılı Yarışması Roman Birinciliği, *Vidalar* ile 1983 Sabahattin Ali Öykü Ödülü, *Kiracı* romanıyla 1983 Madaralı Roman Armağanı, *Aynalar* ile 1994 Yunus Nadi Öykü Ödülü, *Kirpi* ile 1996 Türkiye İş Bankası Edebiyat Büyük Ödülü, *Kuşkucu* adlı iki bölümlük oyun ile 1999 Devlet Tiyatroları I. Oyun Yazma Yarışması (mansiyon) ödülleri almıştır.

Sulhi Dölek, Hülya Serap Doğaner ve Rüstem Sadıkoğlu imzalarıyla Akbaba mizah dergisinde yazmıştır.

İlk öyküsü *Unutulan* 1969 yılında *Varlık Yıllığı*’nda yer almıştır. 1969-1979 yıllarında Akbaba dergisinde yazdığı mizah öyküleri ve yazılarıyla tanınan Dölek, Hülya Serap Doğaner ve Rüstem Sadıkoğlu imzalarını kullanmıştır. Milliyet ve Cumhuriyet gazeteleri ile *Çivi*, *Tempo*, *Nokta* ve *Varlık* dergilerinde yazmıştır (Karakaya, 2007).

Eserleri:

Roman: *Korugan* (1975), *Geç Başlayan Yargılama* (1981), *Kiracı* (1982), *Teslim Ol Küçük* (1988), *Truva Katırı* (1991), *Kirpi* (1997), *Küçük Günahlar Sokağı* (2005).

Çocuk Kitabı: *Yeşil Bayır*, *Kestane Şekeri*, *Gülyüzlü Tarlalar* (1980), *Neyin Resmini Yapayım* (1989), *Küçük Çalgıcılar* (1989), *Arkadaşım Dede*, *Üçüncü Kattaki At*, *Hayvanlar Alfabesi*, *Her Şeyi Bilen* (2002), *Çocuk Kestane Şekeri* (2002).

Öykü: *Vidalar* (1983), *Aynalar* (1994), *Habis'in Serüvenleri* (1997).

İnceleme: *Yergi, Nükte ve Fıkralarıyla Yusuf Ziya Ortaç* (1983), *İçimizdeki Yasakçı* (1990).

Deneme: *Balığın Şarkısı* (1990), *Habis'in Serüvenleri* (1997).

Oyun: *Dünya Dönüyor*.

Tv Dizisi: *Süper Baba*, *Külyutmaz*, *İkinci Bahar*.

Çeviri: *Karanlığın Kahkahası* (A. Bierce'den, 1992).

Çocuk Şiir Kitabı Hayvanlar Alfabesi (1995)

B biçim Açısından Kitabın İncelenmesi

Kitabın 1995 yılında Kök Yayıncılık tarafından yapılan birinci baskısı incelenmiştir. Kitap orta boy, kuşe kâğıt, 60 sayfadır. Kitabın resimlemesi Emine Bora'ya aittir.

Mehmet Ali Karakaya tarafından 2007 yılında Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesinde “Çocuk Edebiyatımızda Sulhi Dölek ve Eserleri Üzerine Bir İnceleme” adlı yüksek lisans tezi hazırlanmıştır.

İçerik Açısından Kitabın İncelenmesi

Kitapta “Geveze Gergedan, Isıklı İstakoz, İnatçı İnek, Jimnastikçi Jaguar, Karamsar Kokarca, Akıllı Küçük Fare, Mirasyedi Manda, Neşeli Numpa” gibi çocukların bilmediği, tanımadığı, halk hikâyelerinde veya destanlarda duymadığı hayvan adları tercih edilmiştir. Mizah yazılarıyla tanınan Dölek'in bunu yapmasının altında yatan neden ilgi çekmek istemesi olabilir. Ancak Türeinay'a göre Sulhi Dölek'in şiirleri, çocukların zekâsına hitap eden ince nükteler içermektedir. Şiiri sadece zekâ ve nükte boyutuna indirgemek doğru değildir. Dölek'in şiirlerinde bu duygusal derinlik ve çağrışım zenginliğinin eksik olması, çocukların duygusal dünyasına yönelik gelişimine katkı sağlamayabilir. Çocuğun çok yönlü gelişimini göz ardı ederek yalnızca zekâ odaklı bir yaklaşım benimsemek, şiirin çocuğun gelişimindeki rolünü daraltır ve eksik bırakır (Türeinay, 1988).

Yazar, kitabında içten, yalın ve akıcı bir dil kullanmıştır. Diyaloglar yoluyla meydana getirdiği kahramanlar, çocuğun yakınlık kurmasını sağlar. Oluşturduğu kurgu samimi ve

gerçekçi bir üslupla, doğal bir anlatımla sunulmuştur. İyi bir gözlemci olan Dölek, bu yönünü mizahla birleştirerek kendine has bir üslup meydana getirmiştir.

Şiirler, ahenkli bir söyleyişle yazılmıştır. Mecazlar, deyimler, söz sanatları çocuğun düzeyine uygundur. Kâfiye, redif, ses benzerlikleri ritimli bir söyleyişle akıcılığı arttırmıştır.

4.2.46. Süreyya Berfe (1943-2024)

Hayatı ve Eserleri

Süreyya Berfe, 1943 yılında İstanbul'da doğmuştur. Asıl adı Hikmet Süreyya Kanıpak'tır. Lise'yi 1960'da Çanakkale'de tamamladıktan sonra şiire ilgisi olmasına rağmen ailesinin isteği üzerine önce hukuk daha sonra felsefe alanında eğitim almıştır. İlk şiiri 1961-1962'de *Yön* dergisinde çıkmıştır. Edebiyat dünyasına 1966 yılında Türkiye Millî Talebe Federasyonu Kültür Yarışması'nda "Kasaba" şiiriyle birincilik kazanarak girmiştir. Ancak Berfe, şairlik illetine "Gün Ola" şiiri yayınladıktan sonra kapıldığını ifade etmiştir

Süreyya Berfe, "Kasaba" şiiriyle 1966 Türkiye Millî Talebe Federasyonu Kültür Yarışması Birincilik Ödülü, Şiir Çalışmaları ile 1992 Cemal Süreya Şiir Ödülü, Nâbîga ile 2001 Behçet Necatigil Şiir Ödülü, "Seni Seviyorum" ile 2002 Orhan Murat Arıburnu Şiir Ödülü, "Çıkrık" ile 2009 Ceyhun Atuf Kansu Şiir Ödülü, "Seferis ile Üvez" eseriyle 2011 Melih Cevdet Anday Şiir Ödülü ve 2015 TÜYAP Onur Ödülü, "Yavaş Yavaş Bilemiyorum" ile 2023 Attilâ İlhan Şiir Ödülü almıştır (Durmuş, 2023, s. 655-656).

Eserleri:

Şiir: *Gün Ola* (1969), *Savrulan* (1971), *Hayat ile Şiir* (1980), *Sen Basmayın* (1985), *Ufkun Dışında* (toplu şiirleri, 1985), *Şiir Çalışmaları* (1991), *Ruhumun* (1998), *Kalfa* (1965-1998) (1999), *Seçme Şiirler* (2001), *Seni Seviyorum* (2002), *Nâbîga* (2002), *Eksik Alfabe* (2003).

Çocuk Kitabı: *Çocukca* (1982).

Çocuk Şiir Kitabı Çocukça (1982)

1980'li yılların başlarından itibaren Süreyya Berfe, yaşamı gerçekçi, dikkatli bir gözle incelemeye devam etmiş; gördüklerini sade, basit ve çoğu zaman da ironik bir dille anlatmayı seçmiştir. Şiirlerinde doğaya yönelik gözlemleri, önemli bir yer tutmaktadır. Doğaya dair gözlemlerini sade bir üslupla şiirlerine yansıtan Berfe'nin bu tutumunda, şehir ve şehir yaşamına karşı olan olumsuz bakış açısının etkisi büyüktür (Balık, 2017).

B biçim Açısından Kitabın İncelenmesi

Birinci baskısı Can Yayınları tarafından 1982 yılında yapılan kitabın, 2022 yılında Yapı Kredi Yayınları tarafından yapılan 2. baskısı incelenmiştir. Kitap orta boy, mat kâğıt, 53 sayfadır. Resimleme Burcu Yılmaz’a aittir.

İçerik Açısından Kitabın İncelenmesi

Kitabın başında çocuklara seslenerek, neden çocuk şiiri yazdığını açıklamıştır. Çocuklarla oyun oynamanın, ders çalışmanın, gülmenin, uçurtma uçurmanın kolay olduğunu ancak onlar için yazmanın zor olduğunu söylemektedir. Çocuk şiiri yazmak için oğlunu ve tüm çocuklarını gözlemiştir. “Neleri nasıl gördüğünüzü anlamaya çalıştım, duyarlıklarınıza yaklaşmaya çalıştım.” diyerek nasıl yazdığını açıklamıştır.

Kitapta “İkimiz de On Yaşındayız, Sevdiklerim, Uyku Şiirleri, Oyun, Kurt İnsan, Doğada Yolculuk, Atmaca ile Kırlangıç, Abla, Ne Yapalım?, Uyku Zamanı, Bayraklar, Kötü Masal, Ekmek, Ellerim Nerede?, Ninni, Çocuk, Yıkanmak, Tren, Gelin, Masal Anne, Savaş, Dünyayı Seviyorum, Bilmeceler, Bilememeceler” şiirleri yer almaktadır.

Şiirlerde çocuğun gözünden kişiler, olaylar, yaşananlar anlatılmıştır. Berfe, çocuk duyarlılığını yakalamış, çocuğun dünyasına girebilmiştir. Çocukları tanıyan yazar çocukların yetişkinlerden farklı olan bakış açısını, hayal gücünü, algı düzeyini, dil becerilerini, ilgi ve ihtiyaçlarını anlayarak çocuğa göre şiirler yazmıştır.

“Ay doğarken topladım
ince boyunlu menekşeleri
küçük beyaz ellerine baktım
ışılıklı yüzü kalbime değdi
Nasıl buldum bilmiyorum
o pamuk sesli Masal Anne’yi.” (Dölek, 1995, s. 39)

Bazı şiirlerde masalsı öğeler, masalımsı bir dil vardır. Bu şiirlerde dizelerin ilk harfleri küçük devam etmektedir, masal devam ettiği için.

Şiirdeki çocuk savaş istemiyordur hatta savaşı inkâr eder. Savaşın televizyonda olduğunu söyler. Televizyondaki savaş haberleri çocuğu rahatsız etmektedir. Barış, kardeşlik olsun ister, Şili’deki “kara kardeşine” mektup yazmayı isteyecek kadar duyarlıdır.

“Babaaa ben savaş gördüm,
sen görmedin.”

“Doğru, ben görmedim.”
“Birbirlerini öldürüyorlardı. Askerler,
tanklar, tüfekler, gemiler, uçaklar
gördüm. Sen görmedin.”
“Nerden göreyim oğlum?”
“Bombalar atıyorlardı.
Dumanları kocaman, hem de kara.
Herkesi öldürdü bombalar.
Ama sen görmedin.”
“Görmedim dedim ya oğlum.”
“Götüreyim seni savaşa gör.”
“Hangi savaşa.”
“Savaşa işte. Birbirlerini öldürüyorlar ya...”
“Nerde bu savaş?”
“Televizyonda.”
“Televizyonda savaş olur mu hiç?”
“Ben gördüm, olur.”
“O, Kıbrıs’taki savaş oğlum.”
“Hayır, Kıbrıs’ta değil. Televizyonda.
Kıbrıs’ta savaş olmaz.
Televizyonda olur.
Sen görmedin bilmiyorsun.
Savaştan anlamazsın.” (Dölek, 1995, s. 40-41)

Şiirler kısa, anlaşılır, akıcı, sade bir dille; serbest ölçüyle yazılmıştır. Kâfiye, redif, tekrarlar, karşılıklı konuşmalar ahenkli söyleşi sağlamıştır. Yazar, dili etkili kullanmak için imgesel anlatıma başvurmuştur.

4.2.47. Tezcan Özbey (1960-...)

Hayatı ve Eserleri

Çocuk edebiyatçısı, eğitimci olan Tezcan Özbey, 1960 yılında İzmir’in Tire ilçesinde doğmuştur. İlk ve ortaöğrenimini Tire’de tamamlayarak Denizli Eğitim Yüksek Okulundan mezun olmuştur. 1983 yılı itibariyle farklı yerlerde sınıf öğretmenliği yapmıştır. Çocuk edebiyatı alanında eserler vermiştir (Özbey, 2002).

Eserleri:

Ali Besinler Ülkesinde (2003), Ali ile Küçük Fidan (2003), Ali'nin Bir Günü (2003), Ali'nin Eşyaları (2003), Arkadaş Kulaklar (2003), Ben Çocuğum (2003), Büyülü Sofra (2003), Keloğlan'ın Nohudu (2003), Ormandaki Yarışma (2003), Yarım Leblebi (2003).

Çocuk Şiir Kitabı Ben Çocuğum (2002)

Biçim Açısından Kitabın İncelenmesi

Tudem Yayınları'nın Çocuk Edebiyatı Dizisi içerisinde yer alan kitabın 2002 yılında yapılan birinci baskısı incelenmiştir. Kitap büyük boy, 1. hamur kâğıt ve 32 sayfadır. Kitabın resimlemesi Şule Ege Akkaşlar tarafından yapılmıştır. Kitabın tamamı renkli ve resimlidir.

İçerik Açısından Kitabın İncelenmesi

Kitapta “Kayıgım, Meyve Sepeti, Minik Bulut, Ben Çocuğum, Balıklar ve Kuşlar, Aşk, Kitap ve Dünya, Ne Olacağım, Çocuk ve Çiçek, Silgi, Evim, Anneciğim, Kardeşim, Resim, Bir Gün, Bisikletim, Takvim, Bahçedeki Ağacım, Gökyüzü, Dünya, Şiir, Geçen Zaman, Gün Işığı, Benim Kedim, Okulum, Uyku, Çantam, Annem Gibi, Düş, Güneşin Kızları” şiirleri yer almaktadır.

Şiirlerde seçilen kelimler, söyleyiş, anlatım, kullanılan dil; kitabın İlkokul çağındaki çocuklara yönelik olduğunu göstermektedir. Şiirler kısa, sade, anlaşılır bir dille yazılmıştır. Konular çocuğun yakın çevresinden seçilmiştir. Şiirlerin büyük bölümü hece ölçüsüyle, kâfiyeli yazılmıştır. Söyleyişte kolaylık, akılda kalıcılık sağlamak için ikileme, yansıma, tekrarlar yer verilmiştir. Somut kavramlara ağırlık verilmekle beraber anlatımı güçlendirmek için soyut ifadelerle çocuk düşünmeye yönlendirilmiştir. Şiirlerde doğal, günlük konuşma dili kullanılmıştır.

“Ben,
Elma şekeri yerken,
Bir de şiir okurken,
Göklere uçuyorum.
Kuşları geçiyorum.” (Özbey, 2002, s. 23)

4.2.48. Ünver Oral (1937-...)

Hayatı ve Eserleri

1937 yılında İstanbul'da doğmuştur. Oral, kukla ve Karagöz sanatına küçük yaşlarda ilgi duymaya başlamış, bu alanda okumaya ve araştırmalar yapmaya başlamıştır. İrfan Açıkgöz ve Mazhar Genç Kurt gibi dönemin önemli Karagöz ustalarıyla tanışmıştır.

1961'de İstanbul Karagözcüler, Kuklacılar ve Hokkabazlar Derneği tarafından açılan Karagöz Oynatım Kursu'na katıldıktan sonra Türk Halk (Gelenek) Tiyatrosu çalışmalarına başlamıştır. 1975 yılında UNIMA (Dünya Kukla ve Gölge Oyunu Birliği) temsilciliğine seçilmiştir. UNIMA - Türkiye Millî Merkezinin kurucu üyesidir.

TRT'de dört radyo oyunu yayınlanmış (1972-1974), bunlardan birisi 1975'te TRT'yi Avrupa Yayın Birliğine gönderilerek TRT'yi temsil etmiştir. Başka bir radyo oyunu da 1977'de Sarajevo (Yugoslavya) Radyosu'nda yayınlanmıştır (Menek, 2011).

Eserleri:

UNIMA - Türkiye Millî Merkezi: *Madalyalı Kuklacımız Talat Dumanlı Kültür Bakanlığı Yayınları: Cin ikizler, Küçük Kuklacılar, Prenses ile Çoban (Çevre konulu ve ödüllü / Tiyatro), Karagöz Perde Gazelleri (Araştırma), Çocuklara Karagöz ve Kukla Şiirleri, Ah Şu İnsanlar (Çevre konulu ve kuklalı çocuk tiyatrosu), Börekçi Güzeli (Meddah hikâyesi), Çocuklara Karagöz – Hacivat Söyleşmeleri, Karagöz – İbiş (Çocuklara – Gençlere 10 kitaplık dizi)*

MEB Yayınları: *Kuklacı Kardeşler, Çocuklara Karagöz Hikâyeleri, Çocuklara Karagöz Şiirleri, Barış Korkusu (Radyo Tiyatrosu), Kiracı (Öğretmenler günü için tiyatro) (3. Baskı Nar Yayınları), 100 Çocuklu Anne (Bir öğretmenin romanı), Karagöz Park Bekçisi (Çevre konulu ve ödüllü / Tiyatro), Kavuklu GĞ Buldu (Ödüllü / Tiyatro), Karanlığın Kolları (Senaryo / Ödüllü), Baba Ocağı – Ana Kucağı (Tiyatro), Karagöz ve Plastik Tekniği.*

Kitabevi Yayınları: *Günümüzden Karagöz – Hacivat Söyleşmeleri, İbiş'li Kukla Oyunlarımız, Karagöz Oyunları, Meddah Kitabı, Kukla Kitabı, Kukla ve Kuklacılık.*

Nar Yayınları: *Çocuklara Karagöz ile Hacivat, 100 Çocuklu Anne (Bir öğretmenin romanı), Karagöz Belediye Memuru, Karagöz'den Hikâyeler, Karagöz Amca Dizisi (12 kitap)*

Bilgecan Yayınları: *Karagöz ile Hacivat, İbiş Geldi Karagöz Geldi, Karagöz Televizyonda, İbiş ve Karagöz, Karagöz'ün Dondurmacılığı, İbiş'in Akıl Dışı, Karagöz ile Hacivat Söyleşmeleri, İbiş'in Bakkallığı, İbiş Yeni Evde.*

İş Bankası Yayınları: *Karagöznâme*

Diğerleri: *Lorel – Hardi İstanbul'da, Öp Hacivat'ın Elini, Karagöz Belediye Başkanı (Canlı Karagöz / Ödüllü), Karayazılılar (Roman), Tabut (şiir ve hikâyeler), Karagöz Amca (Hikâye dizisi: 12 kitap), Karagöz Boyama (4 kitap), Karagöz Oyun Kartları, Karagöz Kartpostalları, Karagöz Oynatım Takımı.*

Çocuk Şiiri Kitabı İbiş Geldi Karagöz Geldi (2001)

Gölge ve kukla tiyatrosu alanında çalışmalarıyla bilinen Ünver Oral hakkında Serhat Menek 2011 yılında “Ünver Oral’ın Karagöz Metinlerindeki Kültürel ve Eğitsel Unsurlar” adı ile Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Türkçe Eğitimi Ana bilim Dalında, Yüksek Lisans Tezi hazırlamıştır.

B biçim Açısından Kitabın İncelenmesi

Kitabın 2001 yılında Kültür Bakanlığı tarafından yapılan baskısı incelenmiştir. Kitap orta boy, 1. hamur kâğıt, 70 sayfa ve resimsizdir.

İçerik Açısından Kitabın İncelenmesi

Kitapta “Karagöz, Karagöz’ün Ciğeri, Karagöz’den, Geldik, Karagöz Perdesi, Hacivat Diyor Ki, Biz ve Perdemiz, Bize, Karagöz’ün Ramazan Mânileri, Açılır Şimdi Perde, Geldik, Biz, Oldu, Karagöz ve Hacivat, Var, Perdeye, Dedi Ki Hacivat Dedi Ki Karagöz, İki Arkadaş Perdemiz, Ben Karagöz Derim Ki!, Perdemiz Var, Karagöz, Hacivat’ım, Perdemize, Perde ve Hayal, Ben Karagöz, Geldim, Karagöz ile Hacivat Ramazan Davulcusu, Seviliriz-Yaşarız, Gel-Geç Şiiri, Ah Şu Kuklalar, Çocuklar, Kuklaları, Bizler Küçük Kuklacıyız, Adıma İbiş Derler, Olduk Biz De Kuklacı, İbiş, Kuklalar ve Biz, Kuklalar Okulda, İbiş Geldi Hoş Geldi!” şiirleri yer almaktadır.

Kitaptaki şiirler, yazarın kitabın başında yaptığı açıklamada belirttiği gibi, Türk Halk tiyatrosunun önemli bir dalı olan Hacivat-Karagöz ve kukla konusunda hazırlanmıştır. Türk Halk Tiyatrosu’nun son sanatçılarının yaşadığını belirten Oral, Karagöz ve kukla oyununa meraklı, yeteneği olanlar için bu kitabı yazdığını belirterek okullarda tiyatro kolları tarafından gösteriler hazırlanmasını istemiştir.

Kitaptaki şiirler, Hacivat-Karagöz oyunları ile ilgili bilgiler vermektedir.

“Bir mum ile deriden hayat verdiler bize,
Oldukça şenlik-şölen, ak bez gerdiler bize.” (Oral, 2001, s.10)

Şiirler dördlükler ve beyitler halinde akıcı bir dille kâfiyeli olarak yazılmıştır. Eğlendirirken bilgilendiren şiirlerdir. Şiirler kolay anlaşılır, açık bir dille yazılmıştır.

“Koşun koşun çocuklar!..
Kurulmuş da sahnesi,

İçinde çok kukla var,
Bekliyorlar herkesi.” (Oral, 2001, s.52)

4.2.49. Yalvaç Ural (1945-...)

Hayatı ve Eserleri

Yalvaç Ural, 1945 yılında Konya’da doğmuştur. Farklı il ve ilçelerde ilk ve ortaokulu okuyan yazar, lise hayatına Kabataş Lisesinde başlamıştır. İstanbul Atatürk Lisesinde liseyi bitirdikten sonra gazetecilik mesleğine atılmıştır. 1969 yılında *Varlık*, *Güney*, *Yelken* gibi dergilerde yazıları yayımlanmaya başlamış, 1977 yılından itibaren çocuklar için yazmaya başlamıştır. *Milliyet* gazetesinde 1978 yılında editörlük yapmıştır. Değişik gazete ve yayınevlerinde çalışmış, yurtdışında yayımlanan Türkçe dergilerin yurtdışı yayımlarına katkı sunmuş, 23 yıl içinde 25 çocuk dergisi yayımlamıştır. *Gölcüğün Küçük Avcıları* adlı hikâyenin İngilizce çevirisi yapılmıştır. 1996 yılında ise Oxford University Press’in lise çağındaki çocuklar için hazırladığı *Dört Türk Öykücüsü* adlı kitapta bu hikâyede yer almıştır.

Yalvaç Ural, illüstrasyon sanatçısı Feridun Oral’la hazırladığı *Korkuluğun Kalbi* adlı kitabın ilk baskısı Avusturya’da Almanca baskısı yapılmıştır. 1995 yılında Almanya’da en çok satan kitaplar arasına giren kitap iki baskı yapmıştır. *Sihirli Pabuçlar* adlı minik basılan kitabı Hollanda Nederlandse Omroep Stichting kanalında, 10 bölümlük televizyon animasyon çizgi film dizisi olarak yayınlanmıştır. Türkiye Radyo Televizyon kanalı tarafından da bu kitap, Denge Animasyon Şirketi’ne 27 bölümlük çizgi film dizisi olarak hazırlatılmıştır. 2 yıl gösterimin ardından Türkiye Radyo Televizyon kanalı tarafından İsveç, Norveç, Danimarka, Finlandiya televizyonlarına satılmıştır. Yalvaç Ural’ın, *Evliya Çelebi’nin Gezileri*, *Az Gittik Uz Gittik*, *Tekir Noktalama İşaretlerini Öğretiyor* adlı eserlerinin de animasyon dizisi yapılmıştır. Yazar, *Sarı Trampet* adlı çocuk dergisi yayımlamış, aynı zamanda bu isimli bir televizyon programı hazırlayarak *Milliyet* gazetesindeki köşesine bu adı vermiştir.

Yalvaç Ural’ın 101 çocuk kitabı, 51 dergi, yetişkinler için 4 kitap ve 1 şiir kitabı yayımlamıştır. Yazarın şiirleri Yunancaya çevrilmiştir. Hollanda 5. Uluslararası Çocuk Şiir Festivali’nde, Armonikanın Şairi, Dünya Çocuk Şiirinin Şampiyonu ünvanını alan Yalvaç Ural, 2012 yılında dünyanın en büyük çocuk edebiyatı ödülü olan Astrid Lindgren Ödülü için Türkiye’den gösterilen tek aday olmuştur.

1972 yılında 2. Uluslararası Çocuk Kitapları Fuarı Birincilik Ödülü, 1980 yılında Milliyet Sanat Dergisi Oyun Ödülü, 1983 yılında Türk-Yunan Dostluğu Abdi İpekçi Şiir Başarı Ödülü, 1986 yılında Polonya Gülümseme Nişanı, 1986 yılında TRT Yılın En İyi

Çocuk Yazarı Ödülü, 1992 yılında Çocuk Vakfı Ödülü, 1996 yılında TÖMER Yılın En İyi Ödülü, 1996 yılında Ankara Üniversitesi Onur Plaketi, 2003 yılında Kosova-Yılın Yazarı Ödülü, 2012 yılında Doğu Üniversitesi Onur Ödülü almıştır (Oran, 2015).

Eserleri:

Çocuk Şiir Kitapları: *Büyüklerle Kedi Şiirleri Mırname* (1999), *Kulağımdaki Küçük Çan* (2014), *Sincap-Şiirler* (2015), *Tembel Tenekeler Takımı*.

Çocuk Roman Kitapları: *Kırmızı Kızlar Çatıları Gizler* (2014), *Kayıp Ülkenin Çocukları*.

Çocuk Kitapları: *Problemlili Apartman Çocuğu* (1996), *Müzik Satan Çocuklar* (1996), *Stephen Hawking Herkül'ü Döver* (1997), *Bir Gök Dolusu Güvercin* (1998), *Kahraman Süvariler* (2000), *Alfabe Boyama* (2000), *Alucura Çayevi /Küçük Yaşar'ın Öyküsü* (2000), *Sayılar Boyama* (2000) 8. Baskı, *Teksas Vatansever Çelik Blek* (2000), *Mızıkçının Oyunları* (2003), *Zzzzzzzuu-Pırr Bilmeceler* (2004), *Üçgen Zıpır Bilmeceler* (2004), *Saklanbos Zıpır Bilmeceler* (2004), *Tepetaklak Zıpır Bilmeceler* (2004), *Gak Gak Gubalak Bilmeceler* (2004), *Kedi-Köpek Zıyırları* (2004), *MegaZıpır Bilmeceler* (2004), *Fil Filince Kuş Dilince* (2005), *Teneffüs Zıyırları* (2005), *Dinozopor Bilmeceler* (2005), *Efsaneler* (2005), *La Fonten Orman Mahkemesinde* (2010), *Alfabenin Türküsü* (2011), *Uçurtmam Çaylak Kuyrukları Yarka* (2011), *Sayıların Dili* (2012), *Gözü Boynuz ile İzi Yıldız* (2012), *Kar Zıyırları* (2012), *Korkuluğun Kalbi* (2012), *Karatavuk Görsel Okuma ve Oyun Kitabı* (2013), *Kırmızı Çocuk Oyun Kitabı* (2013), *Tepemde Eşekarısı Gibi Vızıldayıp Durma* (2013), *Akıllı Minik ile Obur* (2013), *Hayvanlar Çıkartma Kitabım Akıllı Minik ile Obur Dizisi* (2013), *Bal Avcısı Küçük Piti* (2014), *İyi Geceler Bozi* (2014), *Timsahlar Diş Fırçası Kullanmaz* (2014), *Gölcüğün Küçük Avcıları* (2014), *Hayvanlar Yalan Söylemez, Sokak Ansiklopedisi* (2014), *Anadolu Efsaneleri* (2014), *Tembeller Orkestrası Sakızağacı Çocukları* (2015), *Küçük Ayı ve Ahlat Ağacı* (2015), *Temel Reis İspanağı Yoğurtsuz Yer Çocuklara Denemeler* (2015), *Küçük Ayının Uzun Yolculuğu* (2015), *Sihirli Pabuçlar 1- Cabbar'ın Tuzağı, Sihirli Pabuçlar 2- Küçük Abdullah'ın Oyunu, Zıpır-Sal Bilmeceler, Zıpırmatik Bilmeceler, Korkulu Bir Gün*(2000), *Zip- Zop- Zup, Gözlüklü Zıpır Bilmeceler, Bir Gök Dolusu Güvercin, Hormonlu Zıyırlar, Tekir Noktalama İşaretlerini Öğretiyor*.

Çocuk Şiir Kitabı Mırnâme Büyüklerle Kedi Şiirleri (1999)

Yurt içi ve yurt dışında ödüller alan Yalvaç Ural'ın 100'ü aşkın kitabı bulunmaktadır. Kitapları Korece, Almanca, Arapça, İngilizce, Hollandaca, Farsça, Sırpça, Macarca, Rusça, Hırvatça, Çingenece (Üsküp), Lehçe, Arnavutça, Makedoncaya çevrilmiştir. Japon lise ders

kitabına bir hikâyesi alınmıştır. Oxford University Press'in 1992 yılından beri ortaöğretimde okuttuğu bir antolojide ve iki kitabında Ural'ın hikâyeleri yer almıştır.

2001 yılında “Uluslararası Şiir Festivali’nin milenyuma rastlayan 32. kutlamasında “Armonikanın Şairi, Dünya Çocuk Şiirinin Şampiyonu” olarak adlandırılmıştır. Festivalin web sitesinde ünlü çevirmen, yazar ve kültür öncüsü Dick Koopman Yalvaç Ural hakkında “Yetişkin Şiirinin Lirik Şairi, Çocuk Edebiyatının Şampiyonu, Armonikanın Şairi, kitapları pek çok dile çevrilen yazar” diye söz etmiştir. Yalvaç Ural'ın hayatı, eserleri, çocuk edebiyatına katkısı ile ilgili hazırlanmış yüksek lisans ve doktora tezleri bulunmaktadır:

Gülşen, Oran (2015). Yalvaç Ural'ın Çocuk Kitaplarında Değer Eğitimi ve Bu Eserlerin Türkçe Öğretimine Katkısı. Yüksek Lisans Tezi. Uşak: Uşak Üniversitesi

Arslan, Deniz (1997). Yalvaç Ural'ın Hayatı ve Eserleri Üzerine Bir Çalışma. Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi.

Karagöz, Beytullah (2015). Yalvaç Ural'ın Eserlerinin Tematik Açısından İncelenmesi ve Eserlerinde Çocuk Eğitimiyle İlgili Temel Değerler. Doktora Tezi. Erzurum: Atatürk Üniversitesi.

Sülün Özyar, Gülin (2012). Okuma Becerisinin Geliştirilmesi ve Çocuğun Dil-Kavram Gelişmesi Bağlamında Yalvaç Ural'ın Çocuk Kitapları. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: İstanbul Üniversitesi.

Özden, Otmar (2017). Yalvaç Ural'ın Çocuk Yapıtlarının Evrensel Değerler Açısından İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Ankara Üniversitesi

Bîçim Açısından Kitabın İncelenmesi

Birinci baskısı 1999 yılında Aksoy Yayıncılık tarafından yapılan kitabın 2023 yılında Yapı Kredi Yayınları tarafından yapılan 6. baskısı incelenmiştir. Kitap büyük boy, kuşe kâğıt, 48 sayfadır. Kapakta “kitabın ortaya çıkması bir yazar ile ressamın dostluğuna borçlu” olduğu belirtilmiştir. Resimlemeyi yapan Feridun Oral, her yıl İtalya’da düzenlenen Bologna Çocuk Kitapları Fuarı’ndaki “İllüstratörler Sergisi’nde 1986, 1992, 1993, 1995 yıllarında çalışmaları sergilenmiş ve fuar kataloğuna alınmıştır.

Kitaptaki resimler, farklı teknikler olan yağlı boya ve sulu boya kullanılarak, kedilerin kendine has hareketlerini ve duygularını yansıtacak şekilde tasarlanmıştır. Bu görseller şiirle uyumlu, anlamlı bir anlatım oluşturarak çocukları okumaya teşvik ederken aynı zamanda resimleri keşfetmeye yönlendirmektedir. Kitapta bulunan kedi çizimleri, çeşitli sanatçılara ait eserlere, sanat akımlarına benzer tarzda çizilerek, çocuklara dolaylı bir görsel sanat eğitimi sunulmaktadır (Sağsöz & Ural, 2017)

İçerik Açısından Kitabın İncelenmesi

Kitapta “Kedi ve Korku, Kırmızı Kedi, Kedileştirmen, Mozaik Kedi, Kedi ve Yıldızlar, Aynadaki Kedi, Kedi Süiti, Kavak Kayalıkları’nın Kedisiren’i, Siyah-Beyaz Marsık, Nankör Kedi, Kedice, Kedi Halı ve Fare, Balık İnsan ve Kedi, Kafes ve Kedi, Kedi ve Yaşam, Sandık ve Kedi, Çaydanlık ve Kedi, Kedi Şarlo, Neo Kedi, Seramik Kedinin Şiiri, Pisi Pisi, Kedi ve Ölüm, Sevginin Ölümü ya da 2000’li Kedi” şiirleri yer almaktadır.

Şiirlerin konusu, çocukların günlük yaşamlarında sıkça gördükleri, dokundukları kedidir. Kedilerin hayatımızda nasıl yer aldığı, sade, akıcı bir dille anlatılmaktadır. Şiirlerde birey-toplum çatışması anlatılmaktadır. Şiirlerde işlenen kedi ve yaşam konuları, çocukların keyifli bir şekilde hayal kurmasını, düşüncelerini geliştirmesini, duygularını anlamlandırmasını sağlamaktadır. Şiirlerde sevgi, korku özgünlük, kendini tanıma, özlem, ölüm gibi temalar yer almaktadır. Şiirlerde öfke, hayvanlara insanlar tarafından verilmiş tanımlar, sınıflandırmalar, etiketler aracılığıyla yansıtılmaktadır.

“Kedi, kedi gibiydi
Köpek, köpek.
İnsan, insan gibi.

Kedi, kedi gibiydi
Köpek, biraz
köpek
Biraz insan.
İnsan, insan gibi.

Kedi, kedi gibiydi
Köpek, insan
İnsan hem insan
Hem köpek gibi.
Kedi tedirgindi.
Köpek umarsız.
İnsan köpekti,
Köpek kimliksiz.

Kedi nankördü,
Çekti gitti.” (Ural, 2023, s. 25)

Kitapta, kedilerin bakış açısıyla “dünya, çevre ve sevgi” gibi çeşitli kavramlar ele alınmaktadır. Farklı konular içeren şiirlerde, kedilerin hassasiyetleri, güzellikleri ve özgürlüklerine olan düşkünlükleri dile getirilmektedir (Sağsöz & Ural 2017)

“Cenaze törenlerini
Sevmez kediler,
Bu yüzden orda, burda
Rastlanmaz ölülerine.
Anlayınca öleceklerini
Kaybolurlar ortalıktan,
Üzmek istemezler sahiplerini.
Ve böyle gösterirler hep
Evlerden daha çok
Evdekileri sevdiklerini.” (Ural, 2023, s. 47)

Şiirler sade, samimi, anlaşılır bir dille yazılmıştır. Günlük hayatta sıkça kullanılan sözcüklere ağırlık verilmiştir. İmgesel anlatım, söyleyiş zenginliği çocukların ilgisini çekecek niteliktedir. Kâfiye, redif, tekrarlar yoluyla ahenk zenginliği elde edilmiştir.

4.2.50. Zübeyde Seven Turan (1954-...)

Hayatı ve Eserleri

1954 yılında Samsun’da doğmuştur. İlk, orta ve lise öğrenimini Samsun’da tamamladıktan sonra Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinden mezun olmuştur. Çeşitli kurumlarda yirmi altı yıl yöneticilik yaptıktan sonra İzmir Gazemir Mal müdürlüğünden emekliye ayrılmıştır. *Menekşe* adlı çocuk öykü kitabıyla Özgür Edebiyat mansiyon ödülünü, *Yitik Zamanlar* adlı öykü dosyasıyla 2009 S.E.S öykü ödülünü almıştır. Zübeyde Seven Turan’ın *Düş Ustası* adlı romanı Kültür Bakanlığı 2008 yılı antolojisine alınmış ve üslubu övgüye değer bulunmuştur. Çeşitli dergilerde şiirleri ve öyküleri hâlâ yayımlanmaktadır. *Kum* dergisi yazı kurulu üyesidir. Türkiye Yazarlar Sendikası, Edebiyatçılar Derneği, Kadın Yazarlar Derneği, Egeli Kadın Yazarlar Oluşumu ve Çocuk ve Gençlik Yayıncıları Derneği üyesidir (Aksakal, 2018).

Eserleri:

Şiir: *Cemre Düştü Gönlüme* (1997), *Sevgiyle Gelen* (1999), *Işıktı Gölge* (2002).

Çocuk Şiiri: *Cerence* (çocuk şiirleri, 1999).

Çocuk Öyküsü: *Canöz* (dörtlü çocuk öyküsü seti, 2001), *Gölce* (çocuk öyküleri, 2001), *Utku*, *Aliş* (2003), *Çilli Mustafa* (2003).

Çocuk Şiir Kitabı Cerence (1999)

Şiir ve yazıları çeşitli sanat dergilerinde yayımlanan Zübeyde Seven Turan, 1974 yılında Ümit Yaşar Oğuzcan Şiir Ödülünü kazanmıştır.

Biçim Açısından Kitabın İncelenmesi

Birinci baskısı Lacivert Yayınevi tarafından 1999 yılında yapılan kitabın 2016 yılında yapılan 11. baskısı incelenmiştir. Kitap orta boy, 2. hamur kâğıt, 64 sayfa ve resimsizdir.

İçerik Açısından Kitabın İncelenmesi

Kitapta “Benim Annem, Ekip Biçmek, Yalan, Ölüm, Kediler, Ceza, Tanrım, Dilenci, Küser mi, Örnek, Temiz Dünya, Karıncalar ve Arılar, Fakir Zengin, Hakim Amca, Çocukça, Çocuklar, Orman, Hangisiyim, Savaş ve Barış, Bulut Amca, Nerede, Çocuk Gönlüm, Kirlenen Beyaz, Mutluluk, Doğa, Susmak ve Konuşmak, Çocuk ve Çiçek, İnsanlar, Tanrıdan İstiyorum, Akıllı Hep Çocuk, Babam Dedi, İyilik ve Kötülük, Büyükler ve Küçükler, Cerence, Büyüyünce, Anneler ve Babalar, Çınar, Fadiş Nine, Adam Olmak, Yasak, Geceler, Boyacı Çocuk, Çiçek ve Çocuk, Barış Geçti, Atamız, Atam, Gibi, Ağlamasa, 23 Nisan, Doğum Günü, Yurt Çocukları, Öğretmenim, Güneş” şiirleri yer almaktadır.

Şiirler, çocuğun ağzından yazılmıştır. Çocuğun bakış açısıyla sevgi, barış, açlık, yokluk, umut, Atatürk sevgisi dile getirilmiştir.

“Kışlar bahara dönse

Acılar sevince.

Başlamasa savaşlar.

Geceler gündüz olsa,

Ağlamasa çocuklar...” (Turan, 2016, s. 56)

4.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular: 1980-2002 Yılları Arasında Çocuklar İçin Hazırlanan Şiir Antolojileri

1980-2002 yılları arasındaki çocuk şiiri antolojilerinde yer alan şiirler, içerik ve biçim açısından incelenmiştir.

4.3.1. Çocuklara Atatürk Şiirleri Antolojisi (1983)

Biçim Açısından Kitabın İncelenmesi

Şahinkaya Dil'in hazırladığı kitabın Ay Yayınları'nın 1983 yılında yaptığı birinci baskı incelenmiştir. Kitap küçük boy, saman kâğıt ve 32 sayfadır.

İçerik Açısından Kitabın İncelenmesi

Kitapta Sabahattin Kudret Aksal "Atatürk Anadolu'da", Adnan Ardağı "Atatürk", M. Sunullah Arısoy "Mustafa Kemal Düşünüyor", Oğuz Kazım Atok "Atatürk'ten VIII. Mektup", Mustafa Bülbül "Atam", Osman Bolulu "İlk Dersimiz Atatürk", Rıza Bulut "Mavi Gözlü Paşa'ya", Teoman Civelek "Yaşasın Atatürk", Behçet Kemal Çağlar "Atatürkçülere", İbrahim Ağgah Çubukçu "Atatürk'ün Ardından", Fazıl Hüsnü Dağlarca "Mustafa Kemal'in Kağnısı", Şahinkaya Dil "Mustafa Kemal", Kerim Aydın Erdem "Savaş Destanı", Abdullah Rıza Ergüven "On Kasım", Nüzhet Erman "Atatürk'ün İstiklal Madalyası", Celal Sahir Erozan "O Geliyor", Çoşkun Ertepinar "Çocuk ve Atatürk", Bilgay Esemeli "Atatürk'ün Sesi", Necdet Evliyagil "Atatürk Yolunda", İlhan Geçer "Mavi Aydınlık", Jülide Gülizar, "Zeynebime Şiirler", Subutay Hikmet "Atatürk'le", Ayhan Hünal "Atatürk", Ceyhun Atuf Kansu "Şu Sonsuz Koşu", Aydın Karasüleymanoğlu "Atatürk'ün Resmini Çiziyorum", ÜmitYaşar Oğuzcan "Mustafa Kemal'i Düşünüyorum", Kemalettin Koç "Önce Atatürk", Yekta Güngör Özden "Atatürk Yürüyor", Şinasi Özdenoğlu "Her 30 Ağustos'ta", Hasan Latif Sarıyüce "Atatürk ve Çocuk", Ahmet Tufan Şentürk "Yürüyelim Arkadaşlar", Müyesser Tunçer "Sen Atamsın", Nevzat Üstün "Mustafa Kemal", Hazım Zeyrek "Ölmemeliydi", Halide Nusret Zorlutuna "Gazi" adlı şair ve şiirleri yer almaktadır.

Antolojinin başlangıcında giriş ve önsöze yer verilerek şairin nasıl ve niçin böyle bir antoloji hazırladığıyla ilgili bir açıklama yoktur.

Çocuklara Atatürk Şiirleri, konu ve tema temeline oturtulmuş antolojidir. Antolojiye verilen addan da yola çıkılarak seçilen şiirlerde konu Cumhuriyetimizin kurucusu Büyük Önder Atatürk olarak belirlenmiştir. Şiirlerde Atatürk sevgisi, Atatürk'ün ölümünden sonra duyulan üzüntü, çocuğun bakış açısıyla Atatürk konularına yer verilmiştir.

Antolojide hem hece ölçüsü hem de serbest ölçüyle yazılmış şiirlere yer verilmiştir. Ritim kâfiye ve redif yoluyla sağlanmıştır.

Şiirler kısa, anlaşılır ve akıcı bir dille yazılmıştır.

4.3.2. Şiir Demeti Antolojisi (1987)

Biçim Açısından Kitabın İncelenmesi

Rıza Akdemir tarafından hazırlanan kitabın Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları'nın 1987 yılında yaptığı birinci baskı incelenmiştir. Kitap orta boy, saman kâğıt 190 sayfadır.

İçerik Açısından Kitabın İncelenmesi

Mehmet Âkif Ersoy “İstiklâl Marşı”, Ârif Nihat Asya “Bayrak”, Orhan Şaik Gökyay “Bu Vatan Kimin?”, Ahmet Kutsi Tecer “Orda Bir Köy Var Uzakta, Anneler, Unutmam Sizi”, Ali Rıdvan “Bayrak”, Ali Ulvi Elöve “Çiçekle Bulut, Toz ve Güneş”, Ârif Nihat Asya “Fetih Marşı, San’at, Ev, Marş, Bir Bayrak Rüzgâr Bekliyor”, Bekir Sıtkı Erdoğan “İlâhi”, Cahit Sıtkı Tarancı “Mehmetçik, Var, Sabah Dûası, Sonbahar Geliyor, Anacağım”, Celâl Sıtkı Gürler “Bayrağım”, Demircioğlu “Bağdat Destânı”, Emin Recep Gürel “Küçük Fidan”, Enis Behiç Koryürek “Gemiciler”, Faruk Nafiz Çamlıbel “Nasihat, Tayyarecilerin Türküsü, Bayrak Altında, Memleket Türküleri, At, Bizim Memleket, Köyde Kış, Mehmetçik’e Kaside”, Fâzıl Ahmet Aykaç “Şubat”, Fevzi Halıcı “Destânlar Şehri Konya, Mübarek Ramazan”, Fuat Köprülü “Akıncı Türküleri”, Galip Naşit Arı “Annem”, Halide Nusret Zorlutuna “Yaz, Anne, Anne, Ya İlâhi”, Halim Yağcıoğlu “Bir Vatan Parçası”, Halit Fahri Ozansoy “Kedim, Vatan Destânı”, Hüseyin Nail “Anama”, İbrahim Alâeddin Gövsa “Türk Bayrağı, Anne Sevgisi, Vatan, Çiftçinin Nasihatı, Horozla İnci, Cahil ile Kitap, Yuvam”, İdris Sabih “Kardeşime”, İsmail Hikmet Ertaylan “İnci”, Karacaoğlu “Koşma, koşma”, Kayıkçı Kul Mustafa “Genç Osman Destanı”, Kemaleddin Kamu “Bingöl Çobanları, Dumlupınar Yolunda, İzmir’e Tahassür, Hicret, Akdeniz’den, İzmir Yollarında Son Mektup, Mehmetçik, Türk’ün Dûası, Zafer”, Köroğlu “Dağlar”, Mehmet Âkif Ersoy “Eşekler ve Semer”, Mehmet Emin Yurdakul “Vur, Kur’an-ı Kerim, Örs Başında”, Midhat Cemal Kuntay “Yurt Duyguları”, Mustafa Necati Karaer “N’olmuş”, M. Necati Öngay “Baharın Güzelliği, Ağaç Sevgisi, Türkiyemiz”, Muzaffer Reşit “Annem”, Necip Fâzıl Kısakürek “Anneciğim, Anneme Mektup”, Necmeddin Halil Onan “Bir Yolcuya”, Orhan Seyfi Orhun “Uyan, Anadolu Toprağı, Küçük Irmak, Dûa, Birlik”, Ömer Bedreddin Uşaklı “Efenin Bayramı, Yayla Dumanı, Sılaya Giderken”, Rıfat Necdet Evrimer “Anne”, Rızâ Polat Akkoyunlu “En Sıcak Şey”, Rızâ Bölükbaşı “Anadolu”, Sabri Cemil “Keçi Kavgası”, Samih Rıfat “Akdeniz Kıyılarında, Yürüyüş, Asker Koşması”, Sıraceddin Hasıroğlu “Boğa ile Kurbağa, Tamah, Büyük Annemin Masalı”, Süleyman Nâzif Türk Vatani”, Vasfi Mahir Kocatürk “Atla Eşek, Testi ile Güğüm”, Yahya Kemal Beyatlı “Akıncı, Ok, Atik-Valde’den İnen Sokakta, İtrî”, Yavuz Bülent Bakiler “Anadolu Gerçeği, Farkında mısınız?, Analar”, Yunus Emre “İlâhi, İlâhi, Ya Muhammed”, Yusuf Ziya Ortaç “Gurbet Yolcuları, Gemiciler, Evim, Kış”, Zeki Ömer Defne “İlgaz”, Zeki Tunboylu “Edirne, Göçmen Kuşlar”, Ziya Gökalp “Şehid Haremi,

Çocuk Duası, İlâhiler, İlâhiler, Vefa, Yeşil Boncuk, Türk'ün Tekbiri, Ziya Osman Saba “Bir Yer Düşünüyorum, Beyaz” adlı şair ve şiirleri yer almaktadır.

Kitabın “Sunuş” bölümünde belirttiği üzere antoloji, 1979 yılının çocuk yılı olması dolayısıyla çocuklar için dinî ve millî konularda seçilmiş şiirlerden oluşmaktadır. Edebiyatımızın önemli şairlerinden derlenen şiirlerle Allah’a bağlılığı, bayrağa saygıyı, Türk diline sevgiyi öğretmek hedeflenmiştir.

4.3.3. Kaf Dağındaki Uçurtma Antolojisi (1990)

Bîçim Açısından Kitabın İncelenmesi

Mustafa Ruhi Şirin, tarafından hazırlanan kitabın 1990 yılında Erdem Yayınları’nın yaptığı baskı incelenmiştir. Kitap orta boy. 3. hamur kâğıt, 80 sayfadır.

İçerik Açısından Kitabın İncelenmesi

Kitapta Mehmet Akif Ersoy “Bir Kır Manzarası”, Yahya Kemal Beyatlı “Akıncı, Ok” Ahmet Hamdi Tanpınar “Akşam, Selam Olsun”, Zeki Ömer Defne “Ziller Çalacak”, Arif Nihat Asya “Anne, Masallarla”, Necip Fazıl Kısakürek “Dağlarda Şarkı Söyle, Anneciğim, Çocuk, Ağlayan Çocuklar”, Asaf Halet Çelebi “İnsanlar, Tahtadan Yaptığım Adam” Ahmet Muhip Dıranas “Denizi Özleyen Çocuklara”, Ziya Osman Saba, Patik Yap, Kunduracı, Çocukluğum”, Cahit Sıtkı Tarancı “Çocukluk, Robenson”, Orhan Veli “Uyku, Gemilerim, Masal”, Oktay Rıfat “Kardeş”, Fazıl Hüsnü Dağlarca “Toprak Kız Masalı, Rahatlık”, Behçet Necatigil “Ekmek Kırıntıları, Mavi Işık, Yıldızlar, Üç Turunçlar”, İlhan Geçer “Yeşil Çağ, Büyüyen Eller”, Mehmet Çınarlı “Asmalar Altında Doğdum, Küçük Prenses”, Gültekin Samanoğlu “Çocuk, Öğüt”, Mustafa Necati Karaer “Gündüz Rüyası”, A. Turan Oflazoğlu “Yüzük”, Sezai Karakoç “Büyüyüp te Çocuk Kalmak, Sultan Ahmet Çeşmesi, Ping Pong Masası, Rubailer”, Yavuz Bülent Bakiler “Çocuklar”, Hilmi Yavuz “Hilmi’nin Çocukluğu”, Hüsrev Hatemi “Kır Çiçekleri”, Cahit Zarifoğlu “O Ninniye İstiyorum, Kirlere Gidiyorum, Masal, İşaret Çocukları”, Erdem Bayazıt “Güvercinler”, Yahya Akengin “Oyun”, Beşir Ayvazoğlu “Bakardım Güneş Avuçlarımda, Güneş Daldan Dala Haylaz Çocuk”, Arif Ay “Çocuklar Nerde”, Mustafa Ruhi Şirin “Masal Çocuk, Rüya Kızın Masalı, Adını Unutan Kuşlar, Çocuk Kalbimdeki Kuş”, Sefa Kaplan “Eski Bayramlar”, Necat Çavuş “Çocuk”, Mevlana İdris Zengin “Uzun Boylu Şiir, Denizden Toplanan Umut, Ağla Sevgili Yıldızım” adlı şair ve şiirleri yer almaktadır.

Mustafa Ruhi Şirin, kitabın başında seçilen şiirlerin şairlerin çocukluklarına dair şiirler olduğunu belirtmektedir.

Antolojideki şiirler çocuğun doğa, oyun ve annesiyle ilişkisi; çocukluğa özlem gibi konuları içermektedir. Şiirle, daha çok dörtlük ve beyitlerle yazılmıştır. Çocuklar için okuma kolaylığı sağlayacak bölüm bölüm yazılmış şiirler de vardır. Genel olarak seçilen şiirler, çocuklar açısından açık ve anlaşılır bir dille yazılmıştır(Makal, 2007).

Şiirler, çocukların hayal gücünü geliştirecek, kelime hazinesini arttıracak okuma zevki kazanmalarını sağlayacak bir dille kaleme alınmıştır.

4.3.4. Anne ve Çocuk Şiirleri Antolojisi (1990)

Biçim Açısından Kitabın İncelenmesi

Kitap T.C. Devlet Bakanlığı Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü tarafından 1990 yılında hazırlanmıştır. Kitap küçük boy, saman kâğıt, 142 sayfadır.

İçerik Açısından Kitabın İncelenmesi

Kitapta Yahya Akengin “Annem”, Galip Naşit Arı “Kardeşim, Annem”, Arif Nihat Asya “Ağıt, Anne”, Vehbi Cem Aşkun “Anneme Mektup”, Aşık Veysel “Anama”, Uğur Balcı “Bu Vatan Bizim”, Hüseyin Bali “Anne Bir Çiçektir”, Mehmet Ceyhan “Anneciğim”, Rakım Çalapala “Ailemiz, Babacığım”, Faruk Nafiz Çamlıbel “Melek”, Mehmet Çınarlı “Küçük Prenses, Çocuklar”, Fazıl Hüsnü Dağlarca “Anne, Anneme Verdiğim Söz”, Ahmet Muhip Dranas “Denizi Özleyen Çocuklar”, Selahattin DüNDAR “Çocuklar”, Coşkun Ertepinar “Ay ve Çocuk”, Necdet Evliyagil “Anne”, Ziya Gökalp “Türk Hanımı”, İ. Alaettin Gövsa “Anne Sevgisi”, G. Rahmi Gürbayrak “Anne”, İbrahim Güngör “Ailemiz”, M. Faruk Gürtunca “Mektup”, Özbek İncebayraktar “Masal”, Hüseyin Kalaba “Ana”, Kemalettin Kamu “Babacığım, İzmir Yollarında, Ceyhun Atuf Kansu “Uyuyan Güzel Anneye”, Sezai Karakoç “Anneler ve Çocuklar”, N. Fazıl Kısakürek “Ninni, Ağlayan Çocuklar, Anneme Mektup, Anneciğim, Çocuk”, İbrahim Minnetoğlu “Bebekler, Evimiz, Ayfer’e”, Behçet Necatigil “Evcik”, Ü. Yaşar Oğuzcan “Ana Kucağı, Biz Sana Teşekkür Ederiz”, Tarık Orhan “Gelecek Senin Çocuğum”, Orhan Seyfi Orhon “Annemle Hasbihal, Evimiz”, Yusuf Ziya Ortaç “Evim”, Salih Ovacık “Anne”, Fazıl Oyat “Anne-Baba”, Munis Faik Ozansoy “Bayram Ağıtı, Annemin Mezar Taşına”, F. Cemal Oğuz Öcal “Anneciğim”, Mehmet Necati Öngay “Ana Sevgisi, Ailemiz”, Havva Özcan “El”, Memduha Özyürek “Biricik Anneciğim”, Figen Pamuk “Anneciğim”, Şükrü Enis Regü “ anneciğim, Bayram Mektubu”, Ziya Osman Saba “Ana, Baba, Evlat; Evlilik; Evim, Karım Çocuğum; Herkesin Evi İçin; Her Akşam Bu Odada, Artık Günlerimiz, Büyülü Resim, Sizleri Görüyorum, Hayat Ömrüm Boyunca”, Tahsin Saraç “Ana

Öğüdü, Çocuklar Kardeş Oldu mu?”, Hakkı Sunat “Canım Annem, Anneciğim, Anneler Günü, Soyum, Sopum”, İ. Hakkı Talas “Anne Sevgisi Gibi”, Cahit Sıtkı Tarancı “Anacığim, Çocukluk”, Ahmet Kutsi Tecer “Anneler”, Ebru Tuğrul “Anneciğim”, Enver Tuncalp “Anne Sevgisi”, İsmail Uyaroğlu “Çocuk ve Yuva”, Sabri Cemil Yalkut “Bebeğim, Anne”, M. Emin Yurdakul “Bir Genç Kıza, Baba Bucağı”, H. Nusret Zorlutuna “Oğlum, Kızım, Anneme, Anne” adlı şair ve şiirler yer almaktadır.

Antoloji, Aile Haftası etkinlikleri kapsamında “aile, aile sevgisi, anne sevgisi” konulu şiirler yoluyla aile bağlarını güçlendirmek, aile ortamını okuyanlara sezdirmek için hazırlanmıştır.

Şiirler kısa, açık ve anlaşılır bir dille yazılmıştır. Hece ölçüsüyle dördlüklerle yazılan şiirlerin yanında serbest ölçüyle yazılan şiirler de vardır.

4.3.5. 20. Yüzyılda Çocuklara Şiirler Antolojisi (1994)

B biçim Açısından Kitabın İncelenmesi

Enver Ercan tarafından hazırlanan kitabın birinci baskısı 1994 yılında Varlık Yayınları tarafından yapılmıştır. Kitabın yine Varlık Yayınları tarafından 2004 yılında yapılan baskısı incelenmiştir. Kitap orta boy, 3. hamur kâğıt, 128 sayfadır.

İçerik Açısından Kitabın İncelenmesi

Kitapta Nazım Hikmet “Davet”, Necip Fazıl Kısakürek “Ağlayan Çocuklar”, Asaf Halet Çelebi “Doğduğum Evin Penceresi”, Ahmet Muhip Dıranas “Denizi Özleyen Çocuklar”, Ziya Osman Saba “Çocuk Gülüşleri”, Cahit Sıtkı Tarancı “Çocukluk”, Rıfat Ilgaz “Uçurtma”, Bedri Rahmi Eyüboğlu “Oğlum Mehmet’e”, Fazıl Hüsnü Dağlarca “Rahatlık, On Yaşındaki Çocuklara, Gezi”, Oktay Rıfat “Başını Sallayan At, Horozun Sesi, Ozan Kız ve Kuş”, Orhan Veli Kanık “Üstüne, Dalgacı Mahmut”, Melih Cevdet Anday “Rahatı Kaçan Ağaç”, Behçet Necatigil “Mavi Işık, Hesaplar”, Cahit Külebi “Farenin Ölümü”, Salah Birsal “Hacivat”, Necati Cumalı “Neredesin Şimdi”, Özdemir Asaf “Bir Gün, Birinci Şimdi, Düello”, Attila İlhan “Eski Sinemalar”, Can Yücel “Hayatta Ben En Çok Babamı Sevdim”, Metin Eoğlu “Çocuklar”, Turgut Uyar “Sonsuz ve Öbürü”, Cemal Süreyya “Fotoğraf”, Gülten Akın “Bir Mevsim Bir Dal İki Serçe”, Ahmet Necdet “Tuhaf Bir Bayram Yeri”, Kemal Özer “Karanlığın Ortasında”, Özdemir İnce “Erik Ağacı”, Hilmi Yavuz “Geçmiş”, Ülkü Tamer “Şiir İçin Cevaplar, Uyku, Tabiatın Bahçeden Görünüşü”, Melisa Gürpınar “Sahipsiz Kayık, Nedir Sönen”, Ataol Behramoğlu “Sevginin Önünde”, Abdülkadir Bulut

“Çocuklara Dair Dizemler”, Sennur Sezer “Annem ve Kuşlar”, Refik Durbaş “Barış Koyun Çocukların Adını”, Nihat Behram “Çiğdemli Türkü”, Hulki Aktunç “On Altıncı Şarkı”, Behçet Aysan “Çiçekçi Kız, Seyit Nezir, Çocuk ve Öğretmen Ali Cengizhan, Sokaklardan”, Sunay Akın “Minare, Ayna Oyunu, İskele, Filika, Alacak”, William Butler Yeats “Kyle-Nao’daki Sincaba”, Rainer Maria Rilke “Bir Çocukluktan”, Max Jacob “Ayrılış”, Jules Supervielle “Matematik”, Thomas Stearns Eliot “Kedilerin Adları”, Gabriela Mistral “Derin Uyku”, Boris Pasternak “Öyledir Öyle Başlar”, E. E. Cummings “Müge ve Mine ve Menekşe”, Paul Eluard “Özgürlük”, Louis Aragon “Masal”, Bertold Brecht “Polonya’da Çocuklar Savaşı”, Federico Garcia Lorca “Şaşkın Şarkı”, İlya Selvinski “Ağaç”, Robert Desnos “Karıncı, Pelikan”, Jacques Prevert “Kuşlu Ders, Bir Kuşun Resmini Yapmak İçin”, Rafael Alberti “Ağır”, Pablo Neruda “Sorular”, Leonid Martinov “Ressam”, Guillevic “Nokta, Dalgacı Çizgi, Paraleller- I, Paralelkenar”, Eleni Vakalo “Ninemin Şarkısı”, Nikiforos Vrettakos “Çocuk ve Kibritler”, Geraldo Bessa Victor “Zenci Çocuk Katılmıyor Oyuna”, Alain Bosquet “Sözcüklerin Yazgısı”, Boris Slutski “Okyanusta Atlar”, Paul Celan “Akçakavak”, Wolfgang Borchert “Deniz Kabukları”, Ingeborg Bachmann “Sorarım Anneme Akşamları”, Arturo Corcuera “Hain Kurt Masalı”, Naci Ferhadov “Alfabe”, Marin Georgiev “Okul” adlı şair ve şiiirler yer almaktadır.

Antoloji 39 Türk şair, 30 yabancı şairin Türkçe çevirisi yapılmış şiirlerinden oluşmaktadır. Çocuk ve çocukluk dönemine özlem konusunda yazılan şiirler tercih edilmiştir. Şiirlerde çocuğa seslenilmiştir. Şiirler hem hece ölçüsüyle hem de serbest ölçüyle yazılmıştır. Şiirlerde söyleyiş kolaylığı sağlamak için kâfiye, redif, sözcük tekrarları gibi unsurlara yer verilmiştir. Şiirler çocuğun anlayacağı açıklıkta ve akıcı bir dille yazılmıştır.

Şiirler, çocukluk yıllarına duyulan özlemi dile getirdiği için çocuğa göre şiirler azdır. Çocuk heyecanı, umudu, çocuksu bakış şiirlerde yansıtılamamıştır.

4.3.6. Şiir Burcunda Çocuk Antolojisi (1993)

Bicim Açısından Kitabın İncelenmesi

Hüseyin Özbay, Bahattin Karakoç ve Mustafa Tatcı tarafından hazırlanan kitabın Millî Eğitim Basımevi’nin 1993 yılında yaptığı birinci baskı incelenmiştir. Kitap orta boy, 1. hamur kâğıt, 275 sayfadır.

İçerik Açısından Kitabın İncelenmesi

Mehmet Akif Ersoy “Seyfi Baba”, Bahaettin Koç “Aile Fotoğrafı, Kuytularda Bir Ev, O Eski Bayramları Düşünürken, Senin İçin I-II, Aydede, Ay ve Çocuklar”, Ziya Osman Saba

“Beyaz Ev, Bir Oda, Bir Saat Sesi, Evim, Karım, Çocuklarım, Ana, Baba, Evlat, Herkesin Evi İçin, Çocuk Gülüşleri, Çocukluğum”, Arif Nihat Asya “Ev , İnanmak, Çocuk, Fırat, Uyumak, Ninni, Masallarla”, Hasan Mercan “Bir Fotoğrafta Kalan”, Sönmez “Kadınsız Ev”, Halide Nusret Zorlutuna “Anne”, Samet Vurgun “Ana”, Şinasi Özdenoğlu “Anama”, Yusuf Ziya Ortaç “Evim, Eski Ev”, A. Tufan Selçuk “Çocuklar ve Ben”, Bahtiyar Vahapzade “Menim Anam, Ana Hediyesi, Yene Bir Arzu Galdı”, Mikail Azaplı “Ana, Ata”, Behçet Necatigil “Ayrı Evlere Çıkmak, Mavi Işık, Çocuklar”, Mefkure Mollova “Eski Evim, Ana, Kafdağı”, Cemal Sayan “Evler”, Süeda Okan “Boş Evler, Parmak Çocuk, Kızıma”, Mehmet Aslan “Çiçek Satan Nineler, Çocuk Mezarlığı, Kızıma, Elma Ağacı, Ninenin Derman Balası”, A. Ö. Tahiroğlu “Annelerin Serdiği Yataklar”, Asaf Halef Çelebi “Doğduğum Evin Pencereleri, Şefkat, Ömer Çocuk”, Nurettin Özdemir “Aile Ağacı, Bende Yaşayanlar, Başka İklimlere Sefer İçin Zorun Neydi”, Dilaver Cebeci “Annem ve Ben, Evdeşim, Kırküğün Çocukları, Çölde Çiçek Sulamak”, Sezai Karakoç “Balkon, Anneler ve Çocuklar, Çocukluğumuz, Ninni, Bahçe Görmüş Çocukların Şiiri, Samanyolunda Veba”, Durhan Hasanof “Anneme”, İsmail A. Çavuşef “Anneler”, Hasah İ. Sarıyüce “Hatırlar mısın”, Şükrü Karaca “Bir Mısra Dizüstü Yürür Sokakta”, Ahmet M. Dıranas “Eviçi, Denizi Özleyen Çocuklar”, Cahit Külebi “Masaldaki Çocuk, Çocuklar, I-II”, O. Veli Kanık “Fena Çocuk, Kuş Ve Bulut, Masal”, C. Sıtkı Tarancı “Çocuklar, Çocuk Bahçesinde Gezerken, Güneşe Aşık Çocuk, Uçtu Uçtu”, Fırat Kızıltuğ “Lalay Nenni, Yaralı Bebek”, I. Şehsuvaroğlu “Gülyüzlü Çocuklar, Başaklar Çocuklar”, Y. Bülent Bakiler “Sivas’ta Yoksul Çocuklar, Orda Bir Çocuk, Burada Ben”, Sabit Yusuf “Çocuklarla Ben”, Necati Zekeriya “Çocuğu Okula İlk Gün Giden Bir Ananın Dileği”, Nusret Dişo Ülkü “Çocukların Elleri”, M. Halistin Kukul “Çocuklar”, Necati Cumalı “Çocuk”, Halim Yağcıoğlu “Alı Uçurtmam Telli Uçurtmam”, İlhan Geçer “Yeşil Çağ” Necdet Göl “İstasyonlarda Geçen Çocukluğumuz, Çocuklar Kini Bilmeyen”, Cemal Kurnaz “Bir Avuç Sevinç”, Sedat Umran “Çocukluğuma Dönüş”, Nigar Ref’i Beyli “Güller Kız”, A. Rıza Saraçoğlu “Yarınlar Sizin Olacak”, Şebnem “Anne”, Mazlum Hüseyin “Çocuktan Anneye”, Mahir Sürmelibey “Utanç, Oğlum Ozan’a”, Arif Bozacı “Çocukluğumun Güneşi, Beni Unutmayacaktır”, Bayram İbrahim “Çocukluk Rüzgarlarım”, Mehmet Narlı “Sen Ben Çocuk”, A. Özdenören “Habersiz, Güneşin Çocukları”, Ali Akbaş “Kır Mektebi, Şaka, Uykuya Doğru, Kaneviçe, Dolunay”, İ. M. Şefikoğlu “Baba, Sepet Öyküsü, Yıldız Kız”, Cahit Zarifoğlu “Anne, Baba, Kirlere Gidiyorum, Yağmur, Öpücük, Büyümek, Kıskaçlık”, Mustafa Tatçı “Gül Yüzlü Çocuklar, Çocuk,Masal- I,II” “Nar Gülünün Yazılmamış Şiiri”, M. Ruhi Şirin “Dünya Tatlı Bir Kuş, Yağmur Anne, Kuşlar Gibi, Masal Kuşu, Uçan Bir Kuşa Bakınca”, M. İdris Zengin “Kuş Renkli Çocukluğum, Güneşe Sordum, Ay’dan Merhaba,

Ağla Sevgili Yıldızım”, Ahmet Efe “Balkondaki Çocuklar, Çocuklar Güle Benzer, Allah Görür, Bahar, Aynı Oyun”, Ülkü Tamer “Uyku”, Bestami Yazgan “Can Baba Gül Anne, Her Çocuk Başka Alem, Çocuktaki Kutlu Sır”, Olcay Yazıcı “Günahsız Düş, Yarın Kadar Aydınlık, Eleğimsağma”, Tayip Atmaca “Serçe Kuş, Bir Yelkenli Yüreğim, Nuri Kahraman, Bahar ve Çocuklar, Uykucuk”, Ahmet Yıldırım “Mutluluklar Çalındı mı, Annemin Elleri”, Aysen Akdemir “Şeker Kız, Gül Çiçeğim”, Çiğdem Artar “Annem, Çocukluğu Yaşamak”, A. Vahap Akbaş “Resim Defterim, Mavi Balon”, Bayram B. Tokel “Bir Çocuğun Düşleri, Zaman Zaman İçinde, Geçmiş Zaman Şiirleri”, Hatice Çin “Ayrılık”, Fatma Tatçı “Çocuklar”, A. Osman Güzel “Çocukça”, Şefket Yücel “Söyle Anne, Çocuk Gözlerinde Yaşamak, Bir Gün Sordum Kendimi”, Rıfkı Kaymaz “Çocuk ve Sabah”, Nevzat Yüksel “Aya Şiir”, Arif Bilgin “Canımızsın”, Ahmet Uluçay “Çocuğu Dinlemek”, Gökçen Batur “Küçüğüm”, Niyazi Birinci “Melek Gibi”, Gülay Özdemir “Günaydın Bana”, Ahmet Ayberkin “Çocuk”, Sadettin Kavak “Ağlama Çocuk, Çocuk Dünyası, Sayıklama, Çocuk Ve Gece, Çocuk Olabilseydim”, Ahmet Doğan “Bebe Yüreğine Vuran Tan Işığı”, Durdu Şahin “Çocuklar, Çocuklar Gördüm”, Şule Ay “13 Yaşındaki Bir Çocuğun Günlüğünden”, Dilek Hatunoğlu “Sürgün Meyvesi, Her Gün”, Gönül Gülşen “Kırık Koşma”, İsmail Karakurt “Bir Zamanların Türküsü, Çocuk Sesimde Gül Kokuları”, Ahmet Erhan “Anne, Portakal Ağacının Altında”, Ahmet Sıvacı “O Çocukların Pembeydi Şapkaları”, Hasan Ejderha “Annem Hasta Değildi O Zamanlar”, Ülkü Korkut “Gölgeler Büyür” adlı şair ve şiirler yer almaktadır.

Şiir Burcunda Çocuk antolojisi, önsöz kısmından sonra “Yok’tan Var Olmaya, Tek’ten Çokluğu Doğru” ve “Bir Şiir Güldestesi Konumunda Aile Sicili” adlı iki bölüme yer verilmiştir. Birinci bölümde; dünyanın ve insanların oluşumu Grek ve Latin mitolojisi, Yaradılış Destanı, Tevrat ve Kuran’a göre nasıl olduğu anlatılmaktadır. İkinci bölümde ise ailenin ne olduğu, aile ocağının sıcaklığının nereden geldiği konusu sosyolojik ve hukuki yönden açıklanmaktadır.

Antolojideki şiirler, “Yuva Ekseninde Şiir, Ufukta Kanat Sesleri, Cennetin Serçe Kuşları, Çiçekli Bir Köprüdür Ninniler” olmak üzere dört bölümden oluşmaktadır.

Antolojideki şiirlerin çoğu çocukların anlamakta zorlanacağı seviyededir. Şiirler genel olarak çocuğa göre değildir. Şiirlerdeki genel konu geçmişe ve çocukluk yıllarına duyulan özlemdir.

4.3.7. Günümüz Şairlerinden En Güzel Çocuk Şiirleri Antolojisi (1995)

Kitabın Biçim Açısından İncelenmesi

Rıfki Kaymaz'ın hazırladığı kitabın Özel Muradiye İlkokulu Yayınları'nın 1995 yılında yaptığı birinci baskı incelenmiştir. Kitap orta boy, 1. hamur kâğıt, 99 sayfa ve resimlidir. Resimleme Hatice Yılmaz'a aittir.

Kitabın İçerik Açısından İncelenmesi

Kitapta Ali Akbaş “Kuş Sofrası, Çocuk Duası”, A. Vahap Akbaş “Denize Ninni, Kelebek”, Haşmettin Arslan “Çiçekler, Çocuk”, Beşir Ayvazoğlu “Bakardım Güneş Avuçlarımda”, Niyazi Birinci “Melek Gibi”, Fahrettin Bozdağ “Sevgi Yumağı, Ormanlar Kralı”, Zarife Canan “Papatya, Annem”, Bilâl Coşkun “Çocukların Umudu, Yavru Kuş”, Hasan Demir “Kar, Bizim Evdeki Öğretmen”, Ahmet Efe “Çocuklar Güle Benzer, Yüce Rabbim”, M. Zekai Eryalaz “Yaratan Kulunu Görür Çocuklar, Okul ve Öğretmen”, Nuri Kahraman “Küçüğün Duası, Bahar ve Çocuklar”, Sadettin Kaplan “Ninni, İki Çiçek”, Mahmut Kaplan “Çocuk ve Işık”, Çocuk Güllükleri”, Sezai Karakoç “Ninni, Yapı Aralıkları”, Rıfki Kaymaz “Ninni, Rüya”, N. Fazıl Kısakürek “Anneciğim, Ninni”, M. Halistin Kukul “Çocuk ve Tabiat, Çocuklar”, Mehmet Önal “Kış Geldi Çocuklar, Merhaba”, Serdar Öztürk “Masum Çocuğun Şiiri, Asyalı/Afrikalı Çocuğa”, M. İlyas Subaşı “Diyalog, Bayrak Şarkısı”, M. Ruhi Şirin “Çocuk Kalbimdeki Kuş, Bebeğe Ninni”, G. Mehmet Uytun “Pınar, Kış”, Bestami Yazgan “Sizi Seven Çok Çocuklar, Benim Olsun Tüm Kışlar”, Nevzat Yüksel “Aya Şiir, Bahara Merhaba”, Cahit Zarifoğlu “Kuşlar Gibi, Anne”, M. İdris Zengin “İçimdeki Yağmur, Güneşe Sordum” adlı şair ve şiirler yer almaktadır.

Antoloji, çocuk edebiyatı alanında bilinen şairlerin şiirleri ile şairlerin kısa hayatlarından oluşmaktadır. Çocuğa göre, çocuk duyarlılığı ve çocuk bakış açısıyla yazılmış şiirlere yer verilmiştir. Antolojide ağırlıklı olarak “sevgi, anne, doğa, dua, Allah sevgisi” gibi konular içeren şiirler yer almaktadır.

Şiirler kısa, sade, samimi ve anlaşılır bir dille yazılmıştır. Şiirlerde günlük konuşma dilinden kelimeler olmasına, çocukların en çok karşılaştıkları kavramlara, söyleyiş kolaylığına olan dikkat edilmiştir. Şiirlerin geneli serbest ölçüyle yazılmıştır. Kâfiye, redif, ikileme şiirdeki ritim unsurlarıdır.

4.3.8. Şaheser Çocuk Şiirleri Antolojisi (1995)

Biçim Açısından Kitabın İncelenmesi

Sedat Umran-Hasan Akay'ın hazırladığı kitabın İşaret Yayınları'nın 1995 yılında yaptığı birinci baskı incelenmiştir. Kitap orta boy, 3. hamur kâğıt, 127 sayfadır.

İçerik Açısından Kitabın İncelenmesi

Kitapta Hasan Akay “Kargalar, Çocukluğum Ayışığı, Açlığın da Canı Var”, Ali Akbaş “Nineme Ninni”, Beşir Ayvazoğlu “Bakardım Güneş Avuçlarında”, Asaf Halet Çelebi “Şehir, Kedi, Nurusiyah”, Fazıl Hüsnü Dağlarca “Allaha ve Bize Dair, Siyah ve Karanlık, Ağır Hasta, Dünyanın Bütün Çocuklarına Yazılmıştır, 86, Bir Gece, Gökanne, Korku, Rahatlık, Gece Çocuk Ayakkabılar”, Ahmet Erhan “Anne, Bugün de Ölmedim Anne, Oğul”, Bedri Rahmi Eyüboğlu “Oğlum Mehmede Ağaçlarımızı Takdim Ederim”, İlhan Geçer “Büyüyen Eller”, A. Öztemiz Hacıtahtiroğlu “Annelerin Sediği Yataklar, Beşik ve Çocuk”, Asım Halit “Çocukluğum”, Orhan Veli Kanık “Deniz, Uyku, Masal, Dalgacı Mahmut”, M. Necati Karaer “Gündüz Rüyası”, Abdurrahim Karakoç “Acı Duygular”, Sezai Karakoç “Çocukluğumuz, Anneler ve Çocuklar”, Necip Fazıl Kısakürek “Ağlayan Çocuklar, Anneciğim, Anneme Mektup, Ninni”, M. Kenan Köstekcioğlu “İçimden Kopan Şiir”, Orhan Kuyu “Tanışma”, Hüsnü Küçük “Çocukluğumuz, Masal”, Cahit Külebi “Evvel Zaman, Masaldaki Yalnızlık, Masaldaki Çocuk”, Nazım Hikmet Ran “Japon Balıkçısı, Kız çocuğu”, Behçet Necatigil “Yıldızlarda Uyku, Korku”, Alaeddin Özdenören “Habersiz, Narin Irmaklar”, Ali Püsküllüoğlu “Amcama Söyledim Kuğular”, Ziya Osman Saba “Geçen Zaman”, M. Ruhi Şirin “Günler Kardan Bir Yumak”, Ülkü Tamer “Uyku”, Cahit Sıtkı Tarancı “Odamda Sükût”, A. Kutsi Tecer “Anneler”, Sedat Umran “Arsız Çocuk, Çocukluğuma Dönüş, Yaz ve Çocuk, Çocuğun Düşü”, Özcan Ünlü “Çocuklar, Sevdaların Uğuru”, Hilmi Yavuz “Hilmi’nin Çocukluğu”, H. Ali Yücel “Çocuklarımin Nefesi”, Cahit Zarifoğlu “Masal, Anlamak, Çalışan Anne”, M. İdris Zengin “Uzun Boylu Şiir” adlı şair ve şairler yer almaktadır.

Antolojide anne sevgisi, anneye duyulan özlem, çocukluk günlerine özlem, nine, anne-baba sevgisi, hayvan sevgisi gibi konu bakımından çeşitliliğe dikkat edilmiştir. Ancak vatan, millet, memleket, bayrak sevgisi gibi konulardaki şiirlere yer verilmemiştir. Şiirlerde kullanılan dil çocukların seviyesine uygundur. Şiirler kısa, sade ve akıcı bir dille yazılmıştır.

4.3.9. Çocuk Şiirleri Antolojisi (1997)

Biçim Açısından Kitabın İncelenmesi

Nurdan Tüzüner’in hazırladığı kitabın Nurdan Yayınları’nın 2002 yılında yaptığı 7. baskı incelenmiştir. Kitap orta boy, 1. hamur kâğıt, 205 sayfadır.

İçerik Açısından Kitabın İncelenmesi

Antoloji, “Hayat bilgisi” derslerindeki konularla ilgili şiirleri bir araya getirmek amacıyla hazırlanmıştır.

“Ailemiz” başlığında Şükrü Enis Ergülen “Bebek”, Rakım Çalapala “Ailemiz, Anneciğim”, Kemalettin Kâmi Kamu “Babacığım”;

“Okulumuz” başlığında M. N. Öngay “Ah Güzel Okulumuz”, Rakım Çalapala “Okulumuz”, Aşık Veysel Şatıroğlu “Okul”, Şerif Ertuna “Okul Yolunda”, Aka Gündüz “Okula Dönüş”, Şükrü Enis Regü “Okul Dönüşü”, Arife Hancı “Okulum”, H. Ali Yücel “Okul Türküsü”, Subutay Hikmet “Sevgi”;

“Yurdumuz” başlığında Cahit Külebi “Yurt, Bizim Dağlar”, Faruk Nafiz Çamlıbel “Memleket Türküsü”, İbrahim Zeki Burdurlu “Gezdiğim Şehirler”, Celal Sıtkı Gürler “Uçakla Yolculuk”, Cahit Külebi “Uçak Yolculuğu”, Adil Turan “Türkiye”, Aşık Sefil Gülhani “Bu Vatana”;

“Çevremiz ve Doğamız” başlığında Sabahattin Kudret Aksal “Doğa Dedi Ki”, İbrahim Minnetoğlu “Yeşillik”, Ceyhun Atıf Kansu “Küçük Meşe Kokusu”, Mehmet Necati Öngay “En Güzel Koku”, Ziya Osman Saba “Bir Yer Düşünüyorum”, Behçet Necatigil “Kır Şarkısı”;

“Besin ve Beslenme” başlığında Fazıl Hüsnü Dağlarca “Besinler”, Abdülkadir Bulut “Elma Şekeri”, Hasan Ali Yücel “Ekmek”, Ömer Kayaoğlu “Pişmaniye Güzellemesi”, Mümtaz Zeki Taşkın “Bizim Pazar”, Fazıl Hüsnü Dağlarca “Gezi”, İ. Hakkı Sunat “Aşı”, Vehbi Cem Aşkun “Sağlık Öğüdü”, Fazıl Hüsnü Dağlarca “Süt”, İ. Hakkı Talas “Vücudumuz”;

İlköğretim Haftası başlığında Ziya Gökalp “Lisan”, İ. Hakkı Talas “İlköğretim Haftası, Güzel Türkçem”, Kul Ahmet “Oku Başa Geç”, Mehmet Kıyat “Türkçe”, Namık Gökçay “Türkçem”, Ülkü Algin “Okumak İçin”, İ. Hakkı Talas “Okuma Bayramı”;

“Yangından Korunma Haftası” başlığında Ebru Köktürk “Yangın”, Hülya Özer “Yangın”, Yalvaç Ural “Yangın”, Tahsin Bilengilin “Yangın”, A. Ayaydın “Yangın”, Tomurcuk Dergisinden “Bir Ev Yanıyordu”;

“Hayvanları Koruma Günü” başlığında Hasan Şen “Ne Güzeldir Hayvanlar”, Rakım Çalapala “İnek”, Tevfik Fikret “Kuşlarla”, Hasan Ali Yücel “Kelebek”, Yalvaç Ural “Balıkçılık”, A. Çakmakçioğlu “Kuş”, Bilgin Adalı “Kuş ve Kedi”, Ceyhun Atıf Kansu “Arılar”, Zeki Tunaboğlu “Göçmen Kuşlar”, Orhan Veli Kanık “Kuşlara Yapraklara”, Aka Gündüz “Köpek”, Pir Sultan Abdal “Hoşça Görün Öküzü”, Yalvaç Ural “Kuşlar ve Uğraşları”, Abdülkadir Bulut “Ders Dinleyen Tavşan”, Rıfat Necdet Evrimir “Pamuk Kedim”, Yaşar Nabi Nayır “Kümes”;

“Dünya Çocuk Günü” başlığında Behçet Necatigil “Çocuklar, Yıldızlarda Uyku”, Adnan Çakmakçioğlu “Bir Dünya Bırakın”, Ataol Behramoğlu “Bebeklerin Ulusu Yok”;

Kenan Akan “Biz Yarının Büyükleri”, Hasan Şen “Çocuk”, İlder Veziroğlu “Çocuklara”, Rıfat Necdet Evrimir “Çocuk Diyor Ki”, İsmail Uyaroglu “Dünya Çocukları”, Tahsin Saraç “Çocuklar Kardeş Oldu mu”, Abdülkadir Bulut “Oyuncakçı Amca”, A. Necmettin “Çocuklar En Büyük”, M. Necati Öngay “Çocuk Sevgisi”, Cahit Sıtkı Tarancı “Çocukluk”, Bilgin Adalı “Şakacı Şiir”, Behçet Necatigil “Mavi Işık”, Sabih Şendil “Çocukluk”, Cemal Oğuz Öcal “Çocuk Sevgisi”, Orhan Veli Kanık “Masal”, Şükrü Enis Regü “Bayram Yeri”, Fazıl Hüsnü Dağlarca “Kardeşlik”, M. Necati Öngay “Arkadaş Sevgisi”, Ali Osman Atak “Türk Çocuğu”, Hakkı Özkan “Dünyayı Bize Verseler”;

“İstanbul’un Kurtuluşu” başlığında Halil Soyuer “İstanbul Türküsü”;

“Birleşmiş Milletler Günü” başlığında Hasan Şen “Birleşmiş Milletler”, F. Taylan “Birleşmiş Milletler”, Hakkı Sunat “Birlikten Kuvvet Doğar”, Cahit Külebi “Yirminci Yüzyılın İlk Yarı”, M. Faruk Gürtunca “Birlik”, Fazıl Hüsnü Dağlarca “Dünyaca”;

“Cumhuriyet Bayramı” başlığında İ. Hakkı Talas “Cumhuriyet Bayramı”, Rakım Çalapala “Yaşasın Cumhuriyet”, Ali Püsküllüoğlu “29 Ekim”, Fahrünnisa Elmalı “Cumhuriyet Güneşi”, Tahsin Bilengil “Cumhuriyet”, A. Püsküllüoğlu “Cumhuriyet”, A. Muhtar Kumral “Cumhuriyet”, İ. Hakkı Talas “Atatürk-Cumhuriyet”, Vasfi Mahir Kocatürk “Cumhuriyet”, Vehbi Cem Aşkun “Öğüt”;

“Kızılay Haftası” başlığında Zeynep Arıcan “Kızılay”, A. A. Zamanoglu “Kızılay Derneği”, İ. Hakkı Talas “Kızılay”, Nurettin Gök “Kızılay”, M. N. Öngay “Kızılay”, Zeki Tunaboğlu “Kızılay”, Hasan Şen “Kızılay’ım”, M. İhsan Bulut “Kızılay”, Mehmet Dede “Kızılay”, İ. Hakkı Talas “Kızılay”;

Çocuk Kitapları Haftası başlığında Cemal Oğuz Öcal “Çocuk Kitap Haftası”, R. Necdet Evrimir “Kitap Sevgisi”, M. Necati Öngay “Kitabın Serüveni”, Ali Osman Atak “Kitap”, Fazıl Hüsnü Dağlarca “Kitabım”, Rıfat Ilgaz “Kitaplarım”;

“Atatürk Haftası” başlığında Oğuz Kâzım Atok “Mustafa Kemal’den Mektup”, Cahit Külebi “Sana Borçluyuz”, Talip Apaydın “Atatürk’e Doğru”, Behçet Necatigil “Türklük, Atatürk”, Adnan Ardağı “Atatürk İçimizde”, Faruk Nafiz Çamlıbel “Atatürk”, Ali Püsküllüoğlu “Atatürk”, Sabahattin Kudret Aksal “Bir Resimde Atatürk, Atatürk Anadolu’da”, Vehbi Cem Aşkun “Öğüt”, Engin Ünsal “Mustafa Kemal’in Elleri”, İ. Hakkı Talas “Atatürk”, M. Necati Öngay “Atatürk’ü Anış”, Mehmet Emin Yurdakul “İnkılâp”, Halim Yağcıoğlu “Mustafa Kemaller Tükenmez”, Nahit M. Edgüer “Mustafa Kemal”, Cahit Sıtkı Tarancı “On Kasım”, M. Necati Öngay “On Kasım”, Aşık Veysel Şatıroğlu “Ağıt”, M. Necati Öngay “Atatürk’ü Anış”, Osman Atilla “Ah Bu On Kasım’lar”, Celâl Sahir Erozan “Yurt ve Atatürk”, F. Hüsnü Dağlarca “Bir Mustafa Kemal Daha”, C. Sıtkı Tarancı “10

Kasım”, Ümit Yaşar Oğuzcan “Mustafa Kemal’i Düşünüyorum”, H. Fahri Ozansoy “Uyuyor”, F. Hüsnü Dağlarca “Mustafa Kemal’lerce”;

“Öğretmenler Günü” başlığında F. Hüsnü Dağlarca “Öğretmen”, Sevgi Balın “Öğretmen Marşı”, İ. Hakkı Ertaylan “Öğretmen Marşı”, Talip Apaydın “Selahattin Öğretmen”, Hüseyin Çolak “Üzülme Öğretmenim”, Cahit Külebi “Köy Öğretmenleri”, Mehmet Başaran “Sana Dair”;

“İnsan Hakları Haftası” başlığında A. Necmettin Çanga “İnsana Saygı”, Gülsüm Akyüz “Biz Dünya Çocukları”, Hasan Şen “İnsan Hakları”, İlhami Bekir Tez “İnsan”;

“Yerli Mallar Haftası” başlığında Behçet Kemâl Çağlar “Yerli Malı Haftası, Bizim Yerli Malımız”, Kâzım Nizam Bigalı “Kumbara”, Nahit Nafiz Edgüer “Yerli Malı”, Rakım Çalapala “Kumbaram”, Celâl Sıtkı Gürler “Ben Tutumlu Çocuğum”, R. Gökalp Arkın “Artırma Savaşı”, Hakkı Sonat “Yerli Malı”, İ. Hakkı Talas “Yerli Malı Haftası”, Fahrünnisa Elmalı “Kumbaram”, La Fontaine (Çeviren: Orhan Veli Kanık) “Cırcır Böceği ile Karınca”;

“Atatürk’ün Ankara’ya Gelişi” başlığında Behçet Kemal Çağlar “Ankara”, Hasan Ali Yücel “Ankara”, Ankara (Yazarı bilinmiyor);

“Veremle Savaş” başlığında Hasan Şen “Verem Hastalığı”, İ. Hakkı Talas “Veremle Savaş, Verem Savaş”, Sait Kırkgözl “Veremden Korkma”;

“Enerji Tasarrufu Haftası” başlığında Öner Kemal “Tasarruf Ne Güzeldir”;

“Yeşilay Haftası” başlığında İ. Hakkı Talas “Vay Anam, Vay”, Etem Ütük “Yeşilay”, F. Fuat Çelen “Yeşilay Gençlik Marşı”, M. Necati Öngay “Yeşilay”, Kazım Saymal “Sağlığa Zarar”;

“İstiklâl Marşı’nın Kabulü” başlığında M. Necati Öngay “Bayrağımız”, Cahit Sıtkı Tarancı “İstiklâl Marşını Dinlerken”;

“Çanakkale Zaferi” başlığında Faruk Nafiz Çamlıbel “Çanakkale”, Ankaralı Aşık Ömer “Çanakkale Destanı”, Ali Osman Atak “Çanakkale Savaşı”;

“Orman Haftası” başlığında Halim Yağcıoğlu “Ağaç Diyor Ki”, Behçet Necatigil “Ağaçlarımız”, Aşık Veysel Şatıroğlu “Orman”, İ. Hakkı Sunat “Ormancılar Marşı”, Mehmet Emin Yurdakul “Sakın Kesme”, Zeki Teoman “Ağaca Övgü”, Kerim Yund “Ağaç Dikiniz”, Kemalettin Kamu “Söğüt”, Zeki Tunaboğlu “Orman”, Kemal Günen “Olur mu?”, M. İhsan Bulur “Yurdumun Ormanları”, M. Necati Öngay “Ağaç Sevgisi”, Orman Sevgisi”;

“Kitaplıklar Haftası” başlığında İ. Hakkı Talas “Kitap”, M. Necati Öngay “Can Kardeşim Kitap”;

“Dünya Sağlık Haftası” başlığında Vehbi Cem Aşkın “Sağlık Öğüdü”, İ. Hakkı Talas “Vücudumuz, Sağlık”, Galip Naşir Arı “Dişler”, Aşık Veysel Şatıroğlu “Hastane”;

“Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı” başlığında Behçet Kemal Çağlar “Hürriyet Bayramımız”, Melahat Uğurkan “23 Nisan”, Fahrünnisa Elmalı “23 Nisan”, Hasan Ali Yücel “23Nisan”, Altan Özyürek “Dünya Çocuk Bayramı”, M. Necati Öngay “Egemenliğin Tadı”, Vasfi Mahir Kocatürk “23 Nisan”, Nahit Nafiz Edgüer “23 Nisan”, Mustafa Yılmazkaya “23 Nisan”, Tahsin Saraç “Çocuklar Kardeş Oldu mu...”, R. Gökalp Arkın “23 Nisan”, Şükrü Enis Regü “Hoş Geldin 23 Nisan”, Coşkun Ertepinar “Yirmi Üç Nisan”, Ali Püsküllüoğlu “Egemenlik Bayramı”, İ. Hakkı Talas “Bizim Bayramımız”, Rakım Çalapala “23 Nisan Söyledi”, Behçet Kemal Çağlar “23 Nisan”;

“Trafik Haftası” başlığında İ. Hakkı Talas “Temizlik, Trafik”, Hasan Şen “Trafik Işıkları”;

“Anneler Günü” başlığında Ümit Yaşar Oğuzcan “Annem İçin”, Aşık Veysel Şatiroğlu “Anaların Türküsü”, Coşkun Ertepinar “Güzel Dilek”, Enver Tuncalp “Türk Anası”, Kazım Nami Duru “Annem”, Rifat Necdet Evrimer “Anne”, Cahit Sıtkı Tarancı “Anacığım”, Rakım Çalapala “Anneciğim”, Hüseyin Kalaba “Anneler Günü”, Hakkı Sunat “Anneciğim”, Melahat Uğurkan “Canımdan Çok Severim”, R. Gökalp Arkın “Anne”, M. Necati Öngay “Anneler Günü”, Tahsin Saraç “Ana Öğüdü”, Hakkı Sunat “Anneme”, Mehmet Necati Öngay “Ana Sevgisi”, Coşkun Ertepinar “Annem”, F. Nafiz Çamlıbel “Melek”, M. Necati Öngay “Anneciğim”, İbrahim Alâettin Gövsa “Anne Sevgisi”, Ahmet Kutsi Tecer “Anneler”;

“Hava Şehitlerini Anma Günü” başlığında Server Ziya Güvercin “Gök Şehitleri”, Hakkı Sunat “Türk Pilotu”, Ali Sağtürk “Hava Şehitlerine”, Faruk Nafiz Çamlıbel “Havacıların Türküsü”, Kemâlettin Kamu “Hava Yolcusuna”, Rakım Çalapala “Havacılar Marşı”, İ. Hakkı Talas “Uçak”, Hasan Şen “Göklerin Bekçisi”;

“Atatürk’ü Anma, Gençlik ve Spor Bayramı” başlığında Ceyhun Atıf Kamsu “19 Mayıs 1919”, Celâl Sahir Erozan “O Geliyor”, Ali Osman Atak “19 Mayıs 1919”, İbrahim Minnetoğlu “Samsun”, Fazıl Hüsnü Dağlarca “Samsun’dan Ankara’ya”, İbrahim Zeki Burdurlu “19 Mayıs”, Fazıl Hüsnü Dağlarca “19 Mayıs”, Cahit Külebi “Bir Gemi Yaklaştı Samsun’a”, E. Faik Üstün “Atatürk’e Selam”, Behçet Kemal Çağlar “Samsun Güzellemesi”, Ceyhun Atıf Kamsu “Şu Sonsuz Koşu”, İ. Hakkı Talas “19 Mayıs”, F. Elmalı “19 Mayıs”, E. Faik Üstün “Atatürkçü Kuşaklar”, R. Gökalp Arkın “19 Mayıs 1919”, Ali Ertan “19 Mayıs”, İ. Hakkı Talas “19 Mayıs Gençlik Marşı”, Halim Yağcıoğlu “19 Mayıs Türküsü”;

“İstanbul’un Alınışı” başlığında Yahya Kemal Beyatlı “Siste Söyleniş”, Halil Soyuer “İstanbul Türküsü”, Orhan Veli Kanık “İstanbul’u Dinliyorum”, Ziya Osman Saba “İstanbul”, Yahya Kemal Beyatlı “Bir Başka Tepeden”, Oktay Zerrin “Güzel İstanbul”;

“Çevre Koruma Haftası” başlığında M. Necati Öngay “En Güzel Koku”, Sabahattin Kudret Aksal “Doğa Dedi Ki”;

“Zafer Bayramı” başlığında Rakım Çalapala “30 Ağustos Zafer Bayramı”, Şahinkaya Dil “Ağustos Şafağı”, Mustafa Necati Karaer “30 Ağustos”, Ahmet Kutsi Tecer “30 Ağustos”, Faruk Nafiz Çamlıbel “Zafer Türküsü”, Fazıl Hüsnü Dağlarca “Baş Eğmez Ulusal Direnç, Mustafa Kemal’lerce, Ses”, Behçet Kemal Çağlar “Kocatepe”;

“Bayrak ve Kahramanlık Şiirleri” başlığında Yahya Kemal Beyatlı “Akıncılar”, Bekir Tünay “İzmir’in Kurtuluşu”, Orhan Şaik Gökyay “Bu Vatan Kimin”, Cahit Sıtkı Tarancı “Mehmetçik”, Necmettin Halil Onan “Bir Yolcuya”, Faruk Nafiz Çamlıbel “Zafer Türküsü”, Ahmet Muhip Dıranas “Türk”, Oğuz Kazım Atok “Nunuş Nine”, Mehmet Emin Yurdakul “Orduya Selam”, Zafer Arıkbağ “Mehmetçik Geçerken”, Sabri Cemil Yalkut “Türküm”, Samih Rifat “Cenk Yerinde”, Mesut Tarcan “Vatanım”, Mesut Tarcan “Sakarya’yla Aktık Bozbulanık”, F. Cemal Oğuz Öcal “Bayrağım, Vatanımız”;

“Marşlarımız” başlığında Mehmet Akif Ersoy “İstiklâl Marşı”, Faruk Nafiz Çamlıbel-Behçet Kemal Çağlar “Onuncu Yıl Marşı”, Aka Gündüz “Ankara Marşı”, Sakarya Marşı, Bekir Sıtkı Erdoğan “Cumhuriyetimizin Ellinci Yılı Marşı”, Semih Rifat “Akdeniz Kıyılarında”, Aka Gündüz “Çocuk Esirgeme Marşı” şair ve şiirler yer almaktadır.

4.3.10. Rüyalarımızın Sarışın Buğdayı (Çocuk Üzerine Yazılmış Şiirler Güldestesi) Antolojisi (1997)

Biçim Açısından Kitabın İncelenmesi

Kitap, 1997 yılında Bayrampaşa Belediyesi Kültür ve Eğitim Yayınları tarafından Turan Karataş’a hazırlanmıştır. Kitap orta boy, 1. hamur kâğıt ve 256 sayfadır.

İçerik Açısından Kitabın İncelenmesi

Antolojide önsöz dışında iki bölüme daha yer verilmiştir. “Antoloji Üzerine” adlı bölümde iyi bir antolojinin özellikleri anlatılarak birkaç antoloji eleştirilmiştir. Diğer bölümde ise Nurettin Topçu’nun “Çocuklar” adlı deneme yazısı yer almaktadır.

Kitapta Akif Paşa “Mersiye”, Recaizade Mahmut Ekrem “Ah Nejat”, Abdülhak Hamit Tarhan “Küçük Melek”, Celal Sahir Erozan “Sana Yavrum”, Tevfik Fikret “Haluk’un Bayramı”, Ali Ekrem Bolayır “Küfeci Çocuk”, M. Emin Yurdakul “Çocuklar”, Cenap Şahabettin “Rüya-yı Yetim”, Mehmet Akif Ersoy “Bayram”, Orhan Seyfi Orhon “Küçük Sultan”, Yusuf Ziya Ortaç “Bebeğim”, Halide Nusret Zorlutuna “Oğluma”, Ahmet Kutsi Tecer “Anneler”, Nazım Hikmet “Kız çocuğu, Ya Ayni, Ya Habibi!”, Arif Nihat Asya

“Çocuklar, Mırıl Mırıl”, Ömer Bedrettin Uşaklı “O Ses, Başaklar Arasında”, Necip Fazıl Kısakürek “Ağlayan Çocuklar, Çocuk”, Asaf Halet Çelebi “Şefkat”, Ahmet Muhip Dıranas “Denizi Özleyen Çocuklar”, Ziya Osman Saba “Çocuk Gülüşleri, Patik Yap Kunduracı, Çocuklar Bakıyorlar”, Cahit Sıtkı Tarancı “Güneşe Aşık Çocuklar”, Orhan Veli Kanık “Masal, Fena Çocuk”, Coşkun Ertepinar “Güneyin Çocuğuna, Bebeğin Uykusu, Çocuk ve Yaşama Gücü, Ben Öğretmenim Çocuklar”, Fazıl Hüsnü Dağlarca “Dünyanın Bütün Çocuklarına Yazılmıştır, Nasihat, Varmalarımız, Çocuk Yığınları, Yarınki Umut, Gözleri”, Oktay Rıfat(Horozcu) “Polonyalı Çocuklar, Çocuk”, Behçet Necatigil “Dünya Çocuk Yılında I, Dünya Çocuk Yılında II, Mavi Işık Çocuklar Yıldızlar” A. Kadir “Ve Çocuklar”, İlhan Geçer “Yeşil Çağ, Büyüyen Eller, Evsiz- Barksız- Çocuksuz II”, Cahit Külebi Çocuklar I, Çocuğum”, Ceyhun Atuf Kansu “Dünyanın Bütün Çiçekleri”, Rüştü Onur “Şükret Allah’a Çocuğum, Söyle Bana Çocuk”, Sabahattin Kudret Aksal “Öğle Üstü Şiir II, Güz Akşamında Çocuk, Kahvede Satıcı Çocuk” Necati Cumalı “Bebek”, Arif Damar “Yaprak”, Mehmet Çınarlı “Çocuklar, Küçük Kaan, Küçük Prenses”, Sedat Umran “Çocukluğuma Dönüş, Çocuğun Düşü”, Ahmed Arif “Adiloş Bebenin Ninnisi”, Şükran Kurdakul “Çocuklar, Çocuklar”, Nurettin Özdemir “Başka İklimlere Sefer İçin Zorun Neydi”, Gültekin Samanoğlu “Çocuk”, Necati Zekeriya “Çocuğu Okula İlk Gün Giden Bir Annenin Dileği”, Cemal Süreya “Fotoğraf”, Sezai Karakoç “Anneler ve Çocuklar, Reklamlarda Yaşamak, Yapı Aralıkları, Rubailer, Ninni”, Gülten Akın “Selimin Ayağı, Annesi Çalışan Çocuğun Ağıdı”, Erdoğan Alkan “O Çocuklar Ne Oldu Bilmiyorum”, Kemal Özer “Perçem”, Yavuz Bülent Bakiler “Sivas’ta Yoksul Çocuklar, Çocuklar, Mektup, Menzil Menzil Büyüyen Hasretin, Çocuklar”, Özdemir İnce “Ninni Özlemi”, Hilmi Yavuz “Doğunun Bebeleri”, Ülkü Tamer “Sevgili Ölüler”, Hüsrev Hatemi Grili “Çocuk IV”, Alaeddin Özdenören “Kereme Ağıt, Habersiz”, Cahit Zarifoğlu “ve Çocuğun Uyanışı Böyle Başladı, Kıskançlık, Büyümek”, Ataol Behramoğlu “Bebeklerin Ulusu Yok, Bir Çocuğun Rüyası İçin Şiir, Bir Çocuğa Layık Olmak, Çocuğum, Sımsıcak Uyumaktasın Şimdi Sen, Gecemin Üzgün Çiçeği, Ağıt”, Muhsin İlyas Subaşı “Çiçekler ve Çocuklar, Çocuklar”, Süreyya Berfe “Ana, Çocuk ve Faşizm”, Refik Durbaş “Barış Koyun Çocukların Adını”, İsmet Özel “Yorgun”, Mehmet Ragıp Karcı “Çocukları Aramak”, Hüseyin Yurttaş “İshakkuşu, O Çelimsiz Çocuk”, İhsan Sezal “Çocuk Kuşları”, Cumali Ünaldı Hasannebioğlu “Yetimhane Çocukları İçin Şiir , Cahit Koytak “Futbol Oynayan Çocuklar”, Mehmet Atilla Maraş “Çocuğa Gazel”, Arif Ay “Çocuklar Nerde”, Beşir Ayvazoğlu “Güneş Daldan Dala Haylaz Çocuk, Masallar, Bayramlar ve Çocuklar”, Hasan Ali Kasır “Umut”, Adnan Yücel “Gözleri Şiir Yazan Çocuklar”, Murathan Mungan “Bir Oğul Kitabesi” V. Bahadır Bayrıl “Çocuk ve Lavanta”, Süleyman Çobanoğlu

“Sessiz Çocuklar İçin”, Sait Faik Abasıyanık “Şimdi Sevişme Vakti”, Aysen Akdemir “Gül Çiçeğim”, Hüseyin Alacatlı “Senin Masalın”, Sebahattin Ali “Köprünün Çocukları”, Derya Altıntren “Biz Çocuklar, Çocuk Umut”, Ahmet Altümsek “Çocukluk”, A. Osman Atak “Evlat Acısı”, Tayyip Atmaca “Bir Yelkenli Yüreğim”, Ebubekir Aydın “Yavrum”, Gündüz Aydın “Büyüsün Diye”, İdris Aydın “Masallar ve Çocuklar”, A. Rahim Balcıoğlu “Çocuklar”, Arif Bilgin “Canımızsın”, Hasan Nail Canat “Erik Ağacı Destanı” Yusuf Çağlar “Rüzgar ve Çocuk”, Hasan Demir “Çocuğum, Her Çocuğa Bir Şiir”, Yusuf Dursun “Kanatların Çocuklar”, Ahmet Efe “Balkondaki Çocuklar, Çocuklar Güle Benzer, İstemem, Gülücüklerine Muhtaç Adam”, Yılmaz Erdoğan “Çocuğum”, Necdet Göl “Çocuklar Kini Bilmeyen”, Aka Gündüz “Çocuk Marşı”, Rıfat Ilgaz “Çocuklarım”, İ. Raif Hanım “Ninni”, Yaşar Faruk İnal “Uzat Ellerini Yavrucuğum”, Sadettin Kaplan “Ağlama Çocuk, Kır Çiçekleri”, Ertuğrul Karakoç “Çocuk ve Turna”, İsmail KARAKURT “Küçük Bir Kuş Tarihi”, Yelda Karataş “Büyük Gözlü Çocuk, Sokak Senfonileri I”, Rıfkı Kaymaz “Çocuk ve Sabah”, Reşat Ekrem Koçu “Mersiye”, Ahmet Nail “İnsanoğlu ve Çocuk”, Ayla Oral “Hep Böyle Kal”, M. Necati Öngay “Çocuk ve Bahar” Şükrü Enis Regü “Bebek, Doğum Günü”, Cemal Sayan “Evler”, Cevdet Kudret “Çocukluk”, Durdu Şahin “Çocuklar, Çocuklar Gördüm”, M. Abdülfettah Şahin “Çocuk”, Lütfü Şehsuvaroğlu “Başaklar-Çocuklar, Ahmet Tufan Şentürk “Çocuklar ve Ben, Mustafa Ruhi Şirin “Bebeğe Ninni, Çocuklar Sevgicedir”, Fatma Tatçı “Çocuklar”, Mustafa Tatçı “Çocuk”, Mehmet Cemil Uğurlu “Dünya Çocuk Bahçesidir”, Hanifi Vural “Çocuğum”, Bestami Yazgan “Çocuktaki Kutlu Sır, Güllerin Güldüğü Zaman”, H. Ali Yücel “Ninni” Mustafa Ziyaioğlu “Çocuk” adlı şair ve şiirler yer almaktadır.

Turan Karataş tarafından Tanzimat’tan Cumhuriyet’e ve Cumhuriyet’ten günümüze 213 şairden seçilen 345 şiirden oluşmuş hacimli ve kapsamlı bir antoloji hazırlanmıştır. Şiirlerde anne-baba-çocuk-öğretmen ilişkisi, çocukların saflığı, savaş ve çocuklar, çocuk sevgisi ve çocukluğa duyulan özlem konularına yer verilmiştir. Konu yelpazesinin geniş olması ve kitabın hacimli olması çocuklara sıkıcı gelebilir. Kitabın hedef kitleşi çocuk olmasına rağmen edebi açıdan yetişkinlerin de dikkatini çekebilir.

Akif Paşa, Recaizade Mahmut Ekrem, Abdülhak Hamit Tarhan gibi şairlerin şiirlerinde yer alan çocukların anlamakta zorlanacakları kelimeler ve Arapça-Farsça tamlamalar dışında genel olarak şiirler kısa, açık ve anlaşılırdır.

Şiirler, genellikle beyit ve dörtlüklerle yazılmışlardır. Redif, kâfiye, ses benzerlikleri gibi ritim unsurlarına yer verilmiştir.

4.3.11. Çocuklar İçin Seçilmiş Şiirler Antolojisi (1997)

Biçim Açısından Kitabın İncelenmesi

Nurhan Kavuzlu'nun hazırladığı kitabın birinci baskısı 1997 yılında Kavram Yayınları tarafından yapılmıştır. Kitabın aynı yayınevi tarafından 2000 yılında yapılan ikinci baskısı incelenmiştir. Kitap orta boy, saman kâğıt ve 240 sayfadır.

İçerik Açısından Kitabın İncelenmesi

Kitapta Tevfik Fikret “Kış Baba, Yazın, Melek’in Kuzusu, Arı Sokar”, Orhon Seyfi Orhan “Sivrisinek”, Nâzım Hikmet “Dünyayı Verelim Çocuklara, Radyoaktiviteli Yağmurlar Üstüne, Trafik Memurları, Kız çocuğu”, Ahmet Kutsi Tecer “Tabiat Odam”, Ahmet Hamdi Tanpınar “Güneşin Işığı, Şamandıra Baba, Tahtadan Yaptığım Adam, Kedi”, Ahmet Muhip Dıranas “Denizi Özleyen Çocuklar, Testi”, Cahit Sıtkı Tarancı “Güneşe Âşık Çocuk, Bizimkiler, Kurban Bayramı, Çocukluk”, Ziya Osman Saba “Patik Yap, Kunduracı, Çocuklar Bakıyorlar”, Rıfat Ilgaz “Oğlum”, Halim Şefik “Somut, Var mısınız?”, Bedri Rahmi Eyuboğlu “Taze Taze, Oğlum Mehmede Ağaçlarımızı Takdim Ederim”, Oktay Rifat “Tomurcuk, Ekmek ve Yıldızlaar, Kaplumbağa, Horoz, Su Gibi Geçen Günler”, Orhan Veli Kanık “Dalgacı Mahmut, Ağacım, Rüya, Pırpırlı Şiir”, Fazıl Hüsni Dağlarca “Çocuk, Gece, Ayakkabılar, Yüzükoyun, Yeni Yaşama, Çocuklar, Oyun, Düş Satmak, Rahatlık”, Melih Cevdet Anday “Göl Kıyısında, Size Bağlı, Düzenli Dünya”, Behçet Necatigil “Kış Şarkısı, On Bir, Tahta, Kürsü, Çocuklar, Nineler, Fıkra”, A. Kadir “Oğlum Mehmet, Birinci Oğluma Ninni, Dile Bizden Çocuk Ne Dilersen”, Cahit Külebi “Köy Öğretmenleri, Hikâyeleri, Hikâye, Otobüs”, Orhon Murat Arıburnu “Kasap, Bu Ağaç Başka”, Necati Cumalı “Eve Dönen, Yaz Geçti”, Özdemir Asaf “Düello, O Akşam, Şakacı, İki İki, Nevzat Üstün “Hayvanat Bahçesi”, Can Yücel “Düz, Bayramlık, Hamama Karşı, Güya, Caponca, Ömrüne Bereket”, Metin Eloğlu “Çocuklar”, Tugut Uyar “Yapı”, Hasan Hüseyin “Güzel Coşku”, Halil Kocagöz “Masal”, Cemal Süreya “Sizin Hiç Babanız Öldü mü?”, Erdoğan Tokmakçıoğlu “Dedi ki, Türk Polisi, Cevap”, Ülkü Tamer “Akvaryum, Aferin Virgül, Virgül Korsanların Elinde, Uyku, At, Bebek”, Eray Canberk “Çocuklar ve Büyükler, Kentlerde Yaşayan Çocuklarda Oyun Oynamak İster, Apartmanlarda Yaşayan Çocukların Özlemleri”, Ataol Behramoğlu “Bir Çocuğun Rüyası İçin Şiir, Bir Çocuğa Layık Olmak, Bebeklerin Ulusu Yok, Çocuğum Sımsıcak Uyumaktasın Şimdi, Sevginin Önünde”, Süreyya Berfe “Çiğdemler”, Refik Durbaş “Barış Koyun Çocukların Adını”, Barış Pirhasan “Martılar”, Turgay Fişekçi “Son Dünya Savaşı”, Ahmet Erhan “Doğa”, Sunay Akın “Noktalı Virgül” adlı şair ve şiirleri yer almaktadır.

Kitabın başında Nurhan Kavuzlu çocuklara hitâben onları Türk şiirinin ustalarıyla tanıştırmak amacıyla bu antolojiyi hazırladığını belirtmektedir. Günlük hayatta kullanılan kelimelerin şairlerin kalemiyle büründükleri yeni anlamları çocuklara göstermek istediğini ifade etmektedir. Kitapta şiirleri yer alan şairlerin kısa hayatlarına da yer verilmiştir.

Şiirler “çocuk, oyuncak, oyun, doğa, hayvanlar, kent yaşamı” gibi konuları içermektedir. Şiirlerin büyük bölümü çocuk duyarlılığıyla yazılmıştır. Çocuk bakış açısını yansıtan şiirler seçilmiştir. Şiirler kısa, sade, samimi ve anlaşılır bir dille yazılmıştır. Şiirlerin geneli serbest ölçüyle yazılmıştır. Ritimli söyleyişe önem verilmiştir.

4.3.12. *Metin Celâl’in Çocuk Şiirleri Antolojisi (1998)*

Biçim Açısından Kitabın İncelenmesi

Birinci baskısı 1998 yılında Bulut Yayınları tarafından yapılan kitabın aynı yayınevi tarafından 2005 yılında yapılan üçüncü baskısı incelenmiştir. Kitap orta boy, saman kâğıt, 100 sayfadır.

İçerik Açısından Kitabın İncelenmesi

Kitapta Tefvîk Fikret “Kuşlarla”, Aka Gündüz “Temizlik, Okula Dönüş”, Orhan Seyfi Orhon “Atatürk”, Halit Fahri Ozansoy “Kedim”, Yusuf Ziya Ortaç “İlkbahar”, Mehmet Emin Yurdakul “Sakın Kesme”, Hasan Ali Yücel “Bayrağım, Cumhuriyet”, Ahmet Kutsi Tecer “29 Ekim”, Halide Nusret Zorlutuna “Gazi”, Nâzım Hikmet “Annen, Dünyayı Çocuklara Verelim”, Necip Fazıl Kısakürek “Anneciğim, Sayıklama”, İlhamî Bekir Tez “Sınıfta, Orman, İnsan”, Behçet Kemal Çağlar “23 Nisan”, Yaşar Nabi Nayır “Kelebek, Kümes Hayvanları”, Cahit Sıtkı Tarancı “Robenson, Çocukluk, Atatürk”, Ziya Osman Saba “Çocuklar Bakıyorlar, Bir Yer Düşünüyorum”, Rıfat Ilgaz “Çocuklarım”, Fazıl Hüsnü Dağlarca “Sincap, Gezi, Kitabım, Öğretmen, Çocuk Kuş, Aysel’in Geldiği Günler”, Coşkun Ertepinar “Annem”, Orhan Veli Kanık “Dalgacı Mahmut, Bayram, Rüya”, Oktay Rifat “Pencere”, Melih Cevdet Anday “Bir İlkbahar Şiirine Başlangıç”, Aziz Nesin “Çocuklarıma”, Behçet Necatigil “Evcik, Ağaçlarımız, Yıldızlarda Uyku, Resim”, Cahit Külebi “Rüzgâr, Mustafa Kemal, Uçak Yolculuğu”, Ceyhan Atuf Kansu “Uyuyan Güzel Anneye, Dünya Çocukları, Arılar, Şu sonsuz Koşu, 19 Mayıs 1919”, Suat Taşer “Anne”, Halim Yağcıoğlu “Ağaç Diyor ki”, Sabahattin Kudret Aksal “Doğa Dedi ki”, Necati Cumali “Serçe Kuşu”, Can Yücel “Kayıp Çocuk, Hayatta Ben En Çok Babamı Sevdim”, Mehmet Başaran “Sana Dair”, Ümit Yaşar Oğuzcan “Mustafa Kemali Düşünüyorum”, Metin Eloğlu “Çocuklar”, İlhan Demirarslan “Atatürk”,

Tahsin Saraç “Ana Öğüdü, Çocuklar Kardeş Oldu mu”, Ali Püsküllüoğlu “29 Ekim”, Özdemir İnce “Erik Ağacı”, Ülkü Tamer “Uyku”, Eray Canberk “Apartmanda Yaşayan Çocukların Gözlemleri, Kentlerde Yaşayan Çocuklar da Oyun Oynamak İster”, Ataol Behramoğlu “Bahar Şiiri, Bebeklerin Ulusu Yok”, Abdülkadir Bulut “Oyuncakçı Amca”, Sennur Sezer “Anneciğim”, İsmail Uyaroğlu “Oyun”, Gülsüm Akyüz “Anneciğim, Canım Benim” adlı şair ve şiirler yer almaktadır.

Metin Celâl, kitabın giriş bölümünde kitabı yazmasının iki amacı olduğunu söyleyerek bunları açıklamaktadır. İlk olarak İlköğretim çağındaki çocukların Çağdaş Türk Şiiri’nin önemli şairlerinin şiirleri aracılığıyla şiirle tanışmalarını sağlayarak Türkçeyi güzel ve etkili kullanmayı, duygularını paylaşmayı, hayal dünyasını genişletmeyi amaçlamaktadır. İkinci olarak ise Türkçe, Dilbilgisi, Hayat Bilgisi gibi dersler için çocuklara kaynak olması amaçlanmıştır.

Konu çeşitliliğine önem verilen antolojide “hayvan sevgisi, doğa sevgisi, okul sevgisi, bayrak sevgisi, yurt sevgisi, anne-baba sevgisi,” gibi temalara ağırlık veren şiirler yer almaktadır. Şiirler kısa, sade, akıcı ve anlaşılır bir dille yazılmıştır. Şiirler genellikle serbest ölçüyle yazılmıştır. Kâfiye, redif, kelime tekrarı, ses benzerlikleri şiirlerdeki ritim unsurlarıdır.

4.3.13. Cumhuriyet Dönemi Çocuk Şiirleri Seçkisi (1998)

Bîçim Açısından Kitabın İncelenmesi

Kitap Vedat Yazıcı’nın Editörlüğünde Ergun Evren, Mevlüt Kaplan ve Ahmet Özer tarafından hazırlanmıştır. İlk baskısı Kültür Bakanlığı Yayınları tarafından 1998 yılında yapılan kitabın yine Kültür Bakanlığı Yayınları tarafından 1999 yılında yapılan ikinci baskısı incelenmiştir. Kitap orta boy, 1. hamur kâğıt, 312 sayfadır.

İçerik Açısından Kitabın İncelenmesi

Kitaptaki şiirler “Atatürk, Kurtuluş Savaşı”, “Barış, Dostluk, Özgürlük, Özlem”, “Çocuk, Çocukluk, Oyun”, “Doğa”, “Ev ve Aile Çevresi”, “Hayvanlar”, “Yaşama Sevinci”, “Mevsimler”, “Yurt Sevgisi” olmak üzere dokuz başlık altında toplanmıştır.

“Atatürk, Kurtuluş Savaşı” başlığında Şaban Akbaba “Atatürk Havası”, Melih Cevdet Anday “Atatürk’ün Bir Saati Vardı”, Adnan Ardağı “Atatürk”, Faruk Nafiz Çamlıbel-Behçet Kemal Çağlar “Onuncu Yıl Marşı”, İlhan Demiraslan “Atatürk”, Ergun Evren “Mustafa Kemal”, Ahmet Köksal “Büyüyen Atatürk”, Cahit Külebi “Atatürk Kurtuluş Savaşı’nda”,

Nâzım Hikmet “Kuvayi Millîye’den”, Behçet Necatigil “Resim”, Ümit Yaşar Oğuzcan “Mustafa Kemal’i Düşünüyorum”, Halim Yağcıoğlu “Mustafa Kemal’ler Tükenmez”;

“Barış, Dostluk, Özgürlük, Özlem” başlığında A. Kadir “Birinci Oğluma Ninni”, Ahmet Ada “Gün Doğsun”, Derya Altıntren “Çocuklar”, Erdal Alova “Her Şeyin Yüreği Vardır”, Başaran Mehmet “Çağrı”, İlhan Berk “Son Yerine”, Abdülkadir Bulut “Oyuncakçı Amca”, Veysel Çolak “Kuşların Örgütlenişi”, Ahmet Muhip Dıranas “Şehrin Üstünden Geçen Bulutlar”, Refik Durbaş “Barış Koyun Çocukların Adını”, Haydar Eroğlu “Bir Deste Gül, Şanslı Çocuk”, Ergun Evren “Yaşamaz Hiçbir Şey Çocuklar”, Bedri Rahmi Eyuboğlu “Hele Bir Başlasın”, Cahit Irgat “Ağaç”, Özdemir İnce “Ben Mersin’e Gittiğim Zaman”, Aziz Karadeniz “Uç Beyaz Güvercin Uç”, Nâzım Hikmet “Kız Çocuğu”, Ahmet Özer “Yağmurda”, Kemal Özer “Göç”, Ziya Osman Saba “Bir Yer Düşünüyorum”, Tahsin Saraç “Çocuklara Kardeş Oldu mu”, Özgen Seçkin “Düş”, Mustafa Ruhi Şirin “Sevgi Çiçeği”, Ahmet Hamdi Tanpınar “Rıhtımda Uyuyan Gemi”, Cahit Sıtkı Tarancı “Robenson, Memleket İsterim”, Ömer Bedrettin Uşaklı “Deniz Hasreti”, Ahmet Uysal “Kuşların Dayanışması”, Hasan Hüseyin Yalvaç “Yalancının Mumu”, Hüseyin Yurttaş “Beklerken”, Ali Yüce “Anamı Arıyorum”;

“Çocuk, Çocukluk, Oyun” başlığında Şaban Akbaba “Çırağım”, Gülten Akın “Semo’nun Kardaşını Arama Türküsü”, Derya Altıntren “ Bir Çocuk Bir Dünya Mutluluk”, Ahmed Arif “Adiloş Bebe”, Özdemir Asaf “O Akşam”, Mehmet Aydın “Uyu Bebeğim Uyu, Erkenden Büyümüş Çocuklar”, Ataol Behramoğlu “Bir Çocuğun Rüyası İçin Şiir”, Abdülkadir Budak “Kazak”, Savaş Büke “Dilek”, Nurullah Can “Yıldız Anne”, Ali Cengizkan “Ardından Yürürken Çiçekçi Çocukların”, Asaf Halet Çelebi “Tahtadan Yaptığım Adam, Şamandıra Baba”, Fazıl Hüsnü Dağlarca “Anneme Verdiğim Söz”, Haydar Eroğlu “Ey Büyükler”, Turgay Gönenc “Eski Sokaklar”, Hüseyin Güney “Yurtdışında Bir Çocuk”, Nedret Gürcan “Yağmurundan”, Orhan Veli Kanık “Bayram”, Ceyhun Atuf Kansu “Bir Çocuk Bahçesinde”, Mevlüt Kaplan “Çocuk”, Hidayet Karakuş, “Penaltı Atılırken”, Tülay Koçak “Çiçek Oyunu”, Mustafa Ruhi Şirin “Koş Gel Bana”, Ülkü Tamer “Kırağı, Uyku”, Cahit Sıtkı Tarancı “Çocukluk”, Berin Taşan “Kızımın Elindeki Kalem”, Erhan Tıgılı “Büyü Çocuğum Büyü”, Yalvaç Ural “Özeleşiri”, İsmail Uyaroğlu “Çocuk ve Kar”, Sabahattin Yalkın “Çocuk Deliceleri”, Hasan Hüseyin Yalvaç “Küçükler ve Büyükler”, Necati Yıldıırım “Gökyüzü Çiçeği”;

“Doğa” başlığında Sabahattin Kudret Aksal “Doğa Dedi ki”, Metin Altıok “Telgraf Direkleri”, Melih Cevdet Anday “Tohum”, Talip Apaydın “Isıtan Güneşe Şiir, Davet”, Necati Cumalı “Açık Pencereden”, Fazıl Hüsnü Dağlarca “Gökanne”, Bedri Rahmi Eyuboğlu

“Oğlum Mehmed’e Ağaçlarımızı Takdim Ederim”, Hüseyin Ferhad “İlk Mavi”, Hüseyin Güney “Ne Demeli”, Hüseyin Hasan “Orman”, Cahit Irgat “Bulut”, Tülay Koçak “Mavi Işık, Bilmeceli Şiirler”, Kemalettin Kamu “Söğüt”, Ömer Kayaoğlu “Yaralı Çam”, Yaşar Miraç “Kağıthane Deresi”, Ahmet Özer “Elmalar ve Yıllar”, Kemal Özer “Çiçekler Çiziyorum”, Barış Pirhasan “Kapalı Göl”, Oktay Rifat “Yıldızlar”, Hasan Lâtif Sarıyüce “Yağmur Sonrası”, Sabih Şendil “Gökyüzü, Kavağın Hikâyesi”, Ruhi Mustafa Şirin “Yağmur Hanım”, Mümtaz Zeki Taşkın “Zakkum”, Güven Turan “Güney”, Sabahattin Yalkın “Altında-Üstünde, Akdenizleme”;

“Ev ve Aile Çevresi” başlığında Gülten Akın “Yüksek Evde Oturanın Türküsü”, Sabahattin Kudret Aksal “Giden”, Metin Eroğlu “Hazır Kasabaya İnmişken Bir de Resim Çektirelim Dedik”, Ahmet Erhan “Anne”, İbrahim Alâaddin Gövsa “Anne Sevgisi”, Yılmaz Gruda “Aile Albümü: Anne-Baba”, Mevlüt Kaplan “Anne”, Behçet Necatigil “Mavi Işık”, Şükrü Enis Regü “Bebek”, Tahsin Saraç “Ana Öğüdü”, Suat Taşer “Anne”, Yalvaç Ural “Büyüklerle Televizyon İzlemek”, İsmail Uyaroğlu “Çocuk ve Anne”, Necati Yıldırım “Güliden Güzel Anne”;

“Hayvanlar” başlığında “Salâh Birsal “Cıdır Böceği”, Necati Cumalı “Serçe”, Ayla Çınaroğlu “Kuşlar”, Ahmet Muhip Dıranas “Serçeler”, Mevlüt Kaplan “Kedim”, S. Hikmet Karahasanoğlu “Örümcek”, Hidayet Karakuş “Cazgır”, Cahit Külebi “Sonbahar Geliyor”, Yaşar Nabi Nayır “Kümes Hayvanları”, Şükrü Enis Regü “Balıklar”, Oktay Rifat “Kırlangıç”, Şevket Sarıbeyler “Karıncı ile Ağustos Böceği”, Oğuz Tansel “Çocukla Adam”, Ahmet Uysal “Kendini Beğenmiş Karga”, Hüseyin Yurttaş “Oynayan Ayı”, Nihat Ziyalan “Güvercin Uçuşu”;

“Yaşama Sevinci” başlığında Nihat Behram “Kuş Takvimi”, Ataol Behramoğlu “Eylül Sabahının Serinliği”, Cengiz Bektaş “Sevgi Ne Yandan Gelirse Gelsin”, Süreyya Berfe “Nalbant”, İlhan Berk “Ellerim”, Edip Cansever “Yaşamak Telaşı”, Cemal Süreya “Türkü”, Necati Cumalı “Günaydın”, Asaf Halet Çelebi “İnsanlar”, İlhan Demiraslan “Duvara Çizdiğim İnsanlar, Yeryüzünden Bahseden Üç Şiir”, Bülent Ecevit “Pülümür’ün Yaşsız Kadını, Uyum”, Orhan Veli Kanık “Gün Olur, Dalgacı Mahmut”, Hidayet Karakuş “Mektup”, Şükran Kurdakul “Uykuya Çağrı”, Nâzım Hikmet “Yaşamaya Dair”, Rüştü Onur “Memnuniyet”, Mehmet Necati Öngay “En Güzel Koku”, Ali Püsküllüoğlu “Uyku”, Oktay Rifat “Hayranlık”, Ziya Osman Saba “İyi İnsanlar”, Sabih Şendil “El”, Muzaffer Tayyip Uslu “Günaydın”, Ahmet Uysal “Çarpışan Güzellikler”, Halil Uysal “Sivas’ta Herhangi Bir Pazar İçin Şiirler”, Şemsettin Ünlü “Aydınlık Dünya”, Hilmi Yavuz “Geçmiş”;

“Mevsimler” başlığında Cengiz Bektaş “Güz”, Ahmet Muhip Dıranas “Kar”, Hasan Hüseyin “Mart”, Rıfat Ilgaz “Yaz Geliyor”, Ahmet Özer “Bahar”, Şükrü Enis Regü “Yaz Bitiyor”, Özgen Seçkin “Mart Yorgunu”, Sennur Sezer “Kışlar Yeşili Tüketemez”, Güven Turan “Eylül”, Şaban Akbaba “Umut”, Ahmet Altümsek “Atatürk Okulu”, Melih Cevdet Anday “Bir İlkbahar Şiirine Başlangıç” Abdülkadir Bulut “Öğretmenim”, Fazıl Hüsnü Dağlarca “Öğretmenin Dedikleri”, Rıfat Ilgaz “Çocuklarım”, İsmet Kemal Karadayı “Öğretmenim”, Behçet Necatigil “Tahta Kürsü Çocuklar”, Özgen Seçkin “Bizsiz Okullar”, İsmail Uyaroglu “İlk Ders”, Necati Yıldırım “Kokulu Silgi”, Can Yücel “Öğretmenin Düşü”;

“Yurt Sevgisi” başlığında Sabahattin Kudret Aksal “Anadolu Yaylasından”, Ahmed Arif “Anadolu”, Orhon Murat Arıburnu “Vatan”, Atilla İlhan “Türkiye”, Kemalettin Kamu “Karadeniz”, Cahit Külebi “Yurdum”, Tahsin Saraç “Türkiye”, Berin Taşan “Memleketin Hali”, Ahmet Kutsi Tecer “Halay Çeken Kızlar”, Ömer Bedrettin Uşaklı “Bursa’da Akşam”, Turgut Uyar “Türkiyem” şair ve şiirleri yer almaktadır.

Editör Vedat Yazıcı kitabın başında çocuklara seslenerek kitabın içeriğinden bahsetmektedir. Antolojide Cumhuriyet Dönemi şairlerine ait en fazla üç şiir yer almaktadır. Şiirlerin bir kısmı büyüklere yönelik, bir kısmı ise çocuklara yönelik şiirlerden oluşmaktadır. Şiirler temalara ayrılmış, temalara uygun şiirlere yer verilmiştir. Kitabın son bölümünde şiirleri kitapta yer alan şairler hakkında kısa bilgiler mevcuttur.

4.3.14. Dr. Ali Kasır’ın Çocuk Şiirleri Antolojisi (2000)

Biçim Açısından Kitabın İncelenmesi

Kitabın Denge Yayınları tarafından 2000 yılında yapılan birinci baskısı incelenmiştir. Kitap orta boy, 1. hamur kâğıt ve 458 sayfadır.

İçerik Açısından Kitabın İncelenmesi

Kitap, “Şiir ve Çocuk”, “Çocuk Şiirleri”, “Şairlerin Biyografileri, Sözlükçe, Kaynaklar” olmak üzere üç bölümden oluşmaktadır.

Birinci bölümde “Çocuk ve Sevgi, Saf Şiir-Çocuk, Çocuklar Çiçektir, Kim Demiş Çocuk Küçük Şeydir, Çocuk ve Oyun, Acı Çekmek Çocukların Kaderi midir?, İçimizdeki Çocuk, Geçmişe Özlem: Ahh Çocukluk!, Çocuk ve Allah, Çocuk ve Ölüm, Sonuç” başlıklarında “Çocuk” hakkında yazılan yazılar yer almaktadır.

İkinci bölümde yer alan çocuk şiirleri ve yazarları şunlardır:

Es’ad Muhlis Paşa “Gazel”, Akif Paşa “Mersiye”, Recaizade Mahmut Ekrem “Çocuk, Ah Nijâd”, Abdülhak Hamit Tarhan “Küçük Melek”, Celal Sahir Erozan “Sana Yavrum”,

Mehmet Celâl “Sû-i İ’tiyad”, Yavaş Uyuyor”, Tevfik Fikret “Haluk’un Bayramı, Senin Yerinde”, Ali Ekrem Bolayır “Küfeci Çocuk”, Mehmet Emin Yurdakul “Çocuklar”, Mehmet Akif Ersoy “Küfe”, İbrahim Alâettin Gövsa “Bugünün Çocuklarına”, Ahmet Kutsi Tecer “Hasta Çocuğa Türkü”, Nâzım Hikmet “Kızçocuğu, Ninni”, Zeki Ömer Defne “İçimdeki Çocuk, Ziller Çalacak”, Arif Nihat Asya “Çocuklar”, Ömer Bedrettin Uşaklı “O Ses”, Necip Fazıl Kısakürek “Ağlayan Çocuklar, Çocuk, Ninni”, Asaf Hâlet Çelebi “Şefkat, Ömer Çocuk”, Cevdet Kudret “Çocukluk”, Ahmet Muhip Dıranas “Denizi Özleyen Çocuklar”, Cahit Sıtkı Tarancı “Çocukluk, Güneşe Aşık Çocuk, Çocuk Bahçesinde Gezerken, Robenson”, Ziya Osman Saba “Patik Yap Kunduracı, Çocukluğum, Çocuk Gülüşleri”, Rıfat Ilgaz “Çocuklarım”, Coşkun Ertepinar “İçimdeki Çocuk, Çocuklar Güvenle Dönecek Evlerine, Çocuk ve Yaşama Gücü, Çocuk Bahçesinde”, Fazıl Hüsnü Dağlarca “Bu Eller miydi, Nasihat, Dünyanın Bütün Çocuklarına Karşı Yazılmıştır, Çocuklar Kralı”, Mehmet Necati Öngay “Çocuk ve Bahar”, Orhan Veli Kanık “Masal”, Oktay Rifat “Çocuk, Çocuklar, Çocuk”, Melih Cevdet Anday “Çocukluğumun Gündüz Uykuları, Dursun Bebeğe Ninni”, Behçet Necatigil “Çocuklar, Yıldızlar, Korku, Dünya Çocuk Yılında”, A. Kadir “Ve Çocuklar”, Cahit Külebi “Çocuklar, Masaldaki Çocuk”, İlhan Geçer “Yeşil Çağ, Büyüyen Eller”, Ceyhun Atuf Kansu “Kızamık Ağıdı, Çocuklar”, Muazzez Menemencioğlu “Çocuk”, Ömer Faruk Toprak “Doğaya Bakan Çocuk”, Sabahattin Kudret Aksal “Çocuk, Güz Akşamında Çocuk, Çocuk”, Halil Soyuer “Çocuk”, Necati Cumalı “Çocuk, İstanbul ‘un Serseri Çocukları”, Özdemir Asaf “Çocukçada Ben Varım, Epigram, Çan, O Akşam, Kocaman”, Arif Damar “Çocukluğum”, Mehmet Çınarlı “Çocuklar”, Sedat Umran “Çocuğun Düşü, Çocukluğuma Dönüş”, Mehmet Ergönül “Bir Çocuk Kayboldu, Fırtınaların Götürdüğü Çocuk”, Ümit Yaşar Oğuzcan “Mesut Ninni”, Ahmed Arif “Adiloş Bebeğin Ninnisi”, Ahmet Ayberkin “Sen, Sonsuz Gibi”, Gültekin Sâmanoğlu “Çocuk”, Metin Eloğlu “Çocuklar”, Nurettin Özdemir “Başka İklimlere Sefer İçin Zorun Neydi?”, Şükran Kurdakul “Çocuklar”, Ali Yüce “İnsan Tomurcukları”, Arif Coşkun “Bahar Otu”, Nüzhet Erman “Çocuk Uykusu”, Bahaettin Karakoç “Ay ve Çocuklar”, Seyfettin Başçılar “O Çocuklar”, Cemal Süreya “Fotoğraf”, Gülten Akın “Çocuğun Ölümü, Annesi Çalışan Çocuğun Ağıdı”, Sezai Karakoç “Bahçe Görmüş Çocukların Şiiri, Reklamlarda Yaşama, Büyüyüp de Çocuk Kalmak, Yer Aralıkları, Çocukluğumuz”, Güngör Gençay “Çocuk Resimleri, Güzel Çocukluk”, Ali Püsküllüoğlu “Çocukları Ülkemin, Öğretmensiz Öğrenen Çocuk, Akşamın Suları Serçeli”, Erdoğan Alkan “O Çocuklar Ne Oldu Bilmiyorum, Kuş Ormanı”, Ertuğrul Karakoç “Uçtu Uçtu Düşlerin Uçtu, Çocuk ve Turna, Bu Bir Ağittir Çocuklara”, Hilmi Yavuz “Doğunun Bebeleri, Akşam ve Çocuk”, Yavuz Bülent Bâkiler “Çocuklar, Sivas’ta Yoksul Çocuklar,

Orda Bir Çocuk Burda Ben”, Ülkü Tamer “Ölüm Seçen Çocuklar”, Ayla Oral “Hep Böyle Kal, Yalnız Çocuklar Bilir”, Hüsrev Hatemi “Grili Çocuk”, M. Fethullah Gülen “Çocuk”, Erdem Bayazıt “Çocuk Burcundan”, Akif İnan “Doğrul Bana”, Alaettin Özdenören “Habersiz, Kerem’e Ağıt”, Cahit Zarifoğlu “Kutsal Mavi Çocuk Şiiri, O Çocuk”, M. Alâaddin Asna “Çocuk ve Toprak”, Ali Akbaş “Bebeğe”, Ataol Behramoğlu “Bir Çocuğa Layık Olmak, Bir Çocuğun Rüyası İçin Şiir”, Bebeklerin Ulusu Yok, Çocukluğum”, Muhsin İlyas Subaşı “Çocuk, Çiçekler ve Çocuklar, Geleceğe El Uzatan Bir Çocuk, Çocuklar”, Abdülkadir Bulut “Senin Adın Evladım”, Dilaver Cebeci “Çocuk ve Resim”, Ramazan Tunç “Çocuk, İki Dilim”, İsmet Özel “Yorgun”, Özkan Mert “Sevgili Çocuk”, Refik Durbaş “Barış Koyun Çocukların Adını”, Sadettin Kaplan “Ne Çok İsterdim Yavrum”, Ali F. Bilir “Kardelen Çiçeği”, M. Berdan Karagöz “Çocuklar, Gitti Çocukluğum, Çocuk ve Evren”, M. Ragıp Karcı “Çocukları Aramak”, Nurettin Durman “Çocuk, Kuşlar Çekiliyor Artık”, Ahmet Telli “Çocuğun Sen II”, Mehmet Taner “Çocuk”, Nihat Behram “Yeni Doğmuş Bir Çocuğa Bakarak, Kuş Takvimi”, Osman Sarı “Çocuk”, Paşa Çeten “Âmâ Çocuğun Gözleri”, Yahya Akengin “Çocuk”, İhsan Sezal “Çocuk Kuşları, Çocukluğa Özlem, Yalnız Kentlerin Çocuğu”, Metin Önal Mengüşoğlu “Filistinli Çocuklar, Oğlumu Öpmeden”, Cazim Gürbüz “Çocuklarımız”, İsmail Uyaroğlu “Çocuk Şiirleri, Annesi Almanya’da Çalışan Çocuğun Şiiri”, Çocuklar Güven İster”, Cahit Koytak “Futbol Oynayan Çocuklar”, Cumali Ünalı Hasannebioğlu “Yetimhane Çocukları İçin Şiir, Anası Yok Çocuklar İçin Şiir”, Mehmet Atilla Maraş “Çocuğa Gazel, Bildiri Dağıtan Çocuk”, Şahin Uçar “Zen Paradoksu: Şiire Çağrı”, Yusuf Dursun “Gözlerime Gül Çocuk, Sana Şiir Gerekmez Çocuk, Kanatların Çocuklar”, Ebubekir Eroğlu “Bir Âna Ait Sesler”, Mehmet Adil Oymak “Ağlama Çocuk”, Rıfkı Kaymaz “Çocuk ve Sabah”, Avni Doğan “Uyur Çocuklar, Ey Çocuk, Ortadoğu’da Çocuklar”, Dağıstan Kılıçaslan “Çocuk”, İhsan Işık “Akdeniz Kıyısında Bir Çocuk”, Oya Uysal “Ölürüm Çocuk”, Adnan Yücel “Gözleri Şiir Yazan Çocuklar”, Mehmet Tevfik Ozan “Kerpiç ve Çocuk”, Arif Ay “Öncü, Mavi Koşar Kuşlar”, Beşir Ayvazoğlu “Bakardım Güneş Avuçlarımda, Güneş Daldan Dala Haylaz Çocuk, Masallar, Bayramlar ve Çocuklar”, Hasan Ali Kasır “Umut”, Olcay Yazıcı “Eleğimsama”, Ahmet Sıvacı “O Çocukların Pembeydi Şapkası, Bir Avuç Masal, Bir Tebessüm Canan,”, A. Vahap Akbaş “Hüznün Çocukları, Çocuk Yüzleri, Banliyö Treninde Çocuklar”, İbrahim Hakkı Gündoğdu “Sert Basın Çocuklar Merdivenlere”, Mustafa Özçelik “Anneler ve Çocuklar, Aydınlanır Yeryüzü, Yaşamak Dediğimiz O Sevda, Armağanlar Getir Bana”, Abdülkadir Turan “Mutluluk Bu Muydu?”, Ahmet Efe “Balkondaki Çocuklar, Çocuklar Güle Benzer”, Faruk Uysal “Çocuk ve Korku”, Mehmet Ocaktan “Çocukluğuma Hiç Borçlanmadım, Kırmızı Kurdela Çocuk”, Murathan

Mungan “Bir Oğul Kitabesi, Bir Fotoğrafın Çocukluğu”, Mustafa Ruhi Şirin “İpsiz Uçurtma Düşleri, Çocukların Bilgeliği, Çocuk Ülkesi, Çocuk Sesli İşaret, Çocuk Kalbimdeki Kuş”, Rıdvan Canım “Çocukluk İşte”, Ümit Aktaş “Çocuk, Kızıma”, Ahmet Mercan “Cevapsız Büyüyen Soru”, İbrahim Demirci “Yarışırdı Yüreklere, Suçlu Çocuk, Kandil”, Kâmil Aydoğan “Çoban Vakitler”, Mustafa Emre “Halk Çiçekleriydik, Yürekte Gün Batımı”, Recep Garip “Güneşi Karşılamaya Giden Çocuk”, Sefa Kaplan “Bir Çocuk İçin, Eski Bayramlar”, Turgay Fişekçi “Asi Çocuk”, Yaşar Akgül “Bu Dünyanın Filistin’i”, Yaşar Bedri Özdemir “Yaz Şimdi”, Bayram Bilge Tokel “Gece, Çocuk ve Anne”, Bestami Yazgan “Güllerin Güldüğü Zaman, Çiçek Dili”, Ahmet Tarhan “Sıtmalı Çocuk”, Cemal Sayan “Evler”, Ömer Erinç “Yüzünü Tenhalara Çizen Çocuk, Çocuk, Güvercin Uçuşlarından”, Şakir Kurtulmuş “Haziran Çocukluğu, Ah Güzel Bir Gün”, Ali Ekecik “Çocuk”, Cafer Turaç “Gözleri Hülyalı Çocuk”, Mustafa Hatiplar “Sevgi Yetmiyor Çiçeklerin, Necat Çavuş “Son Işık, Çocuk”, Adem Turan “Çocuk ve Gece, Çocuk ve Düş, Melekler ve Çocuklar”, Durdu Şahin “Gül Çocuk, Güzel Çocuk, Gözleriyle Gülen Çocuk”, Levent Sunal “Prelid, Çarşılarında Yağmur Çocuklara, Yaz Bitti”, Mustafa İslamoğlu “Hümeysra”, Nazım Payam “Kar Çizgileri”, Nurullah Genç “Sen de Kıvrın Bebeğim”, Sabah Kara “Silgi ve Çocuk”, Gökhan Akçiçek “Halepçeli Bir Bebek, Annesine Benzeyen Çocukların Şiiri, Giden Çocuğun Şarkısı”, Mehmet Erdoğan “Sevdalı Çocuklar, Çocuk Ağlayışlarında Yorulmak”, Osman Konuk “Bebekler Tütün İçmeli”, Ömer Kazazoğlu “Yüreği Kayıp Çocuk”, Bünyamin Doğruer “Çatal Yürekli Çocuklara, Yüzünü Ay Işığı Çizmiş Çocuk”, Hasan Ejderha “Artık Yok Çocuklar, Yokluk Ülkesinin Çocukları”, Hüseyin Alemdar “Kuş Göndermek”, Hüseyin Atlansoy “Tayf”, Müştahir Karakaya “Epopeler III Ben, V. Çocuk”, Selim Erdoğan “Sis”, Tacettin Şimşek “Çoban Çocuk”, Tayyip Atmaca “Bir Yelkenli Yüreğim”, Ahmet Yalçınkaya “Bosnalı Çocuk Gözleri”, Hasan Akçay “Çocuklar Ağlamasın”, Hüseyin Sönmezler “Bir Çocuğun Eli Uzanır”, Mehmet Narlı “Yumuşak Yürekli Seyyâh”, Mürsel Sönmez “Büyüt Çocuk Elleri”, Necati Polat “Çocukluğumdan Kalma Kirli Bir Yüzüm Vardı”, Süleyman Çelik “Çocuk İçin Şiir, Sessiz Kelimeler” Şaban Abak “Çocukluk”, Abdullah Yiğitoğlu “Bosnalı Çocuklarınız, Bir Duman Kadar”, Cevat Akkanat “Güldü, Kafyâmim”, Cevat Özyurt “Kitap ve Çocuk”, Davut Güner “Serencam”, Hıdır Toraman “Anantarika Karma”, İdris Aydın “O Çocuklar İçin”, Birgün Çocuklar, Ve Ölüm Sessizce”, İlhami Atmaca “O Çocuklar Öyle Mahzun, İçimde Küçük Bir Çocuk Saklanıyor”,

İsmail Karakurt “Bir Zamanların Şarkısı, Küçük Bir Kuş Tarihi”, M. Rifat Ulusoy “Ah Çocuklar”, Muhsin Macit “Adın Umut Bebeğim”, Mustafa Aydoğan “Kurdela”, Nazir Akalın “Gölgeler”, Tülay Koçak “Çocukluk Düşleri, Çocuk ve Kelebek”, Âtîf Bedir “Esmâ”,

Hayrettin Durmuş “Gül Bebek” Hayrettin Orhanoğlu “Düşsel Kent Üstündeki Bulut ve Çocuk, Masal”, Hüseyin Akın “Çarşığı, Çocuk ve Gece, Çocuk Gözlerimi Saran Sarmaşık, Uykunun Çocukları, Seyfetiin Ünlü “Kudüs’te Sabah Namazı”, Mevlana İdris Zengin “Kuş Renkli Çocukluğum”, M. Hanifi İspirli “Çocuk Türküsü”, Mustafa Ökkeş Evren “Yıldız Toplayan Çocuk”, Selami Ece “Çocuk Resimleri”, Servet Yüksel “Çocuğun Dünyası”, Şahin Taş “Ay ve Çocuk, Yoğorum, Çocuk, Çağın Ebâbilleri”, Hüseyin Alaçatlı “Masal Çocukları”, Mustafa Pınarbaşı “Ağzımda Sümbül Kokusu”, Ömer Erdem “Bir Çocukluğu Yitiriş”, Yasin Mortaş “Ruhumun İncelen Uykusu”, Ali Coşkun Hirik “Elleriyle Karayel Tutan Çocuklar”, Fatih Okumuş “Çocuk”, İbrahim Kıras “Öyle Küçük”, Mustafa Muharrem “İçrek Çeri”, Özcan Ünlü “Bu Çağın Çocukları, Çıkıp Karanlıklardan, Yangınlar Çıkarken”, Talip Işık “Kutlu Şehir”, Mehmet Kurtoglu “Bana Kendini Anlat”, Esver Ölüç “Artık Kelimenin Düğünü Olmayacak”, İbrahim Tenekeci “Hayın Yaz”, Ertuğrul Aydın “Kuzeyli Çocuk”, Mehmet Aycı “Bebek”, Şeref Bilsel “Dar Zaman Rivayetleri”, Mehmet Akif Kireççi “Balıkçı”, Hüseyin Burak Us “Ölüveren Çocuk”.

Hasan Ali Kasır, kitabın “Sunuş” bölümünde antolojiler hakkında genel bilgiler verdikten sonra hazırladığı antolojinin içeriği ve özelliklerinden bahsetmiştir. Kitapta Esat Muhlis Paşa’dan başlayarak günümüz şairlerinin de içinde yer aldığı 350 civarında şiir bulunmaktadır. Şiirler, şairlerin çocuk konusundaki duygularını, çocukluk günlerine özlemlerini, çocukluk döneminin güzelliklerini dile getirmektedir. Kasır, kitaptaki şiirlerin çocuklar için yazılmadığını, çocuklar hakkında, çocuk konulu, çocuk temalı olduğunu belirtmektedir.

4.3.15. İlköğretim Okulları İçin Seçme Çocuk Şiirleri Antolojisi (2001)

Bîçim Açısından Kitabın İncelenmesi

Ekrem Aytaç’ın hazırladığı kitabın ilk baskısı Damla Yayınevi tarafından 2001 yılında yapılmıştır. Kitabın, aynı yayınevi tarafından 2002 tarafından yapılan baskısı incelenmiştir. Kitap orta boy, 1. hamur baskı, 80 sayfa ve resimlidir.

İçerik Açısından Kitabın İncelenmesi

İlköğretim Okulu sınıflarında öğrenim gören öğrenciler için hazırlanan kitap, tüm sınıflarda ortak olan 12 ünite ve belirli gün ve haftalarla ilgili şiirleri içermektedir.

“Okulumuz Açıldı” ünitesinde Aka Gündüz “Okula Dönüş”, Şükrü Enis Regü “Okul Dönüşü”, Bestami Yazgan “Okul Özlemi”, Aşık Veysel “Okul”;

“Sağlıklı Büyüyelim” ünitesinde Fazıl Hüsnü Dağlarca “Besinler”, Vehbi Cem Aşkun “Sağlık Öğüdü”, Ali Yüce “Yüreğim”, Aşık Veysel “Hastahane”;

“Yakın Çevremiz” ünitesinde Asaf Hâlet Çelebi “İnsanlar”, Yalvaç Ural “Komşuların Yardımı”, Ziya Osman Saba “İyi İnsanlar”, Ekrem Aytaç “Bizim Mahalle”, Ahmet Kutsi Tecer “Orda Bir Köy Var Uzakta”;

“Çevremizdeki Canlılar” ünitesinde İbrahim Alâettin Gövsa “Kelebek”, Cahit Sıtkı Tarancı “Kuşlar”, Mevlüt Kaplan “Kedim”, Mustafa Ruhi Şirin “Leyleğe Verdiğim Söz”, Hasan Lâtif Sarıyüce “Kümeşteki Dostlarımız”;

“Dünya ve Uzay” ünitesinde Yalvaç Ural “Gün Batımı”, Gökhan Evliyaoğlu “Selâm Götür Aydede!”, Cazibe Irmak “Güneş”, Mevlanâ İdris “Güneşe Sordum”, Cahit Zarifoğlu “Dünya”;

“Ailemiz” ünitesinde Mustafa Ruhi Şirin “Bebeğe Ninni”, Ali Osman Tak “Ailemiz”, Rakım Çalapala “Evimiz”, Galip Naşit Arı “Kardeşim”, Sadettin Kaplan “Akbaba”;

“Taşıtlar ve Trafik” ünitesinde Rakım Çalapala “Küçük Gemi”, Hasan Şen “Trafik Işıkları”, Mehmet Necati Öngay “Taşıtlar”, Necip Fazıl Kısakürek “İstasyon”, Cahit Külebi “Otobüs”;

“İletişim” ünitesinde Mümtaz Zeki Taşkın “Postacı”, Ekrem Aytaç “İletişim Dünyası”, Cazibe Irmak “Telefon”;

“Mevsimler” ünitesinde Nuri Kahraman “Aylar Geçiyor”, Yunus Zeyrek “Kış”, Ahmet Efe “Kardan Adam Eridi”, Rakım Çalapala “Sonbahar”, Ekrem Aytaç “Bereket”;

“Güzel Yurdumuz Türkiye” ünitesinde Tevfik Özben “Yurdum”, Arif Nihat Asya “Bayrak”, Mehmet Âkif Ersoy “Cenk Şarkısı”;

“Madde ve Enerji Kaynakları” ünitesinde Kâzım Saymal “Enerji Kaynakları”, Adnan Çakmaçioğlu “Elektrik”, Arif Nihat Asya “Su”, Cahit Külebi “Yağmur”; “Tatile Giderken” ünitesinde Cazibe Irmak “Yaz Tatili”, Mevlüt Kaplan “Tatil Geldi”, Cahit Zarifoğlu “Kırlara Gidiyorum”, Mehmet Faruk Gürtunca “Tatil Gezintileri” şair ve şiiirleri antolojide yer almaktadır.

İlköğretim Haftası için Fahrünnisa Elmalı’nın “İlköğretim Haftası”, Yangından Korunma Haftası için Tahsin Bilengil’in “Yangın”, Hayvanları Koruma Haftası için Orhan Seyfi Orhon’un “Kanarya”, Dünya Çocuk Günü için Adnan Çakmakçioğlu’nun “Bir Dünya Bırakın”, Cumhuriyet Bayramı için Ali Püsküllüoğlu’nun 29 Ekim, Kızılay Haftası için Hasan Sarpel’in “Kızılay”, Atatürk Haftası için Cahit Sıtkı Tarancı’nın “On Kasım”, Çocuk Kitapları Haftası için Şükrü Enis Regü’nün “Kitaplarım”, Öğretmenler Günü için Sadettin Kaplan’ın “Öğretmenim”, İnsan Hakları Haftası için Mehmet Necati Öngay’ın “İnsan Hakları Uğruna”,

Tutum Yatırım ve Türk Malları Haftası için İsmail Hakkı Sunat'ın "Yerli Malı", Verem Savaş Eğitimi Haftası için Hasan Şen'in "Verem Hastalığı", Enerji Tasarrufu Haftası için Öner Kemal'in "Tasarruf Ne Güzeldi", Millî Eğitim Bakanlığı Vakfı Kuruluş Günü için Ali Osman Atak'ın "Vakıflara Yardım Edin", Yeşilay Haftası için İsmail Hakkı Talas'ın "Yeşilay", Orman Haftası için Mevlüt Kaplan'ın "Orman", Kütüphaneler Haftası için Hasan Şen'in "Kitaplar", Turizm Haftası için Şükrü Enis Regü'nün "Dünyayı Dolaşsam", Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı için Rakım Çalapala'nın "23 Nisan", Anneler Günü için Ramazan Gökalp Arkın'ın "Anneciğim", Sakatlar Haftası için Tevfik Fikret'in "Kör ile Kötürüm", Müzeler Haftası için Tahsin Saraç'ın "Türkiye", Atatürk'ü Anma Gençlik ve Spor Bayramı için Ali Ulvi Elöve'nin "Gençlik Marşı", Çevre Koruma Haftası için Ali Osman Atak'ın "Çevremiz" şiiri antolojide yer almaktadır.

Şiirler kısa, sade, anlaşılır ve akıcı bir dille yazılmıştır. Şiirlerde çocuğun günlük hayatta karşılaştığı, bildiği kelimeler tercih edilmiştir.

4.3.16. Türk Edebiyatından Çocuklara Şiirler Antolojisi (2001)

Biçim Açısından Kitabın İncelenmesi

Arif Ay'ın derlediği kitabın, Akçağ Yayınları tarafından 2001 yılında yapılan birinci baskısı incelenmiştir. Kitap orta boy, 1. hamur kâğıt, 400 sayfadır.

İçerik Açısından Kitabın İncelenmesi

Kitapta "Abdullah Öztemiz Hacıoğlu "Annelerin Serdiği Yataklar, Beşik ve Çocuk", Abdurrahim Karakoç "Acı Duygular", Abdulhak Hamid Tarhan "Küçük Melek", Abdülkadir Bulu "Çocuklara Dair Dizemler", Adem Turan "Çocukluk Özlemi", Adnan Yücel "Gözleri Şiir Yazan Çocuklar", Ahmet Efe "Sorular", Ahmet Erhan "Anne, Bugün de Ölmedim Anne, Oğlu", Ahmet Hamdi Tanpınar "Selâm Olsun, Akşam", Ahmet Haşim "Sonbahar, Yarı Yol, Orman", Ahmet Kutsi Tecer "Anneler", Ahmet Muhip Dıranas "Denizi Özleyen Çocuklar, Serçeler, Masal, Rüya", Ahmet Necdet "Tuhaf Bir Bayramyeri", Ahmet Telli "Giz", Ahmet Tufan Şentürk "Çocuklar ve Ben", Alaeddin Özdenören "Kerem'e Ağıt, Narin Irmaklar, Habersiz", Ali Akbaş "Nineme Ninni, Küçük Akıncılar", Ali Cengizkan "Sokaklardan", Ali Ekecik "Çocuk", Ali Ekrem Bolayır "Küfeci Çocuk", Ali Göçer "Kudüs Gölgesi", Ali Püsküllüoğlu "Amcama Söylediğim Kuşlar", A. Kadir "Ve Çocuklar", Ali Rıza Saraçoğlu "Yarınlar Sizin Olacak", Arif Ay "Mavi Koşar Kuşlar, Öncü, Çocuklar Nerede", Arif Damar "Yaprak", Arif Dülger "Aydede", Arif Nihat Asya "Anne, Masallarla, Mektup, Fetih Marşı", Asaf Hâlet Çelebi "Şefkat, Ömer Çocuk, Kedi, Tahtadan Yaptığım Adam", Ataol Behramoğlu

“Bir Çocuğun Rüyası İçin Şiir, Bir Çocuğa Layık Olmak, Sevginin Önünde”, Âtîf Bedir “Üçüncü Sayfa Hikâyeleri”, Atillâ İlhan “Eski Sinemalar”, Avni Doğan “Gitti Bahar”, Avni Engüllü “Kuşlarla Gelen Selâmlar”, Bahattin Karakoç “Bir Çocuk Parkında Çocuklarla”, Bayram İbrahim “Çocuk, Çocuklara Şiirleme”, Bedri Rahmi Eyüboğlu “Oğlum Mehmed’e Ağaçlarımızı Takdim Ederim”, Behçet Aysan “Çiçekçi Kız”, Behçet Necatigil “Evcik, Yıldızlarda Uyku, Ekmek Kırıntıları, Korku, Hesaplar, Mavi Işık, Yıldızlar”, Bestami Yazgan “Çocuktaki Kutlu Sır”, Beşir Ayvazoğlu “Bakardım Güneş Avuçlarımda, Güneş Daldan Dala Haylaz Çocuk”, Cahit Irgat “Sokak, Bizim Sokak”, Cahit Koytak “Futbol Oynayan Çocuklar”, Cahit Külebi “Evvel Zaman İçinde, Masaldaki Çocuk, Çocuğum”, Cahit Sıtkı Tarancı “Çocukluk, Uçtu Uçtu, Çocuk Bahçesinde Gezerken, Güneşe Âşık Çocuk”, Cahit Tanyol “Aynalar Konuşursa, İçimde Bir Bulut Var, Hatırlama”, Cahit Zarifoğlu “Masal, Anlamak, Böyle Ol Böyle Söyle, O Çocuk, İşaret Çocukları, O Ninniye İstiyorum”, Can Yücel “Hayatta Ben En Çok Babamı Sevdim”, Celal Sahir Erozan “Sana Yavrum”, Cemal Sayan “Elif İçin”, Cemal Süreya “Fotoğraf, Sizin Hiç Babanız Öldü mü?”, Cevat Akkanat “Güldü”, Cevdet Kudret Solok “Çocukluk”, Ceyhun Atuf Kansu “Dünyanın Bütün Çiçekleri”, Coşkun Ertepinar “Ay ve Çocuk”, Cumali Ü. Hasannebioğlu “Anası Yok Çocuklar İçin İkinci Şiir”, Dilâver Cebeci “Çocuk ve Resim”, Durdu Şahin “Çocuklar Gördüm”, Ebubekir Eroğlu “Masum Irmak”, Ece Ayhan “Meçhul Öğrenci Anıtı”, Edip Cansever “Umutsuzlar Parkı”, Enis Batur “Yüzler, Yedi”, Eray Canberk “Kentlerde Yaşayan Çocuklarda Oyun Oynamak İster, Apartmanda Yaşayan Çocukların Gözlemleri, Çocuklar ve Büyükler”, Erdem Beyazıt “Güvercinler, Sana, Bana, Vatanıma, Ülkemin İnsanlarına Dair”, Ertuğrul Aydın “Kuzeyli Çocuk”, Faruk Nafiz Çamlıbel “Memleket Türküleri”, Faruk Uysal “Çocuk ve Korku”, Fazıl Hüsnü Dağlarca “Çocuksuz Geceler, Yarı Aydınlıklar ki Sahipsiz, Allaha ve Bize Dair, Çocuk, Gece, Ayakkabılar, Ağır Hasta, Dünyanın Bütün Çocuklarına Karşı Yazılmıştır”, Rahatlık, Uykuda Yürüyen”, Ferit Edgü “Uykuda Çocuklar”, Feyyaz Kayacan “İstek”, Gökhan Akçiçek “Bulutlar Ölmese Güneşi, Deniz Kaçağı, Filistinli Çocuklara Birinci Şiir, Filistinli Çocuklara İkinci Şiir, Filistinli Çocuklara Üçüncü Şiir”, Gültekin Akın “Eller İlahisi”, Gültekin Sâmanoğlu “Öğüt, Çocuk”, Halim Yağcıoğlu “Yol Boyunca”, Hasan Akay “Gökkuşağı Alnım, Bir Günün Serüveni, Çocukluğum Ayışığım Benim”, Hasan Âli Yücel “Çocuklarımla Nefesi”, Hasan Ejderha “Çocuklar Beyaz Güler, Yokluk Ülkesinin Çocukları”, Hasan Mercan “Kızım”, Hasan Selami Binay “Şair Kuyusu”, Haydar Ergülen “Anne”, Hicabi Kırlangıç “Ağlayan Çocuk Fotoğrafı: Bosna”, Hilmi Yavuz “Hilmi’nin Çocukluğu, Uçak Çocuk, Doğunun Bebeleri”, Hulki Aktunç “On Altıncı Şarkı”, Hüseyin Atabaş “İnsan ve Şiir”, Hüsrev Hatemi “Grili Çocuk IV, Duyguların Çocuğu”, Hüseyin Altınsoy “Tayf, Bir,

İki”, Hüseyin Öztürk “Yavrucuğum”, İbrahim Âlaeddin Gövsa “Anne Sevgisi”, İbrahim Demirci “Bahçe”, İbrahim Eryiğit “Sehven Şiir Oldu Yaşadıklarım”, İbrahim Minnetoğlu “Görgeçler”, İbrahim Ünal Taşkın “Çocuklar İçin Çocukça Şiir”, İhsan Deniz “Nur, Akdeniz Kıyısında Bir Çocuk”, İhsan Sezal “Haydi Çocuklar Oyuna, Çocukluğa Özlem, Bahar ve Çocuk, Çocukça İstek”, İlhan Berk “Güneş, Çocuk, Aslanagızları”, İlhan Geçer “Yeşil Çağ, Büyüyen Eller”, İsmail Karakurt “Çocuk Sesimde Gül Kokuları, Bir Zamanların Şarkısı, Küçük Bir Kuş Tarihi”, İsmail Uyaroğlu “Çocuk ve Yuva, Sevinç”, İ. Mert Başat “Can Çocuk”, İsmet Özel “Yorgun”, Kâmil Eşref Berki “Eskiz”, Kemal Özer “Karanlığın Ortasında”, Kemalettin Kamu “Bingöl Çobanları”, Kenan Çağan “Korku”, Lütfi Şehsuvaroğlu “Başaklar Çocuklar”, Mahmut Temizyürek “Ustası Felâket Çocuk”, Mehmet Atilla Maraş “Bir Yavru Kuş Masalı”, M. Emin Alper “Okul”, Mehmet Çınarlı “Çocuklar, Küçük Prens”, Mehmet Erdoğan “Sevda Çocuklar”, Mehmet Kıyat “Bizden Önce”, Mehmed Kemal “Kuş ve Çocuk”, Mehmed Ragıp Karcı “Çocukları Aramak”, Mehmet Ocaktan “Düş Trenler”, Mehmet Akif Ersoy “Küfe”, Mehmet Emin Yurdakul “Çocuklar”, Mehmet Kara “Sevgi Vadisi, Renk Yağan Bahar”, Melih Cevdet Anday “Rahatı Kaçan Ağaç”, Melisa Gürpınar “Oyun, Okul”, Metin Eloğlu “Çocuklar”, Mesut Doğan “Anne”, Mevlâna İdris Zengin “Ağla Sevgili Yıldızım, Kuş Renkli Çocukluğum”, Muhsin İlyas Subaşı “Çocuğun Diyaloğu, Çiçekler ve Çocuklar”, Murathan Mungan “Bir Oğul Kitabesi”, Mustafa Aydoğan “Nil”, Mustafa Necati Karaer “Gündüz Rüyası, Evimizin Önü”, Mustafa Özçelik “Uzayan Çalkantıda”, Mustafa Ruhi Şirin “Çiçek Ağzılı Gül Kuşu, Her Kuş Eski Bir Masaldır, Kuşlar da Kaderle Uçar, Rüyâ Kızın Masalı, Çocuk Kalbimdeki Kuş, Masal Çocuk, Adının Unutan Kuşlar”, Nazım Hikmet “Kız Çocuğu”, Nazir Akalın “I. Babalar ve Çocuklar”, Necati Çavuş “Çocuk”, Necati Zekeriya “Çocuğu İlk Gün Giden, Bir Ananın Dileği”, Necip Fazıl Kısakürek “Ağlayan Çocuklar, Çocuk”, Nihat Behram “Çiğdemli Türkü”, Nevzat Çalikuşu “Yüzyüze”, Nihat Hayri Azamat “Günötesi Sınırında”, Nurettin Durman “Denize Bakan Sarışın Çocuk, Çocuk”, Nurettin Özdemir “Başka İlimlere Sefer İçin Zorun Neydi?”, Nurullah Genç “Zaman”, Oktay Rifat “Ozan Kız ve Kuş, Büyümek İsteyen Kız, Çocuklar, Kadın Çocuk Adam, Çocuk, Polonyalı Çocuklar, Çocuk”, Orhan Murat Arıburnu “Dünya Çocuklarına Eski Çocuklardan Selâm, Serçe Çocuk”, Orhan Öztürk “Çocuk Kral Anne”, Orhan Veli Kanık “Bayram, Fena Çocuk”, Osman Konuk “Bir Çocuk Yolcu”, Osman Hakan A. “Anne ve Sessizlik”, Osman Özbahçe “Çocukluğumu Dolduran Yağmur”, Osman Sarı “Çocuk”, Osman Türkay “Şair Çocuğun Sabah Duası”, Osman Yüksel Serdengeçti “Bulamazsın”, Ömer Erdem “Çocuğu Gezdiriyorlar”, Ömer Erinç “Yüzünü Tenhalara Çizen Çocuk”, Özcan Ünlü “Çocuklar Sevdaların Uğuru”, Özdemir Asaf “Çocukçada Ben Varım”,

Rasim Demirtaş “Kar Öyle Yağdı”, Recep Karip “Bizi Çocuklar Büyütür, Kıyılarda Bekler Çocuklar”, Refik Durbaş “Barış Koyun Çocukların Adını”, Rıfat Ilgaz “Çocuklarım, Uçurtma”, Rıfkı Kaymaz “Çocuk ve Sabah”, Rüştü Onur “İtiraf”, Sabahattin Kudret Aksal “Gece Yarısı, Ne Tuhaf”, Sedat Umran “Arsız Çocuk, Çocukluğuma Dönüş, Yaz ve Çocuklar, Çocuğun Düşü, Oyuncak Tren”, Sefa Kaplan “Eski Bayramlar”, Seyfettin Ünlü “Kudüs’te Sabah Namazı”, Sezai Karakoç “Balkon, Kanarya, Reklâmlarda Yaşama, Anneler ve Çocuklar, Yapı Aralıkları, Büyüyüp de Çocuk Kalmak, Rubailer, Bahçe Görmüş Çocukların Şiiri”, Selahattin Batu “O Büyük Kuşlar”, Seyfi Şirin “Siz Öbür Çocuklar! Obur Çocuklar”, Seyyif Nezir “Çocuk ve Öğretmen”, Sunay Akın “Makiler, Serçe”, Süleyman Çelik “Kiraz, Çocuk ve Deniz, Çocuk İçin Şiir”, Süleyman Çobanoğlu “Sessiz Çocuklar İçin”, Süleyman Portakal “Çocukluğuma Sayın”, Şahin Taş “Ben Kucakta Bir Ömercik”, Şakir Kurtulmuş “Haziran Çocukluğu”, Şükran Kurdakul “Çocuklar, Çocuklar”, Şükrü Enis Regü “Doğum Günü, Bebek”, Şükrü Karaca “Amcalara Sorular”, Suat Engüllü “Âbıhayat, Bakır”, Tahsin Saraç “Çocuklar Kardeş Oldu mu, Ana Ögüdü”, Tamer Abuşoğlu “Bizim Çağın Çocukları, Herşey Çocukların”, Tayyib Atmaca “Bir Yelkenli Yüreğim”, Tevfik Fikret “Haluk’un Bayramı”, Turan Oflazoğlu “Yüzük”, Turgut Uyar “Kar Altında, Evde”, Turan Koç “Kın”, Ülkü Tamer “At, İlkbahar, Sokak, Alacakaranlık, Taştan Asker, Fırıldak”, Vahap Akbaş “Kırlangıçlar”, V. Bahadır Bayrıl “Çocuk ve Lavanta”, Yahya Akengin “Oyun”, Yahya Kemal Beyatlı “Akıncı”, Yaşar Bedri “Sarıbenizli”, Yavuz Bülent Bâkiler “Çocuklar, Çocuklar”, Yılmaz Erdoğan “Çocuğum”, Yusuf Ziya Ortaç “Bebeğim”, Zeki Ömer Defne “Ziller Çalacak, İçimizdeki Çocuk”, Ziya Gökalp “Çocuk Duâsı”, Ziya Osman Saba “Çocuk Gülüşleri, Patik Yap Kunduracı, Çocukluğum” şair ve şiirleri yer almaktadır.

Arif Ay, kitabın sunuş bölümünde yaptığı derlemeye ad koymakta zorlandığını belirterek antolojide yer alan şiirleri çocukların, gençlerin ve yetişkinlerin okumaktan zevk alacağını belirtmektedir.

Şiirlerde “özlem” teması ağırlıktadır. Çocukluğa, geçmişe, anneye, babaya, oyunlara, oyuncaklara kısacası çocukluk yıllarına özlemi dile getiren şiirlere yer verilmiştir. Şiirler çocuğun ağzından ya da çocuğa hitâben yazılmıştır.

Şiirlerde kelimelerin ve söyleyiş özelliklerinin çocuğa göre olmasına dikkat edilmiştir. Şiirlerde çocuk duyarlılığına önem verilmişken bütün şiirler çocuğa göre değildir. Genel olarak şiirler sade, anlaşılır bir dille kaleme alınmıştır. Çocukların okurken çocuksu anlatımla karşılaşacağı şiirler yanında uzun, kasvetli şiirlerde antolojide yer almaktadır.

4.3.17. Dokuz Yaşından Büyük Çocuklar İçin Şiirler Antolojisi (2001)

Biçim Açısından Kitabın İncelenmesi

Günel Altıntaş'ın hazırladığı kitabın, Seçme Kitaplar tarafında 2001 yılında yapılan birinci baskısı incelenmiştir. Kitap orta boy, saman kâğıt, 199 sayfa ve resimlidir. Kitabın resimlemesi Ergin Gülen'e aittir.

İçerik Açısından Kitabın İncelenmesi

Kitapta “Ahmed Ârif “Adiloş Bebenin Ninnisi”, Orhan Veli “Ağacım, Ağaç”, İlyas Selvinski “Ağaç”, Fazıl Hüsnü Dağlarca “Ağır Hasta”, Ziya Gökalp “Alageyik”, Marin Sorescu “Alfabe”, Lewis Carroll “Alis’in Düşistandaki Serüvenlerine Giriş”, Günel Altıntaş “Anaokulunda”, Vlademir Holan “Anne”, İbrahim Alâattin Gövsa “Anne Sevgisi”, Fazıl Hüsnü Dağlarca “Anneme Verdiğim Söz”, Eray Canberk “Apartmanda Yaşayan Çocukların Gözlemleri”, Federico Garcia Lorca “Aptal Şarkı”, Sedat Umran “Arsız Çocuk”, Paul Eluard “Asıl Adalet”, Ahmet Muhip Dıranas “Atlıkarınca”, Sabahattin Kudret Aksal “Baca”, Hasan Şimşek “Başbaşa”, Orhan Veli “Bayram”, Metin Eloğlu “Bilen Bilene”, Can Yücel “Bir Çin Şiiri”, Jacques Prevert “Bir Kuşun Resmini Yapmak İçin”, Suuy Prudhomme “Bir Rüya”, Gabriel Okara “Bir Zamanlar”, Kemal Özer “Birikime İnanmak”, Cahit Külebi “Bizim Dağlar”, Cahit Sıtkı Tarancı “Bizimkiler”, Friedrich Schiller “Bölüşün Dünyayı”, Oktay Rifat “Bulut”, Erich Fried “Buzda’dan”, Malcom de Chazal “Büyülü Yol”, Bedri Rahmi Eyüboğlu “Can Eriği”, Orhon Murat Arıburnu “Cık Cık Cuk”, Behçet Kemal Çağlar “Çankırı’da Akşam”, LaFontaine “Çiftçi ile Oğulları”, Charles Cros “Çirozname”, Nikolay Tihonov “Çivilerin Baladı”, Özdemir Asaf “Çizik”, Faruk Nafiz Çamlıbel “Çoban Çeşmesi”, Arif Nihat Asya “Çocuk ve Ağaç”, İsmail Uyaroğlu “Çocuk ve Kar”, Halfdan Rasmussen “Çocuklar İçin Tekerleme”, Cahit Sıtkı Tarancı “Çocukluk”, Marie Therese Rouil “Çocukluk”, Orhan Veli “Dalgacı Mahmut”, Nâzım Hikmet “Denizin Üstünde”, Gabrielle Mistral “Derin Uyku”, Fazıl Hüsnü Dağlarca “Dünyaca”, Yaşar Miraç “Düşçe”, Melih Cevdet Anday “Düzenli Dünya”, Sait Maden “Eğlencelikler”, Oktay Rifat “Emek ve Yıldızlar”, Özdemir Âsaf “Eni”, Joachim Ringelnatz “Erkek Pulun Aşkı”, Oktay Rifat “Fareler ve İnsanlar”, Cahit Külebi “Farenin Ölümü”, Cemal Süreya “Fotoğraf”, Nakagawa Kazumasa “Gelincik”, Bertolt Brecht “Generalim Tankınız Ne Güçlü”, György Ronay “Geyik”, Enver Gökçe “Gök Mustafa”, Melih Cevdet Anday “Göl Kıyısında”, Orhan Veli “Gözlerim”, Faruk Nafiz Çamlıbel “Gurbet”, Adnan Çakmakçıoğlu “Güneş”, Kemalettin Kamu “Güz”, Arturo Corcuera “Hain Kurt Masalı”, Jean-Joseph Rabearivelo “Hangi Görünmez Fare”, Orhan Veli “Harbe Giden”, Nevzat Üstün “Hayvanat Bahçesi”, İlhan Demiraslan “Hazirana Doğru”, Erdal Alovera “Her Şeyin Yüreği Vardır”, Oktay Rifat “Horoz”, Edip Cansever “Horozla

Merdiven”, Özdemir Âsaf “Jüri”, Ali Yüce “Kâğıt Kuşlar”, Erich Fried “Kapı”, La Fontaine “Karga İle Tilki”, Robert Desnos “Karınca”, Yaşar Miraç “Karınca Kız”, Joachim Ringelnatz “Karıncalar”, Orhon Murat Arıburnu “Kasap”, Salâh Birsell “Kasap Oyunu”, Ali Yüce “Kasketli Şiir”, Nâzım Hikmet “Kavak”, Orhan Veli “Kavuk”, Bedri Rahmi Eyüboğlu “Keçiye Yardan Uçuran”, Erich Fried “Kış Bahçesi”, Tevfik Fikret “Kışım”, Nâzım Hikmet “Kız Çocuğu”, M.K. Joseph “Kız, Oğlan, Çocuk, Bisiklet”, Fukushima Kojiro “Kim Kestirebilir”, Cesar Vallejo “Kitle”, Adnan Çakmakçioğlu “Kuş”, Cahit Külebi “Kuşun Hikâyesi”, Abidin Aydın “Küçük Dilek”, Robert Desnos “Leopar”, Orhan Veli “Macera”, Orhon Murat Arıburnu “Mahkûmlar”, Edip Cansever “Masa da Masaymış Ha”, Miroslav Holup “Masal”, Jules Supervielle “Matematik”, Behçet Necatigil “Mavi Işık”, Hulde Lutken “Megalomani”, Faruk Nafiz Çamlıbel “Melek”, Cahit Sıtkı Tarancı “Memleket İsterim”, Arthur Steiner “Mevsimler”, Metin Eloğlu “Mor Deniz”, Bedri Rahmi Eyüboğlu “Mürdüm”, Nguyen Dinh Thi “Nasıl”, Eftim Eftimov “Ne Zaman Büyür”, Sara Matai Stinus “Ninni”, Sunay Akın “Noktalı Virgül”, İsmail Uyaoğlu “Okurunu Bekleyen Şiir”, Ahmet Kutsi Tecer “Orda Bir Köy Var Uzakta”, Hiraki Jiro “Ölüm ve Ben”, Cahit Külebi “Özgürlük”, Robert Desnos “Pelikan”, Orhan Veli “Pırpırlı Şiir, Rahat”, Behçet Necatigil “Resim”, Cahit Sıtkı Tarancı “Robenson”, Fazıl Hüsnü Dağlarca “Rüzgâr”, Laszlo Nagy “Rüzgârlı Batı”, Flavien Ranavio “Sıradan Bir Âşışın Türküsü”, Orhan Seyfi Orhon “Sivrisinek”, Metin Eloğlu “Sofra Âdabı”, Özdemir Âsaf “Sonu”, Alain Bosquet “Sözcüklerin Yazgısı”, Orhan Seyfi Orhon “Su”, Bilgin Adalı “Şakacı Şiir”, Erich Fried “Şakadan Anlamaz”, Philippe Soupault “Şarkı”, Âşık Dertli “Şeytan Bunun Neresinde”, Salâh Birsell “Şiir Dersi”, Cahit Külebi “Şimdi”, Fazıl Ahmet Aykaç “Şubat”, Behçet Necatigil “Tahta Kürsü Çocuklar”, Necip Fazıl Kısakürek “Tahtadan Yaptığım Adam”, İsmail Uyaroğlu “Takılan”, Mehmet Âkif Ersoy “Tilki İle Aslan”, Fazıl Hüsnü Dağlarca “Toprak Kız Masalı, Turgut”, Bedri Rahmi Eyüboğlu “Tuz”, Cahit Sıtkı Tarancı “Uçtu Uçtu”, Ülkü Tamer “Uyku”, Ahmet Necdet “Üfürük”, Can Yücel “Üsküdar İskelesindeki İki Lostracı Çocuğun Konuşmasından”, Ülkü Tamer “Virgül Bıçaktan Korkuyor, Virgül Korsanların Elinde”, Can Yücel “Voli”, Kemal Özer “Yalnız Biri”, Tevfik Fikret “Yazın”, Oktay Rifat “Yıldızlar”, Jerzy Harasymowicz “Yıldızlara Dedim Ki”, Behçet Necatigil “Yıldızlarda Uyku”, Ceyhun Atuf Kansu “Yitik Aile”, Jacques Prevert “Yumurcak”, Francesco Yetunde Pereira “Yük”, Gülten Akın “Yüksek Evde Oturmanın Türküsü”, Grigore Vieru “Yüzük”, İldefonso Pereda Valdes “Zenci Bebeğe” şair ve şiirleri yer almaktadır.

Kitabının ön sözünde her devrik yazılan cümleyi şiir olarak tanımlayan düşünceye karşı çıkan Günel Altıntaş, hazırladığı antolojinin dokuz yaş ve doksan yaş arası bütün çocukların severek okuyacağı şiirlerden oluştuğunu belirtmektedir.

Kitapta yer alan 165 şiirin 47 tanesi yabancı şairlerden çevrilen şiirlerden oluşmaktadır. Seçilen şiirlerin geneli çocuğa göre ve çocuk duyarlılığıyla yazılmıştır. Çocuğun ağzıyla çocuksu bir dille yazılan şiirlerin yanında çocuğa seslenen şiirler de vardır. Bazı şiirlerde çocuk için uygun olmayan kelime ve ifadelere yer verilmiştir. Şiirlerde “çocuk, çocukluk, özlem, barış, anne sevgisi, doğa” gibi konulara ağırlık verilmiştir. Kitapta yer verilen uzun ve dil açısından ağır olan şiirler çocuğun okurken anlamamasına ve sıkılmasına yol açabilir.

4.3.18. Çocuk Kalbinden Şiirler Antolojisi (2002)

Biçim Açısından Kitabın İncelenmesi

Cafer Yıldırım tarafından hazırlanan kitabın İlkayaz Yayıncılık tarafından 2002 yılında yapılan birinci baskısı incelenmiştir. Kitap orta boy, saman kâğıt ve 111 sayfadır.

İçerik Açısından Kitabın İncelenmesi

Kitapta Tevfik Fikret “Kuşlarla, Kışın, Yazın”, Aka Gündüz “Temizlik”, Orhan Seyfi Orhon “Sivrisinek”, Halit Fahri Ozansoy “Kedim”, Yusuf Ziya Ortaç “İlkbahar”, Ahmet Hamdi Tanpınar “Rıhtımda Uyuyan Gemi”, Halide Nusret Zorlutuna “Anne”, Ahmet Kutsi Tecer “Orda Bir Köy Var Uzakta”, Nazım Hikmet “Kız Çocuğu”, Ercümen Behzat Lâv “Sihirli Değnek”, İlhami Bekir Tez “İnsan”, Asaf Halet Çelebi “Tahtadan Yaptığım Adam, İnsanlar”, Ahmet Muhip Dıranas “Ayna”, Cahit Sıtkı Tarancı “Memleket İsterim”, Ziya Osman Saba “Bir Yer Düşünüyorum”, Ruhi Su “Ezgili Yürek”, Bedri Rahmi Eyüboğlu “Taze Taze”, Coşkun Ertepinar “Annem”, Orhan Veli Kanık “Ağacım, Gözlerim”, Oktay Rifat Horozcu “Hayranlık, Emek ve Yıldızlar”, Fazıl Hüsnü Dağlarca “Ağır Hasta, Kardeşlik”, Melih Cevdet Anday “Düzenli Dünya, Bir İlkbahar Şiirine Başlangıç”, Aziz Nesin “Annemin Anısına”, Cahit Irgat “Korkuyorum”, Behçet Necatigil “Ağaçlarımız”, Cahit Külebi “Uçak Yolculuğu, Sonbahar Geliyor”, Ceyhan Atuf Kansu “Uyuyan Güzel Anneye, Dünya Çocukları”, Suat Taşer “Anne”, Ali Osman Atak “Aylar”, Halim Yağcıoğlu “Ağaç Diyor ki”, Orhan Murat Arıburnu “Kara Bulut, Bu ağaç Başka”, Salâh Bırsel “Kasap Oyunu”, Sabahattin Kudret Aksal “Yeni Gelen Güne Türkü”, Necati Cumalı “Serçe Kuşu, Yaz Geçti”, Şükrü Enis Regü “Bayram Yeri”, Nevzat Üstün “Hayvanat Bahçesi”, Arif Damar “Yaprak”, Can Yücel “Hayatta Ben En Çok Babamı Sevdim”, Sedat Umran “Adsız Çocuk”, Hasan Hüseyin “Mart, Güzel Coşku’dan II”, Metin Eloğlu “Sofra Adabı”, Edip Cansever “Horozla Merdiven”, Necati Zekeriyâ “Sevgi İçin Türkü”, Tahsin Saraç “Çocuklar Kardeş Oldu Mu”, Cemal Süreya “Sizin Hiç Babanız Öldü Mü”, Sait Maden “Eğlencelikler”, Güngör Gençay

“Bayramım Baharla Gelir”, Ömer Nida “Böyle”, Özdemir İnce “Erik Ağacı”, Ülkü Tamer “Uyku, Geceleyin”, Kemal Burkay “Gülümse”, Cahit Zarifoğlu “Baba-Kız”, Eray Canberk “Kentlerde Yaşayan Çocuklar da Oyun Oynamak İsterler”, Abdulkadir Bulut “Oyuncakçı Amca, Elma Şekeri”, Sennur Sezer “Anneciğim, Güz Türküsü”, Süreyya Berfe “Çiğdemler”, Bilgin Adalı “Şakacı Şiir”, Arkadaş Z. Özger “Pencere”, İsmail Uyaroğlu “Çocuk ve Kar, Oyun”, Gülsüm Akyüz “Anneciğim, Canım Benim”, Barış Pirhasan “Martılar”, Yılmaz Yeşildağ “Bir Tas Su”, A. Vahap Akbaş “Resim Defterim”, Ahmet Erhan “Doğa, Anne”, Mustafa Köz “Günlerden Sonbahardır”, Nevzat Çelik “Çocuk Şarkısı”, Cafer Yıldırım “Nil Zamanı”, Sunay Akın “Leblebi”, Adnan Çakmakçıoğlu “Kuş”, Ayla Çınaroğlu “Güzel Bulut, Yaz Geldi, Öğretmen, Mevlana İdris Zengin “Güneşe Sordum” şair ve şiirleri yer almaktadır.

Şiirlerde, çocuğun dünyasına ait olan “anne, baba, ağaç, kardeşlik, ilkbahar, çocuk” gibi kavramlar konu olarak seçilmiştir. Çocuk bakış açısı ve çocuk duyarlılığıyla konular ele alınmıştır. Şiirler, çocukların anlatma ve anlama becerilerini geliştirmelerini sağlayacak, onları düşünmeye sevk edecek niteliktedir. Şiirlerdeki dil ve anlatım çocuğa göredir. Şiirler kısa, yalın, akıcı ve anlaşılır bir dille yazılmıştır.

4.3.19. Çağlayan Çocuk Şiirleri Antolojisi (2002)

Biçim Açısından Kitabın İncelenmesi

Ahmet Çağlayan tarafından hazırlanan kitabın Şenyıldız Yayınevi’nin 2002 yılında yaptığı birinci baskı incelenmiştir. Kitap orta boy, saman kâğıt, 285 sayfadır.

İçerik Açısından Kitabın İncelenmesi

Kitap 5. sınıfların üniteleri, belirli gün ve haftalar için seçilmiş şiirler ile karışık şiirlerden oluşmaktadır.

5.sınıf üniteleri, belirli gün ve haftalar için seçilmiş şiirler şunlardır: İbrahim Alaattin Gövsa “Vatan”, Necmettin Halil Onan “Bir Yolcuya”, Orhan Şefik Gökyay “Bu Vatan Kimin?”, Fatma Çelik “Anadolom”, Cahit Külebi “Yurdum”, Bumin Ay “Sesleniş”, Orhan Veli Kanık “İstanbul’u Dinliyorum”, Hayati Otyakmaz “Vatanım”, M. Necati Öngay “Türkiyemiz”, Aziz Sivaslıoğlu “Okula Dönmek”, Aka Gündüz “Okula Dönüş”, İbrahim Şimşek “İlköğretim Haftası”, Beytullah Hatoğlu “İlköğretim Haftası”, Ali Osman Ata “Kelebekler”, İbrahim Şimşek “Boncuk, Kepçe Kulak”, Rıza Tevfik Bölükbaşı “Uçun Kuşlar”, Bestami Yazgan “Haydi Çocuklar”, Mustafa Türk “Çocuklarla Gelir Bahar”, İsmail Karakurt “Çocuk Sesimde Gül Kokuları”, Osman Sarı “Çocuk”, S. Dudu Demir “Ankara”, İbrahim Zeki Burdurlu “Gezdiğim Şehirler”, S. Dudu Demir “Ankara”, Mehmet Faruk

Gürtunca “Birleşmiş Milletler Günü”, Nureddin Ertekin “Birleşmiş Milletler”, Hasan Şen “Birleşmiş Milletler”, Ümit Yaşar Oğuzcan “Mustafa Kemal’i Düşünüyorum”, Fazıl Hüsnü Dağlarca “Mustafa Kemal’in Kağnısı”, Faruk Nafiz Çamlıbel-Behçet Kemal Çağlar “Onuncu Yıl Marşı”, İbrahim Şimşek “Hey Kızılay”, Mehmet Dede “Kızılay”, İbrahim Şimşek “Beni Çok Okuyun”, İbrahim Hakkı Talas “Bayrak ve Cumhuriyet”, Hasan Şen “Kitaplar”, Behçet Necatigil “Atatürk”, Mehmet Fatih Erdoğan “Atam”, Coşkun Ertepinar “Öğretmenim, Ben Öğretmenim Çocuklar”, Mahmut Kahyaoğlu “Öğretmene Sesleniş”, Beyhan Akça “Güzel Öğretmenim”, Aysel Krup “Öğretmenim”, İsmail Hakkı Talas “Güneş”, Fazıl Hüsnü Dağlarca “Ses”, Ramis Doğru “Güneş, Vakıflar”, Hakkı Sunat “Neden ki?, Birlikten Kuvvet Doğar”, Hasan Şen “İnsan Hakları”, Ahmet Tufan Şentürk “İnsanlık Şarkısı”, S. Dudu Demir “Düşmanlıklar Yok Olsun, İnsan Hakları”, Hasan Şen “Verem Hastalığı”, İ. Hakkı Talas “Veremle Savaş”, Adil Turan “ Türkiye”, M. Necati Öngay “Enerji Tasarrufu, Enerji, Dicle Nehri”, Aşık Veysel Şatıroğlu “Kızılırmak”, Vasfi Mahir Kocatürk “Yurt Türküsü”, Sadri Karakoyunlu “Van Gölü’nde Sabahın Güzelliği”, Hüseyin Nailli “Yurdumun Dağları”, Özcan Yetiş “Anadolu”, Rakım Çalapala “Uzaklaşan Gemi”, B. Sami Özsoy “Tuz Gölü”, Gel Dadaş Sohbet Edelim, Kızılırmak Türküsü, Aşık Kerem “Murat Nehrine”, Ömer Seyfettin “Kızılırmak’a”, Ömer Bedrettin Uşaklı “Çoruh”, Mahir Türkkan “Menderes”, Suat Vural “Meriçle Konuştum”, Yaşar Kemal Göğçeli “Çukurova”, A. Osman Atak “Toros Dağları”, Cahit Külebi “Bizim Dağlar”, Aşık Kerem “Ağrı Dağı”, Ahmet Kutsi Tecer “Orda Bir Köy Var Uzakta”, Ömer Bedrettin Uşaklı “Anadolu Hasreti”, Abbas Cılga “Suların Yolculuğu”, Rakım Çalapala “Mehmetçik”, Arif Nihat Asya “Bayrak”, Aşık Kerem “Muş Ovası”, R. Mithat Yılmaz “Beyaz Türkülerle Sonsuza”, Ali Osman Atak “Millî Eğitim Bakanlığı”, S. Dudu Demir “Millî Eğitim Kurumları”, Faruk Nafiz Çamlıbel “Memleket Türküleri”, Ali Osman Atak “Yeşilay, Çanakkale Savaşı”, Mehmet Akif Ersoy “Çanakkale Şehitlerine”, S. Dudu Demir “Çanakkale Şehitlerine”, Halide Nusret Zorlutuna, Mehmet İhsan Bulut “Yurdumun Ormanları”, Ahmet Işık “Orman”, Hasan Yıldırım “Olmaz Olur”, Zeki Tunaboğlu “Orman”, Mehmet Kuddusi Çetinkuş “Uzaylılar mı Gelsin”, Ruşen Eşref Ünaydın “Lale”, Naim Yalnız “Dünya Tiyatrolar Günü”, S. Dudu Demir “Tiyatronun Perdeleri”, Hasan Türen “Dünya Tiyatrolar Günü, Kütüphane”, Ali Osman Atak “Kütüphane”, Naim Yalnız “Kütüphanelerden Geçer”, Aşık Veysel “Hastahane”, Müfit Aksakal “Organlarımız”, İ. Hakkı Talas “Kalbin Sesi”, Bestami Yazgan “Dualarım”, Ahmet Efe “Ben Allah’ı Bilirim”, Gökhan Evliyaoğlu “İslâmın Şartları”, Şerafettin Yaltkaya “Ben Bir Müslümanım”, İbrahim Alâettin Gövsa “Din”, S. Dudu Demir “Türkiyem’de Turizm”, Şükrü Enis Regü “Hoş Geldin 23 Nisan”, Ahmet Yıldız Yaşaroğlu “Çocukların Bayramı”, S. Dudu Demir “Trafik

Kuralları”, O. Hulisi Görgülü “Bırakıver Ağlamayı Anne”, İbrahim Şimşek “Hakan’ın Şiiri”, Emine Akdağ “Melek Annem”, S. Dudu Demir “Şoför Kardeş”, Ayşe Aydın “Müzeler”, S. Dudu Demir “Müzeler, Samsun’da”, Ahmet Muhtar Güneri “Çevre”, Resul Rıza “Ben İsterim Ki”, Ali Buğan “Bir Çevre İsterim”, Ahmet Sivri “Çevreni Temiz Tut”, İbrahim Şimşek “30 Ağustos Zaferi”, Selma Fuad “30 Ağustos”, Bestami Yazgan “Bayram ve Çocuk”.

Gürünlü Aşık Gülhan “Allah Deyince”, Gülbehan Berk “Bahçıvan”, Bahattin Karakoç “Ay ve Çocuklar”, Ahmet Doğru “Bal Arısı”, Fahri Kayadibi “Bayram Gelince”, Güler Yalçın “Başka Bir Dünya”, Bestami Yazgan “Bayram ve Çocuk”, Mehmet Önal “Ben Bir Köylü Çocuğum”, Mevlana “Birliğe Ulaş”, Bestami Yazgan Bir Çocuk Ağladı”, Mehmet Salihoğlu “Bizi Sevgi Kurtaracak”, Mehmet Akif Ersoy “Cenk Şarkısı”, Özcan Ünlü “Bu Çağın Çocukları”, Yunus Tener “Cami”, Nazır Çiftçi “Çevre Bizim”, Coşkun Ertepinar “Çiçeklenen Sabır”, İdris Aydın “Çocuk”, Gülşah Yazıcı “Çocuk”, Mehmet Önal “Çocuklar Bir Domurdur”, Mustafa Yıldız “Dua”, Halistin Kukul “Çocuklar”, Bestami Yazgan “Çocuktaki Kutlu Sır”, Faruk Nafiz Çamlıbel “Çoban Çeşmesi”, Sezai Karakoç “Çocukluğumuz”, Mustafa Ruhi Şirin “Çocuk Kalbimdeki Kuş”, Arif Nihat Asya “Dua”, Sıddıka Demirkol “Dostluk Şarkısı”, Bestami Yazgan “Dört Yanım Çiçek”, Fazıl Hüsnü Dağlarca “Dünyanın Bütün Çocuklarına Karşı Yazılmıştır”, Vahide Çabuk “Ebabil”, Zübeyde Gülşah “Elimde Olsa”, Taner Karahan “Ey Anadolom”, Göktürk Mehmet Uytun “Fetih Günü”, Mustafa Ruhi Şirin “Gökyüzü Bahçesinde”, Durdu Şahin “Gözleriyle Gülen Çocuk”, Bestami Yazgan “Güzele Selam”, Göktürk Mehmet Uytun “Güzel Yurdum”, Ahmet Doğan “Güzel Yurdum”, Ceylan Çallı “Hz. Muhammed Sen Doğmasaydın”, Bestami Yazgan “Gül Hasret Kardeşlerim”, Yunus Emre “Her Şey Sende Gizli”, Mustafa İslamoğlu “Hümeysra”, Ali F. Bilir “Kardelen Çiçeği”, Nesibe Esra Karaman “Kardeşimi Çok Severim”, Mehmet Önal “Kış Geldi Çocuklar”, Seyfettin Ünlü “Kudüste Sabah Namazı”, A.G. Uzunyurt “Kuşlarda Kaldı Aklımız”, Sezai Karakoç “Küçük Naa’t”, Ramazan Dönmez “İlmini Gördüm Allahım”, Mustafa Türk “İhtiyarlar”, Mehmet Önal “Merhaba Çocuklar”, Necip Fazıl Kısakürek “Sakarya Türküsü”, Nurullah Genç “Sende Kıvrın Bebeğim”, Mahmut Aydın “Sensin Yüce Allah’ım”, İdris Aydın “O Çocuklar İçin”, Kemalettin Kamu “Bingöl Çobanlarına”, Bestami Yazgan “Portbebe veya Şutbebe”, Ramazan Dönmez “Umduğum Huzur”, Enver Tuncalp “Ramazan Ayı”, Nurullah Genç “Yağmur” şair ve şiirleri karışık şiirlerde yer almaktadır.

Kitapta “Karışık Şiirler” bölümündeki şiirler, dinî ağırlıklı konulardan seçilmiştir. Ayrıca “çocuk, doğa, yurt sevgisi” gibi konularda şiirler de yer almaktadır. Edebiyatımızda önemli yeri olan “Çanakkale Şehitlerine, Sakarya Türküsü, Bingöl Çobanlarına” gibi şiirlere kitapta yer verilmiştir. Bu şiirlerde yer alan çocukların okurken telaffuz etmekte ve anlamakta

zorlanacakları kelimelerden dolayı çocuklar, şiirleri okurken zorlanabilirler. Üniteler, belirli gün ve haftalar için yazılan şiirler konu ağırlıklı olduğu için çocuk duyarlılığına ve çocuğa göre olmayabilir.

4.4. Dördüncü Alt Başlığa İlişkin Bulgular: 1980-2002 Yıllarında Lisansüstü Tezler, Kuramsal Eserler ve Süreli Yayınlarda Çocuk Şiiri

Bu bölümde 1980-2002 yıllarında çocuk şiiriyle ilgili “Lisansüstü Tezler, Kuramsal Eserler ve Süreli Yayınlar”da yer alan görüşlere yer verilmiştir.

4.4.1. Kuramsal Eserler

Çocuk Edebiyatı-Tacettin Şimşek

Birinci baskısı 2000 yılında yapılan kitabın, 2005 yılında Suna Yayınları tarafından yapılan üçüncü baskısında “Çocukta Şiire Karşı İlgi”, “Çocuk Şiiri, Çocuk Şiirinde Bulunması Gereken Özellikler”, “Türkiye’de Çocuk Şiiri” başlıkları altında çocuk şiiri ele alınmıştır.

Şimşek, çocuğun şiiri ritim sayesinde kendine yakın hissettiğini belirtmektedir. Türkiye’de çocuk şiirinin gelişimine, söz korosuna değinerek çocuk şiirinde bulunması gereken özellikleri şu şekilde açıklamıştır:

- Benzetmeler anlaşılır olmalı, mecaz çok kullanılmamalıdır.
- Şiirdeki konu, içerik çocuğun günlük hayatıyla örtüşmelidir.
- Dizeler kısa olmalıdır.
- Şiirde ahenk unsurlarına yer verilmelidir.
- Açık, sade ve anlaşılır bir dil kullanılmalıdır.
- Betimlemeler çocuğun anlayacağı şekilde olmalıdır.
- Çocuğa aile, vatan ve millet sevgisi kazandırmalı, çocuğa yaşama sevinci vermelidir.
- Cümle yapısı Türkçeye uygun olmalı, kolay anlaşılır kelimler seçilmelidir.
- Noktalama işaretlerine dikkat edilmelidir.
- Ders vermekten uzak, doğal bir dille çocuksu söyleyişe önem verilmelidir.

İkibine Doğru Çocuk Edebiyatımız-Zeki Gürel

Zeki Gürel Çocuk Edebiyatı İhtisas Kütüphanesi tarafından 2001 yılında birinci baskısı yapılan kitapta 1991-1995-1997-1998 yıllarındaki çocuk edebiyatı ele alınmıştır. Gürel, kitapta 1991 yılında basımı yapılan Dinar İlçe Millî Eğitim Şube Müdürü Raif

Öztürk'ün *Gül Yüzünde Güller Açsın*, Bestami Yazgan'ın *Gökkuşağı Sevinci*, Çocuk Şiirleri, Ali Akbaş'ın *Kuş Sofrası* çocuk şiiri kitaplarına yer vermiştir.

Eğitim Fakülteleri İçin Çocuk Edebiyatı-Mehmet Yardımcı, Hüseyin Tuncer

Ürün Yayınları tarafından 2002 yılında ikinci baskısı yapılan kitapta “Çocuk Şiiri”, “Şiir Ezberlemek ve Okumak”, “Çocuk Şiirlerinin Özellikleri” başlıkları altında çocuk şiirine yer verilmiştir. Çocuk şiiri yazan yazarlara kısaca değinilmiştir. Kitapta çocuğa zorla şiir ezberletmek yerine çocuk şiiri derste anladıktan severse, isterse ezberleyebileceği ifade edilmektedir. Çocuk şiirinin özellikleri şu şekilde açıklanmıştır:

- Şiirlerin çocuklar tarafından kolayca ezberlenebilmesi için ölçü ve uyak kullanılmalıdır.
- Dizeler 7'li ya da 8'li hece ölçüsüyle 4+3, 4+4 duraklar şeklindeki dörtlüklerden meydana gelmelidir.
- Şiirde kullanılan kâfiyeler tam ve belirgin olmalı, uyumlu dizeler birbirine yakın olmalıdır.
- Anlam bir dizede veya dörtlük içinde verilmelidir ki kolay anlaşılabilirsin.
- Betimlemeler sade olmalı, sanatlı anlatım olmamalıdır.
- Şiirde anlatılan olaylar basit olmalıdır.
- Aile, arkadaş, doğa, vatan ve millet sevgisi gibi konulara yer verilmelidir.

Uygulamalı Çocuk Edebiyatı-İbrahim Kıbrıs

Birinci baskısı 2000 yılında yapılan kitabın 2002 yılında Eylül Yayınevi tarafından yapılan ikinci baskısında çocuk şiiri ile ilgili şu başlıklar yer almaktadır:

1. Şiir Nedir? Çocuk Şiiri Nedir?
 - a. Şiir- Manzume İlişkisi
 - b. İçerik Yönüyle Şiir Türleri
2. Çocuk Şiirinde Bulunması Gereken Nitelikler
 - a. Ölçü ve Uyak Yönünden
 - b. İçerik Yönünden
3. Şiir Okuma Çalışmalarında Uyulması Gereken Kurallar Neler Olabilir?
4. Türk Edebiyatı'nda Çocuk Şiiri
5. Örnek Şiirler

Çocuk şiirinde duraklar belirgin olmalı, kâfiyeler uzak dizelerde olmamalıdır. Şiirde önemli olan söyleyiş güzelliğidir, ölçü ve kâfiye olmayabilir. Dizler, cümle düzeni içinde olmalı, anlatılacaklar dize bütünlüğü içinde verilmelidir. Şiirler, açık ve anlaşılır olmalıdır. Betimleme, mecaz, deyim çocuğun anlayacağı seviyede olmalıdır.

Fazıl Hüsnü Dağlarca'nın Şiirlerinde Çocuk Teması-Müge Sucu Polat

Müge Sucu Polat'ın Yüksek Lisans Tezi olarak hazırladığı çalışma, Kültür Bakanlığı Yayınları tarafından 2002 yılında yayımlanmıştır. Kitapta Fazıl Hüsnü Dağlarca'nın hayatı, eserleri çocuk edebiyatımızdaki yeri, Dağlarca'nın şiirlerinde çocuk temasına nasıl yer verdiği anlatılmaktadır. Çocuk şiirine “Çocuk Şiiri Nedir?”, “Tanzimat'tan Cumhuriyet'e Çocuk Şiirimiz” başlıklarıyla yer verilmiştir.

99 Soruda Çocuk Edebiyatı-Mustafa Ruhi Şirin

İstanbul Çocuk Vakfı Yayınları'nın 2000 yılında üçüncü baskısını yaptığı kitap Mustafa Ruhi Şirin tarafından hazırlanmıştır. Kitabın yazı kurulunda “ Prof. Dr. İnci Enginün, Prof. Dr. Mübeccel Gönen, Can Göknil, A. Ferhan Oğuzkan, Prof. Dr. Ayla Oktay, Feridun Oral, Mustafa Ruhi Şirin, Prof. Dr. Nilüfer Tuncer” yer almaktadır.

Kitabın “Çocuk Edebiyatı” türleri başlığında “Çocuk şiiri nedir?”, “Çocuk şiirinin estetik değeri ne olmalıdır?”, “Şiirin çocuklara yakın gelmesinin nedenlerini açıklar mısınız?”, “Çocuk şiirinde ne gibi özelliklerin bulunması gerekir?”, “Çocuk şiiri alanında son yıllarda nasıl bir gelişme görülmektedir?” gibi sorularla çocuk şiirine ilişkin görüşler dile getirilmiştir.

Yaratıcı Çocuk Edebiyatı-Hasan Güleryüz

Pegem A Yayınları tarafından birinci baskısı 2002 yılında, Edge Akademi tarafından 2013 yılında yapılan dördüncü baskısı incelenmiştir. Kitabı hazırlayan Hasan Güleryüz, 6. bölümde “Edebiyat Türleri ve Çocuk Seçkisi” başlığında çocuk şiirine yer vermiştir. Çocuk şiirini “Şiir Masal İlişkisi”, “Manzume Şiir İlişkisi”, “Şiir Türleri ve Şiirde İçerik”, “Şiir Okumanın Yararları”, “Çocuk Şiirlerinin Nitelikleri”, “Şiir Okuma, Peki Şiir Ezberletilmeli mi?”, “Şiir Okumada Ne Gibi Yollar İzlenebilir?”, “Örnek Şiirler” başlıklarında ele almıştır.

Çocuk Edebiyatı-Alemdar Yalçın-Gıyasettin Aytaş

Akçağ Yayınları tarafından birinci baskısı 2002 yılında yapılan kitabın, aynı yayınevi tarafından 2003 yılında yapılan ikinci baskısı incelenmiştir. Kitabın 6. bölümü olan “Diğer

Çocuk Edebiyatı Türleri” başlığında yer alan “Şiir” alt başlığında çocuk şiirinin genel özellikleri, metin örnekleri ve incelemelerine yer verilmiştir.

Örneklerle Çocuk Edebiyatı- Recep Nas

Ezgi Kitabevi tarafından 2002 yılında yapılan birinci baskı incelenmiştir. Kitabın 5. bölümünde yer alan “Çocuk Edebiyatı Türleri” içinde şiire yer verilmiştir. “Çocuk ve Şiir”, “Çocuğa Şiir Okutulurken Dikkat Edilecek Noktalar”, “Örnekler” başlıkları altında çocuk şiiri açıklanmıştır.

Çocuk Edebiyatı- Öner Ciravoğlu

Esin Yayınevi tarafından 2000 yılında yapılan birinci baskı incelenmiştir. Kitabın 2. bölümünde “Çocuk Edebiyatı Türleri”ne yer verilmiştir. “Çocuk Şiirleri” alt başlığında çocuk şiirinin tanımı ve özellikleri, edebiyatımızda çocuk şiirleri, çocuk şiirlerinde aranılan özellikler anlatılmıştır.

Çocuk Edebiyatı Yıllığı (1987)

Mustafa Ruhi Şirin’in yayına hazırladığı ve yönettiği yıllık, Gökyüzü Yayınları tarafından 1987 yılında yayımlanmıştır.

Yıllıkta “Çocuklar Şiirdir” yazısıyla Sevinç Çokum çok kısa çocuk şiirine değinmiştir. Çokum, şiiri çocukların diğer türlerden daha çok sevdiğini ve şiirle hemen içli dışlı olduklarını, dilin söyleyiş güzelliklerini şiirle öğrendiklerini ifade etmektedir.

Mustafa Ruhi Şirin’in yıllıkta yer alan “Çocuklar İçin Edebiyat” adlı yazısında çocuğun dünyasını şiire benzetmiş, çocuk için yapılan sanatların da şiirden beslendiğini ifade etmiştir. Şirin’e göre çocuklara ciddi bir gözle bakmayan şairler şiir yazdığı için çocuklar öğretme amacı güden şiirleri okuyup ezberlemek mecburiyetinde oluyor. Hem büyükler hem de çocukların zevkle okudukları şiirler gerçek şairler tarafından yazılmıştır.

Cahit Zarifoğlu, kendisine yöneltilen sorulara cevap verdiği “Cahit Zarifoğlu’yla Çocuk Edebiyatı Üzerine” adlı yazı da kendisine çocuk şiiriyle ilgili sorulan “Çocuklar için yazarken şairliğinizden bir şeyler yitirdiğinizi hissediyor musunuz?” sorusuna aksini hissettiğini söylemiştir. Yalvaç Ural’ın şiirleriyle ilgili çocuklar için mi yoksa büyükler için mi olduğuna karar veremediğini aktaran Zarifoğlu, şiirleri çocukları düşünüp yazmasına rağmen büyüklerin düşünce dünyasına da hitap ettiğini ifade etmektedir.

Cahit Zarifoğlu, “1986 Çocuk Şiiri” adlı yazısında çocuk şiirinin çocuk dergilerinde nasıl yer aldığını değerlendirmiştir:

Diyanet Çocuk dergisinin 1986 yılındaki sayılarında “M. Ruhi Şirin, Zarife Canan, Hamdi Oruç, Subutay Hikmet Karahasanoğlu, Mehmet Uytun, Mehmet Öztürk, Hasan Demir, Nuri Kahraman, A. Vahap Akbaş” gibi yazarların şiirlerine yer verilmiştir. Zarife Canan’ın şiirini yenileyerek farklı konularda yazması gerektiği; Hamdi Oruç’un çocuk seviyesine uygun, okurken çocukların zorlanmayacağı tarzda yazması gerektiği; Subutay Hikmet’in ise devrik dizeler yerine rahat cümlelerle çocuğun masumluluğu üzerine yazması gerektiği ifade edilmiştir.

Türkiye Çocuk dergisinin çocuk şiirine yer vermediği dile getirilerek dergi yöneticilerinin çocuk şiirinin önemini anlayıp çocuk şiirine yer verilmesi gerektiğine değinilmiştir.

Milliyet Çocuk dergisi, kitaplardan şiir alarak yayımlanması konusunda eleştirilse de 1986 yılında çocuk şiirine en çok yer veren dergilerden biri olmuştur. Dergide “Fazıl Hüsnü Dağlarca, Kemal Özer, İsmet Kemal Karadayı, Şerif Ertuna, S. Hikmet Karahasanoğlu, Abdülkadir Bulut, Nurer Uğurlu, Hüseyin Alemdar, Güngör Gencay, Sennur Sezer, Derya Altıntren, Necati Cumalı, Hüseyin Yurttaş, N. Ulvi Akgün, Ayla Çınaroğlu” gibi yazarların şiirlerine dergide yer almıştır. Zarifoğlu, bütün çocuk dergileri gibi *Milliyet Çocuk* dergisinde de çocuk şiirine yönelik eleştirel yazıların bulunmadığını söylemektedir. Yine Zarifoğlu yazısında şunları söylemektedir:

Fazıl Hüsnü Dağlarca’nın “Güzel İş” şiirini “Koca bir şairden bu çıkmış. Merak ediyorsunuz, çocuk şiiri bu mudur?” Dağlarca, çocuk şiirlerinde eskiden ulaştığı seviyenin gerisinde, fabrikasyon tarzı, tekdüze şiirler yazmaktadır. Bu şiirler sayı olarak çok olması sanki yazılmaktan daha çok kusuluyormuş gibi bir his uyandırarak okuyucuda tuhaf bir rahatsızlığa sebep olabilir. Dergiler ise sırf Dağlarca’nın adı için bu şiirleri yayımlamaktadır.

-Yer içeriz.

Konuşuruz türkü söyleriz.

Öperiz

Hangisidir çocuklar

En güzel işi ağzımızın

-Yemektir

-İçmektir

-Konuşmaktır

-Türkü söylemektir

-Öpmektir

Bizimki de katıldı

-Gölmektir efendim
En güzel işi ağzımızın

O dönemde Dağlarca, Zarifoğlu'nun bu eleştirilerine maruz kalsa da 1980 yılından sonra çocuk şiiri anlayışı değişmiş, öğreticilikten uzaklaşmıştır. Fazıl Hüsnü Dağlarca, çocuk şiirinin poetikasının kurucusudur. Mustafa Ruhi Şirin de bu yoldan ilerleyerek çocuk gerçekliğiyle çocuk bakış açısını yansıttığı eserler vermiştir.

Millîyet Kardeş dergisinin çocuk edebiyatına ağırlık veren tek dergi sayılabileceği; Yalvaç Ural tarafından planlı olarak derginin önce okul öncesi döneme, daha sonra ilkokul dönemine yönelik bir yol izlediğini belirtilmiştir. Dergide M. Ruhi Şirin, Sulhi Dölek, Mert Asena, Orhan Asena şiirler yazmıştır. *Millîyet Kardeş* dergisinin bir özelliği de görselliğe önem vererek şiirleri resimlemesidir.

Kandil Çocuk dergisi, çocuk dünyasına yönelik, çocuğu yansıtan şiirlere yer vermiştir. Dergide “Hasan Demir, M. İlyas Subaşı, Talip Ulusan, Alim Korkmaz, Ahmet Yıldırım, A. Vahap Akbaş, Nuri Kahraman”ın şiirleri yer almıştır.

Çekirge dergisi, Garanti Bankasının üç ayda bir yayınladığı bir dergi olarak titizlikle seçilmiş çocuk şiirlerine yer vermiştir. Şiirlerin çoğunluğu Aziz Karadeniz'e ait olan dergide Barış Kaptan da yazmıştır.

Can Kardeş, önceki yıllarda şiire çok yer vermesine rağmen bu yıl yayımlanan şiirler çok dikkate değer görülmemiş, Hüseyin Kutlu'nun “Ay Dedemi Hatırlarım” şiiri anılmıştır.

Selam dergisinde “Nevzat Yüksel, İbrahim Sadri, Mustafa Ruhi Şirin”ın şiirleri ile Zarifoğlu'nun “Afganistan Çocuklarına Şiirler” dizisine yer verilmiştir.

Kadın ve Aile dergisi, “Babam Vuruluyor, Köyümüz, Savaş Oyunu, Ninni, Mücahit, Şehit, Afganistanlı Çocuklara Şiirler” gibi şiirlere yer vermiştir. Daha sonra dergi “Gül Çocuk” adıyla bir ek yayımlamıştır ancak bu ekte çocuk şiirine yer verilmemiştir.

Türk Edebiyatı dergisi, Mustafa Ruhi Şirin'in “Masal Kız” şiirini ocak sayısında, “Kaf Dağının Kuşu” şiirini haziran ayında yayımlamıştır.

Mavera dergisinde 1981 yılından itibaren yazan Mustafa Ruhi Şirin'e 1983 yılından sonra “Afganistan Çocuklarına Şiirler” ile Zarifoğlu eklenmiştir.

Türk Dili dergisinde sadece Mustafa Ruhi Şirin'in “Kuşlar Şarkı Söyleyince” adlı şiiri yayımlanmıştır.

Zaman gazetesinin “Çocuk Bahçesi” adlı köşesinde Nuri Kahraman'ın “Park, Baba” adlı iki şiirine yer verilmiştir.

Yıllıktaki 1986'nın Güldestesi bölümünde 1986 yılında kitap ve dergilerde yer alan şiir örneklerine yer verilmiştir:

“Anne”-Cahit Zarifoğlu (*Mavera*), “Baba”-Cahit Zarifoğlu (*Mavera*), “Masal”-Cahit Zarifoğlu (*Mavera*), “Annem Şehit”-Cahit Zarifoğlu (*Selam*), “Savaş Oyunu”-Cahit Zarifoğlu (*Kadın ve Aile*), “Ben Bir İnsan Yavrusuyum”-M. Ruhi Şirin (*Mavera*), “Bir Şemsiyem Olsa Kuşlardan”-Mustafa Ruhi Şirin (*Millîyet Kardeş*), “Adımı Unutan Kuşlar”-M. Ruhi Şirin (*Selam*), “Kuşlara Türkü Söyleyince”- M. Ruhi Şirin (*Türk Dili*), “Masal Kız”-M. Ruhi Şirin (*Türk Edebiyatı*), “Aydede”-Derya Altıntren (*Millîyet Çocuk*), “Bizim Evdeki Koltuk”-Hasan Demir (*Kandil Çocuk*), “Mutluluklar Çalındı Mı?”-Ahmet Yıldırım (*Kandil Çocuk*), “İlk Eldiven”-Hamdi Oruç (*Diyanet Çocuk*), “Papatya”-Zarife Canan (*Diyanet Çocuk*), “Aya Şiir”-Nevzat Yüksel (*Selam*), “Öğretmenim Söylesene” (*Millîyet Çocuk*), “Annemin Şiirleri”-Hüseyin Alemdar (*Millîyet Çocuk*), “İpek Böceği”-S. Hikmet Karahasanoğlu (*Millîyet Çocuk*), “Ağaçtan Öteye Yol”-S. Hikmet Karahasanoğlu (*Diyanet Çocuk*), “Aydedemi Hatırlarım”-Hüseyin Kutlu (*Can Kardeş*), “Ev Serçesi”-Aziz Karadeniz (*Çekirge*), “Acemi Ressam”-Aziz Karadeniz (*Millîyet Kardeş*), “Erdemli Eşek”-Sulhi Dölek (*Millîyet Kardeş*).

Çocuk Edebiyatı Yıllığı (1988)

Mustafa Ruhi Şirin'in yayına hazırladığı ve yönettiği yıllık, Gökyüzü Yayınları tarafından 1988 yılında yayımlanmıştır. Yıllığın yazı kurulunda “Dr. Necmettin Türinay, Sevinç Çokum, Mustafa Ruhi Şirin, Nurettin Albayrak, Serpil Ural ve Muammer Erkul” yer almıştır.

Yıllıkta “1987’de Çocuk Şiiri” yazısıyla Dr. Necmettin Türinay çocuk şiirini ele almıştır. 1987 yılında yazılmış çocuk şiirlerini değerlendiren Türinay, farklı bakış açıları ile farklı yaklaşımlar olduğunu ifade etmektedir. Nasrettin Hoca fıkralarının şiir diliyle yazan Subutay Hikmet'in *Diyanet Çocuk* dergisinde sekiz-dokuz şiiri yayımlanmış ayrıca *Gül Çocuk* dergisinin Kasım 1987 sayısında Nuri Kahraman yine “Hocadan Fıkralar” adı altında fıkraları şiir diliyle yazmıştır. *Kandil Çocuk* dergisinde A. Vahap Akbaş'ın “Kuş Olsun Yüreğim, Haydi Attâ Gidelim şiirleri ile Mustafa Ruhi Şirin'in şiirlerini yılın en başarılı ürünleri olarak değerlendirilmiştir. Bestami Yazgan'ın şiirlerine az yeril verildiği belirtilerek Vahap Akbaş'ın *Gül Çocuk* dergisinde yer alan “Çocukluk Rüzgârları” övülmüştür. Bahsi geçen şiirlerin sadece çocuklara değil büyüklere de yönelik olduğu ifade edilmiştir. Türinay, dergilerdeki çocuk şiirleriyle ilgili ayrıca şunları ifade etmiştir:

Can Kardeş, *Türkiye* gazetesi çocuk dergileri, çocuk şiirine az yer verirken *Millîyet Kardeş* şair sayısını sınırlı tutarak şiire çok yer vermiştir. Çoğunluk Sulhi Dölek'in şiirlerine

aittir. Yıl boyunca çocuk şiiri yayımlayan *Selâm* dergisi, “Afganistan Çocuklarına Şiirler” ana başlığı altında yazan Cahit Zarifoğlu’nun şiirlerine ağırlık vermiştir. Zarifoğlu’nun *Gül Çocuk* dergisinde de şiirlerine çok yer verilmiştir. Çocuk şiirini kendine görev edinen Mustafa Ruhi Şirin, dergilerin çocuk şiiri yayımlaması konusunda teşvik edici olmuştur. Çocuk şiiri onun sayesinde yaygınlaşmıştır.

Yıllıkta Mustafa Ruhi Şirin, “Mevlâna İdrisi Zengin ile Çocuklar İçin Şiir Üzerine” adlı yazısında Zengin ile yaptığı söyleşiyi paylaşmıştır.

Gökyüzü Yayınlarının 1987 yılında düzenlediği Çocuklar İçin Şiir adlı yarışmada birinciliğe lâyık eser bulunmamıştır. Mevlâna İdris Zengin *Kuş Renkli Çocukluğum* kitabıyla ikincilik, *Kuş Olsun Yüreğim* kitabıyla üçüncülük ödülü almıştır. Yıllıkta her iki kitaptan şiirlere yer verilmiştir. Ayrıca aynı yarışmada *Bir Masal Söyle* kitabıyla mansiyon ödülü kazanan Ahmet Efe’nin, *Hayaller ve Gerçekler* kitabıyla ikinci manyon ödülü alan M. Halistin Kukul’un, *Sevginin Gülleri* kitabıyla üçüncü mansiyon ödülü alan Rıfkı Kaymaz’ın şiirlerine de yıllıkta yer verilmiştir.

Yıllıkta Yugoslavya’da yaşayan Necati Zekeriya ile Bakü’de yaşayan Memmed Aslan’ın çocuklar için yazdıkları şiir örnekleri yer almaktadır.

Yıllıktaki 1987’nin Güldestesi bölümünde 1987 yılında kitap ve dergilerde yer alan şiir örneklerine yer verilmiştir:

“Ninni”-Sezai Karakoç (Ateş Dansı, Diriliş Yayınları), “Çalışan Anne, Kıskançlık”-Cahit Zarifoğlu (*Gül Çocuk*), “Duyarım Çılgınlıklarını”-Cahit Zarifoğlu (*Selâm*), “Anneme Ninni”-Mustafa Ruhi Şirin (*Türkiye Gazetesi Çocuk Dergisi*), “Masalın Masalı”-Mustafa Ruhi Şirin (*Gökyüzü Çiçekleri*), “Kuş Ülkesi”- Mustafa Ruhi Şirin (*Gül Çocuk*), “Çocukluk Rüzgârı”- A. Vahap Akbaş (*Gül Çocuk*), “Eşeği mi İnanıyorsun”-Subutay Hikmet Karahasanoğlu (*Diyanet Çocuk Dergisi*), “Suç Kimin?”-Nuri Kahraman (*Gül Çocuk*), Can Baba Gül Anne”-Bestami Yazgan (*Kandil Çocuk*), “Hasta Çocuk”- Sadettin Kaplan (*Türkiye Gazetesi Çocuk Dergisi*), “Bir Çiçek Açınca”-Necdet Tezcan (*Milliyet Çocuk Dergisi*), “Erik Ağacı”-Ayla Çınaroğlu (*Milliyet Kardeş*), “Laklak Leylek”-Sulhi Dölek (*Milliyet Kardeş*).

Çocuk Edebiyatı Yıllığı (1989)

Mustafa Ruhi Şirin’in yayına hazırladığı ve yönettiği yıllık, Gökyüzü Yayınları tarafından 1989 yılında yayımlanmıştır. Yıllığın yazı kurulunda “Beşir Ayvazoğlu, Mustafa Kutlu, Mustafa Ruhi Şirin, Dr. Necati Türinay, Serpil Ural ve Mevlânâ İdris Zengin” yer almıştır.

Yıllıkta “1988’de Çocuklar İçin Şiir” başlığı altında çocuk şiirine yer verilmiştir. Bu başlık altında çocuk şiiri hakkında Beşir Ayvazoğlu “1988’de Çocuklar İçin Şiir” adlı yazısında çocuk şiirlerinin genellikle dergilerde yayımlandığını, çocuk şiiri kitabının azlığına değinmiştir. Subutay Hikmet’in 1988 yılında yazılmış iki şiir kitabını değerlendirmiştir. “Dergilere Geline” başlığıyla 1988 yılına ait çocuk dergileri hakkında yazdığı kısa bir yazıdan sonra Mustafa Ruhi Şirin’in *Gül Çocuk, Türk Edebiyatı, Selâm ve Yedi İklim* dergilerinde “Kuşname” adı altında yazdığı kuş şiirlerine değinmiştir.

1988 yılında kitap ve dergilerde yer alan şiir örneklerine yer verilmiştir:

A. Vahap Akbaş-“Ninni ve Hüdhüd” (*Selâm*), Hasan Akçay-“Çocuklar Ağlamasın” (*Can Kardeş*), Derya Altıntren-“Kardan Adam” (*Millîyet Kardeş*), Arif Bilgin-“Canımızsın”(*Gül Çocuk*), Niyazi Birinci-“Melek Gibi” (*Can Kardeş*), Fahreddin Bozdağ-“Her Taraf Bembeyaz” (*Diyanet Çocuk*), Ayla Çınaroğlu-“Güzel Bulut” (*Millîyet Çocuk*), Sulhi Dölek’in “Ürkek Üveyik” (*Millîyet Kardeş*), Ahmet Efe’nin “Balkondaki Çocuklar” (*Gül Çocuk*), Mevlâna İdris-“Denizden Toplanan Umut” – “Değişik Sabahlar Üzerine” – “İçimdeki Yağmur” (*Selâm*), Sadettin Kaplan-“Masal Dağı” (*Türkiye Çocuk*), Nuri Kahraman-“Sevdenur” (*Gül Çocuk*), Aziz Karadeniz-“Guguk Kuşu” (*Millîyet Çocuk*), Subutay Hikmet Karahasanoğlu-“Atlıkarınca” (*Millîyet Çocuk*), Rıfkı Kaymaz-“Erken Uyan” (*Diyanet Çocuk*), Hüseyin Kutlu-“İşhak Kuşu” (*Can Kardeş*), Sennur Sezer-“Güz Türküsü” (*Millîyet Kardeş*), Muhsin İlyas Subaşı- “Çocuk ve Melek” (*Türkiye Çocuk*), Tacettin Şimşek-“Sana Gelirim” (*Can Kardeş*), Mustafa Ruhi Şirin- “Bir Bayrak Yarışında Kuşlar” (*Yedi İklim*), Mustafa Ruhi Şirin-“Çocuk Kalbimdeki Kuş” (*Türk Edebiyatı*), Yalvaç Ural-“Tom Miks Öldü” , “Kızılderililer” (*Bando*), Bestami Yazgan-“Bilmece” (*Gül Çocuk*).

Lisansüstü Tezleri

Zeki Gürel’in 1992 yılında Gazi Üniversitesinde hazırladığı “İbrahim Alâettin Gövsa ve Çocuk Edebiyatımızdaki Yeri” adlı doktora tezinin birinci bölümünde İbrahim Alâettin Gövsa’nın hayatı ve eserlerine, ikinci bölümde İbrahim Alâettin Gövsa’nın çocuk edebiyatımıza katkılarına, üçüncü bölümde ise çocuk edebiyatıyla ilgili bibliyografyaya yer vermiştir. Gürel, Gövsa’nın çocuk şiirinin başlangıç dönemi şairlerinden biri olduğunu, ilk defa çocuklar için bir şiir kitabı yayınladığını, çocuk edebiyatı açısından en önemli özelliğinin ise eğitimci bir şair olduğunu dile getirmektedir. Tezin “İbrahim Alâettin Gövsa’nın Çocuk Edebiyatımızdaki Yeri ve Çocuk Şiirleri” bölümünde Satı Bey’in “Çocuk şiirlerine ve çocuk şarkılarına muhtacız” düşüncesiyle Gövsa’ya yaptığı çağrı, Gövsa’nın çocuk şiiri hakkındaki görüşlerine, çocuklar için yazdığı şiirlerin incelenmesine yer verilmiştir. Gövsa, şiirlerini

çocuklar için onların gözünden yazmıştır. Onlara ders vermek, terbiye etmek yerine onların şiirler yoluyla bunu sezmelerini sağlamak istemiştir. Zeki Gürel'in 1995 yılında Kültür Bakanlığı Yayınları tarafından yayımlanmış *İbrahim Alâettin Gövsa* adlı kitabı da vardır.

Metin Erkal'ın 1998 yılında Atatürk Üniversitesinde hazırladığı “Ceyhun Atuf Kansu, Hayatı, Eserleri ve Şiirlerinin Tema Bakımından İncelenmesi” adlı doktora tezinde Çocukla İlgili Temalar ana başlığı altında “çocuk, çocuk kimliği, çocuğun dünyası, şefkat, çocuk ve çiçek, yaşama ve sevinci ve çocuk, çocuk ve fakirlik, evrensel sevgi” alt başlıklarında Ceyhun Atuf Kansu'nun çocuk ve çocuk şiiri kavramlarına bakışı incelemiştir. Erkal, Ceyhun Atuf Kansu'nun dünya kardeşliği düşüncesi içinde, gözlemleri yoluyla Türk çocuklarının hayal dünyası ve yaşamlarına dair yaptığı tanımlamaları tüm dünya çocuklarına dair bir bakış olarak sunmasını, onun evrensel bir şair olmasının kaynağı olarak açıklamaktadır.

Deniz Arslan'ın 1997 yılında Gazi Üniversitesinde hazırladığı “Yalvaç Ural'ın Hayatı ve Eserleri Üzerine Bir Çalışma” adlı yüksek lisans tezinde Yalvaç Ural'ın *Müzik Satan Çocuklar* çocuk şiir kitabına kısaca değinilmiştir.

İsmail Akın, 1995 yılında Ankara Üniversitesinde hazırladığı “Çocuk Edebiyatında Tefvik Fikret ve Şermin Adlı Eserinin Yeri” adlı yüksek lisans tezinde *Şermin*'in öğretim ilke ve yöntemleri, eğitim değeri ve içerik açısından değerlendirmesi yapılmıştır.

Metin Oktay, 2001 yılında Selçuk Üniversitesinde hazırladığı “II. Meşrutiyet'ten Cumhuriyet'e Çocuk Şiirlerinin Pedagojik Değeri” adlı yüksek lisans tezinde *Arkadaş, Çocuk Dünyası, Mektebli, Talebe Defteri, Çocuk Duygusu, Çocuk Bahçesi, Küçükler Gazetesi, Hür Çocuk, Haftalık Çocuk Gazetesi, Lâne, Bizim Mecmua, Musavver Çocuk Postası, Yeni Yol* gibi çocuk dergilerindeki çocuk şiirleri içerik olarak sınıflandırılarak incelenmiştir.

4.4.2. Süreli Yayınlar

Mustafa Ruhi Şirin, Şubat 1984 yılında Türk Edebiyatı dergisinin 124. sayısında yer alan “Çocuk Şiiri Nedir?” adlı yazısında “İyi bir Çocuk Şiiri Nasıl Olmalıdır?” sorusunun cevabını almak için Mehmet Kaplan, Cahit Külebi, Latif Sarıyüce, İlhan Geçer, Kemal Demiray, Mehmet Başaran, Ahmet Efe, Hasan Demir gibi yazarlara için şu soruları yöneltmiştir:

- I) Çocuk şiirinin dil ve sanat açısından özellikleri nelerdir?
- II) Çocuk şiirinin kaynakları deyince ne anlaşılmalıdır?
- III) Çocuk şiiri gelenekten nasıl faydalanabilir?
- IV) İdeolojik çocuk şiirini nasıl karşılıyorsunuz?

Mehmet Kaplan, çocuklara yönelik farklı bir şiir çeşidinin varlığına inanmadığını, çocuklara estetik değer taşıyan her şiir okutulup ezberletilebilir demiştir. Ayrıca ideolojik şiirleri çocuğun ruhunu zehirleyen kötü şiirler olduğunu söylemiştir.

Cahit Külebi, ninni, masal ve çocuğun anlayabileceği öykülerin çocuk şiirinin ilk kaynağı olduğunu söylemiştir.

Latif Sarıyüce, çocukların kendilerinin de farkında olmadığı, içten gelen bir güdüyle ideolojik şiiri sevmediklerini söylemiştir.

İlhan Geçer, çocuk şiirinde dil, konu, içerik edebi olmalıdır; yazar çocuk şiirini sanat endişesi duyarak kaleme almalıdır, demiştir.

Kemal Demiray, Ziya Gökalp çocuk şiiri yazarken gelenekten nasıl faydalanılacağını göstermesine rağmen birkaç şair dışında kimsenin bilinçli bir şekilde gelenekten faydalanmadığını söylemiştir.

Mehmet Başaran, çocuğa yönelik şiirler çocuğun dil, düşünce ve hayallerine uygun bir sanat ürünü olmalıdır, demiştir.

Ahmet Efe, çocuk şiirinin ilk kaynağının ninniler olduğunu söylemiştir.

Hasan Demir, ideolojik şiiri bilgi ve kültür yoksunu militanların çocuğa kalaşnikofla saldırması olarak tanımlamıştır.

Mustafa Ruhi Şirin'in çocuk şiirlerinin büyük bölümü *Mavera*'da yayımlanmıştır. *Mavera* dergisinin 1982 yılındaki sayılarında Şirin'in çocuk dünyasına etki eden şiirleri yer almıştır: Uyku Bekçileri (Şubat), Bebeğin Duası (Mart), Gökyüzü Bahçesi, Çocuklar Sevgicedir, Allah'ım (Nisan), Yağmur Hanım ve Ay Masalı (Eylül) (Kocakaplan, 1983).

Mustafa Cemiloğlu, 1992 yılında Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi'nin 1. sayısında "Türkçe ve Çocuk Şiiri" adlı makalesinde İlköğretim okullarında çocuk şiirinin Türkçe ders kitaplarında uygulanmasına yönelik uygulamayı anlatmaktadır. Cemiloğlu'na göre Türkçe ders kitaplarında yer alan "çocuklar için" kabul edilen şiirlerin tahlili konusunda öğretmen yükü yükleneceği için Behçet Necatigil'in "Mavi Işık" adlı şiiri örnek olarak tahlil edilmiştir. Şiirdeki imgeler, imajlar, çağrışımlar, benzetmelere değinilmiş; şiirin başlığıyla ana duygusu incelenerek başlık ana duygu ilişkisine değinilmiştir.

Prof. Dr. Cahit Kavcar'ın 4-6 Kasım 1998 tarihinde Ankara Üniversitesi Çocuk Kültürü ve Araştırma ve Uygulama Merkezi tarafından Ankara'da düzenlenen II. Ulusal Çocuk Kongresi'nde sunulan bildirinin metni olan "75. Yılda Türk Çocuk Şiiri" adlı makalesi Cumhuriyet döneminde çocuk edebiyatının tarihi gelişimi, başlıca şairler, çocuklar için yazılan şiirlerin temaları üzerine bilgiler içermektedir. Kavcar "çocuğu anlatan" şiirleri şöyle gruplamıştır:

- Çocuğu yönlendirmek amacıyla direk eğitsel veya öykü içine yerleştirilmiş şiirler,
- Şairlerin kendi çocuk yıllarını anlatan şiirler,
- Çocuğu değişik ortamlarda gözleme dayalı olarak anlatan şiirler,
- Çocuğun sevdiği bitki, hayvan ya da eşyalara yönelik yazılan şiirler,
- Çocuksu duyguyu sade ve gelişigüzel bir dille anlatan şiirler,
- Çocuklara doktor, öğretmen gibi meslek sahiplerinin yaklaşımını anlatan şiirler.

Şiirlerde yer alan konu ve temalar şöyle sıralanmıştır: Okul sevgisi, doğa sevgisi, Atatürk sevgisi, Kurtuluş Savaşı coşkusu, Türkiye'nin özellikleri ve güzellikleri, hayvan sevgisi, kuş sevgisi...

Gıyasettin Aytaş, 2001 yılında Hece dergisinde yazdığı “Çocuk ve Şiir” makalesinde çocukla şiir arasındaki bağı bu iki kavramı birbirine yaklaştırıp yakınlaştırarak edebiyatımızdaki şiirin gelişimi kısaca anlatılmaktadır. Aytaş'ın çocuk şiiriyle ilgili bir diğer makalesi, 1994 yılında Bilgi Çağında Eğitim'e yazdığı “Ali Akbaş'ın *Masal Çağı* Adlı Şiir Kitabında Fikir Unsurları"dır. Ali Akbaş'ın *Masal Çağı* çocuk şiir kitabındaki fikir unsurlarında sosyal ve siyasi yapının etkisinin görüldüğünü şiirler üzerinden açıklayarak anlatmaktadır.

Fahrettin Bozdağ, 1991 ve 1992 yılı Türkiye Kültür ve Sanat Yıllığı'ndaki Çocuk Edebiyatı adlı her iki yıllıktaki yazısında çocuk edebiyatıyla ilgili gelişmeleri aktarırken çocuk şiiriyle ilgili meydana gelen gelişmeleri de görmekteyiz. Mustafa Ruhi Şirin'in kurduğu Çocuk Vakfı'nın “Çocuk Edebiyatı Dizisi”nde çıkan 19 kitap içinde Cahit Zarifoğlu'nun *Gülücük*, Yalvaç Ural'ın *Müzik Satan Çocuklar*, Nevzat Yüksel'in *Kaf Dağı'nın Ardı*, Ali Akbaş'ın *Kuş Sofrası* çocuk şiir kitaplarının çıktığı haberini vermektedir. 1992 yıllığındaki yazısında 1990 yılında basılan “Gülücük Çocuk Kitapları”nın basıldığını; dizinin ilk kitabının Mustafa Ruhi Şirin'in *Gökyüzü Çiçekleri*, dizinin yirmi birinci kitabı Mevlâna İdris'in *Kuş Renkli Çocukluğum* çocuk şiir kitapları olduğunu aktarmaktadır.

Prof. Dr. Mustafa İsen, 2001 yılında Bilig dergisindeki “Balkanlardaki Türk Çocuk Şiiri” adlı makalesinde Balkanlar'da yaşayan Türk çocuk şiiri hakkında bilgi verilmiştir. Yalın dil, açık ve sade anlatım, tasvir ve edebi sanatlardan uzak durma Balkanlardaki Türk şiirinin genel özellikleri olarak vurgulanmıştır. Türk çocuk şiiri, ülkeden ülkeye bazen daha elverişli şartlara sahipken bazen de imkânsızlıklar içinde kaldığı; nicelik ve nitelik

bakımından en avantajlı durumda Makedonya yer alırken daha sonra sırasıyla Kosova, Yunanistan, Gagavuzya, Bulgaristan ve Romanya'nın geldiği açıklanmaktadır.

Âbide Doğan, 2001 yılında *Türkbilig* dergisindeki “Aka Gündüz'ün Çocuklara Yönelik Eserleri ve Çocuk Edebiyatındaki Yeri” adlı makalesinde Aka Gündüz'ün çocuklar için yazdığı eserleri incelemiştir. Bu eserlerden biri de Aka Gündüz'ün 1928 yılında yayımladığı *Çocuk Kitabı* adlı çocuk şiir kitabıdır. Makalede, kitapta yer alan şiirlerin çocuklara milli bilinç vermek, onları eğitmek amacıyla yazıldığı; şiirlerin dilinin anlaşılır olduğu yer almaktadır.

Önder Göçgün, 1982 yılında Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi dergisinde “Türk Edebiyatı'nda Dinî Çocuk Şiirleri ve Terbiye Bakımından Değeri” adlı makalesinde çocuğun terbiye edilmesi için dinîni öğrenmesinin gerekli olduğunu vurgulayarak bunu gerçekleştirmek için Edebiyat tarihimizdeki dinî çocuk şiirlerinin önemi üzerine bir araştırma yapmıştır. Ziya Gökalp “Çocuklar İçin İlahi, Çocuk Duaları”, Namık Kemal-zade Ali Ekrem Bey “Ordunun Defteri, Şiir Demeti, Bismillâh irrahmân irrahim, La-İlâhe İllallah Muhammedü'r Resulullah, Çehâr Yar-ı Güzin, Bilmece, Anadolu”, Tevfik Fikret “Şermin”, Ati Ekrem Bey'in “Ya Muhammed”, Ali Ekrem Bolayır “Hz. Ömer'in Adaleti”, Ali Ulvi Elöve “Allah görür, Bilir, İşitir”, İbrahim Alâeddin Gövsa “Allah Sevgisi”, Sabri Cemil Yalkut “Allah”, Sabri Cemil Bey “Gece Duası” gibi yazar ve şairlerin şiirleri açıklanmıştır. Şiirlerin ortak özelliği çocuğa öğüt vermesi, onu eğitme amacı gütmesidir.

Doç. Dr. Şevket Toker, *Türk Dili* dergisinin Nisan 2001 592. sayısında “Tevfik Fikret'in Çocuk Şiirleri” adlı makalesinde Tevfik Fikret'in *Şermin* kitabında topladığı şiirlerini “Sevgi Şiirleri, Mevsimleri Anlatan Şiirler, İş ve Meslek Şiirleri, Öğüt Şiirleri” olmak üzere dört ana grupta incelemiştir. Tuncer, “Sevgi Şiirleri”ni tabiat ve hayvan sevgisini işleyen şiirler, okul sevgisi, insan sevgisi ve acıma duygusu alt başlıklarıyla ele almıştır.

Doç Dr. Şevket Toker, *Türk Dili* dergisinin Ağustos 2000 584. sayısında “Hasan Ali Yücel'in Çocuk Şiirlerinin Dünyası” adlı makalesinde Hasan Ali Yücel'in çocuk şiirlerini “Öğüt Verici Şiirler, Öğretici Şiirler, Sevgi Şiirleri, Atatürk Cumhuriyet ve Dönemim Diğer Değerleriyle İlgili şiirler, Türklük Şiirleri, Destanî Şiirler” olmak üzere altı grupta incelemiştir. Toker, Hasan Ali Yücel'in şiirlerinde yarattığı dünyada çocuklara iyilik yaparken karşılık beklememeyi, yükselmek için çalışmayı, öğrenmeyi, emek vermeyi, akıl ve bilgiyle zenginleşmeyi, doğayı insanları sevmeyi, onurlu olmayı Atatürk ilke ve eserlerini yaşatmayı, Türklüğün yüceliğinin bilincinde olmayı, Kurtuluş Savaşı'ndaki kahramanlıkları unutmamayı öğütlemektedir. Bu öğütler yoluyla çocuğun kişiliğinin şekilleneceği düşünülmektedir.

Bilim ve Sanat dergisinin Nisan 1982’de yayımlanan Çocuk Özel Sayısı’nda Sezai Kaynak’ın “Çocuk Edebiyatı” yazısında çocuk şiirinin ritimsiz düşünülemediğini ifade etmiştir. Ritim yoluyla çocuğun ilgisini çekme ve akılda kalıcılık sağlanmaktadır.

Halim Yağcıoğlu, *Varlık* dergisinin Ocak 1980 yılı 868. sayısında “Şermin’den Kuşayağa Çocuk Şiirimiz” adlı yazısında çocuk şiirini ninni, bilmece tekerleme gibi sözlü ürünlerle başladığını ifade ederek ilk örneklerin Akif Paşa, Recaizade Mahmut Ekrem, Satı Bey tarafından verildiğini ifade etmektedir. Şermin döneminin en sade söyleyişine sahipken Fazıl Hüsnü Dağlarca’nın Kuşayak şiiri eğitmekten öte güzeli sevdirmektedir, der.

Dr. Zeki Gürel, Birinci Çocuk Edebiyatı Çocuk Sempozyumu’nda sunduğu “Çocuk Edebiyatı Enstitüsü Kurulması Üzerine” adlı bildirisinde bazı çocuk edebiyatı özel sayılarında çocuk şiiri adı altında yer alan şiirlerin çocuktan söz ettiğini ancak çocuğa yönelik olmadığını ifade etmektedir. Mesela, Recaizade Mahmut Ekrem’in oğlu Nejat’ı kaybettikten sonra yazdığı ağdın bazı dergilerde çocuk şiiri olarak yer almasına dikkat çekmiştir.

Dolunay dergisinin Mayıs 1988 yılında yayımlanan 29. sayısında çocuğu anlatan şiirlere yer verilmiştir. Ancak bu şiirler, hâlâ çocukluğu yaşayan, yetişkin olmamış çocuk için ilgi çekici değildir. Şiirler, çocuğu anlatmaktan çok, çocuğu yansıtmalıdır (Şirin, 1989).

4.5. Beşinci Alt Başlığa İlişkin Bulgular: 1980-2002 Yılları Arasında Yayımlanan Çocuk Şiirleriyle Etkinlik Örnekleri

Bu bölümde Türkçe dersinin dört temel dil becerisini kazandırmaya yönelik 1980-2002 yılları arasında yayımlanmış çocuk şiirleriyle hazırlanan etkinliklere yer verilmiştir. Temalar, öğrenme çıktıları, etkinlikler “Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli” göz önünde bulundurularak hazırlanmıştır.

Şiir sayesinde çocuk kurduğu duygusal bağla dilin inceliklerinin farkına varır. Türkçe eğitiminde birbirini tamamlayacak şekilde edinilmesi gereken dinleme, okuma ve konuşma, yazma becerilerinin bir bütün olarak nasıl kazandırılacağı çocuk şiiri üzerinde gösterilmiştir. Hazırlanan etkinlikler aracılığıyla öğrencilerin şiiri anlamaları, empati geliştirmeleri ve şiirle kendi hayatlarını ilişkilendirmeleri sağlanacaktır. Şiirin hem içerik hem de duygu yönünü keşfetmeleri ve estetik bakış açısı kazanmaları hedeflenmektedir. Bu etkinliklerin hazırlanma amacı, şiirin dört temel dil becerisini kazandırmak için etkili bir tür olduğunu ortaya koyarak farklı bakış açılarından değerlendirilmesini sağlamaktır. Bu nedenle 1980-2002 yılları arasında incelenen çocuk şiir kitaplarından seçilen şiirlerden anlama ve anlatma becerilerini geliştirmeye yönelik etkinlikler hazırlanmıştır. Bu yıllarda kaleme alınan çocuk şiirlerinden tema, içerik, dil ve anlatım yönünden ortaokul öğrencilerine dört temel dil becerisini

kazandırmaya yönelik çok sayıda şiir belirlenmiştir. Burada her sınıf seviyesinde bir şiir ele alınarak Türkçe eğitiminde dersin anlama alan becerileri olan dinleme/izleme ve okuma becerileriyle, anlatma becerileri olan konuşma ve yazma becerilerinin nasıl kazandırılacağı uygulamalı olarak bu şiirler üzerinde gösterilmiştir.

Şekil 1 5. Sınıf Tema

“Oyun dünyası teması yoluyla öğrencilerin söz varlığını geliştirmeleri, metinlerin yüzey anlamları belirleyebilmeleri ve materyal seçiminde doğru kararlar alabilmeleri hedeflenmektedir. Bu süreçte sorumluluk, saygı ve dürüstlük gibi temel değerlerin kazandırılması amaçlanmaktadır. Ayrıca öğrencilerin oyunlara ilgi duymaları, özgüven geliştirmeleri ve merak duygularını beslemeleri desteklenirken; öz farkındalık, öz düzenleme ve öz yansıtma gibi sosyal-duygusal öğrenme becerilerinin güçlendirilmesi hedeflenmektedir. Bunun yanı sıra görsel, kültürel ve dijital okuryazarlık gibi becerilerin de geliştirilmesi planlanmaktadır. Dersin anlama alan becerileri olan dinleme/izleme ve okuma becerileriyle anlatma becerileri olan konuşma ve yazma becerileri birbiriyle ilişkilendirilmiştir.”(MEB, 2024, s. 87).

Gökhan Akçiçek’in 2001 yılında yayımlanan *Çocuklara Ölüm Yakışmaz* kitabında yer alan “Evcilik Oynayan Bir Kızın Şiiri” şiirinden yararlanarak “Oyun Dünyası” teması aracılığıyla dersin anlama alan becerileri olan dinleme/izleme ve okuma becerileriyle anlatma becerileri olan konuşma ve yazma becerilerini kazandırmaya yönelik etkinlikler hazırlanmıştır.

Bu tema için seçilen çocuk şiiri, çocuk oyunları hakkında düşünmeye yönlendirirken aynı zamanda kişisel deneyimlerin de paylaşılmasını sağlayacaktır. Seçilen şiirle öğrenciler, kelimelerin şiir içinde yüklendikleri anlamları kavrar ve şiir dilinin hayal gücüne sunduğu katkıyla hayal gücünü kullanır. Öğrencilerin şiirin derinliklerine inerek kendi hayatıyla bağlantı kurması kolaylaşacaktır.

Derse başlamadan önce öğrencilerin temaya yönelik hazır bulunuşluklarını belirlemek ve varsa gelişmeye açık yönlerini güçlendirmek için “Keşif Yolculuğu” başlığındaki sorular cevaplanacaktır. Öğrenciler, soruları cevaplayarak şiirin konusu hakkında geçmiş yaşantılarını

gözden geçirirler. Dinleyecekleri şiirle bağ kurarak şiiri derinlemesine anlamaları kolaylaşacaktır.

Keşif Yolculuğu

- Evcilik oyununu biliyor musunuz? Küçükken evcilik oynarken en çok hangi rolü seçerdiniz?
- Evcilik oyunun hayal dünyasını geliştirmeye katkısı olduğunu düşünüyor musunuz? Neden?

Şekil 2 5. Sınıf Keşif Yolculuğu

EVCİLİK OYNAYAN BİR KIZIN ŞİİRİ

Şekil 3 Bebek

Evcilik oynar bir kız çocuğu
Küçücük yastıklarıyla
Boş fincanlarda
Kahve ikram eder
Misafirlerine
Beyaz düşler saklar
Büyüyeceği yıllar için
Ve özenle tarar saçlarını
Bez bebeğinin
Yorulur ince parmakları
Düşer avuçlarına
Annesinin.

İşten dönen babası
Kıyamaz uyandırmaya
Bir öpücük kondurur usulca

Kirpiklerinin ucuna. (s. 37)

Şekil 4 Oyuncak Oynayan Kız

DİNLEME BECERİSİ

Dinleme metni olarak seçilen “ Evcilik Oynayan Bir Kızın Şiiri” adlı çocuk şiirinin konu, içerik ve dil anlatım yönünden 5. sınıf öğrencilerinin seviyesine uygun olduğu düşünülmektedir. Şiiri dinlerken anlamayı kolaylaştırmak için şiir görsellerle desteklenmesi yararlı olacaktır. Şiir okunurken öğrencilerin ilgisini çekmek, anlamayı etkili olmasını sağlamak için şiiri seslendirenin vurgu, tonlama, ritim ve duraklama gibi ses özelliklerini, ayrıca beden dilini etkili bir şekilde kullanması önemlidir. Ortaokul öğrencilerinin soyut düşünme becerileri gelişmeye başladığı için bu dönemde şiir dinelmeleri hem eleştirel hem de yaratıcı düşüncelerini destekleyecektir.

Dinleme/izleme becerisinin aşağıdaki öğrenme çıktıları ve süreç bileşenlerine ulaşmak için 1 ve 2. etkinlik hazırlanmıştır.

T.D.5.1. Dinlemede/izlemede materyal seçimini yönetebilme

Öğrencinin dinleme/izleme sırasında konuşmacıyla göz teması kurması, duruşunu ayarlaması, dikkat dağıtıcı hareketlerden/davranışlardan kaçınması ve gerektiğinde not alması beklenir.

T.D.5.4. Dinlediğinde/izlediğinde geçen anlamını bilmediği söz varlığı unsurlarının anlamını tahmin edebilme

a) Dinlediğinin/izlediğinin bağlamından söz varlığı unsurlarının anlamıyla ilgili ipuçlarını belirleyip ön bilgileriyle ilişkilendirir.

b) Söz varlığı unsurlarının anlamına ilişkin mantıklı tahminde bulunur.

c) Tahminin doğruluğunu kaynaklardan (sözlük, başvuru kitapları vb.), ebeveyn veya öğretmenden yardım alarak kontrol edip yargıya ulaşır.

T.D.5.5. Dinlediğinin/izlediğinin yüzey anlamını belirleyebilme

a) Dinlediği/izlediği ve varsa ona eşlik eden görsellerden hareketle bağlama/konuya dair ipuçlarını bulup ön bilgileriyle bağlantı kurar.

b) Dinlediğinde/izlediğinde doğrudan verilen bilgileri (tanımı verilen kavram, düşünce, yönerge, iletilmek istenen mesaj, açıkça ifade edilen ana fikir vb.) belirler.

c) Uygun durumlarda, iletilen mesajın gerektirdiği tepkiyi verir.

T.D.5.19. Dinlediğinden/izlediğinden hareketle söz varlığını geliştirmeye yönelik çözümleme yapabilme

Söz varlığı unsurlarının kaynaklardaki (sözlük, genel ağ vb.) diğer anlamlarını ve varsa görsel karşılığını (resim, işaret, emoji vb.) belirler. Ayrıca üzerinde çalışılan söz varlığı unsurlarıyla ilgili (eş ve yakın anlamlı kelime, zıt anlamlı ve eş sesli kelime, çağrıştırdığı kelime; atasözü, deyim, kalıp söz, terim, ikileme, pekiştirme) kelimeleri tespit edip aralarındaki anlam ilişkilerini ortaya koyar

T.D.5.25. Dinleme/izleme sürecine yönelik öz yansıtma yapabilme/kendini uyarlayabilme

a) Dinleme/izleme sürecindeki güçlü ve gelişmeye açık yönlerini gerekçelendirerek kendisini değerlendirir.

b) Deneyimlediği süreçteki gelişmeye açık yönlerini destekleyecek tedbirler alıp güçlü yönlerini sonraki çalışmalara aktararak dinleyici/izleyici kimliğinin gelişimine yön verir

Öğrenci 1. etkinlikte şiirde kullanılan “bez bebek, boş fincan, beyaz düşler” imgelerinin şiire nasıl bir anlam derinliği kazandırdığı sezdirilmeye çalışılır. Bu amaçla bu imgelerin çocuğun dünyasındaki yerini belirlemek için onlardan bu imgelerin resimlenmesi ya da anlatılması istenmiştir. Şiir dilinin farklı olduğu, kelimelerin şiir içinde farklı anlamlar taşıdıkları, şiir dilinin incelikleri kavratılmak istenmiştir. Bu etkinlik ile öğrenciler “Dinlediğinde/izlediğinde geçen anlamını bilmediği söz varlığı unsurlarının anlamını tahmin edebilme” öğrenme çıktısına ulaşmış olacaklardır.

1. ETKİNLİK

Aşağıdaki kelime gruplarını kullanarak bir paragraf yazınız.

Boş fincan

Şekil 5 *Boş Fincan*

Bez bebek

Şekil 6 *Bez Bebek*

Beyaz düşler

Şekil 7 *Beyaz Düşler*

Öğrencilerin okudukları şiiri derinlemesine çözümlemek, üst seviyede düşünme becerilerini geliştirmek için Bloom ve arkadaşlarının yaptığı basamaklara (bilgi, kavrama, uygulama, analiz, sentez, değerlendirme) göre (Demirel, 2012) sorular hazırlanmıştır. 2. etkinlikte yer alan soruların amacı, öğrencilerin şiiri daha derinlemesine incelemelerine, şiirin düz yazıdan farklı olan duygu ve sanat yönlerini keşfetmelerine olanak sağlamaktır. Şiirin içeriğindeki tema, imgesel anlatımlar, duygusal öğeler sorular yoluyla anlaşılacaktır. Sorulara verilen cevaplar sayesinde şiir derinlenmesine çözümlenmiş olacaktır.

2. ETKİNLİK

Okuduğunuz şiirden hareketle aşağıdaki soruları sözlü olarak cevaplayınız.

1. Kız çocuğu hangi oyunu oynamaktadır?
2. “Beyaz düşler saklar / Büyüyeceği yıllar için” ifadesiyle ne anlatılmak istenmiş olabilir?
3. Şiirde geçen hangi sözcükler bize evcilik oyununu anlatmaktadır?
4. Siz evcilik oynarken hangi oyuncak ve eşyaları kullanıyorsunuz? Bu şiirde anlatılan evcilik oyunu sizinkine benziyor mu?
5. Geçmişte oynanan çocuk oyunları ile günümüzde oynanan oyunları karşılaştırınız. Farkları nelerdir?
6. Çocukların dünyasında oyun ve oyuncak neden önemlidir? Bu konudaki düşünceleriniz nelerdir?

Şekil 8 5. Sınıf Sorular

KONUŞMA BECERİSİ

Öğrencilerin “konuşma” becerisi öğrenme çıktılarına ulaşmalarını sağlamak amacıyla şiirdeki konudan yola çıkılarak konuşma etkinliği hazırlanmıştır. Şiir aracılığıyla ulaşılması beklenen öğrenme çıktıları şunlardır:

T.K.5.1. Konuşma sürecini yönetebilme

a) Konuşmayı başlatma, sürdürme, sonlandırmayla ilgili selam, hitap ve sonlandırma ifadelerini kullanır.

b) Uygun zamanda söz alır/verir.

c) Olay, konu, durum, problem vb. ile ilgili anlaşılmayan noktaları açıklığa kavuşturmak için herhangi bir yönlendirmenin etkisinde kalmadan soru sorar.

ç) Kendisine yöneltilen soruları cevaplar

T.K.5.3. Konuşmasında amaç ve içeriğe yönelik seçimlerini yönetebilme

Konuşma amacını göz önüne alarak (bilgilendirme, olaya dayalı anlatım, mizahi) içeriğe yönelik seçim yapar.

T.K.5.4. Konuşmasında ön bilgilerinden yararlanabilme

a) Konuyla ilgili ön bilgilerini (gözlem, anı, deneyim, güncel olay, haber vb.) belirler.

b) Ön bilgilerini konuşma içeriğiyle ilişkilendirir.

c) Belirlediği ön bilgileri konuşmasına aktarır

T.K.5.9. Konuşmasında sesini uygun şekilde kullanabilme

a) Nefesini doğru ayarlar.

b) Kelimeleri doğru telaffuz eder.

c) Sesin şiddetini ayarlar.

ç) Doğru vurgu ve tonlamayla konuşur.

T.K.5.22. Konuşmasını zenginleştirecek biçimde söz varlığını kullanabilme

Konuşmasında yabancı dillerden alınan ve dilimizde henüz yaygınlaşmamış kelimelerin Türkçelerini kullanır

T.K.5.26. Konuşma sürecine yönelik öz yansıtma yapabilme/kendini uyarlayabilme

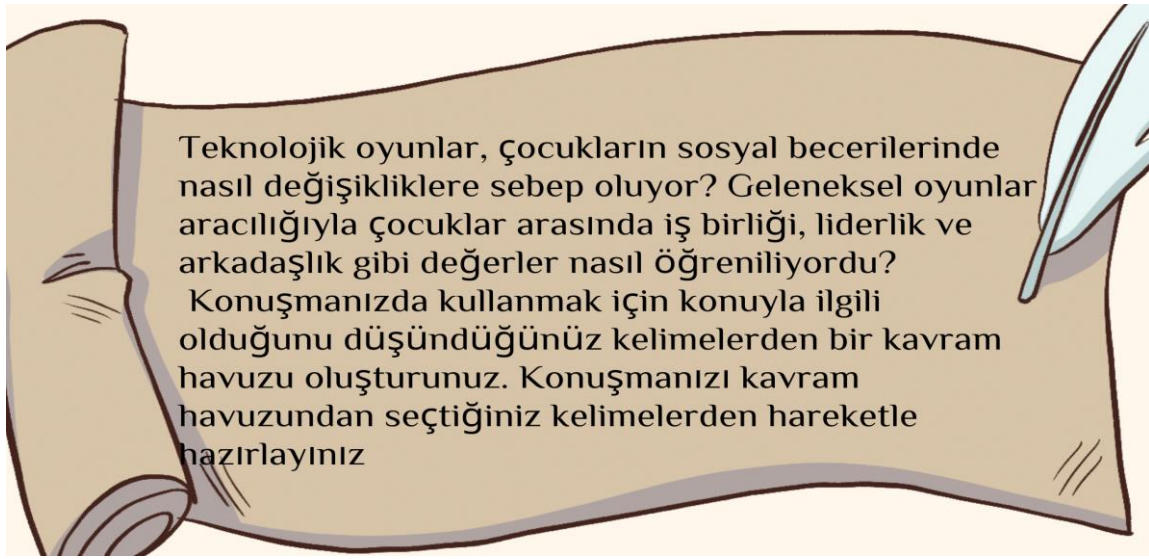
a) Konuşma sürecindeki güçlü ve gelişmeye açık yönlerini gerekçelendirerek kendisini değerlendirir.

b) Deneyimlediği süreçteki gelişmeye açık yönlerini destekleyecek tedbirler alıp güçlü yönlerini sonraki çalışmalara aktararak konuşan kimliğinin gelişimine yön verir.

c) Konuşmalarından oluşan ürün ve seçki dosyası (ses kaydı, konuşma metni, sunum videosu, çoklu medya öğeleri vb.) oluşturur.

Konuşmasında amaç ve içeriğe yönelik seçim becerisini geliştirmek için öğrenciye 3. etkinlikteki konuşma konusu verilmiştir. Konuşmasında ön bilgisinden hareketle içerik oluşturabilmesi için sözcük ve kavram havuzundan kelime seçmesi istenmiştir. Öğrencinin konuşmasında sesini uygun bir biçimde kullanabilmesi için hazırladığı konuşmayı sunması istenmektedir. Bu etkinlik, şiirden yola çıkılarak konuşma konusu hazırlanıp sunulabileceğini göstermektedir.

3. ETKİNLİK

Şekil 9 5. Sınıf Konuşma

YAZMA BECERİSİ

Öğrencilerin yazma becerisini geliştirmek için hazırlanan 4. etkinlikte öğrenciler, şiirden ilham alarak kendi çocukluk anılarını, hayallerini veya akranlarıyla yaşadıkları duygusal anları yazıya dökerler. Amaç, öğrencilerin hem yaratıcılıklarını geliştirmek hem de şiirle bağlantılı bir kişisel yazı oluşturmalarını sağlamaktır. Bu yazma etkinliğiyle ulaşılabilecek öğrenme çıktıları şunlardır:

T.Y.5.1. Yazma sürecini yönetebilme

a) Amaç, bağlam ve olanaklarını analiz ederek yazma konusunu, hedef kitlesini, dijital de dâhil yazma aracı ve ortamını belirler.

b) Yazılı etkileşiminde yazışmayı başlatma, sürdürme ve sonlandırmayla ilgili uygun selam ve hitap ifadelerini kullanır.

c) Yazılı üretim ve yazılı etkileşiminde içerik ve süreçle ilgili gerekli seçim ve düzenlemeleri yapar.

T.Y.5.3. Yazısında içerik ve yapıya yönelik seçimlerini yönetebilme

Yazma amacına uygun paragraf türünü (betimleme, tanıtmaya ve öyküleme) seçer. Yazma amacına uygun metin yapısını [öyküleyici ve bilgilendirici (sıralı/kronolojik)] seçer.

T.Y.5.4. Yazılı üretim ve yazılı etkileşiminde ön bilgilerinden yararlanabilme

a) Konuyla ilgili ön bilgilerini (gözlem, anı, deneyim, güncel olay, haber vb.) belirler.

b) Ön bilgilerini yazma konusuyla ilişkilendirir.

c) Belirlediği ön bilgileri yazısına aktarır.

T.Y.5.18. Yazısını zenginleştirecek biçimde söz varlığını kullanabilme

Yazısında yabancı dillerden alınan ve dilimizde henüz yaygınlaşmamış kelimelerin Türkçelerini kullanır.

T.Y.5.21. Yazım kuralları ve noktalama işaretlerini uygulayabilme

Noktalama işaretlerini işlevlerine uygun kullanır. Nokta, virgül, soru işareti, iki nokta, üç nokta, ünlem, kısa çizgi, uzun çizgi ve kesme işaretinin yaygın kullanılan işlevleri üzerinde durulur. Yazım kurallarını (büyük harflerin kullanımı, sayıların yazımı) uygular.

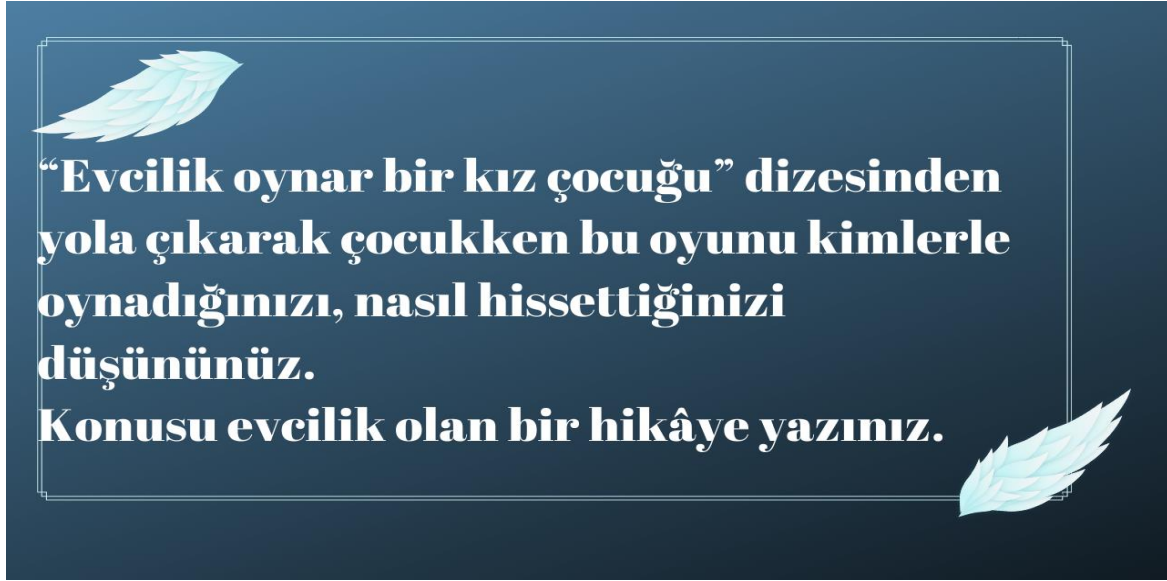
T.Y.5.22. Yazma sürecine yönelik öz yansıtma yapabilme/kendini uyarlayabilme

a) Yazma sürecindeki güçlü ve gelişmeye açık yönlerini gerekçelendirerek kendisini değerlendirir.

b) Deneyimlediği süreçteki gelişmeye açık yönlerini destekleyecek tedbirler alıp güçlü yönlerini sonraki çalışmalara aktararak yazar kimliğinin gelişimine yön verir.

c) Yazılarından oluşan ürün ve seçki dosyası (sözlük, günlük, anı, gezi, şiir, alıntılar seçkisi, atasözü ve deyim vb.) oluşturur.

4. ETKİNLİK

Şekil 10 5. Sınıf Yazma

Şekil 11 6. Sınıf Tema

Dilimizin zenginliği teması aracılığıyla materyal seçimini yönetebilme, anahtar kelimeleri belirlemeye yönelik çözümleme yapabilme, konuşma ve yazısını zenginleştirecek biçimde söz varlığını kullanabilme gibi öğrenme çıktıları ile saygı, vatanseverlik, estetik gibi değerlerin öğrencilere aktarılması amaçlanmaktadır. Ayrıca öğrencilerde kendine güvenme (öz güven), sorumluluk, yaratıcılık gibi eğilimlerin; kendini tanıma (öz farkındalık), kendini düzenleme (öz düzenleme), iletişim gibi sosyal-duygusal öğrenme becerilerinin ve bilgi okuryazarlığı, dijital okuryazarlık, kültür okuryazarlığı gibi becerilerin de geliştirilmesi hedeflenmektedir. Dersin anlama alan becerileri olan dinleme/izleme ve okuma becerileriyle anlatma becerileri olan konuşma ve yazma becerileri birbiriyle ilişkilendirilmiştir (MEB, 2024, s.119).

Nevzat Yüksel'in 1986 yılında yayımlanan *Kaf Dağının Ardı* kitabında yer alan "Kaf Dağının Ardı" şiirinden yararlanılarak "Dilimizin Zenginlikleri" teması aracılığıyla dersin

anlama alan becerileri olan dinleme/izleme ve okuma becerileriyle anlatma becerileri olan konuşma ve yazma becerilerini kazandırmaya yönelik etkinlikler hazırlanmıştır.

Bu tema için seçilen çocuk şiiri, dilimizin zenginlikleri hakkında düşünmeyi, şiir aracılığıyla dilin söyleyiş güzelliklerini sezdirmeyi, şiirin derin anlamını kavramayı sağlayacaktır. “Kaf Dağının Ardı” şiirinin seçilmesinin sebebi, şiirle masalın iç içe bir dünya olduğunu gösterebilmektir. Şiirdeki imgesel anlatımlar sayesinde öğrencinin hayal dünyası zenginleşecektir. Masalsı anlatımla şiir estetiği birleştiği bu şiir aracılığıyla öğrenci şiir türünün özelliklerinin farkına varacaktır.

Derse başlamadan önce öğrencilerin Türkçenin zenginliği hakkındaki hazır bulunuşluklarını belirlemek ve varsa gelişmeye açık yönlerini güçlendirmek için “Keşif Yolculuğu” başlığındaki sorular cevaplanacaktır.

Keşif Yolculuğu

- Dilimiz kültürü aktarmaya yarayan en önemli araçtır. Dilimiz yoluyla nesilden nesile aktarılan unsurlar nelerdir?
- Bir masal içinde yaşıydınız, hangi masal içinde olmak isterdin? Masalı etkileyecek ne yapardın?

Şekil 12 6. Sınıf Keşif Yolculuğu

KAF DAĞININ ARDI

Masallardan

Öğrendim kaf dağını

Ve bir gün yola çıktım

Düşlerimde

Yürüdüm yürüdüm

Kartal kanadına takılıp

Uçarak

Yunusların sırtında

Okyanusları geçerek

Az gittim yok

Uz gittim yok

Yorulduğum

Bir pınar başına

Kuruldum

Pınardan bir dev çıktı

Geldi önüme çöktü
Buyur efendim dedi
Buyurdum
Götür beni kaf dağının
Ardına
Devin omuzlarında
Üç adımda
Vardık kaf dağına
Hiç görmediklerimi
Gördüm
Anka kuşunun sırtında
Elimde yeşil bir zümrüt
Düşlerim kaldı yarına (s.34)

OKUMA BECERİSİ

Öğrencilere sınıfta, okulda veya toplum önünde okutulacak şiirler, onların seviyelerine uygun olmalıdır. Seçilen şiirin öğrencilerin yaşına, yaşantısına, kelime hazinesine, ilgi alanlarına ve ihtiyaçlarına göre yapıldığı düşünülmektedir. Öğrenci bu şiiri akıcı bir şekilde, anlayarak, hayal gücünü kullanarak okuyabilir. Şiiri okurken öğrencinin zevk alması sayesinde ana dili sevgisi kazanır, dilin inceliklerini öğrenir. Bu şiirin çocuğa has merak duygusunu uyandıracak, masalsı ve hayal gücüyle dolu dünyasına hitap edeceği seviyelerine uygun şiir örneği olduğu düşünülmektedir.

Hazırlanan 1. ve 2. etkinliklerin amacı, şiir aracılığıyla anlama becerisi olan okuma becerisini geliştirmek için şu öğrenme çıktılarına ulaşmaktır:

T.O.6.1. Okumada materyal seçimini yönetebilme

a) Amacı, ilgi ve ihtiyaçları, materyalin özellikleri, süre ve bilgiye erişim olanaklarını analiz ederek görüş oluşturur.

b) Analiz sonuçları doğrultusunda metin ve diğer yardımcı materyalleri (sözlük, ek kaynak vb.) seçer.

c) Seçimleri üzerinde zamana bağlı değişime/üst bilişsel izlemeye dayalı düzenlemeler yapar.

T.O.6.2. Sesli ve sessiz okurken akıcı okuma unsurlarını yönetebilme

a) Faaliyetin amacını, ilgi ve ihtiyaçlarını, materyalin özelliklerini, süre ve bilgiye erişim olanaklarını analiz ederek görüş oluşturur.

b) Metnin tür özellikleri ve içeriğinden hareketle okuma hızı, duraklama, vurgu, tonlama ve telaffuzu, anlamı yansıtacak biçimde düzenleyerek metni sesli okur.

c) Metnin tür özellikleri ve içeriğinden hareketle okuma hızı ve duraklamaları, anlamı yansıtacak biçimde düzenleyerek metni sessiz okur.

T.O.6.3. Okumada strateji ve yöntem seçimlerini yönetebilme

Öğrencinin seçim yapabilmesi için öncelikle strateji ve yöntemleri bağımsız olarak uygulayabilecek düzeye erişmesi gerekir. Bu nedenle strateji ve yöntemlerin öğretimi, Kademeli Sorumluluk Devri Modeli ile yapılır.

Öğretimi Yapılacak Bilişsel Stratejiler: Metin yapılarının analizi ve bilgileri organize etme (açıklayıcı metin yapısı, karşılaştırma/zıtlık metin yapısı), soru sorma

Üst Bilişsel Stratejiler: Üst bilişsel kontrol, öz değerlendirme

Önceki sınıf seviyesinde öğretimi yapılan tüm stratejilerin kullanımı sağlanmalıdır. Akıcı okuma problemi olan öğrenci sayısının çok olduğu sınıflarda koro hâlinde okuma, okuma tiyatrosu, tekrarlı okuma, eşli okuma, arkadaşla okuma ve ezberleme yöntem ve tekniklerine ağırlık verilmeli; tüm okumalar olabildiğince sesli olarak yapılmalıdır. Akıcı okumayı geliştirmeye yönelik bu yöntem ve teknikler öğrencinin seçeceği yöntem ve teknikler olmayıp öğretmen tarafından seçilip uygulanmalıdır. Okunan metindeki yüzey anlamı elde etmeye veya okuma öncesi, sırası ve sonrasında metindeki bilgileri organize etmeye imkân sağlayan göz atarak okuma, tahmin ederek okuma, not alarak okuma, işaretleyerek okuma, özetleyerek okuma yöntem ve teknikleri öğrencilerin faaliyet analizi sonrasında seçim yapabilecekleri yöntemlerdir. Bunlardan ihtiyaç duyulanlarda yöntemi kullanmayı öğretmeye yönelik yukarıda tanımlanan süreçler uygulanır.

T.O.6.4. Okuyacağı metnin içeriğine yönelik tahminde bulunabilme

a) Okuyacağı metnin başlık, görsel ve/veya belirli bir bölümünden hareketle içerikle ilgili ipuçlarını belirleyip ön bilgileriyle ilişkilendirir.

b) Metnin içeriği veya sonraki bölümleriyle ilgili mantıklı tahminde bulunur.

c) Tahmininin doğruluğunu kontrol edip yargıya ulaşır

T.O.6.5. Metinde geçen anlamını bilmediği söz varlığı unsurlarının anlamını tahmin edebilme

a) Metnin bağlamından söz varlığı unsurlarının anlamıyla ilgili ipuçlarını belirleyip ön bilgileriyle ilişkilendirir.

b) Söz varlığı unsurlarının anlamına ilişkin mantıklı tahminde bulunur.

c) Tahminin doğruluğunu kaynaklardan (sözlük, başvuru kitapları), ebeveyn veya öğretmenden yardım alarak kontrol edip yargıya ulaşır.

T.O.6.6. Metnin yüzey anlamını belirleyebilme

a) Metin ve varsa ona eşlik eden görsellerden hareketle bağlama/konuya dair ipuçlarını bulup ön bilgileriyle bağlantı kurar.

b) Metinde doğrudan verilen bilgileri (tanımı verilen kavram, düşünce, yönerge, iletilmek istenen mesaj, açıkça ifade edilen ana fikir vb.) belirler.

c) Gerektiğinde iletilen mesajın gerektirdiği tepkiyi verir.

T.O.6.21. Metinden hareketle söz varlığını geliştirmeye yönelik çözümleme yapabilme

Söz varlığı unsurlarının kaynaklardaki (sözlük, genel ağ vb.) diğer anlamlarını ve varsa görsel karşılığını (resim, işaret, emoji vb.) belirler. Ayrıca üzerinde çalışılan söz varlığı unsurlarıyla ilgili (eş ve yakın anlamlı kelime, zıt anlamlı ve eş sesli kelime, çağrıştırdığı kelime; atasözü, deyim, kalıp söz, terim, ikileme, pekiştirme.) kelimeleri tespit edip aralarındaki anlam ilişkilerini ortaya koyar.

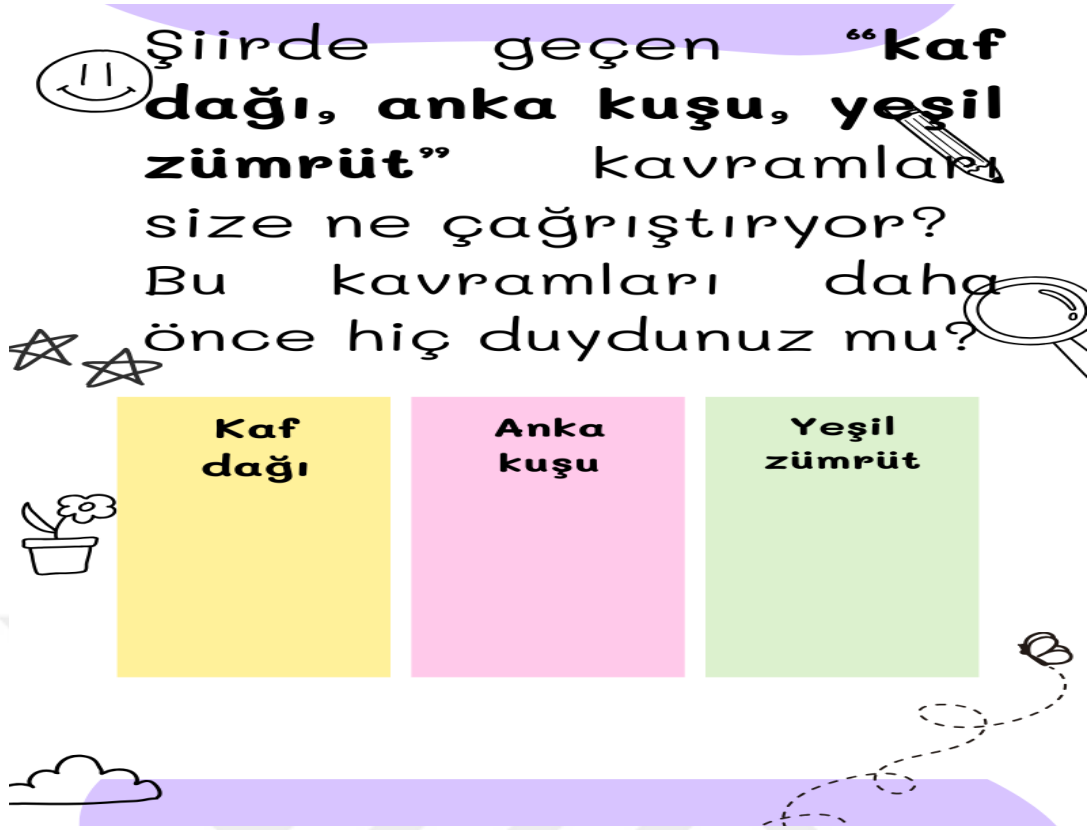
T.O.6.27. Okuma sürecine yönelik öz yansıtma yapabilme/kendini uyarlayabilme

a) Okuma sürecindeki güçlü ve gelişmeye açık yönlerini gerekçelendirerek kendisini değerlendirir.

b) Deneyimlediği süreçteki gelişmeye açık yönlerini destekleyecek tedbirler alıp güçlü yönlerini sonraki çalışmalara aktararak okur kimliğinin gelişimine yön verir

Öğrencilerin şiirde yer alan masal öğelerini fark etmelerini ve bunları somutlaştırmalarını sağlamak amacıyla 1. etkinliğe yer verilmiştir. Böylece şiir dilinin masala yakınlığı öğrenci tarafından fark edilecektir. Öğrenciler, “Metinden hareketle söz varlığını geliştirmeye yönelik çözümleme yapabilme” öğrenme çıktısına ulaşmış olacaklardır.

1. ETKİNLİK

Şekil 13 6. Sınıf Kelime

Öğrencilerin düşünme becerilerini farklı düzeylerde geliştirmeleri için bilgi basamağından başlanarak kavrama, uygulama, analiz, sentez ve değerlendirme olmak üzere “Bloom Taksonomisi”ne göre 2. etkinlikte sorular hazırlanmıştır. Bu sayede öğrenciler, sadece bilgiyi hatırlamaktan öteye geçerek öğrendiklerini sorgulama, karşılaştırma ve uygulama gibi becerileri kazanırlar.

1. ETKİNLİK

Okuduğunuz şiirden hareketle aşağıdaki soruları sözlü olarak cevaplayınız.

1. Şair kaf dağı nereden öğrenmiştir?
2. “Hiç görmediklerimi gördüm” ifadesiyle ne anlatılmak isteniyor?
3. Şiirde yer alan masallara özgü olağanüstü öğeler nelerdir? Bunlarla günlük hayatta karşılaşmamız mümkün müdür?
4. Dinlediğin veya okuduğun masallardan en sevdiğin masal hangisidir? Bu şiirle benzer ve farklı yönleri nelerdir?
5. Sen bir masal diyarına yolculuk yapıydın neresi olurdu? Senin yolculuğun nasıl olurdu? Yolda nelerle karşılaştırdın?
6. Sizce bu şiirle asıl anlatılmak istenen bir masal yolculuğu mudur? Yoksa hayallere ulaşmak için verilen mücadele mi anlatılmaktadır? Açıklayınız.

Şekil 14 6. Sınıf Sorular

KONUŞMA BECERİSİ

Hazırlanan 3. etkinliğin amacı, konuşma becerisini geliştirmek için şu öğrenme çıktılarına ulaşmaktır:

T.K.6.1. Konuşma sürecini yönetebilme

a) Konuşmayı başlatma, sürdürme, sonlandırmayla ilgili selam, hitap ve sonlandırma ifadelerini kullanır.

b) Uygun zamanda söz alır/verir.

c) Olay, konu, durum, problem vb. ile ilgili anlaşılmayan noktaları açıklığa kavuşturmak için herhangi bir yönlendirmenin etkisinde kalmadan soru sorar.

ç) Kendisine yöneltilen soruları cevaplar

T.K.6.2. Konuşma yöntem ve tekniklerine yönelik seçimlerini yönetebilme

Öğrencilerin seçim yapabilmesi için öncelikle yöntem ve teknikleri bağımsız olarak uygulayabilecek düzeye erişmesi gerekmektedir. Öğrencilerin yöntem ve teknikleri bağımsız uygulayacak düzeye erişebilmesi için öğretmen rehberliğinde tekrarlı uygulamalar yapması sağlanmalıdır. Konuşmanın sözlü üretim veya sözlü etkileşim boyutları gözetilerek uygun konuşma yöntem ve teknikleri (serbest, güdümlü, katılımlı, tartışarak, empati kurarak, yaratıcı, kelime ve kavram havuzundan seçerek konuşma; hafızada tutma tekniği) kullanılır.

T.K.6.3. Konuşmasında amaç ve içeriğe yönelik seçimlerini yönetebilme

Konuşma amacını göz önüne alarak (bilgilendirme, olaya dayalı anlatım, mizahi) içeriğe yönelik seçim yapar.

T.K.6.9. Konuşmasında sesini uygun şekilde kullanabilme

a) Nefesini doğru ayarlar.

b) Kelimeleri doğru telaffuz eder.

c) Sesin şiddetini ayarlar.

ç) Doğru vurgu ve tonlamayla konuşur

T.K.6.22. Konuşmasını zenginleştirecek biçimde söz varlığını kullanabilme

Konuşmasında yabancı dillerden alınan ve dilimizde henüz yaygınlaşmamış kelimelerin Türkçelerini kullanır.

T.K.6.26. Konuşma sürecine yönelik öz yansıtma yapabilme/kendini uyarlayabilme

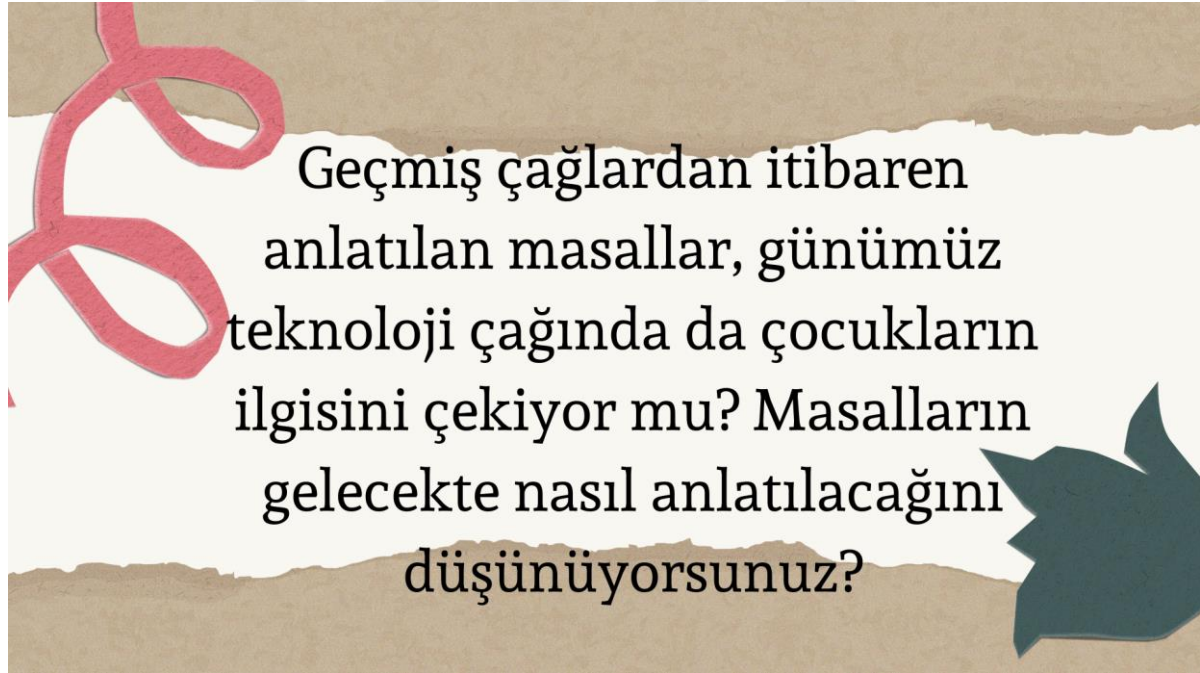
a) Konuşma sürecindeki güçlü ve gelişmeye açık yönlerini gerekçelendirerek kendisini değerlendirir.

b) Deneyimlediği süreçteki gelişmeye açık yönlerini destekleyecek tedbirler alıp güçlü yönlerini sonraki çalışmalara aktararak konuşan kimliğinin gelişimine yön verir.

c) Konuşmalarından oluşan ürün ve seçki dosyası (ses kaydı, konuşma metni, sunum videosu, çoklu medya öğeleri vb.) oluşturur.

Etkinlikte, aile büyükleri birincil kaynak olmak üzere masal türü ile ilgili bir araştırma yapılarak araştırma sonuçlarının sınıfta paylaşılması istenir. Şiirden hareketle hazırlanan bu konuşma konusu, öğrencilerin hem eleştirel hem de yaratıcı düşünme becerilerini geliştirmelerini sağlamak için hazırlanmıştır. Küçük gruplarla da hazırlanabilecek bu etkinlikte “geçmiş, bugün, gelecek” ayrılarak her grup farklı bir zaman üzerinde çalışabilir. Her grup kendi çalışmasını sunduktan sonra öğretmen ve diğer öğrenciler tarafından konuşmaları değerlendirilebilir.

2. ETKİNLİK

Şekil 15 6. Sınıf Konuşma

YAZMA BECERİSİ

Hazırlanan 4. etkinliğin amacı, yazma becerisini geliştirmek için şu öğrenme çıktılarına ulaşmaktır:

T.Y.6.1. Yazma sürecini yönetebilme

a) Amaç, bağlam ve olanaklarını analiz ederek yazma konusunu, hedef kitlesini, dijital de dâhil yazma aracı ve ortamını belirler.

b) Yazılı etkileşiminde yazışmayı başlatma, sürdürme ve sonlandırmayla ilgili uygun selam ve hitap ifadelerini kullanır.

c) Yazılı üretim ve yazılı etkileşiminde içerik ve süreçle ilgili gerekli seçim ve düzenlemeleri yapar.

T.Y.6.2. Yazma strateji, yöntem ve tekniklerine yönelik seçimlerini yönetebilme

Öğretimi Yapılacak Bilişsel Stratejiler: Planlama, metin oluşturma, gözden geçirme (değerlendirme-düzenleme), paylaşma

Üst Bilişsel Stratejiler: Üst bilişsel izleme

Metin oluşturma sürecinde dış destekle deneyim sağlama işlevini yerine getiren; kelime ve kavram havuzundan seçerek yazma, bir metinden ve duyulardan hareketle yazma, grupla yazma, kontrollü yazma, güdümlü yazma öğretmenin seçebileceği yöntem ve tekniklerdir. Not alma, özet çıkarma, yaratıcı yazma, serbest yazma, metin tamamlama ise öğretmenin ve faaliyet analizi sonrasında öğrencinin kendisinin seçebileceği yöntem ve tekniklerdir. Önceki sınıf seviyelerinde öğretimi yapılan tüm stratejilerin kullanımı sağlanmalıdır.

T.Y.6.3. Yazısında içerik ve yapıya yönelik seçimlerini yönetebilme

Yazma amacına uygun paragraf türünü (betimleme, tanıtmaya, öyküleme ve açıklama) seçer. Yazma amacına uygun metin yapısını [öyküleyici ve bilgilendirici (sıralı/kronolojik, açıklayıcı ve karşılaştırma/zıtlık)] seçer.

T.Y.6.18. Yazısını zenginleştirecek biçimde söz varlığını kullanabilme

Yazısında yabancı dillerden alınan ve dilimizde henüz yaygınlaşmamış kelimelerin Türkçelerini kullanır

T.Y.6.21. Yazım kuralları ve noktalama işaretlerini uygulayabilme

Noktalama işaretlerini işlevlerine uygun kullanır. Virgül, iki nokta, kısa çizgi ve eğik çizginin önceki sınıf düzeyinde ele alınmayan işlevleri üzerinde durulur. Bitişik ve ayrı yazılan dil yapılarını (dA/-DA, ki/-ki, mI) doğru yazar. Kısaltmaları ve kısaltmalara getirilen ekleri doğru yazar.

T.Y.6.22. Yazma sürecine yönelik öz yansıtma yapabilme/kendini uyarlayabilme

a) Yazma sürecindeki güçlü ve gelişmeye açık yönlerini gerekçelendirerek kendisini değerlendirir.

b) Deneyimlediği süreçteki gelişmeye açık yönlerini destekleyecek tedbirler alıp güçlü yönlerini sonraki çalışmalara aktararak yazar kimliğinin gelişimine yön verir.

c) Yazılarından oluşan ürün ve seçki dosyası (sözlük, günlük, anı, gezi, şiir, alıntılar seçkisi, atasözü ve deyim vb.) oluşturur

Giriş bölümünden hareketle hayal güçlerini ve yaratıcı düşünme becerilerini kullanarak hikâyeyi devam ettiren öğrenciler, olaylar arasında bağlantı kurmayı, düşüncelerini sıralamayı öğreneceklerdir. Öğrenciler “Yarına kalan düşlerini” düşünerek kendi yaşamlarındaki önceliklerin farkına varır. Böylece kişisel hedef belirleme, planlama gibi yetenekleri eleştirel düşünme beceriyle birleşir. Yazma konusunun masalsı bir anlatımla yapılması, yazma sürecini eğlenceli bir hale getirerek yazmaya isteklendirecektir.

3. ETKİNLİK

Şiirin son dizesi olan “Düşlerim Kaldı Yarına” cümlesinden hareketle yarına kalan düşününüzün ne olduğunu belirleyiniz. Bu düşününüzü gerçekleştirmek için neler yaptınız? Aşağıda verilen giriş bölümünden hareketle düşününüzü tamamlayınız.

Düşlerim yarına kaldı çünkü Kaf Dağı’nın bu kadar göz kamaştırıcı olduğunu düşlememiştim. Bu büyülü dünyada gördüklerimi anlatmalıyım. Gökyüzü bambaşka, ağaçlar sıra dışı, karşılaştığım herkes çok farklıydı.....

Şekil 16 6. Sınıf Yazma

Şekil 17 7. Sınıf Tema

“Türk sanatı teması üzerinden, metindeki unsurları sınıflandırma, çoklu ortam öğelerini analiz etme ve konuşmalarda açık ve örtük ifadeler kullanma gibi kazanımlar hedeflenmektedir. Bu süreçte öğrencilere saygı, estetik anlayışı ve vatanseverlik gibi değerlerin kazandırılması amaçlanmaktadır. Aynı zamanda, öğrencilerin öz yeterlilik, özgün düşünme ve yaratıcılık gibi bireysel eğilimleri ile öz farkındalık, sosyal farkındalık ve öz yansıtma gibi sosyal-duygusal öğrenme becerilerinin desteklenmesi hedeflenir. Bunun yanı sıra, sanat okuryazarlığı, görsel okuryazarlık ve kültürel farkındalık gibi önemli becerilerin de

gelişimi teşvik edilmektedir. Dinleme/izleme ve okuma gibi anlama alanları, konuşma ve yazma becerileriyle bağlantılı bir şekilde ele alınmıştır.” (MEB, 2024, s.171).

Ayla Çınaroğlu’nun 1995 yılında yayımlanan *Şiir Gemisi* kitabında yer alan “Ninemin Bohçası” şiirinden yararlanılarak “Türk Sanatı” teması aracılığıyla dersin anlama alan becerileri olan dinleme/izleme ve okuma becerileriyle anlatma becerileri olan konuşma ve yazma becerilerini kazandırmaya yönelik etkinlikler hazırlanmıştır.

Bu tema için seçilen “Ninemin Bohçası” şiiri nesiller arası geçişi imgesel anlatım yoluyla sembollerle sunmuştur. İşlemelerle süslenen el emeği, göz nuru bohçalar, geleneksel el sanatlarının bir ürünüdür. Türk el sanatı ürünleri onu dokuyan, işleyen, yapan kişilerin duygusal dışı vurumunun izlerini taşır. “Bohça” şiirde eşya olmanın dışında kazandığı anlamlarla bir ninenin yaşamını, anılarını ve duygularını barındıran nostaljik bir yolculuğun sembolü olmuştur. Şiirde geçen “pazen, saten, kadife gibi kumaş türleri, dokuma ve tekstil ürünlerinin belli bir dönemin ruhunu ve estetik anlayışını nasıl temsil ettiğini anlatmaktadır.

Derse başlamadan önce öğrencilerin temaya yönelik hazır bulunuşluklarını belirlemek ve varsa gelişmeye açık yönlerini güçlendirmek için “Keşif Yolculuğu” başlığındaki sorular cevaplanacaktır. Bu sorular, öğrencileri metne hazırlamak ve şiirin temasını öğrencilerin daha kolay kavramalarını sağlamak amacıyla hazırlanmıştır. Öğrenciler, “çeyiz, bohça ve sandık” gibi kavramların Türk kültüründeki anlamı ve değerini düşünerek aileden gelecek kuşaklara aktarılan el emeği ürünlerin birer kültürel miras olduğu fark ettirilir. Ayrıca öğrenciler, şiirdeki semboller hakkında düşünerek kelimelerin somut anlamlarının dışında soyut anlamlarını düşünmeye sevk edileceklerdir.

Şekil 18 7. sınıf keşif yolculuğu

NİNEMİN BOHÇASI

Ninemin kırkpare bohçası

En sevdiğim masaldır

Taa ninem bebekken başlar

Pazenlerle

Çocukluğunda sürer

Basmalar, pikelerle ninemin giz dolu

Sonra genç kızlığı;

Efil efil dobralkolar, poplinler.
Gelin ninemin giz dolu evliliğidir
Satenler
Sadakorlar
Krepdöşinler
Kadifeler.
Ninem şimdilerde
Gene pazenlerde ama
Ninemin bohçasının masalı
Kadifelerde biter. (Çınaroğlu, 2022 , s. 11)

Şekil 19 *Kırkyama*

DİNLEME BECERİSİ

“Ninemin Bohçası” şiirini dinlemek öğrencilerin, hem edebi hem de kültürel açıdan gelişmelerini sağlayacaktır. Şiirin ritim unsurları, anlatımın akıcılığı, imgesel anlatım, şiirdeki hikâye örgüsü öğrencilerin şiire odaklanmalarını kolaylaştıracaktır. Şiir; konusu, teması, kültürel unsurları barındırması yönüyle öğrencilerin dinleme becerisini geliştirmeye yöneliktir.

Hazırlanan 1. ve 2. etkinliklerin amacı, şiir aracılığıyla anlama becerisi olan dinleme becerisini geliştirmek için şu öğrenme çıktılarına ulaşmaktır:

T.D.7.1. Dinlemede/izlemede materyal seçimini yönetebilme

Öğrencinin dinleme/izleme sırasında konuşmacıyla göz teması kurması, duruşunu ayarlaması, dikkat dağıtıcı hareketlerden/davranışlardan kaçınması, gerektiğinde not alması, empati kurması, yansıtma yapması ve anlamadığı bölümlerle ilgili soruları uygun zamanda sorması beklenir.

T.D.7.2. Dinlemede/izlemede strateji ve yöntem seçimlerini yönetebilme

Öğrencinin seçim yapabilmesi için öncelikle strateji ve yöntemleri bağımsız olarak uygulayabilecek düzeye erişmesi gerekir. Bu nedenle strateji ve yöntemlerin öğretimi, Kademeli Sorumluluk Devri Modeli ile yapılır.

Öğretimi Yapılacak Bilişsel Stratejiler: Metin yapılarının analizi ve bilgileri organize etme (sebeup-sonuç metin yapısı ve problem-çözüm metin yapısı).

Önceki sınıf seviyelerinde öğretimi yapılan tüm stratejilerin kullanımı sağlanmalıdır. Dinleme/izleme etkileşimli veya etkileşimsiz olmak üzere iki şekildedir. Bu kapsamda aşağıdaki yöntemler ele alınır: Not alarak, katılımlı, katılımsız, grup hâlinde, empati kurarak, seçici, yaratıcı dinleme/izleme. Bu yöntemler kullanılırken ihtiyaç duyulması hâlinde yöntemin kullanımına ilişkin Kademeli Sorumluluk Devri Modeli ile öğretim yapılır.

T.D.7.6. Görselle iletilen anlamı belirleyebilme

Resim, fotoğraf, tablo, grafik (pasta, sütun, çizgi vb.), grafik simge, harita ve kroki, karikatürden yararlanılır.

T.D.7.11. Dinlediğindeki/izlediğindeki unsurları sınıflandırabilme

Dinlediğinde/izlediğinde geçen kavram, nesne, varlık, bilgi, olay, durum vb.ni birden fazla ölçüt (tür, gerçek-hayal ürünü olma durumu, öznellik-nesnellik, öncelik-sonralık veya belirlenen başka bir nitelik) bakımından sınıflandırır ve uygun biçimde (liste, tablo, grafik, şekil vb.) sunar. Daha önce dinlediklerinde/izlediklerinde verilen bilgileri kullanarak ölçüt belirler ve yeni dinlediğindeki/izlediğindeki kavram, nesne, varlık, bilgi, olay vb.ni sınıflandırır.

T.D.7.12. Dinlediğini/izlediğini yorumlayabilme

Belirli bir bakış açısıyla (kaynağın/konuşanın bakış açısı, kendi öznel-nesnel bakış açısı veya ikisi dışında belirli bir bakış açısı) metinde ne anlatılmak istendiğine veya metinden ne anlaşılması gerektiğine açıklık getirmeleri, detaylandırmaları, genellemeler yapmaları, derin anlamdan bir sonuca ulaşmaları sağlanır. Yorum yapılırken "Tüm bunlardan ben yapmam gerektiğini anlıyorum.", "Konuşan bunları söyleyerek aslında yapmamızı istiyor.", "Bu durumda sadece değil, aynı zamanda-(y)I da kapsayan daha büyük bir yapı." vb. ifadelerin kullanılması beklenir. Dinleyicinin/izleyicinin dinlenilendeki/izlenilendeki bilgilerle ön bilgileri arasında bağ kurması gerekmektedir.

T.D.7.27. Dinleme/izleme sürecine yönelik öz yansıtma yapabilme/kendini uyarlayabilme

a) Dinleme/izleme sürecindeki güçlü ve gelişmeye açık yönlerini gerekçelendirerek kendisini değerlendirir.

b) Deneyimlediği süreçteki gelişmeye açık yönlerini destekleyecek tedbirler alıp güçlü yönlerini sonraki çalışmalara aktararak dinleyici/izleyici kimliğinin gelişimine yön verir.

Öğrencilerin söz varlığına kumaş türü adları “pazen, basma, pike, dobrako, poplin, saten, sadakor, krepdöşin, kadife” kelimelerinin kazandırılması için “Kelime Avı” bulmacası hazırlanmıştır. “Kelime Avı” gibi oyun tabanlı etkinlikler, öğrenmeyi eğlenceli hale getirir, öğrencilerin kelimelere olan ilgisini artırır. Görsel dikkat gerektiren etkinlik aracılığıyla öğrenciler, bulmacayı çözerken fark etmeden kelime bilgisi edinmiş olurlar. 1. etkinlik sayesinde öğrenciler, daha az bilinen ya da unutulmaya yüz tutmuş kelimeleri tanıyacak, yazılışını öğrenecek, bildiği kelimeleri pekiştirecektir. Böylece öğrencilerin söz varlığı gelişecek, öğrenciler dili özenli kullanma bilinci edineceklerdir.

1. ETKİNLİK

Şekil 20 Kumaşlar

Şiirde geçen kumaş türlerinin adlarını aşağıdaki bulmacadan bulunuz.

pazen- basma- pike- dobrako- poplin
saten- sadakor- krepdöşin- kadife

n p f g y b a p b o f i d g u
e o v w s n a j g h v l h q w
z p d x g m i g k p n b u x z
a l k u s v m ş l d d y c k z
p i j a e k u d ö u v g v a b
n n b i f e d p o d u j k a b
p e w w i v m o s b p s i t r
f u m i d y h w z e r e s e r
v a p r a s q p i k e a r g a
f z s d k g i l k o s u k k n
v k u o o z g g e a p i z o a
r c u b y o n v t t j g n w m
j z y d n g r e c h e e f n o
b f e h c m n k s i j e f e t
k o h r o k a d a s n v s n a

Şekil 21 Kelime Avı

“Bloom Taksonomisi” kullanılarak hazırlanan 2. etkinliğin amacı, öğrencilerin farklı bilişsel düzeylerde düşünme ve öğrenme becerilerini geliştirmektir. Öğrenciler “bilgi, kavrama, uygulama, analiz, sentez, değerlendirme” basamaklarındaki sorularla şiiri derinlemesine anlamaları sağlanacaktır.

1. ETKİNLİK

Okuduğunuz şiirden hareketle aşağıdaki soruları sözlü olarak cevaplayınız.

1. Şiirdeki anlatıcı kim olabilir?
2. Şairin en sevdiği masal hangisidir? Ne zaman başlamaktadır?
3. “Ninemin bohçasının masalı kadifelerde biter.” dizesiyle şair ne anlatmak istemiştir?
4. Evinizde ya da kıyafetlerinizde hangi tür kumaşlar kullanılıyor? Araştırıp öğrenerek arkadaşlarınızla paylaşınız.
5. Geçmişte kullanılan kumaşlarla günümüzde kullanılan kumaşları, giyim tarzını karşılaştırınız. Fark ve benzerliklerini belirtiniz.
6. Şiirdeki nine günümüzde yaşasaydı
7. “Bohça” ile ninenin hayatının anlatılmasını beğendin mi? Beğendiysen neden, beğenmediysen nasıl farklı anlatılabilirdi?

Şekil 22 7. Sınıf Sorular

KONUŞMA BECERİSİ

Konuşma becerisini geliştirmek için “bilinenden bilinmeyene ve yakından uzağa” ilkesinden yola çıkılarak öğrencinin yakın çevresinden bağlantı kurarak konuyu genişletmesi sağlanmalı, bildiği konuları genişleterek karmaşık ve soyut kavramlara geçmesine olanak verilmelidir.

Öğrencilerin konuşmaya yönelik yaratıcı ve eleştirel düşünme becerilerini geliştirebilmeleri için 3. etkinlik hazırlanmıştır. Bu etkinlik aracılığıyla şiirde yer alan

simgeler, dedenin tesbihi meteforu üzerinden aktarılmaya çalışılan kültürel ve manevi değerler, öğrencilerin bakış açılarıyla ifade edilecektir. Etkinlik, hem şiirdeki imgeli anlatımın kattığı derinliği keşfettirmeyi hem de kültürel mirasın anlaşılmasını hedeflemektedir. Hazırlanan 3. etkinliğin amacı, konuşma becerisini geliştirmek için şu öğrenme çıktılarına ulaşmaktır:

T.K.7.1. Konuşma sürecini yönetebilme

a) Konuşmayı başlatma, sürdürme, sonlandırmayla ilgili selam, hitap ve sonlandırma ifadelerini kullanır.

b) Uygun zamanda söz alır/verir.

c) Olay, konu, durum, problem vb. ile ilgili anlaşılmayan noktaları açıklığa kavuşturmak için herhangi bir yönlendirmenin etkisinde kalmadan soru sorar.

ç) Kendisine yöneltilen soruları cevaplar

T.K.7.11. Konuşmasında tahminlerinden yararlanabilme

a) Mevcut olay, konu, durum vb. ile gözlem ve ön bilgilerini ilişkilendirir.

b) Mevcut olay, konu, durum vb.ne ilişkin tahminde bulunur.

c) Mevcut olay, konu, durum vb.ne ilişkin yargıda bulunur

T.K.7.12. Konuşmasında karşılaştırma yapabilme

a) Karşılaştıracığı unsurların (nesne, kişi, olay, bilgi vb.) özelliklerini belirler.

b) Belirlenen özelliklere göre benzerlikleri listeler.

c) Belirlenen özelliklere göre farklılıkları listeler.

ç) Benzerlik ve farklılıklardan hareketle ulaştığı yargıyı konuşmasında kullanır.

T.K.7.20. Hazırlıklı konuşmasını yapılandırabilme

a) Konuşma sürecini planlar.

b) Plana uygun hazırlıklar yapar.

c) Konuşma içeriğine yönelik metin veya taslak hazırlar.

ç) Dinleyici/izleyici kitlesinden gelebilecek sorulara yönelik tahminde bulunur.

d) Konuşmasına yönelik değerlendirme kriteri belirler.

T.K.7.23. Konuşmasında açık ve örtük ifadeleri kullanabilme

Benzetme, kişileştirme, konuşurma, karşıtlık ve abartma söz sanatlarını konuşmalarında kullanır

T.K.7.26. Konuşma sürecine yönelik öz yansıtmayı yapabilme/kendini uyarlayabilme

a) Konuşma sürecindeki güçlü ve gelişmeye açık yönlerini gerekçelendirerek kendisini değerlendirir.

b) Deneyimlediği süreçteki gelişmeye açık yönlerini destekleyecek tedbirler alıp güçlü yönlerini sonraki çalışmalara aktararak konuşan kimliğinin gelişimine yön verir.

c) Konuşmalarından oluşan ürün ve seçki dosyası (ses kaydı, konuşma metni, sunum videosu, çoklu medya öğeleri vb.) oluşturur.

2. ETKİNLİK

DEDEMİN TESBİHİ

Dedem tesbihini duvara asar
Güneş de vurdu muydu üstüne
Renk renk ışıklar yanar.
Söner yanar, söner yanar...
Dedemin tesbihinin içinde
Akıl almaz şeyler var. (Çınaroğlu, 2022, s. 12)

Şekil 23 Aile Büyüğü

Yukarıdaki şiiri okuyunuz. Aile büyüklerinizin kullandığı ya da size bıraktığı manevi değeri yüksek bir eşya var mı? Hayatınızı bu şiirdeki anlatacak eşya ne olurdu? Neden?

YAZMA BECERİSİ

Yazma becerilerini geliştirmeleri için 4. etkinlikte öğrencilerin, şiirden esinlenerek bir hikâye oluşturması, planlı yazması ve betimleyici dil kullanarak yaratıcı yazma becerilerini geliştirmesi amaçlanmıştır. Şiirdeki temaları ve duyguları bir hikâye formunda ele alarak derinlemesine düşünmeleri ve iş birliği içinde grup çalışması yapmaları hedeflenmektedir. Hazırlanan 4. etkinlikle yazma becerisini geliştirmek için şu öğrenme çıktılarına ulaşılabacaktır:

T.Y.7.3. Yazısında içerik ve yapıya yönelik seçimlerini yönetebilme

Yazma amacına uygun paragraf türünü (betimleme, tanıtmaya, öyküleme, açıklama, sebep sonuç, ikna ve tartışma) seçer. Yazma amacına uygun metin yapısını

[bilgilendirici (sıralı/kronolojik, açıklayıcı, karşılaştırma/ zıtlık, sebep-sonuç ve problem-çözüm)] seçer.

T.Y.7.7. Yaratıcı yazı yazabilme

Duygu, düşünce ve hayallerini şiir veya düzyazı ile ifade eder.

T.Y.7.8. Yazılı üretim ve yazılı etkileşiminde tahminlerinden yararlanabilme

- a) Mevcut olay, konu, durum vb. ile gözlem ve ön bilgilerini ilişkilendirir.
- b) Mevcut olay, konu, durum vb.ne ilişkin tahminde bulunur.
- c) Yazısında mevcut olay, konu, durum vb.ne ilişkin yargıda bulunur.

T.Y.7.12. Yazılı olarak özetleyebilme

- a) Metinde/söylemde sunulan bilgileri çözümler.
- b) Çözümlemeyen hareketle önemli ve önemsiz bilgileri sınıflandırır.
- c) Önemli bilgileri kronolojik akışa/düşünce akışına uygun olarak sıralar.
- ç) Sıraladıklarını kendi cümleleriyle yazıya aktarır.

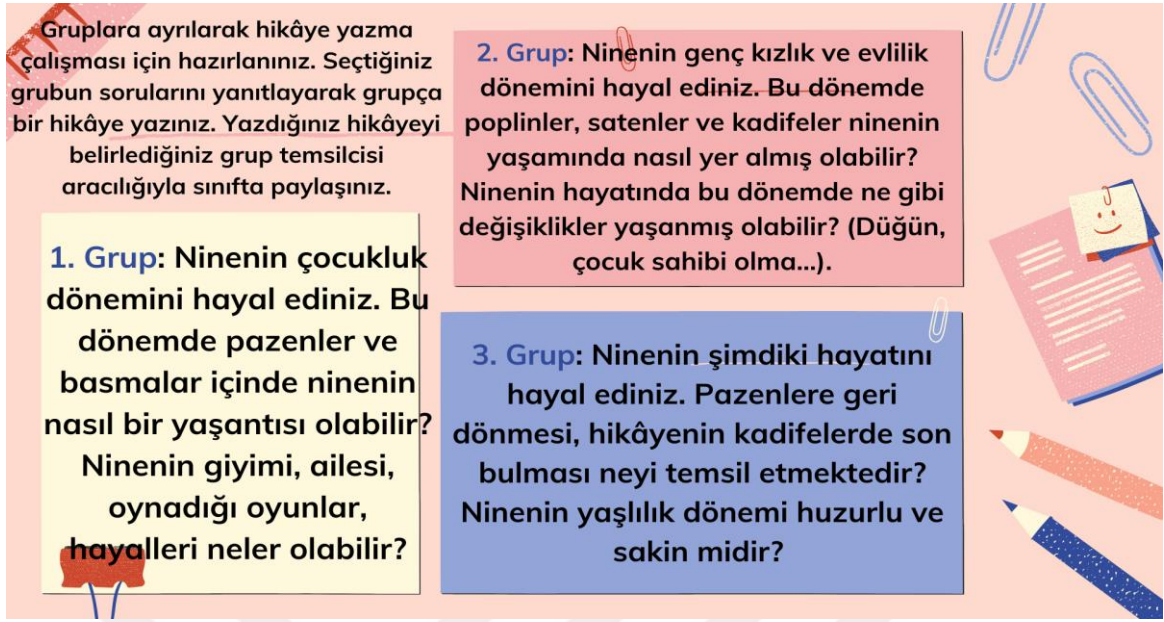
T.Y.7.21. Yazım kuralları ve noktalama işaretlerini uygulayabilme

Ünlem ve kısa çizgi, üç nokta ve eğik çizginin önceki sınıflarda ele alınmayan işlevleri ile noktalı virgül, tırnak işareti, yay ayraç ve köşeli ayraçın yaygın kullanılan işlevleri üzerinde durulur. Yazım kurallarını (pekiştirmeli kelimeler ve ikilemelerin yazımı) uygular

T.Y.7.22. Yazma sürecine yönelik öz yansıtma yapabilme/kendini uyarlayabilme

- a) Yazma sürecindeki güçlü ve gelişmeye açık yönlerini gerekçelendirerek kendisini değerlendirir.
- b) Deneyimlediği süreçteki gelişmeye açık yönlerini destekleyecek tedbirler alıp güçlü yönlerini sonraki çalışmalara aktararak yazar kimliğinin gelişimine yön verir.
- c) Yazılarından oluşan ürün ve seçki dosyası (sözlük, günlük, anı, gezi, şiir, alıntılar seçkisi, atasözü ve deyim vb.) oluşturur.

3. ETKİNLİK

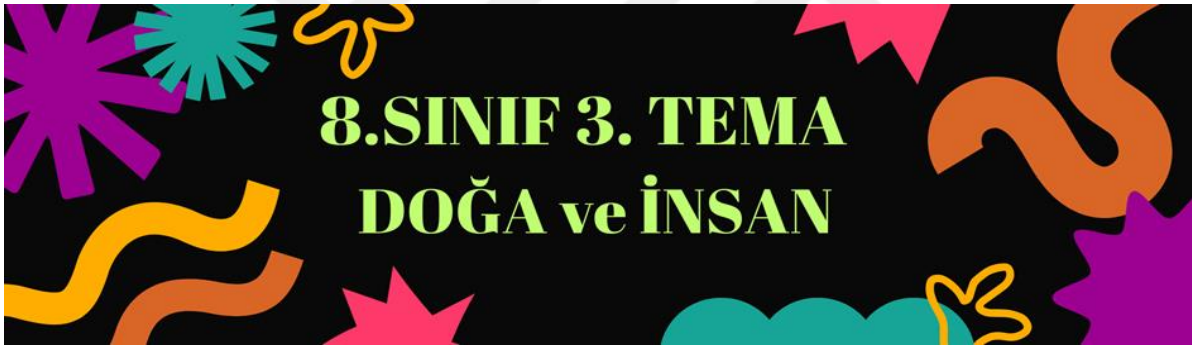
Gruplara ayrılarak hikâye yazma çalışması için hazırlanınız. Seçtiğiniz grubun sorularını yanıtlayarak grupça bir hikâye yazınız. Yazdığınız hikâyeyi belirlediğiniz grup temsilcisi aracılığıyla sınıfta paylaşınız.

1. Grup: Ninenin çocukluk dönemini hayal ediniz. Bu dönemde pazenler ve basmalar içinde ninenin nasıl bir yaşantısı olabilir? Ninenin giyimi, ailesi, oynadığı oyunlar, hayalleri neler olabilir?

2. Grup: Ninenin genç kızlık ve evlilik dönemini hayal ediniz. Bu dönemde poplinler, satenler ve kadifeler ninenin yaşamında nasıl yer almış olabilir? Ninenin hayatında bu dönemde ne gibi değişiklikler yaşanmış olabilir? (Düğün, çocuk sahibi olma...).

3. Grup: Ninenin şimdiki hayatını hayal ediniz. Pazenlere geri dönmesi, hikâyenin kadifelerde son bulması neyi temsil etmektedir? Ninenin yaşlılık dönemi huzurlu ve sakin midir?

Şekil 24 7. Sınıf Yazma

Şekil 25 8. Sınıf Tema

“Doğa ve İnsan” teması üzerinden öğrencilerin düşüncelerini geliştirmeleri, çözümleme yapabilmeleri ve çoklu ortam öğelerini değerlendirmeleri hedeflenmektedir. Öğrencilerin sözlü ve yazılı ifadelerini güçlendirmeleri, duyarlılık, sorumluluk ve çevre bilinci gibi değerleri içselleştirmeleri amaçlanmaktadır. Aynı zamanda girişkenlik, sistematik düşünme ve sorumluluk alma gibi kişisel eğilimlerin desteklenmesi; öz düzenleme, sosyal farkındalık ve bilinçli karar verme gibi sosyal-duygusal becerilerin geliştirilmesi öngörülmektedir. Bununla birlikte, görsel ve kültürel okuryazarlık ile sürdürülebilirlik bilinci kazandırılarak öğrencilerin eleştirel ve analitik düşünme yetenekleri pekiştirilecektir. Dersin anlama alan becerileri olan dinleme/izleme ve okuma becerileriyle anlatma becerileri olan konuşma ve yazma becerileri birbiriyle ilişkilendirilmiştir.” (MEB, 2024, s.202).

Ali Akbaş’ın 1991 yılında yayımlanan Kuş Sofrası şiir kitabında yer alan “Şehir ve Çocuk” şiirinden yararlanılarak “Doğa ve İnsan” teması aracılığıyla dersin anlama alan

becerileri olan dinleme/izleme ve okuma becerileriyle anlatma becerileri olan konuşma ve yazma becerilerini kazandırmaya yönelik etkinlikler hazırlanmıştır.

Bu tema için seçilen çocuk şiiri, şehirleşmenin getirdiği tehlikeleri ve modern yaşamın çocuklar üzerindeki olumsuz etkilerini anlatmaktadır. Doğanın güzellikleri ve insana sunduğu özgürlük, ferahlık ve güven hissine karşılık şehirlerin dar, boğucu ve tehlikeli yapısı ifade edilmektedir. Savaş, insanın doğadan ve evrenden uzaklaşmasının sonucu olarak görülmüş ve son bölümde yer verilmiştir. Şiir, insanın şehirleşme uğruna doğadan kopmasının hem bireysel hem de toplumsal düzeyde nasıl olumsuzluklara sebep olduğunu etkileyici bir dille ortaya koymaktadır.

Derse başlamadan önce öğrencilerin temaya yönelik hazır bulunuşluklarını belirlemek ve varsa gelişmeye açık yönlerini güçlendirmek için “Keşif Yolculuğu” başlığındaki sorular cevaplanacaktır. Bu sorularla öğrencilerin yaşadıkları çevreyi daha bilinçli bir şekilde gözlemlmeleri, var olan sorunları fark etmeleri, sorunlara yönelik yaratıcı çözümler üretmeleri amaçlanmaktadır. Öğrenciler şehirleşme, trafik sorunları ve çevre kirliliği gibi konuları ele alarak bu sorunların günlük yaşam üzerindeki etkilerini ifade edeceklerdir. Sonuç olarak hayal güçlerini kullanarak çocuklar için yaşanabilir ve sürdürülebilir bir şehir tasarlamak için fikirler üretirler. Böylece hem eleştirel düşünme becerilerini hem de yaratıcı çözüm üretme yeteneklerini geliştirirler.

Keşif Yolculuğu

- Şehirleşme, trafik sorunları ve çevre kirliliği gibi konular günlük yaşamımızı nasıl etkilemektedir?
- Bir şehrin planlamasını yapsaydınız, bu şehirde çocuklar için hangi önlemleri alırdınız?

Şekil 26 8. Sınıf Keşif Yolculuğu

Şekil 27 Çocuk

ŞEHİR VE ÇOCUK

Dolama eline o ipi çocuk,
Kan oturacak.
Apartmanlar ne kadar yüksek,
Ve odalar ne kadar dar,
Çıkma şu balkona
Kalbim duracak.

Öyle karışık ki trafik
Ve şoför amcalar öyle dalgın ki,
Ne çocuk dinlerler ne nine,
Sürerler öylesine.
Çıkma caddelere,
Yel uçuracak.

Ağzını açmış seni bekliyor,
Obur lağım kapakları,
Kirli göletler,
Ve elektrik kabloları
Elini kesecek o keskin bıçak.

Bir ur gibi büyüyor bu şehirler,
Apartmanlar paratoner
Bela şimşeklerine.
Yakında parklara yağmur yerine
Asit yağacak.

Filistin’de, Karabağ’da, Bosna’da
Çocuk avcıları yolları tutmuş,
Ve keskin nişancılar oturmuş mazgallara,
Hiç eli titremeden
Seni vurucak.

Bir rüzgâr getirdi seni meleğim,
Yine bir rüzgâr götürür
Söner bir ocak. (s. 64)

OKUMA BECERİSİ

Şiir okurken dikkat edilmesi gereken vurgu, tonlama, telaffuzun nasıl olması gerektiğini göstermek için öğretmen, örnek okuma yaparak öğrencilere kavratmalıdır. Şiir okurken ses bulunduğu ortama göre ayarlanmalı ne çok bağırmalı ne de duyulmayacak kadar sessiz olunmalıdır. Şiir okumak ezberlemek öğrencilerin ana dili gelişimine etkisi büyüktür. Şiirdeki doğal söyleyiş, etkili dil kullanımı, doğru cümle yapıları öğrencilerin okuma becerilerini geliştirmektedir.

Hazırlanan 1. ve 2. etkinliklerin amacı, şiir aracılığıyla anlama becerisi olan okuma becerisini geliştirmek için şu öğrenme çıktılarına ulaşmaktır:

T.O.8.1. Okumada materyal seçimini yönetebilme

- a) Amacı, ilgi ve ihtiyaçları, materyalin özellikleri, süre ve bilgiye erişim olanaklarını analiz ederek görüş oluşturur.
- b) Analiz sonuçları doğrultusunda metin ve diğer yardımcı materyalleri (sözlük, ek kaynak vb.) seçer.
- c) Seçimleri üzerinde zamana bağlı değişime/üst bilişsel izlemeye dayalı düzenlemeler yapar.

T.O.8.4. Metinde geçen anlamını bilmediği söz varlığı unsurlarının anlamını tahmin edebilme

- a) Metnin bağlamından söz varlığı unsurlarının anlamıyla ilgili ipuçlarını belirleyip ön bilgileriyle ilişkilendirir.
- b) Söz varlığı unsurlarının anlamına ilişkin mantıklı tahminde bulunur.
- c) Tahminin doğruluğunu kaynaklardan (sözlük, başvuru kitapları), ebeveyn veya öğretmenden yardım alarak kontrol edip yargıya ulaşır.

T.O.8.12. Metni yorumlayabilme

Belirli bir bakış açısıyla (yazarın bakış açısı, kendi öznel-nesnel bakış açısı veya ikisi dışında belirli bir bakış açısı) metinde ne anlatılmak istendiğine veya ne anlaşılması gerektiğine açıklık getirmeleri, detaylandırmaları, genellemeler yapmaları, derin anlamdan bir sonuca ulaşmaları sağlanır. Yorum yapılırken "Tüm bunlardan ben yapmam gerektiğini anlıyorum.", "Yazar bunları söyleyerek aslında yapmamızı istiyor.", "Bu durumda sadece değil, aynı zamanda-(y)I da kapsayan daha büyük bir yapı." vb. ifadelerin

kullanılması beklenir. Okuyucunun metindeki bilgilerle ön bilgileri arasında bağ kurması gerekmektedir.

T.O.8.16. Metnin bölümlerini belirlemeye yönelik çözümleme yapabilme

Metnin bölümlerinin birbirleriyle bağlantısı belirlenirken bölümler arasındaki geçişlerin uygun bir şekilde yapıp yapılmadığı ve bölümler arasında düşünce ve olay akışı bakımından tutarlılık olup olmadığı üzerinde durulur.

T.O.8.17. Şiirin biçim özelliklerini belirlemeye yönelik çözümleme yapabilme

Mısra, dördlük gibi şiire ait dış yapı özellikleri ve ahenk unsurlarından redif üzerinde durulur ancak ayrıntıya girilmez.

T.O.8.18. Bilgilendirici metinde düşünceyi geliştirme yollarını belirlemeye yönelik çözümleme yapabilme

Düşünceyi geliştirme yollarından tanımlama, karşılaştırma, benzetme, örneklendirme, tanık gösterme ve sayısal verilerden yararlanmayı belirlemeye yönelik çalışmalar yapılır.

T.O.8.22. Çoklu ortam öğelerine yönelik çözümleme yapabilme

a) Çoklu ortam öğelerinin işlevlerini (eş anlam oluşturma, anlamı destekleme veya tek başına anlam oluşturma) belirler.

b) Öğeler arasındaki bağlantıları belirler.

T.O.8.28. Okuma sürecine yönelik öz yansıtma yapabilme/kendini uyarlayabilme

a) Okuma sürecindeki güçlü ve gelişmeye açık yönlerini gerekçelendirerek kendisini değerlendirir.

b) Deneyimlediği süreçteki gelişmeye açık yönlerini destekleyecek tedbirler alıp güçlü yönlerini sonraki çalışmalara aktararak okur kimliğinin gelişimine yön verir.

Hazırlanan 1. Etkinlik, öğrencilerin sözcük gruplarının anlamlarını şiirden hareketle bağlam içinde tahmin edebilmelerini amaçlamaktadır. Şiirsel ifadelerde geçen deyim ve mecaz anlamları bulan öğrencilerin, kelime dağarcıklarını genişletip dilin inceliklerini keşfederek anlama becerilerini güçlendirmeleri hedeflenmektedir. Ayrıca, öğrenciler kelimeleri yalnızca sözlük anlamıyla değil, imgesel anlatım yoluyla kazandıkları derin anlamlarıyla değerlendireceklerdir. Bu etkinlik aracılığıyla öğrencilerin, yazılı ve sözlü anlatım becerileri güçlenecek, öğrenciler kelime seçiminin önemini kavrayacaklardır.

1. ETKİNLİK

Şiirde geçen aşağıdaki sözcük gruplarının anlamlarını tahmin ediniz.
Kan oturacak:
Kalbim duracak:
Bir ur gibi büyüyor:
Yolları tutmuş:
Keskin nişancı:
Eli titremeden:
Söner bir ocak:

Şekil 28 8. Sınıf Kelime

Etkinlikte “Bloom Taksonomisi”ne göre hazırlanan soruların amacı, öğrencilerin şiiri yalnızca yüzeysel olarak anlamalarını değil, eleştirel düşünme, analiz etme ve yorumlama gibi becerilerini geliştirmeyi amaçlamaktadır. Bu sorularla öğrenciler, önce şiirin içeriğini kavrar, şiirdeki kavramları açıklayarak yaşadıkları çevreyle şiirde anlatılanları karşılaştırırlar. Şiirde verilmek istenen mesajların farkına vararak benzer toplumsal olayları analiz etme yeteneği kazanırlar. Şiirdeki sorunlara dair eleştirel bir bakış açısı geliştirerek bu sorunlara yönelik çözüm önerileri üretirler. Etkinlik sonunda öğrenciler, şiiri anlayıp onu yorumlayarak değerlendirme yaptıktan sonra yeni düşünceler üreten bir öğrenme sürecine katılmış olacaklar.

2. ETKİNLİK

Okuduğunuz şiirden hareketle aşağıdaki soruları sözlü olarak cevaplayınız.
1. Şiirin birinci bölümünde şairi neler rahatsız etmektedir?
2. Şiirde şehirdeki tehlikeler nasıl ifade edilmiştir. Bu tehlikelerden bazılarını sıralayınız.
3. Sizin yaşadığınız yer şiirde anlatılan yere benziyor mu? Benzerlikleri ve farklılıkları nelerdir?
4. Şiirde Filistin, Karabağ ve Bosna'dan neden bahsedilmiş olabilir? Buralarda çocukların yaşadığı tehlikelerle şehirde yaşayan çocukların yaşadığı tehlikeleri karşılaştırınız.
5. Şiirde bahsedilen sorunlara çözüm önerileriniz neler olabilir?
6. Sizce şiirde şehir hayatı ve çocukların karşılaştığı tehlikeler gerçekçi bir şekilde ele alınmış mıdır? Neden?

Şekil 29 8. Sınıf Sorular

KONUŞMA BECERİSİ

Öğrencilerin konuşma becerilerini geliştirmek için “Balık Kılçığı” tekniği ile 3. Etkinlik hazırlanmıştır. “Balık Kılçığı” tekniği ile belirlenen sorunların alt başlıkları belirlendikten sonra bu sorunların nedenlerine çözüm üretmek kolaylaşmaktadır. Öğrencilerden bu çözümleri kurallı ve etkili bir şekilde ifade etmeleri beklenmektedir. Öğrenciler, şehirde çocuk olmanın getirdiği zorlukları tartışırken, düşüncelerini mantıklı bir sıra ile aktarırken doğru kelime seçimi ile akıcı ve anlaşılır bir şekilde konuşma becerilerini geliştirirler. Problem çözmeye dayalı bu konuşma süreci içinde kendilerini daha etkili ifade etmeyi ve dinleyicileri ikna etmeyi öğreneceklerdir. Bu etkinlik aracılığıyla öğrenciler, topluluk önünde konuşma, düşüncelerini örneklerle destekleme, eleştirel düşünme, dili doğru ve etkili kullanma, karşılaştıkları sorunlara yönelik çözüm üretme gibi kazanımlar elde edeceklerdir.

Hazırlanan 3. etkinliğin amacı, konuşma becerisini geliştirmek için şu öğrenme çıktılarına ulaşmaktır:

T.K.8.1. Konuşma sürecini yönetebilme

Sorgulanan olay, konu, durum, problem vb. ile ilgili anlaşılmayan noktaları açığa kavuşturmak, araştırmak ve keşfetmek için soru sorar.

T.K.8.5. Konuşmasında uygun tepki verebilme

a) İletinin hedef kitlesi, içerik ve yapısını (konusunu, ana fikrini, amacını, yapı ve dil özelliklerini vb.) çözümler.

b) Çözümlediği verileri kullanarak vereceği dönütü (nasıl cevap verileceği, hangi bilgi ve gerekçelerin kullanılacağı vb.) belirler.

c) Yorum ve değerlendirmelerini yansıtan tepki verir.

T.K.8.6. Konuşmasında çoklu ortam öğeleriyle içerik oluşturabilme

a) Amacına uygun olarak kullanacağı çoklu ortam öğelerini (fotoğraf, resim, tablo, grafik, harita, sanal gezi uygulamaları, ses kaydı, müzik, video, dijital pano, çevrim içi toplantı araçları vb.) belirler.

b) Belirlediği çoklu ortam öğelerinin işlevlerine (eş anlam oluşturma, anlamı destekleme veya tek başına anlam oluşturma) karar verir.

c) Belirlediği çoklu ortam öğelerini, birbirleriyle etkileşimlerini dikkate alarak konuşma içeriğinde kullanır

T.K.8.11. Konuşmasında tahminlerinden yararlanabilme

a) Mevcut olay, konu, durum vb. ile gözlem ve ön bilgilerini ilişkilendirir.

b) Mevcut olay, konu, durum vb.ne ilişkin tahminde bulunur.

c) Mevcut olay, konu, durum vb.ne ilişkin yargıda bulunur.

T.K.8.14. Yorumunu sözlü olarak ifade edebilme

a) Yorumlayacağı olay, konu, durum vb.ni inceler.

b) Yorum yapacağı olay, konu, durum vb.ni bağlamdan kopmadan kendi öznel-nesnel bakış açısı, hedef kitlenin bakış açısı veya ikisi dışında belirli bir bakış açısına göre genişleterek veya daraltarak dönüştürür.

c) Yorumlayacağı olay, konu, durum vb.ni belirlediği bakış açısına göre konuşmasında yeniden ifade eder.

T.K.8.20. Hazırlıklı konuşmasını yapılandırabilme

a) Konuşma sürecini planlar.

b) Plana uygun hazırlıklar yapar.

c) Konuşma içeriğine yönelik metin veya taslak hazırlar.

ç) Dinleyici/izleyici kitlesinden gelebilecek sorulara yönelik tahminde bulunur.

d) Konuşmasına yönelik değerlendirme kriteri belirler.

T.K.8.24. Uygun geçiş ve bağlantı ifadelerini kullanabilme

a) Konuşma sürecini planlar.

b) Plana uygun hazırlıklar yapar.

c) Konuşma içeriğine yönelik metin veya taslak hazırlar.

ç) Dinleyici/izleyici kitlesinden gelebilecek sorulara yönelik tahminde bulunur.

d) Konuşmasına yönelik değerlendirme kriteri belirler.

T.K.8.26. Konuşma sürecine yönelik öz yansıtma yapabilme/kendini uyarlayabilme

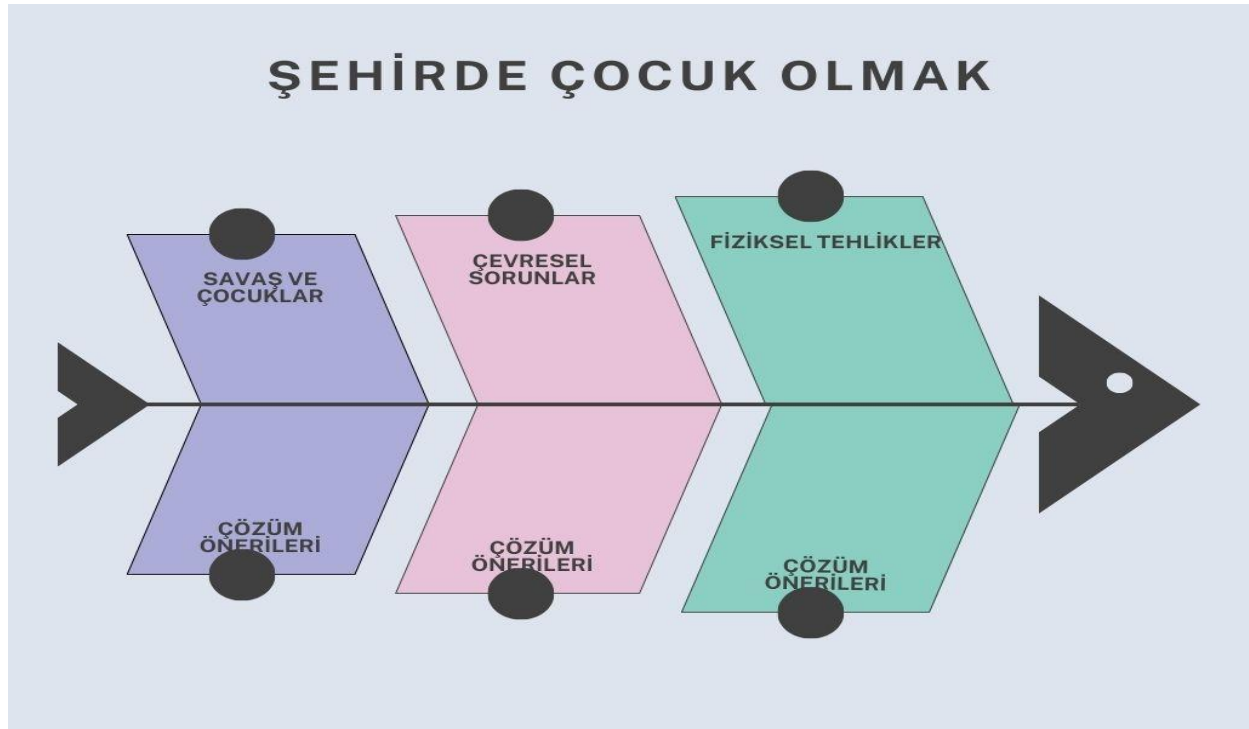
a) Konuşma sürecindeki güçlü ve gelişmeye açık yönlerini gerekçelendirerek kendisini değerlendirir.

b) Deneyimlediği süreçteki gelişmeye açık yönlerini destekleyecek tedbirler alıp güçlü yönlerini sonraki çalışmalara aktararak konuşan kimliğinin gelişimine yön verir.

c) Konuşmalarından oluşan ürün ve seçki dosyası (ses kaydı, konuşma metni, sunum videosu, çoklu medya öğeleri vb.) oluşturur.

3. ETKİNLİK

Aşağıda verilen “Balık Kılçığı” tekniğini kullanarak “Şehirde Çocuk Olmak” sorunun ortaya çıkmasına sebep olan alt sorunlar belirlenmiştir. Sizler bu alt sorunlara çözüm önerilerinde bulunularak çözümünüzü kurallara uygun bir konuşma hazırlayınız.

Şekil 30 Balık Kılçığı Tekniği

YAZMA BECERİSİ

Öğrencilerin yazma becerilerini geliştirmeye yönelik yaratıcı yazma süreci için Kümeleme (Cluster) tekniğinin kullanıldığı bir etkinlik hazırlanmıştır. Kümeleme (Cluster) tekniği, öğrencilerin bir anahtar kelimedenden yola çıkılarak çağrışımlarla kelimeler üretmelerini, düşüncelerini düzenlemelerini ve yazacakları metni planlamalarını kolaylaştırır. Bu teknik, öğrencilerin kelime dağarcıklarını geliştirmelerini, anlam ilişkileri kurmalarını ve yazma sürecini daha sistemli bir şekilde yönetmelerini sağlamaktadır. Öğrenciler, kelime çağrışımlarından yola çıkarak düşüncelerini şekillendirerek yazma öncesi planlama yapmayı öğrenir. Düşüncelerini akıcı, yaratıcı ve anlamlı bir şekilde ifade etmelerini kolaylaştırmak amacıyla yazma etkinliğinde bu tekniğe yer verilmiştir.

Hazırlanan 4. etkinlikle yazma becerisini geliştirmek için şu öğrenme çıktılarına ulaşılabacaktır:

T.Y.8.1. Yazma sürecini yönetebilme

- Amaç, bağlam ve olanaklarını analiz ederek yazma konusunu, hedef kitesini, dijital de dâhil yazma aracı ve ortamını belirler.
- Yazılı etkileşiminde yazışmayı başlatma, sürdürme ve sonlandırmayla ilgili uygun selam ve hitap ifadelerini kullanır.

c) Yazılı üretim ve yazılı etkileşiminde içerik ve süreçle ilgili gerekli seçim ve düzenlemeleri yapar.

T.Y.8.11. Yorumunu yazılı olarak ifade edebilme

a) Yorumlayacağı olay, konu, durum vb.ni inceler.

b) Yorumlayacağı olay, konu, durum vb.ni bağlamdan kopmadan kendi öznel-nesnel bakış açısı, hedef kitlenin bakış açısı veya ikisi dışında belirli bir bakış açısına göre genişleterek veya daraltarak dönüştürür.

c) Yorumlayacağı olay, konu, durum vb.ni belirlediği bakış açısına göre yazısında yeniden ifade eder.

T.Y.8.17. Yazısında düşünciyi geliştirme yollarını kullanabilme

Düşünciyi geliştirme yollarından tanımlama, karşılaştırma, benzetme, örnekleme, tanık gösterme ve sayısal verilerden yararlanmayı kullanmaya yönelik çalışmalar yapar.

T.Y.8.21. Yazım kuralları ve noktalama işaretlerini uygulayabilme

Virgül, soru işareti, üç nokta ve kısa çizginin ele alınmayan işlevleri ile tek tırnak işaretinin işlevleri üzerinde durulur. Yazım kurallarını uygular.

T.Y.8.22. Yazma sürecine yönelik öz yansıtma yapabilme/kendini uyarlayabilme

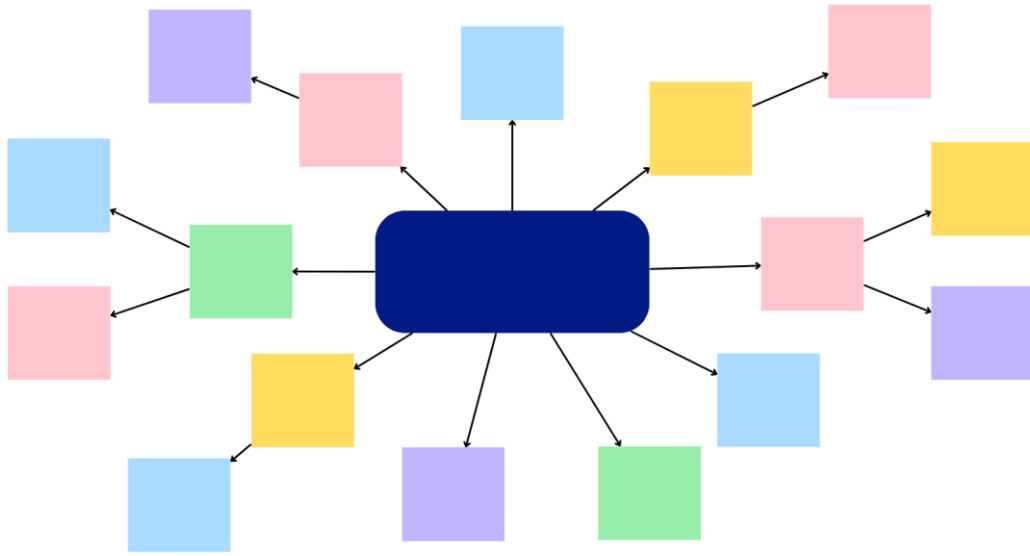
a) Yazma sürecindeki güçlü ve gelişmeye açık yönlerini gerekçelendirerek kendisini değerlendirir.

b) Deneyimlediği süreçteki gelişmeye açık yönlerini destekleyecek tedbirler alıp güçlü yönlerini sonraki çalışmalara aktararak yazar kimliğinin gelişimine yön verir.

c) Yazılarından oluşan ürün ve seçki dosyası (sözlük, günlük, anı, gezi, şiir, alıntılar seçkisi, atasözü ve deyim vb.) oluşturur.

4. ETKİNLİK

“Kümeleme (Cluster)” tekniğini kullanarak yaratıcı yazma sürecine hazırlanınız. Bu tekniği kullanmak için şiirden bir anahtar kelime seçerek seçtiğiniz kelimeyi sayfanın ortasına yazınız. Kelimenin size çağrıştırdıklarını kelimenin etrafına yazarak birbirleriyle ilişkilendiriniz. Oluşturduğunuz anlam gruplarıyla taslak cümleler yazmaya başlayınız. Yazınızı tamamlayarak paylaşınız.

Şekil 31 Cluster Tekniği

Dört temel dil becerisinin geliştirilmesine yönelik örnek olarak hazırlanan çocuk şiirlerinin yanında 1980-2002 yıllarında yazılan çocuk şiirlerinin büyük çoğunluğu öğrencilerin bu becerilerini geliştirmelerini destekleyecek niteliktedir. Ahmet Efe'nin *Işığın Yüreği*, Ayla Çınaroğlu'nun *Şiir Gemisi*, Abdülkadir Budak'ın *Kuşların Alfabesi*, A. Vahap Akbaş'ın *Kuş Olsun Yüreğim*, Cahit Zarifoğlu'nun *Gülücük*, Abdülkadir Bulut'un *Kahveci Güzeli*, Bestami Yazgan'ın *Gökkuşağı Sevinci*, Derya Altıntren'in *Barışın Şiir Defteri*, A. Fazıl Hüsnü Dağlarca'nın kitapları, Mustafa Bâki Efe'nin *Kuş Defteri*, Ünver Oral'ın *İbiş Geldi Karagöz Geldi*, Mevlâna İdris Zengin'in *Kuş Renkli Çocukluğum*, Dondurmalı Matematik, Hüseyin Yurttaş'ın *Sevgiyle Dönsün Dünya*, Mustafa Ruhi Şirin'in kitapları, Gökhan Akçiçek'in *Çocuklara Ölüm Yakışmaz*, Bulutlar Örtmese Güneşi, Bülbül Deresi Çocukları, M. Güner Demiray'ın *Kuşları Düşünmek*, Süreyya Berfe'nin *Çocukça* kitaplarındaki çocuk şiirleri etkinlik örnekleri için seçeneğe olabilir.

BÖLÜM 5

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde çalışmanın bulgularına bağlı olarak ortaya çıkan sonuç ve önerilere yer verilmiştir.

5.1. Sonuç

Çalışma sonucunda elde edilen bulgular doğrultusunda aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır:

Çalışmanın “Giriş” bölümünde genel tanımlamalar yapılmıştır. Çocuk, çocuk edebiyatı, çocuk şiiri, çocuk şiirinin genel özellikleri, çocuk şiirinin Türkçe eğitimindeki yeri, temel dil becerilerinin geliştirilmesinde çocuk şiirinin kullanılması hakkında genel değerlendirmelerde bulunulmuştur. Türkiye’de 1980-2002 yıllarındaki siyasi, sosyal ve kültürel değişimlerin çocuk şiirine yansımaları ele alınmıştır.

Çalışmada 1980-2002 yılları arasında 50 şairin Türkiye’de yayımlanan 71 çocuk şiir kitabı biçim ve içerik açısından incelenmiştir. Ayrıca 1980- 2002 yıllarında çocuklar için hazırlanan 19 tane şiir antolojisi biçim ve içerik açısından değerlendirilmiş; çocuk şiirini ele alan lisansüstü tezler, kuramsal eserler ve süreli yayınlar araştırılarak çocuk şiirine nasıl yer verildiği hakkında bilgi verilmiştir. Çocuk şiirinin 1980-2002 yıllarında tarihsel gelişimi ele alındıktan sonra bu dönemde yazılan çocuk şiirleri, 2024 Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Ortaokul Türkçe Öğretim Programı’nda (2024) yer alan öğrenim çıktıları doğrultusunda incelenerek Türkçe derslerinde dört temel dil becerisini kazandırmaya yönelik etkinlikler hazırlanmıştır.

1980’den sonra şiir alanında önceki dönemlerden farklı başlangıçlar ve eğilimler ortaya çıkmıştır. Toplum ve sanatın genelinde olduğu gibi, şiirde de önemli dönüşümler ve kırılmalar yaşanmıştır. Şairler, farklı poetik yaklaşımlarla geleneği ele alsa da çeşitlilik ve zenginlik açısından önemli katkılar olmuştur. 1980 sonrası şairleri, farklı poetik görüşlere sahip olsalar da, benzer temel prensiplerde buluşmuşlardır. Bunlar; politikleşmekten ve basmakalıp sloganlardan uzak durma, şiirin sınırlarını aşmadan şiirle ilgili meseleleri ele alma, çokluğu ve çeşitliliği önemseme, çağrışımın değerini vurgulama, şiiri bir araç değil amaç olarak gören bir bakış açısı benimseme, şiir tarihine tam anlamıyla sahip çıkma ve şiir estetiğini ön planda tutma gibi önemli noktalar. 1980’lerde bu şiirsel özelliklerin yanında dikkat çekici başka eğilimler de olmuştur. Bu dönemde kadın şairlerin sayısında önemli bir artış yaşanması, pek çok şairin reklamcılık alanında faaliyet göstermesi, edebiyat dergilerinde

magazin kültürünün etkisinin görülmesi, bireyselliğin öneminin vurgulanması gibi çarpıcı değişimler göze çarpmaktadır. Bununla birlikte, birçok derginin yayımlanması bu dönemde olmuştur. 1980 sonrası şiirine dergi temelli denilebilir çünkü dergilerin etrafında şekillenmiş şiirler, öncelikle dergilerde yayımlanmıştır. Dergiler etrafında oluşan topluluklar ve yaşanan tartışmalar, bu dönemin geçiş niteliğini vurgular (Asiltürk, 2016).

1990 ve 2000 Kuşağı Türk şiiri, parçalı bir yapıya sahiptir. Birçok farklı dergide toplanan şairler, çeşitli tarzlarda şiirler yazmıştır. Bu dönemin dağınık şiir anlayışı şiire belli bir bakış açısı oluşturmayı zorlaştırmıştır. Ancak, kendine güvenen ve halkın sesi olmayı amaçlayan büyük bir şair grubu, iyi şiirin nasıl olması gerektiği konusunda benzer fikirlere sahip olduğu görülmektedir. Toplumsal konular ortak nokta olmuştur. Şair, toplumun kahramanı olarak sorunlara dikkat çekmelidir (Taştan & Şengül, 2017).

Çocuk edebiyatıyla ilgilenen yazar sayısı 1980 yılından itibaren artmaya başlamıştır. Dolayısıyla çocuk edebiyatı ürünleri hem kalite hem de sayı bakımından gelişmiştir. Yayınevleri, baskı ve resimleme teknolojisinin gelişmesiyle beraber çocuk edebiyatı eserlerini görsel açıdan daha çekici, estetik ayrıca daha dayanıklı, daha güzel ve içerik açısından daha zengin hale getirmek için çaba harcamıştır. Bu dönemde, müzikli ve kabartmalı kitaplar gibi yenilikçi basımlar çocukların kitaplara olan ilgisini arttırmıştır. Bu sayede, çocuklar sadece kitabı okumakla kalmayıp, kitaplarla etkileşime geçmeye başlamışlardır. Bu gelişmeler, çocukların okuma alışkanlığı kazanmalarını, edebi dünyayla daha erken yaşta tanışmalarını sağlamıştır. Bu dönemden sonra yazarlar, derleme eserler yerine özgün ve yenilikçi eserler yazmaya başlamışlardır. Özellikle çocuk edebiyatında eserlerin resimlenmesi bir uzmanlık alanı haline gelmiştir. Kitaplardaki resimler, çocukların ilgisini çekerek kitabı okuma merakı uyandırdığı için okuduğunu anlamasını kolaylaştırmıştır (Toz, 2007).

1980 sonrası dönemde çocuklar için yazılan şiirler, yetişkin şiirlerinden farklı olarak biçimsel özellikler açısından değişmiştir. Basit, anlaşılır, konuşma diline yakın bir dilin yanı sıra ölçü ve uyak kullanılmadan şiirler yazılmaya başlanmıştır. Ayrıca şiirlerdeki ana duygularda da değişimler dikkat çekmektedir. Geleneksel öğretici şiirlerin yanı sıra, çocuğun günlük yaşantısını, duygularını, deneyimlerini, onların dünyasını yansıtan şiirler de ön plana çıkmıştır. Artık çocuk şiiri sadece ders vermek amacıyla değil, çocukların duygu dünyasını keşfetmelerini, yaşamlarındaki günlük olayları, duygusal deneyimleri ve ilişkileri ele alırken, onların hissettiklerini, düşündüklerini anlamalarına yardımcı olmuştur (Kıbrıs, 2006).

1980-2002 yılları arasında incelenen çocuk şiirlerinde ana tema sevgidir. Bunun yanında şiirlerin ortak yönleri göz önüne alındığında bazı sınıflandırmalar ortaya çıkmıştır:

Çocuk şiirleri çocukta olumlu duygular oluşturmali, ona umut aşılmalı, yaşama sevinci katmalıdır. Çocuk hem yakın hem uzak çevresinden bihaber de olmamalıdır. Bu nedenle bazı şairler geçim sıkıntısı, kırsal ve şehir yaşamı, küreselleşme, şehirleşme, savaş gibi konuları ele almışlardır. Bu konuları ele alan şairler ve onların şiir kitapları şunlardır: Abdülkadir Budak (*Bir Gül Çocuk*), Abdülkadir Bulut (*Kahveci Güzeli*), Cahit Zarifoğlu (*Ağaç Okul*), İsmail Uyaroğlu (*Büyüyünce*), Gökhan Akçiçek (*Çocuklara Ölüm Yakışmaz, Bülbül Deresi Şiirleri*).

“Yaşamak varken çiçeği koklamak
Salıncak kurmak dallara
Gökyüzünün mavisıyla boyanmak
Isınmak varken sevgiyle
Korkuyorum babacığım
N’olur bana savaşlardan söz etme” (Budak, 1983, s. 51)

“Annemin dokumacı olarak
Kadife fabrikasına girişine
Ondan daha çok ben sevindim
Çünkü bundan böyle artık
Kadife gibi olacaktı elleri
Yüzümü okşarken usulca
Unutacaktım eski günleri” (Bulut, 1983, s. 32)

“Biz içindeyken
Bilgiler edinirken okulumuzda
Birden geldi uçaklar
Bombaladılar
Yıktilar okulumuzu başımıza” (Zarifoğlu, 1990, s. 41)

“Anam nerde benim, babam nerde
Ve ben nerdeyim
Kimsem yok bu dünyada
Yuvasız, yalnız, kendi kendimleyim” (Uyaroğlu, 1986, s. 22)

“Çiçeklerinizle gelin

Bu şehre
Kuşlarınızla gelin
Kelebeklerinle gelin
Uçurtmalarınızla
Ve şarkılarınızla gelin
Ama sakın,
Uçaklarınızla gelmeyin
Ne olur,
Uçaklarınızla gelmeyin...” (Akçiçek, 1996, s. 48)

Dinî ve ahlaki değerleri işleyen şair, *Ellerin Üşümesin, Işığın Yüreği* başlıklı şiir kitaplarıyla Ahmet Efe’dir.

“Şaşırma doğru yolu
Ol yüce Rabbin kulu
Dünya acıyla dolu
Gel uzat ellerini
Ellerin üşümesin” (Efe, 1983, s. 3)

“Ben Allah’ı yağın karla
Bilirim
Açan gülle, doğan günle
Baharla bilirim” (Efe, 1999, s. 54)

Çocuk duyarlılığını yakalayan, çocuksu bakışı, çocuksu dille yazmayı başarmış şairler ve onların şiir kitapları şunlardır: Ahmet Efe (*Işığın Yüreği*), Abdülkadir Bulut (*Kahveci Güzeli*), Ayla Çınaroğlu (*Şiir Gemisi*), Cahit Zarifoğlu (*Gülücük*), A. Vahap Akbaş (*Kuş Olsun Yüreğim*), Bestami Yazgan (*Gökkuşağı Sevinci*), Fazıl Hüsnü Dağlarca’nın Kitapları, Mustafa Bâki Efe (*Kuş Defteri*), M. Cemil Erdem (*Gül Çağırın Çocuk*), Mevlâna İdris Zengin (*Kuş Renkli Çocukluğum, Dondurmalı Matematik*), Mustafa Ruhi Şirin’in Kitapları, Gökhan Akçiçek (*Çocuklara Ölüm Yakışmaz, Bulutlar Örtmese Güneşi, Bülbül Deresi Çocukları*), Sennur Sezer (*Pencereden Bakan Çocuk*), M. Güner Demiray (*Kuşları Düşünmek*), Süreyya Berfe (*Çocukça*).

“Ne yıldızlar durur yerinde
Ne bulutlar
Yüreğinde umutlar
Sen de yürü

Faydalarla yaşamak
Bütün dünyaya değer
Gücün yetiyorsa eğer
En önde yürü” (Efe, 1999, s. 30)

“Benim şimdiye kadar
Söğüt dalından başka
Ne tekerlekleri süslü
Bir bisikletim oldu
Ne de boynu boncuklu
Tahtadan bir atım” (Bulut, 1983, s. 59)

“Bir ağaç olsam
En yüksek dalıma bir kuş konsa
O kuş olsam
Uçsam, incecik mavi bir bulutla.
O bulut olsam
Yüksek, karlı dağ olsam
Serin sular toplanırsam bir ırmakta.
O ırmak olsam
Binbir çiçekli kırlara dağılsam.
Bir gelincik olsam
Bir kelebek olsam
Bir çocuk olsam o kelebeğin ardında
Koşsam, yorulsam
Bir ağaç altında yatıp uyusam.
O ağaç olsam
En yüksek dalıma bir kuş konsa...” (Çınaroğlu, 2022, s. 41)

“İşte mavi çizgi çekiyorum
Bütün tilkilerin kuyruğuna
Bakalım avcılar
Yine vuracak mı” (İdris, 1987, s. 25)

“İki deniz arasında
Çocuk, resim arar
Büyür yalnızlığı martıların
Deniz kızları ağlar” (Şirin, 2022, s. 61)

“Sallandı mı ne
Kendi değil
Düşü
Elindeki tüyün
Ta uzaklarda
Dağbaşlarının bile görmediği
Bir yalaz
Yansıdı mı ne” (Dağlarca, 1995, s. 20)

“Evvel zaman içindeydik..
Yaşıyordu daha ninem
Yaşıyordu mangalımız
Ve ateşimiz..
Isıttırdı bizi ne güzel
Ninemin bakışı
Kelimeleri
Ve mangaldaki ateş..” (Akbaş, 2003, s. 11)

“Yağmur yağsa bile
Gülerek gelir şemsiyesiyle
Gece yarısı aydede.” (Demiray, 2001, s. 20)

“Ninem o zamanlar gençti.
Kukla tiyatrosu ne gezer?
Küçük fesleğen
ihtiyar köpek
kanarya...
Üçü birden
su içmeye giderdi

uyuyup
rüya gördüğüm geceler.” (Berfe, 2022, s. 23)

“Bahçemde gül ağacı
Her gün yeniden açardı
Yıldızlarım gökyüzünde
Mutluluk saçardı” (Akçiçek, 1996, s. 30)

“Kırlara gidiyorum
Elimde uçurtmam
Kuşlar bekliyor gökte
Çünkü uçurtmamda
Kuş resimleri var
Canlanacaklar
Ben uçurunca” (Zarifoğlu, 1990, s. 64)

“Demek gidiyorsun küçük kırlangıç,
Sıcak ülkelere
Ordaki badem çiçeğine, benden
Selam söyle” (Sezer, 2023, s. 28)

“Ceplerimde ne var
Dünyacılarım
Ceplerimde
Ellerim
Ellerimin içi
İçimin sevgisi var” (Efe, 1996, s. 18)

Kitaplarındaki şiirlerden bir hikâye oluşturan şairler: Fazıl Hüsnü Dağlarca(*Dolar Biriktiren Çocuk, Cincik, Cin ile Cincik, Şeker Yiyen Resimler*), Hidayet Karakuş(*Serçenin Şiir Defteri*), Refik Durbaş (*Kırmızı Kanatlı Kartal*)’dır.

“-Cin ilk gülen mi
Sonra gülen mi daha iyi anlar
Gölünecek öykücükleri?

-Anlamaz ikisi de

-Neden?

Gülünecek öykücükler sevilir Cincik.” (Dağlarca, 1993, s.10)

“Hep benim şiirimi yazdılar

Dedibir serçe.

Kendi şiirimi ben yazsam

Nasıl olur?

Kanadından

Bir tüy kopardı

Gagasına aldı tüyü;

Toprağa şu şiiri yazdı:

“Kanatlarım gökyüzü kadar

Yavrularım yuvada yatar.

Özgürlükle kahvaltı ederim,

Darıyla oyun oynar.” (Karakuş, 2007, s. 9)

“Bu pazar

son hafta tatili çocukluğumun

Yarın okullar açılıyor

Kendi

sesiyle

yarışan

bir,

kırlangıç

içimde

okul

sevgisi

Bu sevinçle dolaşıyorum

sokak aralarında, rüzgârın ovasında

dağların harmanında, bir kar yumağında

bu sevinçle gökyüzünün havuzunda” (Durbaş, 1982, s. 5)

Kitaplarındaki şiirlerden bir hikâye oluşturan şairler: Fazıl Hüsnü Dağlarca(Dolar Biriktiren Çocuk, Cincik, Cin ile Cincik, Şeker Yiyen Resimler), Hidayet Karakuş(Serçenin Şiir Defteri), Refik Durbaş (Kırmızı Kanatlı Kartal)’dır.

“Çok eski zamanlarda
Güzel bir ülkenin
Çirkin bir padişahı varmış
Büyük mü büyük güçlü mü güçlü
Baktığı yeri yakar
Bastığı yeri çökertirmiş
Dağa taş söz geçirir
İsterse akan sular akarmış
Ondan izinsiz kuş uçmaz
Güneş doğmaz ay batmazmış” (Yüce, 2000, s. 47)

“Uçtuktan sonra tam üç gün üç gece
Kafatasları ve iskeletlerle
Kaplı bir tarlaya varmış yolları
Biraz dinlenmek için delikanlı
İndirmiş atını yol kıyısına
Ölüm tarlasının tam sınırına
Dile gelmiş yeniden büyülü at:
“Dinlenmemiz gerek efendim, fakat
Burası Şahmaran’ın ülkesidir
Kokumuzu alınca gelecektir” (Behramoğlu, 1999, s. 35)

Bir konu hakkında bilgi vermek için şiir yazan şairler: Ahmet Uysal (Kuşları tanıtmak ve sevdirmek, soyu azalan veya tükenen kuşlar – *Kuş Gölünde Günler*), Ali Yüce (*Topun İçindeki Dev, Uzaya Giden Uçurtma*), Aziz Sivaslıoğlu (*Şiirli Sözlük*), Cafer Yıldırım (*2x2 Dört Sincaptır Belki*), Subutay Hikmet Karahasanoğlu (*Bir Kuşun İki Kanadı*), Sulhi Dölek (*Hayvan Alfabesi*).

“Sakarmeke ile Üveyik,
Dost olmuş her nasılsa,
İkisi de av hayvanıymış

Aslına bakılırsa.
Onları öyle canciğer
Görünce Paçalı Baykuş,
O değilden gelerek,
Yanlarına sokulmuş” (Uysal, 1997, s. 48)

“Biliyoruz ki çocuklar
İnsanda beş duyu var
Bunlardan birisi de
İşte koklama duyusu.
Bizim için önemi
Pek çoktur O’nun doğrusu!” (Karahasanoğlu, 1988, s. 63)

“Ana Salmon
Salmon
O da bir balık
Denizleri, nehirleri
Ve gölleri seven.
Oralarda yaşayan
Diğerleri gibi.” (Yıldırım, 2000, s. 36)

“İkisi uzun, ikisi kısa
Dört kenarım var benim.
Kapı gibi, kitap gibi
Ben de bir dikdörtgenim.” (Sivaslıoğlu, 2019, s. 28)

Vatan sevgisi, millî bilinç, millî duygular, bayrak, Atatürk gibi konuları ele alan şairler: Ahmet Efe (*Ellerin Üşümesin*), Enver Tuncalp (*Bağlıyız Atatürk’e*).

“Sen koca bir cihansın
Fatih’sin... Mehmet Han’sın
Söktü Hak’kın topları
Surlarını Bizans’ın...
Övdü O’nu yaratan
Bizans çıksın aradan
Yürütür isterse O

Gemileri karadan...” (Efe, 1999, s. 24)

“O seçilir her yerde
O mevcut her eserde,
En büyüktür Atatürk
Gelecek devirlerde...
Türk gücüne inanmış,
İnsanüstü insanmış,
Türk’ün meziyetleri
Atatürk’te toplanmış...” (Tuncalp, 1981, s. 93)

Çocuklar için yazılmış ancak büyüklere de hitap edecek şekilde yazan şairler: Yalvaç Ural (*Mırnâme*).

“Bazı geceler uykum kaçıyor;
Bir kırmızı kkedî,
Durmadan izliyor beni.
Ne yapsam kurtulamıyorum.
Kediyi mi kovsam?
Yoksa eski kitaplarımı çıkarıp,
Ustamı ve şiirlerini,
Yeniden mi okusam?” (Ural, 2023, s. 9)

Belirli Gün ve Haftalar için yazan şairler: Hasan Lâtif Sarıyüce (*Belirli Günler, Haftalar ve Yurt Şiirleri*).

“19 Mayıs günü
Ata çıktı Samsun’a.
Millet bağrına bastı,
Yardım koştı O’na.” (Hasan Lâtif Sarıyüce, 2001, s. 72)

Nasrettin Hoca Fıkraları’nı şiir diliyle yazan şairler: M. Halistin Kukul (*Şiirlerle Nasrettin Hoca Fıkraları*), Muzaffer Gündoğar (*Şiir Diliyle Nasrettin Hoca Fıkraları*), Kâzım Saymal (*Şiirlerle Nasrettin Hoca Fıkraları*), Orhan Yorgancı (*Şiir Diliyle Nasrettin Hoca Fıkraları*).

“Vaaz için bir gün camide Hoca,
Çıkıp şöyle demiş kürsüden halka.

“Allah’a şükür edin ey cemaat,
Ki vermemiş koca deveye kanat!”
Merak etmil halk bu garip sözleri,
Hoca’dan sormuş bunun nedenini
Kızmış Hoca: “Behey gafiller!” diye,
“Ya kanat verseydi Allah deveye,
Kocaman develer damlarımıza,
Kondu mu yıkılırdı başımıza!” (Yorgancı, 1997, s. 53)

“Güyâ, bir gün Hoca’ya
Zor bir soru sorarlar.
Her sorunun ardında
Başka başka niyet var!
Demişler: “Yemek her gün,
Ne vakit yenilmeli?”
Hoca bu, zekâsıyla
Aşıyor her engeli!” (Kukul, 1999, s. 84)

“Timur anadolu’yu,
Kasıp Kavruruyordu.
Herkes O’nun şerrinden,
Çekinip, korkuyordu.
Bir zavallı yoksul da,
Bela defeder diye.
Zalim Timur’a eder,
Eşeğini hediye” (Gündoğar, 1995, s. 27)

“Hoca, her sabah ellerini açar havaya,
Yalvarır, yakarır. Başlar önemli duaya.
“Ya Rab!.. Bana görünmezinden tam yüz altın ver.
Doksan dokuz altını bacadan eder boca. (Saymalı, “Üstüne Bir Bardak Su İç”,
s. 27)

İncelenen çocuk şiir kitaplarından okul öncesi ve ilkokul öğrencilerine yönelik yazılan kitaplar şunlardır:

Okul Öncesi ve ilkokul: Nur İçözü Şiirli Hayvan Öyküleri (*Yalnız Yılan, Kış Kış Baykuş, Kaplanla Fil*).

“Ormanın içlerinde
Koca bir yılan vardı
Herkes ondan çok korkar
Yanına yaklaşmazdı” (İçözü, 2013, s.5)

İlkokul: Fazıl Hüsnü Dağlarca (*Okulumuz 1'deki*), Hidayet Karakuş (*Serçenin Şiir Defteri*), Hasan Latif Sarıyüce (*Çocuklara Şiirler*), Gündüz Aydın (*Çocuğun Dünyası, Çocuk Bahçesi*), Mehmet Atilla (*Defterim Işık Saçıyor*), Rıfkı Kaymaz (*Sevginin Gülleri, Küçük Çeşmenin Tatlı Suyu*), Mustafa Ökkeş Evren (*Kuşlarla Uyanmak*), Zübeyde Seven Turan (*Cerence*), Mehmet Önal (*Biz Sevecen Çocukları*), Subutay Hikmet Karahasanoğlu (*Bir Kuşun İki Kanadı*), Sennur Sezer (*Pencereden Bakan Çocuk*), Nurettin İğci (*Şirin Hayvanlar*), Tezcan Özbey (*Ben Çocuğum*).

“Bir elimde şekerim,
Bir elimde misketim.
Fakat eksik var gibi,
Nerde benim masalım.” (Özbey, 2002, s. 17)

“Minik kuş ilk kez uçuyordu,
O yüzden iyice yorulmuştu.
Kondu çatılardan birine,
Yerleşti bir kiremidin üzerine.” (İğci, 2005, s. 5)

“Bebekler yeni doğmuştur
Süt içer
Mama yer
Boy verir.” (Mehmet Önal, 2001, s. 10)

“Otobüste
Bir ağabey yerini verir
Yaşlı nineye
Güzellik düşer günün üstüne.” (Karahasanoğlu, 1988, s. 17)

“Bir çocuk

Zilde kalmış
Bir çocuk
Geç kaldım diye
Ağlarmış” (Aydın, 1991, s. 36)

“Dünyanın
En iyi annesi
Benim annem
En güçlüsü de benim babam
Ama en yaramazı
Ben değilim” (Evren, 1999, s. 29)

“Sana sevgim kucak kucak,
Güzel yurdum, güzel yurdum!
Milletime sönmez ocak,
Güzel yurdum, güzel yurdum!” (Kaymaz, 2000, s. 57)

Karıncalar ve arılar
Çok çalışıyorlar
Üretip biriktirip
Sonra paylaşıyorlar
Düşündüm de
Tüm canlılara doğruyu
Onlar öğretiyorlar...” (Turan, 2016, s. 20)

“Çocuklar evcilik oynuyor
Evlerin arasında
Ama oyunlarında
Geçmiyor hiç
Ağacın adı” (Atilla, 2005, s. 39)

“Bu ha
Okul dedikleri
Bayram mı ha

Pencereler bayrak

Kızarlar mı ha

Uyusam

Ağzım küçülmüş ha

Parmaklarım uzamış” (Dağlarca, 1993, s. 13)

Temel dil becerilerinin geliştirilmesinde çocuk şiirinin nasıl kullanılacağı etkinlik örnekleriyle gösterilmiştir. Bu etkinliklerinden yola çıkılarak şu yazarların kitaplarındaki şiirler de Türkçe eğitiminde ortaokul öğrencilerine yönelik etkinliklerde kullanılmaya uygun görülmüştür: Ayla Çınaroğlu (Şiir Gemisi), Derya Altıntren (*Barışın Şiir Defteri*), A. Vahap Akbaş (*Kuş Olsun Yüreğim*), Bestami Yazgan (*Gökkuşağı Sevinci*), Fazıl Hüsnü Dağlarca’nın kitapları, Mustafa Bâki Efe (*Kuş Defteri*), Ünver Oral (*İbiş Geldi Karagöz Geldi*), Mevlâna İdris Zengin (*Kuş Renkli Çocukluğum, Dondurmalı Matematik*), Hüseyin Yurttaş (*Sevgiyle Dönsün Dünya*), Mustafa Ruhi Şirin’in Kitapları, Gökhan Akçiçek(*Bulutlar Örtmese Güneşi, Bülbül Deresi Çocukları*), M. Güner Demiray (*Kuşları Düşünmek*), Süreyya Berfe (*Çocukça*).

“Soğuk girmesin diye annemin

Kapı eşiğine yaydığı

Eski püskü kilim

Evimizdeki çok şeyden;

Divan yaygısından, masa örtüsünden

Halıdan, perdelerden

Daha güzeldir.” (Çınaroğlu, 2022, s. 13)

“Gün ışıyor

Güneş kollarını açmış

Bizi bekliyor

Haydi!..

Koşalım çocuklar el ele

Güneş kolları arasına

Sarsın bizi de...” (Altıntren, 1985, s. 37)

“Gagasında masallar taşıyan

Bir kuşsun

Işıktan Kanatların var.

Uzaklardan

Çok uzaklardan
Yanıbaşımıza nasıl da
Geliveriyorsun...
Bu şair amcanın yüreğine
Öyle hoş bir
konuşuşun
var ki
Oradan şiir olup çıkıyorsun” (Akbaş, 1996, s. 18)

“Ben bir köylü çocuğum,
İnek otlatır, koyun güderim,
Dağlarda kuş şarkıları dinlerim.” (Yazgan, 1991, s. 16)

“Kraliçe olmak isteyen saka
Haber bile vermeden
Dal arkadaşına
Uçtu ormanın
En sessiz köşesine
Bir bahçe gördü uzakta
Bahçenin içinde ahşaptan ev
Evin önünde kiraz ağacı
Kiraz ağacında ötüşen kuşlar” (Şirin, 2006, s. 9)

“Canım baloncu
Param biraz eksik ama
Balon ver bana
Söz veriyorum
Seni de götüreceğim balonla
Sarayda beni bekleyen
Kuşların dostu
Küçük sultana” (İdris, 1987, s. 41)

“Ne yapsam
Azıcık olsun büyüyemiyorum

Sonra kendi kendime kızıp
Salıncakta sallanıyor
Geceden geceye uyuyorum
Gün geliyor
Sevgimi
Kuşlarla paylaşıyorum” (Efe, 1996, s. 31)

“Çizgi film izlerken
Düş denizlerine açılıyorum
Kulaç atıyorum enginlerde
Dibe dalıyorum
Masmavi, uzak bir dünyada
Düşlediğim gibi yaşıyorum” (Yurttaş, 1996, s. 69)

“Yakacak’ta bir zeytin ağacıym,
Bir zamanlar
Rüzgarlar okşardı saçlarımı,
Yapraklarım her sabah
Güneşe gülerdi,
Masallar dinlerdim yıldızlardan,
Yaşamak güzeldi” (Demiray, 2005, s. 27)

“Deniz çocuk olur
küçülür
kıyısında akşamın.
İçinde
çocuk balıklar uyur.
Deniz mavi saçlı ablası
bütün çocukların.” (Berfe, 2022, s. 19)

5.2. Öneriler

Çalışmanın sonucunda elde edilen bulgular sonucunda şu öneriler sunulmuştur:

- Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda çocuk şiirine ilişkin çıktılara daha çok yer verilmelidir.
- İncelenen ve önerilen çocuk şiir kitaplarındaki şiirler, 2024 yılı Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Türkçe Dersi Ortaokul Öğretim Programı'nda yer alan öğrenme çıktıları ilişkilendirilerek şiirlere Türkçe ders kitaplarında yer verilmelidir.
- 1980-2002 yılları arasında yazılan çocuk şiirlerinden hazırlanmış, çocuk şiirinin Türkçe eğitiminde kullanımına yönelik daha kapsamlı bir etkinlik kitabı hazırlanabilir.
- Dil yapıları ve söz varlığının öğrenme-öğretme sürecinin çocuk şiirinin kullanımına yer verilebilir.
- 2024 yılı Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Türkçe Dersi Ortaokul Öğretim Programı'nda yer alan üretim atölyesi etkinlikleri için 1980-2002 yılları arasında yazılan çocuk şiir kitaplarından –bu çalışma kapsamında önerilen– yararlanılabilir.
- Türk çocuk şiirinin tarihsel gelişimini ortaya koyan, dönemsel özellikleri, temaları, dil ve anlatım biçimleri açısından inceleyen kapsamlı akademik çalışmaların sayısı artırılmalıdır. Bu kapsamda, Türk çocuk şiirinin tarihi süreç içindeki değişimi ve dönüşümü üzerine yapılacak araştırmalar, hem edebiyat tarihine katkı sağlayacak hem de günümüz çocuk edebiyatına ışık tutacaktır.
- Geçmişten günümüze Türk çocuk şiirinin gelişimini belgeleyen bibliyografik çalışmalar artırılmalı; şairler, dönemler ve eserler üzerine karşılaştırmalı analizler gerçekleştirilmelidir.
- Çocuk şiiri alanındaki nitelikli eserleri, gün yüzüne çıkarmaya ve bu eserleri Türkçe eğitimi bağlamında değerlendirmeye yönelik araştırmalara teşvik edilmelidir.
- Disiplinlerarası yaklaşımlar benimsenerek, çocuk şiirinin pedagojik, psikolojik ve sosyolojik etkileri de araştırma konusu yapılmalıdır.

KAYNAKÇA

- Açık Önkaş, N. (2009). Çocuk edebiyatı kitaplarında şiirin yeri. *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi (İLKE)*, 23, 1-12.
- Akbaş, A. (1991). *Kuş sofrası*. Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Akbaş, A. V. (2003). *Kuş olsun yüreğim* (2. baskı). Nisan Bulutu Kitapları.
- Akbaş, A. V. (2018). *Dünyayı kaplayan ağaç*. Beyan Yayınları.
- Akçiçek, G. (1996). *Bülbül deresi şiirleri*. Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Akçiçek, G. (2001). *Çocuklara ölüm yakışmaz*. Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Akçiçek, G. (2018). *Bulutlar örtmese güneşi*. Uçan At Yayınları.
- Akdemir, R. (1987). *Şiir demeti*. Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları.
- Aksakal, A. (2018, Aralık 20). *Zübeyde Seven Turan*. Ahmet Yesevi Üniversitesi Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü. <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/zubeyde-seven-turan>
- Aksakal, A. (2019, Mayıs 14). *M. Güner Demiray*. Ahmet Yesevi Üniversitesi Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü. <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/demiray-guner>
- Aksakal, A. (2019, Şubat 26). *Mehmet Atilla*. Ahmet Yesevi Üniversitesi Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü. <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/atilla-mehmet-mdbir>
- Aksan, D. (2020). *Her yönüyle dil*. Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Aksoy, G., & Gürel, Z. (2008). Türkçe ilk alfabe kitabı *Nuhbetü'l-Etfâl'de* Türkçe öğretim metodu ve günümüzdeki bazı uygulamalar. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2008(2), 17. <https://doi.org/10.11616/AbantSbe.217>
- Aktaş, E. (2019, Eylül 1). *Nurettin İğci*. Ahmet Yesevi Üniversitesi Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü. <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/igci-nurettin>
- Aktaş, Ş., & Gündüz, O. (2003). *Yazılı ve sözlü anlatım: Kompozisyon sanatı*. Akçağ Yayınları.
- Aktürk, M. (2001). *Sevgide buluşalım*. Ay Yayınları.
- Aldı, M. (2007). Bizim çok güzel bir masal dilimiz var (Söyleşi). *Türk Dili Dergisi*, 107(756), 248-252.
- Altın Tellioglu, D. (2019, Mart 14). *Refik Durbaş*. Ahmet Yesevi Üniversitesi Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü. <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/durbas-refik>
- Altıntaş, G. (2001). *Dokuz yaşından büyük çocuklar için şiirler*. Seçme Kitaplar.
- Altıntren, D. (1985, Nisan). *Barış'ın şiir defteri*. Ren Yayınları.
- Altunbay, M. (2019, Temmuz 13). *Mustafa Ruhi Şirin*. Ahmet Yesevi Üniversitesi Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü. <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/sirin-mustafa-ruhi>
- Altuntaş, İ. (2018). Ayla Çınaroğlu'nun *Şiir Gemisi* adlı kitabının dil ve anlatım açısından incelenmesi. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 7(1), 237-253.

- Arslan, M. (2016). *Nur İçözü'nün eserlerinde çocuksu duyarlılık, aile kurumu ve informal eğitim durumları* [Yüksek lisans tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi]. <https://hdl.handle.net/11630/7344>
- Asiltürk, B. (2016). *Cumhuriyet dönemi Türk edebiyatı*. Akçağ Yayınları.
- Ataç, K. (2000). Küreselleşme: Bir değerlendirme. *Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 18(1), 95-102.
- Ateş, M. (2005). Ziya Gökalp ve çocuk edebiyatı. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 14, 95-114.
- Atilla, M. (2005). *Defterim ışık saçıyor* (2. baskı). Bilgi Yayınevi.
- Avcı, M. S. (2011). Mustafa Ruhi Şirin'in çocuğa yönelik eserlerinin eğitsel açıdan incelenmesi. [Yüksek lisans tezi, Yüzüncü Yıl Üniversitesi]. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezDetay.jsp?id=7hRyZ4xBOMgpQ7vtRC15w&no=2OJGZxDePlnycxW0ShicoQ>.
- Ay, A. (2001). *Türk edebiyatından çocuklara şiirler antolojisi*. Akçağ Yayınları.
- Aydın, G. (2015). *Çocuk bahçesi* (5. baskı). Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Aydın, G. (2020). *Sevgili öğretmenim* (5. baskı). Ay Yayınları.
- Aydın, G. (2022). *Çocuğun dünyası* (10. baskı). Ay Yayınları.
- Aytar, E. (2002). *Seçme çocuk şiirleri* (2. baskı). Damla Yayınevi.
- Aytaş, G. (1994). Ali Akbaş'ın *Masal Çağı* adlı şiir kitabında fikir unsurları. *Bilgi Çağında Eğitim*, 1(4), 22-24.
- Aytaş, G. (2001). Çocuk ve şiir. *Hece*, 6(12), 28-31.
- Ayvazoglu, B. (1988). *Gökyüzü çiçekleri*. Çocuk Edebiyatı Yıllığı.
- Balık, M. (2017). *Hayat ile şiir: Süreyya Berfe'nin şiir dünyası*. Gece Kitaplığı.
- Balık, M. (2019, Mayıs 20). *Abdülkadir Bulut*. Ahmet Yesevi Üniversitesi Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü. <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/bulut-abdulkadir>
- Balta, E. E. (2021). Çocuk edebiyatında şiir. Ş. Demirel & S. Seven (Ed.), *Çağdaş çocuk edebiyatı* (s. 221-246). Pegem Akademi.
- Bastem, N. (2018). *A. Vahap Akbaş'ın çocuk eserlerinin eğitsel değerler bakımından incelenmesi* [Doktora tezi, Atatürk Üniversitesi]. https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezDetay.jsp?id=O6beXRZmcjxEvgPmKOLtWQ&no=sQ8jeqU_zEOmkzJbn_LQCg
- Baş, B. (2006). 1985-2005 yılları arasında çocuk edebiyatı sahasında yazılmış tahkiyeli metinlerin söz varlığı üzerine bir araştırma [Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi]. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezDetay.jsp?id=XN4kN5V0QACCKGIjtK6C7g&no=p1xH0OwuQiKo8NNp0EVcVw>
- Baş, B. (2012). *Türkçe öğretimi açısından çocuk edebiyatı*. Kriter Yayınevi.
- Bayar, F. (2008). Küreselleşme kavramı ve küreselleşme sürecinde Türkiye. *Uluslararası Ekonomik Sorunlar Dergisi*, (32), 25-34.

- Bayhan, P., & Artan, İ. (2007). *Çocuk gelişimi ve eğitimi*. Morpa Kültür Yayınları.
- Bayraktar, A. (2016). Çocuk kitaplarıyla yazma becerisinin geliştirilmesi. E. Çer (Ed.), *Türkçe öğretimi ve çocuk edebiyatı* (s. 79-94). Anı Yayıncılık.
- Behramoğlu, A. (1991). *Yiğitler yiğidi ve uçan at masalı*. Gendaş Yayınları.
- Berfe, S. (2022). *Çocukça* (2. baskı). Yapı Kredi Yayınları.
- Biyografya. Muzaffer Gündoğar. <https://www.biyografya.com/tr/biographies/muzaffer-gundogar-b5444775>
- Biyografya. Nevzat Yüksel. <https://www.biyografya.com/tr/biographies/nevzat-yuksel-75744ae5>
- Biyografya. Nur İcozü. <https://www.biyografya.com/tr/biographies/nur-icozu-259b6465>
- Biyografya. Tezcan Özbey. <https://www.biyografya.com/tr/biographies/tezcan-ozbey-752daa25>
- Bozdağ, F. (1991). Çocuk edebiyatı. *Türkiye Kültür ve Sanat Yıllığı*.
- Bozdağ, F. (1992). Çocuk edebiyatı. *Türkiye Kültür ve Sanat Yıllığı*.
- Budak, A. (2007). *Bir gül çocuk*. Kök Yayıncılık.
- Budak, A. (2017). *Kuşların alfabesi* (5. baskı). Kök Yayıncılık.
- Bulut, A. (1983). *Kahveci güzeli* (3. baskı). Can Yayınları.
- Bulut, S. (2018, Mart 12). Sennur Sezer. Ahmet Yesevi Üniversitesi Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü. <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/sezer-sennur>
- Bulut, Y. (2016). Ali Akbaş'ın biyografik ve sanatsal yaşamı ile şiirlerinde yer verdiği temalar. *Uluslararası Kültürel ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2(Special Issue 1), 56-65.
- Burgul Adıgüzel, F. (2016). Çocuk kitaplarıyla okuma sevgisi ve alışkanlığı kazandırma. E. Çer (Ed.), *Türkçe öğretimi ve çocuk edebiyatı* (s. 51-77). Anı Yayıncılık.
- Burhan, H. A. (2010). 1980 sonrası sosyal değerler ve sosyal çözülme: Öğretmenler üzerine uygulamalı bir araştırma [Yüksek lisans tezi, İstanbul Üniversitesi]. <https://acikbilim.yok.gov.tr/handle/20.500.12812/182346>
- Bülbül, N. (1996). *Modernleşmenin önemi ve gelişmesi* [Yüksek lisans tezi, İstanbul Üniversitesi]. <http://nek.istanbul.edu.tr:4444/ekos/TEZ/29764.pdf>
- Canva. (2024). Canva [Web sitesi]. <https://www.canva.com>
- Celâl, M. (2005). *Çocuk şiirleri antolojisi* (3. baskı). Bulut Yayınları.
- Cemiloğlu, M. (1992). Türkçe öğretimi ve çocuk şiiri. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7(1), 175-180.
- Cengiz (Akyüz), G. (1992, Nisan 30). Çocukların şiirli dünyası. *Cumhuriyet Gazetesi Kitap Eki*, (114), 3.
- Ceylan, Z. (2019). Hasan Lâtif Sarıyüce'nin hikâyelerinin 'çocuğa görelik' açısından değerlendirilmesi [Yüksek lisans tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi]. <https://acikbilim.yok.gov.tr/handle/20.500.12812/295348>
- Ciravoğlu, Ö. (2000). *Çocuk edebiyatı*. Esin Yayınevi.

- Cüceloğlu, D. (1998). *İnsan ve davranışı*. Remzi Kitabevi.
- Cüceloğlu, D. (2005). *İnsan ve davranışı*. Remzi Kitabevi.
- Çağlayan, A. (2002). *Çağlayan çocuk şiirleri*. Şenyıldız Yayınevi.
- Çakır, E. (2019, Ağustos 19). *Subutay Hikmet Karahasanoğlu*. Ahmet Yesevi Üniversitesi Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü. <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/hikmeti-subutay-hikmet-karahasanoglu>
- Çakır, T. (2013). Çocukta dil gelişimi ve kuramsal yaklaşımlar. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7, 110-134.
- Çakmak Güleç, H., & Geçgel, H. (2005). *Çocuk edebiyatı*. Kök Yayıncılık.
- Çelebi Erol, C. (2019). 1980'li yıllarda Türkiye'de yaşanan toplumsal değişimin sanat eserlerine yansıması. *Ulakbilge*, 7(43), 976-982. <https://doi.org/10.7816/ulakbilge-07-43-11>
- Çelik, Y. (2019, Eylül 5). *Rıfki Kaymaz*. Ahmet Yesevi Üniversitesi Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü. <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/kaymaz-rifki>
- Çer, E. (2019). Çocuk edebiyatı yapıtlarının çocuğa göre olmasını sağlayan başat bir değişken: Eğitsel özellikler. *Uluslararası Çocuk Edebiyatı ve Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 3(1), 1-11.
- Çetin, N. (2019 Mart 12). *Coşkun Ertepinar*. Ahmet Yesevi Üniversitesi Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü. <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/ertepinar-coskun>
- Çetin, N. (2020, Aralık 19). *A. Vahap Akbaş*. Ahmet Yesevi Üniversitesi Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü. [https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/akbas-vahap\(Erişim Tarihi 12.11.2024\)](https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/akbas-vahap(Erişim Tarihi 12.11.2024)).
- Çetinkaya, S. (2020). *Ayla Çınaroğlu'nun masal ve hikâyelerinin Türkçe öğretimi bağlamında söz varlığı açısından incelenmesi* [Yüksek lisans tezi, Fırat Üniversitesi]. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezDetay.jsp?id=MaYjRIIdrj6BjQRkXKK5pSw&no=JQ8mXwbGIQ0Mrrco4NZ5bA>.
- Çınaroğlu, A. (2022). *Şiir gemisi* (19. baskı). Tudem.
- Çolak, V. (2014). Yarının büyükleri için şiir. *Türk Dili: Çocuk ve İlk Gençlik Edebiyatı Özel Sayısı*, 7(756), 495-502.
- Çonoğlu, S. (2020, Aralık 20). *Hüseyin Yurttaş*. Ahmet Yesevi Üniversitesi Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü. <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/yurttas-huseyin>
- Dağbakan, F., & Dağbakan, D. (2007). Dil ve çocukta dil gelişim kuramları. *Millî Eğitim*, 36(174), 155-161.
- Dağlarca, F. H. (1993). *Güneşi doğduran* (2. baskı). Tümm zamanlar Yayıncılık.
- Dağlarca, F. H. (1993). *Şeker yiyen resimler* (2. baskı). Tümm zamanlar Yayıncılık.
- Dağlarca, F. H. (1995). *Dolar biriktiren çocuk*. Tümm zamanlar Yayıncılık.
- Dağlarca, F. H. (2000). *Cin ile Cincik*. Doğan Kitap.
- Dağlarca, F. H. (2018). *Okulumuz 1'deki* (5. baskı). Yapı Kredi Yayınları.
- Dağlarca, F. H. (2023). *Cincik* (5. baskı). Yapı Kredi Yayınları.

- Daşcıoğlu, Y. (2019, Kasım 16). *Cahit Zarifoğlu*. Ahmet Yesevi Üniversitesi Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü. <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/zarifoglu-cahit>
- Demir, H. (1999). *Kuşlarla büyümek*. Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Demiray, M. G. (2001). *Kuşları düşünmek*. Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Demiray, M. G. (2005). *Dallar ve gökler*. Nurdan Yayınları.
- Demirdöğen, M. (2018). İslami çocuk edebiyatı çerçevesinde Enver Tuncalp'ın eserlerinde dinî-ahlâkî muhteva [Yüksek lisans tezi, Sütçü İmam Üniversitesi]. <https://acikbilim.yok.gov.tr/handle/20.500.12812/204932?show=full>.
- Demirel, Ö. (2012). *Eğitimde program geliştirme: Kuramdan uygulamaya* (9. baskı). Pegem Akademi Yayıncılık.
- Dil, Ş. (1983). *Çocuklara Atatürk şiirleri*. Ay Yayınları.
- Doğan, Â. (2001). Aka Gündüz'ün çocuklara yönelik eserleri ve çocuk edebiyatındaki yeri. *Türkbilig*, 2, 32-39.
- Dölek, S. (1995). *Hayvan alfabesi*. Kök Yayıncılık.
- Durbaş, R. (1982). *Kırmızı kanatlı kartal*. Cem Çocuk Kitapları.
- Durmuş, G. (2023). Süreyya Berfe'nin ilk iki şiir kitabında toplumcu gerçekçi poetikanın yansımaları. *Söylem Filoloji Dergisi*, 8(3), 650-671. <https://doi.org/10.29110/soylemdergi.1353889>
- Efe, A. (1983). *Ellerin üşümesin*. Seha Neşriyat.
- Efe, A. (2013). *Işığın yüreği* (4. baskı). Nar Yayınları.
- Efe, A. (2020). *Yüz yaşında bir çocuk*. Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.
- Efe, M. B. (2007). *Kuş defteri*. Salıncak Yayınları.
- Emeksiz, A. (2014). Mevlâna İdris ile Çocuklar İçin Edebiyat Üzerine Söyleşi. *Türk Dili Dergisi*, 756(107), 267-274.
- Ercan, E. (2004). *20. yüzyıldan çocuklara şiirler*. Varlık Yayınları.
- Erdem, M. C. (1991). *Gül çağıran çocuk*. Kardelen Yayınları.
- Erol, K. (2018). Dil-millet ilişkisi bağlamında Türkçeyi bilgidен bilince konu edinen şiirler. *Türkbilig*, (36), 103-120.
- Erten, A. (2022). Refik Durbaş'ın Türk çocuk edebiyatına katkıları. *Türk & İslam Dünyası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 9(33), 197-206.
- Ertepinar, C. (1996). *Çocuk ve papatyalar*. Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Ertop, K. (1994). Dağlarca'nın çocuk şiirleri. *Millîyet Sanat*, (343), 1 Eylül.
- Eryeşil, O. (2015). Fazıl Hüsnu Dağlarca'nın çocuk şiirlerinde evrensel değerler [Yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi].
- Evren, E., Kaplan, M., Özer, A., & Yazıcı, V. (Ed.). (1999). *Cumhuriyet dönemi çocuk şiirleri seçkisi* (2. baskı). Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Evren, M. Ö. (1999). *Kuşlarla uyanmak*. Güneysu Yayınları.

- Evsen, K. (2019). Mustafa Ruhi Şirin'in çocuk şiirleri ve masallarının duyarlık eğitimi açısından incelenmesi [Yüksek lisans tezi, Dumlupınar Üniversitesi]. https://acikbilim.yok.gov.tr/bitstream/handle/20.500.12812/660984/yokAcikBilim_10140225.pdf?sequence=-1&isAllowed=y.
- Göçgün, Ö. (1982). Türk edebiyatında dinî çocuk şiirleri ve terbiye bakımından değeri. *Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, (5).
- Göl, M. (2011). Çocuk edebiyatında cinsiyet rolleri: Mustafa Ruhi Şirin ve Ayla Çınaroğlu'nun eserleri [Yüksek lisans tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi]. <https://acikerisim.aku.edu.tr/xmlui/handle/11630/2701>.
- Güleç, H., & Geçgel, H. (2005). *Çocuk edebiyatı*. Kök Yayıncılık.
- Güleryüz, H. (2013). *Yaratıcı çocuk edebiyatı*. Edge Akademi.
- Gündoğar, M. (1995). *Şiir diliyle Nasrettin Hoca fıkraları*. Prospero Yayınları.
- Güneş, A., & Güneş, F. (2017). Bilişsel gelişim dönemleri ve çocuk kütüphaneleri. *Eğitim Bilim Toplum Dergisi*, 15(60), 25-49.
- Güneş, M. (2019, Eylül 16). M. Halistin Kukul. Ahmet Yesevi Üniversitesi Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü. <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/kukul-halistin>
- Gürel, Z. (1995). Çocuk edebiyatı enstitüsü kurulması üzerine. *Birinci Çocuk Edebiyatı Sempozyumu* (23 Nisan 1994). İLESAM Yayınları.
- Gürel, Z. (2001). *İkibine doğru çocuk edebiyatımız*. Çocuk Edebiyatı İhtisas Kütüphanesi Yayınları.
- Gürel, Z. (2021). *Kastamonu Şehrengizi: 2018 Türk Dünyası Kültür Başkenti*. Net Kitaplık Yayıncılık.
- Güzel, A., & Karatay, H. (Ed.). (2013). *Türkçe öğretimi el kitabı*. Pegem Akademi.
- Işık, M., & Aktaş, E. (2017). Karakter Eğitimi Açısından Mevlâna İdris Zengin'in Hikâye ve Masallarında Eğitsel İletiler. *International Journal of Languages' Education and Teaching*, 5(4), 687-701.
- İçöz, N. (2013). *Kaplanla yılan* (3. baskı). Altın Kitaplar Yayınevi.
- İçöz, N. (2013). *Kışt kışt baykuş* (3. baskı). Altın Kitaplar Yayınevi.
- İçöz, N. (2013). *Yalnız yılan* (3. baskı). Altın Kitaplar Yayınevi.
- İdris, M. (1995). *Dondurmalı matematik* (3. baskı). Vak Vak Yayınları.
- İdris, M. (1987). *Kuş renkli çocukluğum*. Gülücük Çocuk Kitapları.
- İdris, M. (2010). Çocuklar için edebiyat vardır ve bunu tartışmanın anlamı kalmamıştır (A. Emeksiz, Söyleşi). *Kitap-lık*, (150), 45-50.
- İğci, N. (1997). *Şirin hayvanlar*. Bulut Yayınları.
- İsen, M. (2001). Balkanlardaki Türk çocuk şiiri. *Bilig*, 18, 49-61.
- Kaplan, K. (2013). Hidayet Karakuş'un roman ve hikâyelerinde yer alan eğitsel iletiler [Yüksek lisans tezi, Kocatepe Üniversitesi].
- Karadağ, F. (2018, Haziran 6). Aziz Sivaslıoğlu. Ahmet Yesevi Üniversitesi Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü. <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/sivaslioglu-aziz>

- Karadoğan, U. C. (2019). “Çocuk ve çocukluk” kavramının tarihsel süreçte değerlendirilmesi. *Çocuk ve Medeniyet*, 195-226.
- Karagözoğlu, M. (2010). Mustafa Ruhi Şirin’in çocuk edebiyatına dair görüşleri ve eserleri [Yüksek lisans tezi, İstanbul Üniversitesi]. <https://nek.istanbul.edu.tr/ekos/TEZ/46616.pdf>.
- Karahasanoglu, S. H. (1988). *Bir kuşun iki kanadı*. Anadolu Sanat Yayınları.
- Karakaya, M. A. (2007). Çocuk edebiyatımızda Sulhi Dölek ve eserleri üzerine bir inceleme [Yüksek lisans tezi, Onsekiz Mart Üniversitesi]. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezDetay.jsp?id=1JQkp4NFKszOUR84KbIIgw&no=Rf23H8jFzM6hJNTXitu7pw>.
- Karakoç, B., Özbay, H., & Tatçı, M. (1993). *Şiir burcunda çocuk*. Millî Eğitim Basımevi.
- Karakuş, H. (2007). *Serçenin şiir defteri* (4. baskı). Bilgi Yayınevi.
- Karaosmanoğlu, M. (2018). Çocuk nedir, edebiyat nereye düşer? *Hece Dergisi Çocuk Edebiyatı Özel Sayısı*, 104-105.
- Karataş, T. (1997). *Rüyalarımızın sarışın buğdayı: Çocuk üzerine yazılmış şiirler güldestesi*. Acar Matbaacılık.
- Kasr, H. A. (2000). *Çocuk şiirleri*. Denge Yayınları.
- Kavcar, C. (1999). Yetmiş beş yılda Türk çocuk şiiri. *Cumhuriyet ve Çocuk: 2. Ulusal Çocuk Kültürü Kongresi Bildirileri*, 229-236.
- Kavuzlu, N. (2000). *Çocuklar için seçilmiş şiirler* (2. baskı). Kavram Yayınları.
- Kaya, B. (2013). Yaratıcı yazma becerisinin geliştirilmesine yönelik yapılan çalışmalardan bir derleme. *Okuma Yazma Eğitimi Araştırmaları*, 1(2), 89-101.
- Kaya, M. (2013). Okuma-yazma öğretiminde şiir. *Dil ve Edebiyat Dergisi*, 10(1), 49-96.
- Kaymaz, R. (1995). *Günümüz şairlerinden en güzel çocuk şiirleri*. Özel Muradiye İlkokulu Yayınları.
- Kaymaz, R. (2000). *Küçük çeşmenin tatlı suyu*. Tutibay Yayınları.
- Kaymaz, R. (2002). *Sevginin gülleri*. Tutibay Yayınları.
- Kaynak, S. (1982). Çocuk edebiyatı. *Bilim ve Sanat Dergisi Özel Sayısı*, (16), 21.
- Kıbrıs, İ. (2006). *Çocuk edebiyatı*. Eylül Kitap ve Yayınevi.
- Kıbrıs, İ. (2008). Okuma ve yazma çalışmalarında şiir etkinliklerinden nasıl yararlanılabilir? *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(1), 53-66.
- Kıbrıs, İ. (2014). Günümüz çocuk dergileri: 1980 sonrası çocuk dergilerine genel bakış. *Türk Dili: Çocuk ve İlk Gençlik Edebiyatı Özel Sayısı*, 7(756), 736-748.
- Kıral, B. (2020). Nitel bir veri analizi yöntemi olarak doküman analizi. *Siirt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(15), 170-189.
- Kocakaplan, İ. (1983). Dergilerimizde şiir. *Suffe Kültür Sanat Yıllığı*, 40-52.
- Kol, S. (2011). Erken çocuklukta bilişsel gelişim ve dil gelişimi. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21, 1-21.

- Kolcu, A. (2010). Kemal Özer'in hayatı, edebi kişiliği ve eserleri üzerine bir araştırma [Doktora tezi, Atatürk Üniversitesi]. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezDetay.jsp?id=BWerz2eUM83wBnZt37P6Tg&no=s1b3VGE9Ai82qznx3YLgcw>.
- Koyuncu, İ. (2020, Aralık 30). *İsmail Uyaroglu*. Ahmet Yesevi Üniversitesi Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü. <http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/uyaroglu-ismail>
- Kozlu, Z. G. (2017). Cahit Zarifoğlu'nun çocuklar için yazdığı şiirler. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 5(48), 397-404.
- Köksal, A. (2003). *Dil ile ekin*. Toros Kitaplığı.
- Köksalan, B. (2007). Çocuk edebiyatı ve gelişimle ilgili temel kavramlar. K. Yüce & M. Murat Nuhoglu (Ed.), *Çocuk edebiyatı* (s. 16-64). Lisans Yayıncılık.
- Kukul, M. H. (1999). *Şiirlerle Nasrettin Hoca fıkraları* (3. baskı). Etüt Yayınları.
- Küçük, A., & Doğan, B. (2019). Türkiye'de 2017 Anayasa değişikliği kapsamında yürütmenin asli düzenleme yetkisi ve mahfuz düzenleme alanı. *Süleyman Demirel Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 9(1), 1-59.
- Küpçük, S. (2014). Şiirlerinde çocukluğunu gezdiren şair Gökhan Akçiçek. *Türk Dili: Çocuk ve İlk Gençlik Edebiyatı Özel Sayısı*, 107(756), 837-844.
- Kür, İ. (1991). *Türkiye'de süreli çocuk yayınları*. Atatürk Kültür Merkezi Yayını.
- Makal, Y. (2007). Cumhuriyet dönemi Türk edebiyatında çocuklar için hazırlanan şiir antolojileri üzerine bir araştırma (1973-1998) [Yüksek lisans tezi, Pamukkale Üniversitesi]. https://acikbilim.yok.gov.tr/bitstream/handle/20.500.12812/236598/yokAcikBilim_9016841.pdf?sequence=-1.
- Mardin, Ş. (2014). Toplum Bilimlerinde Teoriler Üzerinde Bir Not. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 19 (03)
- Menek, S. (2011). Ünver Oral'ın Karagöz metinlerindeki kültürel ve eğitsel unsurlar [Yüksek lisans tezi, Atatürk Üniversitesi]. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezDetay.jsp?id=cmHKpCgZce-KxYvUf1pUIA&no=3sQCM1B1KW6p2alIfP-kfg>.
- Metin, H. (2012). Çocuk sesinin düzlüğünü arayan adam: Cahit Zarifoğlu – Cahit Zarifoğlu'nun eserlerinde çocuk imgesi [Yüksek lisans tezi, Atatürk Üniversitesi]. https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezDetay.jsp?id=twctHvXF73_e6RAgmrfPw&no=EoWDiZfEqHYscOSgUCvszg.
- Miçoogulları, M., & Sağlam, M. (2021). “Şiir” ve “şair”i şiir diliyle tanımlayan bir sanatçı: İsmail Uyaroglu. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 23(2), 563-573. <https://doi.org/10.32709/akusosbil.869521>
- Millî Eğitim Bakanlığı. (1996). *Türkçe programı: İlköğretim 1-5. sınıflar*. Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Millî Eğitim Bakanlığı. (2002). *İlköğretim okulu Türkçe-yazı programı (6,7 ve 8. sınıflar)*. Millî Eğitim Basımevi.
- Millî Eğitim Bakanlığı. (2024). *Ortaokul Türkçe dersi öğretim programı (5,6,7 ve 8. sınıflar) Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli*. <https://tymm.meb.gov.tr/ogretim-programlari/ortaokul-turkce-dersi>

- Nas, R. (2002). *Örneklerle çocuk edebiyatı*. Ezgi Kitabevi Yayınları.
- Neydim, N. (1998). *Çocuk ve çocuk edebiyatı*. Bu Yayınları.
- Oğuzkan, A. F. (2006). *Çocuk edebiyatı*. Anı Yayıncılık.
- Oktaç, M. (2001). II. Meşrutiyetten Cumhuriyet'e çocuk şiirlerinin pedagojik değeri [Yüksek lisans tezi, Selçuk Üniversitesi].
https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezDetay.jsp?id=stXyI4UiIldyJvtlj2SLdQ&no=-OozY7MoRU_kht7qNvuDHw.
- Oral, Ü. (2001). *İbiş geldi, Karagöz geldi*. Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Oran, G. (2015). Yalvaç Ural'ın çocuk kitaplarında değer eğitimi ve bu eserlerin Türkçe öğretimine katkısı [Yüksek lisans tezi, Uşak Üniversitesi].
<https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezDetay.jsp?id=dfE3NbWf4MinSijhqVgvg&no=Bk4liPhEeuCfcCArsLG9A>.
- Önal, M. (1992). *Merhaba çocuklar*. Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Önal, M. (2001). *Biz sevecen çocuklarız*. Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları.
- Özbay, M. (2005). Bir dil becerisi olarak dinleme. *Akçağ Yayınları*.
- Özbey, T. (2002). *Ben çocuğum*. Tudem Yayınları.
- Özer, K. (1993). *Şiirlerle Ezop masalları*. Evrensel Çocuk Kitaplığı.
- Özger, M. (2023). Cahit Zarifoğlu'nun çocuk şiirleri. *Bingöl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 26, 387-396. <https://doi.org/10.29029/busbed.1330138>
- Özkan, U. B. (2021). Eğitim bilimleri araştırmaları için doküman inceleme yöntemi. *Pegem Akademi*.
- Pekkaya, M. H. (2007). Öğrenci merkezli Türkçe öğretiminde çocuk şiirleri (Yeniden yapılandırılan Türkçe öğretimi programı uygulamalarına yönelik eleştiriler ve öneriler) [Yüksek lisans tezi].
https://acikbilim.yok.gov.tr/bitstream/handle/20.500.12812/608420/yokAcikBilim_10028692.pdf?sequence=-1&isAllowed=y.
- Pınar Çakır, P. (2013). Türkçe ders kitaplarındaki öykülerin çocuğa görelik ilkesi açısından incelenmesi. *Journal of Turkish Studies*, 8(1), 1171-1180.
<http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.4249>
- Polat, M. S. (2002). Fazıl Hüsnü Dağlarca'nın şiirlerinde çocuk teması. *Kültür Bakanlığı Yayınları*.
- Sağsöz, G., & Ural, B. (2017). Çocuk, kedi ve şiir: "Mirname: Büyüklere kedi şiirleri" kitabı örneği. *Journal of Turkish Studies*, 12(28), 401-416. <https://doi.org/10.7827/TurkishStudies.12345>
- Sarı, M. F. (2023). Türkiye'nin 1980'li yılları: Katı olan her şey buharlaşıyor. *Muhafazakâr Düşünce Dergisi*, 19(65), 132-163.
- Sarıçiçek, M. (2009). Coşkun Ertepinar'ın "Hatırlar mısın" şiirinin ontolojik tahlil metoduyla incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 10(10), 109-119.
- Sarıyüce, H. L. (1999). *Çocuklara şiirler*. Bilgi Yayınevi.
- Sarıyüce, H. L. (2001). *Belirli günler, haftalar ve yurt şiirleri*. Kültür Kitap Sarayı Yayınları.
- Saymal, K. (2012). *Şiir diliyle Nasrettin Hoca fıkraları* (3. baskı). Altın Kitaplar Yayınevi.

- Sever, M. (2019). 1980 sonrasında Türkiye’de toplumsal değişme. *Uluslararası Halkbilimi Araştırmaları Dergisi*, 2(3), 2-10.
- Sever, S., Kaya, Z., & Aslan, C. (2011). *Etkinliklerle Türkçe öğretimi*. Tudem Yayınları.
- Sezer, K. (2020). Çiğdem Kaplangı’nın çocuk kitaplarının çocuğa görelilik ilkesi açısından incelenmesi. *Türkiye Bilimsel Araştırmalar Dergisi*, 5(2), 347-359.
- Sezer, S. (2023). *Pencereden bakan çocuk* (6. baskı). Fom Kitap.
- Sivashoğlu, A. (2019). *Şiirli sözlük*. Postiga Yayınları.
- Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu. (1990). *Anne ve çocuk şiirleri antolojisi*. Senem Matbaası.
- Sönmez, S. (2008). 1980 sonrası Türkiye’deki sosyo-politik ve ekonomik değişimlerin 2000’li yıllara yansımaları [Yüksek lisans tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi]. <https://acikerisim.aku.edu.tr/xmlui/handle/11630/2640>.
- Sözen Dağ, A. (2024). Türkçemizin çiçeği: Çocuklar için şiir; Mehmet Atilla. *Kitap Haber*. <https://www.kitaphaber.com.tr/turkcemizin-cicegi-cocuklar-icin-siir-mehmet-atilla-k6128.html>
- Sözen Dağ, A. (2024, Mart 15). *Türkçemizin çiçeği: Çocuklar için şiir; Mustafa Ökkeş Evren*. Kitaphaber. <https://www.kitaphaber.com.tr/turkcemizin-cicegi-cocuklar-icin-siir-mustafa-okkes-evren-k6134.html>
- Sözer Dağ, A. (2024, Nisan 15). *Türkçemizin çiçeği: Çocuklar için şiir; Mehmet Atilla*. Kitaphaber. <https://www.kitaphaber.com.tr/turkcemizin-cicegi-cocuklar-icin-siir-mehmet-atilla-k6128.html>
- Sucu Polat, M. (2002). Fazıl Hüsnü Dağlarca’nın şiirlerinde çocuk teması. Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Şahbaz, N.K. (2022). *Türkiye’de ilk okuma ve yazma öğretiminin tarihsel gelişimi-I* (2. baskı). Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Şahbaz, N. K. (2022). Çocuk edebiyatımızda ilk önemli kaynak: *Nuhbetü’l Etfal*. *Eğitim*, 22.
- Şen, C. (2008). Gökhan Akçiçek’in eserlerinde bilinçdışının telafisi olarak yakalanan çocuksu anlatım. *Turkish Studies*, 3(4), 716-729. <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.387>
- Şenbay, N. (2005). *Söz ve diksiyon sanatı*. Yapı Kredi Yayınları.
- Şimşek, K., & Kartal, A. (2022). Çocuk edebiyatının başlangıcına dair bir değerlendirme. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (29), 344-356. <https://doi.org/10.29000/rumelide.1164173>
- Şimşek, T. (2005). *Çocuk edebiyatı* (3. baskı). Suna Yayınları.
- Şimşek, T. (2005). *Çocuk edebiyatı*. Suna Yayınları.
- Şimşek, T. (2005). Çocuk şiirinde öncü bir duyarlık: Dağlarca. *Hece Dergisi Çocuk Edebiyatı Özel Sayısı, Ağustos*.
- Şimşek, T. (2014). Çocuk edebiyatı tarihine ön söz. *Türk Dili: Çocuk ve İlk Gençlik Edebiyatı Özel Sayısı*, 7(756), 503-507.
- Şimşek, T. (2014). Dağlarca’nın çocuk şiirlerinde ‘çocuk özne’nin konumu. *I. Uluslararası Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu Bildirileri*, 36-45.

- Şimşek, T. (2019, Temmuz 25). *Mustafa Ökkeş Evren*. Ahmet Yesevi Üniversitesi Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü. <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/evren-mustafa-okkes>
- Şimşek, T., & Yakar, Y. M. (2020). Çocuk edebiyatı. T. Şimşek (Ed.), *Kuramdan uygulamaya çocuk edebiyatı el kitabı* (s. 13-42). Grafiker Yayınları.
- Şirin, M. R. (1984). Çocuk şiiri nedir? *Türk Edebiyatı Dergisi*, Şubat(124), 61-64.
- Şirin, M. R. (1987). *Çocuk edebiyatı yillığı*. Gökyüzü Yayınları.
- Şirin, M. R. (1988). *Çocuk edebiyatı yillığı*. Gökyüzü Yayınları.
- Şirin, M. R. (1989). *Çocuk edebiyatı yillığı*. Gökyüzü Yayınları.
- Şirin, M. R. (1990). *Kafdağındaki uçurtma*. Erdem Yayınları.
- Şirin, M. R. (1994). *Çocuk edebiyatı*. Çocuk Vakfı Yayını.
- Şirin, M. R. (2006). *Kar altında bir kelebek* (5. baskı). Kök Yayıncılık.
- Şirin, M. R. (2007). *Çocuk edebiyatına eleştirel bir bakış: Çocuk edebiyatı nedir ne değildir?*. Kök Yayıncılık.
- Şirin, M. R. (2013). *Güneşe yol yapan çocuk: Cahit Zarifoğlu kitabı*. İz Yayıncılık.
- Şirin, M. R. (2014). Ergin çocukların yazarı: Cahit Zarifoğlu. *Türk Dili: Çocuk ve İlk Gençlik Edebiyatı Özel Sayısı*, 7(756), 663-674.
- Şirin, M. R. (2016). Edebiyat ve çocuk edebiyatı: Edebiyatın amacı ve işlevi. *Türk Dili*, 12-31.
- Şirin, M. R. (2022). *Bir şemsiyem olsa* (9. baskı). Uçan At Yayınları.
- Şirin, M. R. (2022). *Gökyüzü çiçekleri* (9. baskı). Uçan At Yayınları.
- Tanju, E. H. (2013). Edebi türler açısından çocuk edebiyatı. M. Gönen (Ed.), *Çocuk edebiyatı* (s. 93-158). Eğiten Kitap.
- Tanpınar, A. H. (2000). *Edebiyat üzerine makaleler*. Dergâh Yayınları.
- Taştan, Z., & Şengül, S. (2017). 1990 ve 2000 kuşağı Türk şairlerinin şiir algısı. *Journal of Social and Humanities Sciences Research (JSHSR)*, 4(15), 1888-1895.
- Teknikel, R. (2014). Abdülkadir Bulut'un çocuk şiirleri kitabı: *Kahveci güzeli*. *Türk Dili: Çocuk ve İlk Gençlik Edebiyatı Özel Sayısı*, 7(756), 835-836.
- Temizyürekli, F. (2003). Türkçe öğretiminde çocuk edebiyatının önemi. *Türklük Bilimi Araştırmaları*, 13, 161-167.
- Temizyürekli, F. (2003). Türkçe öğretiminde çocuk edebiyatının önemi. *TÜBAR*, 13, 161-167.
- Temizyürekli, F., Şahbaz, N. K., & Gürel, Z. (2021). *Çocuk edebiyatı* (2. baskı). Pegem Akademi Yayıncılık.
- Tergip, A. (2015). Düşmüş bir uçurtmadır güneş: Fazıl Hüsnü Dağlarca'nın çocuk şiirlerindeki söz varlığı üzerine bir inceleme. *Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi*, 51(51), 153-158.
- Tezcan, Ö. (2002). *Ben çocuğum*. Tudem Yayınları.
- Toker, Ş. (2000, Ağustos). Hasan-Âli Yücel'in çocuk şiirlerinin dünyası. *Türk Dili*, (584), 169-176.

- Toker, Ş. (2001, Nisan). Tefvik Fikret'in çocuk şiirleri. *Türk Dili*, (592), 409-420.
- Toz, H. (2007). *Çocuk edebiyatı tarihi*. Ö. Yılar & L. Turan (Ed.), *Eğitim fakülteleri için çocuk edebiyatı* (s. 227-246). Pegem A Yayıncılık.
- Tökel, İ. (2007). Cahit Zarifoğlu'nun çocuk şiirlerinde geleneksel ve modern dünya. *Yedi Güzel Adam'dan Biri: Cahit Zarifoğlu, Hece Dergisi*, (126-128), 288-290.
- Tökel, İ. (2008). Gökhan Akçiçek'in çocuk şiirlerinin değer aktarımı açısından incelenmesi [Yüksek lisans tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi]. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezDetay.jsp?id=2qq43LNlp3CAMFZUk1Ae4A&no=cA6PTPjJidlhN1xChljyog>.
- Tuncalp, E. (1981). *Bağlıyız Atatürk'e şiirler 1881-1981*. Şark Matbaası.
- Tur, K. (2018, Mart 7). Ali Yüce. Ahmet Yesevi Üniversitesi Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü. <https://teis.yesevi.edu.tr/%20madde-detay/ali-yuce>
- Turan, L., & Gücüyeter, B. (2010). Çocuklar için yazılan her manzumeye şiir denir mi? *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6(2), 189-205.
- Turan, S. T. (2016). *Cerence* (11. baskı). Lacivert Yayınevi.
- Türinay, N. (1988). 1987'de Çocuk Şiiri. *Çocuk Edebiyatı Yıllığı*.
- Türk Dil Kurumu Sözlükleri. <https://sozluk.gov.tr/>
- Tüzüner, N. (2002). *Çocuk şiirleri* (7. baskı). Nurdan Yayınları.
- Umran, S., & Akay, H. (1995). *Şaheser çocuk şiirleri antolojisi*. İşaret Yayınları.
- Ural, Y. (2023). *Mırnâme: Büyüklere kedi şiirleri* (6. baskı). Yapı Kredi Yayınları.
- Uyaroğlu, İ. (1986). *Büyüyünce*. Eksen Yayınları.
- Uysal, A. (1997). *Kuş Gölü'nde günler* (2. baskı). Bilgi Yayınevi.
- Yağcıoğlu, H. (1980, Ocak). "Şermin"den "Kuşayağa" çocuk şiirimiz. *Varlık*, (868), 10-11.
- Yalçın Çelik, S. D. (2018). Ali Akbaş'ın *Kuş Sofrası* adlı şiir kitabında millî değerlerin çocuk duyarlılığından dile getirilmesi. *Sanal Türkoloji Araştırmaları Dergisi*, 3(1), 11-20.
- Yalçın, A., & Aytaş, G. (2003). *Çocuk edebiyatı*. Akçağ Yayınları.
- Yardımcı, M., & Tuncer, H. (2002). *Eğitim fakülteleri için çocuk edebiyatı*. Ürün Yayınları.
- Yazgan, B. (1991). *Gökkuşağı sevinci*. Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Yener, M. (2014). Çocuk şiiri üzerinden çocuk edebiyatının olanaklarını yeniden düşünmek. *Türk Dili: Çocuk ve İlk Gençlik Edebiyatı Özel Sayısı*, 7(756), 503-507.
- Yıldırım, C. (2000). *2x2 dört sincaptır belki*. Kaynak Yayınları.
- Yıldırım, C. (2002). *Çocuk kalbinden şiirler*. İlkyaz Yayıncılık.
- Yıldırım, E. (2012). Şiirin Türkçe eğitimindeki işlevi ve ilköğretim ikinci kademe Türkçe ders kitaplarındaki şiirlerin yerinin incelenmesi [Yüksek lisans tezi, Pamukkale Üniversitesi]. <https://acikbilim.yok.gov.tr/handle/20.500.12812/235492>.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2016). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin

- Yılmaz, F. (2016). Ataol Behramoğlu: Hayatı ve şiiri [Yüksek lisans tezi, İstanbul Aydın Üniversitesi].
https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezDetay.jsp?id=9Bgaf0_0zaqPPYJ2JZVZKg&no=GQiDGJgVhKZsSJzpvPyFw.
- Yılmaz, H. D. (2018, Ekim 9). *Hasan Demir*. Ahmet Yesevi Üniversitesi Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü. <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/demir-hasan>
- Yılmaz, N. (2013). Çocuk edebiyatı bağlamında Bestami Yazgan üzerine bir inceleme [Yüksek lisans tezi, Kafkas Üniversitesi].
https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezDetay.jsp?id=9Bgaf0_0zaqPPYJ2JZVZKg&no=GQiDGJgVhKZsSJzpvPyFw.
- Yorgancı, O. (1997). *Şiir diliyle Nasrettin Hoca fıkraları*. Önel Yayınevi.
- Yurttaş, H. (1996). *Sevgiyle dönsün dünya* (2. baskı). Bilgi Yayınevi.
- Yüce, A. (1997). *Uzaya giden uçurtma*. Bilgi Yayınevi.
- Yüce, A. (2000). *Topun içindeki dev*. Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Yüce, A. (2002). *Anamı arıyorum* (2. baskı). Bilgi Yayınevi.
- Yüce, K. (2007). Çocuk edebiyatında konular ve bakış açıları. K. Yüce & M. Murat Nuhoglu (Ed.), *Çocuk edebiyatı* (s. 256-291). Lisans Yayıncılık.
- Yüksel, N. (1986). *Kaf Dağının ardı*. Gonca Yayınevi.
- Zarifoğlu, C. (2022). *Ağaç okul* (114. baskı). Beyan Yayınları.
- Zarifoğlu, C. (2022). *Gülüçük* (112. baskı). Beyan Yayınları.
- Zengin, M. İ. (1991). *Kuş renkli çocukluğum*. Çocuk Vakfı Yayınları.
- Zengin, M. İ. (2021). *Dondurmalı matematik* (3. baskı). Vak Vak Yayınları.

